

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 11

REDAKCIONI ODBOR

Mario Mrazović, Ivo Rukavina, Anka Berus, Nikola Sekulić, Mile Počuša,
Fabijan Trgo, pukovnik, Franjo Biljan, potpukovnik, Zdenko Cvrlije,
potpukovnik, Šandor Kaufer, major, Rade Guberina, kapetan I kl.

Odgovorni urednik

Fabijan Trgo, pukovnik

PRIPREMA ZA ŠTAMPU
VOJNOISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMije

IZDAJE
VOJNOIZDAVAČKI ZAVOD „VOJNO DELO“

VOJNOISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIJE

ZBORNİK

DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 11

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

BEOGRAD

1955

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

— SIJEČANJ —

I

DOKUMENTI JEDINICA NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA

BR. 1

ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 1 SIJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA KRAŠIĆ¹

ŠTAB XIII U. N. O.
PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“
Dana 1.1.1943
Broj 69/1943

ZAPOVIJEST BROJ 10

(Sekcija Samobor 1 : 100.000)

Naša Brigada u zajednici sa IV Udarnom partizanskom brigadom dobila je zadatak da napadne i likvidira neprijateljsku posadu u Krašiću² i da istovremeno blokira neprijatelja u Kalju³. Neprijateljske snage u Krašiću su oko 300 ustaša i žandara i par domobrana⁴. Naoružan je sa jednim teškim bacačem mina, 3 teška mitraljeza i 14 puškomitraljeza. Neprijatelj još nije utvrđen, ali se počinje utvrđivati tako da je već uspio od crkve Sv. Ivana, gdje se nalazi teški mitraljez i jedan puškomitraljez, na brdu prema Bresariću izgraditi 4 bunkera, osim toga neprijatelj je ponovo podigao razrušene bunkere kod pošte u samome mjestu Krašiću. Neprijateljski štab u Krašiću smješten je u kući Špicera. Uz njega se nalazi u istoj kući najveći dio neprijateljskih snaga.

Neprijateljska posada u Kalju broji 300 ustaša muslimana i nešto žandara⁵. Naoružan su sa jednim teškim bacačem mina, 2 mitraljeza, 10 puškomitraljeza. Dobro su utvrđeni.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1, k. 721.

² i ⁴ Vidi dok. br. 3, 4, 15 i 17.

³ Vidi dok. br. 17.

⁵, ⁶ i ⁷. U ovim uporištima bila je raspoređena Trinaesta ustaška bojna. (Podaci iz arhive Vojnoistoriskog instituta, br. reg. 1/1—26, k. 17.)

Neprijatelj iz Krašića održava vezu sa Karlovcem, dok iz Kalja održava vezu sa posadom u Novom Selu gdje ima oko 120 ustaša⁶ i sa Stojdragom gdje ima 40 ustaša i žandara⁷. Moral neprijatelja u Krašiću slab, u Kalju dobar.

Za izvršenje zadatka,

NAREĐUJEMO:

1. I i II Proleterski bataljon napadat će i likvidirati neprijatelja u Krašiću. II Bataljon napadat će sa sjeverozapadne strane, a kao polaznu tačku uzeti selo Strmac. Njemu će se pridodati talijanski laki bacač mina. Jednu četu odredit će za zarobljavanje teškoga bacača koji se nalazi negdje kod groblja.

I Bataljon napadat će neprijatelja kod crkve Sv. Ivana i na brdu koje se prostire od crkve Sv. Ivana do sela Bresarića.

II Bataljon održavat će vezu za vrijeme napada sa I Bataljonom, a I Bataljon sa bataljonom IV Brigade koji će napadati na Krašić sa južne strane, a kao polaznu tačku ima selo Bresarić, koji će svojim lijevim krilom obuhvatiti jedan dio brda. Komandanti bataljona po likvidiranju neprijatelja u bunke-
r'ma i rovovima ispalit će jednu bijelu signalnu raketu kao znak da je neprijatelj satjeran u zgrade. I Bataljonu pridodaje se jedan laki bacač.

2. III Proleterski bataljon blokirat će u zajednici sa I Bataljonom IV Brigade Kalje. Jednu četu postaviti u Hartje koja će održavati vezu sa bataljonom IV Brigade koji će se nalaziti u Višči Vrh u i slati patrole prema Tomaševcima. Njemu se pridodaju 2 teška mitraljeza.

3. Ostatak mitraljeske čete i minerski vod nalazit će se uz Štab brigade. I Bataljon dat će jednu čet u za Brigadnu rezervu.

4. Blokada Krašića započet će 1.I.1943 u 19 sati do koga vremena imaju bataljoni biti na polaznim tačkama. Blokada će se vršiti tako da će se stvoriti obruč oko Krašića koji će ići linijom Hrženik—Bresarić—Krupače—Donji Pribić—Novaković Gorica—Hrženik. Blokada Kalja počinje 1.I u 18 sati. Od 19 sati do 5 sati 2 siječnja treba neprijatelja uznem'ravati pripucavanjem na Krašić. U tom cilju bit će iz topova opaljene dvije granate u 20 sati, a jedna u 24 sata. Štabovi bataljona regulisat će ovo napucavanje tako da se ne troši mnogo municije, a da ipak bude napucavano u kraćim razmacima u toku cijele noći. Isto tako treba se postarati da se jedan dio drugova odmara po kućama, dok će drugi paziti da neprijatelj ne pobjegne i napucavati.

Napad će otpočeti u 5 sati 2 siječnja 1943. Bataljon IV Udarne brigade iz Pribića i Krupače fingirat će sa te strane napad, da bi privukao dio neprijateljskih snaga na tu stranu.

III. H. P. O.
"Kada Lombari"
Dana 1.1.1943
Broj 67 1943.

Z. P. O. V. J. Broj 10.
/ Otkrivanje samobor 1: 100.000./

Naša Brigada u zajednici sa IV. Udarnom Partizanskom Brigadom dobila je naredbu da napadne i likvidira neprijateljsku postroju u Kradici, i da istovremeno blokira neprijatelja u Kalju. Neprijateljske snage u Kradici su oko 300 ustaša i landara i par domobrana. Naoružani su sa jednim teškim bacačem mina, 3 teška mitraljeza i 14 puške mitraljeza. Neprijatelj još nije utvrđen, ali se polako utvrđivao tako da je već uspio od crkve Sv. Ivana gdje se nalazi teški mitraljez i jedna puška mitraljez, na brdu prema Brenaridu izgraditi 4 bunkera. Našeg teška neprijatelj je ponovo podigao namršene bunkere kod pošte u samom mjestu Kradici. Neprijateljski štab u Kradici smješten je u kući Spicera. U njemu se nalazi u istoj kući naj-viši dio neprijateljskih snaga.

Neprijateljske postroje u Kalju broji 300 ustaša smisljama i nekoliko landara. Naoružani su sa jednim teškim bacačem mina, 2 mitraljeza 10 puške mitraljeza. Dobro su utvrđeni.

Neprijatelj iz Kradice održava vezu sa Karlovcem, dok iz Kalje održava vezu sa postrojom u Novom selu gdje ima oko 120 ustaša i sa Stejdragom gdje ima 40 ustaša i landara. Naši neprijatelji u Kradici slab, u Kalju dobar.

Naša Brigada izvršava naredbu.

III. H. P. O.

1. I. i II. proletarski bataljon napadati će i likvidirati neprijatelja u Kradici. II. bataljon napadati će sa sjeverne zapadne strane, a kao polaznu tačku uzeti selo Strmo. Njima će se pridružiti talijanski laki bataljon. Jedna četu odrediti će sa zadržavanjem teškoga bacača koji se nalazi najviše kod groblja.
I. bataljon napadati će neprijatelja kod crkve Sv. Ivana i na brdu koje se prostire od crkve Sv. Ivana do sela Brenarida.
II. bataljon održavati će vezu sa vrijeme napada sa I. bataljonom, a I. bataljon sa bataljonom IV. brigade koji će napadati na Kradic sa južne strane, a kao polaznu tačku ima selo Brenarid. Koji će svojim levim krilom obuhvatiti jedan dio brda. Komandanti bataljona po likvidiranju neprijatelja u bunkerima i rovovima ispaliti će jednu bjela signalnu raketu kao znak da je neprijatelj potpuno ugrožen. I. bataljonom pridružuje se jedan laki bacač.
2. III. proletarski bataljon blokirati će u zajednici sa I. bataljonom IV. brigade Kalju. Jedna četu postaviti u Martije koja će održavati vezu sa bataljonom IV. brigade koji će se nalaziti u Višnji vrh i slati patrole prema Komadovcima. Njima se pridružuje 2 teška mitraljeza.
3. Obiteljski mitraljezi čete i minerski vod nalaziti će se na Štabu Brigade. I. bataljon daje jednu četu sa brigadom rezerva.
4. Blokada Kradice napadati će 1.1.1943 u 19 sati da uogn vremenom imaju bataljoni biti na polaznim tačkama. Blokada će se vršiti tako da će se otvoriti obrat oko Kradice koji će biti linijom Hadenik-Brenarid-Krupac-Donji Kradic-Savković Gorica-Drženik. Našim snagama treba biti u 19 sati do 5 sati 2 ajsdnja treba neprijatelja zamamiti prigranjen na Kradic. U tom cilju bit će iz topova spaljene dvije granate u 20 sati, a jedna u 24 sati. Stabovi bataljona regulirati će ove napuštavanje tako da se ne troši mnogo municije, a da ipak bude napuštavanje u Kradici namogućeno u toku cijele noći. Isto tako treba se postaviti da se jedan dio drugova odmaru na kućama, dok će drugi paziti da neprijatelj ne pobegne i napuštaviti.
Napad će odgođati u 5 sati 2 ajsdnja 1943. Bataljon IV Udarnog Brigada iz Kradice i Krupac flagirati će sa te strane napad, da bi privukli neprijateljskih snaga na tu stranu.
5. Stabovi bataljona održavati će vezu sa Štabom Brigade signalistikom i kuririma.
6. Brigada zadržavati će u blizini se sa u selu Kalje. Udaljenost od Kradice od 1000 m. do 1500 m. do 2000 m. do 3000 m. do 4000 m. do 5000 m. do 6000 m. do 7000 m. do 8000 m. do 9000 m. do 10000 m. do 11000 m. do 12000 m. do 13000 m. do 14000 m. do 15000 m. do 16000 m. do 17000 m. do 18000 m. do 19000 m. do 20000 m. do 21000 m. do 22000 m. do 23000 m. do 24000 m. do 25000 m. do 26000 m. do 27000 m. do 28000 m. do 29000 m. do 30000 m. do 31000 m. do 32000 m. do 33000 m. do 34000 m. do 35000 m. do 36000 m. do 37000 m. do 38000 m. do 39000 m. do 40000 m. do 41000 m. do 42000 m. do 43000 m. do 44000 m. do 45000 m. do 46000 m. do 47000 m. do 48000 m. do 49000 m. do 50000 m. do 51000 m. do 52000 m. do 53000 m. do 54000 m. do 55000 m. do 56000 m. do 57000 m. do 58000 m. do 59000 m. do 60000 m. do 61000 m. do 62000 m. do 63000 m. do 64000 m. do 65000 m. do 66000 m. do 67000 m. do 68000 m. do 69000 m. do 70000 m. do 71000 m. do 72000 m. do 73000 m. do 74000 m. do 75000 m. do 76000 m. do 77000 m. do 78000 m. do 79000 m. do 80000 m. do 81000 m. do 82000 m. do 83000 m. do 84000 m. do 85000 m. do 86000 m. do 87000 m. do 88000 m. do 89000 m. do 90000 m. do 91000 m. do 92000 m. do 93000 m. do 94000 m. do 95000 m. do 96000 m. do 97000 m. do 98000 m. do 99000 m. do 100000 m. do 101000 m. do 102000 m. do 103000 m. do 104000 m. do 105000 m. do 106000 m. do 107000 m. do 108000 m. do 109000 m. do 110000 m. do 111000 m. do 112000 m. do 113000 m. do 114000 m. do 115000 m. do 116000 m. do 117000 m. do 118000 m. do 119000 m. do 120000 m. do 121000 m. do 122000 m. do 123000 m. do 124000 m. do 125000 m. do 126000 m. do 127000 m. do 128000 m. do 129000 m. do 130000 m. do 131000 m. do 132000 m. do 133000 m. do 134000 m. do 135000 m. do 136000 m. do 137000 m. do 138000 m. do 139000 m. do 140000 m. do 141000 m. do 142000 m. do 143000 m. do 144000 m. do 145000 m. do 146000 m. do 147000 m. do 148000 m. do 149000 m. do 150000 m. do 151000 m. do 152000 m. do 153000 m. do 154000 m. do 155000 m. do 156000 m. do 157000 m. do 158000 m. do 159000 m. do 160000 m. do 161000 m. do 162000 m. do 163000 m. do 164000 m. do 165000 m. do 166000 m. do 167000 m. do 168000 m. do 169000 m. do 170000 m. do 171000 m. do 172000 m. do 173000 m. do 174000 m. do 175000 m. do 176000 m. do 177000 m. do 178000 m. do 179000 m. do 180000 m. do 181000 m. do 182000 m. do 183000 m. do 184000 m. do 185000 m. do 186000 m. do 187000 m. do 188000 m. do 189000 m. do 190000 m. do 191000 m. do 192000 m. do 193000 m. do 194000 m. do 195000 m. do 196000 m. do 197000 m. do 198000 m. do 199000 m. do 200000 m. do 201000 m. do 202000 m. do 203000 m. do 204000 m. do 205000 m. do 206000 m. do 207000 m. do 208000 m. do 209000 m. do 210000 m. do 211000 m. do 212000 m. do 213000 m. do 214000 m. do 215000 m. do 216000 m. do 217000 m. do 218000 m. do 219000 m. do 220000 m. do 221000 m. do 222000 m. do 223000 m. do 224000 m. do 225000 m. do 226000 m. do 227000 m. do 228000 m. do 229000 m. do 230000 m. do 231000 m. do 232000 m. do 233000 m. do 234000 m. do 235000 m. do 236000 m. do 237000 m. do 238000 m. do 239000 m. do 240000 m. do 241000 m. do 242000 m. do 243000 m. do 244000 m. do 245000 m. do 246000 m. do 247000 m. do 248000 m. do 249000 m. do 250000 m. do 251000 m. do 252000 m. do 253000 m. do 254000 m. do 255000 m. do 256000 m. do 257000 m. do 258000 m. do 259000 m. do 260000 m. do 261000 m. do 262000 m. do 263000 m. do 264000 m. do 265000 m. do 266000 m. do 267000 m. do 268000 m. do 269000 m. do 270000 m. do 271000 m. do 272000 m. do 273000 m. do 274000 m. do 275000 m. do 276000 m. do 277000 m. do 278000 m. do 279000 m. do 280000 m. do 281000 m. do 282000 m. do 283000 m. do 284000 m. do 285000 m. do 286000 m. do 287000 m. do 288000 m. do 289000 m. do 290000 m. do 291000 m. do 292000 m. do 293000 m. do 294000 m. do 295000 m. do 296000 m. do 297000 m. do 298000 m. do 299000 m. do 300000 m. do 301000 m. do 302000 m. do 303000 m. do 304000 m. do 305000 m. do 306000 m. do 307000 m. do 308000 m. do 309000 m. do 310000 m. do 311000 m. do 312000 m. do 313000 m. do 314000 m. do 315000 m. do 316000 m. do 317000 m. do 318000 m. do 319000 m. do 320000 m. do 321000 m. do 322000 m. do 323000 m. do 324000 m. do 325000 m. do 326000 m. do 327000 m. do 328000 m. do 329000 m. do 330000 m. do 331000 m. do 332000 m. do 333000 m. do 334000 m. do 335000 m. do 336000 m. do 337000 m. do 338000 m. do 339000 m. do 340000 m. do 341000 m. do 342000 m. do 343000 m. do 344000 m. do 345000 m. do 346000 m. do 347000 m. do 348000 m. do 349000 m. do 350000 m. do 351000 m. do 352000 m. do 353000 m. do 354000 m. do 355000 m. do 356000 m. do 357000 m. do 358000 m. do 359000 m. do 360000 m. do 361000 m. do 362000 m. do 363000 m. do 364000 m. do 365000 m. do 366000 m. do 367000 m. do 368000 m. do 369000 m. do 370000 m. do 371000 m. do 372000 m. do 373000 m. do 374000 m. do 375000 m. do 376000 m. do 377000 m. do 378000 m. do 379000 m. do 380000 m. do 381000 m. do 382000 m. do 383000 m. do 384000 m. do 385000 m. do 386000 m. do 387000 m. do 388000 m. do 389000 m. do 390000 m. do 391000 m. do 392000 m. do 393000 m. do 394000 m. do 395000 m. do 396000 m. do 397000 m. do 398000 m. do 399000 m. do 400000 m. do 401000 m. do 402000 m. do 403000 m. do 404000 m. do 405000 m. do 406000 m. do 407000 m. do 408000 m. do 409000 m. do 410000 m. do 411000 m. do 412000 m. do 413000 m. do 414000 m. do 415000 m. do 416000 m. do 417000 m. do 418000 m. do 419000 m. do 420000 m. do 421000 m. do 422000 m. do 423000 m. do 424000 m. do 425000 m. do 426000 m. do 427000 m. do 428000 m. do 429000 m. do 430000 m. do 431000 m. do 432000 m. do 433000 m. do 434000 m. do 435000 m. do 436000 m. do 437000 m. do 438000 m. do 439000 m. do 440000 m. do 441000 m. do 442000 m. do 443000 m. do 444000 m. do 445000 m. do 446000 m. do 447000 m. do 448000 m. do 449000 m. do 450000 m. do 451000 m. do 452000 m. do 453000 m. do 454000 m. do 455000 m. do 456000 m. do 457000 m. do 458000 m. do 459000 m. do 460000 m. do 461000 m. do 462000 m. do 463000 m. do 464000 m. do 465000 m. do 466000 m. do 467000 m. do 468000 m. do 469000 m. do 470000 m. do 471000 m. do 472000 m. do 473000 m. do 474000 m. do 475000 m. do 476000 m. do 477000 m. do 478000 m. do 479000 m. do 480000 m. do 481000 m. do 482000 m. do 483000 m. do 484000 m. do 485000 m. do 486000 m. do 487000 m. do 488000 m. do 489000 m. do 490000 m. do 491000 m. do 492000 m. do 493000 m. do 494000 m. do 495000 m. do 496000 m. do 497000 m. do 498000 m. do 499000 m. do 500000 m. do 501000 m. do 502000 m. do 503000 m. do 504000 m. do 505000 m. do 506000 m. do 507000 m. do 508000 m. do 509000 m. do 510000 m. do 511000 m. do 512000 m. do 513000 m. do 514000 m. do 515000 m. do 516000 m. do 517000 m. do 518000 m. do 519000 m. do 520000 m. do 521000 m. do 522000 m. do 523000 m. do 524000 m. do 525000 m. do 526000 m. do 527000 m. do 528000 m. do 529000 m. do 530000 m. do 531000 m. do 532000 m. do 533000 m. do 534000 m. do 535000 m. do 536000 m. do 537000 m. do 538000 m. do 539000 m. do 540000 m. do 541000 m. do 542000 m. do 543000 m. do 544000 m. do 545000 m. do 546000 m. do 547000 m. do 548000 m. do 549000 m. do 550000 m. do 551000 m. do 552000 m. do 553000 m. do 554000 m. do 555000 m. do 556000 m. do 557000 m. do 558000 m. do 559000 m. do 560000 m. do 561000 m. do 562000 m. do 563000 m. do 564000 m. do 565000 m. do 566000 m. do 567000 m. do 568000 m. do 569000 m. do 570000 m. do 571000 m. do 572000 m. do 573000 m. do 574000 m. do 575000 m. do 576000 m. do 577000 m. do 578000 m. do 579000 m. do 580000 m. do 581000 m. do 582000 m. do 583000 m. do 584000 m. do 585000 m. do 586000 m. do 587000 m. do 588000 m. do 589000 m. do 590000 m. do 591000 m. do 592000 m. do 593000 m. do 594000 m. do 595000 m. do 596000 m. do 597000 m. do 598000 m. do 599000 m. do 600000 m. do 601000 m. do 602000 m. do 603000 m. do 604000 m. do 605000 m. do 606000 m. do 607000 m. do 608000 m. do 609000 m. do 610000 m. do 611000 m. do 612000 m. do 613000 m. do 614000 m. do 615000 m. do 616000 m. do 617000 m. do 618000 m. do 619000 m. do 620000 m. do 621000 m. do 622000 m. do 623000 m. do 624000 m. do 625000 m. do 626000 m. do 627000 m. do 628000 m. do 629000 m. do 630000 m. do 631000 m. do 632000 m. do 633000 m. do 634000 m. do 635000 m. do 636000 m. do 637000 m. do 638000 m. do 639000 m. do 640000 m. do 641000 m. do 642000 m. do 643000 m. do 644000 m. do 645000 m. do 646000 m. do 647000 m. do 648000 m. do 649000 m. do 650000 m. do 651000 m. do 652000 m. do 653000 m. do 654000 m. do 655000 m. do 656000 m. do 657000 m. do 658000 m. do 659000 m. do 660000 m. do 661000 m. do 662000 m. do 663000 m. do 664000 m. do 665000 m. do 666000 m. do 667000 m. do 668000 m. do 669000 m. do 670000 m. do 671000 m. do 672000 m. do 673000 m. do 674000 m. do 675000 m. do 676000 m. do 677000 m. do 678000 m. do 679000 m. do 680000 m. do 681000 m. do 682000 m. do 683000 m. do 684000 m. do 685000 m. do 686000 m. do 687000 m. do 688000 m. do 689000 m. do 690000 m. do 691000 m. do 692000 m. do 693000 m. do 694000 m. do 695000 m. do 696000 m. do 697000 m. do 698000 m. do 699000 m. do 700000 m. do 701000 m. do 702000 m. do 703000 m. do 704000 m. do 705000 m. do 706000 m. do 707000 m. do 708000 m. do 709000 m. do 710000 m. do 711000 m. do 712000 m. do 713000 m. do 714000 m. do 715000 m. do 716000 m. do 717000 m. do 718000 m. do 719000 m. do 720000 m. do 721000 m. do 722000 m. do 723000 m. do 724000 m. do 725000 m. do 726000 m. do 727000 m. do 728000 m. do 729000 m. do 730000 m. do 731000 m. do 732000 m. do 733000 m. do 734000 m. do 735000 m. do 736000 m. do 737000 m. do 738000 m. do 739000 m. do 740000 m. do 741000 m. do 742000 m. do 743000 m. do 744000 m. do 745000 m. do 746000 m. do 747000 m. do 748000 m. do 749000 m. do 750000 m. do 751000 m. do 752000 m. do 753000 m. do 754000 m. do 755000 m. do 756000 m. do 757000 m. do 758000 m. do 759000 m. do 760000 m. do 761000 m. do 762000 m. do 763000 m. do 764000 m. do 765000 m. do 766000 m. do 767000 m. do 768000 m. do 769000 m. do 770000 m. do 771000 m. do 772000 m. do 773000 m. do 774000 m. do 775000 m. do 776000 m. do 777000 m. do 778000 m. do 779000 m. do 780000 m. do 781000 m. do 782000 m. do 783000 m. do 784000 m. do 785000 m. do 786000 m. do 787000 m. do 788000 m. do 789000 m. do 790000 m. do 791000 m. do 792000 m. do 793000 m. do 794000 m. do 795000 m. do 796000 m. do 797000 m. do 798000 m. do 799000 m. do 800000 m. do 801000 m. do 802000 m. do 803000 m. do 804000 m. do 805000 m. do 806000 m. do 807000 m. do 808000 m. do 809000 m. do 810000 m. do 811000 m. do 812000 m. do 813000 m. do 814000 m. do 815000 m. do 816000 m. do 817000 m. do 818000 m. do 819000 m. do 820000 m. do 821000 m. do 822000 m. do 823000 m. do 824000 m. do 825000 m. do 826000 m. do 827000 m. do 828000 m. do 829000 m. do 830000 m. do 831000 m. do 832000 m. do 833000 m. do 834000 m. do 835000 m. do 836000 m. do 837000 m. do 838000 m. do 839000 m. do 840000 m. do 841000 m. do 842000 m. do 843000 m. do 844000 m. do 845000 m. do 846000 m. do 847000 m. do 848000 m. do 849000 m. do 850000 m. do 851000 m. do 852000 m. do 853000 m. do 854000 m. do 855000 m. do 856000 m. do 857000 m. do 858000 m. do 859000 m. do 860000 m. do 861000 m. do 862000 m. do 863000 m. do 864000 m. do 865000 m. do 866000 m. do 867000 m. do 868000 m. do 869000 m. do 870000 m. do 871000 m. do 872000 m. do 873000 m. do 874000 m. do 875000 m. do 876000 m. do 877000 m. do 878000 m. do 879000 m. do 880000 m. do 881000 m. do 882000 m. do 883000 m. do 884000 m. do 885000 m. do 886000 m. do 887000 m. do 888000 m. do 889000 m. do 890000 m. do 891000 m. do 892000 m. do 893000 m. do 894000 m. do 895000 m. do 896000 m. do 897000 m. do 898000 m. do 899000 m. do 900000 m. do 901000 m. do 902000 m. do 903000 m. do 904000 m. do 905000 m. do 906000 m. do 907000 m. do 908000 m. do 909000 m. do 910000 m. do 911000 m. do 912000 m. do 913000 m. do 914000 m. do 915000 m. do 916000 m. do 917000 m. do 918000 m. do 919000 m. do 920000 m. do 921000 m. do 922000 m. do 923000 m. do 924000 m. do 925000 m. do 926000 m. do 927000 m. do 928000 m. do 929000 m. do 930000 m. do 931000 m. do 932000 m. do 933000 m. do 934000 m. do 935000 m. do 936000 m. do 937000 m. do 938000 m. do 939000 m. do 940000 m. do 941000 m. do 942000 m. do 943000 m. do 944000 m. do 945000 m. do 946000 m. do 947000 m. do 948000 m. do 949000 m. do 950000 m. do 951000 m. do 952000 m. do 953000 m. do 954000 m. do 955000 m. do 956000 m. do 957000 m. do 958000 m. do 959000 m. do 960000 m. do 961000 m. do 962000 m. do 963000 m. do 964000 m. do 965000 m. do 966000 m. do 967000 m. do 968000 m. do 969000 m. do 970000 m. do 971000 m. do 972000 m. do 973000 m. do 974000 m. do 975000 m. do 976000 m. do 977000 m. do 978000 m. do 979000 m. do 980000 m. do 981000 m. do 982000 m. do 983000 m. do 984000 m. do 985000 m. do 986000 m. do 987000 m. do 988000 m. do 989000 m. do 990000 m. do 991000 m. do 992000 m. do 993000 m. do 994000 m. do 995000 m. do 996000 m. do 997000 m. do 998000 m. do 999000 m. do 1000000 m.

5. Štabovi bataljona održavat će vezu sa Štabom brigade signalistima i kuririma.

6. Brigadno previjalište nalazit će se u selu Kučer. Bataljonska previjališta odredit će referenti saniteta u sporazumu sa svojim štabom.

7. Znaci raspoznavanja za noć između 1 i 2.I.1943 bit će: Čamac—Čakovec, a ugovoreni znaci „Hej“, a odgovor „Oj, Oj“. Ako neprijatelj pokuša da se probije na neku stranu, jedinica na koju neprijatelj naiđe dat će znak sa 3 raketle raznih boja.

8. Štab brigade nalazit će se u Hrženiku.

9. Jedan bataljon IV Udarne brigade blokirat će Krašić sa sjeverne i istočne strane na liniji Strmac—Novaković Gorica—Donji Pribić—Krupače, budno paziti da neprijatelj prije ili u toku napada ne pobjegne. Ovaj će bataljon uspostaviti kurirske (odnosno relejne) i signalne veze od svog lijevog krila do bataljona IV Brigade u selu Bresariću, a [od] svog desnog krila sa Operativnim štabom.

IV Brigada uputit će jedan bataljon na zasjedu neprijatelju koji bi pokušao iz Karlovca pružiti pomoć posadi u Krašiću i to na cesti Karlovac—Draganići—Krašić kod sela Brlenić postaviti glavnu zasjedu. Cestu treba prekopati i zabarikadirati a ispred tih prepreka cestu minirati. Telefonske veze treba pokidati. Na put Mirkopolje—Bresarić i selo Podbrežje (prema Ozlju) postaviti po jedan vod. Ovom bataljonu treba pridodati pionire.

Baterija brdskih topova stavlja se na raspoloženje Štabu XIII Proleterske udarne brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
Horvatić Mato

Komandant:
Bulat Rade

Na znanje:

Štabu I Korpusa Hrvatske.

Operativnom štabu IV Udarne i XIII Proleterske brigade.

Na znanje i postupak:

Štabovima I, II, III U. Proleterskog bataljona i Mitraljeskoj četi, i četi za vezu.

ER. 2

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME DIVIZIJE OD 1 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O KONCENTRACIJI NEPRIJATELJSKIH JEDINICA DUŽ KO- MUNIKACIJA SISAK—SUNJA—DUBICA I SUNJA—KO- STAJNICA¹

ŠTAB
VII DIVIZIJE N. O. VOJSKE
HRVATSKE
1.I.1943,- 19³⁵
s. Drenovac

3.I.43²

ŠTABU I KORPUSA N.O. VOJSKE HRVATSKE.

U posljednjem našem informativnom izvještaju od 31.XII. 1942 izvijestili smo vas o dolasku transporata jedne lake motorizovane protivkolske divizije³. Tokom današnjeg dana stižu nam iz dosta pouzdanih izvora izvještaji iz kojih se vidi da neprijatelj posjeda sela uz glavnu prugu Sisak—Sunja—Dubica i Sunja—Kostajnica. Do sada se neprijatelj nalazi u selima Šaš i Slovinci, zatim Petrinjci i Brdani. Popisuju kuće i štale u selima Komarevo i Blinjski Kut. U Majuru je neprijatelj također i dalje ostao. Snage u svakom mjestu nisu jednake, kreću se od 300—500. Primećeno je da neprijatelj ima velik broj topova (u Petrinjcima 12).

Po neprovjerenim vijestima isto takovi transporti stižu navodno i u Sisak i Petrinju. Preduzeli smo mjere da to provjerimo.

Priča se među neprijateljskim vojnicima da se vrši koncentracija u cilju napada na našu oslobođenu teritoriju u pravcu Bihaća, koji bi navodno otpočeo 10.I. t.g.

Ova nova situacija nameće nam nove zadatke. Mi smo odlučili da napadamo na neprijateljske posade u cilju osvajanja naoružanja, naročito topova, i razbijanja eventualne neprijateljske koncentracije.

Naše snage nisu brojno tako iake da bi sa sigurnošću mogle krenuti u akciju. Napr. mi imamo namjeru da napadnemo što

¹ Original, pisan na mašini. latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorskog instituta pod reg. br. 1—6, k. 424 C.

² Datum prijema dokumenta u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

³ Duž komunikacija Petrinja—Sisak, Sunja—Kostajnica grupisala se 369 legionarska divizija, formirana u Njemačkoj od ljudstva prisilno regrutovanog u NDH, sa njemačkim komandnim kadrom i specijalistima.

prije neprijatelja u s. Petrinjci⁴ gdje se nalazi oko 400—500 neprijateljskih vojnika⁵ sa 12 topova raznog kalibra. Obzirom da moramo postaviti osiguranja prema Sisku i Sunji i na pruzi i na cesti i da bi morali osigurati bok i leđa od Petrinje, snage naših dviju brigada⁶ su male za taj zadatak. Mi ćemo ipak udariti čim prikupimo podatke o rasporedu neprijateljskih snaga.

Ali da bi mogli uspješnije vršiti ove akcije koje nam mogu donijeti ogromno naoružanje uputite nam, ako je moguće, našu XVI⁷ brigadu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan

Komandant:
P.⁸ Jakšić

(M. P.⁹)

BR. 3

NAREĐENJE ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 2 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG PROLETERSKOG BATALJONA U VEZI S NAPADOM NA KRAŠIĆ¹

ŠTAB XIII N. O.
PROLETERSKE BRIGADE

Dana 2.I.1943
Pisano u 10 sati

ŠTABU II PROLETERSKOG BATALJONA

Primili smo vaš izvještaj pisan u 9.15². Protujuriš s naše strane neka se ne poduzima bez naređenja Štaba brigade. Čete povucite u selo gdje će borci imati mogućnost za odmaranje. Kod groblja ostaviti samo izviđače. I Bataljon ponovo je po-

⁴ Vidi dok. br. 31.

⁵ Iz sastava 369 artiljerijskog puka 369 legionarske divizije.

⁶ Sedma i Osmo NO brigada

⁷ Šesnaesta banijska NO brigada

⁸ Pavle

⁹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31/1, k. 721.

² Izvještaj je pisan u toku borbe za Krašić.

kušao likvidirati neprijatelja ali pri tome odbijen uz osjetne gubitke³. Ranjen je drug Žeželj⁴. Održavajte češće vezu sa nama, i sa III Bataljonom IV Brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
otsutan

Komandant:
Bulat R.⁵

BR. 4

PISMO ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 2 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU TRE- ĆEG PROLETERSKOG BATALJONA O POČETKU NAPADA NA KRAŠIĆ¹

STAB XIII N. O.
PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“
Dana 2.I.1943

ŠTABU III PROLETERSKOG BATALJONA

Primili smo vaš izvještaj. Vi niste razumjeli zapovijest². Govorite o napadu svoga bataljona, a zaboravljate da je glavni napad i u stvari napad u 5 sati. Pogrešno je što ste pokušali prodirati u Krašić, jer ste time samo zamorili borce, a uspjeha niste imali. Položaj koji drži vaša četa zadržat ćete. Napad će o~~p~~očeti tačno u 5 sati. Imate li mrtvih i ranjenih? I bataljon istu je grešku napravio. Pokušao je neprijatelja likvidirati i pritom nije uspio, a imao je 2 mrtva i 8 ranjenih. Neprijatelj kod Sv. Ivana i na brdu prilično je tvrd. Imajte to u vidu i nemojte očekivat³ da će I bataljon likvidirati neprijatelja prije nego što vi možete probiti u Krašić. Održavajte veze. Kad počne napad signalisti će uspostaviti vezu između našeg i vašeg štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
Horvatić Mato

Komandant:
Bulat R.³

³ Vidi dok. br. 4.

⁴ Milan

⁵ Rade

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1, k. 721.

² Vidi dok. br. 17.

³ Rade

ZAPOVIJEST OPERATIVNOG ŠTABA ČETVORTE KORDUNAŠKE NOU BRIGADE I TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 2 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA RAZMJESTAJ JEDINICA I OBEZBJEĐENJE POSLIJE NAPADA NA KRAŠIĆ¹

ZAPOVIJEST

Operativnog štaba IV U.B.² i XIII Udarne pr. brigade³ za
2.I.1943

I.

Pošto je borba sa ustaškom posadom u Krašiću⁴ sa uspjehom završena, jedinice IV Udarne i XIII Udarne proleTERSKE brigade ostaće u toku ove noći u sljedećem rasporedu:

1. Operativni štab biće u Krašiću u kući Dr. Stepinca.

2. IV Udarne brigada rasporedit će se ovako: jedan bataljon u selima Podbrežje i Vrhovac, jedan bataljon u Bresariću i Brleniću, jedan bataljon (omladinski) sa dvije čete u selima Krupače, Pribić i Novaković Gorica, a sa jednom četom u Krašiću, mitraljeska i tehnička⁵ četa sa Štabom brigade da budu u Bresariću.

3. XIII Udarne proleTERSKE brigada razmjestit će se ovako: jedan bataljon u Hrženiku, jedan bataljon sa dvije čete u Strmcu, a jednom četom u Krašiću, baterija topova u Strmcu, Štab brigade u Krašiću.

II.

U toku noći partizani treba da se odmaraju ali preduzeti i sve mjere da ne budemo iznenađeni jer se nalazimo u blizini neprijateljskih posada. Tako: bataljon u Vrhovcu i Podbrežju obratit će najveću pažnju na pravce prema Oslju i prema Karlovcu uz lijevu obalu Kupe. Bataljon u Bresariću i Brleniću osigurati će se na pravcima prema Kupčini, Karlovcu i Pisarovini. Bataljon u Krupači i Pribiću obratit će pažnju na pravce prema Draganićima i Jastrebarskom, a četa u Krašiću čuvati će zarobljenike⁶ i materijal i sama se osigurati. Bataljon u Hrže-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1, k. 721.

² Četvrta NOU brigada (kordunaška)

³ Trinaesta proleTERSKE NOU brigada „Rade Končar“

⁴ Vidi dok. br. 3, 4, 15 i 17.

⁵ Pionirska

⁶ Riječ je o zarobljenima u Krašiću.

niku osigurat će se i dati stražu za tamošnje zarobljenike i plijen. Bataljon u Strmcu osigurat će se sa stražom, a četa tog bataljona u Krašiću osigurat će Krašić sa tri patrole od 3 partizana koji će ujedno paziti da od još sakrivenih ustaša koji ne pobjegne iz Krašića.

III.

Zarobljenici i plijen slat će se u Krašić i predavati straži.

IV.

Sutra ujutro nastavit će sve jedinice sa čišćenjem terena od zaostalih ustaša, sa prikupljanjem plijena, sa sređivanjem jedinica i prikupljanjem tačnih podataka o vlastitim gubicima, o gubicima neprijatelja i o plijenu koji još nije predat (odijelo, obuća i stvari sa poginulih ustaša).

V.

Operativne izvještaje o protekloj akciji sa svima priložima imaju nam štabovi brigada poslati prekosutra, tj. 4 o.mj. do 10 sati neizostavno.

VI.

Intendanti brigada sastat će se sutra u 7 sati kod Operativnog štaba te će pristupiti popisu plijena, pobrinuti se za evakuaciju plijena na određeno mjesto i do 14 sati izvijestiti Operativni štab o stanju plijena, tako da bi se odmah izvršila raspodjela odijela, obuće i ostalog.

VII.

Za noćas važe sinoćni znaci raspoznavanja i ugovoreni znaci.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.⁷ Belinić

Komandant:
Pet.⁸ Kleut

⁷ Marko
⁸ Petar

ER. 6

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG SLAVONSKOG NOP ODREDA OD 3 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU TREĆE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA DOMOBRANSKU POSADU U KUZ- MICI¹

ŠTAB
I ODREDA III OPERATIVNE ZONE
NAR. OSL. VOJSKE I PART. ODREDA
HRVATSKE

Broj: 4./1943 god.
dne 3 januara 1943 god.

Predmet: Izvještaj komandanta ovog
odreda od 29 XII.1942 do
3 januara 1943 godine.

ŠTABU III OPERATIVNE ZONE NAROD. OSLOBOD. VOJ-
SKE I PART. ODREDA HRVATSKE

Na položaju

Dostavlja se naslovu redoviti vojni izvještaj, te brojno stanje i naoružanje ovoga odreda od 28.XII.1942 do 3.I.1943 god.

Jedinice ovoga odreda po dolasku na južne obronke Psunj² nisu stupile u izvršenje akcija, pošto je u isto vrijeme i brigada izvršila akciju na Orljavac². Ostala uporišta koja smo imali u vidu da napadnemo. Deževci i Vilić Selo, ispraznila su se, a zatim Brestovac. koji se povećao sa novim snagama iz ispražnjenih uporišta, tako da naše snage nisu dovoljno velike da izvrše napad u sadašnjem času. Na obroncima južnoga Psunja ostali smo nekoliko dana, pošto su partizani primili injekcije protiv tifusa. Dne 31.XII.1942 jedinice odreda prebacile su se u Babje Gore. Pošto na ovome sektoru ne postoji organizirana obavještajna služba, to i izvršenje akcija ne može biti brzo, a uz to ni položaj sela nije tako pogodan. Našim dolaskom ovamo, za koji je banda saznala, porasle su neprijateljske snage i u [Slav.] Požegi u kojoj danas stacionira 1.000 Njemaca³. To nas nije omelo da ne vršimo akcije.

Dne 1.I.1943 napali smo električnu centralu u Kuzmici, koja osvjetljava Požegu. Centralu je čuvalo oko 30 domobrana. Na dan napada većina domobrana nije se nalazila u centrali, već negdje u selu pila. U toj akciji zarobljeno je 8 domobrana

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1—2, k. 1484.

² Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 82 i 86.

³ Dijelovi iz sastava njemačkog 737 pješadiskog puka. Vidi dok. br. 125.

i 1 ubijen. Dobili smo 14 manliher karabina, 400 metaka, 2 bombe, 10 čebadi i 8 kompletnih odijela. Partizani su ušli u centralu i tamo su izvršili demoliranje, koje nije u potpunosti izvršeno, pošto saznajemo da je već poslije dva dana opravljena i ponovo proradila.

2.I.1943, pošto smo očekivali dolazak bande, sve jedinice su bile u zasjedi. Neprijatelj nije naišao.

3.I.1943 jedinice su pošle u drugom pravcu i spustile se u hrvatsko selo Lipovac i Matičevac.

Imamo u vidu još nekoliko akcija, kao i obilazak svih hrvatskih sela na području Babjih Gora. Ispitivanje akcije je vrlo sporo, pošto su veze vrlo slabe. U slobodno vrijeme sa partizanima je vršena vojna obuka.

Specijalno se posvetila pažnja da se što više omladinaca obuči rukovati puškomitraljezom. Četnička grupa o kojoj je bilo govora da se prebacila ovamo, izgleda da ne postoji i mi smo uvijek spremni i budni da je dočekamo. Pošto mi ne znamo kako ćemo mi dugo ostati ovdje, te da bi mogli odrediti naš budući pravac na našem sektoru, bilo bi potrebno da smo obaviješteni gdje se nalaze naše brigade, kako se ne bi desilo da pođemo na isti teren.

Pionirska četa:

U prošloj nedjelji ova četa porušila je dva mosta i prekopala cestu na putu Požega—N. Gradiška. Četa još uvijek ima malo brojno stanje. Komandir i partizani pioniri nisu se još vratili sa diverzantskog kursa. Po povratku daćemo im veće zadatke.

Diverzantska grupa:

Dne 21.XII.1942 diverzantska grupa digla je voz između Okučana i [Nove] Gradiške. Uništena je lokomotiva i 5 vagona, bilo je 47 mrtvih i 39 ranjenih, od kojih je naknadno umrlo 18. Voz je bio transportni njemački. 24.XII.pr. god. ista grupa postavila je minu između Okučana i Novske. Voz je bio transportni njemački. Uspjeh još nije poznat. 26.XII.1942 ista grupa postavila je minu kod [Starog] Grabovca, no zbog neispravne kapsle dva su voza prešla preko mine, koja nije eksplodirala, mina je poslije izvađena dok se ne nabave nove kapsle.

Nove diverzantske partizanske grupe nisu još osnovane, pošto još nisu stigli drugovi sa kursa.

Bolnička četa:

Ova četa nalazi se stalno sa nama i dobiva sve više rutine i spremnosti u vršenju svoje samaričanske dužnosti.

Ovaj put u Babjim Gorama korisno će djelovati na partizane i rukovodstvo. Jedinice će postati sposobne za manevriranje.

U toku ove nedjelje izdali smo još 50 karabina za formiranje naše divizije⁴.

Naše borbene partizanske jedinice, bez pionira, bolničara i Bilogorske čete⁵ kao i štabova, imaju mauzera 203, manlihera 84, 1 fr.⁶ trometku, 12 duplona.

Nastojaćemo da u ovome tjednju ubijemo više fašista i dobijemo više mitraljeza i karabina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Đuka Balenović

Komandant:
Popara Uroš⁷

(M. P.⁸)

BR. 7

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 3 SIJEČNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NEKIM AKCIJAMA PODREĐENIH JEDINICA OD 15 PROSINCA 1942 DO 1 SIJEČNJA 1943 GODINE¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 5/43
3-I-1943

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE²

Operativni izvještaj.

Noću između 15 i 16.XII.1942 jedinice I Kordunaškog odreda porušile su 4 km željezničke pruge od Skakavca prema Kupskom mostu. U rušenju je sudjelovalo i mobilisano ljudstvo. Neprijatelj nije reagirao.

⁴ Vidi dok. br. 80 u ovoj knjizi i tom V, knj. 10, dok. br. 45, 46, 66 i 82.

⁵ Po naređenju Treće operativne zone, Prvi slavonski NOP odred, uputio je krajem 1942 god., ovu svoju četu na područje Bilo Gore. Četa je djelovala na tom području do početka veljače 1943 god. kada je ušla u sastav novoformirane Osamnaeste NO brigade.

⁶ Francusku

⁷ Poginuo u selu Ribnjačka 1943 god. od bombardovanja neprijateljske avijacije, kao komandant Osamnaeste NO brigade.

⁸ Okrugli pečat: kao u naslovu.

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—3, k. 421 A.

² Glavni štab NOV i PO Hrvatske

Noću između 16 i 17.XII.1942 jedinice Kordunaškog odreda pomoću mobilisanog ljudstva srušile su dva i pol kilometra željezničke pruge između Vojnovca i Josipdola. Neprijatelj je krenuo iz garnizona ali je razbijen od naše zasjede te je imao 3 mrtva i 5 ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Utrošeno je 150 metaka. Prilikom povlačenja uništeno je 2 i 1/2 kilometra telefonske linije. Neprijatelj je reagirao jakom artiljeriskom i minobacačkom vatrom.

19.XII.1942 tri satnije ustaša napale su II Bataljon XIII Brigade na položajima kod Visoča i Plavaca³. Jedna naša četa se je povukla u Kordiče i time prisilila na povlačenje i ostale dvije čete. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i nepoznat broj ranjenih. Naši gubici: 1 mrtav i 2 lakše ranjena. Izgubljen je 1 karabin i 150 metaka. Naš bataljon nije bio oprezan na položaju te je iznenađen od neprijatelja. Štab bataljona nije pravilno rukovodio četama a neki komandiri četa lično su rukovali p.mitraljezima napuštajući svoje jedinice bez komande. Situaciju je spasilo prisustvo zamjenika komandanta⁴ Brigade.

19.XII.1942 jedna patrola XIII Brigade otvorila je vatru na kamion ustaša na cesti Kalje—Kostanjevac⁵. Ubijeno je 7 ustaša i 7 ranjeno.

20.XII.1942 jedna četa XIII Brigade postavila je zasjedu ustašama kod sela Tomaševaca. Zasjeda je bila otkrivena te nije uspjela.

20/21.XII. 42 VIII Brigada VII Divizije izvela je napad na putnički vlak na pruzi Sisak—Sunja⁶. Isturena je daleko patrola sa telefonom koja je na vrijeme obavijestila minere o vrsti nailazećih vlakova, tako da je propušteno više praznih kompozicija i srušen vlak sa izvjesnim brojem vojske.

Ratni plijen: zarobljeno je 150 domobrana, 10 ustaša, 3 Nijemca, nekoliko stotina civila; među zarobljenicima nalazi se 1 potpukovnik, 1 major i 1 kapetan. Potpukovnik je pobjegao prilikom sprovođenja do Komande područja⁷ preobukavši se u partizansko odijelo sprovodnika koji je zaspao i odnijevši njegov karabin. Zaplijenjeno je 8 karabina, nešto municije i ostale ratne spremne te dosta raznog trgovačkog materijala, 7 komada radio-aparata, 1 sanduk šaltera i 1 sanduk električnih sijalica.

Gubici neprijatelja: U vlaku i na osiguranju ubijeno je 25 do 30 ustaša i 6 Nijemaca. Naknadno je strijeljano 9 ustaša. Naši gubici: 5 mrtvih i 1 ranjen.

³ i ⁵ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 92.

⁴ Milan Zeželj

⁶ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 85.

⁷ Komanda Banijskog područja

Akcija je vojnički prilično uspjela ali je politički podbacila radi pljačke koju su vršili partizani u vozu. Zapaljena je čitava kompozicija, tj. 2 lokomotive i 42 vagona. U 2 vagona izgorjeli su ustaše i Nijemci koji su davali žestok otpor. Blindirani vozovi iz Sunje i Capraga zadržani su od naših osiguranja i razrušene pruge.

20/21.XII.1942 jedinice Kordunaškog odreda izvršile su fingirani napad na armirane bunkere na Kupskom mostu prema Rečici, na što je neprijatelj odgovorio jakom vatrom.

21/22.XII.1942 VII Brigada VII Divizije izvršila je napad na neprijateljsku posadu na pruži Sunja—Kostajnica u jačini jedne satnije. Glavno uporište bio je Kostajnički Majur⁸. Napad je izveden na juriš i osvojeni svi bunkeri osim jednoga koji je naknadno likvidiran protivkolskim topovima.

Zaplijenjeno je 4 p.mitraljeza, 54 karabina, 20 sanduka municije, oko 70 bombi i ostale spreme. Neprijatelj je imao nekoliko ranjenih, a mi 1 mrtvog i 2 ranjena. Utrošeno je oko 500 metaka i 2 topovske granate. Istakli su se partizani bivši domobranci koji su se prije predali na vijaduktu kod Volinje⁹, među njima drug Magić. Nadalje su se istakli: drug Rožina Miroslav a junačkom smrću pao je vodnik Džakula Stanko koji je prvi iurišao na bunkere.

23/XII.1942 jedna patrola XIII Brigade uhapsila je jednog špijuna belogardejca. Jedan bataljon je bio u zasjedi prema Kalju ali nitko nije naišao.

23.XII.1942, po dogovoru s nama, bivši kapetan Grubor, komandant četnika u Plaškome, izveo je oko 100 četnika u pravcu Janje Gore putem za Jukiće. Zasjeda jedinica Kordunaškog odreda napala ih je i zarobila je 8 četnika i kapetana Grubora. Zaplijenjeno je 2 p.mitraljeza, 8 karabina, 1000 metaka, 14 bombi a izgubljen je 1 karabin. Neprijatelj je imao 5 ranjenih, dok mi nismo imali gubitaka.

23.XII.1942 vodnik iz Kordunaškog odreda drug Simo Lončar, dok je bio na odsustvu, ubio je u Glinskoj Poljani poznatog bandita ustašu Krajačić Stjepana i oduzeo mu karabin sa spremom.

24.XII.1942 pripremna 33 ustaška bojna napustila je Oštrc i krenula za Begovo Brdo i Prekrižje.

25.XII.1942 snage XIII Brigade napale su neprijateljsku bojnu¹⁰ u Begovu Brdu, Prekrižju i Bukovici. Napad nije uspio iako su naše jedinice bile do samih rovova. Borbe na osiguranjima nije bilo jer od Željeznog neprijatelj nije mogao krenuti budući da je dočekan vatrom odmah na izlazu iz zgrade

⁸ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 83.

⁹ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 64.

¹⁰ To su bile dvije satnije Trideset treće ustaške pripreme bojne.

a od Krašića nije ni pokušao poći u pomoć. Napadnute ustaše pokušale su se probiti prema Kostanjevcu ali su vraćeni natrag. Neprijatelj je imao nepoznate gubitke a mi smo imali 1 mrtvog i 11 ranjenih. Izgubljen je 1 karabin. Akcija nije uspjela što je neprijatelj bio nadmoćniji, što je obavještajna služba imala krive podatke o neprijatelju tako da je bila napadana i Bukovica gdje nije bilo nikoga i naše snage su bile rasturene, zatim napad jedinica nije uslijedio istovremeno. Bilo je izvjesnih grešaka kod štabova bataljona. Veza je bila dosta slaba. Istakao se je drug Ajdinović Ljuba¹¹ koji je ranjen kod juriša na zgradu. Uveče istoga dana neprijatelj je napustio Begovo Brdo i Prekrižje i zadržao se u Krašiću. Time kao i napuštanjem Oštrca proširio se oslobođeni teritorij i XIII Udarne N.O. Proleterska brigada „Rade Končar“ zavladała je jednim dijelom ceste Kalje—Krašić.

25.XII.1942 snage Drugog¹² banijskog odreda napale su posade na drvenom i željeznom mostu na rijeci Maji kod Gline i čuvarnicu pruge br. 15 u Crnom Lugu kod Gline. Neprijateljska posada bila je sastavljena od domobrana muslimana koji su imali s nama vezu. Razoružana je posada na drvenom i željeznom mostu, dok nije uslijedio napad na čuvarnicu jer su naše jedinice obaviještene o pojačanju te posade sa nekoliko ustaša te uslijed neodlučnosti nisu je ni napale. Zarobljeno je 38 domobrana većinom muslimana a zaplijenjeno 2 p.mitraljeza, 33 karabina, oko 10.000 metaka te ostale spreme.

25.XII.1942 jedinice II Banijskog odreda postavile su zasjedu na cesti Zrin—Divuša na koju je naišlo 15 domobrana. Uslijed opreznog kretanja neprijatelja zarobljena su samo 2 domobrana sa karabinima i spremom.

25.XII.1942 jedinice II Banijskog odreda uhvatile su 5 ustaša iz sela Komareva koji su došli kući na odsustvo. Zaplijenjene su 2 uniforme.

26.XII.1942 krenulo je oko 200 ustaša sa 3 tenka od Slunjskih Brda u pravcu Tušilovića. Sačekani su od zasjede jedinica I Kordunaškog odreda kod Macutovog Brda i nakon 6-časovne borbe su se povukli. Neprijatelj je imao 2 mrtva i nepoznat broj ranjenih a mi 1 vodnika lakše ranjenog.

28/29 XII 1942 VII i VIII Brigada VII Divizije napale su neprijateljsku posadu u jačini od 350—400 ljudi u Kostajničkom Majuru¹³, sastavljenu od domobrana kursista sa njemačkim uniformama i njemačkim komandnim kadrom. U energičnom nalletu zauzeta je većina neprijateljskih uporišta i osvojeno 3 protivtenkovska topa cal. 47 mm. Prije dovršenja akcije provalili

¹¹ Ljubomir Ajdinović. Poginuo 1945 god. u Žumberku.

¹² Na Baniji je tada bio samo jedan odred.

¹³ Vidi dok. br. 31 i 55.

su tenkovi iz Kostajnice na dosad neobjašnjivi način jer je cesta bila minirana. Uspjelo je evakuisati 2 protivtenkovska topa bez municije, 1 teški mitraljez i nešto pušaka. Neprijatelj je imao oko 70 mrtvih i nepoznati broj ranjenih a mi oko 20 mrtvih i 40 ranjenih. Zarobljeno je 13 legionara i 1 Nijemac.

Jedinice I Kordunaškog odreda koje su se nalazile na terenu oko Rakovice, Lađevca, Furjana, Šturlića i Tržca sakupile su od civilnog hrvatskog i muslimanskog stanovništva 28 karabina i 300 metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. načelnika Štaba:

(M. P.¹⁴)

BR. 8

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 3 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA KOD RADUČA, METKA I LOVINCA KRAJEM PROSINCA 1942 GODINE¹

ŠTAB VI DIVIZIJE N. O. V.

HRVATSKE

O. broj sl.

3 januara 1943

Operativni izvještaj —

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Prema priloženoj zapovijesti² tok akcije je tekao na slijedeći način:

I Brigada: Sa dijelovima svojih bataljona izvršila je napad na želj. stanicu Raduč na dan 25.XII.1942 u 17 časova. Napad je odbijen od strane neprijatelja uz gubitke naših jedinica: 5 mrtvih i 10 ranjenih. Radničko odjeljenje³ porušilo je prugu 1.6 km između Raduča i Medka i jedan most u dužini od 10—12 m.

¹⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28/7, k. 419.

² Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 73.

³ Riječ je o civilnom stanovništvu okolnih sela koje je učestvovalo u rušenju pruge.

26.XII.1942 jedinice su ponovno izvršile napad na želj. stanicu Raduč, napad je i ovoga puta bio odbijen uz vlastite gubitke 3 mrtva i 11 ranjenih. Istoga dana u 16 časova trećim ponovnim napadom naše jedinice uspjele su likvidirati neprijatelja u jednom bunkeru kod stanice uz pomoć artiljerije. Gubitci kod neprijatelja u sve tri akcije nisu nam poznati. Istoga dana neprijatelj⁴ je iz Medka pošao u pomoć svojim snagama u Raduču. Tom prilikom dočekan je od naših snaga i odbijen sa gubitcima oko 50 mrtvih i 60 ranjenih. Ovom prilikom neprijatelj je u samoj stanici imao 6 mrtvih. Po zauzeću objekta kod stanice naš minerski vod dogao je u vazduh most na rijeci Jadovi, koji je bio željezni sa jakim traverzama.

27.XII.1942 oko 13.30 časova neprijatelj je otpočeo ponovni napad iz Medka prema Raduču. I ovom prilikom neprijatelj je odbijen uz gubitke oko 200 mrtvih i ranjenih. Napad je bio pripremljen dosta solidno. U napadu su učestvovali Talijani, četnici i ustaše⁵. Naši gubitci su 6 mrtvih i 16 ranjenih. Istoga dana neprijatelj je naišao vozom iz Medka prema Raduču. Uslijed srušene pruge voz se vratio nazad, uz gubitke 5 mrtvih i nepoznat broj ranjenih neprijateljskih vojnika. U ovoj akciji naših gubitaka nema.

28.XII.1942 pokret neprijateljskih snaga nije bio sem na stanici Raduč, gdje je ubijeno 4 neprijateljska vojnika.

29.XII.1942 jedinice koje su držale blokadu do Raduča uspjele su ubiti oko 3 neprijateljska vojnika. Toga dana bila je jaka aktivnost neprijateljske artiljerijske vatre iz Medka i velikih i malih bacača iz Raduča. Tom prilikom neprijatelj je uspio nanijeti žrtve: 2 mrtva i 8 ranjenih.

30.XII.1942 izvršeno je preformiranje bataljona sa položaja prema novoj zapovjesti. Toga dana neprijatelj⁶ je privukao veći [broj] pješadijskih i motorizovanih jedinica i uspio je da se probije prema Lovincu. Naše snage sačekale su manje djelove neprijatelja i nanijele mu gubitke oko 30 mrtvih i veći broj ranjenih. Na strani I Brigade gubitaka nije bilo.

U ovim akcijama zaplijenjeno je: 50 kom. čebadi, 33 mine teškog bacača, 3000 jugoslovenskih metaka, 800 talijanskih metaka, 50 tal. čebadi, 12 šatorskih krila, 11 bluza, 8 čakšira, 8 pari cipela i 15 tal. bomb. Sa naše strane utrošeno je 6.000 metaka. U ovoj se borbi nije niko naročito istakao. Poslije ovih akcija, uslijed nepogodnog vremena, slabog smještaja i premo-

⁴ Druga lovačka bojna ojačana dijelovima divizije „Re“.

⁵, ⁷, ⁸, ⁹, ¹¹, ¹² i ¹³ Vidi dok. br. 139.

⁶ Trideset prva ustaška bojna iz sastava Četvrtog ustaškog zdruga, Druga lovačka bojna, Treći bataljon Prvog pješadijskog puka divizije „Re“, Prvi bataljon Drugog pješadijskog puka divizije „Re“, prateća baterija i četa minobacača Drugog pješadijskog puka divizije „Re“

renosti ljudstva, brigada se povukla [na liniju] Mogorić—Vrebac—Pavlovac—Buljmime i Zavalje na odmor.

II Brigada: Prema priloženoj zapovijesti imala je zadatak da napadne Lovinac i okolna sela. Brigada u potpunosti nije izvršila svoj zadatak iz razloga što pojedini dijelovi te brigade nisu na vrijeme došli na svoj položaj, zbog čega je neprijatelj sa glavnim snagama uspio da pobjegne. Poslije manje borbe, jedinice ove brigade uspjele su da zauzmu Lovinac i okolna sela, a poslije nekoliko izvršenih jurša i uz pripomoć baterije haubica uspjela je da likvidira neprijateljsko utvrđenje Cvituša, koje je držala ustaška posada⁷, a koje su utvrdili Talijani⁸. Poslije ovoga brigada je trebala da izvrši napad na želj. stanicu Lovinac, ali isti nije izvršila zbog solidnih neprijateljskih utvrđenja i što bi morala dati veće žrtve. U ovim akcijama brigada je uspjela da ubije ustaškog poručnika Ognjanovca Božidara sa Udbine i veći broj neprijateljskih vojnika. Na položaju Cvituše, neprijatelj je imao 11 mrtvih i nepoznati broj ranjenih. II Brigada imala je 5 mrtvih i 24 ranjena.

Zarobljeno je 40 neprijateljskih vojnika (među kojima ima i bandita sa udbinske posade). 51 puška, 17.650 metaka, 3 teška mitraljeza, 2 pištolja, 25 komada mina za mali bacač i 49 ručnih bombi. Sa naše strane utrošeno je 4.645 metaka.

27.XII.1942 bombardovani su položaji brigade. Tom prilikom su bila tri ranjena druga.

28.XII.1942 ponovno je vršeno bombardovanje, ali jedinicama ove brigade uz pripomoć štaba divizije i brigade uspjelo je oboriti neprijateljski avion. Avion je marke „Savoja Marketi“, srednji bombarder. Posada aviona je uspjela da pobjegne i zapali avion, ali su naši ipak uspjeli djelomično da ga ugase i izvuku jedan avionski mitraljez kalibra 13 mm, 187 metaka i 40 lit. ulja. Avion je potom spaljen.

IX Brigada: Pristupila je izvršenju određene zapovijesti i napadu na sela prema priloženoj zapovijesti. Neprijatelj u ovim akcijama nije davao otpora, osim manjih grupa, koje su razbijene. Brigada je zauzela položaje prema predviđenom planu, dok su neprijateljski vojnici (domobranci koji su dolazili svojim kućama) predavali se.

26.XII.1942 došlo je do borbe sa Talijanima i ustašama. Ubijeno je 26 Talijana i 9 ustaša. Zarobljeno je 9 Talijana i 30 domobrana, žandara i civila. Među poginulim Talijanima nalaze se dva niža oficira i 1 podoficir. Istom prilikom neprijatelj je imao veći broj ranjenih. Na našoj strani bila su četiri lakše ranjena. Zaplijenjeno je 50 pušaka mauzerovih i talijanskih i 15 civilnih, 3.500 metaka, jedan mali bacač sa 15 mina, jedan

tal. puškomitraljez, 2 postolja tal. teškog mitraljeza, nekoliko pištolja i ostalog ratnog materijala. U ovim akcijama utrošeno je 400 metaka.

27.XII.1942 jedinice su prihvatile borbu sa neprijateljem, kombinovanim Talijanima i ustašama, jačine 400—500, koji je pokušao prodor prema Lovincu. Dijelovi ove brigade uspjeli su da sačekaju neprijatelja sprečavajući mu prodor prema Lovincu i sijajući mu otpupnicu nazad. Poslije ovoga trajala je žestoka borba 2.50 sata. Jedinice ove brigade u jurišnom naletu bile bi potpuno uništile neprijatelja, ali intervencijom neprijateljske⁹ motorizacije (6 tenkova koji su došli iz Gračaca) snage ove brigade povukle su se na zaštitne položaje. Zaplijenjeno je: cijev brdskog topa sa zatvaračem, 61 granata topovska, 64 granate teškog bacača, 68 granata za mali minobacač, 600 metaka teš. mitraljeza, 1.500 metaka puščanih, 3 mazge, 20 kom. bombi, 2 puške, 5 samara i ostalog ratnog materijala. Ostali materijal i oružje nije bilo moguće pokupiti zbog stalnog krstarenja neprijateljskih tenkova. Tačni gubitci kod neprijatelja su nepoznati, ali, prema višestranim izvještajima koji se podudaraju, računa se najmanje 80 mrtvih i veći broj ranjenih. Naši gubitci u ovim akcijama su 5 ranjenih drugova, od kojih dva teže, jedan od ovih teže ranjenih je naknadno umro. Jedinice ove brigade zaslužuju svaku pohvalu, jer su izdržale dosta jak napad i nisu se dale smesti pred neprijateljskim tenkovima iako nisu imale sredstava protiv njih.

Noću između 27 i 28 ov. mj. naše su patrolе patrolirale po mjestima gdje se vodila borba. 28.XII.1942 ujutro izbačene su jače snage na mjesto borbe prema neprijatelju, koji se zadržao i sa tenkovima na položaju. Snage ove brigade preko čitavog dana cijenile situaciju i pripremale odlučujući napad u noć. Protivkolni mitraljez uspio je da uništi dva neprijateljska tenka, dok su ostali tenkovi koristeći zaklon držali se prikriveno. Ovo im omogućile i terenske prilike. U 17 časova otpočeli smo gađati bacačima i uspjeli smo sa sedam granata da neprijatelja pokrenemo. Neprijatelj se počeo povlačiti držeći u prethodnici jedan dio tenkova. Snage IX Brigade sačekavši neprijatelja na vrlo bliskom odstojanju, uz brzu paljbu automatskog oružja i pušaka i pod zaštitom noći, izvršile su juriš na neprijateljske snage i tom prilikom nanijele mu teške gubitke. Prema izjavi komandanata bataljona i zamj. komandanta brigade¹⁰, neprijatelj je imao oko 200 mrtvih vojnika i oficira. Samo na jednom mjestu, gdje je jurišala III Četa I Bataljona, nađeno je 50 mrtvih neprijateljskih vojnika, koji su prebrojani. Isto tako bio je i veći broj ranjenih.

¹⁰ Momčilo Novković

Na našoj strani jedan mrtav i 6 ranjenih. Među ranjenim je i oper. oficir I Bataljona.

Zaplijenjeno je: 2 puškomitraljeza, 3 postolja za teški mitraljez, 2 mala bacača, 30 pušaka, 6.000 metaka za t. mitraljez i 5.000 pušanih metaka, 20 topovskih granata, 15 granata za teš. minobacač, 200 kom. čebadi, 150 šatorskih krila, 15 pelevina, 40 šinjela, jedna prijemna radio-stanica i ostalog ratnog materijala. Cio materijal nije bilo moguće prikupiti iz razloga toga, što je juriš bio munjevit i materijal koji je zarobljen, zarobljen je u samom naletu, jer su neprijateljski tenkovi bili dosta blizu i pristupili krstarenju. Također se nije moglo skinuti ni odijelo sa neprijatelja.

Broj utrošene municije nije nam poznat, jer su jedinice uslijed zamorenosti povukle se i nisu mogle dostaviti momentalno podatke.

Haubička baterija: Izvršila je gađanja na mjesto Lovinac, Cvitušu i želj. stanicu. Gađanje se vršilo 25.XII navečer i 26.XII ujutru i navečer. Pogodci su bili prosječno dobri. Gubitci kod neprijatelja nepoznati, kod baterije jedan mrtav. Utrošene su 73 granate.

28.XII. o.g. baterija je premještena kod mjesta Raduč i tukla je željezničku stanicu. U ovoj akciji baterija je potrošila 30 šrapnel-granata. Gubitci kod neprijatelja nepoznati, a na našoj strani ih nije bilo.

S obzirom na vrste granata i cilj, gađanje je izvršeno dosta dobro.

Inžinjerska četa: Na dan 25.XII.1942 srušila je most na želj. pruzi kod Širokih Bara. Most je bio od armiranog betona sa željeznim jakim traverzama. Na ovaj most utrošeno je 75 kg eksploziva. Materijal mosta je potpuno uništen.

Na dan 26.XII.1942 srušen je jedan most željezni kod stanice Raduč. Utrošeno je 75 kg eksploziva. Most je onesposobljen za ponovno postavljanje.

Na dan 25 i 26.XII.o.g. izvršeno je rušenje pruge između Medka i Raduča u dužini od 2.5 km.

Na dan 27.XII.1942 izvršeno je miniranje kamenog mosta kod Lovinca. Na našoj strani žrtava nije bilo. Eksploziva je utrošeno 160 kg.

Čete za vezu: Uspostavile su telefonsku liniju između štabova brigada i štaba divizije i relejnu vezu između štabova brigada i štabova bataljona, a kurirsku između štabova bataljona i četa. Veza je bila dosta slaba, naročito između štabova brigada i štabova divizije, jer tehnički materijal sa kojim se raspolaze nedovoljan je i slabog kvaliteta.

Od tehničkog materijala nije zaplijenjeno ništa. Gubitaka nije bilo.

Prateća četa: Vršila je gađanje 25 i 26.XII.1942 na želj. stanicu Raduč i Lovinac. Ovom prilikom utrošeno je 55 mina. Gađanje je bilo zadovoljavajuće, ali očekujuće rezultate nisu dali zbog nemanja tablica za gađanje i nišanskih sprava, kao i mina koje su novije izrade i drugih oruđa. Protivkolski top vršio je gađanje na neprijateljska utvrđenja kod Raduča. Utrošeno je 20 granata. Od utrošenih granata bilo je nekoliko pogodaka punim zrnom, ali rezultati uspjeha nisu zadovoljavajući zbog malog kalibra i jake otpornosti neprijateljskih utvrđenja. Ovaj top ne raspolaže sa preciznim nišanskim spravama, zbog čega je onemogućeno vršenje gađanja kroz otvore neprijateljskih utvrđenja.

Protivtenkovski mitraljez vršio je gađanja na neprijateljski oklopni voz između Medka i Raduča, koji je uspio da povrati natrag. Pogodaka je bilo i uspjeh je bio dobar.

Na dan 27.XII.1942 vršeno je gađanje iz protivtenkovskog mitraljeza na tenkove. Tom prilikom uništena su dva neprijateljska tenka. U ovoj akciji mitraljez bi imao i veće uspjeh, ali konfiguracija i oblik zemljišta ovo su otežavali. Gubitci kod neprijatelja nepoznati, dok kod ove jedinice poginuo je nišandžija na protivtenkovskom mitraljezu. Municije za protivtenkovski mitraljez utrošeno je 150 metaka.

Sve greške, koje su primjećene kod pojedinih jedinica, zapažene su i poduzeće se najenergičnije mjere da se za najkraće vrijeme otklone.

Prilog: Zapovijest : lista gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

Komandant:
Srećko M. Manola

DOPUNA OPERATIVNOG IZVJEŠTAJA

II Brigada: 27 decembra 1942 dijelovi ove brigade držali su položaj prema Velebitu i Miletić Gaju. Od ovih dijelova jedna četa upućena je u selo Poljanu (Japundžić) sa zadatkom da pročisti isto od neprijatelja. Tom prilikom zarobljen je 1 domobran sa puškom i 140 metaka. Naših gubitaka nije bilo.

28.XII.1942 dijelovi ove brigade zaposjeli su položaje jugozapadno od Cerjanske Poljane, kotu 744, 636, Palež i kotu 702 na putu Rič ce—Lovinac. Položaji su posjednuti pred zorom kretanje neprijatelja¹¹ bilo je sa tenkovima. Oko 14 časova četnici su pošli prema koti 702 čisteći teren vatrom mitraljeza i pušaka. Dijelovi ove brigade nisu otvarali vatru, ali ih je ipak neprijatelj primjetio i obustavio dalje kretanje. U 16 časova naše

snage su izvršile protivnapad i tom prilikom ubile jednog četnika. Ostatak četnika povukao se u pravcu Ričica. Pred sam mrak pojavila se druga kolona četnika. Jedinice ove brigade postavile su zasjedu i dočekale ih na otstojanju 100 metara, potom su otvorile brzu vatru iz automatskog oružja i pušaka. Neprijatelj u paničnom bijegu povukao se je u Ričice. U ovim akcijama nađena su dva mrtva četnika. Naši gubitci dva teže ranjena. Zarobljeno: dvije puške, 400 metaka, 30 mina malog bacača, 3 mine teš. bacača i 2 odijela. Utrošeno je 1400 metaka.

Istoga dana dio snaga ove brigade poslat je kao pojačanje I Brigadi na položaj prema Bogunici. Oko 12 časova neprijatelj¹² je krenuo iz Medka sa namjerom da zauzme Bogunicu. Dijelovi ove brigade su ga zadržali viščasovnom borbom koja je trajala do mraka. Gubitci kod neprijatelja su nepoznati. Na našoj strani 8 mrtvih, 15 ranjenih i jedan nestao. Izgubljene su 4 puške. Utrošeno je 5.130 metaka. Poslije ove borbe bataljon se je povukao u selo Vranik. U Vraniku se predalo 9 civila sa 9 pušaka, 700 metaka, 6 bombi i 2 torbice.

29.XII.1942 dijelovi ove brigade uz sadejstvo teškog i lakog bacača napali su stanicu Ričice. Napad je odbijen uz gubitke jedan mrtav i dva teže ranjena. U akciji je utrošeno 8 velikih bombi za bacač, 6 manjih bombi, 27 bombi za mali minobacač i 1400 pušanih metaka.

Gubitci kod neprijatelja nepoznati.

30.XII.1942 dijelovi ove brigade držali su položaje Cvi-tuše u pravcu Raduča. Uslijed jačeg i mnogobrojnijeg napada neprijatelja¹³ i oružja naše su snage odbačene uz gubitke 4 lakše ranjena. Ostale snage nalazile su se u Ričicama, Sv. Roku i M'letića Gaju.

Prilikom neprijateljskog napada na ove položaje naše su se snage povukle preko Ričica prema Vraniku i Ploči. Tom prilikom utrošeno je 1160 metaka. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

Komandant:
Srećko M. Manola

(M. P.¹⁴)

¹⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

IZVJEŠTAJ GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
4 SIJEČNJA 1943 GOD. VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JU-
GOSLAVIJE O NEKIM AKCIJAMA PODREĐENIH JEDINI-
CA IZVRŠENIM KRAJEM PROSINCA 1942 I POČETKOM
SIJEČNJA 1943 GODINE¹

	VRHOVNI ŠTAB ²
	NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
	I PARTIZANSKIH ODREDA
	JUGOSLAVIJE
GLAVNI ŠTAB	Br. 26
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE	6.I.1943 g.
i PARTIZANSKIH ODREDA	
HRVATSKE	
Op. br. 19/43	
Dne 4.I.1943	

Operativni izvještaj broj: 1

VRHOVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE
VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE

Snage I Korpusa Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske vodile su borbe sa neprijateljem na sektoru Like i Banije:

VI Divizija je zauzela mjesto Lovinac³, na pruži Gospić—Gračac. Nakon žestokih borbi, koje su se vodile oko željezničke stanice Lovinac i mjesta Raduč, neprijatelju je došlo pojačanje u jačim snagama, te je VI Divizija bila prisiljena da napusti Lovinac.

VII Divizija je vodila uspješne operacije na pruži Zagreb—Beograd⁴, gdje je zaplijenila i uništila dva vlaka i razoružala posadu jednog uporišta na pruži. Ta divizija je vodila borbe i oko Kostajnice i po peti put razoružala mjesto Majur⁵.

VIII Divizija se u ovom periodu, sa svoje dvije brigade⁶, odmarala, te se prebacila na sektor jugozapadno od Slunja, u pravcu pruge Karlovac—Vrhovine, gdje će vršiti akcije.

Snage XIII Proleterske brigade „Rade Končar“ imale su nekoliko sukoba sa neprijateljem, koji ih je napadao sa manjim snagama.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/2, k. 7 A.

² Pečat prijema izvještaja u Vrhovnom štabu NOV I POJ

³ Vidi dok. br. 8.

⁴ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 42 i 91.

⁵ Vidi dok. br. 7 i 31.

⁶ Peta i Petnaesta NO brigada

XII Brigada likvidirala je neprijateljsko uporište Orahovcu⁷, te je izvela još nekoliko uspješnih akcija zajedno s ostalim snagama III Operativne zone.

Kalnički odred, koji je porastao na 500 ljudi, vodio je žestoke bojeve sa neprijateljem na sektorima Bilo Gore, Kalnika, Ivanšćice i u Zagorju. Tome odred ušlo je očistiti niz sela i općinskih mjesta i prisiliti neprijatelja da se povuče u veće garnizone.

U Dalmaciji su izvedene nekolike akcije, sa manjim našim snagama.

Djelatnost snaga V Operativne zone bila je uperena protiv pruge Ogulin—Sušak. Snagama te Zone uspjelo je onemogućiti saobraćaj neprijatelju za posljednjih desetak dana.

Neprijatelj je bio aktivan u Žumberku, gdje je napadao naše položaje, u Slavoniji, gdje je napao naše snage kod Voćina, i u Dalmaciji. Naročitu aktivnost pokazao je neprijatelj na sektoru Kalnika, gdje je koncentracijom jačih snaga koncem mjeseca novembra izveo ofenzivu na Kalnički odred⁸.

Koncentracija većih neprijateljskih snaga u cilju prodiranja na oslobođeni teritorij nije uočena. U Gorskom Kotaru neprijatelj i dalje slabi svoje garnizone. Isto tako i u Lici, Talijani se postepeno evakuiraju, a zamjenjuju ih ustaške snage. Po nekim vijestima Talijani su napustili Otočac i predali vlast ustašama⁹.

Iz zaplijenjenih neprijateljskih dokumenata vidi se da talijanske okupatorske snage imaju napustiti sektor pruge od Josipdola do Knina.

U najnovije vrijeme zapažene su koncentracije neprijateljskih snaga duž pruge Sisak—Dubica¹⁰. Po dosadašnjem broju koncentrisanih daje se zaključiti da su to defanzivne mjere za odbranu pruge Zagreb—Beograd.

IZVEDENE AKCIJE

1. Banija, Kordun, Lika

Akcije I Korpusa Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske:

a) VI Divizija:

Poslije manjih akcija koje je Divizija vodila na Gračačkom sektoru, prebacila se je na sektor Lovinca i napala i osvojila Lovinac. Poslije ogorčenih borbi, koje su se vodile za željez-

⁷ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 48, 77 i 80.

⁸ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 51, 68 i 69.

⁹ Do povlačenja talijanskih snaga sa područja Gorskog Kotara i Like nije došlo. Vršena su samo izvjesna pomjeranja jedinica u cilju priprema Četvrte neprijateljske ofanzive.

¹⁰ Vidi dok. br. 2.

nočku stanicu Lovinac i stanicu Raduč, a koje nije bilo lako likvidirati uslijed vrlo jake fortifikacije, te nadiranja neprijateljskih jačih snaga kod Gospića i Medka, neprijatelju je uspjelo ponovno zauzeti Lovinac.

Za vrijeme koncentracije neprijatelja u Gospiću i Medku, Štab divizije je stvorio plan da propusti neprijatelja do Lovinca i da ga tu, pred Lovincom, opkoli i uništi. U tome cilju prebačena je jedna brigada blizu samoga Medka, sa zadatkom da propusti neprijatelja i da mu, nakon frontalnog napada od drugih dviju brigada, presiječe oštupnicu i napadne ga s leđa. Međutim, plan nije uspio zato što je ta brigada prihvatila odmah borbu s neprijateljem, ne upuštajući ga u klopku. Jačina neprijateljskih snaga bila je od 3.000—4.000.

Podroban izvještaj o svim tim akcijama VI Divizije slijedi.

b) VII Divizija:

Nakon akcija na sektoru Kostajnice, Divizija je svoju djelatnost usmjerila u pravcu pruge Zagreb—Beograd.

20/21.XII. VIII Brigada napala je putnički vlak na pruzi Sisak—Sunja¹¹. Isturena je daleko patrola sa telefonom, koja je obavještavala minere o nailazećim vlakovima tako da je pušteno više praznih kompozicija. Kad je naišao vlak u kome se nalazilo i vojske, dignut je u zrak. Zarobljeno je 150 domobrana, 10 ustaša, 3 Nijemca, nekoliko stotina civila. Među zarobljenicima nalazio se je jedan potpukovnik, jedan major i jedan satnik. Potpukovnik je pobjegao prilikom sprovođenja do Komande područja odnijevši karabin sprovodnika, koji je spavao. — Zaplijenjeno je: 8 karabina, nešto municije i ostale ratne spremlje i drugog raznog materijala. Ubijeno je 25—30 ustaša i 6 Nijemaca. Naknadno je strijeljano 9 ustaša. Naši gubitci su bili 5 mrtvih i jedan ranjen. Zapaljena je čitava kompozicija od 2 lokomotive i 42 vagona. U dva vagona izgorjele su ustaše i Nijemci koji su davali žestok otpor.

Akcija je vojnički uspjela...

21/22.XII. VII Brigada izvršila je napad na neprijateljsku posadu na pruzi Sunja—Kostajnica u mjestu Majur¹². Postaja je bila jaka jednu satniju. Napad je izveden na juriš. Osvojeni su svi bunker i, sem jednoga, koji je naknadno likvidiran protukolskim topom. Zaplijenjena su 4 puškomitraljeza, 54 karabina, 20 sanduka municije, oko 70 bombi i ostale spremlje. Neprijatelj je imao nekoliko ranjenih, dok je na našoj strani bio 1 mrtav i dva ranjena. Utrošeno je oko 500 metaka i dvije to-

¹¹ Vidi dok. br. 7 u ovoj knjizi i tom V, knj. 10, dok. br. 85.

¹² Vidi dok. br. 7.

povske granate. U borbi su se naročito istakli partizani koji su se kao domobrani predali za vrijeme borbi kod Volinje¹³, među njima naročito drug Magić. Dalje su se istakli: Miroslav Rožina, a junačkom smrću poginuo je vodnik Stanko Džakula, koji je prvi jurišao na bunkere.

28/29.XII. VII i VIII Brigada napale su neprijateljsku posadu u jačini od 350—400 ljudi, u Kostajničkom Majuru, sastavljenu od domobrana, kursista iz Njemačke, koji su bili u njemačkim uniformama i imali su njemački komandni kadar. U silnom naletu zauzeta je većina neprijateljskih uporišta i zaplijenjena su tri protukolska topa 47 mm. Pri kraju same akcije provalili su tenkovi iz Kostajnice na dosad neobjašnjen način, pošto je cesta bila minirana. Uspjelo je evakuisati dva protutenkovska topa, jedan teški mitraljez i nešto pušaka. Neprijatelj je imao 70 mrtvih i veliki broj ranjenih. Na našoj strani bilo je oko 20 mrtvih i 40 ranjenih. Zarobljeno je 13 legionara i 1 Nijemac.

c) VIII Divizija:

Ova Divizija se odmarala i sređivala sa svoje dvije Brigade i 3.I prebacila se je na sektor Slunja, u cilju izvođenja akcija na Saborski¹⁴ i četnička uporišta južno od Plaškog.¹⁵

d) Odredi:

Noću između 15 i 16.XII, jedinice I Kordunaškog odreda porušile su 4 km željezničke pruge od Skakavca prema Kupskom mostu¹⁶.

Između 16 i 17.XII. isti Odred srušio je 2 i pol km željezničke pruge između Vojnovca i Josipdola¹⁷. Neprijatelj je krenuo iz svojih garnizona ali je odbijen od naših zasjeda, pretrpjevši gubitke od 3 mrtva i 5 ranjenih. Utrošeno je 150 metaka. Prilikom povlačenja uništeno je još 2 i pol km telefonske linije.

23.XII, u dogovoru sa nama, bivši kapetan Grubor, komandant četnika iz Plaškoga, izveo je oko 100 četnika u pravcu Janje Gore¹⁸, gdje ih je čekala naša zasjeda. Jedinice Kordunaškog odreda napale su četnike i zarobile ih osmoricu, zajedno s kapetanom Gruborom. Zaplijenjena su dva puškomitraljeza, 8 karabina, 1000 metaka i 14 bombi. Izgubljen je jedan karabin. Neprijatelj je imao 5 ranjenih, dok na našoj strani nije bilo gubitaka.

Istoga dana vodnik Kordunaškog odreda drug Simo Lončar, dok je bio na odsustvu, ubio je poznatog ustaškog bandita, i zaplijenio mu karabin sa spremom.

¹³ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 64.

¹⁴ Vidi dok. br. 12.

¹⁵ Vidi dok. br. 32.

¹⁶⁻²⁰ Vidi dok. br. 7.

25.XII, Banijski odred napao je neprijateljsku posadu na drvenom i željeznom mostu na rijeci Maji kod Gline¹⁹. Istovremeno je napadnuta čuvarnica pruge br. 15, u Crnom Lugu, kod Gline. Neprijateljska posada bila je sastavljena od domobrana, muslimana, koji su sa nama održavali vezu. Razoružana je cijela posada. Zarobljeno je 38 domobrana, zaplijenjena su 2 puškomitraljeza, 33 karabina i oko 10.000 metaka.

Istoga dana jedinice toga Odreda, u zajednici, na cesti Zrin—Divuša, zarobile su dva domobrana sa karabinima i spremom. Toga dana uhvaćeno je 5 ustaša u selu Komarevo, koji su došli kući, na ostsutvo.

26 XII krenulo je oko 200 ustaša, sa tri tenka, od Slunjskih Brda u pravcu Tušilovića²⁰. Jedinice I Kordunaškog odreda sačekale su neprijatelja kod Macutovog Brda, i nakon šestočasovne borbe prinudile neprijatelja na povlačenje. Neprijatelj je imao dva mrtva i nepoznat broj ranjenih. Na našoj strani jedan drug je lakše ranjen.

Jedinice Kordunaškog odreda skupile su na terenu oko Rakovice, Ladjevca i Furjana 28 karabina i 300 metaka.

2. II Operativna zona.

a) XIII Udarne proleterska brigada „Rade Končara“:

Poslije akcije na Krašić²¹, Brigada je krenula na odmor, u sela Visoče i Plavci.

19 XII, ustaše iz 33 pripremne bojne, koja se nalazila na Oštrcu, napale su naš II bataljon²². Ustaše su svojim desnim krilom zaobišle naše položaje i prisilile naše borce na povlačenje. U borbama koje su se vodile, neprijatelj je imao 7 mrtvih i nepoznat broj ranjenih. Na našoj strani imali smo jednog mrtvog i 2 lakše ranjena. Izgubljen je jedan karabin i 150 metaka. Naš bataljon bio je iznenađen od neprijatelja, tako da se Štab bataljona nije snašao. Pojedini komandiri četa nisu rukovodili svojim jedinicama, nego su rukovodili automatskim oruđima.

Istoga dana jedna patrola Brigade otvorila je vatru na kamion ustaša na cesti Kalje—Kostanjevac i ubila 7 ustaša, a 7 ih ranila.

24.XII ustaše su napustile Oštrc i krenule prema Kostanjevcu, a odatle za Begovo Brdo i Prekrižje.

25 XII napadnuto je Begovo Brdo i Prekrižje²³, gdje se nalazila jedna neprijateljska bojna. Napad nije uspio zbog toga što su naše snage bile razvučene na više sektora i neprijatelj je

²¹ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 34, 37, 50, 53 i 61.

²² Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 92.

²³ Vidi dok. br. 7 u ovoj knjizi i tom V, knj. 10, dok. br. 92.

bio nadmoćniji u automatskom oružju. Za vrijeme borbe, neprijatelj se pokušao probiti prema Kostanjevcu, ali je vraćen natrag. Gubitci ustaša nisu poznati, dok je na našoj strani bio 1 mrtav i 11 ranjenih. Izgubljen je jedan karabin. Veze u akciji su bile vrlo slabe. Napad nije izvođen jednovremeno. U borbi se naročito istakao drug Ljubomir Ajdinović²⁴, koji je ranjen kod juriša na zgradu. Uveče istoga dana, neprijatelj je napustio Begovo Brdo i Prekržje i zadržao se u Krašiću. Time se oslobođeni teritorij II Operativne zone nešto proširio. Utrošeno je 2.915 metaka.

b) Kalnički odred:

Radi lakše djelatnosti Odred se razdjelio u bataljone i čete, i tako s manjim snagama izvodio operacije.

20.XI razoružana je pogranična straža u Hrženici i Strugi²⁵ (na mađarskoj granici). Uhvaćeno je 15 karabina, 2 pištolja, 10 bombi i 700 metaka. Likvidiran je jedan ustaški poručnik. Lakše je ranjen 1 naš vodnik. Iste noći uništena je prazna kompozicija mješovitog vlaka na pruzi Križevci—Koprivnica.

23.XI zapaljena je željeznička stanica Rasinja i Čukovec i pokidane t.t. veze²⁶.

24.XI uništen je teretni vlak na pruzi Koprivnica—Križevci²⁷.

25.XI razoružana je pogranična žandarmerijska straža u Malom Bukovcu²⁸. Ubijena su dvojica ustaša i dva legionara, koji su se vratili sa Istočnog bojišta. Zaplijenjeno je 16 karabina, 20 bombi, 800 metaka i mnogo vojničke spremne. Iste noći razoružane su domobranske posade u Velikom Bukovcu, i Časna radna služba u Draškovićevom Dvoru. Uhvaćeno je 35 karabina, 2 šmajsera, tri pištolja i mnogo vojničke spremne.

27.XI razoružana je žandarmerijska stanica u Sv. Petru Orehovcu²⁹. Zaplijenjeno je 7 karabina, 2.000 metaka, 12 bombi i mnogo vojničke spremne. Zapaljena je općinska arhiva u mjestu.

29.XI 1 četa sukobila se s ustašama u Osijeku Vojakovačkom. Ubijena su dvojica ustaša i 1 domobran³⁰.

Toga dana počela je ofenziva na Kalnik. Štab odreda preko obavještajne službe doznao je za ovu ofenzivu i dao svojim bataljonima ove zadatke:

III bataljon da krene u Zagorje, južnim padinama Ivanšćice i da se vrati sjevernim padinama te gore, vršeći usput akcije i djelujući politički. Jedna četa II bataljona da sa bolnicom krene u pravcu Bilo Gore i da se tu sastane sa II četom istog bataljona. Sa Bilo Gore bataljon je imao pritisak na prugu Križevci—Koprivnica. Nakon ofenzive na Kalnik, da se vrati

²⁴ Poginuo 1945 god. u Žumberku.

²⁵⁻⁴⁵ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 69.

na Kalnik. I bataljon da krene u Zagorje, sjevernim padinama Zagrebačke Gore i da lukom ide do njemačke granice, te se vrati južnim padinama Ivanšćice na Kalnik, vršeći usput akcije i djelujući politički.

1.XII spaljena su 4 automobila na cesti Zagreb—Varaždin.

2.XII razoružana je žandarmerijska postaja u Mariji Bistrici³¹. Uхваćeno je 12 karabina, 3.000 metaka i 30 bombi. Zapaljena je poštanska i općinska arhiva. Narodu su podijeljene živežne namirnice iz općinskog magazina. Uхваćeno je 60 Srba domobrana. 20 ih je ostalo u našim redovima.

Iste noći uništen je rudnik Zaježda³². Minirana su sva masinska postrojenja i električna centrala. Neprijatelju je nanesena šteta od više miliona kuna.

3.XII uništen je vojnički kamion u Lazu. Uхваćen je 1 poručnik, 1 vodnik i 2 domobrana, koji su pušteni svojim kućama. Zaplijenjena su 2 karabina i 1 šmajser.

Između 3 i 4.XII uništen je rudnik Globočec³³.

Iste noći uništen je rudnik kod Šandrovca. Razoren je 1 lokomobil i 1 lokomotiva.

5.XII jedna četa III bataljona prešla je njemačku granicu kod Klanjca i izbacila iz njemačkog zarobljeništva 5 sovjetskih oficira³⁴.

I bataljon sukobio se sa „crnom legijom“ na obroncima Zagrebačke Gore. Žrtava nismo imali. Neprijatelj je imao 2 mrtva.

Uveče toga dana uhvaćena su 2 avijatičarska dočasnika na Sljemenu³⁵ i zaplijenjeno 5 karabina. Tu se javilo u Odred 20 Srba domobrana, koji su radili u šumi.

Razoružana je pogranična straža na mađarskoj granici. Uхваćeno je 20 karabina i 1 šmajser.

6.XII. Ubijeno je iz zasjede desetak ustaša kod Velikog Trgovišta³⁶. Toga dana oko 600—800 ustaša napalo je naš I bataljon na položajima između Ključa i Velikog Trgovišta. Neprijatelj je imao mnogo žrtava. Mi smo imali 1 mrtvog i 2 ranjena. 15 Srba domobrana, novoprimitljenih, predalo se neprijatelju s oružjem.

II bataljon je spalio željezničku stanicu u Velikom Trojstvu³⁷ i uništio magazine i zapalio 1 vlak i 2 lokomotive. Uхваćeno je 6 karabina, a ubijeno 3 ustaše. Zaplijenjeno je 200 kg šećera, 10 vreća soli i 1 vagon bijelog brašna.

7.XII napadnut je naš I bataljon kod Klanjca³⁸. 6 tenkova s boka je napalo naš streljački stroj. Bataljon je bio raspršten u 3 dijela, pa ga je neprijatelj gonio. Imali smo 1 mrtvog, 1 ranjenog, a jedna drugarica je živa uhvaćena.

Na Bilo Gori je II bataljon očistio nekoliko sela od ustaša. Ubijeno je 10 ustaških bandita.

8.XII. Naišao je I bataljon na zasjedu kod rudnika Golubovca³⁹. Žrtava nismo imali. Zaplijenjen je 1 puškomitraljez. Na Bednjanskom mostu⁴⁰ razoružana je domobranska straža i zaplijenjeno je 15 karabina. Spaljena je općinska arhiva u Petrovskom. Razoružana je željeznička posada u željezničkoj stanici Lepavina⁴¹. Uхваćeno je 45 karabina i 3.500 metaka.

10.XII. I Bataljon se vratio na Kalnik i u selu Ivancu⁴² razoružao žandarmerijsku stražu. Uхваćen je 1 puškomitraljez i 16 karabina.

12.XII. Napadnuti su I i III bataljon u Ivancu⁴³ od jedne ustaške bojne. Uхваćen je i likvidiran 1 bandit. Naš 1 drug je poginuo, a 1 ranjen.

15.XII razoružana je posada na tunelu u Velikom Trojstvu⁴⁴, na pruzi Bjelovar—Đurđevac. Zaplijenjeno je 37 karabina, 3.000 metaka i mnogo vojničke spremne. Žrtava nismo imali.

Nakon ovih akcija krenuo je Kalnički odred u Slavoniju⁴⁵, gdje su mu 2 bataljona ušla u sastav Slavonske divizije⁴⁶, a Štab odreda se sa jednim bataljonom vratio nazad na Kalnik⁴⁷.

3. III Operativna zona.

a) XII N.O. Brigada:

U noći između 16 i 17.XII porušena je željeznička pruga u dužini od 3 km i srušena t.t. veza od 8 km između Banove Jaruge i Virovitice, kraj Đulavca⁴⁸. Prekopana je cesta Voćin—Pivnica na 6 mjesta. Srušen je 1 most na cesti i nagomilano mnoštvo drveća, da se ne može kretati neprijateljska motorizacija. Srušena je željeznička pruga Osijek—Zagreb od nekoliko stotina m. između Podravske Slatine i Bukovice, prekopan nasip, prerezane t.t. veze na dužini od nekoliko km na mjestu između Mikleuša i Bukovice. Sve ove akcije izvedene su uz pripomoć mobilisanih seljaka.

20.XII likvidirana je poslije 14-satne borbe Orahovica. Zaplijenjeno je 11 puškomitraljeza, 120 pušaka, 15.000 metaka i mnogo druge spremne. U borbi je neprijatelj imao 30 mrtvih. Zarobljeno je 70 domobrana i 20 ustaša. Naši gubitci 7 mrtvih i 15 ranjenih.

Istoga dana neprijateljske snage u jačini oko 800 vojnika sa 3 tenka i nekoliko bacača krenule su na Voćin⁴⁹, gdje se nalazila jedna naša četa. Na putu za Voćin neprijatelj je zapalio oko 30 kuća. Nakon ulaska u Voćin neprijatelj je produžio prema jugu i dopro do sela Kometnika, gdje je zapalio 2 kuće.

⁴⁶ Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske

⁴⁷ Vidi dok. br. 37.

⁴⁸ Sada: Miokovićevo.

⁴⁹⁻⁵³ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 77.

Zaklano je oko 12 osoba. Poslije završene akcije na Orahovicu dvije čete II bataljona upućene su na sektor Voćina. U snažnom naletu naši borci očistili su selo Kometnik i Voćin. Neprijatelj je pobjegao u pravcu Đulavca. Sa opkoljenim neprijateljem na Turskom gradu, nedaleko od Voćina, borba se nastavlja.

b) I Odred:

19.XII snage Odreda porušile su prugu od Lipika do Kukunjevca na dužini od 6 km⁵⁰.

Istoga dana srušena je pruga između Bujavice i Poljana i srušene t.t. veze, sve na dužini od 2 km. Srušena je pruga od 2 km na prostoru Kukunjevac—Bujavica⁵¹.

17.XII. Izvršena je akcija na pruzi kod Lađevca⁵². Zaplijenjeno je 9 pušaka, 600 metaka, 7 bombi i druge vojničke spremne.

Diverzantska grupa između 11 i 12.XII digla je u zrak vlak kod Ivanjkova⁵³. Oštećena je lokomotiva i 2 vagona.

4. IV Operativna zona:

a) III Dalmatinska udarna brigada (XI Brigada Hrvatske⁵⁴):

4.XII postavljena je zasjeda na cesti Omiš—Split⁵⁵. Ubijeno je 40 crnokošuljaša i 2 oficira. Nakon toga su Talijani zapalili u selu Podstrani 30 kuća i ubili 27 osoba.

Između 4. i 5. razoružana su sela u Petrovom Polju⁵⁶ i zaplijenjeno je 40 pušaka.

5.XII. Izvršen je demonstrativni napad na Sinj i Hrvace. Neprijatelj je odgovorio jakom artiljerijskom i mitraljeskom vatrom iz svih utvrđenja⁵⁷.

6.XII jedna naša patrola sukobila se sa neprijateljem kod Drniša⁵⁸. Neprijatelju je došlo pojačanje, a našima su došle u pomoć nepune dvije čete. Borba je trajala 7 sati. Četnici su pokušali iz Kosovske doline da zađu našima iza leđa, ali su odbijeni. U borbi su imali Talijani što mrtvih što ranjenih oko 100, četnici 1 mrtvog i 6 ranjenih. Na našoj strani poginuo je zamjenik komandanta bataljona drug Jakov Čerina, a 4 druga su lakše ranjena.

15.XII napadnut je blindirani voz na pruzi Split—Knin⁵⁹. Lokomotiva je potpuno uništena, a pruga je onesposobljena za dulje vrijeme. Neprijatelj je imao 12 mrtvih i veći broj ranjenih. Mi nijesmo imali gubitaka. Neprijatelj je upotrijebio avijaciju i artiljeriju u borbi.

17.XII postavljen je eksploziv na pruzi Sinj—Split⁶⁰ i na gazna mina na cesti između ova dva mjesta. U blizini je po-

⁵⁴ Ova brigada bila je treća po redu formiranja na području Četvrte operativne zone, a jedanaesta na području Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

⁵⁵⁻⁶¹ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 88.

stavljena zasjeda. Talijani su iz Splita naišli sa tenkovima i kod mjesta gdje je postavljena mina razvili su se u strijelce i počeli pretraživati teren. Naši borci pustili su ih na blisko otstojanje i otvorili na njih vatru. Poslije dvočasovne borbe naši su uslijed nadmoćnosti neprijatelja otstupili. Voz iz Splita naišao je na eksploziv, te je tom prilikom uništena lokomotiva. U borbi je neprijatelj imao oko 40 mrtvih i veći broj ranjenih. Na našoj strani jedan drug je od rana umro.

20.XII naišao je na našu nagaznu minu kod Sinja 1 neprijateljski tenk koji je uništen.

21.XII. 400—500 ustaša u domobranskim uniformama predvođeni milicijom, opkolilo je naš III bataljon u selima Donje i Gornje Zelovo⁶¹. Naš bataljon uspio je da se probije iz obruča i zauzme povoljne položaje iznad sela. Nakon našeg juriša neprijatelj je u neredu otstupio u Hrvace. Nađen je 1 mrtav neprijateljski vojnik, dok su ostali izneseni. Na našoj strani bilo je 4 lakše ranjena druga.

b) Biokovski bataljon:

28.XI dignut je u zrak nagaznom minom talijanski kamion na cesti između Dubaca i Omša⁶². Bilo je 9 mrtvih i 7 teško ranjenih neprijateljskih vojnika, od kojih su petorica umrli na putu za bolnicu.

1.XII. Talijani su sa brodom došli u Zaostrog⁶³ u namjeri da hapse i pljačkaju stanovništvo. Naši su se privukli u momentu kada je neprijatelj sprovodio uhapšene u brod. Od vatre naših strijelaca ubijen je 1 fašist a 5 ih je ranjeno. Svi uhapšeni su oslobođeni. Poslije dva dana neprijatelj je sa istoga broda tukao topovskom vatrom Zaostrog i oštetio nekoliko kuća.

2.XII. U selu Slivnu⁶⁴ u borbi sa milicijom poginuo je 1 milicioner.

6.XII. Jedna naša patrola napala je konjanički vod pri izlasku iz Makarske⁶⁵. Ranjeni su 2 oficira i 5 konjanika. Jedan oficir je podlegao ranama.

Razoružana je milicija u Studencima⁶⁶. Zaplijenjeno je 9 pušaka i 500 metaka.

Jedan vod je sačekao neprijateljski ratni brod m'NOPOLA- gač u selu Podgori i otvorio na njega vatru⁶⁷. Poginuo je 1 neprijateljski vojnik, a ranjena su četvorica.

U selu Živogošću⁶⁸ naši borci pokušali su pušcanom paljbom da zaustave jedan jedrenjak. Kad im to nije pošlo za

⁶²⁻⁷² Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 72.

rukom sjeli su na motorni čamac i stigli brod. Pretražili ga i kako je ovaj vozio drva, koja su bila privatna, pušten je. Na ovaj način naši borci kontrolišu i pomorski saobraćaj.

c) Trogirska četa:

3.XII na cesti Trogir—Šibenik⁶⁹ srušeno je 130 telefonskih stubova.

5.XII prekinuta je telefonska žica između Segeta i Marine⁷⁰. Kamion talijanskih vojnika, koji je pošao da popravi vezu, dočekan je u zasjedi. Ubijeno je 14 vojnika, među kojima je bilo i fašista. Teže su ranjena trojica. Zaplijenjeno je 16 pušaka, preko 2.000 metaka, 29 ručnih bombi, 10 bluza i ostale spremne.

7.XII porušen je most na cesti Seget—Prapatnica⁷¹. Srušio se je talijanski kamion, koji je išao da uspostavlja vezu. Poginula su 4 neprijateljska vojnika, a ranjeno ih je 8. Kamion je zapaljen.

Sem ovih akcija četa je isjekla telefonske veze Šibenik—Trogir, Seget—Prapatnica i Trogir—Marina⁷².

d) **Primorski bataljon** imao je 8.XII velike borbe sa jačim neprijateljskim snagama⁷³. Borbe su se vodile preko cijelog dana, u njima je neprijatelj imao oko 200 mrtvih i ranjenih. Kako je neprijatelj raspolagao sa daleko nadmoćnijim snagama, bataljon se povukao na sektor Muća.

e) **Mosorska četa** izvela je nekoliko akcija na rušenju t.t. linija i električnih vodova i zarobila 3 domobrana i 2 ustaše.

Početkom decembra ušla je u Blato na Cetini, koje su Talijani napustili.

5. V Operativna zona:

Poslije akcije na Ravnu Goru⁷⁴ snage VI i XIV Brigade prešle su na izvođenje akcija na željezničku prugu Ogulin—Sušak.

15.XII srušena je pruga između Gomirja i Ogulina⁷⁵ na tri mjesta u dužini od 150 m. Kod Ljubošine je bačeno 100 m pruge u provaliju, a kod Perinovog mosta bačeno je u vodu 25 m pruge i spaljena 1 stražarnica.

17.XII vršen je fingirani napad na Vrbovsko⁷⁶ u cilju ometanja neprijatelja da pođe u pomoć Ravnoj Gori. Istoga dana razrušena je pruga između Ogulina i Gomirja i između Gomirja i Vrbovskog.

⁷³ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 88.

⁷⁴⁻⁷⁶ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 97.

21.XII postavljena je mina na pruzi između Skrada i Delnica⁷⁷. Naišla je neprijateljska patrola, koja je primjetila minu. Naši su izvršili juriš, ali je Talijanima uspjelo umaći, iskoristićavajući maglu. U borbi su poginula 2 naša druga od mitraljeza iz bunkera, koji osiguravaju prugu.

25.XII napadnut je bunker blizu željezničke stanice Skrad⁷⁸. Uprkos juriša nije nam uspjelo bunker zauzeti, jer je ovaj bio jako utvrđen i ograđen sa tri pojasa bodljikave žice. U toj borbi poginuo je jedan drug, dok su dvojica ranjena.

Već punih 10 dana ne radi saobraćaj na pruzi Ogulin—Sušak.

III.

FORMIRANJE NOVIH JEDINICA:

Od snaga Banijskog odreda i Banijskog bataljona, koji je bio u sastavu XV Brigade, formirana je XVI Brigada⁷⁹ Hrvatske, koja ulazi u sastav VII Divizije. XIII Proleterska brigada „Rade Končar“ ispada ispod komande I Korpusa i potpada pod komandu II Operativne zone.

Od snaga Slavonskih odreda, od Moslavačkog odreda i od dva bataljona Kalničkog odreda formirane su dvije brigade⁸⁰ u Slavoniji. Zajedno sa XII Brigadom ove brigade formirat će Slavonsku diviziju⁸¹.

Od terenskih jedinica formiran je u V Operativnoj zoni Primorsko-goranski odred, u čijem se sastavu nalaze 2 bataljona.

IV.

RASPORED NAŠIH SNAGA:

Snage I Korpusa raspoređene su ovako:

VI Divizija nalazi se na položajima duž pruge Gospić—Gračac, od Vrebca do Bruvna.

Dvije brigade⁸² VII Divizije nalaze se na akcijama kod Sunje. Jedna brigada⁸³ te Divizije nalazi se na sektoru južno od Topuskog, sa zadatkom da zatvori pravac Topusko—Vranograč od nadiranja neprijatelja, a istovremeno služi za odbranu od neprijateljskog nadiranja od Karlovca.

VIII Divizija sa dvije brigade⁸⁴ nalazi se na sektoru Rakovica—Lička Jesenica, pripremajući akciju na Saborski i četnička uporišta južno od Plaškog.

⁷⁹ Riječ je o Šesnaestoj banijskoj brigadi. Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 27.

⁸⁰ i ⁸¹ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 45, 46 i 66.

⁸² Sedma i Osma NO brigada

⁸³ Šesnaesta NO brigada (banijska)

⁸⁴ Peta i Petnaesta NO brigada

IV⁸⁵ i XIII Brigada⁸⁶ nalaze se u Žumberku, pripremajući akcije na neprijateljska uporišta Kalje—Kostanjevac, a eventualno i Samobor.

Slavonske brigade⁸⁷ nalaze se na sektoru između Daruvara i Slatine.

VI i XIV Brigada nalaze se na sektoru Ravna Gora—Delnice—[Srpske] Moravice. Dobile su zadatak da se prebace u pravcu Plaškog⁸⁸.

Dalmatinska brigada⁸⁹ nalazi se negdje u Srednjoj Dalmaciji.

Dva bataljona Ličkog odreda nalaze se na sektoru Maglaj—Konjska Glava, južno od Srba.

Ostale snage, kao i dosad.

V.

DALJI ZADACI NAŠIH JEDINICA:

VI Divizija će prebaciti jednu brigadu južno od Velebita na sektor Novi Grad—Stari Grad⁹⁰, sa zadatkom da osigura prebacivanje oružja i municije⁹¹ na sektor kod Stari Grada, da izvrši mobilizaciju ljudstva sa toga sektora i da likvidira neprijateljska uporišta u tome kraju.

Ostale snage Divizije imaju zadatak aktivnosti na pruži Gospić—Gračac, te likvidaciju Gračaca nakon napuštanja istog od strane Talijana⁹².

VII Divizija ima zadatak da napada i likvidira pojedina uporišta duž pruge Sisak—Dubica i na samoj pruži⁹³.

VIII Divizija napada četnička i ustaška uporišta južno od Plaškog i sa VI i XIV Brigadom ima za zadatak da nakon napuštanja [od strane] Talijana likvidira Plaški⁹⁴.

IV i XIII Brigada po likvidaciji Kalja⁹⁵ i Kostanjevca, te eventualno i Samobora⁹⁶, ispitat će mogućnost akcije na Metliku zajedno sa Slovenačkim brigadama.

⁸⁵ Četvrta NOU brigada (kordunaška)

⁸⁶ Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“

⁸⁷ Dvanaesta NOU brigada, Sesnaesta i Sedamnaesta NO brigada

⁸⁸ Vidi dok. br. 14 i 39

⁸⁹ Treća dalmatinska NOU brigada

⁹⁰ Upućivanje brigade na ovo područje nije uslijedilo.

⁹¹ Ovo je bio zadatak jedinica čije je formiranje bilo u planu, ali se kasnije od toga odustalo.

⁹² Talijani nisu tada napustili Gračac. Divizija je vršila napad na ovo neprijateljsko uporište 14/15 siječnja 1943 god. Vidi dok. br. 42, 51 i 102.

⁹³ Vidi dok. br. 42, 54 i 56.

⁹⁴ Napad na Plaški tada nije uslijedio.

⁹⁵ Vidi dok. br. 17.

⁹⁶ Vidi dok. br. 38 i 52.

Zadatak Slavonskih brigada je da likvidiraju jača neprijateljska uporišta⁹⁷.

Zadaci Dalmatinskih brigada su i dalje aktivnost i mobilizacija novih boraca, stvaranje novih brigada⁹⁸ od dosadašnjih bataljona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:

V.⁹⁹ Bakarić

Komandant:

Ivo Rukavina

(M. P.¹⁰⁰)

BR. 10

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA JEDINICA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 4 SIJEČNJA 1943 GODINE¹

⁹⁷ Dvanaesta NOU brigada napala je 25 prosinca Orljavac (vidi tom V, knj. 10, dok. br. 81 i 86); Četvrta divizija likvidirala je neprijateljsku posadu u Voćinu, a zatim vršila napad na komunikaciju Zagreb—Beograd (vidi dok. br. 65, 72, 76, 77, 78, 79, 80, 85, 86, 93, 94, 100 i 104)

⁹⁸ Vidi dok. br. 21, 47 i 121.

⁹⁹ Vladimir

¹⁰⁰ Okrugli pečat: Glavni štab NOV i PO Hrvatske

¹ Original (rubrike izvučene na šapirografu ispunjene rukom) nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18—2, k. 7 A.

[illegible]

Fotokopija prve polovine dokumenta br. 10

[illegible]

I C I I A														KONJI						
mitraljeze		puškomitralješka					topovska					za bac.					teretni			
italijanske	francuske	Z B	italijanske	njemačke	grčka	francuska	haubice	poljske	brdske	protivtenkovske	teške	lake	revolverska	tenkova	kamiona	motocikla	jahači	za kuhinju	za bojnu komoru	za prateća oružja
697	—	58.839	22.379	900	—	—	150	70	67	131	37	112	3.888	2	—	2	90	159	83	171
821	—	12.014	4.795	—	—	—	—	—	—	—	—	68	—	—	—	—	19	20	—	—
—	—	11.150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	562	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	3.729	11.016	7.954	—	—	2.490	—	—	—	55	—	25	1.900	—	—	—	1	21	11	28
—	—	—	2.765	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	205	460	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	10	8	—	—	—
518	3.729	93.224	38.353	900	—	2.490	150	70	67	186	37	205	6.356	2	2	13	118	200	94	199

oružanih ljudi.
 o ima boraca
 ijete municije
 za talijanske
 p. zone od⁶...

omandant:

Rukavina

područje u Skradu. Za Žumberak i Pokuplje: Komanda Žumberačko-pokupskog područja u Sošicama.

⁶ Datum je izostavljen.

⁸ Vladimir

⁷ Okrugli pečat: Glavni štab NOV i PO Hrvatske

dne 4-I-1943 god.

[illegible]

Napomena: Nije unijeto naoružanje i municija IV operativne zone, pošto nije dostavljeno brojno stanje iste zone.

Nijesu unesena brojna stanja komandi područja.

V operativna zona raspolaže još sa 550 partizana po područnim jedinicama.

Nije unijeto naoružanje Sremskog odreda. U br. stanju III zone stoji da III odred (sremski) raspolaže sa 802 naoružana i 112 nenaoružanih ljudi.

U brojnim stanjima II i III zone i odreda nijesu odvojeni muškarci od žena, sem toga u II zoni i odredima nije izraženo koliko ima boraca

u rashodu, a koliko na licu. To zato što u izvještajima tih štabova nijesmo primili izvještaje iz kojih bi se to vidjelo. Sem iznijete municije

štab Korpasa ima u rezervi 9.600 „mauzer“ metaka, 3.200 manlicher metaka, 5.150 metaka za tal. teške mitaljeze, 20.990 metaka za talijanske

Štab I korpusa ima u rezervi 3.000 „mauzer“ municija, 3.200 municija metaka, 3.100 metaka za tal. teške mitraljeze, 20.000 metaka za samopaljive puške. Štab V zone ima u rezervi oko 50.000 „mauzer“ municije. Brojno stanje i naoružanje I korpusa datira od 21-XII-1942, II op. zone od¹...

III zone od 10-XI-1942, V op. zone od 27-XII-1942 i od 10-XII-1942 god.

Politički komesar:

 (M, P^{τ})

Kommandant:

Ivo Rukavina

Automati

Model Zbrojovka

⁴ Na teritoriji Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske bile su početkom 1943 god. sljedeće komande područja: za Kordun u selu Gornji Budački.

za Baniju u selu Zirovcu, za Liku u selu Mogoriču. U Slavoniji su tada bile tri komande područja: Psunjskog područja kod sela Rogolji, Papučko-krndijskog u selu Drenovcu i Diljskog u selu Paučju. U Dalmaciji: Komanda područja Livno u Livnu i komanda područja za Biokovsko-neretljanski okrug u selu Sošić U Gorskom Kotaru: Primorsko-goransko

područje u Skradu. Za Žumberak i Pokuplje: Komanda Žumberačko-pokupskog područja u Sošicama.

^b Datum je izostavljen.

- Vladimir

⁷ Okrugli pečat: Glavni štab NOV i PO Hrvatske

BR. 11

ZAPOVIJEST ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 4 SIJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA VOĆIN¹

STAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 12/43
Dana 4.I.1943, 2,08 sati

ŠTABOVIMA XII, XVI i XVII NAROD. OSLOB. BRIGADE

Na položaju

Da bi se likvidiralo neprijateljsko uporište Voćin² u kojem se nalazi 50 domobrana, 70 legionara, 80 ustaša pripremljene bojne i 80 naoružanih civila (svega 280 naoružanih neprijateljskih vojnika³), koji su naoružani sa jednim teškim mitraljezom 9 puškomitraljeza, 7 ručnih mitraljeza (šmajsera) i 4 laka minobacača, a koji su smješteni na Turskom gradu⁴, Kalvariji i na kosama iznad Prevende, štab divizije

NAREĐUJE

I. 1.) Da I i III bataljon XII narodno-oslobodilačke brigade postave prema neprijateljskim uporištima Slat. Drenovac, Čačinci i Podr. Slatina [zasjedu] na prostoru Gornji Meljani—Čeralije, sa ciljem da spriječi dolazak pomoći Voćinu iz gornjih uporišta.

2.) Da II i IV bataljon XII narodno-oslobodilačke brigade očiste neprijatelja iz njegovih rovova i uporišta. II bataljon nastupaće sa istočne strane cestom i prugom Čačinci—Voćin. IV bataljon nastupaće sa južne strane cestom Zvečevo—Voćin.

3.) I i IV bataljon daće po jednu četu koja će služiti kao rezerva divizije.

II. 1.) I bataljon XVI narodno-oslobodilačke brigade postaviće zasjede na liniji Lanšće—k. 301 — na putu između k. 308 i 261 — kod raspela na cesti Voćin—Hum, na istočnoj okuci

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1, k. 892.

² Vidi dok. br. 16, 18, 19, 20, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 44, 45 i 80.

³ Posadu u Voćinu sačinjavala je jedna bojna Pete pješačke pukovnije Prvog gorskog zdruga i jedna satnija ustaša. Vidi dok. br. 145.

⁴ Čuvik iznad Voćina, koji je neprijatelj jako utvrdio.

ceste Voćin—Hum, kod mjesta gdje se potok Lisičina dodiruje te ceste. Zadatak I bataljona da spriječi eventualno bjegstvo neprijatelja iz Voćina, I bataljonu dodaje se jedan vod iz XII brigade koji time potpada pod komandu I bataljona.

2.) II bataljon XVI brigade postaviće zasjedu na liniji Kuzma—Lisičine sa zadatkom da spriječi svaku pomoć neprijatelju u Voćinu iz uporišta Koreničani, Đulavec.

III. 1.) Da I bataljon XVII brigade postavi zasjedu na liniji Hum—Popovac sa zadatkom da spriječi pomoć neprijatelju u Voćinu iz uporišta Pivnica, Slana Voda, Lukavac. U Slanoj Vodi i Lukavcu nema neprijateljske vojske, ali bi preko njih prošla banda koja bi kretala iz Podravske Slatine.

IV. 1.) Topovsko odjeljenje i prateća četa stavljaju se na raspoloženje štabu XII brigade.

V. 1.) I bataljon XII brigade održavaće vezu na svom lijevom krilu sa III bataljonom XII brigade. III bataljon XII brigade održavaće vezu sa I bataljonom XVII brigade i II bataljonom XII brigade. II bataljon XII brigade održavaće vezu sa I bataljonom XVII brigade. I bataljon XVII brigade održavaće vezu sa II i I bataljonom XVI brigade. II bataljon XVI brigade održavaće vezu sa I bataljonom XVI brigade. Veza koja je gore izložena treba da se održava i u suprotnom smislu.

2.) Veza između štabova brigada i štaba divizije održavaće se kuririma.

3.) Štabovi brigada slaće svakih 2 sata redovne izvještaje štabu divizije, a u slučaju nekih naglih promjena pored ovih slaće i vanredni izvještaj.

4.) Štab divizije nalaziće se u prvim kućama Voćina na cesti Zvečevo—Voćin idući od Zvečeva.

VI. 1.) Znaci za raspoznavanje za noć su: „Zvijezda“, odziv: „Petokraka“.

2.) Dnevni znaci za raspoznavanje su: dizanje puške u desnoj ruci vertikalno iznad glave. Odgovor: partizanka u lijevoj ruci isturena horizontalno u stranu.

VII. 1.) Napad će početi 5.I.1943 u 5 časova. Komandanti bataljona regulisaće svoje satove prema satovima komandanta brigada jer su isti regulisani prema satu komandanta divizije.

VIII. 1.) Štabovi brigada izradiće zapovijesti za svoje bataljone u koje će biti uneseni svi potrebni detalji.

IX. XII brigada smjestiće svoje brigadno previjalište u selu Kometniku (Zubić).

2.) XVII brigada poslije ukazane prve pomoći evakuišaće svoje ranjenike do brigadnog previjališta XII brigade (Kometnik—Zubić).

3.) XVI brigada poslije ukazane prve pomoći prenosiće svoje ranjenike u svoje brigadno previjalište koje je organizovao štab divizije, a koje će se nalaziti na cesti Voćin—Zvečevo, u lugarnici koja se nalazi udaljena od Voćina 2 km.

4.) Iz brigadnih previjališta vršiće se evakuacija preko Točka i Zvečeva za bolnicu.

X. 1.) Ishrana će se vršiti u mjestima gdje su smješteni bataljoni. Intendanti bataljona organiziraće ishranu drugova na položaju u toku 5.I.1943.

XI. 1.) Pravac i vrijeme povlačenja izdaće se pismenim putem. Ni jedna jedinica ne smije se povući bez naređenja štaba divizije, odnosno štaba brigade. U slučaju da na neku zasjedu navale velike snage i da ih naša zasjeda ne može odbiti, u tom slučaju zasjeda se ne smije razbiti, nego primiti borbu povlačeći se ispred neprijatelja a štabu brigade, odnosno štabu divizije odmah poslati izvještaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
Jefto Šasić

Komandant:
Petar Drapšin⁵

DODATAK ZAPOVIJESTI

1.) U neprijateljskom uporištu Voćin nalaze se slijedeće neprijateljske snage — 50 domobrana, 70 legionara, 80 ustaša pripremne bojne i 90 naoružanih civila (svega 280 naoružanih neprijateljskih vojnika), koji su naoružani sa 1 teškim mitraljezom, 9 puškomitraljeza, 7 ručnih mitraljeza (šmajsera) i 4 laka minobacača a koji su smješteni na Turskom gradu, Kalvariji i na kosama iznad Prevende.

2.) II. bataljon naše Brigade održavaće vezu su I. bataljonom XVII. brigade koji drži zasjedu na liniji Hum—Popovac, a koji ima zadatak da spriječi pomoć neprijatelju u Voćinu iz uporišta Pivnica, Slana Voda, Lukavac. U Slanoj Vodi nema neprijateljske vojske, ali bi preko njih mogla proći banda iz Podravske Slatine.

3.) Početak napada biće 5.I.1943. u 5 časova ujutro. Komandanti bataljona regulisaće svoje satove prema satu komandanta Brigade, jer je isti regulisan prema satu komandanata divizije.

4. Znaci za raspoznavanje za noć su: „Zvijezda“, odziv „Petokraka“. Dnevni znaci za raspoznavanje su dizanje puške u desnoj ruci vertikalno iznad glave, odgovor: partizanka u lijevoj ruci isturena horizontalno u stranu.

⁵ Narodni heroj, poginuo nesretnim slučajem 1945 godine.

Pod br. 3.) znak za napad neće biti dat nego će svaka jedinica u određeno vrijeme pristupiti izvršavanju svoga zadatka. Skreće se pažnja svim drugovima da napad na sve objekte mora početi jednovremeno. Za neizvršenje ovoga naređenja biće strogo kažnjeni komandanti i komandiri pojedinih operativnih jedinica.

5.) Ishrana će se vršiti u mjestima gdje su smješteni bataljoni. Intendanti bataljona organiziraće ishranu drugova na položaju u toku 5.I.1943 godine.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BR. 12

ZAPOVIJEST ŠTABA OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 4 SIJEČNJA 1943 GOD. FODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA SABORSKI¹

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
op. br. 2
dne 4-I-1943 g.

Z A P O V I J E S T

(Sekcija: Gospić i Karlovac 1:100.000.—)

Prema prikupljenim podacima neprijatelj se nalazi u slijedećim mjestima:

a) Saborski² — oko 200 domobrana, žandara i naoružanih civila³. Od naoružanja imaju 1 teški mitraljez, oko 8 puškomitraljeza a ostalo karabini. Glavne njihove snage raspoređene su kod crkve i škole i po okolnim bunkerima.

b) U selu Jesenica oko 200 četnika koji stanuju u samom mjestu. Naoružanje nije tačno poznato.

c) Željeznička stanica [Lička] Jesenica: oko 200 Talijana⁴ koji su dobro utvrđeni i ograđeni bodljikavom žicom.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1, k. 419.

² Vidi dok. br. 23.

³ Vidi dok. br. 159.

⁴ Treći bataljon Prvog pješadiskog puka divizije „Re“

d) U selu Blata 140 Talijana⁵ i oko 100 četnika.

Pored toga neprijateljske snage, četnici i Talijani, drže mjesta: selo Begovac, selo Plavča Draga, mjesto Plaški i željezničku stanicu Javornik. Jačina ovih neprijateljskih snaga iznosi oko 1200 Talijana i četnika sa naoružanjem od više topova, bacača mina i automatskog oružja⁶.

Naša divizija dobila je zadatak da na dan 5 januara 1943 g. u 14 č. napadne i razoruža selo Saborski, priključi ovo selo u našu oslobođenu teritoriju i produži operacije na pruzi Plaški—Jesenica—Javornik i istu prugu izbaci iz prometa.

U cilju izvršenja zadatka

N A R E Đ U J E M :

1) V brigada ojačana sa jednim bacačem mina.

Zadatak: sa tri bataljona napasti i razoružati neprijatelja u selu Saborskom. Glavni pravac napada južna strana kote 782 (Sivnik) u pravcu kote 644. Pomoćni pravci napada južno od kote 735 i sjeverno od kote 857 (Mala Titra). Sa jednim vodom osigurati se od pravca Babin Potoka osiguravši cestu koja vodi preko Čorkove Uvale. Jedan vod teških mitraljeza postaviti kod kote 644, a jedan vod kod kote 735. Ovi vodovi imaju zadatak da u zajednici sa mitraljeskim vodom XV brigade, koji će se nalaziti jugozapadno od kote 697, svojom koncentričnom vatom tuku neprijatelja u selu Saborskom, neutrališu neprijateljsku vatra te sprečavaju grupisanje neprijatelja, a ujedno omogućavaju prilaz našim borcima tukući pojedinačno otpor pojedinih grupica.

Jedan bataljon zadržati u rezervi, s tim da se izdvoji jedna četa i ostavi u Drežniku⁷ radi osiguranja topova za vrijeme operacija.

⁵ i ⁶ Na ovom području nalazile su se sljedeće jedinice: Prvi bataljon Prvog pješadiskog puka divizije „Re“, Prvi bataljon 121 pješadiskog puka divizije „Macerata“, Osma baterija Pedeset i sedmog art. puka divizije „Lombardia“, jedna četa jedinica za zaštitu pruge i oko 300 četnika.

⁷ Drežnik Grad

Bacač mina postaviti na pogodno mjesto u blizini štaba brigade i dati mu u zadatak da gađa neprijateljske bunkere a po potrebi i neprijatelja u Jesenici.

Veza: Sa XV brigadom održavati vezu patrolama i kuririma i to jugoistočno od Sivnika i kod kuća između kote 697 i Točka. Pored toga uspostaviti se telefonska veza između štaba divizije i štabova brigada.

• Komandno mjesto štaba brigade ima biti kod kućice jugozapadno od kote 782 (Sivnik).

2) XV brigada

Zadatak: sa dva bataljona postaviti osiguranje prema Ličkoj Jesenici na liniji Borovi Vrh—Vukelić Poljana i Točak, a pored toga po mogućnosti likvidirati četnike u Vukelić Poljani.

Jedan vod mitraljeza postaviti južno od kote 697 i dati mu zadatak da u zajednici sa mitraljeskim vodovima XV brigade koji se nalaze na koti 644 i 735 sa sjeverene strane Saborskog tuku koncentričnom vatrom neprijatelja, neutrališu njegovu vatru, sprečavaju grupisanje neprijatelja a ujedno omogućavaju prilaz našim borcima tukući pojedinačni otpor pojedinih grupica.

Jedan vod mitraljeza postaviti na Borovi Vrh sa zadatkom da koncentrično djeluje sa onim mitraljeskim vodom koji se nalazi južno od kote 697 i da ova obadva voda tuku samo mjesto Saborski i međuprostor između položaja jednog i drugog voda.

Jedan bataljon zadržati u rezervi.

Veza: Sa V brigadom vezu držati patrolama i kuririma i to jugozapadno od Sivnika i kod kuća između kote 697 i Točka. Pored toga uspostaviti telefonsku vezu između štaba brigade i štaba divizije.

Komandno mjesto štaba brigade kod kuća zapadno od Točka.

3) Baterija topova. Sastav: 1 poljski top 75 mm i jedan brdski top 65 mm.

Zadatak: nalaziće se kod štaba divizije koji će mu određivati ciljeve koje ima tući.

4) Vod tenkova, sastav: 2 tenka.

Zadatak: biće pod komandom štaba divizije a napadaće duž ceste Saborski—Jesenica, lomiti neprijateljski otpor i štititi prilaz našim borcima.

5) Početak napada 5 januara 1943 g. tačno u 14 č. poslije podne. Sve jedinice do toga vremena imaju biti na svojim položajima i čvrsto blokirati neprijatelja.

Operacija će početi ovako: 1) Ispaliće se tri topovska hitca nakon čega će se vršiti pismeni pregovori sa neprijateljem za predaju. 2) Ako pregovori za predaju ne uspiju, počće ponovo topovska paljba, a to je znak da se neprijatelj nije predao i otpočinje se napad kako je po planu predviđeno.

6) Centar veze biće u štabu divizije. Oficiri za vezu brigada zajedno sa oficijom⁸ za vezu štaba divizije postaviće telefonsku vezu između štaba divizije i štabova brigada. Pored telefona koristiti se za vezu i svim ostalim sredstvima sa kojima se raspolaze. Po postavljanju štabova brigada uputiti po dva kurira u štab divizije.

7) Brigadni sanitet V i XV brigade biće uz štabove brigada za prvo vrijeme a kasnije, čim se zauzmu prve kuće, smjestiti ih u najbliže kuće. Divizijska prihvatna bolnica biće u zaselku Biljevina, a hirurška ekipa biće u Sertić Poljani.

8) Zarobljenike po završenoj borbi ne skidati već ih sa njihovim odijelom i obućom kao i ostalom spremom sprovesti u štab divizije.

Strogo se zabranjuje skidanje remenja ili ma kakvo oštećivanje postojećih pilana u selu.

9) Znaci raspoznavanja Visak—Voronjež, a ugovoreni znaci dva zvižduka, a odgovor: kukuriku.

10) Štab divizije nalaziće se u zaselku Biljevini.

11) Izvještaje slati preko telefona.

12) Pristup seljacima u rejon gdje se vode operacije strogo zabraniti a isto tako energično spriječiti svaku pljačku. Paljenje zgrada ukoliko bi neprijatelj davao iz njih jak otpor naređivaće lično komandanti brigada u saglasnosti sa štabom divizije. Kod kuća koje se zauzmu zapaliti malo sijena ili slame da

⁸ Rade Škaljac

se znade dokle su naši djelovi došli. Pretres kuća imaju vršiti partizani koji se za tu dužnost moraju specijalno odrediti.

Na izvršenje:

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A. Turkulin⁹

Komandant:
V. Četković¹⁰

Dostavljeno: Štabu I korpusa N.O.V.H. na znanje.
Štabu V i XV brigade na izvršenje.

BR. 13

NAREĐENJE ŠTABA TREĆE OPERATIVNE ZONE OD 4 SIJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM KOMANDAMA O POSTUPKU SA ZAROBLJENICIMA I IZGRADNJI ZAROBLJENIČKIH LOGORA¹

ŠTAB
III OPERATIVNE ZONE
NAROD. OSLOBOD. VOJSKE I PART. ODREDA
HRVATSKE
Broj: 4-1943
Dana 4 januara 1943

KOMANDI PAPUČKO-KRNDIJSKOG PODRUČJA KOMANDI PSUNJSKOG PODRUČJA

Na položaju

Do sada se na teritoriju III Operativne zone praktikovalo puštanje zarobljenih neprijateljskih vojnika, pa čak i oficira svojim kućama. Pokazalo se, međutim, da je ta praksa u sadašnjoj političkoj situaciji štetna za naš narodno-oslobodilački pokret, pa ćemo u buduće sve zarobljene neprijateljske vojnike zadržati na našem slobodnom teritoriju. Ti zarobljeni vojnici biće upućivani u komande područja, koje će organizovati za njih potrebne logore. Ti zarobljenici obavljace razne javne radove, kao što je napr. podizanje zgrada, koje će služiti u vojne svrhe (mobilizacione centre² i tome slično) ili koje će služiti našim antifašističkim organizacijama.

⁹ Artur Turkulin. Umro u Beogradu 1945 godine.

¹⁰ Narodni heroj Vlado Četković. Poginuo 20 listopada 1944 god., kao komandant Osmog korpusa NOV i PO Hrvatske.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—1, k. 1484.

² Mobilni centri bili su ustanove komandi područja u koje su upućivani novopridošli borci (koji nisu ranije služili vojsku) radi sticanja osnovnih vojno-političkih znanja. Poslije kratkog vremena borci su upućivani u brigade.

Prema tome n a r e đ u j e m o :

1.) Da komanda područja pripremi već sada mjesto za logorovanje zarobljenih vojnika i da osigura potrebnu stražu i ishranu.

2.) Komanda područja da osigura također jednog političkog radnika, koji će da djeluje politički i kulturno među zarobljenicima u njihovom slobodnom vremenu.

3.) Komanda područja treba da izradi jedan kućni red za zarobljenički logor i da nastoji da taj red sprovodi jedan odbor, koji će biti izabran od samih zarobljenika. Taj kućni red treba pismeno saopćiti Štabu III Operativne zone.

4.) Komanda područja treba odmah Štabu III Operativne zone da dostavi predlog koje zgrade treba najprije podići i koje javne radove treba u prvom redu obavljati. Mi smatramo da bi u prvom redu trebalo pristupiti izgradnji zgrada za mobilizacione centre, pa zato i treba odmah da pronađete mjesto gdje bi se te zgrade mogle najbolje smjestiti.

5.) Komanda područja treba redovno da dostavlja spisak svih zarobljenih vojnika (ime i prezime, godinu rođenja, zanimanje, gdje je zavičajan, tj. selo i srez, koliko služi u vojsci, kojoj jedinici pripada, gdje se nalazi zapovjedništvo jedinice u kojoj je služio, a u primjedbi treba naznačiti imena i karakteristike podoficira i oficira koje će trebati da da svaki zarobljeni vojnik, to znači da svakog zarobljenog vojnika treba pitati koji su mu bili starješine u vodu, u četi, u bataljonu itd. i šta on misli o njima). U tome spisku treba uvesti posebnu rubriku u kojoj će biti naznačeno kada je zarobljenik čuo za partizane, kako je o njima ranije mislio i da li je voljan da ostane u partizanskim redovima.

6.) Komanda područja treba da u redovnom 10-dnevnom izvještaju saopćava također i o stanju i političkom raspoloženju u zarobljeničkom logoru.

Po primitku ovog pisma, saopćite nam odmah da li ste preduzeli sve mjere koje su obuhvaćene u ovom naređenju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Marijan Stilinović, v.r.

Komandant:
otsutan.

Tačnost prepisa ovjerava:

Načelnik štaba:
Franck Inkret

BR. 14

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE OPERATIVNE ZONE OD 4 SIJEČ-
NJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE
O PREBACIVANJU PODREĐENIH JOJ JEDINICA NA POD-
RUČJE PLAŠKOG¹

ŠTAB V OPERATIVNE ZONE
NARODNO-OSLOBODILAČKE
PARTIZANSKE VOJSKE
HRVATSKE

Dne 4.I.1943, 19^h
Op. br. 5/43

KOMANDANTU² NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I
PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

Primili smo vašu naredbu³ br. 3/43 od 1.I.1943 g. Na-
redbu smo primili 4.I.1943 u 18.30 sati i odmah ćemo postupiti
po njoj.

Naše brigade su dosta daleko, jedna⁴ se nalazi između
Lukovog Dola i Delnice, a jedna⁵ u Ravnoj Gori, te će trebati
nekoliko dana dok stignu do Drežnice. Kurire smo odmah upu-
tili, ali uprkos sve brzine ne mogu tako brzo doći. VI Brigada
i dva bataljona XIV Brigade bit će upućeni u Kunić i okolna
sela, dok smo odlučili da jedan bataljon ostavimo u Ravnoj
Gori sa zadatkom da ruši prugu na tom dijelu i da bi očuvao
taj oslobođeni teritorij, dok bi se neka brigada vratila. Ukoliko
imate nešto protiv ove odluke, to vas molimo da nam javite,
pa ćemo napustiti Ravnu Goru, jer naše snage Odreda nijesu
tolike, da bi mogle držati Ravnu Goru i cijeli drugi oslobođeni
teritorij. Jedan bataljon Odreda nalazit će se u Gomirju sa za-
datkom da uništava prugu i ometa njeno popravljjanje, dok
jedan bataljon odreda mora [ostati] u Brinjskom kotaru, da
tamo napada ustaške i talijanske, te četničke bande.

Pitanje mobilizacije novih iz oslobođenog teritorija je vrlo
teško, jer je već skoro sve mobilisano. Očekujemo priliv novih
iz Primorja, ali to je još pod znakom pitanja.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod reg. br. 2—1, k. 105.

² Ivo Rukavina

³ Ovom naredbom stavljeno je Petoj operativnoj zoni u zadatak da
svoje jedinice prebaci na područje Plaškog. Vidi dok. br. 9.

⁴ Šesta NOU brigada

⁵ Četrnaesta NO brigada

Kao što vidite iz priložene zapovijedi⁶, koja je već bila upućena jedinicama, morali smo odustati od ove velike akcije za uništenje željezničke pruge, a poslije toga imali smo namjeru čistiti pojedina mjesta po pruži. Dosadašnje iskustvo pokazalo nam je da bismo to vjerovatno i ispunili, jer već 10—12 dana nije prošao vlak između Gomirja i Vrbovskoga, jer je stalno prekinuta pruga i naši bataljoni vodili su žestoku borbu sa Italijanima, ustašama i četnicima, i uprkos sve pripreme artiljerijske i minobacačke, neprijatelj je bio odbijen uz velike gubitke. Također je razrušena željeznička pruga, i survan jedan vlak kod Kupjaka, a stanica Kupjak zapaljena⁷. Sve te akcije izvođene su sa malim snagama.

Nadamo se da ćemo mi ispuniti ovaj zadatak, koji se vidi iz priložene zapovijedi poslije zauzeća Plaškog⁸.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Jozo Gržetić

• (M. P.⁹)

Komandant:
Veljko Kovačević

BR. 15

PISMO ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 5 SIJEČ- NJA 1943 GOD. ŠTABU TREĆE OPERATIVNE ZONE O PO- TREBI ČVRSTE MEĐUSOBNE SARADNJE¹

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
broj 6/43
dne 5 siječnja 1943

ŠTABU III OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O.H.

Primili smo vaše pismo od 30 novembra prošle god. Pismo je putovalo do nas do danas, tj. 5.I.1943 god. Potpuno smo saglasni s vama da uspostavimo što tješnju vezu između naših

⁶ Zapovijest se nalazi u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1, k. 104, ali je Redakcija ne objavljuje jer napad na željezničku prugu nije izvršen, zbog odlaska brigada sa ovog područja.

⁷ Vidi dok. br. 34 u ovoj knjizi i tom V, knj. 10, dok. br. 97.

⁸ Napad na Plaški tada nije izvršen.

⁹ Okrugli pečat: Štab Pete operativne zone Hrvatske

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/3, k. 1472.

štabova i mi ćemo u tom pravcu sa svoje strane poduzeti sve mjere, da bi te veze što bolje funkcionirale. Vašu patrolu, koju ste navodno uputili do našeg štaba, nismo primili u našem štabu, jer ona uopće ovamo nije stigla. Naš štab nalazi se u Žumberku, što je prilično odalečeno od vas. No, ipak postoje mogućnosti da uspostavimo veze između naših štabova preko Moslavine i Pokuplja. Mi ćemo u tom pravcu slati našu patrolu do vašeg štaba.

Naš Kalnički odred, s kojim imademo za sada vrlo slabe veze, momentalno nalazi se negdje u Bilo Gori. Slali smo patrolu do štaba tog odreda, ali nam se patrola vratila, jer nije našla na Kalniku njihov štab². Što se tiče predloga Kalničkog odreda da vi dadete jednu četu iz Bilogorskog bataljona, koja bi vršila akcije na pruži Križevci—Koprivnica, mi se u cijelosti slažemo, ukoliko to vama dozvoljavaju mogućnosti. Bilo bi potrebno, ako vam je moguće, da i vi uspostavite vezu sa ovim našim odredom i Moslavačkim odredom, te im dajete potrebna naređenja u onim časovima kad nemaju s nama veze. Naime, stvar je u tome, da nas dijeli Sava od tih naših odreda i često puta dolazi do prekida veza, a pogotovo sad u posljednje vrijeme, kad je Sava dobrim dijelom blokirana. O vezama koje imate s tim našim odredima, kao i naređenjima koja ćete im eventualno dati bilo bi potrebno da i nas obavijestite.

Mi smo u posljednje vrijeme očistili Žumberak od neprijateljskih posada. Vodili smo borbe u Suhoru³ (na slovenskoj strani), gdje smo zarobili preko 100 belogardista i 30 Talijana, veću količinu oružja i ratnog materijala. Neprijatelj imao je ujedno oko 50 mrtvih. Nadalje smo vodili borbe kod Kordića⁴, Oštrca⁵, Begovog Brda⁶, Željezna⁷ i Prekrižja⁸, gdje su ustaše imale oko 100 mrtvih i ranjenih. 1 januara ove god. vodili smo borbu u Krašiću⁹ sa 650 ustaša, kojom prilikom su ustaše imali preko 200 mrtvih, a zarobili smo 220 ustaša, 84 domobrana i 10 žandara. Zaplijenili smo 400 pušaka, 8 teških mitraljeza, 1 teški bacač mina, 10 puškomitraljeza, preko 30.000 puščanih i mitraljeskih metaka, nekoliko stotina bombi, 1 prsni mitraljez, 2 motocikla, 1 kamion i mnogo druge razne ratne spremne. Ova akcija jedna je od najuspelijih borbi naše vojske. Do sada nije nam uspjelo ovako veliki broj ustaša zarobiti. Isto tako, veliki broj ih je bio mrtav. Ovom akcijom mi smo dobili mnogo u vojničkom i političkom pogledu u redovima Hrvatskog na-

² Štab Kalničkog NOP odreda krenuo je 16 prosinca 1942 god. u Slavoniju, na konferenciju u Štabu Treće operativne zone, i ostao tamo do kraja mjeseca. Vidi dok. br. 37 u ovoj knjizi i tom V, knj. 10, dok. br. 68 i 69.

³ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 5.

⁴⁻⁸ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 52, 92 i 99.

⁹ Vidi dok. br. 1, 3, 4 i 17.

roda. Istovremeno, dok smo vodili borbe u Krašiću, naša dva bataljona izvršila su blokadu Kalja¹⁰, odakle je neprijatelj pokušao bježati, te ga proganjali sve do Samobora. I u Kalju bilo je preko 500 ustaša muslimana. Tako smo uspjeli cio Žumberak osloboditi. Uspostavljeni su narodno-oslobodilački odbori po općinama, Komanda područja i komande mjesta. Eto tako, stvaramo oslobođeni teritorij Žumberka.

Nama će biti osobito drago, ako ćete nas izvještavati o vašim akcijama u Slavoniji, koje ćemo redovno objavljivati i popularizirati pred našim partizanima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar i v.d. komandanta:

M.¹¹ Belinić

(M. P.¹²)

BR. 16

**OBAVJEŠTENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO
HRVATSKE OD 5 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU TREĆE
OPERATIVNE ZONE O TOKU BORBE ZA VOĆIN¹**

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Broj: 14/III

Dana 5.I.1943, 14.30 sati

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Na položaju

Izvještaj o toku borbe.

Prema naređenju štaba IV Divizije N.O.V. Hrvatske upućenom brigadama te divizije, napad na Voćin² trebao je početi u 5 sati 5.o.mj. Početak je odgođen na 7 sati [radi] pravilnog regulisanja vatre topa i bacača. I pored toga ta vatra nije bila

¹⁰ Vidi dok. br. 1.

¹¹ Marko

¹² Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone NOP odreda Hrvatske

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/4, k. 907.

² Vidi dok. br. 11.

osobito precizna. Razorena su ipak dva bunkera do kraja a jednom je srušen pokrov. Pri tome je utrošeno 6 topovskih granata i 7 mina teškog minobacača, te izvjestan broj mina lakih bacača. Naša puščana i automatska vatra bila je sve do pred juriš mestimična i slaba, jer bi zbog neobično učvršćenih neprijateljskih bunkera neefikasno trošenje municije bilo neopravdano.

Neprijatelj, osjećajući se siguran, u čvrstim bunkerima dobro pokrivenim i žicom opletenim, odgovarao je samo sa po kojim metkom ili rafalom i to samo onda kada bi uočio cilj. Po tom se može donekle zaključiti da su u bunkerima krvavi banditi i uvježbani vojnici. Prema izjavama pak 5 zarobljenih domobrana-pekarara, koji su uhvaćeni u selu na poslu, cjelokupne snage neprijateljske su 150 ustaša i 300 domobrana.

Videći da na taj način nećemo moći likvidirati neprijateljsko uporište i da se to može riješiti jedino jurišem, pristupili smo oko 10 sati savjesnoj pripremi organizacije istog. Pored čisto vojničkih, tehničkih priprema, upućeno je prethodno pismo borcima, komandirima, komandantima i komesarima i pismo komunistima u kojima ih se poziva da sve dadu od sebe da se izvrši zadatak koji pred njih stavlja naš narod i naša Komunistička partija.

Osim toga upućeno je prethodno i pismo opkoljenoj neprijateljskoj posadi s pozivom da se preda.

Po završenom jurišu, ukoliko se posada ne preda na miran način, poslaćemo vam novi izvještaj.

Ukoliko ne bi uspio juriš danju, a mi se nadamo da će uspjeti, s obzirom na borbenost naših drugova, izvršićemo juriš noću koji mora uspjeti. Drugovi su sad upoznati sa terenom i situacijom uopće, što će olakšati uspješno izvršenje juriša.

Veza sa svim jedinicama i štabovima je uspostavljena. Štab same divizije nalazi se u samom mjestu Voćinu. Na naše zasjede prema do sada primljenim izvještajima nije do sada naišao neprijatelj.

Dosadašnji naši gubitci, pored utrošene municije su slijedeći: 1 laki minobacač prsnuo usljed nepravilnog rukovanja istim i 9 lakše i 1 teško ranjeni drug.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,

Zamjenik komandanta,

**IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU
BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 6 SIJEČNJA 1943 GOD.
ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE I ŠTABU
DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA KRAŠIĆ I
BORBAMA KOD ŽELJEZNA I BUKOVICE¹**

ŠTAB XIII U.N.O.
PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“

Dana 6.I.1943

OP. broj 8/1943

Operativni izvještaj broj 6

ŠTABU I KORPUSA HRVATSKE

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Brigada je nastavila sa uništavanjem ceste Želježno—Krašić. 28.XII.1942 III bataljon dobio je zadatak da sa dvije čete postavi zasjedu kod Željezna. Pretpostavljalo se da će neprijatelj iz Željezna krenuti prema Krašiću. Zasjeda je bila postavljena kod sela Šinkovići i Tomaševići. Ustaše² iz Kalja u jačini od jedne satnije pošli su prema Željeznom do škole gdje su se nalazili ustaše³ i žandari. Škola je bila opsjednuta. Neprijatelj je ipak uspio izvući ustaše i žandare iz škole. Ali 2 četa pod zaštitom automatskoga oružja uspjela se prebaciti na jurišni položaj daleko 30 metara od škole i kad je neprijatelj počeo napuštati školu 2 četa izvršila je na njega juriš natjeravši ga u panično bjekstvo. Neprijatelj je u bijegu bacao municiju i spremu. Četa ga je gonila do Drašći Vrh.

Tom prilikom pao je u naše ruke slijedeći plijen: 5000 mauzer metaka, 3 komada čebadi, 2 šinjela, 3 hlače, 2 bluze, 3 rezervne cijevi za puškomitraljez i dr.

Neprijatelj je imao 10 mrtvih i ranjenih.

Naši gubitci: jedan teže ranjen koji je umro.

U borbi su se istakli operativni oficir Mladen⁴, zamjenik komandira 2. čete Mirko Sekulić, puškomitraljezac Šaša Petar, puškomitraljezac Adam Vorkapić koji je iz stojećega stava tukao neprijatelja i tom prilikom smrtno ranjen, Đuro Bado-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/3, k. 721.

² i ³ Odnosi se na dijelove Trinaeste ustaške bojne.

⁴ Ivan Mladen. Poginuo 1944 god. kao komandant NO brigade „Franjo Ogulinac-Seljo“.

vinac, Stevo Nikoliš, vodni delegat, i puškomitraljezac Dušan Tatalović.

Akcija nije izvedena po planu jer je izvršena iznenadno. Komandni kadar, naročito komandant⁵ bataljona i operativni oficir pokazali su se samoinicijativni. Naročito je važno istaknuti traženje samih boraca II čete da se ide pod zgradu iako je teren oko škole bio sve brisan prostor. Istjerivanjem neprijatelja iz škole koju smo zapalili postali smo gospodari ceste od Kalja do Krašića i razbili jedno važno uporište neprijatelja na cesti Krašić—Samobor i spojili se sa ostalim nekontrolisanim dijelom Žumberka. Sam uspjeh kod Željezna doprinio [je] podizanju morala kod boraca III bataljona i jačanju poleta kod samog komandnog kadra tog bataljona.

Utrošeno je 800 komada mauzer metaka i 400 komada talijanskih.

II bataljon toga dana prekopavao je cestu Krašić—Kostanjevac.

I bataljon nije imao borbe.

31.XII. 1942 1. četa I bataljona pošla je u Hrženik s namjerom da pohvata ustašku patrolu koja je dolazila iz Krašića. 2. četa toga bataljona da bi osigurala povlačenje toj četi postavila je zasjedu kod sela Strmac. Tog jutra neprijatelj⁶ je krenuo u jač'ni od 200 ustaša iz Krašića raspoređen u dvije kolone. Jednom je kolonom krenuo cestom Krašić—Vivodina, a drugom Krašić—Kostanjevac. 1. četi prijetila je opasnost da bude otsječena od svoga položaja, stoga se povukla prema Bukovici gdje je prihvatila borbu. Neprijatelj koji je krenuo prema Kostanjevcu pokušao je zaobići 2. četu, ali je pritom bio dočekan.

U toj borbi po viđenju partizana neprijatelj je imao 11 mrtvih.

Mi smo imali jednog teže ranjenog puškomitraljesca, Mirka Zlokaza, koji je u bolnici umro još istog dana.

Zasjede su bile dobro postavljene. Što nisu čete uspjele nanijeti veće gubitke neprijatelju, natjerati ga u bijeg, razlog je mala jačina naših četa. Važno je napomenuti da je ovom prilikom došla do punog izražaja samostalnost komandnog kadra obiju četa.

Utrošeno je oko 300 mauzer metaka i 130 talijanskih.

1.I.1943 izvršen je napad na ustaše u Krašiću⁷. U Krašiću se tada po našim podacima nalazila 33 pripremna bojna i nekoliko domobrana, dok nam nije bilo poznato da se pored 33 bojne nalaze i 2 satnije 35 bojne⁸. Ustaše su bile utvrđene u ro-

⁵ Bogdan Mamula

⁶ Trideset treća ustaška bojna

⁷ i ⁸ Vidi dok. br. 1, 3 i 4.

vovima koji su počimali od crkve Sv. Ivana do sela Bresarića s jedne strane, a s druge strane, tj. od groblja i sva istočna strana mjesta, bili su osigurani rovovima. Rovovi su bili većim dijelom otkriveni. Utvrdjenja je gradila opkoparska satnija domobrana koja je tih dana bila došla iz Karlovca. Oko rovova žicu nisu imali jedino kod ulaza u mjesto. Sa sjeverne strane na cesti nalazila se prepreka od žice.

U napadu su učestvovali 2 bataljona naše brigade i potpuna IV brigada. Teren oko samoga Krašića: većim dijelom brisan prostor.

Naš I bataljon imao je likvidirati neprijatelja kod crkve Sv. Ivana, a potom prodirati u samo mjesto. II bataljon napadao je sa sjevero-zapadne strane a kao polaznu tačku uzeo je Strmac.

Zamisao Operativnoga štaba bila je da se izvrši blokada neprijatelja u mjestu do 7 sati uveče i da se kroz čitavu noć napucava, dok je glavni napad trebao otpočeti u 5 sati ujutro.

Međutim štabovi I i II bataljona nisu postupili po zapovijesti i otpočeli su već u 7 sati uveče sa napadom⁹. I bataljon napadao je sa 2 čete. Borci su se uspjeli privući u neposrednu blizinu ustaškoga stražara (svega 30 metara od same crkve) koji ih je zaustavio i pitao ko ide, a zatim opalio 2 metka. Prošlo je od toga momenta pa do otvaranja vatre sa strane neprijatelja čitavih 5 minuta. Nedostajao je juriš, brzina i neprijatelja bi se zateklo nepripravna. U tom neuspjelom pokušaju da se još prije određenog glavnog napada zauzme crkva 1 i 2 četa imale su 2 mrtva i 8 ranjenih. U međuvremenu došao je na položaj komandant brigade koji je poslije neuspjelog juriša naredio da se čete povuku u selo na odmaranje, a zatim zajedno sa zamjenikom¹⁰ politkomesara brigade, te štabom I bataljona i komandirima i komesarima 1 i 2 čete izvršio analizu neuspjelog juriša i pripremu novog.

II bataljon jednom četom zaposjeo je staro groblje, dok se neprijatelj nalazio u novom. Četa je pokušala zauzeti novo groblje, ali je bila odbijena 2 četa toga bataljona koja je ujutro u 5 sati zajedno sa 1 četom tog bataljona ponovo napadala na neprijatelja kod novog groblja. Čete su odbijene uz gubitke od 2 mrtva i 5 ranjenih. Među teško ranjenim nalazio se komandir 2 čete drug Vrga. Poslije tog neuspjelog napada ustaše su izvršile kontra-juriš koji je odbijen uz velike gubitke po njega. Čete su ostale na svom starome položaju. Štab bataljona vidjevši da je ponestalo municije i da crkva Sv. Ivan koja je ključ Krašića nije zauzeta izdao je naređenje da se jedna četa povuče na odmaranje u samo selo, a jedna ostane na položaju.

⁹ Vidi dok. br. 3 i 4.

¹⁰ Mato Horvatić

I bataljon pojačan sa jednim vodom 3 čete nije uspio likvidirati neprijatelja kod crkve, pretrpjevši 1 njegova četa velike gubitke. Kompletan jedan vod bio je izbačen iz stroja. Pošto je teren takve prirode da se zadržati četa preko dana kod crkve nije mogla, štab brigade u 7 sati ujutru izdao je naređenje da se čete povuku na položaje gdje neće biti na domet bombi.

Kad se svanulo počelo se gađati topom, ali uslijed magle pogodci nisu bili efikasni. Top je privučen na daljinu od 700 metara. Ujutro je potrošeno oko 5 granata, zatim se uslijed guste magle koja se navukla prestalo gađati do 10 sati, kada se ponovno razmakla magla nastavilo sa gađanjem crkve. Od sedam granata 3 su pogodile u crkvu a jedna u rov ispred crkve. Čim je pala prva granata, neprijatelj je počeo napuštati roveve i bježati u crkvu i samo mjesto. Kod prvoga pogotka crkve neprijatelj je počeo napuštati crkvu. U 10 i 15 partizani I bataljona zaposjeli su crkvu Sv. Ivan.

Čete I bataljona po zauzimanju crkve nastavile su gonjenje neprijatelja koji je bježao prvo u mjesto, a zatim iz mjesta nastavio bježati u pravcu prema II bataljonu IV brigade.

Oko deset sati ustaše iz groblja, jer je bila oslabila vatra kod groblja, izvršili su protunapad na naš II bataljon. Na položaju nalazila se 3 četa tog bataljona sa komesarom bataljona¹¹. Vatra neprijatelja tukla je bočno i frontalno položaje 3 čete. Neprijatelj je koristeći se maglom uspio podvući se 3 četi i u 10 sati, kada je I bataljon prestao sa napucavanjem kod crkve, i nestajanjem magle, izvršio juriš. Komandir¹² čete po odobrenju komesara bataljona izdao je naređenje da se četa povuče i uslijed nevojničkoga otstupanja neprijatelj je uspio nanijeti velike gubitke II bataljonu, a posebice 3 četi koja je imala 9 mrtvih i oko 10 ranjenih. Poslije likvidiranja neprijatelja kod crkve II bataljon ušao je u samo mjesto gdje je zajedno sa jednim vodom 3 čete I bataljona, u zajednici sa II bataljonom IV brigade, likvidirao neprijatelja od 130 ustaša koji su se bili zadržali u jednoj zgradi. Neprijatelj se nije htio predati dok nismo bili izvukli na položaj top i na našu prijetnju da ćemo tući zgradu sa topom predao se ustaški natporučnik sa 130 ustaša. Poslije toga nastavilo se sa pretresom kuća u samome mjestu, kojom prigodom je uhapšeno nekoliko ustaša.

III bataljon vršio je u zajednici sa I bataljonom IV brigade blokadu Kalja sem jugozapadne strane. Borbe nije imao. Dru-gog u noći ušao je u Kalje koje je neprijatelj bio napustio, i zarobio 3 ustaše.

Tačan broj gubitaka koje je naša brigada nanijela neprijatelju ne može se odrediti, ali ima veliki udio u uništavanju

¹¹ Ivan Denac

¹² Zugdija Zalić

neprijatelja. Obje brigade uništile su i iz stroja izbacile preko 500 ustaša i domobrana. Naši gubitci 29 mrtvih i 41 ranjen.

U toj borbi borci oba bataljona pokazali su veliku hrabrost i požrtvovanost. Naročito su se istakli svi borci 1 čete I bataljona sa komandirrom i komesarom čete. Komandir čete drug Rade Bajić poginuo je od granate našeg topa. Komesar čete drug Stanko Filipović, iako teže ranjen u ruku, nije napuštao položaj već ga je obilazio i dizao moral kod boraca. Obadvojica su se pokazali kao neustrašivi proleterci. Neustrašivi i naročito hrabri pokazali su se borci III čete I bataljona. Predvođeni svojim komandirrom i komesarom, drugovima Palčićem Nikolom i Kursar Anionom, borci Dijanović Tomo, zamjenik komesara, Radulović Dmitar¹³, zamjenik komandira, Bižić Nikola, vodnik, Zajić Mile, desetar, Kombol Rudolf, mitraljezac, Vozner Stevo, Balaban Franjo, Dragosavljević Grujo, Mraović Petar, Rajaković Janko i Mavrić Franjo jurišali su prvi u mjesto i sukobili se sa tri stotine ustaša, pred kojima se nisu povukli, nego su 30 ubili, 14 zarobili, a ostale stjerali u zgradu, koje smo poslije istjerali, odnosno to su oni koji su se bili predali. Sam komandir drug Palčić Nikola, iako ranjen u ruku, nije ostavljao borce, već je zajedno s njima nastavio gonjenje neprijatelja i sam iz pištolja ubio trojicu ustaša i kroz sve vrijeme dok je bila borba nije ostavljao borce. Osim njih naročitu požrtvovanost pokazala je i omladinka drugarica Škorić Milka koja je ranjena izvukla puškomitraljez poginulog druga. Pohvalu zaslužuje i komandni kadar, odnosno štab bataljona radi svoje velike požrtvovanosti. Borci II bataljona i niži komandni kadar zaslužuju svaku pohvalu. II četa i ovog puta pokazala se najboljom četom tog bataljona. Borci te čete brižno i požrtvovano su izvlačili svoje ranjene drugove, čak je bilo slučajeva da su borci u izvjesnim momentima, i protiv naređenja da [ne] izvlače drugove sa bojišta, izvlačeći poginula trojica. Komandir te čete drug Ljuban Vrga, teško ranjen u obje noge, pjevao je pred borcima dok se vodila borba. Bezbroy je ovakovih primjera koji su se mogli vidjeti kod naših boraca.

Akcija nije izvedena po planu. Štabovi I i II bataljona pogriješili su što su u 19 sati otpočeli sa napadom umjesto napucavanjem i tako zamorili borce i otkrili svoje pravce napada. II bataljon IV brig., koji je po našoj ocjeni imao najlakši zadatak, otpočeo je sa napadom u 6 sati i 25 minuta iako je trebao napad otpočeti u 5 sati. Naši bataljoni bili su na položajima prije 5 sati. Naš štab postavio je pred štab I bat. da ne otpočinje sa napadom dok ne čuje vatru kod II bat. upravo zbog toga, jer je neprijatelj kod crkve očekivao glavni napad na

¹³ Poginuo kod Teslića 1944 god. kao zamjenik komandanta Prvog bataljona Trinaeste proleterske NOU brigade.

njega i što je bio najteži zadatak likvidiranje neprijatelja kod crkve. Štabovi bataljona u najkritičnijim momentima nisu pokazali dovoljno samoinicijativnosti; tako je napr. štab I bataljona, kad je vidio da u toku noći neće moći likvidirati neprijatelja kod crkve, umjesto da povuče I četvu, istu počeo povlačiti u svanijvanje kada je već bilo uslijedilo naređenje štaba brigade da se četa povuče, ali je već bilo kasno, jer je četa na brisanom prostoru i zbog velike blizine neprijatelja bila pretrpjela gubitke. Isti je slučaj bio i kod štaba drugog bataljona koji nije znao ocijeniti da položaj kod groblja, uslijed velike blizine neprijatelja koji se nalazio na novom groblju, ne može se zadržati kao jurišni položaj. Umjesto da su povukli čete 200 metara od groblja na malo brdo koje je bilo domnirajuće nad položajima neprijatelja kod groblja, a na starom groblju ostavili samo izvidnice, odnosno predstraže. Time bi bio spasio čete od velikih gubitaka. Štab brigade dobio je pismo od štaba II bataljona u 9 sati i 15 minuta da će pokušati ponovnim jurišem istjerati neprijatelja iz groblja. Mi smo bili svijesni da juriš tog bataljona ne bi bio koristan dok se nije uspjelo likvidirati neprijatelja kod crkve Sv. Ivana, stoga smo izdali naređenje da se čete povuku sa starog groblja, ali je naše naređenje kasno stiglo, jer je neprijatelj već bio izvršio protunapad. Veza I bataljona sa II bat. IV brig., koji su trebali da međusobno održavaju najužu vezu, jer su imali zajednički da likvidiraju neprijatelja na liniji od crkve Sv. Ivana—Bresarići, bila je slaba tako da je međuprostor između ta dva bataljona bio bez kontrole, dozvolivši na taj način da neprijatelj, nesmetan od vatre naših boraca, ugrožava bokove oba bataljona. Veza štaba brigade sa štabom I bataljona vrlo dobra, dok je sa štabom II bat. bila slabija. Uslijed magle nije se mogla iskoristiti signalizacija. Sa Operativnim štabom veza dobra. Po našem mišljenju nije trebalo izvršiti blokadu u 19 sati, jer se time samo neprijatelja uznemirilo, skrenula mu se pažnja na našu prisutnost i dala mu se mogućnost da izvrši raspodjelu snaga u mjestu, što se poslije i potvrdilo, jer je neprijatelj gotovo iz svih kuća pucao, a usto našim napucavanjem otkrivali smo svoje pravce napada. Mislimo da bi bio efikasniji napad ujutro uz sadejstvo teškog oružja. Razlozi toliko žrtava koje smo imali pored iznesenih već razloga su neiskustvo samih boraca naše brigade, jer su većim dijelom stradali mladi borci.

U samoj borbi utrošeno je oko 5000 Mauzer i talijanskih metaka i 15 topovskih granata.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:
Bulat Rade

NAREĐENJE ŠTABA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 6 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESNAESTE NO BRIGADE O DALJIM ZADACIMA BRIGADE U BORBI ZA VOĆIN¹

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj 14/V.

Dana 6.I.1943, 7,10 sati.

ŠTABU XVI NARODNO-OSLOBODILAČKE BRIGADE

Na položaju

U toku jučerašnjeg dana II bataljon XII brigade imao je 3 napada koji nisu uspjeli, dok je IV imao 2 napada koji također nisu uspjeli². Banda se uporno drži. Istina je, kod naših drugova bilo je organizacione slabosti ali to nije glavni uzrok neuspjeha. Borba će se nastaviti u toku današnjeg dana. Možemo za sigurno očekivati da će pomoć da im dođe. Zbog toga svim raspoloživim snagama držite zasjedu i ne dozvolite neprijatelju da prodre. Održavajte vezu sa XVII i XII brigadom i međusobno se pomažite. Pripremite drugove za slučaj neprijateljske avijacije.

Vaš prepad na neprijatelja također će imati velikog udjela na demoralizaciju. Ranjenog druga najbržljivije evakuišite za bolnicu. Na zasjedama XII brigade nema ništa novoga. Još jednom vas upozoravamo da ne dozvolite da banditi prodru s leđa. Vatru otvarajte na bliskom odstojanju. Održavajte stalnu vezu s nama dobrim kuririma a isto tako održavajte stalnu vezu sa XII i XVII brigadom.

Još jednom proučite našu zapovijest za napad na Voćin³ i pridržavajte se uputstava koja su napisana u njoj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,

Komandant,

P.S.: Koverata momentalno nemamo. Poslaćemo vam ih naknadno.

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1, k. 907.

² i ³ Vidi dok. br. 11 i 44.

BR. 19

NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I. PO HRVATSKE OD 6 SIJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA PRODUŽE PORBU ZA OSLOBOĐENJE VOĆINA¹

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 14/VII.

Dana 6.I.1943. 15,45 sati.

ŠTABU XII, XVI i XVII NARODNO-OSLOBODILAČKE
BRIGADE

Na položaju

Borba će se nastaviti noćas u noći i sutrašnjeg dana². Znači za raspoznavanje od 0 časova za 7.I, tj. od ponoći su: „Nož“ — „Za juriš“. Ovi znaci važe od 7.I.1943, [od] 0 časova do 24 časa.

XVII brigada imala je borbu kod Huma³. Uništena su 2 kamiona, dok su odbijeni napadi tenkova i osujećeni pokušaji da izvuku kamione. II i IV bataljon XII brigade bili su aktivni čitave noći. IV bataljon izvršio je 2 napada na neprijatelja na Turskom gradu, dok je II bataljon vršio službu izviđanja i osluškivanja. Naš teški minobacač bombardovao je sa uspjehom neprijateljske pozicije.

XVI i XVII brigada u toku sutrašnjeg dana moraće pojačati svoju aktivnost na obje strane, tj. na snage neprijatelja koje bi išle kao pomoć i na eventualne pokušaje bjegstva neprijatelja iz svojih uporišta u Voćinu.

Iz dosadanje borbe za Voćin stekli smo mnogobrojna iskustva koja će štab divizije razraditi i u toku noći razaslati svim jedinicama.

Borcima, komandirima, komandantima i političkim komesarima IV divizije pravoslavne vjere čestitamo božićne praznike.

Dnevni znaci za raspoznavanje: horizontalno u obje ruke uzeta puška i dignuta iznad glave, a odgovor: partizanka u desnoj ruci horizontalno isturena u stranu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
Jefto Šasić

Komandant,
Petar Drapšin

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1, k. 907.

² Vidi dok. br. 11.

³ Vidi dok. br. 25, 26 i 27.

BR. 20

UPOZORENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 6 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESNAESTE NOBRIGADE DA OBEZBIJEDI SADEJSTVO SA OSTALIM JEDINICAMA U TOKU BORBE ZA VOĆIN¹

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 14/X.
Dana 6.I.1943, 22,21 sati.

ŠTABU XVI NARODNO-OSLOBODILAČKE BRIGADE

Na položaju

1.) Već je prošlo 10 sati od kako smo od vas dobili posljednji izvještaj. Kako da objasnimo ovakvu neurednost, kada je naša parola današnjice „veza donosi pobjedu“ a štab divizije izdao je naređenje da se prilikom akcije na Voćin² šalje izvještaj svaka 2 sata?! Ovakva neurednost neće se moći trpiti jer se ničim ne može opravdati. U najkraćem vremenu moramo taj nedostatak otkloniti.

2.) Od štaba XVII brigade dobili smo jedan izvještaj koji je optužujući za vas. Radi se o tome, da za vrijeme borbe koju su oni vodili u Humu³, napala ih je banda iz Lisičina. te su morali da unište 2 zarobljena tenka i kamion. Ovo je još više nerazumljivo kada se zna da je u vašem posljednjem izvještaju napisano da se čuje paljba na sektoru XVII brigade. Mi ne možemo ništa drugo da zaključimo nego da se niste držali naređenja koje vam je dato, i s druge strane da niste bili dovoljno budni i da se niste interesovali ne samo za sektor XVII brigade nego čak ni za svoj. Pošaljite nam izvještaj kako je moglo do ovoga doći, da bi se mogle uzeti mjere za pravilno rješavanje sličnih slučajeva.

3.) Održavajte vezu sa vašim III bataljonom, koji je u Borcima, jer poslije neuspjelog pokušaja iz Đulavca⁴ može neprijatelj pokušati iz Daruvara. Zbog toga pojačajte budnost na vašem sektoru, a isto tako organizujte informativnu službu preko seljaka i mještana.

¹ Dokument, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1, k. 907.

² Vidi dok. br. 11.

³ Vidi dok. br. 25, 26 i 27.

⁴ Sada: Miokovićevo.

4.) Borba se produžuje i sutradan 7.I.1943 i na noć 7. na 8.I.1943. U vezi s tim i vaša zasjeda dobija dvostruku važnost: s jedne strane postoji mogućnost da banda, koja se već počinje demoralisati, pokuša da pobjegne i s druge strane pokušaj neprijatelja da pošalje pomoć opsjednutim banditima. U vezi s tim organizujte što bolju ishranu drugova partizana i pojačajte politički rad, o čemu drug politički komesar brigade⁵ treba da obavijesti političkog komesara divizije⁶.

5.) XVII brigada uništila je dva tenka i 1 kamion, ubila 5 Njemaca kulturbundaša tenkista i jednog zarobila, zaplijenila jedan mitraljez sa tenka, 1 šmajser, mnogo municije i druge sprema. Ovo je jedna akcija od prvorazrednog značaja, ne samo za nas u Slavoniji nego za čitavu Jugoslaviju, te je svestrano iskoristite u vašoj propagandi kako u bataljonima tako i po selima gdje su raspoređene vaše jedinice.

6.) Uporište još nije likvidirano. Banda se još uvijek uporno drži. Danas smo ih bombardovali iz artiljerije i teškim minobacačem ali bez velikog uspjeha. Moralno je ipak djelovalo na neprijatelja kako naša bombardovanja tako i pobjeda koju je izvojevala XVII brigada. Nema više urlikanja i izrugivanja.

7.) U prilogu vam šaljem pismo borcima, komandirima, komandantima i političkim komesarima IV divizije, koje politički komesari četa treba u toku sutrašnjeg dana pod kontrolom političkog komesara da pročitaju pred četom. Za pravilno sprovođenje ovog zadatka biće odgovoran drug politički komesar, koji će po ovome poslati poseban izvještaj.

8.) Da bi se jednom za uvijek stalo na kraj neurednosti u kurirskoj službi, štab divizije odlučio je da u buduću na svakom završetku pisma pri dnu, kao što ćete to moći vidjeti na ovom našem pismu, napiše ime i prezime kurira, kao i sat kad je pošao. Ovaj dio pisma otsjeći će se i poslije svake akcije biće vraćen nazad štabu koji ih je slao, sa primjedbama štaba divizije.

9.) Znake za raspoznavanje od 0 časova 7.I do 24 časa 7.I poslali smo vam. Noćni znaci „Nož — Za juriš“, a dnevni: horizontalno u obje ruke uzeta puška i dignuta iznad glave, a odgovor: partizanka u desnoj ruci horizontalno isturena u stranu.

10.) Povedite računa da je sutra božić i da u vezi s tim pripremite bolji ručak. Obratite pažnju da se ne bi koji drug partizan opio.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,

Komandant,

⁵ Marijan Cvetković

⁶ Jefto Šašić

BR. 21

PISMO ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 7 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU TREĆE DIVIZIJE NOV I PO JUGOSLAVIJE O POTREPI ZA VOJNO-POLITIČKIM KADROVIMA ZA NOVOFORMIRANE JEDINICE I USTANOVE NA PODRUČJU DALMACIJE¹

ŠTAB

IV OPERATIVNE ZONE

Broj: službeno.

Dne 7. I. 1943.

ŠTABU III DIVIZIJE

Položaj

Vrhovni štab N.O.V i P.O. postavio je pred nas mnogo-brojne zadatke, od kojih su najvažniji i najhitniji: Formiranje IV² i V³ brigade, kao i formiranje manjih jedinica u Sjevernoj Dalmaciji. Zaštita pravca Sinj—Knin i Knin—Grahovo, gdje se u posljednje vrijeme prikuplja veliki broj četnika iz Hercegovine, kao i pravca Sinj—Livno⁴. Zatim formiranje Sekcije Ratne mornarice⁵ i zaštita oslobođenog dijela morske obale.

Ispunjenje ovih zadataka otežano je neimanjem dovoljnog broja sposobnih kadrova, kao i time što su naše jedinice tek u formiranju.

Zbog toga smo bili prisiljeni da svršene slušaoce nižeg oficirskog kursa iz vaših jedinica zadržimo i rasporedimo u našu III i IV brigadu, a jednog, koji je iz Duvna, u II dalmatinsku brigadu.

Radi izloženoga, a u vezi ranijeg našega traženja, molimo vas ponovno da nam što prije uputite slijedeće drugove:

¹ Dokumentat. bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14—3, k. 1491.

² Vidi dok. br. 47.

³ Štab Pete dalmatinske NO brigade formiran je krajem siječnja 1943 god. Potpuno oformljenje Brigade izvršeno je početkom veljače iste godine. U njen sastav ušle su slijedeće jedinice: Dinarski, Kninski i Primorski bataljon.

⁴ Odnosi se na četnike koje je talijanska Viša komanda oružanih snaga „Slovenija-Dalmacija“ prebacila iz Hercegovine na područje Kninske krajine. Ovi četnici su učestvovali u Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi protiv jedinica NOV i PO Jugoslavije, na pravcu Knin—Strmica—Suvaja i Knin—Bos. Grahovo.

⁵ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 82 i 89.

- 1.) Kutleša Mirka⁶, iz V crnogorske brigade.
- 2.) Barić Jozu iz X hercegovačke brigade.
- 3.) Jurkić Živka iz V crnogorske brigade.
- 4.) Komo Krezu iz X hercegovačke brigade.
- 5.) Krezu Vladu iz X hercegovačke brigade.
- 6.) Konta Vinka iz X hercegovačke brigade.
- 7.) Mrđalo Tomu iz X hercegovačke brigade.
- 8.) Jozić Tomu iz X hercegovačke brigade.
- 9.) Dronjić Ivića⁷ iz X hercegovačke brigade.
- 10.) Popović Jozu iz X hercegovačke brigade.
- 11.) Latifić Ibrahima iz X hercegovačke brigade.

Kutleša Mirko predviđen je za komandanta mjesta u Glamoču, Latifić Ibrahim za njegovog zamjenika, a Konta Vinko za Komandu područja, pa nam ovu trojicu u svakom slučaju uputite.

Ostali drugovi predviđeni su za politički rad na terenu, jer se i tu osjeća pomanjkanje sposobnih drugova, pa nastojte da nam ih također uputite. Vjerujemo da ćete lako uočiti opravdanost razloga ovog našeg traženja, kao i to da ćete istom spremno udovoljiti.

Ovom zgodom moramo vam saopćiti žalosnu vijest da je naš drug Senčić⁸, nakon kraćeg bolovanja od trbušnog tifusa, i kasnije upale pluća, pred kratko vrijeme umro.

Drug Latifić (ranije u artiljeriskom odjeljenju) sada je komandant mjesta u Livnu. Za komandanta naše IV brigade određen je drug Sava Drljević.

Pored gore navedenih drugova, molimo vas da nam iz X hercegovačke brigade uputite drugarice učiteljice i profesorice, jer su nam neophodno potrebne. U Glamoču smo otvorili osnovnu školu u kojoj se održavaju i analfabetski tečajevi. U Livnu namjeravamo u najkraće otvoriti školu, a za par dana otvara se dječiji dom u Livnu. Za sve ovo treba nam drugarica sa odgovarajućom spremom, pa vjerujemo da ćete nam, obzirom da ih se u vašim jedinicama nalazi, izaći u susret.

Drugarski vas pozdravljamo sa našim borbenim pozdravom:

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik:

Komandant:

⁶ Poginuo u Livnu 1943 god. kao član Okružnog komiteta KPH za Livno.

⁷ Poginuo u selu Zabušću 1943 god. kao član Kotarskog komiteta KPH za Livno.

⁸ Albin

**IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME NO BRIGADE OD 7 SIJEČNJA
1943 GOD. ŠTABU SEDME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE
O NAPADU NA VLAK KOD BLINJSKOG KUTA¹**

ŠTAB
VIII BRIGADE VII DIVIZIJE
N.O. VOJSKE HRVATSKE
7 januara 1943 godine.

Operativni izvještaj.

ŠTABU VII DIVIZIJE N.O. VOJSKE HRVATSKE

Dana 4 ovog mjeseca naša brigada dobila je zadatak da izvrši napad na jedan vlak, prvenstveno sa ratnim materijalom i cisternama. Napad se je imao izvršiti na pruzi Zagreb—Beograd kod Blinjskog Kuta².

Istovremeno VII Brigada dobila je zadatak da vrši osiguranje sa svojim snagama od neprijateljskih garnizona Siska, Sunje, Kostajnice i Petrinje.

Sve pripreme za izvršenje ovoga zadatka kako u vojničkom i političkom pogledu, tako i u tehničkom bile su izvršene u dovoljnoj mjeri. Jedino sam pokret na zadatak izvršen je sa zakašnjenjem od jednog sata, što je imalo i posljedica na čitav dalji rad oko izvršenja same operacije. Polazna baza na izvršenje zadatka bila je Staro Selo. Pokret je izvršen u 18 časova, a na položaje jedinice su stigle u 21 i 30 časova. Do samoga položaja uspjeli smo doći neopaženo. Odmah po dolasku naše jedinice zauzele su položaj po slijedećem rasporedu. II i III bataljon imali su zadatak da izvrše glavni napad na voz, da likvidiraju neprijatelja i da evakuišu sav materijal iz vagona napolje, a kad se bude s tim gotovo, da se zapali čitava kompozicija. Paljenje se imalo izvršiti svih vagona istovremeno.

I bataljon dobio je zadatak da sa svojom jednom četom, čim se dobije obavještenje preko veze da vlak dolazi, pređe prugu i da pored potoka Blinje na sjevernoj strani pruge prema Sunji zauzme položaj. Ova četa dobila je zadatak da spriječi bijeg neprijatelja u ovome pravcu i da ga tuče čim počne da skače napolje iz vagona. Ostale snage I bataljona imale su ostati u brigadnoj rezervi i pripremiti potrebnu količinu sijena i slame za paljenje vagona nakon evakuacije plijena.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/12, k. 815.

² Vidi dok. br. 31.

Vlak je naišao u 12 i 30 časova na minu i bio je odmah zaustavljen. Čim je vlak zadržan, odmah je otvorena vatra iz streljačkog stroja na vagone i nakon par minuta dat je znak raketlom za prekid vatre. Izvršen je juriš na vagone. Neprijatelj³ je iz svega nekoliko vagona pružao otpor. Ovaj otpor b'o je kroz vrijeme od 15—20 minuta potpuno slomljen i neprijatelj je likvidiran u čitavoj dužini kompozicije.

Odmah iza čišćenja vagona od neprijateljske vojske, nastavljeno je sa evakuacijom plijena. Sama kompozicija brojila je 63 vagona i evakuacija se morala nastaviti vrlo brzo da bi se postigao željeni uspjeh. U vagonima bili su konji, a u otvorenim vagonima bila su natovarena kola sa topovskom municijom (u 15 vagona); bilo je nekoliko osobnih vagona u kojima su se vozili oficiri i legionari iz Njemačke.

Sam napad počeo je po predviđeniom planu. Bio je dobro organizovan, što je imalo za rezultat brzu likvidaciju neprijatelja koji se pokušao braniti ručnim bombama i puškomitraljezima. Naročito I četa I bataljona, koja je bila u zasjedi pored potoka Blinje, nanijela je neprijatelju osjetljive gubitke. Gotovo ni jedan nije izmakao živ od neprijateljskih vojnika koji je pokušao bježati iz voza u pravcu ove čete. Bili su svi pogođeni iz automatskog oruđa i pušaka. 22 su ostala mrtva na gomili jedan pored drugoga. Isto tako nastavljeno je organizovano i planski evakuisanje ratnog plijena iz vagona. U vremenu od tri i pol sata b'o je čitav ratni plijen evakuisan iz vagona i povučen do prvih kuća u selu Donje Komarevo. Već kada su zadnja kola bila natovarena pored vagona ratnim plijenom i kada je trebalo dovršiti transportovanje izvučenog plijena iz sela, dobile su naše jedinice oko voza iznenadnu vatru od strane neprijatelja. Odmah je došlo do povlačenja naših jedinica, koje je u prvom početku bilo panično. Svi vozači natovarenih kola sa plijenom napustili su kola i pobjegli. Plijen nije sav transportovan i u glavnom ostala je ratna sprema u odjeći i obući u dvorištu gdje su se slagale evakuisane stvari.

Plijen u ljudstvu bio je 73 zarobljena, od kojih su trojica željezničari, a ostalo sve legionari sa dvojicom podoficira Njemaca. Ovi su u redu sprovedeni do same baze. Dobiveni ratni plijen u glavnom se sastojao u topovskoj municiji, koja je bila sva evakuisana iz voza. Oko 600 granata manjeg i većeg kalibra (105 i 150 mm) bilo je transportovano za bazu. Međutim od ovoga nije sve stiglo do baze nego 292 manjeg i 220 većeg kalibra granata. Vjerovatno da će nešto još od toga stići, jer su neka kola ostajala putem. Pored ovog zaplijenjeno je 5 pari konja, oko 20 šinjela, 15 pari cipela, 2 ranca, zatim 57 karabina,

³ Dijelovi 369 legionarske divizije. Vidi dok. br. 132.

Štab
VIII. Brigade VII. Divizije
J.O. Vojake Hrv. tske
7. Janjara 1943 godine.

Operativni izvještaj.

Štabu VII. Divizije J.O. Vojake Hrv. tske.

Dana 4 ovog mjeseca naša brigada dobila je zadatak da izvrši napad na jedan vlak prvenatvene sa ratnim materijalom i cisternama. Napad se je imao izvršiti na pruzi Zagreb-Peč, grad kod Blinjskog puta.

Istovremeno VII. Brigada dobila je zadatak da vrši osiguranje sa svojim snagama od neprijateljskih garnizona Biska, Bunje, Kestajnice i Petrinje. Sve pripreme za izvršenje ovog zadatka kako u vojničkim i političkim pogledu, tako i u tehničkom bile su izvršene u devetnoj jedinici. Jedine snage koje su zadatku izvršen je sa zakašnjenjem od jednog sata, što je imalo i posljedica na čitav dalji rad koji izvršenja same operacije. Velaska ~~prilika~~ baze na izvršenje zadatka bila je Stare Selo. Pukret je izvršen u 18 časova, a na položaj jedinice su stigle u 21 i 30 časova. De ~~snaga~~ pešaka uspjeli su doći neposredno. Odmah po dolasku naše jedinice zauzele su položaj na lijevoj ruci. U 22. i 23. bataljoni imali su zadatak da izvrše glavni napad na vez, da likvidiraju neprijatelja i da evakuiraju sav materijal iz vagona napadnje, a kad se bude s tim gotovo da se zapali čitava kompozicija. Paljenje se imalo izvršiti svih vagona istovremeno.

I bataljon dobio je u zadatku da sa svojim jednim četom, čim se dobi-
je ~~svjetlost~~ preko vaze da vlak delazi, da pređe prugu i da period petaka
bude na sjevernoj strani pruge prema Gornji stak saznane položaj četa. Četa dobi-
la je zadatak da sprijedi bijeg neprijatelja u svome pravcu i da ga tuče čim
pođe da kuka napadnje iz vagona. Ostale snage I. bataljona imale su zadatak u
trideset rezervi i pripremiti potrebnu količinu sijena i alana za paljenje vago-
na nakon evakuacije plijena.

Vlak je naišao u 12 i 30 časova na mrim i bio je odmah zaustavljen.
Čim je vlak zaustavljen odmah je otvorena vatra iz streljačkog stroja na vagona i
nakon par minuta dat je snak raketom sa prekid vatre. Izvršen je ~~urid~~ na vago-
na. Neprijatelj je iz svaga nekoliko vagona pružao otpor. Ovaj otpor bio je kraj
vrijeme od 15-20 minuta petpame silnijem i neprijatelj je likvidiran u čitavoj
čitini kompozicije.

Odmah iza čišćenja vagona od neprijateljske vojske, nastavljena je
sa evakuacijom plijena. Nama kompozicija brojila je 63 vagona i evakuacija se
našla nastaviti vrlo brzo da bi se postigao željeni uspjeh. U vagonima bili su
alana u otvorenim vagonima bili su materijalna kola sa tekovnim municijom
i vagona bile je nekoliko osobnih vagona u kojima su se vezili oficiri i
vojaci iz Jemacke.

Sam napad pao je po predviđenom planu, bio je dobro organizovan
što je imalo za rezultat brze likvidacije neprijatelja koji se pokušao brani-
ti ručnim borbama i puškaritraljama. Naredite I. četa I. bataljona koja je bila
u sasjedi period peteka Blinje namijela je neprijatelju osjetljive gubitke. Seta
na ni jedan nije izmakne ni od neprijateljskih vojnika koji je pokušao kucat
iz vaza u pravcu ove čete. Ili su svi pešaci iz automatskog stroja i pušaka.
39 su ostala ertva na zemlji jedan pred drugoga. Iste tako nastavljene je er-
ganizovano i planirano evakuiranje ratnoga plijena iz vagona. U vremenu od tri i
pol sata bio je čitav ratni plijen evakuisan iz vagona i povučen do prvih kuce
u selu Donje Kozareve. Već kada su zadnja kola bila materijalna pored vagona ra-
tnim plijenom i kada je trebalo dovršiti transportovanje izvučenoga plijena u
iz sela, dobile su naše jedinice dva vaza iznenadna vatru od strane neprijate-
lja. Odmah je došlo do paviženja naših jedinica koje je u prvom početku bile
panične. Ovi vozeri materijalnih kola sa plijenom u gubitku su kola i pobegli.
Plijen nije sav transportovan i u glavnom ostala je ratna spremna u jedinici i
obuci u dverstvu gdje su se alupale evakuirane stvari.

Plijen u ljudstvu bio je 73 zarobljena, od kojih su trojica želje-
zničara, a ostale sve legioniari sa ~~puškaritraljama~~ dvojicom pedericira Jemacke. Ovi su
u redu spavedeni de same baze. Ostavni ratni plijen u glavnom se sastojao u
tekovnoj municiji, koja je bila sa evakuacijom, iz vaza koje 600 granata manjeg
i većeg kalibra/105 i 160 mm/ bile je transportovane sa bazom. Manjim od ovog
na sve stigle de baze nage 1200 manjeg i 1300 većeg kalibra granata. Vjeruje-
ne da de nešto još od tega stići, jer su neki kola ostajala p. t. m. jer su sv
a plijenjena je 5 pari kolenja, 25 šinjela, 15 pari cipela, 7 parica, 2 tim 37
harabina 3 puškaritraljara i jedan sanduk pušane municije, 6 pari fiškijsa,
2 spandea i noževa.

3 puškomitraljeza i jedan sanduk puščane municije, 20 pari fišeklija, 5 opasača i noževa.

Gubitci neprijatelja 47 mrtvih, među kojima nekoliko oficira i podoficira Njemaca. Tačan broj ne znamo. Naši gubitci su 15 ranjenih (6 teže i 9 lakše) i 3 mrtva. Gubitaka u oružju nije bilo. Municije je potrošeno oko 1800 komada.

Akcija može se reći da je izvedena sa uspjehom prema predviđenom planu. Partizani su kako za vrijeme borbe tako i za vrijeme evakuacije plijena bili požrtvovani i davali su sve od sebe. Jedino kad smo dobili vatru od neprijatelja pri svršetku same akcije, jedinice su se povlačile u neredu, kao obično u ovakvim slučajevima što se redovno događa, i komandni kadar poslije iznenadne dobivene vatre nije se znao snaći. Kroz čitavih pola sata trebalo je jedinice okupljati i sređivati da bi se mogla dati potrebna komanda. Ni sam štab brigade toga momenta nije bio na okupu, nego kako je ko gdje uhvaćen na radu, tako se i povlačio sa pojedinim grupama partizana. Kod sređivanja jedinica u povlačenju padale su sa više strana komande koje su ostvarile zabunu kod komandnog kadra i partizana. Neko je vikao: povlači se što prije, a opet s druge strane padala je komanda da se jedinice zadrže i zaustave.

Mi ćemo ovo od strane štaba brigade sa čitavim komandnim kadrom, a i sa partizanima postaviti kao vrlo štetno i nevojničko držanje naše vojske kod povlačenja pred neprijateljem i pripremićemo partizane da u buduće vode računa o već postignutom uspjehu, i da istraju uporno u borbi sve do konačnog završetka borbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

Komandant.
S.⁴ Bjelajac

⁴ Stanko

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 7 SIJEČNJA 1943
GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE
O NAPADU NA SAEORSKI¹

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 5
dne 7-I 1943 g.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Operativni izvještaj o
akciji na Saborski.

Na dan 5 januara 1943 godine izvršili [smo] napad na selo Saborski u kome se nalazilo 150 domobrana, 15 žandara i oko 20 naoružanih civila². Sam napad vršila je V brigada koja broji 4 bataljona i 1 mitraljesku četu. XV brigada bila je na osiguranjima. Jačina XV brigade je 3 bataljona sa mitraljeskom četom.

Plan napada, raspored naših snaga i sastav vidi se iz priložene zapovijesti³.

Tok napada:

Brigade su krenule iz Rakovice na svoje po planu predviđene položaje 5 januara 1943 godine u 4,17 sati izjutra. Vremena je dosta stajalo na raspoloženju da mogu na vrijeme stignuti na svoje polazne položaje za napad.

U 14 časova poslata je jedna žena neprijateljskoj posadi da im odnese pismeni ultimatum za predaju, a odmah poslije toga u 14,44 časa ispaljena su 3 topovska hitca na neprijatelja, koja su prebacila i nije se čula eksplozija zato što su granate padale suviše daleko. U 15 časova XV brigada pismeno nas je izvijestila da je zauzela po planu predviđene položaje i da je od civila doznala da je navodno posada neprijatelja pojačana sa 2 satnije ustaša, a odmah poslije toga nas je obavijestila da ovi podaci nisu tačni, već da je posada u selu jačine kako smo ranije saznali.

U 15,30 časova V brigada uspostavila je telefonsku vezu sa Štabom divizije.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/3, k. 419.

² i ³ Vidi dok. br. 12.

U 15.50 časova V brigada izvjestila nas je da se neprijatelj nalazi na koti 644, koju je kotu ona trebala da zaposjedne sa svojim snagama. Ujedno izvještava da je izdala naređenje jednom bataljonu da protjera neprijatelja sa iste kote uz pomoć teškog bacača mina. Istovremeno IV bataljon V brigade izvještava da nije zauzeo vis više pilane, jer se tamo nalazi neprijatelj. XV brigada uspostavlja vezu telefonsku sa Štabom divizije.

U 16 časova izdato je naređenje od Štaba divizije Štabu V brigade da otpočne sa napadom na neprijatelja, pošto neprijatelj nije odgovorio na naš ultimatum za predaju, već je otvarao vatru na naše položaje, iako ta vatra nije b'la žestoka.

U 16,20 časova naša artiljerija ponovno je počela da gađa školu u centru mjesta, gdje se neprijatelj bio utvrdio. Prvi metci bili su podbačeni i nekoliko od njih nije eksplodiralo. Borci su osmatrali dejstvo topova i preko telefonske veze izvještavali su Štab divizije o padu granata. Nakon korekture koju smo izvršili jedna granata pogodila je školu u kojoj se nalazio neprijatelj. Tada smo izdali naređenje da se gađa sa rafalom od tri granate, ali se pri posljednjem opaljenju top pokvario i nije mogao više da gađa. Greška je bila kod udarne igle, koja je poslije izvjesnog vremena otklonjena. U isto vrijeme V brigada javlja da će I bataljon napasti kotu 644.

U 16,45 časova V brigada izvještava da je kota 644 zauzeta uz pomoć teških mitraljeza i bacača mina. Partizani V brigade zarobljavaju 2 domobrana koji na saslušanju izjavljuju da nema veći broj neprijatelja od 150 domobrana, 15 žandara, a za naoružane civile ne znaju tačan broj. Od naoružanja da posjeduju 1 laki mitraljez, 5 puškomitraljeza, a ostalo manliher i mauzer karabini.

U 18.10 časova izdato je telefonsko naređenje V brigadi da uz pomoć bacača mina upada u selo, a XV brigadi da sa Borovoga Vrhla napadne zaselak ispod vrha, IV bataljonu V brigade, koji nije mogao uslijed udaljenosti da uspostavi brzu vezu sa svojim štabom, da uzme pilanu.

U 19 časova naše jedinice upale su u Saborski i satjerale neprijatelja u školu, crkvu i nekoliko okolne kuće. Sa pucanjem se prestalo sa jedne i druge strane i ponovo su počeli pregovori između partizana, odnosno Štaba V brigade, i neprijatelja za predaju. Svi bunker i su bili u tom međuvremenu zapaljeni. Neprijatelju se prijetilo, u koliko se odmah ne preda, da će biti uništen vatrom topova. Dotada smo imali 4 ranjena partizana.

Do 20,30 časova slaba aktivnost uslijed pregovora.

U 21,15 časova predalo se 18 žandara i domobrana kod crkve i žandarmerijske stanice, dok su ostali domobrani, mještani i civili izbjegli ili se presvukli u civil i nestali iz crkve

i škole. Odmah smo potom preduzeli blokadu mjesta i izvršili pretres kuća u cilju pronalaska sakrivenih domobrana i mještana, ali u tome nijesmo uspjeli. Neprijatelju je uspjelo umaći zahvaljujući gustom pomrčinu, dobrom poznavanju terena i slaboj budnosti naših jedinica koje su ih opsjedale.

Poslije pretrage naše su se snage smjestile po selu, a jače straže postavljene su na osiguranju prema [Ličkoj] Jesenici, Vukelić Poljani, Čorkovoj Uvali, te na pojedinim visovima oko Saborskog.

Na saslušanju zarobljenih domobrana saznali smo da je zapovjednik posade žandarmerijski narednik Balen sa još 20 domobrana i 10 civila oputovao 5 ov.mj. za Ogulin.

Ratni plijen:

U toku i poslije borbe zarobljeno je 24 domobrana i žandara, a zaplijenjeno: 1 puškomitraljez, 31 karabin, 7000 metaka, 20 defanzivnih bombi, 3 pištolja i 1 pisaća mašina, 50 metara kukuruza i ostale ratne spremne, ali se plijen svakog časa povećava i pronalazi.

Gubitci neprijatelja: 2 ranjena za koje se znade.

Naši gubitci: imali smo 6 ranjenih (4 lakše i 2 teško ranjena) i 2 mrtva.

Imena mrtvih će se dostaviti naknadno. Poginuli drugovi su upućeni N.O.O.-u Rakovica radi sahrane.

Palih smrću heroja nije bilo, kao ni onih koji bi se naročito istakli, kako pojedinaca, tako ni cjeline.

Kritički osvrt na akciju:

Sudeći po slabom otporu koji je neprijatelj pružao pretpostavljamo da je neprijatelj ranije doznao za naš napad i djelomično pobjegao prije njega, a jedan dio u toku pregovora i samoga napada presvukao se u civilno odijelo i posakrivao oružje i spremu. Pored toga XV brigada nije zatvorila dobro sve one pravce kojima je neprijatelj mogao pobjeći, a koji su joj dati u zadatak da ih zatvori, tako da je na njenom prostoru pobjeglo oko 50 domobrana prema stanicama Jesenica k Talijanima (ovo smo saznali kasnije preko nekih seljaka sa Vukelić Poljane). Osim toga napad naših jedinica nije bio dovoljno energičan, tako da je to neprijatelju davalo vremena da se presvuče i sakrije oružje i spremu. Uzrok što napad nije bio energičan je taj, što su borci bili premoreni i ozebli na dalekom putu koji je bio jako naporan, tako, kada su stigli na mjesto, nisu bili svježi, što je uticalo na njihov borbeni elan.

Kod IV bataljona V brigade, u početku napada, izazvala je zabunu vatra naših teških mitraljeza, sa kote 735, iako nije bila uperena na njih, ne znajući ko je zaposjeo tu kotu. Koman-

dantima bataljona bilo je usmeno rečeno koje će sve položaje zaposjesti naše jedinice, na kojem će sektoru koja djelovati, gdje će biti postavljena teška automatska oruđa, a pored toga to je bilo i u operativnoj zapovijesti naznačeno. Ova je zabuna došla otuda što komandant⁴ bataljona nije imao sekciju, a ni skice terena, tako da se teško orijentisao u početku napada. Ova pojava je bila i kod ostalih komandanata.

Topovi također nisu odgovorili svome zadatku, jer su dosta neprecizno tukli, a uz to od 8 granata koje smo izbacili, 5 nije eksplodiralo.

Poslije upada u mjesto straže i patrole nijesu bile dovoljno budne, tako da je svaki civil mogao pored njih prolaziti, a da nisu bili kontrolisani. Zahvaljujući tome uspjelo je nekom tipu iz sela da se pod zaštitom pomrčine privuče pilani i istu upali. Sa ovim je nanesena velika šteta, pošto je pilana bila moderna i imala veliki kapacitet.

Štab V brigade u prvo vrijeme nije imao dobru vezu sa svojim IV bataljonom koji je napadao sa sjevernih padina Male Titre, no veza je bila otežana uslijed razvučenosti terena i snijega koji je otežavao brzo prenošenje naređenja preko kurira.

Štab divizije za sve vrijeme borbe imao je telefonsku vezu sa štabovima brigada, koja je dobro funkcionisala. Borba se odvijala po predviđenom planu.

Utrošak municije: svega je utrošeno 1017 metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom:
A.⁵ Turkulin

Komandant:
V.⁶ Četković

Prilog: Zapovijest, Proglas stanovništvu Saborskog i ultimatum za predaju oružja.

⁴ Dragan Pajić

⁵ Artur

⁶ Vlado

BR. 24

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE NO BRIGADE OD 7 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBI KOD LISIČINA¹

ŠTAB
XVI BRIGADE N.O.V.
HRVATSKE
7-I-1943

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

Danas oko 9^h izvršio je neprijatelj² napad na selo Lisičine³. Snagu neprijateljsku još nismo utvrdili ali napadali su sa većim snagama i imali su i minobacač. Neprijatelj nas je napao iz pravca kojega je trebalo da drži XVII Brigada⁴. Taj pravac je najkraći put za Voćin i to Pivnica—Levinovac—Voćin. Taj put, kako smo napomenuli, trebala je kontrolirati XVII Brigada jer naša linija je Koreničani—Đulavec. Mi smo međutim predvidili da bi banda mogla poći tim putem pa smo tamo prebacili 1 vod sa 2 puš. mitraljeza. Naša predviđanja su se pokazala opravdana jer je neprijatelj pošao baš tim pravcem. Pomenuti vod je dočekao neprijatelja koji je izvršio juriš i došao na čisto blisko odstojanje od nekoliko metara. Na nesreću našu zatajio nam je jedan puš. mitraljez na lijevom krilu, što je banda iskoristila uporno jurišajući na tu stranu. Naši su se morali povlačiti jer su bili preslabi. Povukli su se na kraj sela gdje su imali dobre položaje i držali su neprijatelja tako dugo dok mi nismo rokirali naše snage i poslali im pojačanje. Neprijatelj je na taj način bio odbijen i pretrpio je gubitke koje za sada ne znamo koliki su. U pomoć našim snagama došla je jedna četa od XVII Brigade⁵ i zajedno sa njom zauzeli smo položaje na kraju sela tako da neprijatelj ne može dalje. Neprijatelj osjetivši da mu neće uspjeti njegov naum a vidjevši valjda pojačanja koja su nama stigla povukao se je tako da su naši stari položaji opet slobodni.

U toj borbi koja je bila prilično teška imamo 7 ranjenih, od kojih 2 teško. To međutim ne smeta ništa, glavno da smo odbili neprijatelja. Imamo prilično poteškoća oko ishrane naših snaga jer su sela opljačkana. Ali međutim ipak nekako krpa-

¹ Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 2/2, k. 908.

², ⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 25, 26 i 27.

³ Ovim napadom, neprijatelj je pokušao da pritekne u pomoć svojim jedinicama u Voćinu. Vidi dok. br. 11.

rimo. Mi tako lako nećemo propustiti neprijatelja pa ma sa kako jakim snagama išao. Ranjene smo previli i odpremili za bolnicu. Prije toga smo ih poslali u Kuzmu gdje je previjalište. Sve novosti koje bi eventualno nastupile javit ćemo vam. Moral naših snaga je na visini i stalno se vrši sa njima politički rad.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. komesara:
Mutak Vlado

BR. 25

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 7 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA KOD VOĆINA¹

ŠTAB XVII BRIGADE
N.O.V.H.
7-I-1943

ŠTABU IV DIVIZIJE

Na položaju

Dragi drugovi!

Banda² je jutros na naš sektor pošla u tri pravca. Jedan streljački stroj potpomognut jednim tenkom nadirao je prema Lisičinama. Prema podacima koje smo primili banda je jurišala na moslavački bataljon³ (II bat. XVI brig.) ali je odbijena.

Jedna je kolona potpomognuta tenkovima išla cestom. Ta kolona takođe je odbijena.

Jedan streljački stroj nadire prema našem centru, prema lugarni između Huma i Popovca. Otpremili smo tamo jednu četu Jokinog⁴ bataljona da u savezu sa našim I bataljonom pod svaku cijenu spriječi nadiranje.

Nadamo se da ćemo uspjeti održati naše položaje. Vodi se čstra borba.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 11—1, k. 1130.

² Treći bataljon ES (formiran od njemačke nacionalne manjine iz Jugoslavije) ojačan oklopnim kolima iz sastava Prve gorske divizije. Vidi dok. br. 133.

³ Ovo je vjerovatno omaška. Drugi bataljon Šesnaeste NO brigade nije bio moslavački, već bivši Drugi bataljon Kalničkog odreda. Vidi dok. br. 80.

⁴ Milan Joka

Šaljemo vam jedan kolotur municije od tenkovskog mitraljeza. Takovih kolotura imamo oko 20. Teško nam je za prenositi.

Nadalje vam šaljemo jedan njemački mitraljez kojim kod nas nitko ne zna da rukuje. Predajte ga kojoj jedinici koja će znati njime rukovati a nama pošaljite zbrojovku⁵.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polkom:
Franc Knebl

K-dant
Demonja⁶

Poslano u 11^h po kuriru Ignji Vasiljeviću.
Stigao u 13.40^h.

BR. 26

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 7 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA OKO VOČINA¹

ŠTAB
XVII BRIGADE N.O.V.
HRVATSKE
7 januara 1943 g.

Molimo vas šaljite nam kurire².

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

Položaj

Neprijatelj³ nadire iz Huma i Slane Vode. Ona grupa koja je nadirala od Slane Vode odbijena je. Povukla se je na jedan vis i odatle puškara na naše položaje. Naši ne pucaju. Iz Huma, neprijatelj koji je išao cestom pokušao je dva tri puta da prodre [kroz] naše položaje, što mu nije uspjelo i neće mu uspjeti. Povukao se je u mjesto Hum. Poslali smo naređenje I Bataljonu da zvede jedan manevar, to jest da ga napadne u samom mjestu. Danas neprijatelju neće uspjeti da prodre kroz naše položaje. Snage neprijatelja nisu nam poznate. Od teškog oru-

⁵ U originalu, ove posljednje dvije rečenice precrtane su mastilom.

⁶ Narodni heroj Nikola Demonja. Poginuo u Slavonskoj Požegi rujna 1944 god., kao komandant Dvanaeste divizije.

¹ Original. pisan na mašini, latinicom. nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 7—1, k. 1130.

² i ³ Ovaj tekst mastilom dopisao zamjenik komandanta brigade.

³ Treći bataljon ES ojačan oklopnim kolima iz sastava Prve gorske divizije. Vidi dok. br. 133.

žja imaju jedan teški minobacač. Javite nam što ima novoga u Voćinu i pošaljite nam pravovremeno znake raspoznavanja za idući dan.

U ovim borbama imali smo jednog lako ranjenog u mišicu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Krajačić Joco⁴

Zamjenik komandanta:
Demonja⁵

Ako⁶ zarobimo danas tenkove nećemo ih uništiti sigurno.

Kurir Vasiljević Pajo pošao u 13 30 h = pošao⁷
u 3.²⁰.

BR. 27

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 7 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O ZAPLJENI NEPRIJATELJSKIH TENKO- VA KOD VOĆINA¹

ŠTAB
XVII BRIGADE N.O.V.
HRVATSKE
7-I-1943

Predmet: Izvještaj o zarobljavanju tenkova.

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

Naš prvi bataljon izvještava nas o zarobljavanju tenkova ovako: Naša zasjeda bila je u obliku potkove i tenkovi su ušli u potkovu, tamo su stali, jer smo mi porušili most pa nisu mogli dalje². Nastala je neopisiva pucnjava, tenkovi su se počeli okretati i zašli su u jarak, tu su stali i nisu mogli dalje. Mi smo odmah pomisljali na juriš, ali nismo imali dovoljno odlučnosti. Kada je došao drug Demonja brzo smo se spora-

⁴ Poginuo u automobilskoj nesreći 1945 god., kao politički komesar Dvanaeste divizije.

⁵ Nikola

⁷ Vrijeme polaska kurira iz štaba divizije.

¹ Original. pisan na mašini, latinicom. nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 9—1, k. 1130.

² Zasjeda je postavljena u cilju obezbjeđenja napada na neprijateljsku posadu u Voćinu. Vidi dok. br. 11.

zumili. Jurišati se mora, polit. komesar bataljona³ je otišao da izvrši političku pripremu jurišnoga voda. U isto vrijeme poslano je naređenje da jedan vod s druge strane izvrši juriš istovremeno. Kada su jurišači pošli na tenkove, Demonja i Zet⁴ nisu mogli izdržati, nego su i oni jurnuli naprijed. Jedan tenk je odmah počeo bježati, a ostala dva su zarobljena pošto je posada prethodno pobijena sa bombama i iz pušaka.

To je izvještaj našega prvoga bataljona. Što je zarobljeno to smo već javili. Poslije zauzeća tenkova naši borci bili su neobično veseli i konačno su se uvjerali da se i tenkovi mogu zarobiti. Mi smo iskoristili taj momenat i politički objasnili drugovima da kada se beskrajno mrzi neprijatelj da se onda i najjače njegovo oružje može uništiti. U današnjim borbama pokazali su se naši borci vrlo dobro i jučerašnji uspjeh imao je veliki utjecaj na njihovu borbenost i moral.

* * *

Iz izvještaja naših jedinica saznajemo da se je jedan dio gorskoga zdruge koji je danas razbijen kod Lisičina⁵ zadržao u šumi u blizini istoga sela i da lože vatru. Sigurno imaju namjeru da sutra ponovo pokušaju prodor. Tim jedinicama izdali smo naređenje da odmah ispituju teren i snage bande i da ih još ove noći po mogućnosti napadnu i razjure. Javićemo vam šta je po tom pitanju učinjeno. Nepotvrđeno, od seljaka iz Huma koji su vozili banditske žrtve i ranjenike saznajemo da se banda iskrcava u Pivnicu i da navodno namjerava s većim snagama prodrijeti kroz naše položaje.

Mi ćemo noćas kontrolisati budno naše položaje i ujutro u četiri sata sve naše snage nalaziće se na položaju. Mi ćemo učiniti sve kako bi spriječili prodor bande prema Voćinu. O svakoj borbi i sukobu kao i o promjenama mi ćemo vas pravovremeno izvijestiti.

Kakove su vaše namjere po pitanju bande u Voćinu?

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Krajačić Joco

Zamjenik komandanta:
Demonja Nikola

Kurir pošao u 19 sati — min.
stigao u 22^h6.

³ i ⁴ Mirko Bulović

⁵ Vidi dok. br. 24.

⁶ Dopisano mastilom, latinicom.

NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 7 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESNAESTE NO BRIGADE O SADEJSTVU SA SEDAMNAESTOM NO BRIGADOM U TOKU BORBE ZA VOČIN¹

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Broj: 14/XIV — 1943
Dana 7.I.1943 u 19,36 sati

ŠTABU XVI NARODNO-OSLOBODILAČKE BRIGADE

Na položaju

Primili smo vaš izvještaj² u 17,45 sati u kome nam javljate o ishodu današnjih sukoba s neprijateljem. i iz kojega se vidi među ostalim da se naši drugovi pretvaraju u prave vojnike-borce.

U vezi s tim izvještajem napominjemo slijedeće:

1.) Izgleda da se još niste sporazumjeli sa XVII Brigadom o vašim odbranbenim sektorima i njihovim granicama. Isto je tako jučer pogrešno postavio stvar štab XVII Brigade³. Ne smije se naime bukvalno shvatiti da je vaša linija Kuzma—Lisičine vaš odbranbeni položaj s krajnjim točkama Kuzma i Lisičine (niti je linija XVII Brigade s krajnjim točkama Hum—Popovac) jer u tom slučaju ostala bi praznina između Lisičina i Huma, što, naravno, ne može nikako da bude. Naprotiv, taj prostor između točaka Lisičine—Hum jest vaš zajednički sektor koga zajednički kontrolirate kuririma i patrolama i zajednički održavajući međusobno stalnu vezu branite kao što je to već jedanput spomenuto i kao što ste to stvarno danas i učinili. Taj prostor u stvari se, dakle, daje najbolje braniti jer su tu omogućeni najviše zajednički manevri i lupanje neprijatelja, osobito s boka.

2.) Odbijenog neprijatelja treba tjerati vatrom i pokretom i uništiti ga. jer cilj nije nama da otmemo izgubljeni položaj, nego da bandu uništimo. Dakle, gdje god postoje uslovi za to, treba bandu ne samo odbiti nego i goniti i uništavati, pa išlo to ravno do Đulavca. Svaka je vojska naime pri bježanju naj-

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/8, k. 907.

² Vidi dok. br. 24.

³ Vidi dok. br. 20.

slabija. XVII Brigada koristila se danas ovim znanjem i pro-tjerala je bandu sa svog sektora čak do Slatine.

3.) Nemojte da se u vezi s odbranom tih položaja javlja između vas i XVII Brigade antagonizam, nego naprotiv na-stojte da zajedničkim manevrom nastojite što više uništiti ne-prijatelja. To će se naravno postići najbolje stalnim održava-njem veza i dogovora štabova. Slična pojava izviruje i iz izvje-štaja XVII Brigade. Drugovi, ne dozvolite da se razvijaju među vama ovakvi nezdravi odnosi. U ostalom o tom ćemo na sa-stanku detaljnije razgovarati. Izvještaje vaše i njihove ču-vaćemo.

4.) Kažete da je moral naših drugova boraca na visini. To nas veseli i vjerujemo da je to posljedica intenzivnog politič-kog rada među drugovima. Ako je tako, stvar je ispravno po-stavljena jer zaista baš u borbi treba da dođe do izražaja u najvećoj mjeri utjecaj naših partijaca, i rad naših drugova de-legata i polit. komesara.

5.) Što se tiče ishrane, tu bi vam mi mogli pomoći. Odmah po prijemu ovog pisma, pošaljite civile uz našu pratnju s ko-lima koje će dovesti donosilac ovoga pisma ili neko drugi koji poznaje put do lugarnice na cesti Voćin—Zvečevo. Tamo će drug Čiča⁴ dovesti svinja i blaga, žita i brašna itd. te bi se to moglo u potrebnoj količini odvesti za našu XVI Brigadu.

Situaciju na sektoru XVII Brigade sigurno znate preko veze, a na sektoru XII Brigade, tj. u samom Voćinu stvar se tokom današnjeg dana ovako razvijala: Čvrsto blokiran nepri-jatelj je ožednio i izgladnio. Videći i ocjenjujući po vatri da mu pomoć koja mu je poslana nikako ne stiže, izgubio je pot-puno moral i odlučili su se na posljednje: jurišem sletjeti sa svojih položaja u selo i ugrabiti nešto hrane i vode. To im na-ravno nije uspjelo, nego su ostavivši oko 20 mrtvih morali po-novo da se vrate u svoje duplje nad Voćinom. Naših drugova je 17 ranjeno u tom okršaju. Vjerujemo da će demoralisani ne-prijatelj noćas pokušati da se probije kroz naš obruč i da uma-kne narodnom sudu. Stoga i vi preko svojih straža pripazite na to.

Još nekoliko primjedaba u vezi sa vašim izvještajima: Još uvijek vaši izvještaji nisu redoviti, i drugo, ne sadrže potrebne podatke, kao što na primjer: ime kurira koji ga donosi i čas kada je pošao.

Ako vam kuriri ne stižu na vrijeme, onda ih pritegnite, jer zato imate mogućnosti, pošto na našim pošiljkama uvijek je naznačeno ime kurira koji ga nosi i čas kad je pošao.

⁴ Slobodan Ilić

Iz ovoga što sad spomenusmo, vidi se da ove formalnosti pri odašiljanju izvještaja ipak nisu samo prazne formalnosti, nego imaju svoj praktični smisao i potrebu. Dakle, drugovi, još jedanput vas opominjemo: pridržavajte se striktno svih točaka naših naređenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,

Zamjenik komandanta,

BR. 29

PISMO ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 7 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU SEDAMNAESTE NO BRIGADE O ŠTEDNJI MUNICIJE I O RAZVOJU BORBE ZA VOĆIN¹

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Broj 14/XV

Dana 7. I. 1943, 20.40 sati

ŠTABU XVII NARODNO-OSLOBODILAČKE BRIGADE Na položaju

Primili smo vaš izvještaj koji ste danas poslali u 17 sati i u vezi s njim odgovaramo:

1.) Prvo uhvatite vezu s vašim III bataljonom u Borkima i neka vam pošalje detaljne izvještaje o tome što su do sada učinili, i kakva je situacija na njihovom sektoru. Mi ćemo im sa svoje strane dati konkretna naređenja i kad bude bilo potrebno, spojićemo ih sa ostalim jedinicama vaše brigade.

2.) Ponovno se pokazalo da se drugovi borci vaše brigade naglo razvijaju u prave vojnike i da već ne postoji zadatak koji oni ne bi izvršili. Svakako da u tom imaju udjela naši drugovi politički komesari [i] delegati, koji svojim radom znadu da koriste ove momente baš u samoj borbi. Isto tako te uspjehe treba pripisivati i valjanom vojnom rukovodstvu, višem i nižem, vaše brigade. Osobito je za pohvaliti današnja saradnja

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1, k. 907.

sa XVI Brigadom u borbi s bandom kod Lisičina², što dokazuje da ste sazorili i za kombinovane akcije i manevre na terenu.

3.) Što se tiče municije, naravno da tu treba štedjeti najviše što se daće. Najbolje će se uštedjeti municija ako se u samoj zasjedi ispravno postupi, t. j. ako se bandu što bliže pripusti pa naglom i kratkom vatrom što snažnije iznenadi i razbije. Isto tako i vješt manevar štedi municiju. I obratno, najviše municije guta pozicijsko pripucavanje. Dakle, što više elastičnosti i pokreta. U štednji municije osobitu ulogu treba da odigra vaše vojno i političko rukovodstvo, koje će uvjerljivim dokazima ubijediti drugove na neobično veliku važnost i potrebu štednje municije.

Naša divizija ima još izvjesne zalihe municije u Vučjaku kod intendanta Mrkonjića³, te se možete obratiti na njega s potrebnim trebovanjem. Naravno da pri tom treba voditi računa o potrebama naših drugih jedinica i o našem snabdijevanju municijom u budućnosti. Zato vas moramo ograničiti u količini sljedovanja, pa bi zasad moglo da se odobri maksimum 5.000 metaka.

4.) Danas po podne niste bili redoviti u izašljanju vaših izvještaja.

5.) Borba u Voćinu razvijala se danas ovako: Oko 11 sati izvršilo je oko 150 bandita ustaša juriš sa svojih položaja u selo, u cilju snabdijevanja vodom i hranom. Taj pokušaj su krvavo platili, ostalo ih je oko 20 mrtvih, a ostali su praznih ruku, bez hrane i vode, potjerani nazad u svoja banditska utvrđenja. Ovakvo plaćanje životom kaplje vode i komadića kruha najbolji je dokaz o stanju neprijatelja. Banda je potpuno demoralisana i noćas bi moglo doći do konačnog obračuna.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,

Zam. komandanta,

² Vidi dok. br. 24 i 25.

³ Petar Šašić

**OBAVJEŠTENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO
HRVATSKE OD 7 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU TREĆE
OPERATIVNE ZONE O TOKU BORBE ZA VOĆIN¹**

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Broj: 14/XIII

Dana 7. I. 1943, 17,40 sati

ŠTABU III OPERATIVNE ZONE N. O. P. O. HRVATSKE

Na položaju

Situacija na položajima naših brigada:

XII Brigada: — Pokušaj bande da prodre u selo osujećen je.² Naše jedinice potisnule su ih nazad i neprijatelj ima mnogo mrtvih. Prema izvještaju II bataljona ostalo ih je na cesti 15 mrtvih. Oružje ćemo pokupiti kad se smrači, jer banda po danu briše taj prostor sa svojih položaja. Kakve su namjere imali, da li da se izvuku iz našeg obruča ili da stvore u selu svoj privremeni odbranbeni položaj protiv naših položaja da bi se snabdjeli hranom i vodom, ne znamo. Tek činjenica je da su u vrlo kritičnom stanju i noćas bi moglo doći do potpune kapitulacije. U kakvoj formi će to biti, vidjećemo, ali sumnjamo da će se krvnici mirno predati. Dakle, situacija na ovome položaju sada je slijedeća: Ostatak bande (što nije poginuo) povukao se nazad u rovove a naši su zauzeli svoje stare pozicije u dobro zatvorenom obruču. Noćas ćemo pokušati prerezati žice i naši bombaši izvršiće juriš na rovove, a ako nam to nikako ne uspije, imamo načina da ih čitavu noć prisiljavamo da zebu u rovovima i da troše municiju u vidu baražne vatre na svoje žičane prepreke.

XVI Brigada — položaj Kuzma—Lisičine. Koliko se može čuti sa položaja XII Brigade, vatra je tamo potpuno prestala, ali dosad još nismo primili ni jednog izvještaja poslije onoga koji smo spomenuli u našem prvom izvještaju koji smo vam danas poslali. Ovakva neurednost štaba XVI Brigade kod njih je redovna, a nas zabrinjuje i interesuje kakva je momentalna situacija kod njih. Poslaćemo mi zato sa svoje strane kurire da nas obavijeste o situaciji kod njih. Ovaj čas evo stigao

¹ Dokumentat. bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/4, k. 907.

² Riječ je o borbi za Voćin. Vidi dok. br. 11.

nam je izvještaj³ od XVI Brigade. Dakle, iz izvještaja se vidi slijedeće: Neprijatelj je jakim snagama napao od Lisičina, i naš vod s dva puškomitraljeza, koji je bio tamo na položaju, morao je pod pritiskom neprijateljske jake automatske i „minobacačke“ vatre da napusti svoj položaj i da se povuče na slijedeći dok je došlo pojačanje s lijevog krila XVI Brigade. Isto tako poslala je XVII Brigada svoju 1 četvu, te je neprijatelj uz velike gubitke morao otstupiti i naši sad drže ponovo svoje stare položaje. Sedam drugova je ranjeno, 2 od njih teško. Moral naših boraca je na visini i obećavaju da će izdržati i dalje na položaju.

XVII Brigada: — Ova brigada uredna je u redovnom odašiljanju izvještaja, ali nažalost ni od nje nismo primili dosad ni jednog izvještaja poslije onoga što je stigao u 15 sati. No vatra je tamo prestala, pa se može zaključiti da je banda s uspjehom odbijena⁴.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,

Komandant,

³ Vidi dok. br. 24 i 25.

⁴ Vidi dok. br. 25, 26 i 27.

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME DIVIZIJE OD 8 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-SKE O NAPADU NA KOSTAJNIČKI MAJUR I NA VLAK KOD BLINJSKOG KUTA¹

ŠTAB
VII DIVIZIJE
N. O. VOJSKE
HRVATSKE
8. I. 1943
Op. br. 29/43

Podnosi operativni izvještaj

ŠTABU I KORPUSA N. O. VOJSKE HRVATSKE

U toku 28. XII, divizija je izvršila pokret za s. Borojeviće. Imalo se u planu da se napadne neprijateljska posada u s. Kost.[ajničkom] Majuru². Jačina te posade bila je 350—400 vojnika-legionara³, naoružanih puškama, automatskim oružjem i sa 3—4 topa. Nekih naročitih fortifikacijskih objekata nisu imali već su bili razmješteni u četiri grupe kuća.

Naš plan za napad bio je slijedeći: Upad u samo mjesto imali su izvršiti tri bataljona VII brigade i jedan bataljon VIII brigade. Svaki bataljon imao je da likvidira po jedno neprijateljsko uporište. Jedan bataljon VIII brigade imao je da postavi zasjedu na cesti Kost. Majur—Kostajnica i da istu cestu minira. Dvije čete VIII brigade imale su zadatak da postave zasjedu na cesti i pruzi Sunja—s. Kost. Majur, da miniraju cestu i prekinu prugu.

Napad je po planu započeo u 23 časa. Jedan bataljon VII brigade počeo je napad nešto ranije. Bataljoni VII brigade imali su da likvidiraju slabija uporišta i oni su ih zaista za kratko vrijeme likvidirali. Bataljon VIII brigade imao je teži posao. Neprijatelj bio je jači, a bio je i alarmiran usljed pre-ranog napada bataljona VII brigade, i dočekao je spreman snage VIII brigade. Pored svega ovoga snage VIII brigade hrabro su napadale i bile su opkolile neprijatelja, spremajući se da mu zadaju završni udarac. Međutim, u to vrijeme naišli su

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 20/3, k. 419.

² Vidi dok. br. 7 i 55.

³ Iz sastava 369 legionsarske divizije

tenkovi⁴ i primorali snage VIII brigade da se povuku (iste snage već su bile počele sa evakuacijom dva topa) spasivši svoje snage od potpunog poraza.

Neprijatelj u ovoj akciji imao je slijedeće gubitke: oko 70 mrtvih vojnika i oficira i oko 35 ranjenih. Zarobljeno je 13 vojnika i 1 podoficir. Nešto je vojnika izgorjelo i u zapaljenoj kući iz koje je neprijatelj davao otpor. Mi smo imali slijedeće gubitke: 22 mrtva, 5 nestalih, 48 ranjenih. 19 mrtvih drugova ostalo je na bojnopolju, jer se usljed naglog nailaska tenkova nisu izvukli.

Od plijena je zadobijeno: dva protivkolska topa 47 mm najmodernijeg tipa, 1 teški njemački mitraljez, 22 puške, 3 sanduka bombi, 1500 metaka, nekoliko dogleda i ostale razne spremlje. Zapaljen je jedan motocikl.

Izgubili smo 14 pušaka koje su ostale sa mrtvim drugovima.

Utrošeno je oko 3000 pušanih metaka.

U ovoj akciji istakli su se III bataljon VII brigade koji je osvojio 2 topa i na vrijeme ih je evakuirao, I četa I bataljona VIII brigade i II četa II bataljona VIII brigade koje su i pored velikih žrtava neustrašivo nastavljale borbu i uništavale neprijatelja. Od pojedinaca istakli su se drugarica Milanka Kljajić koja je cestom trčala za jednim podoficijom istoga ubila a zatim produžila borbu, Rožina Miroslav koji je iz zapaljene kuće izvukao 6 karabina i 1 pištolj i drug Magić, bivši domobran, koji je hrabro bacao bombe i zapalio kuću benzinom koji je prethodno izvadio iz jednog neprijateljskog motocikla. Svi ovi drugovi su iz VII brigade. U VIII brigadi istakli su se drugovi Cagić Ivan, vodnik Dević Stevan, vodnik Jazavac Đuka i komandir Carić Alekša.

Akcija nije u potpunosti uspjela zbog nailaska tenkova. Za prolaz tenkova snosi odgovornost III bataljon VIII brigade koji je propustio tenkove a da ništa nije preduzeo da se tenkovi zaustave. Tenkovi su doznali gdje se nalaze mine i iste su zacbišli.

Borbena saradnja u ovoj akciji bila je vrlo slaba. Bataljoni VII brigade nakon izvršenja svojih zadataka nisu pritekli u pomoć bataljonu VIII brigade, u kom bi slučaju bili omogućili evakuaciju bar još jednog topa.

Veza između štaba divizije i VII brigade bila je dobra, dok je sa VIII brigadom bila slaba. VII brigada kojoj je bilo stavljeno u zadatak da tu vezu uhvati nije to učinila.

Još jedna velika greška učinjena je u ovoj akciji a to je što su ostavljeni mrtvi drugovi koji su se sa više požrtvovanja

⁴ Iz sastava Drugog gorskog zdruga Druge gorske divizije

i snalaženja mogli izvući. Sve starješine slabo su se snalazile za vrijeme nailaska tenkova. Da je bilo malo više prisebnosti moglo se mnogo više učiniti.

Noću 31/1 jedan bataljon VIII brigade postavio je zasjedu na cesti Glina—Petrinja ali neprijatelj nije naišao.

3. ovog mjeseca divizija je izvršila pokret sa svoje kanton-manske prostorije u pravcu s. Borojevići. Imali smo namjeru da napadnemo neprijateljsku posadu u s. Petrinjcima.⁵ Jačina te posade bila je oko 600 legionara sa 12 topova. U toku noći 3/4 pristiglo je neprijatelju pojačanje, i nakon konferencije sa štabovima brigada odustali smo od akcije, jer smo zaključili da imamo i suviše slabe snage za tu akciju. Na istoj konferenciji zaključili smo da u noći 4/5 izvršimo napad na jedan transportni vlak na pruzi Zagreb—Beograd⁶. Plan za akciju bio je sljedeći: Napad na voz izvešće VIII brigada koja je već stekla iskustvo u tim akcijama. VII brigada vršiće osiguranje i to: jedan bataljon kod Piskornjača — osiguranje prema Sisku, jedan bataljon kod Brđana — osiguranje prema Sunji i jedan bataljon na liniji s. Kostreši—s. G. Bjelovac — osiguranje prema s. Kukuruzarima. Osmatrač koji je imao da osmatra vozove bio je telefonski vezan sa štabom VIII brigade. Napad na voz izveden je između Blinjskog Kuta i s. Komarevo.

Napad je počeo u 0.30 časova. Voz je imao 63 vagona, u kome je bilo 130 vojnika i oficira (legionara), 15 vagona-kola natovarena sa artiljerijskom municijom. Napad je potpuno uspio i za kratko vrijeme neprijatelj je bio savladan.

Neprijatelj je imao 47 mrtvih, među kojima dva njemačka oficira i 18 podoficira. Zarobljeno je 73 neprijateljska vojnika.

Naši gubici su 3 mrtva i 15 ranjenih.

Od plijena zadobijeno je: 257 granata 105 mm, 213 granata 155 mm. 5 pari konja, 25 šinjela, 15 pari cipela, 57 pušaka, 3 p. mitraljeza, sanduk puščane municije i ostale spremne. Ne računajući opremu na vojnicima zarobljenim.

Utrošeno je 1800 metaka.

U pomoć napadnutom vozu pošao je oklopni voz iz Sunje. Kako je odmah po napadu na voz bila minirana pruga između Blinjskog Kuta i Sunje, on je odletio u zrak. Vagoni koji nisu oštećeni izrešetani su iz protivkolskog topa i voz je potpuno uništen. Ispaljeno je 12 granata iz protivkolskog topa.

Bataljon VII brigade koji je vršio osiguranje od Siska nije vršio savjesno svoju dužnost i povukao se sa položaja prije određenog vremena, odnio minu i dozvolio da prođe oklopni voz od Siska, da iznenadi VIII brigadu koja je vršila evakuaciju i da je prisili da napusti jedan dio plijena. Od plijena ostalo je

⁵ Vidi dok. br. 2.

⁶ Vidi dok. br. 22.

nešto lične spreme vojnika i oko 50 granata. Bataljon koji je bio na položaju kod s. Bjelovac sačekao je neprijatelja koji je krenuo da našim snagama presiječe odstupnicu i natjerao ga u bjegstvo. Gubici su neprijatelja 5 mrtvih i 15 ranjenih. Naši gubici su 2 mrtva i 4 ranjena.

Plijen se nije mogao zadobiti pošto je neprijatelj štitio iz Kukuruzara povlačenje svojih snaga, a mrtvi i ranjeni nalazili su se na brisanom prostoru.

U ovoj akciji istakli su se borci VIII brigade koji su neumorno radili na evakuaciji plijena.

Veza je bila dobra do pred kraj akcije kada su kola prekinula liniju.

Akcija je izvedena po planu. Nije izvršio svoj zadatak I bataljon VII brigade koji se povukao prije vremena i dozvolio neprijatelju da prođe i iznenadi VIII brigadu.

VIII brigada nije se snašla pri iznenadnom nailasku neprijatelja iako je neprijatelj bio brojčano vrlo slab.

U toku 5 ov. m. divizija je vršila pokret prema svojoj kantonmanskoj prostoriji, evakuirajući ujedno i zadobiven plijen.

6 ov. m. neprijatelj je bombardovao našu kantonmansku prostoriju ali nam nije nanio nikakve žrtve.

Sada se naše jedinice nalaze u kantonmanu gdje se odmaraju i pripremaju na nove akcije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Đ. ⁷ Kladarin

Komandant:
P. ⁸ Jakšić

(M. P.)⁹

⁷ Đuro

⁸ Pavle

⁹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 8 SIJEČNJA 1943
GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE
O RUŠENJU ŽELJEZNIČKE PRUGE BLATA—JAVORNIK¹**

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Op. br. 9
dne 8-I-1943 g.

Operativni izvještaj o akciji
na pruzi Blata—Javornik

ŠTABU I KORPUSA N. O. V. HRVATSKE

U noći između 7 i 8 januara 1943 godine izvršeno je rušenje pruge u Kapeli između želj. stanica Blata—Lič. Jesenica—Javornik². Rušenje pruge vršili su partizani V i XV Brigade uz pripomoć oko 100 civila.

Plan rušenja i raspored snaga vidi se iz priložene zapovijesti.—

Tok akcije 7-I-1943:

U 10.45 sati krenula XV Brigada iz Saborskog na prugu između Blata i Jesenice na svoj zadatak.

U 11.45 sati krenula V Brigada na prugu između Jesenice i Javornika na svoj zadatak.

U 15.50 sati XV Brigada izvještava da je u 14 sati bila na koti 521, sjeverozapadno od sela Vidakovića, gdje je primila naređenje Štaba Divizije da promjeni pravac kretanja. Ujedno izvještava da je jedna patrola izvijestila da neprijatelj (Italijani³) bježi iz stanice L. Jesenica, a izgleda da bježe i četnici iz sela Jesenice. Četnici su na Brigadu malo pripucali i teže ranili jednoga druga.

U 16 sati stigla je kirurška ek'pa.

U 16.10 sati seljak Đuro Marbaša iz Saborskog (zaselak Šalaji) izvještava Štab Divizije da je izvjesna snaga četnika danas prije podne prebačena od Škara u Jesenicu. Štab Divizije šalje da to ponovno provjeri.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-historiskog instituta pod reg. br. 19/3, k. 419.

² Vidi dok. br. 55.

³ Vidi dok. br. 159.

U 16.30 sati čuje se slaba puščana i mitraljeska paljba sa pravca stanice Jesenica i pisak lokomotive sa pravca Plaškoga.

U 17.25 sati čuli su se glasovi partizana koji rade na pruži i puščana paljba sa pravca Javornika.

U 17.30 sati čuje se na pruži paljba bacača i topova i rad partizana.

U 18 sati vratio se seljak Đuro Marbaša i izvještava da neprijatelj — Italijani nisu napustili stanicu Jesenica već su još tamo i da ih ima do 3 stotine, da imaju tri bacača i dva topa i da gađaju uz prugu. Isti seljak tvrdi da je izvjesna snaga četnika došla iz Like u Jesenicu.

U 21 sat V Brigada izvještava da je stigla na prugu u 16 časova i počela rušenje u 16.30 sati. Do 19 sati srušila je oko 2 kilometra pruge i porušila svu telefonsku i telegrafsku vezu između Jesenice i Javornika. Rušenje otežava noć, studen i pomnjanje alata i seljaka.

U 22 sata Štab divizije izdaje instrukcije brigadama da se što više poruši pruge, naročito nasipi-podzidi i da se ruše ona mjesta koja se teško popravljaju. Pored toga izdaje se XV Brigadi instrukcija za opreznost prilikom povratka.

U 22.10 sati stigla je šifrovana depeša iz Korpusa, da Štab Divizije izvijesti iz kojih razloga nije bio trostruk rad, tj. trebalo je rušiti prugu na liniji Blata—Jesenica—Javornik i Rudopolje i da treba raditi i po danu. Na ovo je odmah Štab Divizije poslao odgovor.

U 23 sata stigao je intendant⁴ V Brigade sa položaja i izvještava da je V Brigada do 21 sat detaljno porušila oko 3 (tri) kilometra pruge i da će se posao na vrijeme dovršiti. Ujedno izvještava da u jednoj vaktarnici kod Javornika ima jedan mitraljez i nekoliko puškomitraljeza koji ometaju rušenje pruge u blizini samog Javornika. Naši borci približili su se toj vaktarnici na 150 metara i pokušaće bacačem da nešto učine. U Javorniku se čuje neka vika civila.

8 januara 1943 godine u noći

U 0.30 sati izvještava V Brigada da je porušila 6 kilometara pruge i t. t. veze i da nastavlja sa prekopavanjem nasipa. Sa XV Brigadom veza još nije uspostavljena.

U 0.45 sati izvještava XV Brigada da su stigli na vrijeme na prugu i da su porušili 4 kilometra pruge i t. t. veze. Neprijatelj se ne kreće nikuda iz svojih baza. Borbe na putu nisu imali, sem što su četnici malo pripucali. Žrtava nisu imali, sem

⁴ Milan Zimonja

onog jednog ranjenog druga za koga su već ranije javili.

Isto tako izvještava nas XV Brigada da četnici pregovaraju sa Brigadom sa daljine od 800 metara. Obećavaju da neće pućati dok rušimo prugu i to, ako protjeramo Talijane, da će i oni sutra s nama. Vikali su: živila Engleska, Amerika i Rusija, živil Partizani, dolje Musolini, Pavelić i Hitler, pjevali su pjesme, a među njima „Oj seljače, družo bijedni“, također su vikali: živio kralj Petar, Draža Mihailović i Nedić. Snijeg i slab alat ometa rušenje pruge, ali posao ipak napreduje.

U 7.30 sati vratila se XV Brigada u bazu u Saborski.

U 8 sati neprijatelj sa stanice Jesenica gađa sa bacačem.

U 9 sati stigla je V Brigada sa položaja u Saborski.

Uspjeh operacije:

Između Jesenice i Javornika porušeno je 7 kilometara pruge, a između Javornika i Rudopolja jedan vod V Brigade porušio je 100 metara pruge. Između Jesenice i Blata porušeno je 5 kilometara pruge. Isto tako na svim ovim mjestima porušeno je isto toliko t. t. veze.

Ukupno porušeno je 12.100 metara pruge i t. t. veze.

Donijeto je sa pruge 18 izolatora (časića) i oko 8—900 metara žice.

Gubici neprijatelja: Neprijatelj nije imao gubitaka, jer se nije ni napadalo.

Sopstveni gubici: Mi smo imali jednog teže ranjenog druga, koji se sada nalazi na liječničkoj njezi u Saborskom. Ranjeni drug zove se Kartalija Milan.

Kritički osvrt na akciju:

Dio pruge koji je porušen, nije razoren kako treba, a uzrok je taj što nismo imali alata i eksploziva, koji bi trebali imati, bez kojega se to ne može temeljito izvršiti. Pored toga mobilizacija civila nije izvedena u onom broju koji smo mi očekivali, uslijed labavosti odbornika, božićnih praznika i daljine odakle seljaci moraju dolaziti. Ranije ih nismo mogli pozvati radi poteškoća oko prehrane i smještaja a i konspiracije.

Rad noću odredili smo zato, što je neprijatelj u stanicama Jesenica i Javornik naoružan bacačima mina i brdskim topom, pa se rušenje po danu — kada bi bilo mnogo uspješnije — ne bi moglo tako lako izvršiti, pošto neprijatelj danju može lakše i preciznije da tuće.

I pored svih teškoća (noćnog rada, zime, slabe odjeće i obuće) brigade su izvršile svoje zadatke i partizani su uložili puno truda i volje da se pred njih postavljeni zadatak što bolje izvrši.

Napomena:

Za iduće rušenje, koje bi se moglo izvršiti na čitavoj dužini pruge od Blata—Jesenica—Javornik do Rudopolja, bilo bi potrebno velika radna snaga, veća količina eksploziva za rušenje nasipa i mnogo više alata.

Mobilizacija radne snage mogla bi se izvršiti iz Babinog Potoka i Končarovog Kraja iz Like, te sa ostalog dijela Korduna, koji je oslobođen i nije previše dalek. Ovaj put, odziv seljaka iz Rakovice i okoline bio je vrlo slab, jer se boje da ne bi poginuli i mnogi su se razbjegli.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.⁵ Turkulin

Komandant,
V.⁶ Četković

(M. P.⁷)

Prilog: Zapovijest za operaciju.

BR. 33

ZAPOVIJEST OPERATIVNOG ŠTABA ČETVORTE KORDUNAŠKE NOU BRIGADE I TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 8 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA RUŠENJE ŽELJEZNIČKE PRUGE JASTREBARSKO—DESINEC¹

OPERATIVNA ZAPOVIJEST

Operativnog štaba IV Udarne i XIII Udarne proleterske brigade za 8. I. 1943.

Dva bataljona iz IV Udarne i dva bataljona iz XIII Udarne proleterske brigade izvršice u toku noći 8/9. I rušenje željezničke pruge između Jastrebarskog i Desinca².

⁵ Artur

⁶ Vlado

⁷ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1, k. 725.

² Vidi dok. br. 52.

O neprijatelju imamo sljedeće podatke: Jastrebarsko: nepoznat broj Talijana³, ustaša⁴ i žandara. Jastrebarsko — želj. stanica: nepoznat broj Talijana i ustaša. Zdenčina: 30 domobrana⁵ i žandara. Desinec: žandarmerijska posada.

Za izvršenje ovog zadatka,

NAREĐUJEMO:

1. Dva bataljona IV Brigade krenuće danas u 14 sati iz sela Petrovine za Gornje i Donje Malunje, gdje imaju biti do 16 sati. Dva bataljona XIII Brigade imaju krenuti u 13 sati iz sela Strmca preko Slavetića u Sv. Janu, gdje imaju biti u 16 sati. Sva četiri bataljona i pionirska četa večeraće i odmoriti se u selima Sv. Jana, Gornje i Donje Malunje. U 19 sati bataljoni imaju krenuti preko Reke, Pavlovčana, Breznika, preko glavne ceste niz potok Bukovec na željezničku prugu.

Rušenje pruge treba se izvršiti sa pionirskom četom i jednim bataljonom IV Brigade, dok sa ostalim snagama izvršiti osiguranje prema okolnim posadama. Osiguranja na pruži sa jedne i druge strane trebaju odmah po dolasku na mjesto gdje će postaviti zasjede zabarikadirati prugu, tako da se spriječi eventualni dolazak oklopnog vlaka. Na mjesto gdje bude pruga rušena nastojati da se postrojenja što temeljitije unište, a telefonske veze uništiti također na što dužoj liniji.

Po završenom rušenju jedinice će se povratiti u selo Sv. Jana i okolne zaselke, gdje će objedovati i odmoriti se, a potom vratiti se u polazne baze.

2. Ovom akcijom rukovodiće štab u koji kao komandant ulazi komandant⁶ XIII Brigade, a kao komesar zamjenik komesara operativnog štaba. Po završenoj akciji ima se podnijeti izvještaj operativnom štabu.

3. Sanitet i ostalo urediti na najzgodniji način na terenu. Znaci raspoznavanja dati su u jučerašnjoj dnevnoj zapovijesti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.⁷ Belinić

Komandant:
Pet.⁸ Kleut

³ Dijelovi Prvog bataljona Sedamdeset četvrtog pješadiskog puka divizije „Lombardia“

⁴ Dijelovi Desete ustaške bojne

⁵ Iz sastava Devete novačke bojne

⁶ Rade Bulat

⁷ Marko

⁸ Petar

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETE OPERATIVNE ZONE OD 8 SIJEČNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA PODREĐENIH JEDINICA NA PRUZI OGULIN—SUŠAK¹

ŠTAB V OPERATIVNE ZONE
NARODNO-OSLOBODILAČKE PARTIZANSKE VOJSKE
HRVATSKE

Op. br. 10/43
8.I.1943 g.

Br. 35—10.I.43²

**KOMANDANTU³ NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE**

Operativni izvještaj.

Vojnička situacija na terenu djelovanja naših brigada, zauzimanje Ravne Gore i okolnih mjesta,⁴ stvorila je nove baze odakle se mogu vršiti uspješne akcije na željezničkoj pruzi, te izvršla direktnim udarcima željezničku prugu od Ogulina do Delnica. Neprijatelj⁵ je pokušavao da izvrši koncentraciju svojih snaga u posadama oko pruge i u obližnjim mjestima s namjerom da zauzme ponovno Ravnu Goru. Ti pokušaji neprijateljski bili su do danas razbijeni. Poslije zauzimanja ovih mjesta, u svim obližnjim mjestima posade su neprijateljske u velikome pojačane. Za ovaj period vremena predviđeno je bilo potpuno uništenje željezničke pruge Ogulin—Sušak. Taj zadatak nije u potpunosti ispunjen, uslijed poziva naših brigada da pođu na drugu stranu⁶.

AKCIJE:

VI Brigada

U noći od 26 na 27.XII, I bat. VI Brigade srušio je preko 200 met. pruge između Ogulina i Gornirja. Pored srušene pruge, iskidane su i telefonske linije i srušeno više telefonskih stubova. Na tom dijelu saobraćaj nije proradio od 27.XII pa do

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 6—1, k. 105.

² Datum prijema i broj pod kojim je izvještaj zaveden u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

³ Ivo Rukavina

⁴ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 97.

⁵ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 143.

⁶ Vidi dok. br. 14.

STAB V. OPERATIVNE ZONE
na-ostobodilačke Partizanske Vojske
HRVATSKE

Op.br.102/43
B.I.1943.g.

Komandantu Narodno-oslobodilačke Vojske i Partizanskih
Odreda Hrvatske.

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ:

Vojnička situacija na terenu djelovanja naših brigada, zauzimanje Ravne Gore i okolnih mjesta, stvorila je nove baze odakle se mogu vršiti uspješne akcije na željezničkoj pruzi, te izvršila direktna udarcima željezničku prugu od Ogulina do Delnice. Neprijatelj je pokušavao da izvrši koncentraciju svojih snaga u posadama oko pruge i u obližnjim mjestima s namjerom, da zauzme ponovno Ravnu Goru. Ti pokušaji neprijateljski bili su do danas razbijeni. Poslije zauzimanja ovih mjesta, u svim obližnjim mjestima posade su neprijateljske u velikom pojačane. Za ovaj period vremena predviđeno je bilo potpuno uništenje željezničke pruge Ogulin-Sušak. To, zadetak nije u potpunosti ispunjen, uslijed poziva naših brigada, da pođu na drugu stranu.

AKCIJE:
VI. BRIGADA

U noći od 26 na 27.XII. I.bat.VI.Brigade srušio je preko 200 met.pruge između Ogulina i Gomirja. Pored srušenja pruge, likvidirane su telefonske linije i srušeno više telefonskih stakova. Na tom dijelu saobraćaj nije preodio od 27.XII. pa do danas, B.I.1943.g. Naše jedinice svakodnevno srušavaju ostale su popravak pruge i vodile teške borbe sa Italijanima i ustašama.

Jako 28.XII. I.bataljon Brigada postavio je zasjedu i dočekač Italijane, koji su se bili iskrcali iz vlaka, da popravi prugu. Kada su se iskrcali i otpočeli sa radom, na njih je otvorena teška vatra i u paničnom bijegu uskočili su u vlak i produžili prema Ogulinu. Malo poslije toga stigao je blizirani vlak iz pravca Vrbovackoga, ali i on se proveo isto kao i prvi. Broj artvila i ranjenih neprijateljskih vojnika nije poznat.

Na istom sektoru pruge IV.Omladinski bataljon dočekač je italijansku kolonu, koja je išla da popravi prugu. Na njih je otvorena teška vatra. Jedan dio kolone uspio je da potječe u tunel, dok drugi dio bio je ubijen. Na terenu ostale su preko 50 artvila Italijana. Tako Italijani, koji su potjegli u tunel, su stalno tukli mjesto na koje su tešili njihovi artvi drugovi, nije bilo moguće pokrenuti prugu. Pod jakim jakom zaštitom vatrom naših boraca, jednoj desetici dobrovoljaca iz IV.Omladinskog bataljona uspjelo je da skine sa artvila Italijana:

- 2 mlaz bacača mina sa 50 bombi sa iste
- 1 puškomitraljez i
- 2 rezervne cijevi sa puškomitraljeza
- 12 pušaka
- 280 metaka sa Brodu
- 400 puškinih metaka
- 3 pištolje
- 20 bombi

i nešto ostalog materijala odjevnog.

Iz Vrbovackoga je u putu nailazio vlak, koji je bio obijez, ali broj artvila i ubijenih Italijana nije poznat.

2.I. IV. bataljon je zajedno sa I.bataljonom i sa topovskim odjeljenjem proveo u zasjedu namjeri da zaplijene vlak, ali istoljet vlak nije nailazio, niti su pokušali da popravi prugu. Jedna desetina približi-

danas, 8.I.1943 g. Naše jedinice svakodnevno ometale su popravak pruge i vodile žestoke borbe sa Italijanima i ustašama⁷.

Tako, 28.XII, I bataljon brigade postavio je zasjedu i dočekao Italijane koji su se bili iskrcali iz vlaka da popravljaju prugu. Kada su se iskrcali i otpočeli sa radom, na njih je otvorena žestoka vatra i u paničnom bijegu uskočili su u vlak i produžili prema Ogulinu. Malo poslije toga stigao je blindirani vlak iz pravca Vrbovskoga, ali i on se proveo isto kao i prvi. — Broj mrtvih i ranjenih neprijateljskih vojnika nije poznat.

Na istom sektoru pruge IV Omladinski bataljon dočekao je italijansku kolonu koja je išla da popravi prugu. Na njih je otvorena žestoka vatra. Jedan dio kolone uspio je da pobjegne u tunel, dok drugi dio bio je ubijen. Na terenu ostalo je preko 50 mrtvih Italijana. Kako su Italijani, koji su pobjegli u tunel, stalno tukli mjesto na kome su ležali njihovi mrtvi drugovi, nije bilo moguće pokupiti oružje. Pod jakom zaštitnom vatrom naših boraca, jednoj desetini dobrovoljaca iz IV Omladinskog bataljona uspjelo je da skine sa mrtvih Italijana:

- 2 mala bacača mina sa 50 bombi za iste
- 1 puškomitraljez i
- 2 rezervne cijevi za puškomitraljeze
- 11 pušaka
- 280 metaka za Bredu.
- 400 pušcanih metaka
- 3 pištolja
- 20 bombi
- i nešto ostalog materijala odjevnog.

Iz Vrbovskog je 4 puta nailazio vlak, koji je bio odbijen, ali broj mrtvih i ubijenih Italijana nije poznat.

2.I IV bataljon je zajedno sa I bataljonom i sa topovskim odjeljenjem proveo u zasjedi, u namjeri da zaplijene vlak, ali nažalost vlak nije naišao, niti su pokušali da popravljaju prugu. Jedna desetina približila se stanici Gomirje i na samoj stanici ubila 4 Italijana.

3.I Italijani su pokušali ponovno sa blindiranim vlakovima da dođu na lice mjesta, da bi uspostavili saobraćaj. Toga dana jedna lokomotiva sa 2 vagona, koja je izviđala teren, survana je i uništena, te ukoliko nije uništena⁸, svakodnevno partizani i seljaci uništavaju na njoj sve što se može uništiti.

Istoga dana neprijatelj je pokušao sa velikim snagama iz Ogulina, razvijen u streljačkim strojevima, da popravi prugu, ali IV Omladinski bataljon dočekao ih je jakom vatrom i natjerao u bijeg.

⁷ Vidi tom V. knj. 10, dok. br. 166.

⁸ Riječ je o željezničkoj pruzi.

Kako je sa toga terena povučena VI Brigada, to su jedinice I Odreda dobile zadatak da svakodnevno na tom sektoru dočekuju neprijatelja i da mu onemogućavaju saobraćaj. Na tom sektoru i dalje svakodnevno I bataljon I odreda vodi borbe sa Italijanima i ne dozvoljava popravak pruge.

4.I.1943 II bataljon VI Brigade dočekao je jedan vlak između Skrada i Brod Moravica. Lokomotiva je uništena, a nekoliko vagona spaljeno. Zarobljena su 3 Italijana, zaplijenjene su 3 puške i oko 100 metaka. Saobraćaj ni na tom dijelu pruge ne radi, jer uništena lokomotiva je vrlo velika i samo je može izvući dizalica, koju imaju u Zagrebu.

3.I I bataljon u selu Jadreši⁹ pronašao je kod seljaka 25 kragujevačkih pušaka 1.000 metaka i to im oduzeo.

U svim tim borbama naši gubici iznose jedan mrtav i 6 ranjenih. — U tim borbama naročito su se istakli svojom hrabrošću i požrtvovanošću Sušanj Boro, komandir čete IV bataljona, Milan Ivošević, vodnik, i partizani Frane Mesić, Sava Zrnić, Ivan Jel'ć, Mane Maravić, Milan Čabrijan, Boško Kosanović, Dušan Ivošević, Milan Zrnić i Saša Zrnić, sve omladinci iz IV bataljona.

XIV Brigade

25.XII manje snage XIV Brigade napale su na jedan bunker kod tunela Kupjak¹⁰. Neprijateljska posada bila je u jačini od 30 vojnika sa jak'm automatskim naoružanjem. Kako je bunker ograđen sa više pojasa žice i radi jakoga otpora neprijatelja, ta akcija nije uspjela.

Iste noći II bataljon XIV Brigade bacio je u provaliju oko 50 metara željezničke pruge u blizini Delnica. Iste noći jedna četa istog bataljona srušila je vlak između Brod Moravica i Skrada. Na tom mjestu pruga nije pročišćena.

27.XII srušeno je oko 60 metara pruge ponovno između Delnica i Skrada.

29.XII II bataljon XIV Brigade napao je domobransku posadu u Skradu. Poslije kraće borbe posada se predala. — Zarobljena su 23 domobrana, od kojih su dvojica stupili u partizane. Zaplijenjena su dva puškomitraljeza, 35 pušaka, jedna lovačka puška, 5.000 metaka, 18 bombi i razne druge spremne.

Iste noći isti bataljon srušio je 36 m pruge između Delnica i Kupjaka, dok I bataljon srušio je prugu između Brod Moravica i Skrada u dužini od 50 metara.

2.I III bataljon Brigade zapalio je željezničku stanicu Kupjak, koja je izgorjela do temelja, a na drugom mjestu srušio 72 m željezničke pruge.

⁹ Vjerovatno Jadrt.

¹⁰ Vidi tom V, knj. 10, dok. br.,97.

Jedna četa II bat. istoga dana srušila je oko 40 met. željezničke pruge između Skrada i Delnica, dok 2. četa srušila je isto toliko između Brod Moravica i Skrada.

3.I italijanske snage¹¹ pokušale su nad'ratiti od Mrkoplja prema Ravnoj Gori, ali su ih naše snage dočekale i natjerale natrag u Mrkopalj.

Borbenost i disciplina kod boraca XIV Brigade svakim danom se popravlja, a osobito u posljednje vrijeme, kad su došli najzad i pod krovove¹².

Štabovi kako brigada tako i bataljona su zadovoljavajući. U štabu XIV Brigade izvršene su izmjene utoliko što je dosadašnji komandant¹³ prekomandovan za Glavni štab¹⁴, a dužnost komandanta Brigade primio je dosadašnji zamjenik¹⁵ komandanta II Udarne brigade.

U VI Brigadi izvršene su izmjene utoliko, što dužnost komandanta Brigade primio je drug Vukelić Sava, dosadašnji zamjenik komandanta Zone, a dosadašnji komandant VI Brigade postavljen je za zamjenika komesara Zone.

Zamjenik komandanta¹⁶ VI Brigade postavljen je za v.d. načelnika štaba V Operativne zone.

Nekoliko jakih neprijateljskih transporta ovih dana došlo je do Delnica¹⁷. Pored ostalih naoružanja imali su sa sobom 18 tenkova, sa kojima su krenuli prema Ravnoj Gori i došli do prekopane ceste, odakle su se vratili natrag. Vjerovatno je da ovi transporti imali su neku drugu namjeru, ali kako je porušena pruga, to su se vratili nazad iz Delnica prema Sušaku. — Prema informacijama od danas, ponovno dolaze neprijateljska pojačanja u Delnice i Mrkopalj¹⁸.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. polit. Komesara:
Viktor Bujanj

Komandant:
Veljko Kovačević

(M. P.)¹⁹

¹¹ Dijelovi Šesnaestog i Pedeset osmog bataljona crnih košulja

¹² U sastav Četnaeste brigade, prilikom njenog formiranja (prosinca 1942), ušao je jedan bataljon Prvog i dva bataljona Drugog NOP odreda Pete operativne zone, koji su se dotad uglavnom zadržavali van naseljenih mjesta.

¹³ Vladimir Maletić

¹⁴ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

¹⁵ Dušan Dotlić

¹⁶ Srđan Uzelac. Poginuo kod Vrbovskog 1944 godine.

¹⁷ i ¹⁸ Odnosi se na dijelove divizije „Lombardia“.

¹⁹ Okrugli pečat: Štab Pete operativne zone Hrvatske

**PISMO ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE
OD 9 SIJEČNJA 1943 GOD. BORCIMA I RUKOVODIOCI
PODREĐENIH JEDINICA O TOKU BORBE ZA VOČIN¹**

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Dana 9.I.1943, 9³⁵ h

**BORCIMA. KOMANDIRIMA. KOMANDANTIMA I POLI-
TIČKIM KOMESARIMA IV DIVIZIJE NARODNO-OSLOBO-
DILAČKE VOJSKE HRVATSKE**

Već 100 sati nalazi se opkoljena banda na Turskom gradu i drugim visovima². U toku prvih dana, kada su banditi računali da ćemo se mi oko njihovih utvrđenja zadržati kratko vrijeme, fašisti su se kuražili, vrijeđali naše borce i rukovodioce. Ali, ukoliko se borba nastavlja, moral okupatorskih slugu očigledno opada. Sad je to i bandi jasno da [se] nalazi zatvorena u kavezu bez vrata, gladna i žedna, životareći posljednjim rezervama. Tim ogavnim slugama okupatora jasno je da bez mrtvih glava i žrtava ne mogu ni pomisliti a kamoli izvršiti bjegstvo.

Iako nismo likvidirali glavno uporište, naši junački borci postigli su veliki uspjeh. Svaki pokušaj neprijatelja da pošalje pomoć opkoljenoj bandi, propao je. U borbi na zasjedama u potpunosti ispunili su svoje zadaće borci, komandiri, komandanti i politički komesari XVI i XVII Narodno-oslobodilačke brigade. Borci, komandiri, komandanti i politički komesari XII Narodno-oslobodilačke brigade svakodnevno udaraju na neprijatelja i čekaju ga u zasjedama.

Na sektoru XVII Brigade uništena su dva tenka, zarobljen je 1 puškomitraljez, 1 teški mitraljez sa tenka, ubijeno je mnogo bandita³. Isto tako pretrpio je neprijatelj i osjetne gubitke na sektoru XVI⁴ Brigade, dok su mu drugovi XII Brigade prilikom juriša i suzbijanja napada bandita nanijeli velike gubitke⁵.

¹ Kopija. pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/1, k. 907.

² i ⁶ Vidi dok. br. 11.

³ Vidi dok. br. 25, 26 i 27.

⁴ Vidi dok. br. 24.

⁵ Vidi dok. br. 44.

Borba se nastavlja.

Borci, komandiri, komandanti, politički komesari IV Divizije, vi koji napadate na uporišta i vi koji držite zasjede, pozivamo vas da izdržite još kratko vrijeme. Razbijte i uništite sve one koji pokušavaju da dođu u pomoć, dajte još posljednji napor u pobjedonosnom jurišu i mi ćemo likvidirati uporište. Neprijatelj ili će biti uništen ili mora kapitulirati.

Borci, komandiri, komandanti i politički komesari IV Divizije Narodno-oslobodilačke vojske, sjetite se junačkih borbi vaših drugova po drugim krajevima naše zemlje, koji odlučno po nekoliko dana vode teške i krvave bojeve sa Njemcima i ustašama, Talijanima i četnicima. Svojom upornošću u borbi oni su oteli mnogo oružja. Mi također bićemo uporni i otećemo oružje od fašističke bande koja se utaborila na gradu, i sa tim oružjem naoružaćemo nove borce.

Mi ne smijemo ostaviti neprijatelja na miru. Udarićemo ga novim i svježim snagama i provalićemo utvrde. Za nas ne smije biti prepreka koju mi ne možemo savladati. Čitava naša divizija mora uhvatiti tempo naše slavom ovjenčane XII Brigade, koja je za nepuni mjesec dana otela od neprijatelja 52 mitraljeza. 28 ručnih mitraljeza, 5 lakih minobacača, preko 100.000 puščanih metaka i mnogo druge ratne spreme i materijala. Kada je ovoliko mogla da uzme samo jedna brigada naše divizije, čitava divizija uzeće daleko više. Zato je potrebno da se kroz manje bojeve i pokrete međusobno upoznaju borci naših brigada. Borba kod Voćina biće prvi obruč koji će okovati jedinstvo naše divizije. Dosad smo stekli iskustvo na osnovu koga moći ćemo preduzeti odlučujući udarac i pripremiti se za još teže borbe.

Živjeli hrabri borci IV Divizije Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske!

Sa nama su Crvena armija, Engleska i Amerika, mi ćemo pobjediti!

Van sa ustaškom bandom iz Turskog grada, Prevende i Kalvarije!

Prokletstvo i smrt fašističkim banditima!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
Jefto Šašić v.r.

Komandant,
Petar Drapšin v.r.

NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 9 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ŠESNAESTE I SEDAMNAESTE NO BRIGADE O PREDUZIMANJU NOVOG NAPADA NA NEPRIJATELJSKE POLOŽAJE U VOĆINU¹

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Broj: 14/XIX

Dana 9.I.1943, 12,11 sati

ŠTABU XVI i XVII NARODNO-OSLOBODILAČKE BRIGADE

Na položaju

Situacija na sektoru² XII Brigade nepromijenjena je. U toku noći, vrijeme ćemo vam javiti naknadno, snage XII Brigade izvršiće juriš na neprijatelja.

Štab XVI Brigade treba da pripremi istovremeno i jedan svoj bataljon potpomognut sa još jednom četom i da istovremeno izvrši napad na svome sektoru [na] neprijatelja koji se nalazi na Prevendi i Kalvariji. Još u toku dana izaberite najpovoljnije mjesto, gdje treba da skncentrišete svoje automatsko oružje i da napravite prodor. Po izvršenom zadatku bataljon će zauzeti svoje prvobitne položaje do daljnjih naređenja.

Snage XVI i XVII Brigade, koje neće učestvovati u napadu, neka pojačaju svoju budnost u slučaju da neprijatelj pokuša tom stranom da pobjegne.

Znaci za raspoznavanje za noć od 9.I.1943 na 10.I.1943 (t.j. od sumraka do svanuća) su „Teslić—Partizanski“. Dnevni znaci za raspoznavanje: obje ruke raširene horizontalno, odgovor: obje ruke podignute u vis iznad glave, bez puške.

Drug zamjenik komandanta³ divizije i načelnik⁴ štaba divizije otišli su na izviđanje za pripremu nove akcije.

Šaljite nam redovito izvještaje i obavještavajte nas o situaciji kod vas.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19/1, k. 907.

² Riječ je o borbi za Voćin. Vidi dok. br. 11.

³ Mate Jerković

⁴ Milan Stanivuković

Proradite uz vašu kontrolu po bataljonima, odnosno četama letak koji je upućen borcima, komandirima, komandantima i političkim komesarima IV Divizije⁵.

Ni jednog trenutka ne zaboravite na vaše drugove koji su na položajima, obilazite ih, održavajte političke sastanke sa njima, obavještavajte ih o situaciji, držite ih na moralnoj visini, onako kako to dolikuje borcima za narodno oslobođenje.

Naša parola nije „štedi municiju“ nego „**nema borbe bez municije**“, to znači da komandanti bataljona moraju organizovati tako borbu, da u njoj dobijaju municiju. Po ovoj stvari napisaćemo također jedan letak borcima i komandnom osoblju naše divizije. To što mi tražimo da se u svakoj borbi dobije i više municije nego što se ispali, ne znači da ne treba učiti borce na štedljivost. Municija se štedi na taj način što se ne puca u prazno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,

Komandant.
Petar Drapšin

BR. 37

IZVJEŠTAJ ŠTABA KALNIČKOG NOP ODREDA OD 9 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O IZVRŠENIM AKCIJAMA I STANJU U ODREDU¹

ŠTAB
KALNIČKOG
NAROD. OSLOBODILAČKOG
PARTIZANSKOG ODREDA
9 siječnja 1943

KOMANDANTU² II OPERATIVNE ZONE.

I. Stanje neprijatelja na sektoru Kal. part. odreda:

Od zadnjeg izvještaja koji je poslan 22 decembra 1942 godine nije se raspored neprijateljskih snaga bitno promijenio. Osim posada u gradovima Križevci, Koprivnica, Varaždin, Ludbreg, Varaždinske Toplice, Novi Marof, nalazi se i u selu Ve-

⁵ Vidi dok. br. 35.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/3, k. 1472.

² Marko Belinić, komesar zone, vršio je istovremeno i dužnost komandanta.

liki Poganac posada od oko 160 domobrana koturaša iz Koprivnice (među njima mnogo muslimana). Njihovo naoružanje je slijedeće: 4 teška mitraljeza, 12 puškomitraljeza, 4—5 puškomitraljeza i 3 mala minobacača. Od 25-XII-1942 godine na željezničkoj pruzi Križevci—Koprivnica—mađarska granica nalazi se njemačka vojska³ koja blokirala svu prugu, zbog prevoza ljudstva i ratnog materijala prema Zagrebu. Straže su postavljene svakih 50 m a svakih 100 m nalazi se bunker sa teškim i lakim automatskim oružjima. Njihove glavnine nalaze se na stanicama Koprivnica, Mučna Rijeka, Lepavina, Sokolovac, Carevdar itd. Patrole stalno krstare duž čitave pruge. Čim se smrači više preko pruge ne mogu prelaziti niti sami seljaci. Prema informacijama pruga bi imala biti blokirana do 8—10 siječnja ove godine.

Kako je već u prošlom izvještaju spomenuto, formirana je neka pokretna bojna sa zadatkom da uznemiravaju K.P.O.⁴ i da ga otjeraju sa tog terena. 14-XII-1942 krenuo je I bataljon na odmor u Bilo Goru i ta pokretna bojna ga je stalno pratila kroz nekoliko dana sve do mjesta Bačkovice. Bojna je naoružana teškim i lakim automatskim oružjem, i prema informacijama koje smo primili ta je bojna sastavljena od legionara.

Na prostoru između pruga Križevci—Koprivnica, Križevci—Bjelovar—Kloštar i Koprivnica—Kloštar nalaze se posade u Bjelovaru, Velikom Trojstvu, Kapeli, tunelu Paulovac, Đurđevcu i u rudniku Mirna. Kolika je jačina osim nekih posada nepoznata je uslijed vrlo oskudnih veza.

II Akcije:

U razdoblju od 16-XII-1942 do 9-I-1943 izvršene su slijedeće akcije:

21-XII- Izvršena akcija na rudnik Lepavinu. Zarobljeno 36 domobrana i jedan oficir. Dobiveno 34 manlihera, 3000 metaka za iste, 25 gunjeva, 35 odijela i 35 pari cipela. Zgrada u kojoj su se nalazili domobrani je zapaljena⁵.

24-XII- Uhapšena 2 bandita ustaše i likvidirana.

26-XII- Zasjeda kod Radeljeva sela. Zarobljeno 9 domobrana, 8 pušaka tipa mauzer, 800 metaka⁶.

27-XII- Uhapšena 2 bandita ustaše i likvidirana. Zarobljeno 3 pištolja i 18 metaka za iste (ustaše su braća Raića atentatora). Tom prilikom jedan drug ranjen.

28-XII- Rušenje telefonskih stupova na pruzi i cesti Ludbreg—Koprivnica⁷.

³ To su bili manji dijelovi njemačke 187 rezervne divizije.

⁴ Kalnički NOP odred

⁵⁻¹² Akcije je izvršio Treći bataljon Kalničkog NOP odreda.

30-XII- Akcija na prugu a ujedno i prelaz preko pruge Koprivnica—Križevci koju je prugu blokirala njemačka vojska. Akcija i prelaz nije uspio⁸. Tom prilikom imali smo 7 mrtvih i 10 ranjenih a izgubljeno 3 karabina. Gubici neprijatelja nisu nam točno poznati ali po pričanju seljaka iz obližnjih sela navodno da je pao jedan njemački oficir i nekoliko vojnika.

3-I-1943. Akcija na oružnike u Kapeli⁹ koji su bili razmješteni na spavanje po kućama. Zarobljena 2 žandara i dva domobrana, 4 puške tipa mauzer i 350 metaka, jedan pištolj sa 8 metaka. Pao je drug kurir bataljona kada je trebao da uhvati vezu sa napadačkom grupom.

5-I- Akcija na tunel Paulovac¹⁰. Zarobljeno 9 domobrana, 13 francuskih trometaka, 350 metaka za iste, 5 defanzivnih bomba i jedan pištolj štajer sa 4 metka.

8 na 9-I- Rušenje pruge i telefonskih stupova na pruzi između postaje Vukosavljevica—Pitomača¹¹. Porušeno 120 telefonskih stupova. U Trešnjevici rekvirirano 325 litara državnog vina od jednog koloniste.

Prilikom zadnjeg izvještaja zabunom su izostale neke akcije i to:

30-XI-1942 akcija na poštu i općinu Hum. Spaljena sva arhiva. Zaplijenjeno 25 hiljada kuna.

10-XII-1942 akcija na rudnik Mirnu u Glogovcu¹². Uništena sva postrojenja, zarobljeno 50 domobrana, od kojih je 20 ostalo u partizanskom odredu (Srb.)¹³.

III. Opća situacija u Odredu:

Nakon konferencije u Slavoniji¹⁴ krenuo je naš Štab prema Kalniku. Usput se je svratio u Štab Bilogorske čete¹⁵ u Turčević Polju da se s njima posavetuju i porazgovore o nekim stvarima. i to: 1) pitanje stvaranja ambulante na prostoru operacija Bilogorske čete, 2) povezivanje našeg odreda sa Bilogorskom četom glede nekih zajedničkih akcija koje bi se izvršile na sektoru Bilo Gora, sve do pruge Križevci—Koprivnica, 3) mobilizacija ljudstva, 4) uspostavljanje veze između našeg Odreda i Bilogorske čete za III [Operativnu] zonu pomoću relejnih stanica (naročito zbog slanja ranjenika za slavonsku bolnicu).

ad 1. U principu je stvaranje ambulante sa strane Štaba Bilogorske čete prihvaćeno, time da Kalnički partizanski odred njima dostavi gunjeve, sanitetski materijal, doktora itd. sve što je potrebno za uzdržavanje ambulante.

Potreba stvaranja takve ambulante na prostoru Bilo Gore je neophodno važna. Na Kalniku je stvaranje takve ambulante

¹³ Riječ je o Srbima mobilisanim u radne jedinice domobranstva.

¹⁴ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 69.

¹⁵ Ova četa bila je iz sastava Prvog slavonskog NOP odreda.

nemoguće, jer neprijatelj na Kalnik stalno navaljuje i pretražuje sve šume. Isto tako je vrlo težak prevoz ranjenika iz Kalnika pa sve do slavonske bolnice¹⁶, jer kod toga prelazi tri pruge¹⁷ i četiri ceste¹⁸. Osim toga mora se ranjenicima dati pratnja od jednoga voda sa dva puškomitraljeza a time trpi mnogo sam Odred zbog vršenja daljih akcija. Kako je moguće u svakoj akciji da imamo ranjene, to bi onda poslije svake akcije morali davati jedan vod koji bi pratio ranjenike do slavonske bolnice. Da se tome doskoči predložili smo Štabu Bilogorske čete da se postara oko stvaranja takve ambulante koja bi bila daleko bliža našem sektoru.

ad 2. Štab Bilogorske čete saglasio se u principu glede povezivanja našeg Oreda s njihovom četom zbog zajedničkih akcija u pravcu Bilo Gora—Kalnik. Kako je ta četa stvarno mnogobrojna a imala je samo jedan puškomitraljez, to smo njima dali jedan puškomitraljez kako bi što lakše i što uspješnije vršili akcije te time jačali sebe i Narodnu oslobodilačku borbu. U slučaju zajedničkih akcija plijen bi se dijelio srazmjerno uloženim snagama. Kad smo stigli na odmor u Brzaju, uputili smo im dopis radi zajedničkih akcija, no do tih zajedničkih akcija po njihovom mišljenju ne može doći jer su oni vezani za svoj sektor naredbom komandanta¹⁹ III Operativne zone i Štaba njihovog oreda.

ad 3. Glede same mobilizacije ljudstva dogovoreno je da će Štab Kalničkog partizanskog oreda odmah uputiti u Štab Bilogorske čete vojno-politički kadar kako bi taj vojno-politički kadar u zajednici sa Štabom Bilogorske čete izvršio mobilizaciju od 35 ljudi. Za tih 35 ljudi dali smo im odmah naoružanje zajedno s municijom. Međutim to je ljudstvo starije i bolesnije. Neke od njih morali smo odmah otpustiti (velika kila), a neke od njih prebacili smo u novoosnovanu Bilogorsku četu. Mobilizacija ljudstva za Kalnički partizanski odred imala bi se dalje vršiti na sektoru Bilo Gora, tako da im mi najprije pošaljemo oružje i vojno-politički kadar a onda da oni šalju sve zajedno za Kalnik.

ad 4. Što se tiče samih veza nas sa Bilogorskom četom i dalje sa Zonom uređeno je tako da Bilogorska četa postavi po selima relejne stanice. Tako je uspostavljena i relejna stanica u Brzaji koja je najbliže do nas. U budućće ćemo mi naše ranjenike a i kurire slati samo do Brzaje odakle će se slati dalje. Time naš Kal. part. odred dobiva mnogo. Ako će biti moguće

¹⁶ Bolnice su bile na Psunju, Papuku i Ravnoj Gori.

¹⁷ Križevci—Koprivnica, Bjelovar—Kloštar i Daruvar—Suhopolje

¹⁸ Križevci—Koprivnica, Bjelovar—Đurđevac, Daruvar—Virovitica i Daruvar—Miokovićevo

¹⁹ Bogdan Crnobrnja

postaviti će se još nekoliko relejnih stanica u pravcu Bilo Gora—Kalnik.

Poslije toga krenuo je Odred²⁰ u pravcu Kalnika da se nađe s Trećim bataljonom koji je ostao na Kalniku. Kako su drugovi bili prilično zamoreni i iscrpljeni a isto tako i zdravstveno dosta slabi, to je odlučeno da krenemo prema Brzaji gdje bi se Bataljon nekoliko dana odmarao. To vrijeme bi se upotrijebilo za političku i vojničku izgradnju drugova a izvršila bi se i reorganizacija samog Bataljona. Po izvještaju Štaba bataljona moral partizana je dosta slab, naročito kad čuju da nastupaju Njemci ili legija, isto tako je i disciplina slaba. Zbog svega toga odlučeno je da se održe vojnički časovi kako bi se povratio moral partizana i da se učvrsti disciplina. Zbog svega toga održani su vojnički časovi u pogledu stražarske dužnosti, marševske discipline, borbene obuke. Osjeća se potreba da sa drugovima treba češće vojnički raditi jer su sve to mladi neiskusni drugovi. To će se u buduću i činiti kako bi se postigla što veća borbenost i disciplina unutar bataljona. Što se tiče komandira i vodnika oni su dobri a Štab odreda će nastojati da ih u svakom času posavjetuje kad god to ustreba.

U saglasnosti sa članom bjelovarskog O.K. drugom Viktorom²¹ i u saglasnosti sa sekretarom²² C.K.K.P.H. osnovana je četa koja bi djelovala na sektoru između pruga Križevci—Koprivnica, Križevci—Bjelovar—Kloštar i Koprivnica—Kloštar. U vojničkom pogledu ta četa će biti pod kontrolom Kal. part. odreda, dok će političku kontrolu nad tom četom vršiti O.K. Bjelovar. Toj četi dao je Štab K.P.O. komandira²³ i komesara²⁴, 18 partizana i 1 puškomitraljez naglasivši im da i ta četa treba da vrši akcije koliko je to moguće razmjerno svojim snagama. Ta četa kretat će se s našim Odredom sve do pruge Križevci—Koprivnica sve dok K.P.O. ne krene na Kalnik. Nakon toga izvršena je reorganizacija bataljona tako da je stvorena 3 četa. Tako će svaka četa po prilici imati 45 do 50 ljudi.

U posljednje vrijeme počeli su partizani sve više se javljati na lječničku pomoć. Bolesti koje kod toga dolaze u obzir jesu: pluća, trganje, kila, otvorene rane na nogama. Tako se prošli puta javilo 35 partizana za ljekarsku pomoć tražeći kod toga u većini slučajeva prekomandu u jedinicu koja se mnogo ne kreće. Koliko je bilo moguće tome se je udovoljavalo.

²⁰ Štab odreda

²¹ Ivica Matačić. Poginuo kod Jakopovca 13 srpnja 1944 godine.

²² Vladimir Popović

²³ Miloš Manojlović

²⁴ Nikola Ladišić

Kako je Kal. part. odred po naređenju Vrhovnog²⁵ štaba Hrvatske dao dva bataljona za formiranje brigade²⁶, to je Kal. part. odred sveden na jedan bataljon sa brojnim stanjem oko 160 zajedno sa vojno-političkim kadrom, pa se prema tome nalazimo u stanju u kojem smo se nalazili kad smo polazili na Kalnik²⁷.

Štab našeg bataljona pokazao je prilikom akcije na prugu Križevci—Koprivnica izvjesne nedostatke, naročito što se tiče pripremanja same akcije. To proizilazi iz toga što je Štab bataljona mlad i nije mogao predvidjeti da bi neprijatelj mogao uspjeti manevriranjem, bataljonu doći sa bokova i sa leđa i nanijeti mu takove gubitke u mrtvima i ranjenima. Niži vojno-politički kadar prilikom te akcije pokazao se na visini i na dani znak juriša jurnuo je naprijed. Međutim jurili su samo stari partizani, većinom vojni i politički kadar, dok su ostali partizani zatajili. Umjesto da partizani jurišaju, oni legnu i pucaju. Naravno da neprijatelj time dobiva na vremenu i može svojim preostalim snagama manevrirati kako hoće. Još veći nedostatak pokazao je naš Štab bataljona glede samih ranjenika. Ranjenike koje je dobio prilikom napadaja na prugu ostavio je u selu Osijeku kod seljaka ali bez stručnog lica koje bi previjalo i čistilo rane. Među njima nalaze se i četiri teža ranjenika. Da se tome nekako doskoči poslao je odmah Štab odreda na lice mjesta jednog bolničara koji će se brinuti oko samih ranjenika. Isto tako upućen je što da radi u slučaju neke neprijateljske reakcije na Kalnik. Istovremeno je zamoljen i varaždinski O.K. da se pobrine za što sigurniji smještaj naših ranjenika.

O svim ovim nedostacima i greškama upozoren je naš Štab bataljona, a sam Štab odreda pobrinut će se da se u buduće neće događati takovi teški propusti.

U svima posljednjim akcijama koje je izvršio naš Odred opaža se da sami partizani ne izvršuju naređenja kako treba. To naročito važi prilikom juriša na neprijatelja. Dešava se obično da naprijed mora da ide, t.j. u prvim redovima, vodnik ili komandir a tek onda kreću partizani. I zbog toga se desilo da nam je u zadnje vrijeme palo nekoliko vodnika i jedan komandir.

Prilažemo izvještaju brojno stanje i naoružanje našeg Odreda.

IV. Perspektive djelovanja našeg Odreda.

Mogućnosti djelovanja našeg Odreda su slijedeće: rušenje pruga, telefonskih stupova, mostova, prekopavanje ceste, ru-

²⁵ Treba: Glavnog.

²⁶ Vidi dok. br. 80.

²⁷ Vidi tom V, knj. 8, primjed. br. 22 uz dok. br. 56.

šenje rudnika, dizanje i uništavanje vlakova, likvidiranje manjih posada kojih ima tu i tamo po našem sektoru, držanje zasjeda na cestama itd.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Horvat Josip

Komandant
Štok²⁸

BR. 38

**ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU
BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 10 SIJEČNJA 1943 GOD.
PODREDENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA SAMOBOR¹**

ŠTAB XIII U.N.O.
PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“
Dana 10.I.1943
Op. broj 11 1943

ZAPOVIJEST broj 11
(Sekcija Samobor 1 : 100.000)

XIII Proleterska brigada „Rade Končara“ sa I i III Prol. bataljonom i IV Udarne brigada bez mitraljeske čete izvršit će noću 11/12 siječnja napad na ustašku posadu u Samoboru²

U Samoboru se nalazi 63 ustaša i žandara smještenih u žandarmerijskoj stanici neutvrđenoj, nekoliko gradskih policajaca i finanaca koji se nalaze u općinskoj zgradi³. U Bregani i Stojdragi oko 600 ustaša, Rude: 60 ustaša i žandara, Lipovec: 60 ustaša i žandara, Kotari: 30 ustaša i žandara, Kerestinec: jedna baterija haubica. Zagreb: jedan ustaški djelatni zdruk, jedan tjelesni poglavnikov zdruk, 2 pukovnije domobrana, te raznih drugih formacija (Njemci, Talijani, žandarmerija, policija itd.). Ukoliko dobijemo prije početka akcije nove podatke pravovremeno ćemo vam dostaviti.

Za izvršenje ovog zadatka:

²⁸ Izidor

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 15/3, k. 721.

² Vidi dok. br. 52.

³ U Samoboru se tada nalazilo 120 domobrana i 9 žandara. Uoči samog napada u mjesto je stiglo oko 4.000 Nijemaca iz sastava SS divizije „Prinz Eugen“. Vidi dok. br. 147.

NAREĐUJEMO

1. Napad na Samobor izvest će III Proleterski bataljon i to sa sjeverne i zapadne strane, dok će III Bat. IV Brig. napadati sa istočne i južne strane.

2. I Proleterski bataljon sa dvije čete i jednim teškim mitraljezom postaviti će zasjedu kod sela Sv. Helena i onemogućiti neprijatelja iz Stojdrage i Bregane da stigne u pojačanje neprijateljskoj posadi u Samoboru; jednom četom pojačanom teškim mitraljezom postaviti zasjedu kod sela Vratnik u svrhu zaštite povlačenja naših snaga koje će napadati neprijatelja u gradu Samoboru. Osim toga neprijatelj može iz Stojdrage da krene preko Čadra za Samobor, zato biti budan u tom pravcu. Teške mitraljeze staviti će vam na raspoloženje III Prol. bataljon kad stigne u svoju polaznu bazu pred akciju.

3. Četa pratećih oružja sutra 11-I-1943 u 8 sati sačekat će u Kostanjevcu Štab ove brigade sa jednim topom za koga ponijeti 30 granata, od kojih 10 šrapnela, jednim lakim bacačem, koji ima više mina i minerskih vodova. Ostatak čete ostati će na svom sadanjem mjestu zajedno sa mitraljeskom četom.

4. II Proleterski bataljon pojačan mitraljeskom četom IV Udarne brigade ostati će u Donjem Prekrižju i Bukovici, dok će mitraljesku četu jednim dijelom ostaviti u G. Prekrižju i Begovom Brdu. Cestu Kostanjevac—Krašić prekopavati, za što upotrijebiti civile iz najbližih sela. Isturivati patrole na Hrženik i Lović Prekriški. Zadatak je bataljona spriječiti eventualni prodor neprijatelja iz Krašića prema Kostanjevcu, odnosno Sošicama. Komandant tog bataljona drug Simić⁴ pridodan je operativnom štabu gdje se treba javiti danas do 18 sati. Komandu nad tim bataljonom, do povratka druga komandanta, imati će privremeni pomoćnik komandanta Brigade drug Ilija Popović⁵. Zamjenik komesara Brigade nalaziti će se u Oštrecu gdje slati sve izvještaje do povratka ostalih članova štaba.

4. Vrijeme napada odrediti će se naknadno. I Proleterski bataljon iz svoje sadanje baze krenuti će sutra ujutro, tj. 11-I, iz svoje sadanje baze do sela Šipački Brijeg gdje treba stići do 12 sati dopodne. S njime će se kretati Štab brigade. Bataljon će se kretati preko Kostanjevca. III Proleterski bataljon krenuti će u 8 sati u selo Jarušje gdje treba biti do 12 sati. Štabovi bataljona postarat će se da borci dobro ručaju. Polazak na akciju iz baza koncentracije biti će u 17 sati do sela Slapnica

⁴ Narodni heroj Milan Mraović. Poginuo kod Donje Kupčine 22 kolovoza 1943 god. kao vršilac dužnosti komandanta Turopoljsko-posavskog NOP odreda.

⁵ Poginuo 1 svibnja 1943 god., prilikom napada na Št. Rupert, kao komandant Prvog bataljona Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“.

gdje će se sve snage koje učestvuju u akciji sastati. Štab Brigade prije početka napada nalazit će se u selu Jarušje, dok će za vrijeme samog napada biti u selu Vrhovčak, gdje će se nalaziti i sanitetsko previjalište Brigade. Četa za vezu kretat će uz Štab brigade.

5. Zbog blizine jakih neprijateljskih posada ova akcija mora biti izvedena svom brzinom, energično i bez svakog nepotrebnog zastajkivanja i neodlučnosti. Povlačenje će se izvršiti u 4 sata ujutru, a ako bude potreba zahtijevala i prije, ali će prethodno uslijediti naređenje Štaba brigade.

6. Štabovi bataljona naročitu će pažnju posvetiti organizaciji evakuacije ranjenika, koja može biti dosta teška ako se pravilno ne organizuje.

7. Znakovi raspoznavanja za akciju bit će: Zagreb—Zagorje, a ugovoreni znaci: poziv „Ej, Ej“, a odgovor isti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
Horvatić Mato

Komandant
Bulat Rade

Na znanje:

Štabu I Hrvatskog korpusa

Operativnom štabu IV i XIII Proleterske brigade

Na znanje i postupak:

Štabovima I, II i III Proleterskog bataljona, te mitraljeskoj četi, četi pratećih oruđa.

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 11 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PETE OPERATIVNE ZONE ZA DEJSTVO NA PODRUČJU PLAŠKOG¹

Op. 33/43
11.I.1943

ŠTABU V OPERATIVNE ZONE

Organizirajte dobro obavještajnu službu u pravcu Plaškoga. Vaše dvije brigade² treba da se zadrže na tome sektoru do daljnjeg naređenja. Za vrijeme dok ne dobijete drugo naređenje organizirajte aktivnost vaših snaga na pruži i na uporištima pored pruge. U obzir dolazi Plavča Draga.

Dvije brigade³ VIII Divizije nalaze se južno od Plaškog. Razoružale su Saborski⁴, ali uslijed velike hladnoće zasad nisu aktivne na tom sektoru.

XIII Proleterska brigada „Rade Končar“ i IV Brigada⁵ potpuno su uništile dvije neprijateljske bojne u Krašiću⁶. Na strani neprijatelja bilo je preko 200 mrtvih i 315 zarobljenih. Zaplijenjeno je 400 pušaka, 10 puškomitraljeza, 7 teških mitraljeza i 2 teška minobacača. Neprijatelj⁷ je iz Karlovca prebacio neke snage u pravcu Žumberka.

Osjeća se koncentracija neprijateljskih snaga na pruži Sisak—Dubica⁸.

Talijani se postepeno evakušu iz Like. Napustili su Gračac, još se nalaze u željezničkoj stanici, i Perušić. Po izvještajima, za 3 dana trebaju da napuste i Gospić⁹.

Radio-stanicu vam šaljem zajedno sa stručnjakom za instalaciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pomoćnik komandanta

¹ Dokumentat. bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 51, k. 104.

² Šesta NOU i Četrnaesta NO brigada

³ Peta i Petnaesta NO brigada

⁴ Vidi dok. br. 23.

⁵ Osme divizije NOV i PO Hrvatske

⁶ Vidi dok. br. 1, 3, 4, 15 i 17.

⁷ Vidi dok. br. 126.

⁸ Vidi dok. br. 2.

⁹ Talijani nisu tada napuštali Liku. Izvršena je samo predisklokacija nekih jedinica u cilju priprema Četvrte ofanzive.

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 11 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU SEDME DIVIZIJE ZA DEJSTVO ŠESTE, SEDME I OSME DIVIZIJE U SLUČAJU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
11 januara 1943

ŠTABU VII DIVIZIJE

Imamo izvjesnih podataka o eventualnoj neprijateljskoj ofenzivi² na naš oslobođeni teritorij. U tom slučaju opći plan V.Š.³ sastojao bi se u napadu snaga Bosanskog korpusa⁴ i I Divizije⁵ na Banjaluku⁶, ukoliko bi zato postojalo mogućnosti, radi razbijanja koncentracije na tome sektoru koji bi vjerovatno bio glavna baza neprijatelja, odnosno glavni pravac napada. Naša VI Divizija bi zatvarala južne pravce svojim aktivnim djelovanjem. VIII Divizija pravac Karlovac i Ogulin. Vaša VII Divizija imala bi zadatak da zatvori pravac od Gline—Petrinje i Kostajnice. Taj zadatak bi izvodili ne prihvatanjem frontalne borbe već nanoseći neprijatelju glavne udarce sa boka i leđa u smislu već prije vam danih direktiva u slučaju neprijateljske ofenzive. Za sadašnju vašu aktivnost biće vam za koji dan vraćena 16 Brigada⁷ i stavljen na raspolaganje Banijski odred. Ujedno ćete pod vašu privremenu komandu dobiti 8 Bosansku brigadu (Hamdijinu)⁸ koja se sada nalazi u Cazinu ili oko njega. To je nova brigada, još ne prokušana u borbi i sastavljena većinom od Muslimana. Njen glavni zadatak je zatvaranje pravca od Bosanskog Novog prema Bihaću.

¹ Dokumentat. bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—1, k. 421.

² Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi koja je počela 20 siječnja 1943 god. Vidi dok. br. 62, 63, 64, 66, 67, 68, 84, 116, 117, 122 u ovoj knjizi i tom V, knj. 12, dok. br. 90 i 91.

³ Vrhovni štab NOV i POJ

⁴ Prvi bosanski NOU korpus

⁵ Prva proleterska divizija

⁶ Jedinice Prve proleterske divizije vršile su samo demonstrativne napade na spoljnu odbranu grada. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 130.

⁷ Šesnaesta banijska NO brigada

⁸ Hamdija Omanović

Vaša aktivnost treba biti usmjerena u razbijanju neprijateljskih koncentracija, pazeći pri tome da ne izmorite previše jedinice već da one budu konsolidovane i spremne za svaku eventualnost.

Primili smo protukolske topove. Sadržaj ovog dopisa neka ostane u strogoj tajnosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. načelnika Štaba:

BR. 41

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NOU BRIGADE OD 12 JANUARA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O REZULTATIMA BORBE ZA VOĆIN¹

ŠTAB
XVII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
12.I.1943
Broj: 21./43

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

Na položaju

Prilikom izvršavanja akcije na neprijateljsko uporište Voćin² ova Brigada, koja je bila u zasjedi Hum—Veliki Popovac, uglavnom svoj zadatak je izvršila. Neprijatelj³ je nekoliko puta pokušao da se probije ali mu to nije uspjelo jer uvijek bio je odbijen uz nekoliko ranjenih i ubijenih⁴.

U samoj akciji su zarobljene slijedeće stvari i to:

2 tenka koji su odmah uništeni radi naglog nadiranja neprijatelja, 1 kamion koji je isto zapaljen⁵,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 21/1, k. 1130.

² Vidi dok. br. 11.

³ Pored pokušaja deblokiranja opkoljene posade u Voćinu, sa linije Miokovićevo (Dulavec)—Pivnica, 6 i 7 siječnja, neprijatelj je, sa dvije bojne i jednim vodom oklopnih kola iz sastava Prve gorske divizije, dijelovima Trećeg bataljona ES i dvije satnije Slavonskog zdruga, pokušao 11 siječnja, na istom pravcu, prodor u Voćin, ali je na liniji Lisičine—Veveričina potučen i odbačen. Vidi dok. br. 137 i 141.

⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 24, 25, 26 i 27.

16 karabina, 2 puškomitraljeza, 1 tenkovski mitraljez sa 32 okv.⁶,

1 teški mitraljez sa 6 redenika, 2 prsna mitraljeza,

3 poluautomatska pištolja 9 m/m,

8 bombi, 18 mina za laki bacač,

8 noževa, 3500 metaka,

2 radio-stanice.

Ubijeno neprijateljskih vojnika 35. među njima jedan ustaški satnik (Ivan Kerečin), jedan četnik⁷ (Georgije Jovano-
vić), 7 domobrana, 1 nadporučnik, zarobljenik. U tim borbama
imali smo 4 mrtva, među njima 1 komandir i 1 vodnik i 2 par.⁸,
9 ranjenika. Ranjeni drugovi su odmah upućeni u glavno previ-
jalište a zatim u bolnicu.

Moral kod partizana ove Brigade je na visini.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pol. komesar:

Krajačić Joco

Zamj. komandanta:

Demonja⁹

BR. 42

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 12 SIJEČNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O PRIPREMI NAPADA NA GRAČAC¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
12 januara 1943

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Drug komandant Gošnjak² javlja telefonskom depešom iz
VI Divizije da će se izvršiti napad na Gračac³. U Gračacu imade
600 četnika a na stanici 300 Talijana⁴. Po mišljenju druga ko-
mandanta, u predviđenoj akciji biće malo veći problem osigu-

⁶ Okvira

⁷ U Vočinu nije bilo nikakvih četničkih jedinica.

⁸ Partizana

⁹ Nikola

¹ Dokument, bez potpisa, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojno-
istoriskog instituta pod reg. br. 5—4, k. 421 B.

² Ivan

³ Vidi dok. br. 51 i 102.

⁴ Iz sastava 151 pješ. puka divizije „Sassari“

ranje prema Kninu jer taj teren nema kuća gdje bi se borci mogli skloniti, a donekle i osiguranje prema Lovincu. Za sam napad na Gračac, po njegovom mišljenju, ima izgleda na uspjeh. Dan napada kao i detalje ne javlja.

Štab XVI Brigade⁵ izvještava da akcija na Barilović⁶ nije uspjela. Više ništa ne javljaju već samo to da izvještaj slijedi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. načelnika Štaba

BR. 43

ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 13 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA RASPORED PODREĐENIH JEDINICA U CILJU SPRE- ČAVANJA NEPRIJATELJSKOG PRODORA NA OSLOBO- ĐENU TERITORIJU ŽUMBERKA¹

ŠTAB XIII PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“

Op. broj. . . . 13-I-1943, 20^h 15'

Z A P O V I J E S T br.

Pošto postoji opasnost da bi neprijatelj tokom sutrašnjeg dana mogao krenuti iz Stojdrage, Jaske, Ozlja, Metlike, a prema nekim podacima ima ofanzivne namjere², raspored snaga naše Brigade biće slijedeći:

1. I Proleterski bataljon: Drašć: Vrh i Željezno. Jednu desetinu uputiće u Tihočaj sa zadatkom kontrolisanja puta od Sv. Jane—Višoševiči, Višoševiči—Draganoš i Višoševiči—Slavetić. Bataljon će slati patrole prema Kostanjevcu i Kalju.

2. II Bataljon sa dvije čete zaposješće selo Javor i Petričko Selo, dok će odmah jednu, i to I Četu, poslati do štaba II Operativne zone u Četiše. Patrole isturivati do Sv. Petke i prema selu Šimraki. Tome bataljonu pridodaće se dva teška mitraljeza iz mitraljeske čete.

⁵ Sesnaesta banijska NO brigada

⁶ Vidi dok. br. 55.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22/1, k. 721.

² Riječ je o grupisanju talijanskih, ustaško-domobranskih i njemačkih snaga u cilju priprema Četvrte neprijateljske ofanzive.

3. III Bataljon zaposjeće Novo Selo sa dvije čete i jednom Poklek. Patrole isturivati do same Stojdrage i prema slovenskoj granici u pravcu Brezja. Tome bataljonu pridodaće se dva teška mitraljeza.
4. 15, 16 i 17 ov. mjeseca ukoliko nas ne bude neprijatelj ometao vršiće se prekopavanje ceste Krašić—Stojdraga, a u tu svrhu mobilizirati civile koji će pod stražom partizana vršiti razaranje ceste.
5. Naročitu pažnju obratite održanju veze sa jedinicama.
6. Mitraljeska četa nalaziće se u Tomaševcima, a četa pratećih oružja u Sopotama.
7. Sve jedinice na svojim novim položajima moraju biti sutra do 8 sati ujutro.
8. Štab Brigade nalaziće se u Gornjoj Vasi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
Horvatić Mato

Komandant:
Bulat Rade

BR. 44

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NO BRIGADE OD 13 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBI ZA VOĆIN¹

ŠTAB
XII N.O. BRIGADE
HRVATSKE

Broj 22/1943
dana 13 januara 1943

ŠTABU IV DIVIZIJE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Položaj

Dostavljamo vojni izvještaj naše brigade o izvršenoj akciji na neprijateljsko uporište Voćin².

Jedinice naše Brigade imale su za zadatak da očiste neprijatelja iz njegovih rovova i uporišta kao i da postave zasjede prema neprijateljskim uporištima Slat. Drenovac, Čačinci i

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/4, k. 907.

² Vidi dok. br. 11.

Podrav. Slatina, na prostoru Gor. Meljani—Čeralije, sa zadatkom da spriječe eventualnu pomoć Voćinu iz gore navedenih uporišta³.

Napad je izvršen po planu 5.I.1943 u 5 časova. Prvi napad na neprijateljsko uporište nije uspio iz razloga što ih je neprijatelj primjetio i naše su se jedinice morale povući. K tome moramo dodati i to da je neprijatelj bio obaviješten od pete kolone o približ. naših snaga ka rovovima na Prevedi. Odmah poslije svanuća i tokom čitavog dana, neprijatelj je tučen našim teškim oružjem (topom i teškim minobacačem).

Jedinice toga dana nisu vršile ni jedan napad, sve do navečer, kada se ponovo pokušalo napasti ali bez uspjeha. Odmah poslije toga štab Divizije naredio je aktivnu blokadu neprijatelja, koji je bio bez vode, drva, hrane i ostalog.

Dana 6.I.o.g. navečer organizovali smo ponovno dva uzastopna napada, no i ovoga puta bez uspjeha.

Dana 7.I.o.g. oko 11 časova neprijatelj se pokušao probiti u grad na sektoru II bataljona, s namjerom da se snabdije sa vodom i hranom. Jedinice II bataljona odbile su neprijatelja nanijevši mu osjetne gubitke⁴. Poslije toga neprijatelj nije više pokušavao napadati. Istoga dana navečer pojačali smo blokadu sa jednom četom I bataljona. Tako je ostala situacija sve do 11 o.m.

Ujutru 11.I u 1.30 časova uz pomoć dviju četa našeg III bataljona i jednim dijelom⁵ XVI Brigade organizovan je posljednji napad, ali također bez uspjeha. Ovoga puta naše su neke jedinice došle do samih neprijateljskih bunkera, u koje nisu mogle ubaciti bombe, iz razloga toga što su na istima bili vrlo mali otvori. Jedinice su se morale povući nazad jer ih je neprijatelj obasuo s vatrom iz teških i lakih mitraljeza.

Istoga dana u 5.30 časova ujutru neprijatelj je organizovao i izvršio prodor na sektoru našeg II bataljona, u pravcu sela Popovca i Huma, s namjerom da se izvuče iz opsade. Neprijatelj je taj svoj prodor skupo platio, jer su naše jedinice bile na mjestu i žestokom vatrom uništavale ga. Zarobljeno je dosta domobrana i legionara, što ćemo niže navesti.

U toku same blokade formirana su potjerna odjeljenja, koja su imala u zadatak da gone neprijatelja u slučaju da isti pokuša bježati. U momentu kada je neprijatelj izvršio prodor, ta odjeljenja djelimično su izvršila postavljeni im zadatak. Potjerno odjeljenje IV bataljona gonilo je neprijatelja do sela

³ U napadu su učestvovali Drugi i Četvrti bataljon, a Prvi i Treći bataljon bili su na obezbjeđenju sa pravca: Podravska Slatina, Slatinski Drenovac, Čačinci. Vidi dok. br. 11.

⁴ Vidi dok. br. 28.

⁵ Treći bataljon

Popovaca, dok je [potjerno odjeljenje] II bataljona gonilo neprijatelja samo jedan dio puta.

U našem izvještaju ne možemo navesti broj zaplijenjenog oružja po bataljonima, kao ni zarobljenih neprijateljskih vojnika zato što je sav materijal, oružje i zarobljeni vojnici evakuisano na sektor: Jorgič, Zubič i Sekulinci, te ćemo prema tome navesti spisak materijala koji se nalazi u selu Jorgiču, kao i zarobljene domobrane, legionare, ustaše i oficire koji su odvedeni u selo Sekulince. Osim toga navodimo zaplijenjeno oružje kao i ostali ratni materijal koje su pojedini naši bataljoni zaplijenili i zadržali kod sebe.

I bataljon: Ova naša jedinica imala je u zadatak da postavi zasjedu na prostoru Gornji Meljani—Đurišić. Kako je neprijatelj⁶ vršio reakciju na sektoru Kamenska, isti je sa dvije čete b'o upućen da spriječi daljnje nadiranje neprijatelja. Poslije toga bio je povučen i upućen kao pojačanje u zasjedu Lisičine—Hum. Kada je neprijatelj, dana 11.o.m., pokušao da dođe u pomoć opsjednutom Voćinu, naišao je na naš I bataljon u čijem je sastavu bila i jedna četa Kalničkog bataljona⁷. Tom prilikom našim jedinicama uspjelo je natjerati u bijeg neprijateljske tenkove i kamione kao i pješadiju. Zarobljeno je 5 domobrana, uništeno 12 bandita, među kojima dva ustaše i 7 bundaša⁸. Zaplijenjen je 1 teški mitraljez, 2 puškomitraljeza, 2 šmajsera i 10 pušaka. U našem I bataljonu zadržano je: 1 puškomitraljez, 1 šmajser, 2 pištolja, 6 bombi i 2000 metaka. U ovom bataljonu poginula su 2 a ranjena 4 druga.

II bataljon: Jedinice ovog bataljona učestvovala su [u] samom napadu na neprijateljsko uporište Voćin. Od zaplijenjenog oružja u ovom bataljonu nalazi se 1 puškomitraljez, 3 šmajsera i 4000 metaka. Gubitci ovog bataljona za sve vrijeme borbe i blokade iznose 7 mrtvih, 25 ranjenih i 1 izgubljen drug.

III bataljon: Jedinice ovog bataljona bile su u zasjedi na putu i kraj pruge Voćin—Humljani i Voćin—Čeralije. Tokom čitave blokade na ovom sektoru nije bilo nikakvih promjena. Kada je neprijatelj bježao iz Voćina naišao je na naš III bataljon, ali u manjim snagama, tako da je zarobljeno 18 domobrana i 6 ustaša. Ustaše su odmah poslije saslušanja strijeljani. Domobrani su upućeni u sastav ostalih zarobljenih domobrana.

⁶ Dijelovi njemačkog 737 pješadiskog puka 717 divizije. Drugi bataljon 741 pješadiskog puka 714 divizije i dijelovi ustaško-domobranske Osmе pješadiske pukovnije. Vidi dok. br. 125 i 131.

⁷ Riječ je o Drugom bataljonu Šesnaeste slavonske NO brigade. Vidi dok. br. 80.

⁸ Skraćeni naziv za „kulturbundaše“, članove fašističke organizacije Kulturbund, koju su sačinjavali pripadnici njemačke nacionalne manjine u Jugoslaviji.

Zaplijenjen je 1 laki minobacač sa 7 komada kompletnih mina, 16 pušaka i 2000 metaka. U bataljonu je zadržano 16 pušaka i 2000 metaka, koliko je bataljon potrošio, dok je minobacač poslan u selo Jorgič gdje se nalazi ostala sprema i oružje.

U ovom bataljonu je za vrijeme napada u Voćinu poginulo 2 a ranjeno 8 drugova.

IV bataljon: U ovom bataljonu od zaplijenjenog oružja nalazi se 1 puškomitraljez, 2 šmajsera, 4165 metaka, 1 dvogled i 2 pištolja.

Gubitci ovog bataljona su 3 mrtva i 12 ranjenih drugova.

Kao što se vidi iz gornjega, sveukupan broj gubitaka u našoj brigadi tokom čitave opsade Voćina jeste:

14 mrtvih,

49 ranjenih,

1 izgubljen.

Sveukupno oružje zadržano u našoj brigadi:

3 puškomitraljeza,

5 šmajsera,

16 pušaka,

4 pištolja,

6 bombi,

12161 metak.

Sveukupan materijal i oružje koje se nalazi u selu Jorgiču:

149 pušaka mauzer,

26 pušaka manliher,

21200 mauzer metaka,

4900 manliher metaka,

128 noževa,

144 fišeklije,

112 opasača,

4 teška mitraljeza (od kojih su dva predana mitraljezskoj četi, dok su dva poslana u radionicu na opravak),

8 komada čakšira,

16 bluza,

14 šinjela,

47 porcija,

37 čuturica,

23 ranca,

112 torbica,

3 para čizama,

11 pari cipela (na popravak za radionu),

6 komada domobranki,

102 komada čebadi,

21 šatorsko krilō,

2 laka bacača,

87 mina za laki bacač,

33 upaljača za laki bacač,
21 raketa za signale,
1 radio-stanica,
2 telefona,
1 akumulator,
1 pisača mašina,
6 komada malih vojničkih kazana,
1 torbica za šmajser.

Među ostalim oružjem naše su jedinice također zarobile još dva šmajsera, od kojih su uzeli 1 polit. komesar IV divizije⁹, a drugi drug Mile, odgovorni SKOJ-a¹⁰.

Sveukupan broj zarobljenih neprijateljskih vojnika iznosi 192... Osim toga zarobljeno je još 5 oficira i 1 liječnik, među kojima je bio 1 bojnič — Stanković¹¹.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
sl. odsutan

Komandant:
Vinko Antić

BR. 45

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE NO BRIGADE OD 13 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O USPJESIMA BRIGADE U BORBI ZA VOĆIN¹

ŠTAB
XVI BRIGADE N.O.V.H.
Br. 4/943
13.I.1943

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

Podnosimo izvještaj o akciji (— zasjedama) na neprijateljsko uporište Voćin. Izvještaj slijedeće sadržine:

Jedinice brigade po dobijenom zadatku za akciju Voćin² postavile su zasjede za osiguranje od neprijateljskog nadiranja Koreničani—Đulavec. Jedinice su ostale na svojim određenim

⁹ Jefto Šašić

¹⁰ Mile Velimirović, rukovodilac organizacije Saveza komunističke omladine Jugoslavije u Četvrtoj diviziji

¹¹ Osuđen od Vojnog suda Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske i strijeljan.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—2, k. 908

² Vidi dok. br. 11.

položajima za sve vrijeme akcije, koje nisu dozvolile neprijatelju da ometa rad u samom uporištu; i pored svih napora koje je banda³ uložila da prodre kroz redove naše zasjede, nije uspjela. Banda je u više mahova odbijena uz velike gubitke i natjerana u panično bjegstvo. Prilikom vođenih borbi jedinice naše brigade zaplijenile su slijedeći broj oružja, pribora i zarobljenika:

1 teški mitraljez, 6 puškomitraljeza, 80 pušaka, 8 prsnih mitra[ljeza],

5 pištolja, 10.000 metaka,
zarobljeno stotinu domobrana.

Broj ranjenih i poginulih:⁴

5 mrtvih, 16 ranjenih, izgubljenih 7.

Naročito se istakao u ovoj akciji treći bataljon ove brigade koji je uglavnom sve gore pobrojano i zaplijenio.

Drugovi partizani za sve vrijeme u zasjedi pokazali su se istrajni, izdržljivi i nepokolebivi i poslije sedmodnevne zasjede bili spremni za izvršenje juriša.

Moral i borbenost kod partizana znatno se podigli, gdje drugovi vide da pored njihove jake volje i njihovog rukovodstva ne postoji sila koja će ih savladati. Poslije ove akcije i vođenih borbi tokom ovih dana, jedinice se osjećaju sposobne za izvršenje svakoga zadatka koji pred njih postavi Partija i njihovo rukovodstvo.

Sav plijen i zarobljenici predani po ranijim izdatim naređenjima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Marijan Cvetković

Komandant:
Rade Knežević

³ Odnosi se na slijedeće neprijateljske jedinice: dvije bojne Prvog gorskog zdruga Prve gorske divizije, dijelove Trećeg ES bataljona, dva sata iz Slavenskog zdruga i jedan vod oklopnih kola.

⁴ Ovo su gubici Šesnaeste NO Brigade.

STAB
XVI. BRIGADA N.G.V.H.

13. I. 1943

Dr. 4/243

BRIGADA
N.G.V.H.
13. I. 1943
Dr. 4/243

STAB IV. DIVIZIJE N.G.V.H.

Podnosimo izvještaj o akciji zasjede na neprijateljsko uporište Voćin. Izvještaj slijedeći sadržini:

Jedinice brigade po dobijenom zadatku za akciju Voćin postale su zasjede sa osiguranje od neprijateljskog nadiranj Kereničani-Bijel-vac. Jedinice su ostale na svojih određenim položajima za ova vrijeme akcije koje nisu dozvolile neprijatelju da ometa rad u našem uporištu i porad ovih napora koje je banda učinila da prođe kroz redove naše zasjede nije uspjela. Banda je u više mesta odnijela uz velike gubitke i natjerana u panično bježenje. Prilikom vođenih borbi jedinice naše brigade zaplijenile su slijedeći broj oružja, pribora i karabijalica.

1 teški mitraljez, 6 pušaka mitraljeza, 60 pušaka, 2 predla mitra
3 pištolja, 10.000 metaka,
zaseobljena stotina demorana.

Broj zarobljen i poginulih:

65 zarobljen, 76 ranjeno, izgubljen nit 7.

Budući da intaktno u ovoj akciji treći bataljon ove brigade koji je uglavnom veći dio pobrojano i zaplijenilo.

Grupovi partizani za ova vrijeme u zasjedi pokazali su se izrazito izdržljivi i nepokolebljivi i podle nemogućnosti zasjede bili spremni na izvršenje furije.

Koral i borbenost kod partizana znatno se podigao gdje drugovi vide da pored njihova jake volje u njihovom rukovodstvu ne postoji niko koji će ih savjetovati. Partija ove akcije i vođenih borbi takom ovih dana, jedinica zasjede su sposobne za izvršenje svakoga zadatka koje se pred njih postavi Partija i njihovo rukovodstvo.

Ova plijen i zarobljenici predani po ranijim izdanim naredjenjima.

6+1+2

Št. P. A. I. N. G. - slijedeći naredbu:

Komandant:

Komandant:

**IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME DIVIZIJE OD 13 SIJEČNJA
1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE O NAPADU NA ROVINE¹**

ŠTAB
VII DIVIZIJE N.O. VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 36/43
13.I.1943

Podnosi operativni izvještaj

ŠTABU I KORPUSA N.O. VOJSKE HRVATSKE

U toku noći 10/11 ov.m. naša divizija izvršila je napad na neprijateljsko uporište u Rovinama². Jačina neprijatelja bila je 120 domobrana avijatačara naoružanih sa 100 karabina, 3 t. mitraljeza, 8 p. mitraljeza i 8 šmajsera, dobro utvrđenih i ogradenih bodljikavom žicom. Pored ovoga na istom uporištu nalazila se veća količina benzina (oko 800 l.). Od naših snaga u ovoj akciji učestvovala je VII Brigada sa dva bataljona VIII Brigade. Sam napad imala je da izvede VII Brigada, dok su bataljoni VIII Brigade imali da izvrše osiguranje prema Kostajnici i Kukuruzarima. Plan napada bio je sljedeći:

Jedan vod bombaša imao je da upadne na kapiju u unutrašnjost položaja i time omogućiti upadanje ostalim snagama. Ovaj upad imali su da omoguće domobrani sa kojima smo imali vezu, a koji su imali za vrijeme napada biti na straži na tome mjestu. U slučaju da ovdje napad ne uspije imalo se nasilno prodrijeti kroz žicu na drugom mjestu. Napad je imao da počne u dogovoru u 3 časa u noći.

Međutim cijela akcija nije tekla po planu. Još prilikom nastupanja, zahvaljujući izvjesnim panikerima, došlo je do cijepanja jedinica i napad je počeo čitav sat kasnije. Vod bombaša stigao je u neposrednu blizinu kapije i jedan drug iz voda uhvatio je za vrata, ali ga je stražar opazio i počeo da puca. Opalio je par metaka i jednim metkom pogodio je istoga druga. Iz ovoga proizlazi da na straži nije bio naš stražar koji je po dogovoru tu trebao biti jer još vrijeme nije bilo za smjenu.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26/3, k. 419.

² Vidi dok. br. 55.

Kad je isti drug pao, ostali su ustuknuli natrag povukavši sa sobom i ranjenog druga. Nato je isti vod dao znak raketlom da nije uspio u napadu, što je značilo da treba da se napadne na drugom mjestu. Međutim neprijatelj je već bio alarmiran i dočekaio je spreman naše snage. Jakom pušćanom i mitraljeskom vatrom, odbio je neprijatelj naše snage. Nakon toga štab divizije donio je odluku da se snage povuku, s obzirom na vrlo jaku hladnoću (prozeblu ljudi) i na mogućnost velikih žrtava.

Neprijateljski gubici nisu nam poznati.

Mi smo imali jednog ranjenog, jednog potpuno smrznutog koji je naknadno umro, jednog teže promrznutog i 3—4 lakše promrznuta.

U ovoj borbi ponovno se istakao drug Magić koji je prvi jurišao sa bombom u ruci i u tom jurišu bio i ranjen.

Akcija nije uspjela. Jedan od bitnih razloga je vrlo jaka hladnoća koja je iznenada nastupila. U takvoj psihozi izvjesni novomobilisani izazvali su paniku prilikom privlačenja i time onemogućili planski razvoj akcije.

U ovoj akciji ispaljeno je 1500 metaka.

Nadopunjujemo svoj posljednji operativni izvještaj³ u sljedećem:

Sam napad na voz⁴ izvela su dva bataljona VIII Brigade. Kada je mina eksplodirala, na voz je otvorena jaka paljba, nakon te paljbe dat je znak za juriš. Izvjesne snage djelovale su bočno tukući drugu stranu voza. Naše snage uspjele su brzo da likvidiraju neprijatelja. Žrtve koje smo pretrpjeli došle su u glavnom za vrijeme juriša i za vrijeme pretresa vagona od bandita koji su se bili u vagonima prikrili. U vozu nije ostao nikakav materijal sem teških kola koja se nisu mogla istovariti. Prilikom iznenadnog napada neprijatelja ostalo je oko 100 granata natovarenih na oko 10 kola na putu u Komarevu. Većina tih kola bila je iz hrvatskog sela Komareva. Pored toga na gomili je ostalo još nešto lične spremlje vojnika koja nije mogla biti natovarena, kao i oko 10 konja. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Đ.⁵ Kladarin

Komandant:
P.⁶ Jakšić

(M. P.⁷)

³ i ⁴ Riječ je o napadu na vlak kod Blinjskog Kuta. Vidi dok. br. 22 i 31.

⁵ Đuro

⁶ Pavle

⁷ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 13 SIJEČNJA 1943 GOD. VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ O FORMIRANJU ČETVORTE DALMATINSKE NO BRIGADE I STANJU NA PODRUČJU BIOKOVA¹

ŠTAB

IV. OPERATIVNE ZONE

Broj: Op. 23/43.

Dne 13.I.1943.

VRHOVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O.J.

Od političkog komesara ovoga Štaba, druga Jordana², primili smo izvještaj o formiranju IV Dalmatinske brigade, o političkoj i vojnoj situaciji u Južnoj Dalmaciji (Biokovo), te ekonomskom stanju u tom kraju. Obzirom na osobito informativan karakter toga izvještaja dostavljamo Vam ga u cijelosti radi Vašeg obavještenja.

ŠTABU IV OPERATIVNE ZONE

U Biokovo smo stigli nakon dosta lakog putovanja 6. ovog mjeseca oko 12 sati. Odmah smo prišli izvršenju našeg najvažnijeg zadatka, formiranju IV Dalmatinske brigade.

Istoga dana poslije podne održali smo informativni sastanak sa Štabom bataljona³, na kojem smo pretresli vojno-političku situaciju u ovom kraju, vojno-političko stanje bataljona, naoružanje i t.d. Po primitku naređenja Štaba Zone upućenog Štabu Biokovskog bataljona, oni su odmah prišli širokoj mobilizaciji novih boraca, koja se vrlo uspješno razvija, tako da će bataljon brzo prerasti u brigadu i brojno se podići do broja ostalih naših brigada. Brojno stanje bataljona, zbog stalnog pridolaska novih boraca, svakim danom se mijenja. Današnje brojno stanje brigade⁴ iznaša preko 550 boraca. Oružje sa kojim je raspolagao bataljon, kao i sve ostalo koje smo im mi uputili, sve je podijeljeno, tako da novi borci koji će pridolaziti neće moći biti naoružani. Stoga je potrebno da odmah organizirate karavane, koji će kroz najkraće moguće vrijeme pre-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15—1, k. 105.

² Ivica Kukoč

³ Odnosi se na Biokovski ili — kako se još zvao — Južnodalmatinski bataljon „Vid Mihaljević“.

⁴ Četvorte dalmatinske NO brigade

baciti oružje za brigadu⁵. Broj pušaka koji je potreban, zbog brze mobilizacije, kao i zbog potreba komande područja⁶ i komandi mjesta koje su formirane, treba da bude najmanje oko 500 pušaka i potreban broj municije. Pored toga nastojte da prebacite što više automatskog oružja, puškomitraljeza i teških mitraljeza koji se vrlo korisno mogu upotrijebiti pri obrani oslobođenog dijela obale pri pokušajima Talijana da se iskrcaju, vrše pljačku i paljenje oslobođenih sela. Komandant drug Savo⁷ kaže da kod II Divizije⁸ ima nekoliko mitraljeza tipa „Hočkis“ koji njima ne trebaju, a koji bi se dali vrlo korisno upotrijebiti, naročito za obranu primorskog pojasa. Pored ovoga treba svakako nastojati da ova brigada dobije što prije jedan bacač, koji bi se vrlo korisno dao upotrijebiti. Pojava bacača bi još više podigla moral naših boraca kao i naroda ovoga kraja, dok kod neprijatelja, osobito kod milicije⁹ koja je vrlo brojna, naročito na imotskom sektoru, izazvala bi strah i demoralizaciju. Pored bacača i pitanje jednog topa, o kojem smo još u Livnu razgovarali, trebalo bi najozbiljnije postaviti pred Vrhovni štab i nastojati da nam ga što prije dodijeli. Najpogodniji bi bio brdski ili protivtenkovski, koji se zbog terena mogu jedino upotrijebiti.

Na istom sastanku pretresali smo pitanje formiranja brigade i s tim u vezi pitanje kadrova za štabove bataljona i komande četa. Kroz diskusiju po ovom pitanju pokazalo se da ovaj bataljon ne raspolaze sa potrebnim brojem kadrova koji bi popunili sva mjesta novoformiranih bataljona i četa. Uzeli smo popis svih onih koji dolaze u obzir. Na sutrašnjem sastanku O.K.¹⁰ na kojem je pored mene prisustvovao i drug Stevo¹¹ i komandant brigade drug Savo, donesena je odluka o sastavu štabova bataljona i komandi četa. Za komandanta I bataljona postavljen je drug Galić Jure¹², raniji komandant III bataljona I D.U.B.¹³. Za politkoma postavljen je drug Aleksić¹⁴, dosadanji zamjenik političkog komesara Biokovskog

⁵ Odnosi se na prebacivanje oružja iz Livna, gdje se tada nalazio Štab Četvrte operativne zone.

⁶ Komande područja Biokovo

⁷ Drljević

⁸ Druge proleterske divizije NOV i PO Jugoslavije

⁹ Ustaške

¹⁰ OK KPH za Makarsku

¹¹ Andrija Božanić

¹² Poginuo u s. Kameni Most prilikom napada na Imotski, ožujka 1943 godine, u borbi protiv ustaša.

¹³ Prve dalmatinske udarne brigade

¹⁴ Vlado

bataljona. Za komandanta II bataljona postavljen je drug Tolić Drinko, dosadašnji komandant Biokovskog bataljona, a za njegovog zamjenika drug Jerković Mijo, njegov raniji zamjenik. Za komesara ovog bataljona postavljen je drug Radojković Miloš, dosadašnji zamjenik politkoma B.P.B.¹⁵. Za komandanta III bataljona postavljen je drug Bogunović Petar¹⁶, raniji komandant III Odreda, a za politkoma drug Rafaneli Ivo, dosadašnji politkom 4. čete. Za komandanta IV bataljona postavljen je drug Viskiće Bogdan, dosadašnji operativni oficir Biokovskog bataljona, a za politkoma postavljen je drug Tomašević Jozo, dosadašnji politkom Biokovskog bataljona. Komande četa, koje ne treba da Vam pojedinačno navodim popunjene su komandirima i pol. komesarima. Kako vidite, u štabovima bataljona i u komandama četa fale zamjenici, koji se nikako nisu mogli pronaći među vrlo ograničenim brojem drugova koji su nam za ove položaje stajali na raspoloženju. Naročito pomanjkanje zamjenika pol. komesara negativno će se odraziti na učvršćenje i uzdizanje jedinice, jer je partijski kadar dosta slab, neiskusni i malobrojni. Zbog priliva novih boraca i njihovog vojnog a naročito političkog uzdizanja potreban je neumoran rad pol. komesara i njihovih zamjenika, koji u ovakvoj situaciji pada na leđa polit. komesara, koji ni sami nemaju bogzna kakovo iskustvo i znanje da bi do kraja udovoljili svim novonastalim potrebama. Pored ovoga za sam Štab brigade imenovan je samo komandant¹⁷ i polit. komesar¹⁸. Potrebno je preko Vrhovnog štaba i C.K.K.P.J. poradići da Štab brigade dobije što prije zamjenike polit. komesara i polit. odjel, koji su od nasušne potrebe za ovu brigadu i koji svakako treba da budu iskusni i provjereni partijski rukovodioci. Što se tiče ostalog kadra sa kojim treba popuniti štabove bataljona i komande četa, mi smo i pred Štab brigade i pred štabove bataljona postavili da to pitanje treba uglavnom da rješavaju sa drugovima iz vlastitih redova. I pored ovoga jasno je da će to ići dosta teško, a naročito zbog pomanjkanja pojedinih članova štabova i komandi četa, vojno-političko uzdizanje ljudstva ići će dosta sporo. Potrebno je svakako da u duhu naših ranijih razgovora u Livnu pred Vrhovni štab i C.K.K.P.J. postavite pitanje onih Dalmatinaca koji se nalaze po raznim proleterskim i udarnim brigadama a koji su se u dosadanjem životu i borbama izdigli i osposobili za vojnike, komandire, komandante i polit. komesare. Oni su neophodno potrebni ako se želi da se ova brigada popne na

¹⁵ Biokovskog partizanskog bataljona

¹⁶ Poginuo 1943 godine u Crnoj Gori kao politički komesar bataljona u Četvrtoj dalmatinskoj NO brigadi.

¹⁷ Savo Drljević

¹⁸ Mate Ujević

stepen ostalih naših brigada i da postane vojno-politička škola koja će da odgaja i izdiže ljudstvo iz ovoga kraja, koje se u ogromnom broju nalazi u njoj.

Na istom sastanku pretresali smo postavljanje komande područja i komandi mjesta. Pokazalo se da potrebe oslobođenog teritorija, koji je dosta velik, i operativne potrebe same vojske neophodno traže da se formiraju ove komande, koje treba da što prije razviju svoj rad a koji je većim dijelom do sada vršio Štab bataljona, koji se na taj način opterećivao raznim pozadinskim dužnostima, uslijed čega nije mogao da se potpuno posveti radu i brizi oko jedinice. U sporazumu sa O.K. formirali smo komandu područja i to: za komandanta druga Toni Jurlina, člana O.K., za njegovog zamjenika Giljević Miju, zemljoradnika, koji je iskusan u zadružnim i ekonomskim stvarima a do sada je bio polit. komesar 1 čete. Za pomoćnika postavljen je Vojković Ante sa Hvara, za kojega drug Stevo, koji ga poznaje, kaže da odgovara ovoj dužnosti. Pored komande područja formirali smo komandu mjesta u Živogošću. Sektor komande mjesta Zagvozd bit će zagorski kraj, a sektor komande mjesta u Živogošću bit će primorski kraj koji je oslobođen. Za komandanta mjesta Živogošće postavili smo druga Tona Andrijaševića, kojeg dobro poznajete. Za njegovog zamjenika postavili smo Rafaneli Ivu, brijača iz Makarske, za kojeg tvrde da ima smisla za ekonomske stvari, a za pomoćnika druga Milana Aleksića iz Brista, seljaka. Za komandanta mjesta Zagvozd postavljen je drug Patrnj Jure, dosadanji predsjednik Kotarskog N.O.O. za Imotski. Za zamjenika postavljen je drug Ivan Vuković, a za pomoćnika drug Marko Turić, učitelj. Drugovi koji su postavljeni u ovim komandama neiskusni su i postepeno će da se uvedu u ovaj posao.

O ovome odmah izvijestite druga Marina¹⁹, koji neka mi odmah pošalje sve odredbe i uputstva o komandi područja i komandi mjesta, kako bi oni svoj rad postavili na svoje noge i osposobili ih za normalno funkcionisanje.

Ekonomska situacija u ovom kraju kod vojske i naroda je dosta teška. Seljaci i narod koji već godinu i pol dana pomažu partizane u Biokovu dosta su iscrpljeni i većim dijelom opljačkani od strane okupatora; zadnja akcija na moru²⁰, o kojoj vas je izvijestio Štab bataljona, privremeno je riješila ekonomski problem bataljona, odnosno brigade. Količine koje su ovom akcijom zaplijenjene, s obzirom na brojno stanje koje se svakim danom povećava, brzo će se istrošiti. Stoga je potrebno već sada da im se uputi izvjesna količina hrane i to kukuruza a svakako i nešto mesa. Onaj vagon kukuruza, za koji smo se

¹⁹ Leo Geršković

²⁰ Vidi dok. br. 70.

sporazumjeli u Livnu, trebalo bi svakako što prije uputiti. Što se tiče ekonomskog stanja u narodu i rješavanja ovog problema, tu će stvar da uzme novoformirana komanda područja.

Narod ovoga kraja raspolaže sa većim količinama ulja, smokava, vina i rakije, koje će naše bolnice a i narod na oslobođenom teritoriju rado da zamijene za svoje proizvode a to je žito i meso, koji su stvarno potrebni ovome narodu. Komanda ovog područja organizirat će prvom prilikom karavane koji će da prebacuju ove proizvode do Livna i preko komande područja za Livanjski okrug u svrhu razmjena. Isto tako komanda područja za ovaj teritorij u sporazumu sa komandom područja u Livnu organizirat će pogodne pazarne dane na pogodnom graničnom mjestu, gdje će seljaci iz Primorja i iz Bosne donositi svoje različite proizvode i tu pod našom kontrolom vršiti razmjenu. To bi bile prve mjere preko kojih bi se po našem mišljenju za sada moglo da pomogne ovom narodu. I sa ovim upoznajte druga Marina, koji neka odmah ovu stvar pretrese sa komandom područja Livanjskog okruga, zainteresira ostale komande područja a naročito ekonomski odsjek Vrhovnog štaba.

Brojnim jačanjem bataljona i pretvaranjem u brigadu sa četiri bataljona nastale su poteškoće u kuhanju. Štab bataljona i do sada je teško izlazio na kraj sa potrebnim sudovima. Mogućnosti njihove nabave u ovom kraju su nikakove, a ono malo sudova što se je nalazilo kod naroda već je iskorišteno. Naredite intendanturi da svakako nabavi 10—12 kazana veličine u koje se može kuhati za 60—70 ljudi. Ovo neka izvrši što prije i što hitnije.

Mi se nalazimo na obilasku dviju četa, odnosno bataljona koji se nalaze u Primorju. Nakon nekoliko mjeseci vrlo rado-sno našli smo se na kraju mora. Ono o čemu nas je do sada izvještavao Štab bataljona, t.j. svakodnevno bombardovanje sela uz Primorje i to iz aviona i ratnih brodova, kao i skoro svakodnevnim pokušajima okupatorskih bandi da se iskrcaju na oslobođeni dio obale, da bi izvršili pljačku i ostala zvjerstva nad našim narodom, i sami ovih dana to proživljavamo. Nema skoro dana da neprijateljski avioni ili razarač ne bombarduju primorska sela ili da ne vrše pokušaje iskrcavanja. — 6. ov. mj., na dan našeg dolaska na Biokovo, neprijatelj je pokušao sa 5 ratnih brodova da izvrši iskrcavanje u Podgori. I pored teškog bombardovanja iz topova i mitraljeza, koje je trajalo cijelo prije podne, uslijed čega su stradale mnoge kuće, naročito uz morsk obalu, neprijatelju nije uspjelo da se iskrci. Jedan od 5 neprijateljskih brodova nakon duže vatre pokušao je pod zaštitom vatre sa ostalih brodova da izvrši iskrcavanje svoje posade. Naši borci, koji su uporno ostali na svojim položajima, sačekali su dok se neprijatelj približio samoj obali. Otvorili su

pušcanu i mitraljesku vatru, uslijed čega se je neprijatelj povukao raspršivši se prema Braču i Hvaru, gdje je izvršio bombardovanje nekih sela. Uslijed svega ovoga narod je napustio skoro sve kuće uz obalu i preselio se u kuće ispod brda. Djeca i starci već ranim jutrom napuštaju kuću i skrivaju se u razne pećine radi zaštite od ovih bombardovanja. U svakom selu postoje seoske i partizanske izvidnice koje na pojavu aviona ili ratnog broda alarmiraju cijelo selo povicima i zvonjavom zvonâ. Narod ulazi u naprijed pripravljene zaklone da se zaštiti. Čitavo Primorje izgleda kao ratni logor gdje se u stanju pripravnosti nalazi sve, od partizana do najmanjeg djeteta. I pored svega ovoga visoki moral i odanost naroda sa Primorja N.O.B. nimalo ne popušta, čak šta više čitav narod proživljavajući sve skupa sa svojom vojskom i sam se prekaljuje i postaje još čvršći i odaniji. Brzina kojom se vrši mobilizacija za novu brigadu najbolji je dokaz te odanosti i ljubavi ovoga naroda prema narodno-oslobodilačkoj borbi. Sve one lijepe odlike o kojima ste do sada čuli iz raznih pričanja tačne su i istinite jer smo ih i mi sami proživili. Želimo i Vama da se što prije nađete na ovom terenu pa da sami, a ne iz pričanja nego neposredno upoznate sve ovo. O ovome bi mogli da Vam naširoko pišemo, ali vrijeme je kratko a mi moramo dalje. O svemu ovome razgovarat ćemo i detaljno po našem povratku u Štab.

Primite svi skupa mnogo srdačnih pozdrava sa

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Jordan v.r.

Stevo v.r.

Savo v.r.

Dostavljajući Vam prednje, izvještavamo Vas da ćemo nastojati da svim traženjima u ovom izvještaju što prije udovoljimo, ali i naglašavamo da i od Vas očekivamo izdašnu pomoć, specijalno u teškom i automatskom oružju.

Drugarski Vas pozdravljamo sa našim borbenim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik:
Škorpik²¹ v.r.

Komandant:
Vicko Krstulović v.r.

— — — — —
Broj i datum isti

²¹ Josip

Glavnom Štabu N.O.V. i P.O. Hrvatske

U prepisu radi iskorisćenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)²²

Načelnik:
Škorpik

Komandant:
Vicko Krstulović

BR. 48

**IZVJEŠTAJ ŠTABA LIČKOG NOP ODREDA OD 13 SIJEČ-
NJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HR-
VATSKE O BORBI SA ČETNICIMA KOD TIŠKOVCA¹**

16.I.43

Op. br. 20/43²

ŠTAB
LIČKOG PARTIZANSKOG ODREDA
13 januara 1943 godine
Op. br. 39

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE. —

U vezi postojećih naređenja dostavlja se operativni izvještaj o izvršenim operacijama od strane jedinica ovoga odreda na dan 8 i 9 januara 1943 godine i to:

I Udarni bataljon:

Na dan 8 januara 1943 godine u 3 časova neprijatelj je napao na snage toga bataljona, koje su držale položaj k. 756 (Čelina), više kuća Babića, sa 1 četom, dok su ostale dvije čete bile u selu Tiškovcu. Neprijatelj je na iste napao od Babića Jezera, t.j. došao je za leđa našim snagama. Borba je otpočela tačno u 8 časova. U ovoj borbi učestvovala su tri čete I udarnog bataljona. Neprijateljske snage bile su jačine jedna „ROGATIČKA BRIGADA“ koja broji 400 četnika, a sa sjedištem u Plavnu. U sastavu ove brigade bili su banditi iz sela Tiškovca i Vagana koji su im bili vodiči, te su iste i zaveli našim dijelovima iza leđa jer poznaju teren dobro.

²² Okrugli pečat: Štab Četvrte operativne zone NOV i PO Hrvatske

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17—5, k. 421 B.

² Datum prijema i broj pod kojim je dokumenat zaveden u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

Ratni plijen: Zarobljen je jedan žandarmerijski narednik — Hrvat Ante Ostojić, rodom iz Makarske, 50 metaka talijanskih za pušku, jedan sanduk od talijanskog puškomitraljeza, jedan vojno-državni pištolj sa 9 metaka, 1 bomba, jedan opasač sa nožem, dva para cipela, 2 vojnička šinjela.

Gubitci neprijatelja: neprijatelj je imao u toku ove borbe 6 mrtvih i 9 ranjenih i jedan zarobljen.

Sopstveni gubitci: 2 mrtva i 7 ranjenih, od kojih je jedan na putu za bolnicu umro. Prilaže se lista gubitaka.

Ova akcija nije izvedena po planu iz razloga što je neprijatelj pomoću domaćih izdajica, tj. četničkih bandita, zašao našim dijelovima za leđa, a i samo snalaženje komandnog kadra u tim momentima nije bilo nikakvo, a s obzirom što je većina drugova iz ovog bataljona prvi put sada u akciji većeg zamaha, a niže komandno osoblje nije još dovoljno sposobno da bi moglo i u najtežim momentima rukovoditi sa svojom jedinicom — četom, vodom ili desetinom. Također u pogledu održavanja veze nije se posvetila nikakova pažnja a što se ogleda u tome da bataljon koji se je nalazio desno od njega, t.j. na Srbskom Klancu, od ove borbe nije ništa znao sve do 8-I navečer, koji im je mogao dosta pomoći u ovoj akciji dejstvujući na neprijatelja bočno preko Ljubine Poljane.

Od oružja ovaj je bataljon izgubio jedan puškomitraljez sa 160 metaka i jednu pušku.

Utrošeno municije u toku ove akcije: za puškomitraljeze tal. 150 metaka, za jugosl. p. mitr. 150 metaka, za teški mitraljez tal. 100 metaka, za puške jugosl. 1140 metaka, za tal. 100 metaka, za minliherke 30 metaka. Manjak municije je cjelokupni utrošak iste i plus tome 160 metaka od izgubljenog p. mitraljeza. Ovaj puškomitraljez pao je neprijatelju u ruke pošto je nišandžija istog p. mitraljeza poginuo na samom položaju, isti je slučaj i sa izgubljenom puškom. Pokvarenog oružja niti oruđa nije bilo.

Do ovakovog neuspjeha najviše je otežavalo³ to: što su četnici bili svojim prepadom onemogućili razvoj naših snaga koje su bile u Tiškovcu, tako da je borba bila na kratkim otstojanjima, t.j. prsa u prsa, sa jednom četom, dok su ostale dvije čete male zadatak neprijateljskog napada⁴ sa leđa i bokova. Neprijatelj kad je osjetio bočnu vatru naglo se je povukao u pravcu Plavna i Strmice. —

III bataljon:

Na dan 9-I t.g. 1 četa III bataljona izvršila je akciju na želj. pruzi između Gospića i Ličkog Osika (kod šume zvane Rastik).

³ Vjerovatno: dovelo.

⁴ Vjerovatno: neprijatelja napasti.

Akcija je počela u 6 časova ujutru.

1 četa III bataljona, u jačini od 40 partizana sa jednim p. mitraljezom, dobila je zadatak da na dan 9 ov.mj. prekine prugu i podmetne mine na već označeno mjesto; međutim, kako je tom prilikom, po izvršenom zasjedanju pruge, naišla neprijateljska patrola u jačini od 12 Talijana sa jednim p. mitraljezom, odmah po njihovom nailasku došlo je do sudara između pomenute čete i talijanske patrola.

Tom prilikom četi je uspjelo da zarobi 8 talijanskih vojnika, među kojima jedan podoficir; od oružja zaplijenjeno sljedeće: 1 p. mitraljez talijanski, 8 pušaka talijanskih, 980 metaka talijanskih, 20 bombi talijanskih, 8 pari fišeklija sa opasačima i uprtačima i noževima talijanskim, kao i ostala ratna sprema pomenutih bandita i jedan pištolj sa 18 metaka.

Gubitci neprijatelja su: 2 mrtva i jedan ranjen, koji je isto zarobljen. Među mrtvima je bio i jedan narednik vodnik.

Na našoj strani nije bilo ni mrtvih ni ranjenih.

U ovoj akciji 1. četa ovog bataljona pokazala se cjelokupna kao vrlo dobra

Akcija koja je predviđena po planu, tj. rušenje pruge i podmetanje mine, nije izvršena iz razloga nailaska neprijateljske patrola sa kojom su stupili u borbu i otkrili namjeru našu za prekidanje pruge.

U ovoj akciji utrošeno je 150 metaka, a zarobljeno 980, tako da je četa toga bataljona na dobitku 830 metaka, kao i ostalo oružje i ratni materijal koji je gore označen.

Kvara u oružju nije bilo, također nije oružja izgubljeno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkoma,
V.⁵ Marčetić

Oper. oficir,
Dušan Vlasisavljević

Komandant,
Popović⁶

⁵ Vlado

⁶ Tomica

**NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
14 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETRNAESTE NO BRIGA-
DE ZA DEJSTVO NA PRUZI PLAŠKI—OGULIN¹**

Op. 43/43
14-I-1943 god.

**ŠTABU XIV NARODNO-OSLOBODILAČKE BRIGADE
HRVATSKE**

VI brigada dobila je zadatak da se prebaci za Ličku Jesenicu.

Vaša brigada ima zadatak, u sporazumu sa komandantom² zone, da ostane na sektoru Kunića³ i da onemogućava bjegstvo neprijatelja⁴ iz Plaškog i da spriječi dolazak pomoći garnizonu u Plaškom. Znači biti aktivan na pruzi Plaški—Ogulin i prekinuti vezu Plaškog sa ostalim neprijateljskim posadama.

Komandant zone će se vjerovatno nalaziti sa VI brigadom, te ga obavještavajte o situaciji direktno ili preko Štaba III bataljona⁵ u Toboliću.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Štab:
Pomoćnik Komandanta,

¹ Dokument, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8—1, k. 104.

² Veljko Kovačević

³ Kunić Selo

⁴ Vidi dok. br. 159.

⁵ Šeste NOU brigade

ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 14 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA RASPORED JEDINICA U SLUČAJU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE NA ŽUMBERAK¹

ŠTAB XIII N.O.U.
PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“

Dana 14-I-1943.

ZAPOVIJEST br. 12

Postoji mogućnost da neprijatelj — ustaše, Nijemci i domobrani izvrše ofenzivu na naš oslobođeni teritorij Žumberka². Po dosada primljenim podacima raspored nerijateljskih snaga oko Žumberka je sljedeći: Na cesti Samobor—Bregana—Stojdraga ima oko 1500 Nijemaca i ustaša³, u Jastrebarskom i Petrovni 1500 Talijana⁴, nešto ustaša i domobrana, u Draganićima oko 2.000 domobrana i ustaša, posada u Ozlju nešto je pojačana⁵, dok u Metliki nema nikakve koncentracije. S obzirom na ovakav raspored neprijateljskih snaga neprijatelj bi mogao krenuti pravcima: Stojdraga—Kalje—Jaska—Sv. Jana—Višehi—Pećno—Željezno, Draganići—Krašić—Oštrc—Sošice, Ozalj—Vivodina—Sošice i Metlika—Radatovići—Sošice.

Nije poznato hoće li neprijatelj za sigurno izvršiti ofenzivu, ali po nekim znacima (kao na pr.: Nijemci i ustaše kod Samobora imaju bijele plahte) postoji mogućnost.

Raspored snaga IV Udarne brigade izvršen je od Kostanjevca prema Ozlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 15/3, k. 721.

² Pripremajući svoju Četvrtu ofanzivu, neprijatelj je koncentrisao svoje snage i oko Žumberka. U toku ove ofanzive neprijatelj je na području Žumberka vršio samo demonstrativne napade u cilju vezivanja naših snaga za ovo područje. Vidi dok. br. 62, 63, 64, 82, 108 i tom V, knj. 12, dok. br. 12 i 15.

³ Dijelovi njemačke SS divizije „Prinz Eugen“ i Trinaesta ustaška bojna

⁴ Prema podacima iz talijanskih dokumenata, u Jastrebarskom su bile sljedeće jedinice: Prvi bataljon Sedamdeset četvrtog pješadiskog puka divizije „Lombardia“, Treća baterija Prvog diviziona Sedamdeset sedmog artiljeriskog puka i jedna baterija Prvog diviziona Dvadeset trećeg artiljeriskog puka.

⁵ Sa dva sata ustaške posadne bojne iz Zagreba

Pošto su naši ranjenici prebačeni na oslobođeni teritorij Korduna⁶, nećemo dozvoliti da nam neprijatelj nametne borbu na mjestu gdje mi ne želimo, te u tu svrhu raspored snaga naše brigade biće sljedeći:

1) I Proleterski bataljon odmah će zoposjesti položaje između Sv. Petke i sela Bratelji i to tako da će bataljon biti raspoređen u selima Bratelji—Sičevac, Bratelji—Budinjak. K tome bataljonu pridodaju se 2 teška mitraljeza. U slučaju nailaska neprijatelja od Novoga Sela odmah zaposjesti položaje kod Sv. Petke s desnu stranu ceste. Jednu desetinu uputiti u Tihočaj koja će vršiti patrolnu službu na putevima Sv. Jana—Višoševići—Slavetić, a održavaće vezu sa desetinom II bataljona koja će se nalaziti u selu Šimraki.

2) II Proleterski bataljon ostaće na svojim dosadašnjim položajima. Jednu desetinu uputiti u selo Šimrake sa zadatkom održavanja veze sa desetinom I bataljona na Tihočaju. Patrole upućivati prema Željeznom.

3) III Proleterski bataljon ostaće na današnjim položajima. Upućivati jače patrole od Pokleka prema Premagovcima i Brezju i cestom do Stojdrage. U slučaju nailaska neprijatelja od Samobora bataljon neće prihvaćati borbu na svojim sadanjim položajima, nego će se povući do Sv. Petke i zaposjesti položaje lijevo od ceste Kalje—Samobor, tako da svojim desnim kri-lom održava vezu sa I bataljonom. 2 teška mitraljeza koja se nalaze u sastavu toga bataljona ostaće do daljnjeg kod vas.

Ako pravilno vršimo izviđanja i dobro održavamo vezu možemo uspjeti neprijatelja iznenaditi i nanijeti mu osjetljive udarce i u prvom njegovom pokušaju razbiti mu ofenzivu. Ponovno naglašavamo: ne smijemo dozvoliti da nam neprijatelj nametne frontalnu borbu, što će biti njegova namjera. Raspored snaga naših bataljona je takav da ga možemo u zasjedi dočekati.

5) Da bi veza bila što brža i bolja svaki štab bataljona mora imati najmanje jednog konja za kurira. Od danas sva sela koja su pod kontrolom jedinica blokirati i ne dozvoliti nikakvo kretanje u pravcu neprijateljskih garnizona. Isto tako dobro motriti na držanje svakog pojedinog civila u selu. Obavještajni oficiri bataljona neka se jave još danas kod štaba brigade.

⁶ Prebacivanje je izvršio, 15 siječnja 1943 godine, Prvi bataljon Četvrtе NOU brigade.

6) Štab brigade do daljnjeg nalaziće se u Gornjoj Vasi.

7) Redovno ustajanje u bataljonu u 6 i po sati ujutro. Patrole kod neprijateljskih garnizona moraju biti u 5 sati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
Horvatić Mato

Komandant:
Bulat R.⁷

Na znanje: Štabu I Korpusa Hrvatske
Oper. štabu IV i XIII Br.

Na znanje i postupak:
Štabovima I, II i III Proleterskog bataljona.

BB. 51

**IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 15 SIJEČNJA
1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O
NAPADU NA GRAČAC¹**

sl.

15 januara 1943

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Drug komandant Korpusa poslao nam je depešu slijedećeg sadržaja:

„Akciju² smo morali prekinuti uslijed nevremena. U dolini Gračaca padala je kiša, pa uslijed naglog topljenja snijega nastupila poplava. Kiša je počela padati kad je pokret bio izvršen. 2 bataljona sa juga gazili su do pasa vodu. Jedan vanjski položaj bio je likvidiran, zarobljeno je 60 četnika, zaplijenjeno je 3 teška mitraljeza, 1 mali bacač sa 60 mina i karabini. Naši gubici, koliko je do sada poznato, 3 mrtva i 5 ranjenih drugova.

Vraćam se natrag.

Gošnjak³.“

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. načelnika štaba

⁷ Rade

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30/3, k. 419.

² Riječ je o napadu na Gračac. Vidi dok. br. 42 i 102.

³ Ivan

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 15 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE I ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O AKCIJI NA ŽELJEZNIČKOJ PRUZI JASTREBARSKO—DESINEC I UPADU U SAMOBOR¹

ŠTAB XIII N.O.U.
PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“

Dana 15.I.1943
Op. broj 66/1943

Operativni izvještaj
broj 7.

**ŠTABU I KORPUSA HRVATSKE
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE**

Poslije zauzimanja Krašića² cesta od Stojdrage do Brle- nića bila je pod kontrolom naših jedinica, koje su je stalno uništavale. Neprijatelj³ koji je uspio pobjeći iz Kalja, Gornje Vasi i Novog Sela zadržao se u Stojdragi. Naš III Proleterski bataljon zaposjeo je ta napuštena mjesta sa zadatkom prekopa- vanja ceste i ispitivanja namjera samoga neprijatelja. Ostala dva bataljona nalazili su se u Hrženiku i Strmcu.

Reakcija neprijatelja na pad Krašića pokazala se u slije- dećem. Posada u Ozlju (jačine dvije satnije domobrana i jedne satnije ustaša⁴) dobila je pojačanje od 200 Talijana⁵, dok je u Draganiće došla jedna bojna domobrana⁶. Ustaše i domobrani iz Ozlja prešli su Kupu, i zauzeli kote Sv. Rok i Vrhovac. Tamo se nalazio jedan bataljon IV Brigade koji ih nije uspio odbiti. Neprijatelj je imao namjeru da sa zaposjedanjem tih kota osi- gura lijevu obalu Kupe, i time i svoju posadu u Ozlju. Nije imao namjeru da povrati Krašić. Namjera domobrana koji su se nalazili u Draganićima izgleda da je bila osiguranje pruge.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoisto- riskog instituta pod reg. br. 15/3, k. 721.

² Vidi dok. br. 1, 3, 4, 15 i 17.

³ Dijelovi Trinaeste ustaške bojne

⁴ Dva sata ustaške posadne bojne iz Zagreba i jedan sat Pete bojne Trećeg ustaškog stajaćeg djelatnog zdruga

⁵ Dopunski grenadirski bataljon, četa minobacača iz sastava divizije „Cacciatori delle Alpi“ i jedan artiljerijski vod

⁶ Deveta novačka bojna

Bataljoni IV Udarne brigade bili su raspoređeni tako da smo kontrolisali sav teren oko Jaske do Sv. Jane.

Po naređenju⁷ Operativnog štaba IV Udarne i XIII Proleterske brigade imala se razrušiti pruga između Jaske i Desinca. Naša Brigada dobila je zadatak da na istu akciju krene sa dva bataljona, u zajednici sa dva udarna bataljona IV Brigade. Komandant ove akcije bio je određen od strane Operativnog štaba — komandant XIII Proleterske brigade a politički komesar — zamjenik političkoga komesara Operativnog štaba drug Spaček Božo.

Rušenje pruge imao je u zadatak jedan bataljon IV Udarne brigade sa pionirskom četom iste Brigade, dok je drugi bataljon iste Brigade davao osiguranje prema Jaski.

Naš II Proleterski bataljon dobio je zadatak da postavi osiguranje prema Zdenčini, dok je I Proleterski bataljon bio u selu Pavlovčani kod Štaba brigade kao rezerva. Dvije čete II Proleterskoga bataljona, razvijene u strijelce, krenule su odmah po dolasku na prugu prema željezničkoj stanici Desinec, dok je 2 četa toga bataljona zauzela položaj pred mostom koji se nalazio 1000 metara od stanice Desinec. Na most su postavljene prepreke od telefonskih stubova. Kod mosta se nalazila domobranska stražara, u kojoj se nalazilo 3 domobrana i koji su se predali bez otpora. Prva i treća četa toga bataljona zauzeli su položaj kod željezničke stanice Desinec, iz koje su uspjeli pobjeći domobrani, gdje su postavili sva potrebna osiguranja.

Pošto je pruga bila tvrda uspjelo se samo da skine jedan blok šina, i poruše telegrafski i telefonski stubovi u dužini od 2 kilometra.

Pri povratku sa pruge upaljena je željeznička stanica Desinec. Kad je neprijatelj iz Jaske primjetio da se naše snage nalaze na pruzi, počeo je tući topovima s jedne i druge strane pruge, ali žrtava nije bilo.

Akcija je izvršena noću između 8 i 9.I. od 11 sati u noći do 3 sata ujutro.

Plijen u ovoj akciji bio je 3 puške i sva sprema od trojice domobrana.

Gubitaka u ovoj akciji nije bilo, a također ni utroška municije.

Akcija nije izvedena po planu. Nedostajale su pripreme za izvršenje same akcije. Na brzinu je dobito naređenje od Operativnoga štaba, i to tako, da je naređenje došlo u 9.30 a moralo se krenuti na akciju već u 12 sati, tako da su drugovi imali jedva vremena za obed. Neprijatelj⁸ iz Ozlja i Dra-

⁷ Vidi dok. br. 33.

⁸ Vidi dok. br. 138.

ganića iskoristio je odsustvo tih naših snaga, tako da je 9.1 ujutro napao na položaje koje su držali dva bataljona IV Brigade kod Brlenića i Vrhovca. Neprijatelj je u tom napadu imao 6 tenkova. Uspio je da rastjera te bataljone sa njihovih položaja, i da s tenkovima uđe u Krašić. Operativni štab nije nas izvijestio o ovom događaju, sve dok se nismo povratili u Prekrižje, gdje smo zatekli rastjerane bataljone.

Po naređenju Operativnoga štaba naša Brigada dobila je zadatak da sa dva bataljona krene, u zajednici sa IV Udarnom brigadom, i izvrši napad noću između 11 i 12 januara na ustašku posadu u Samoboru⁹. Ta posada brojala je 63 ustaše i žandara a bila je smještena u žandarmerijskoj stanici, koja nije bila utvrđena. Sem toga bilo je nešto financa i policajaca, koji su se nalazili u općinskoj zgradi. Posada ostalih garnizona vidi se u priloženoj zapovijesti broj 11¹⁰. Za ovu akciju bili su određeni naši Prvi i Treći proleterski bataljon. Bataljoni su krenuli na izvršenje akcije 11 januara, i to tako da je I Bataljon kretao iz Prekrižja preko Kostanjevca, Vlašić Polja, Balabana, Tomaševića, Željeznog, Pećnog, Višoševića, Jarušja, gdje se sastao sa Trećim bataljonom koji je išao iz Gornje Vasi preko Budinjaka, Šimraka za Jarušje, a odatle krenuli preko Draganoša—Slapnica prema Samoboru. Marš je trajao čitav dan i do kasno u noć.

Zadatci naših bataljona vide se iz priložene zapovijesti.

U putu smo doznali da se u Samoboru nalazi oko 1200 Njemaca¹¹, koji su došli prije dan u samo mjesto, te se po predviđenom planu nije mogao izvršiti sam zadatak. Naš III Proleterski bataljon, koji je trebao da napada na Samobor sa zapadne i sjeverne strane, izvršio je taj zadatak na ovaj način: dvije čete napale su na Samobor između sela Vrhovčaka i ceste koja vodi od Bregane za Samobor. One su se privukle do prvih kuća u Samoboru, odakle su napucale na neprijatelja. Neprijatelj međutim nije odgovarao vatrom. Radi velikih snaga u samome mjestu bataljon se povukao u 5 sati ujutro po naređenju Štaba brigade. I Bataljon postavio je zasjedu prema Bregani i Stojdragi sa dvije čete, dok je sa jednom četom pojačanom sa 2 teška mitraljeza postavio zasjedu kod Vratnika. Taj se bataljon također povukao u 5 sati ujutro bez ikakve borbe. Bataljoni su se sastali u Slanome Dolu, a odatle preko Jarušja povratili se u pravcu svojih starh baza.

Do plijena u ovoj akciji nije došlo.

Žrtava također nismo imali, dok je u samoj akciji utrošeno 400 komada mauzer metaka.

⁹ i ¹⁰ Vidi dok. br. 38.

¹¹ Dijelovi SS divizije „Prinz Eugen“. Vidi dok. br. 147.

Akcija nije izvedena po planu, iz razloga što se u samome mjestu nalazile veće snage, na koje nismo računali prije donošenja odluke za samu akciju. Stoga se i nije upadalo u samo mjesto, nego se napucavalo da bi se vidjela reakcija neprijatelja, na osnovu koje bismo mogli nešto preduzeti. Zatim bila je prevelika udaljenost koja je izmorila borce, te su stigli na položaje tek između 11 i 12 sati u noći. Iako smo još u Jarušju doznali za posadu u Samoboru, i o tome izvijestili Operativni štab, isti se nije natio osvrtao, nego je ostao pri odluci da se izvrši akcija. Tako su borci izvršili marš duži nego što je trebalo. Za vrijeme akcije Operativni štab nije se nalazio na mjestu određenom u zapovijesti, tako da nismo mogli dobiti naredjenja, jer naši izvještaji koje smo im slali nisu do njih stizali. Tako se naprimjer dogodilo da je zamjenik komandanta¹² Operativnoga štaba, kada je stigao naš izvještaj, u kome smo izvijestili da smo ponovno doznali da su stigli Njemci u Samobor, i da naš III Bataljon napada sredinu grada, jer da se tamo nalaze tri nezaštićena topa¹³. Isto tako Štab brigade nije znao da je IV Bataljon IV Brigade koji je bio rezerva Operativnog štaba, ušao u Samobor¹⁴, jer da smo to znali i da smo bili obaviješteni, izvršili bi upad sa našim III bataljonom u sam grad i ne bi se samo napucavalo kao što je bio slučaj. Naš I Bataljon zakasnio je na maršu 1 sat od vremena predviđenog u zapovijesti, radi seljenja spreme.

Po povratku sa te akcije doznali smo o nekim tobožnjim namjerama neprijatelja da isti izvrši ofenzivu na oslobođeni teritorij Žumberka, te smo u svrhu toga, po naređenju Operativnog štaba, razmjestili naše bataljone i dali im zadatke u slučaju nailaska neprijatelja¹⁵. Raspored i zadatci bataljona vide se iz priložene zapovijesti broj 12¹⁶.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:
Horvatić Mato

Komandant:
Bulat Rade

¹² Vojo Ivetić. Poginuo kod Krašića 30 siječnja 1943 god. kao operativni oficir Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“.

¹³ Rečenica je u originalu nedovršena. Nije jasno šta se htjelo reći.

¹⁴ Prema izvaji Joce Miljkovića, koji je tada bio zamjenik komandanta Četvrtog bataljona, pri upadu u Samobor ovaj bataljon je zarobio 7 Nijemaca i 20 konja sa samarima.

¹⁵ i ¹⁶ Vidi dok. br. 50.

BR. 53

NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 15 SJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA POKRET NA NOVE AKCIJE¹

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 46/43

Dana 15.I.1943, 24 sati

ŠTABOVIMA XII, XVI I XVII NARODNO-OSLOBODILAČKE
BRIGADE, MITRALJESKOJ ČETI I VODU ZA VEZU,

Na položaju

Prema izvještajima primljenim tokom današnjeg dana, neprijatelj koncentr² svoje trupe prema našem oslobođenom teritoriju i namjerava da napadne Bihać u cilju ometanja rada našeg Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije.

Glavni štab Hrvatske³, imajući puno povjerenje u žilavu i nesavladivu snagu svoje narodno-oslobodilačke vojske, odlučio je pod svaku cijenu da u tom spriječi morskog okupatora i njegove slugu. U vezi s tim uputio je naređenje i našoj mladoj, ali hrabroj IV diviziji, da i ona sa svoje strane doprinese da se neprijatelj omete u njegovim namjerama.

Shvaćajući veliki politički i međunarodni značaj i ogromnu važnost rada Antifašističkog vijeća za naš pokret i konačno našu pobjedu, odlučio je Štab IV divizije da dade sve od sebe kako bi što potpunije izvršio naređenje Glavnog štaba Hrvatske, te u saradnji sa ostalim našim divizijama i brigadama raspršio neprijatelja i omeo ga u podlim namjerama.

U tu svrhu

NAREĐUJEM:

1.) IV divizija će izvršiti pokret⁴ sutra, t.j. 16. o.m.j. u 8 sati.

2.) Pravac kretanja: Jakovci—Koturčić—Budići.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1, k. 892.

² Koncentracija je vršena u cilju priprema Četvrte neprijateljske ofanzive.

³ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

⁴ Pokret je izvršen radi približavanja komunikaciji Zagreb—Beograd. Napad na istu počeo je 22 siječnja 1943 god. Vidi dok. br. 65.

3.) Svaka brigada kretaće se neovisno od ostalih u pravcu svog prvog konačišta, koje je navedeno u slijedećoj točki ove naredbe, održavajući stalno pri tome vezu s ostalim brigadama i sa Štabom divizije.

4.) Prvo konačište za XII brigadu: Jakovci, Prgomelje, Cikota i [Zabrdske] Rogulje.

za XVI brigadu: Koturić, Grđevica i Tišovac,

za XVII brigadu: Budići, Popovci i Ožegovci,

za Mitraljesku četu i Vod za vezu: Budići.

Štabovi brigada naći će si vodiče i izabraće najpodesniji put do svog prvog konačišta, kamo treba da stignu tokom sutrašnjeg dana. t.j. 16. o.mj.

Agitprop grupe i politički komesari brigada pobrinuće se da se u konačistima održavaju mitinzi.

5.) Odmah čim brigada prispije u svoje konačište, poslaće hitno po kuriru o tom izvještaj, sa svim ostalim eventualnostima, u Štab divizije.

6.) Štab divizije nalaziće se do daljnjeg obavještenja u Štabu zone⁵.

7.) Doručak će sutra ujutru brigade obaviti u svojim polaznim točkama (Voćin—Sekulinci) a za ručak ponijeti suhi obrok, u najgoru ruku samog kruha. Večeru obaviti u mjestu konačišta, te u tu svrhu poslati onamo još noćas brigadne intendante.

8.) Izvršiti sve tehničke pripreme za sutrašnji pokret. Posebno povesti računa o z'mskim plaštevima (čaršavima) prema naređenju ovoga štaba od 12. o.mj.

9.) Pokret da se čuva u najvećoj tajnosti, jedino obavijestiti N.O.O. o napuštanju ovog terena po našim jedinicama.

10.) Po dolasku u prvo konačište štabovi brigada treba da odmah uhvate međusobnu vezu i da je stvarno održavaju, kako bi u slučaju sukoba s neprijateljem mogli istoga zajedničkim snagama i vještim manevrom razbiti i uništiti.

11.) Znači raspoznavanja za dan 16.I.1943:

Poziv: tri puta pušku desnom rukom isturiti u stranu.

Odgovor: tri puta pušku lijevom rukom izdići iznad glave.

Za noć između 16. i 17. o.mj.: „Borba — Pihac“.

⁵ Štab Treće operativne zone nalazio se tada u lugarnici kod sela Zvečeva.

Dnevni znak za 17. o.mj. biće:

Poziv: kapu desnom rukom isturiti tri puta u stranu.

Odgovor: s obje ruke dići pušku horizontalno iznad glave.

Sva dana naređenja, upute i obavještenja dobiće štabovi brigada od Štaba divizije po svim pitanjima detaljno i na vrijeme.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
Jefto Šasić

Komandant.
Petar Drapšin

BR. 54

IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDME DIVIZIJE OD 16 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA BLINJU I BIJELNIK¹

17.I. 43²

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Htjeli smo razgovarati s Vama preko telefona, međutim telefon nije u redu.

Mi smo noću 15—16 izvršili akciju na legionare³ u Blinji i Bijelniku⁴. Akcija je uspjela i bila je bogata. Zaplijenili smo 2 antitenkovska topa kal. 37 m/m sa karama i municijom, 1 teški bacač sa granatama, 2 mala bacača sa granatama, 8 pm, 1 tm i 3 antitenkovske puške s municijom, 80—100 pušaka, 1 šmajser, oko 30—50.000 metaka, 2 gerc-aparata, 1 prijemnu radio-stanicu i mnogo, mnogo drugih stvari, kao pionirskog materijala, sanitetskog materijala, 40 konja, telefona i signalnih baterija, nosila za ranjenike, — uglavnom prebrojava se. Živih uhvaćeno 35, mrtvih oko 30—40, drugi potpuno razbijeni i razbjegli se.

Neprijatelj⁵ je otpočeo sa upadima jačim na sl.⁶ teritoriju i hoće da izbije na cestu Kost.⁷—Petrinja. Zaposjeo je Gra-

¹ Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18—5, k. 421 B.

² Datum prijema dokumenta u Štabu Prvog korpusa

³ i ⁵ Vidi dok. br. 150.

⁴ Vidi dok. br. 56.

⁶ Slobodnu

⁷ Kostajnica

dusu, Svinjicu, Blinju, Petkovac i kontroliše do ceste Petrinja—Kost. Na toj liniji vodimo borbu. Mi smo optimisti i to veliki. Dosadašnji svi naši sukobi s njima govore o našoj ogromnoj borbenoj snazi prema njima. Svagdje su bili razbijeni.

Molimo vas da nam pošaljete posadu od onih topova koje smo Vam poslali.

Detaljan izvještaj slijedi.

* Utvrđeno je da legionari su raspoređeni od Siska komunikacionim linijama u pravcu Zagreba i uz Kupu do Pokupskog. Vjerovatne su vijesti da se jedinica te legije nalazi i uz cestu Zgb⁸—Karlovac⁹. U Dvor su isto došli¹⁰. Jačina oko 500. U Po-unju ih nema. Kostajnica: oko 700¹¹, ali su nepokretni. Osjeća se odliv snaga prema Slavoniji, oko 6 bojni.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Đ.¹² Kladarin

BR. 55

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 16 SIJEČNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NE- KIM AKCIJAMA PODREĐENIH JEDINICA¹

Op. 21/43
16 januara 1943

Operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

VI Divizija:

Noću 14/15 januara snage VI Divizije trebale su napasti Gračac². Međutim radi vremenskih nepogoda i poplave akcija se nije mogla u potpunosti izvesti, već su izvršeni napadi samo na neka vanjska utvrđenja. Prema još nepotpunim podacima

⁸ Zagreb

⁹ Duž ceste Zagreb—Karlovac grupisala se tada SS divizija „Prinz Eugen“.

¹⁰ i ¹¹ Dijelovi 714 pješadijske divizije

¹² Đuro

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 53—3, k. 421 a.

² Vidi dok. br. 42 i 102.

zarobljeno je 130 četnika, a zaplijenjeno je: 1 protukolski mitraljez, tri teška mitraljeza, 1 p. mitraljez, 1 t. bacač, 1 laki bacač, oko 100 karabina i ostale spremne. Detaljan operativni izvještaj o toj akciji nije nam još stigao.

VII Divizija:

Nadopuna operativnog izvještaja u akciji na Kostajnički Majur³ 28.XII.1942:

U ovoj akciji neprijatelj je imao oko 70 mrtvih i oko 35 ranjenih. Zarobljeno je 13 vojnika i 1 podoficir. Nešto je vojnika izgorilo u kući iz koje je neprijatelj davao otpor. Naši gubici iznose 22 mrtva, 5 nestalih, 48 ranjenih. 19 mrtvih drugova ostalo je na bojnem polju, jer se uslijed naglog nailaska tenkova i pomanjkanja požrtvovnosti i snalaženja naših jedinica nisu izvukli. Zaplijenjeno je: 2 protukolska topa 50 mm, 1 teški njemački mitraljez, 22 puške, tri sanduka bombi i ostale spremne, a zapaljen 1 motocikl. Sa mrtvim drugovima izgubili smo 14 pušaka. Utrošeno je oko 3000 metaka pušanih. U ovoj akciji istakao se 3 bataljon VII Brigade koji je osvojio dva topa, te 1 četa 1 bataljona VIII Brigade i 2 četa 2 bataljona VIII Brigade, koje su pored velikih žrtava neustrašivo nastavljale borbu. Od pojedinaca istakla se je drugarica Milanka Kljajić koja je cestom trčala za jednim podoficijom i ubila ga te produžila borbu, Rožina Miroslav koji je iz zapaljene kuće izvukao 6 karabina i 1 pištolj i drug Magić, biv. domobran, koji je hrabro bacao bombe i zapalio kuću benzinom koji je prethodno izvadio iz jednog neprijateljskog motocikla. Ovi drugovi su iz VII Brigade, dok su se iz VIII Brigade istakli Sagić Ivan, vodnik Dević Stevan, vodnik Jazavac Đuka i komandir Carić Aleksa.

Saradnja naših jedinica u borbi bila je vrlo slaba i bataljoni VII Brigade nisu nakon izvršenja svojih zadataka pritekli u pomoć bataljonu VIII Brigade, što bi omogućilo evakuaciju više plijena. Veza sa VII Brigadom bila je dobra, dok sa VIII Brigadom slaba. Neprijatelj je doznao gdje se nalaze mine, te ih je zaobišao i pritekao u pomoć svojoj napadnutoj posadi. 3 bataljon VIII Brigade propustio je tenkove, a da nije ništa preduzeo da ih zaustavi. Velika greška učinjena je što su ostali mrtvi drugovi.

Nadopuna operativnog izvještaja napadu na voz⁴ 4/5.I. Voz je imao 63 vagona, od kojih 15 vagona sa kolima natovarenim artiljeriskom municijom. U vozu je bilo 130 vojnika i oficira. Napad je izveden jurišem, te neprijatelj brzo likvidiran uz pojedinačni otpor nekih koji su se sakrili po vagonima. Oklopni voz koji je pošao iz Sunje miniran je, a voz koji je pošao od

³ Vidi dok. br. 7.

⁴ Vidi dok. br. 22.

Siska stigao je na mjesto napada, jer jedan bataljon VII Brigade koji je bio na osiguranju nije savjesno vršio svoju dužnost i povukao se prije određenog vremena sa položaja, tako da se je spriječila evakuacija od oko 100 granata natovarenih na 10 kola (većina tih kola bila je iz hrvatskog sela Komareva), nešto lične spremne vojnika i oko 10 konja. U vozu su ostala teška kola koja nisu mogla biti istovarena. Neprijatelj koji je krenuo prema selu Bjelovcu da otsiječe otpusnicu našim snagama nateran je u bjegstvo.

U borbi u vozu i na osiguranjima neprijatelj je imao 52 mrtva, među kojima dva njemačka oficira i 18 podoficira, i dosta ranjenih. Zarobljena su 73 neprijateljska vojnika. Naši gubici su 5 mrtvih i 19 ranjenih. Zaplijenjeno je 257 granata 105 mm, 231 granata 155 mm, 5 pari konja, 25 šinjela, 3 p. mitraljeza, 57 pušaka, 15 pari cipela, ne računajući spremu na vojnicima i ostale spremne.

Utrošeno je 1800 metaka i 12 granata protukolskog topa.

Istakli su se borci VIII Brigade, koji su neumorno radili na evakuaciji plijena. Veza je bila dobra. I bataljon VII Brigade povukao se je prije VIII Brigadu, koja⁵

6.I.1943 neprijatelj je bombardovao kantonmansku prostorijsku VII Divizije i nije joj nanio žrtava.

U noći 10/11.I snage VII Divizije napale su neprijateljsko uporište u Rovinama⁶, gdje je bilo 120 domobrana, dobro utvrđenih i ograđenih bodljikavom žicom. Tu se nalazila veća količina benzina (800 l.), što je i navelo Štab divizije da se odluči na napad. Plan akcije sastojao se u upadu voda bombaša na vrata u unutrašnjost položaja, što bi trebali omogućiti domobranu koji su održavali s nama vezu. Kad je vod prišao do položaja i jedan borac uzeo da otvori vrata opazio ga je stražar i ranio ga, što je značilo da na stražarskom mjestu nije bio naš simpatizer kako je bilo dogovoreno. S time je neprijatelj alarmiran te pružio jaki otpor i onemogućio uspjeh akcije.

Neprijateljski gubici su nepoznati, dok smo mi imali 1 ranjenog, 1 potpuno smrznutog koji je naknadno umro, 1 teže promrznutog i 3—4 lakše promrznuta.

I u ovoj borbi se je istakao drug Magić koji je prvi jurišao sa bombom u ruci i tom prilikom ranjen.

Kritički osvrt: Akcija nije tekla po planu. Još prilikom nastupanja, radi izjava nekih panikera, došlo je do cijepanja jedinica i napad je zadocnio za čitav sat. Paniku su izazivali izvjesni novomobilisani drugovi. Uz to je vrlo jaka hladnoća ometala pravilno izvođenje akcije. Utrošeno je 1500 metaka.

⁵ Na ovim mjestima dokumenat je oštećen.

⁶ Vidi dok. br. 46.

11.I.1943 izvršila je XVI Brigada⁷ zajedno sa jednim bataljonom Kordunaškog odreda napad na neprijateljsku posadu u Bariloviću. Od Štaba korpusa dobila je XVI Brigada zadatak da u saradnji sa Kordunaškim odredom izvrši pritisak na južne odbranbene položaje oko Karlovca u svrhu olakšanja situacije na Žumberku i ometanja koncentracije neprijatelja u tome pravcu. Naređenje je bilo izdato na temelju informacija ob.⁸ službe Kordunaškog područja o odlasku nekih neprijateljskih dijelova sa sektora Štrekovac. Štabu brigade date su direktive da napad izvede negdje na sektoru Štrekovac—Popović Brdo—Kamensko. Štab Brigade je odlučio da izvede napad na Barilović.

Tokom napada neprijatelj je davao vrlo slab otpor, tako da je postojala mogućnost zauzimanja garnizona. Međutim jedan bataljon Kordunaškog odreda i dvije čete XVI Brigade nisu zauzeli naređene im položaje, dok je samo jedna četa izvršila upad u mjesto i zašla u žandarmerijsku stanicu. Neprijatelj je pozivan na predaju, ali jasno da to pozivanje bez snažnog pritiska nije imalo efekta. Gubici neprijatelja nisu poznati. Zarobljena su 2 ustaša a zaplijenjeno tri karabina, tri pišalice mašine i nešto sprema.

Naši gubici 1 mrtav i 4 ranjena.

Kritički osvrt: U akciji se je osjetilo neiskustvo komandnog kadra i samih boraca novoformirane XVI Brigade i nesaživljenost za borbu njenih jedinica i jedinica Kordunaškog odreda, što opet svjedoči o zasadi još nepovoljnoj vojničkoj spremnosti i iskustvu. Veza je bila vrlo slaba.

XVI Brigada krenula je 15 o.m.j. u sastav svoje divizije⁹.

VIII Divizija

Noću 7 na 8 januara jedinice V i XV Brigade vršile su diverziju na pruzi Blata—[Lič.] Jesenica, Jesenica—Javornik i Javornik—Rudopolje¹⁰. Tokom rušenja neprijatelj je pripucavao iz željezničkih stanica. Četnici su izvikivali parole: živjela Engleska, Amerika i Rusija, živjeli partizani, dolje Musolini, Pavelić i Hitler, živio kralj Petar, Draža Mihačević. Pjevali su i pjesme i među njima „Oj seljače, druže bijedni“. Vikali su i da neće ometati [rušenje] pruge, to jasno zbog svoje slabosti.

Porušeno je 12 km i 100 metara pruge i to 7 km između Jesenice i Javornika, 5 km između Jesenice i Blata i 100 metara između Javornika i Rudopolja. Mjestimično je i vršeno prekopavanje nasipa, ali slabo radi zamrzlog zemljišta, slabog alata i pomanjkanja eksploziva. Civilno stanovništvo se je slabo

⁷ Sesnaesta banijska NO brigada

⁸ Obavještajne

⁹ Sedma divizija NOV i PO Hrvatske

¹⁰ Vidi dok. br. 32.

odazvalo na rušenje pruge a radi božićnih praznika, tako da je bilo prisutno samo 100 civila. Pored porušene pruge uništena je u istom kvantitetu i telefonsko-telegrafska linija.

10.I.1943 napali su četnici snage VIII Divizije u Saborskom. Četnici su odbijeni: te je nastavljeno gonjenje koje se pretvorilo u blokadu tokom noći. 11.I.1943 izvršen je napad na četničku posadu u Jesenici oko 6 sati ujutro. Ispočетка pružao je neprijatelj otpor dok uslijed magle nije mogla dalje naša artiljerija. Čim se dignula magla, naši topovi su precizno gađali neprijateljska uporišta te pogodili prozor na crkvenom tornju, crkvena vrata, školu. Četnike je zahvatila panika te su počeli bježati, najprije u manjim grupicama a poslije i svi. Naša osiguranja su ih dočekivala i hvatala.

Zaplijenjeno je 7 t. mitraljeza. 6 p. mitraljeza, 5 lakih bacača sa oko 100 mina, 253 karabina, oko 30.000 metaka i ostale ratne spreme te oko 200.000 kuna.

Neprijatelj je imao preko 50 mrtvih i oko 30 ranjenih, dok smo mi imali 1 mrtvog i 9 ranjenih.

Za izdržljivost i požrtvovnost u ovoj borbi zaslužuju pohvalu borci V Brigade i Trećeg bataljona XV Brigade, te komandir brdske baterije drug Eror¹¹, za precizno nišanje. Ovu pohvalu sprovede Štab VIII Divizije.

Kritički osvrt: Po zamisli Štaba divizije gonjenje neprijatelja od Saborskog trebalo se je pretvoriti odmah uveče u direktni napad na Jesenicu. Međutim uslijed velikog zaobilaženja V Brigade i neodlučnosti u početku napad nije uslijedio odmah te su neke jedinice provele čitavu noć na velikoj zimi. Iz toga razloga ima dosta veliki broj promrzlih drugova.

12.I.1943 neprijateljski avion bombardovao je Saborski i Jesenicu. Tom prilikom ubijeno je 14 a ranjeno 18 četnika, dok ih je oko 10 iskoristilo zabunu i pobjeglo. Naša 2 druga su ranjena a 6 ogrebenih.

Poslije toga V Brigada se je prebacila na sektor prema Karlovcu a XV je sa puta vraćena prema Saborskom.

13.I.1943 neprijatelj je napao Jesenicu u kojoj se nalazila jedna četa Kordunaškog odreda, koja se je povukla iz mjesta.

Kordunaški odred

Noću 31.XII—1.I postavljena je nagazna mina kod Vorkapića, sela između Vojnovca i Latina, na željezničku prugu. Naletio je putnički voz te je od eksplozije srušena lokomotiva i 2 vagona. Iz voza nije davan otpor te je prekontrolisan i u njemu nađeno 15 pušaka i 1 pištolj. Na strani neprijatelja mrtav 1 talijanski oficir i ranjena dva četnika, na našoj strani je 1 ranjen.

¹¹ Nikola Orelj. Poginuo prilikom napada na Sunju 1943 god. kao komandir prateće čete.

Noću 2—3.I.1943 jedinice Kordunaškog odreda postavile su nagaznu minu na prugu na istom mjestu, tj. između Latina i Vojnovca. Srušena je lokomotiva sa 2 vagona od blindiranog voza. Uslijed otpora nije se moglo prići k vozu.

4.I.1943 postavljena je mina opet između Latina i Vojnovca te je onespособila lokomotivu i 2 vagona. Neprijatelj u vozu dobivao je pomoć od Vojnovca ali je našim borcima ipak uspjelo uništiti lokomotivu i 5 vagona. Gubici neprijatelja nepoznati, mi nismo imali gubitaka. Plijena nije bilo. Utrošeno je oko 1000 metaka.

4.I.1943 srušena je željeznička pruga između Blata i Jesenice u dužini od 800 metara.

6.I.1943 razrušena je pruga između Blata i Jesenice u dužini od 700 metara.

6.I.1943 postavljena je nagazna mina na prugu u šumi Ložanjak između G. i D. Dubrava. Naletio je vlak te su uništena tri vagona i jedna prazna cisterna, dok je lokomotiva sa 4 vagona uspjela pobjeći. Gubici neprijatelja 2 mrtva, mi nemamo gubitaka. Utrošeno je 100 metaka.

8.I.1943 između Plaškog i Vojnovca srušeno je 6 štosova pruge i postavljena nagazna mina, na koju voz još nije naišao jer ne radi saobraćaj.

11.I.1943 sudjelovao je jedan bataljon Kordunaškog odreda sa XVI Brigadom u napadu na Barilović.

Banijski odred

Posljednjih dana Banijski odred nije vršio nekih akcija jer je koncentrisan i postavljen na položaj kod Kamenskog Mosta za zaštitu od Topuskog.

29.XII.1942 jedan bataljon je sudjelovao u sastavu VII Divizije u napadu na Kostajnički Majur te bez gubitaka zadobio 6 karabina. Utrošeno je 520 metaka.

8.I.1943 izvjesni neprijateljski dijelovi¹² krenuli su u nasilno izviđanje iz Topuskog u pravcu Vranovine. Snage Banijskog odreda odbile su neprijatelja natrag u Topusko.

Lički odred

20.XII.1942 porušeno je 500 metara pruge između Medka i Raduča.

20.XII.1942 porušeno je 30 metara pruge između Štikade i Gračaca.

21.XII.1942 Talijani pokušavaju popravljati prugu kod Raduča ali ih je naša zasjeda rastjerala.

22.XII.1942 ponovno Talijani dolaze popravljati prugu, te u momentu kad su dizali štos otvorila je naša zasjeda vatru.

¹² Iz sastava Jedanaeste ustaške bojne

Neprijatelj je imao 15 mrtvih i ranjenih, dok mi nismo imali gubitaka. Saobraćaj nije išao nekoliko dana.

21.XII postavljena je mina na prugu između Ličkog Osika i Budaka. Oštećena je lokomotiva.

25.XII 1942 dva bataljona Ličkog odreda učestvovali su u operacijama VI Divizije na pruži Medak i Gračac¹³. U zajednici sa VI Divizijom nanijeli su neprijatelju velike gubitke. Naši gubici tri mrtva i 9 ranjenih. Izgubljena je 1 puška i postolje teškog mitraljeza. Istakao se je desetar Medić Dušan.

25.XII 1942 jedna četa Ličkog odreda prekinula je prugu između stanica Rudopolje i Javornik te sačekala u zasjedi talijansku patrolu. Ubijeno je nekoliko Talijana i zaplijenjen 1 talijanski p. mitraljez, 2 puške i sanduk municije.

28.XII.1942 jedna desetina Ličkog odreda krenula je da uhvati četničku patrolu u Crnoj Vlasti, u zaseoku Čudići. U sukobu s četničkom patrolom zarobljen je jedan četnik sa karabinom koji se je namjerno predao, a ostali su utekli.

Noću 6 na 7.I.1943 jedinice Ličkog odreda uhapsile su u selu Ribniku tri domobrana, 1 ustašu i 5 civila. To je učinjeno na temelju veze sa domobranima. 2 domobrana su ostala u partizanima, ustaša predan Komandi područja a ostali pušteni kućama.

7.I.1943 iste jedinice u zajednici sa jednim bataljonom VI Divizije porušile su 500 metara pruge između stanica Bilaj—Ribnik i Medak.

8.I.1943 četnička „rogatička brigada“ u jačini od 400 napala je bataljon Ličkog odreda kod Tiškovca¹⁴, na položaju kota 756. Neprijatelj vođen od domaćih bandita iz Tiškovca i Vaganca bio je zašao iza leđa našim jedinicama. Neprijatelj je odbijen te se je povratio u Plavno gdje je sjedište dotične brigade. Zarobljen je 1 žandarmerijski narednik, Hrvat Ante Ostojić, rodom iz Makarske, a zaplijenjen je 1 pištolj, te nešto sprema. Gubici neprijatelja iznose 6 mrtvih i 9 ranjenih a naši gubici 2 mrtva i 7 ranjenih, od kojih je 1 naknadno umro.

Izgubili smo 1 p. mitraljez sa 160 metaka i 1 pušku.

U ovoj borbi nije se naš bataljon mogao razviti jer je bio iznenađen i pokazalo se njegovo neiskustvo i nesnalaženje jer je nanovo formiran i ima mnogo novih boraca. Veza je bila slaba tako da bataljon na Srbskom Klancu nije bio ni obaviješten o borbi iako je mogao da bočnim napadom ugrozi neprijatelja. Puškomitraljez je izgubljen jer je poginuo nišandžija, a isto tako i puška.

9.I.1943 jedna četa Ličkog odreda pošla je na prugu između Gospića i Ličkog Osika¹⁵ s namjerom da prekine prugu i pod-

¹³ Vidi dok. br. 8.

¹⁴ i ¹⁵ Vidi dok. br. 48.

metne minu. Međutim je naišla na talijansku patrolu te je u borbi zarobila 1 podoficira i 7 tal. vojnika. Zaplijenjeno je: 1 p. mitraljez, 8 karabina, 980 metaka, 20 bombi i ostale spreme. Gubici neprijatelja su 2 mrtva i 1 ranjen, dok mi nismo imali gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:
Sl. odsutan

BR. 56

**IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME NO BRIGADE OD 17 SIJEČNJA
1943 GOD. ŠTABU SEDME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE
O NAPADU NA BLINJU I BIJELNIK¹**

ŠTAB
VIII BRIGADE VII DIVIZIJE
N.O. VOJSKE HRVATSKE
17 januara 1943 godine

Operativni izvještaj

ŠTABU VII DIVIZIJE N.O. VOJSKE HRVATSKE

Dok je 15 ov. mjeseca raspored naše brigade bio po planu izvršen, tako da je II bataljon nalazio se u B.² Vodama, III bataljon: Grabovac—Bačuga, a I bataljon: Čuntić—Klinac, III bataljon dobio je zadatak u 13.10 časova da se krene u pravcu G.³ Mlinoge i da pojača snage VII brigade koje su operisale na liniji Bijelnik—Bl'nja—Moštanica. Bataljon je bio prikupljen u 14 i 30 časova u Bačugi, odakle je krenuo u naređenom pravcu. Vrijeme od 13 i 10 — 14 i 30 čas. utrošeno je na prikupljanje bataljona zato što je ova četa u G. Bačugi imala svoje isturene djelove bliže samih Paljevina, gdje je neprijatelj⁴ držao položaje i s vremena na vrijeme pripucavao, a udaljenost njihova od glavnine bila je oko 0.40 čas.

¹ Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/12, k. 815.

² Bijelim

³ Gornje

⁴ Treći bataljon 370 pješadiskog puka 369 divizije

Bataljon je stigao u G. Mlinogu u 17 i 20 čas., gdje je dobio naređenje da krene za Joševicu, i tamo da se spoji sa snagama VII brigade i nastavi gonjenje neprijatelja.

U Joševicu bataljon je stigao u 18 i 30 čas. U Joševici dobivena su obavještenja o rezultatima borbi sa neprijateljem u Bijelniku⁵ i o rasporedu snaga VII brigade, s tim da [je] III bataljon VII brigade otpočeo napad na neprijatelja u Blinji⁶. Mi smo dobili zadatak da sa našim bataljonom krenemo za Blinju i da pojačamo ovaj bataljon koji je otpočeo napad. Detaljnije podatke o rasporedu napada i o stanju neprijatelja trebali smo dobiti u samoj Blinji od operativnog štaba⁷.

Bataljon je po dobivenom zadatku krenuo iz Joševice za Blinju. Na putu za Blinju susreli smo se sa jednom četom III bataljona, čiji komandir izjavljuje da se povukao sa zadatka zbog topovske i minobacačke vatre koja je tukla njegov položaj i sad da traži komandanta da ga pita šta bi. Mi smo produžili sa svojom kolonom za Blinju. Dalje u Blinji susreli smo se sa još jednom četom III bataljona, koja se isto tako povukla sa položaja. Zatim smo se našli sa komesarom⁸ VII brigade, koji nam je izjavio da je njihov bataljon koji je vršio napad odbijen, jer da je svega jedna četa vršila dobiveni zadatak, dok ostale dvije povukle su se bez naređenja. Sa jednom četom nisu imali veze. Odmah smo se sporazumjeli da treba prikupiti snage njihovog bataljona, stvoriti novi plan i izvršiti ponovno napad. Dok je stvoren plan, dok su se čete njihovog bataljona prikupile i dok su nađeni vodiči izgubili smo više od sata u vremenu. Čete su otišle na zadatak u 21 čas, a napad je počeo u 21 i 45 časova.

Raspored naših snaga za napad bio je sljedeći:

Tri čete našeg bataljona napadale su selo⁹ sa jugo-istočne strane, njihov jedan vod imao je pojačati našu II četu, jer je njezin jedan vod ostao u Luščanima i Bačugi, jedna njihova četa imala je zaći između Blinje i Moštanice i sa dva voda napasti selo sa sjevero-zapadne strane, a jedan vod baciti na osiguranje do Petkovca. Jačinu neprijatelja kao i raspored njegovih snaga nismo znali. Tek znali smo da se nalazi u selu.

Nastupanje naših snaga na položaj teklo je pravilno. Sam početak napada nije bio na visini. Puškomitraljezi sa naše strane nisu dejstvovali, jer su se zamrzli. Zagrijevanje puškomitraljeza nad vatrom nije puno pomoglo. Neprijatelj je bio nadmoćniji sa svojom vatrom naročito u automatskom oružju. Isto je neprijatelj tukao položaje naših boraca sa bacačima i topovskom

⁵ i ⁶ Vidi dok. br. 54.

⁷ Odnosi se na Štab Sedme divizije.

⁸ Uroš Krunić

⁹ Blinju

vatrom. Izgleda po svemu da je neprijatelj komandovao topovskom vatrom iz Komareva putem telefona, jer su dosta precizno tukli, i najviše ranjenih ima od vatre teškog oružja. Ova vatra imala je dosta uticaja na prodornost naših snaga. Neprijatelj se organizovano branio. Čim se naši počnu prebacivati bliže kuća, oni čiste sa mitraljezima taj prostor. Naše čete nisu uspjele da se probiju u selo nego su zadržale prve položaje, sa kojih su potisle neprijateljske isturene djelove. Četa III bataljona VII brigade, koja je imala da napada sa dva voda sa sjevero-zapadne strane sela, nije uopće napadala, tako da je neprijatelj bio u mogućnosti da svu svoju vatru skoncentriše na prilazne položaje naših četa. Koliko je organizovano štitio neprijatelj svoje položaje vidi se i po tome, što su naša tri partizana ranjeni kod pokušaja da izvuku jednog mrtvog druga sa položaja i morao je ostati a da nije povučen.

Veza štaba brigade i jedinica ovog bataljona bila je dobra. Svakih 15 minuta mogao se dobiti izvještaj od najudaljenije čete, jer se i štab brigade nalazio vrlo blizu samih položaja. Naše jedinice ostale su oko 4 sata na položaju. Iako je veza bila redovna, nije se prva dva i pol sata moglo doći do jasne slike u borbi. Kuriri su stalno donosili izvještaje da neprijatelj daje vatru iz zidanih kuća, pa se računalo da su naši likvidirali selo osim zidanih kuća. Izričito smo naglašavali kuririma da donesu izvještaje gdje se neprijatelj još drži i daje otpor. Sa svakom četom bio je neko od štaba bataljona i računali smo da su izvještaji tačni. Međutim sve dok nije lično došao zamjenik komandanta¹⁰ III bataljona sa položaja od svoje čete nije bilo jasno stanje. Poslije, kad je on došao, već se nije moglo ništa učiniti da bi se izvršila pregrupacija snaga i izmanevrisao neprijatelj. Borci su već ležeći u snijegu, a neki i u vodi, bili prilično ozebli i morali smo se povući.

Povlačenje je teklo vojnički i pravilno. Sa položaja smo se povukli u 2 i 10 čas.

Sa našim I Bataljonom, koji je vršio osiguranje od Petrinje na Vratniku više G. Budučine, nismo za vrijeme noći mogli uhvatiti vezu iako smo slali nekoliko puta kurira sa vodičem. Zato je bataljon ostao sve do 7 časova ujutro na položaju iako se mogao bar 1 sat ranije povući.

U borbi je zarobljen 1 teški njemački mitraljez sa postoljem i nekoliko redenika sa municijom.

Neprijateljski gubitci nepoznati su. Naši su gubici 3 mrtva i 6 ranjenih. Potrošeno je oko 2.500 metaka.

Akcija nije uspjela. Jedan od razloga neuspjeha leži u tome što je prvi napad odbijen koji je vršio II bataljon VII brigade, što je podiglo moral kod neprijatelja i dalo mu mogućnosti da

¹⁰ Branko Babić

organizuje obranu. Isto tako jedan je od razloga što ona četa III bataljona nije izvršila svoj zadatak, a jedan od glavnih razloga leži u tome što se nije pravovremeno izvršila pregrupacija naših snaga i izmanevrisao neprijatelj, i opet što nisu kuriri davali tačne izvještaje i što komandni kadar nije tačne izvještaje slao. Vidi se da treba naše kurire školovati za njihovu dužnost, i komandni kadar naučiti kako treba izvještaje slati. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar

Komandant

BR. 57

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG SLAVONSKOG NOP ODREDA OD 18 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU TREĆE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA POLJANU¹

ŠTAB
I ODREDA III OPERATIVNE ZONE
NAR. OSL. VOJSKE I PART. ODREDA
HRVATSKE

Broj: 41/43 g.
dne 18 januara 1943 god.

Predmet: Vojni izvještaj, brojno
stanje i naoružanje od
11—18.I.43 ovog odreda.

ŠTABU III OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE
Na položaju

Dostavlja se redovni vojni izvještaj, brojno stanje i naoružanje ovog odreda u razdoblju od 11.I.1943 do 18 januara 1943 god.

Jedinice ovoga odreda za vrijeme 12, 13 i 14 ov.mj. zadržale su se na sektoru Šumetlica—Brusnik—Kraguj.

Zbog koncentracije njemačkih snaga na sektoru Medari—Dragalić, predviđena akcija na most nije se mogla izvesti. U to vrijeme odredski liječnik davao je partizanima injekcije protiv tifusa.

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—2, k. 1484.

U isto vrijeme vršena je vojna obuka.

15.I.1943 jedinice su se prebacile na sektor "trokuta"².

16.I.1943 jedinice su izvršile akciju na neprijateljsko uporište Poljana. Akcija nije uspjela. Po dobivenim podacima mjesto je branilo 100 domobrana, naoružano sa 5 puškomitraljeza i 1 teškim mitraljezom. Od zarobljenog domobrana saznalo se da su to pitomci, koji su u Njemačkoj završili vojnu obuku.

Banda je bila raspoređena u tri zgrade, od toga dvije potpuno utvrđene. Vremenski uslovi bili su dosta loši. Jaka mjesečina, a zatim i vrlo jako osvjetljenje od plinare³ u Bujavici, koja još uvijek gori i osvjetljuje vrlo daleko. Ne mislim da je to pravi razlog neuspjeha. Pred samu akciju na jedan sat došlo je do sukoba između naše zasljeđe kod Banove Jaruge i grupe partizana, koji su se vraćali sa pratnje druga Vlade⁴. Ispaljeno je oko 16 metaka. Nitko nije stradao.

Akciju je vršio I bataljon. Napad je počeo u 10.30 sati. Izvjestan broj drugova bio je snabdjeven sa bijelim plahtama. Drugovima je na nekim mjestima uspjelo doći do samih zidova, ali su bili nemoćni. Prozori su bili zazidani, a vrata utvrđena. Na zidu su bile uske puškarnice. Bombe se nisu mogle nigdje ubaciti. Tako je bilo u vatrogasnom domu i mljekari. Na trećem mjestu (gostionu) situacija bi bila bolja da su drugovi odmah na prve hitce izvršili juriš. Međutim juriš nije izvršen, a banda se razdijelila na prizemlje i sprat, te davala jaki otpor. Vršeni su pokušaji da se uporište osvoji, ali bez uspjeha. Banda se je očajnički branila. Glavni razlog neuspjeha je u pomanjkanju iskustva i neodlučnost komandira i vodnika, napose vodnika, koji je napadao gostionu. Drugovima je uspjelo na jednom mjestu zapaliti gostionu, ali se vatra nije mogla rasplamtati. Borba se vodila oko 4 sata.

U borbi su nam poginula tri druga, od toga jedan iz bolničke čete, nosilac ranjenika, koji je pao izvlačeći ranjenog druga. Ranjenih drugova ima 8, od toga 6 lako ranjenih, 2 teže.

Ovdje je zarobljen 1 domobran i dobijen 1 mauzer.

II bataljon dao je zasljeđu. Zasljeđa prema Banovoj Jarugi imala je sukob sa neprijateljem koji je pošao u pomoć⁵. Banda je pošla sa vlakom. Diverzantska grupa koja je bila pridijeljena ovoj zasljeđi postavila je minu. Vlak je na istu naišao. Mašina je bila posljednja a ispred sebe gurala vagone sa domobranima.

² Prostorija između komunikacija: Pakrac—Banova Jaruga—Novska—Okučani—Pakrac

³ Riječ je o plinovodu. Zapalile su ga jedinice Prvog NOP odreda krajem 1942 godine.

⁴ Vlado Popović, sekretar CK KPH. Tada je išao u Moslavinu. Vidi dok. br. 79.

⁵ Vidi dok. br. 156.

Usljed eksplozije prvi vagon sa domobranima potpuno se razletio. Komadi su padali daleko, po izvještaju zasjede, oko 300 metara. Zasjeda je otvorila paljbu na ostali dio vlaka, ali se isti odmah povukao i vratio u Banovu Jarugu. Od razbijenog vagona sa domobranima teško je bilo nešto iskoristiti. Njihova tjelesa bila su potpuno iskidana, tako da se na velikom otstojanju nalazilo, gdje noga, a gdje ruka ili glava. Bilo je dijelova tijela koji su visili na telefonskim žicama. Drugovi su tražili oružje koje je bilo potpuno rastrgano i razbacano na sve strane. Uspjelo se pronaći: 1 šmajser, 5 mauzer karabina, nešto fišeklja, opasača, municije i nešto strganih odijela.

Sakupljanje nije moglo biti završeno, jer je banda i cestom pošla u pomoć. Zasjeda je primila borbu i uspjela da zaustavi nadiranje. Mrtvih ni ranjenih kod nas nije bilo. Gubitci kod neprijatelja nisu ustanovljeni. Ostale zasjede nisu vodile borbu.

Jedna desetina iz ove zasjede izvršila je akciju u Međuricu na šumariju i aprovizaciju. Zaplijenjeno je 30.000 kuna, nešto šećera, brašna, slanine, kukuruza, pisaćeg papira i 1 duplon.

Ovoga puta akcija nije uspjela, ali moral partizana nije pao već dapače žele da se opet izvrši akcija na Poljanu, samo bi htjeli da im tu pomogne kakav bacač.

Izvođenje akcije, kao i mišljenje štabova bataljona i štaba odreda o uzrocima neuspjeha dostavićemo vama za koji dan.

Fionirska četa

Ovoga tjedna ova četa nije vršila sabotaže, pošto je bila poslana da povadi neeksplozirane bombe kod Snjegavića i Čečavca. Zbog palog snijega nije se moglo sve pretražiti, tako da je izvađena svega 1 bomba od 50 klg. i 1 od 10 klg.

Diverzantska grupa

Ova grupa izvršila je sabotažu na vlak koji je pošao u pomoć u Poljanu, o čemu je već bilo govora.

Diverzantsko-partizanska grupa

Osnovana je jedna diverzantsko-partizanska grupa, koja će operisati na sektoru Babje Gore. Za koji dan osnovaćemo i drugu grupu.

Eolnička četa

Ova četa sudjelujući u akciji u Poljani pokazala se dobra. Noseći ranjenike bili su spretni i hrabri pri vršenju svoje dužnosti. U toku ove nedjelje izvršićemo nekoliko akcija, te će bilans oružja biti svakako veći.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:

Komandant:

ZAPOVIJEST OPERATIVNOG ŠTABA ČETVRTE KORDUNAŠKE NOU BRIGADE I TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 18 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA FORSIRANJE RIJEKE KUPE I RUŠENJE ŽELJEZNIČKE PRUGE KARLOVAC—METLIKA¹

Z A P O V I J E S T

Operativnog štaba IV Udarne i XIII Udarne proletherske brigade za dan 18.I.1943.

Dva bataljona iz IV Brigade i jedan bataljon iz XIII Brigade izvršiće u toku noći 19/20 siječnja razaranje željezničke pruge Karlovac—Metlika² na dijelu ove pruge od tunela kod Ozlja do sela Orljakova prema Bubnjarcima. Jedan bataljon IV Brigade i mitraljeska četa štitiće sa lijeve obale Kupe povlačenje jedinica koje će prelaziti Kupu.

O neprijatelju imamo ove podatke: Ozalj: 1000 Talijana i oko 600 ustaša i domobrana³, Metlika: oko 800 Talijana i nešto bjelogardista⁴, Bubnjarci: 60 domobrana.

Za izvršenje ovog zadatka, n a r e đ u j e m o :

1. Osiguranja prema Ozlju i Metliki daće jedan bataljon IV Brigade i to: sa dvije čete na pruži Ozalj—Metlika kod tunela ispred Ozlja i na cestama uz prugu i cesti Ozalj—Novaki—Kamanje, sa zadatkom da prekinu prugu i zabarikadiraju ceste kako neprijateljsko pojačanje ne bi moglo proći. Prugu prekinuti između Ozlja i tunela, a zasjede postaviti na cesti nad tunelom i na cesti u selu Novaki. Sa jednom četom postaviti osiguranje prema Metliki na pruži kod Orljakova i cesti kod Restova, prugu također prekinuti i cestu zabarikadirati.

Rušenje pruge izvršiće jedan bataljon IV Brigade, tehnička četa⁵ i jedan proletherski bataljon. Rušenje pruge će se izvesti od tunela kod Ozlja do sela Orljakova prema Bubnjarcima, isto tako po mogućnosti prekopatati ili zabarikadirati cestu Ozalj—Kamanje—Brod—Metlika. Pošto rad na ovome mjestu se može izvo-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30/1, k. 721.

² Vidi dok. br. 82 i 108.

³ Vidi dok. br. 50.

⁴ U ovom garnizonu bile su tada sljedeće jedinice: Treći bataljon Dvadeset četvrtog pješadiskog puka divizije „Isonzo“ i Osamdeset peta legija crnih košulja.

⁵ Misli se na pionirsku četu.

điti samo noću, to će sve jedinice nastojati rušenje izvršiti na brzini (najzgodnije da se pruga prevrne). Treba pripremiti i ponesti što više alata za rušenje, naročito poluge. Zapoviješću IV Brigade podijeliće se bataljonima rejoni za rušenje, tako da se istovremeno ruši na nekoliko mjesta.

Jedan bataljon i mitraljeska četa IV Brigade postaviće osiguranje na lijevoj obali Kupe, koje će imati zadatak da osigura prelaz jedinicama koje idu na zadatak preko Kupe. Isto tako daće osiguranje na cesti Metlika—Božakovo—Vivodina kod sela Božakova sa zadatkom da odbije neprijatelja koji bi naišao iz Metlike.

2. Akcijom će rukovoditi štab IV Brigade, koji će slati izvještaje operativnom štabu u selo Vivodinu (popov stan).

3. Prebacivanje preko Kupe otpočeće u prvi mrak. Da bi prebacivanje išlo što brže uputiće IV Brigada pontonirski vod da organizuje prevoz jedinica, samo voditi računa da i ovaj vod ne bude otkriven jer bi nam cijela akcija bila osujećena. Najprije se ima prebaciti osiguranje. Kako koja jedinica potom bude prelazila pristupaće izvršenju svoga zadatka ne čekajući na ostale jedinice. Povlačenje tako podesiti da osiguranja koja će se posljednja povlačiti budu na ovoj strani najkasnije do 7 sati.

4. Po završenoj akciji povući će se IV Brigada u ova sela: Radovica (jedan bataljon), Bojanja Vas i Lešće (štab Brigade, tehnička četa i jedna mitraljeska četa), Brezovica i Grabrovec (jedan bataljon), Suhor i Bušinja Vas (jedan bataljon i mitraljeska četa, sa osiguranjima u Lokvicama), Proleterski bataljon povućiće se u selo Drašćice, a sa automatskim oruđima ostavljenim na lijevoj obali Kupe ometati neprijatelju rad na popravci pruge. Baterija topova smjestiće se u sela Gaj, Sekulići i Bulići zapadno od Četošića.

Proleterski bataljoni koji ne učestvuju u akciji biće raspoređeni jedan prema Stojdragi, a jedan prema Krašiću. Bataljonu koji bude prema Krašiću pridodati odjeljenje teških mitraljeza.

5. Sanitetsku službu organizovati i odrediti previjališta. Ranjenike upućivati u bolnicu.

6. Znaci raspoznavanja biće: Skije—Skadar, a ugovoreni znaci biće: Marko—Marko.

Pošto jedinice kod prilazjenja na akciju neće moći večerati, to će svi bataljoni poslati svoje ekonome u sela koja su raspoređena za smještaj, tako da tamo pripreme hranu te da parti-

zani mogu čim se povrate sa akcije jesti. Za ovu akciju proračunati tačno vrijeme kada će koja jedinica krenuti kako ne bi došlo do zakašnjavanja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.⁶ Belinić

Komandant:
Pet.⁷ Kleut

ŠTAB XIII U.N.O.
PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“
Dana 18/I 1943
Op. broj 90/1943

Zapovijesti izdate bataljoni-
ma i četama.
Dana 18/I.1943.

Šef kancelarije:
Marko Rapo

PR. 59

**PISMO KOMESARA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE OD 18 SIJEČNJA 1943 GOD. KOMESARU DRUGE OPE-
RATIVNE ZONE O PRIVREMENOM OSTANKU ČETVRT-
NOU FRIGADE NA PODRUČJU ŽUMBERKA¹**

Dragi Marko²!

Nemam mnogo vremena da Ti opširno pišem, svega par ri-
ječi. Radi se o našoj IV Brigadi koja se sada nalazi u tvojoj re-
publici³. Izgleda nam da ste vi primili neko pogrešno naređe-
nje, pa je potrebno da se isto objasni. IV Udarne brigada nije
prekomandovana u II Op. zonu, već ostaje kod vas dotle dok
mi ovdje oslobodimo jednu primorsko-goransku brigadu koja

⁶ Marko

⁷ Petar

¹ Mikrofilm u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. H 5 (777).

² Belinić

³ Riječ je o Žumberku. Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 98 i 99.

će vam naskoro stići⁴ na mjesto IV [koja] i nadalje ostaje⁵ pod komandom operativnog štaba kojeg ste formirali⁶, a kome si Ti komesar. Potrebno je da iskoristiš boravak te naše jedne od najboljih brigada i da još nešto uradiš. Izgleda da su i borci te Brigade nešto čuli o tim stvarima, zato je potrebno da tim borcima objasnite da će oni naskoro da se vrate u Kordun i da su i nadalje u sastavu svoje Divizije, ali ujedno im objasnite da situacija u drugim krajevima naše zemlje upravo i traži da vi tamo što više udarate, odnosno reći im da oni najefikasnije brane svoj Kordun, kada se bore u Žumberku. Ne znamo što imate u planu dalje da uradite, ali nadamo se da ćemo uskoro primiti opet povoljne vijesti. Da li ste uspjeli brojčano pojačati Proletersku Brigadu? Pazite na gubitke, jer oni su u zadnjim borbama bili dosta veliki⁷. Za koji dan poslati ćemo Ti pregled naših operacija iz kojeg ćeš vidjeti zadnje uspjehe našeg Korpusa⁸.

Drugarski pozdrav,

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

18.I.1943

Veco⁹

P.S.

Skrećem Ti pažnju da se gore kod vas nalazi i načelnik Štaba VII Divizije drug Joco Tarabić! Vojnički je vrlo sposoban, odan, borben i dobar drug. Izgleda nam da ste ga vi zabacili u stranu, što nije pravilno. Svakako povedi o tome računa i nemojte ništa da radite, a da se prije s njim ne posavjetujete.

⁴ Predviđena brigada nije tada stigla na Žumberak. Primorsko-goranske brigade iz Pete operativne zone djelovale su u toku Četvrte neprijateljske ofanzive na području Korduna i Like. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89 i 90.

⁵ Četvrta NOU brigada ostala je na području Žumberka do 15. veljače 1943. god., kada se vratila na Kordun.

⁶ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 99.

⁷ Vidi dok. br. 1, 3, 4, 15 i 17.

⁸ Prvi korpus NOV i PO Hrvatske

⁹ Većeslav Holjevac

BR. 60

**PREGLED SOCIJALNOG I NACIONALNOG SASTAVA I
PARTISKE PRIPADNOSTI BORACA I RUKOVODILACA
PRVOG KORDUNAŠKOG NOP ODREDA OD 18 SIJEČNJA
1943 GODINE¹**

SOCIJALNI I NACIONALNI SASTAV,

Štab I Kordunaškog odreda

JEDINICA		Brojno stanje	SOCIJALNI SASTAV					
			radnika	seljaka	ženatija	namješte- nika	vojna i poli- tička lica	intelektualci
Štab I odreda	Komandni sastav	6	—	2	—	—	3	—
	partizani	35	—	34	1	—	—	—
I bataljon	Komandni sastav	36	3	17	14	—	1	1
	partizani	191	7	181	2	—	1	1
II bataljon	Komandni sastav	52	—	41	4	2	—	2
	partizani	248	—	237	8	1	—	2
III bataljon	Komandni sastav	40	3	30	5	1	—	1
	partizani	174	2	168	2	—	1	1
Svega	Komandni sastav	134	6	93	24	3	4	4
	partizani	648	9	619	13	1	2	4
U K U P N O		782	15	712	37	4	6	8

Polit. komesar:
M.² Dejanović

(M. P.)⁴

¹ Original, pisan rukom, mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 58/11, k. 419A.

² Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

19.I.43²

I POLITIČKA PRIPADNOST

Dana 18-I-943 g.

Nacional. sastav		Muslimana	Politička pripadnost				Primjedba
Srba	Hrvata		članova K. P.	vanpartijski komunisti	članovi ostalih partija	bezp partijni	
6	—	—	6	—	—	—	
34	1	—	3	—	—	32	
30	5	1	27	1	—	8	
182	9	—	9	—	—	182	
49	3	—	40	7	—	5	
229	19	—	20	24	—	204	
40	—	—	25	2	—	13	
172	2	—	2	8	—	164	
125	8	—	98	9	—	23	
617	31	1	34	33	—	582	
742	39	1	132	42	—	608	

Komandant:
Sl. odsutan

² Milić

⁴ Okrugli pečat: Štab Prvog odreda Prve operativne zone

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT- SKE OD 19 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORDU- NAŠKOG NOP ODREDA DA SVOJE JEDINICE KONCEN- TRIŠE NA PROSTORIJI IZMEĐU KORANE I MREŽNICE¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
19 januara 1943

ŠTABU KORDUNAŠKOG ODREDA

Izvršite odmah koncentraciju vašeg odreda. Vaš treći ba-
taljon treba da ostane na položajima na kojima se sada na-
lazi², odnosno da sarađuje sa brigadama³ V operativne zone.

Bataljoni koje ćete koncentrirati treba da zauzmu prostor
između Korane i Mrežnice prema Karlovcu. Zadatak ovih ba-
taljona sastoji se u tome da sprečavaju nadiranje neprijatelja
od Karlovca. Da bi ove vaše snage bile pasivne očekivajući na-
diranje neprijateljskih snaga, Vi treba da razvijete aktivnost
sa tim snagama na pruži Karlovac—Ogulin.

Vaš odred potpadat će u operativnom smislu pod VIII divi-
ziju. Vi treba da imate nekoga od vašeg štaba u štabu VIII di-
vizije kroz cijelo vrijeme vašeg pripadanja VIII diviziji, a štab
VIII divizije poslaće nekoga u štab vašeg odreda, da se na taj
način osigura saradnja i veza između štaba vašeg odreda i
štaba VIII divizije.⁴

Upućujemo vam 79 francuskih pušaka od kojih trebate
dati 40 u Bosiljevo⁴ a ostatak je za vaš novoformirajući bata-
ljon⁵. Šalje se i 3.500 metaka municije za iste puške.

Preduzmite hitne mjere da se vaš novi bataljon što prije
formira.

Sve izvještaje kao i do sada šaljite u štab korpusa. Osim
toga izvještavajte i štab VIII divizije o svakom kretanju nepri-
jatelja kao i o svima promjenama na sektoru na kom djelujete.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,

Komandant,

¹ Dokument, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1, k. 419.

² Ovaj se bataljon tada nalazio na području Ličke Jesenice.

³ Šesta NOU brigada i Četrnaesta NO brigada

⁴ Komandi mjesta Bosiljevo

⁵ Četvrti bataljon

NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 20 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZO- NE ZA DEJSTVO U TOKU ČETVRTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE¹

Op.

20 I 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Danas 20 I 1943 otpočeo je neprijatelj od Karlovca, u jačini od 20.000 bandita, sa ofenzivom na naš oslobođeni teritorij². Koncentrisali smo naše snage u cilju razbijanja neprijateljske ofenzive i zadavanja neprijatelju većih gubitaka.

Uhvaćena je zapovijest pukovnika Tomaševića³ u kojoj stoji: Početi sa napadom u pravcu Slunja, a prema Žumberku vršiti demonstrativni napad⁴.

To znači da će neprijatelj na vas izvesti fingirani napad u cilju da prikuje vaše snage za taj sektor.

Sa svima vašim snagama izvršite pritisak u pravcu Karlovca⁵. Rušite prugu Zagreb—Karlovac⁶, napadajte pojedina uporišta na njoj i budite što aktivniji, drskiji, jer je to od velike važnosti u sadašnjoj situaciji. Naročito vam se skreće pažnja na prugu Zagreb—Karlovac, jer smo obaviješteni da će neprijatelj uputiti još neka pojačanja.

Danas smo trebali uhvatiti sa vama vezu preko radio-stanice. To nismo uspjeli, pošto izgleda da vi niste postavili vašu radio-stanicu⁷. Nastojte da što prije postavite vašu radio-stanicu da bismo imali sa vama direktnu vezu, pošto će se kuriri sad mnogo teže kretati.

Imajte u vidu da neprijatelj na vas vrši samo fingirani napad i da mu je zadatak da onemogući djelovanje vaših snaga u pravcu Karlovca.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:

Komandant:

¹ Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1, k. 1472.

² Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi. Vidi dok. br. 64, 84 i tom V, knj. 12, dok. br. 90.

³ Zapovjednik Prvog ustaško-domobranskog sektora čije je sjedište bilo u Karlovcu.

⁴ Vidi dok. br. 82.

⁵ Vidi dok. br. 58.

⁶ Vidi dok. br. 58 i 108.

⁷ Vidi dok. br. 63.

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 20. SIJEČNJA 1943. GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O KONCENTRACIJI NEPRIJATELJSKIH SNAGA OKO ŽUMBERKA I NAPADU NA VLAK KOD KAMANJA¹

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P. ODREDA HRVATSKE

Op. br.: 71
Dne 20.I.1943

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P. ODREDA HRVATSKE

Primili smo Vaša pisma br. 44/43 od 15.I, br. 53/43 od 16.I i pismo Op. br. 54/43 o.g. Također su stigli drugovi sa radiostanicom, a s njima je stigao i drug Ribar² i Rafko³. Poduzeli smo sve što je potrebno da nam radiostanica što prije proradi. Za sada je nesigurno da stanicu smjestimo u Krašiću gdje ima električna struja, nego smo nabavili motor i ostale stvari koje su potrebne za proizvodnju struje da stanica bude neovisna od struje koju dobivaju Krašić i Pribić iz Ozlja.

Do sada neprijatelj nije otpočeo ofanzivu na naš teritorij, ali je izvršio koncentraciju, koja se i dalje provodi sa njegove strane u okolici Samobora, Bregane, Kerestinca, Kalinovice, Jaske, Zdenčine, Draganića i Ozlja. Do sada imade u tom pojasu 5.000 Njemaca, 2000 domobrana, 2000 Talijana i oko 700 ustaša⁴. Kod Metlike nema od našeg zadnjeg izvještaja nikakvih promjena. Neprijatelj u tom dijelu ne vrši nikakvu značajniju koncentraciju.

U toku jučerašnjeg dana primijećeno je da Njemci vuku transporte cestom od Jaske prema Karlovcu. Transporti idu danju i noću. Vuku uglavnom komoru i topništvo, i to prema Pisarovini i Pokupskom.

Bataljon „Jože Vlahovića“ IV brigade izvršio je veoma uspješni napad na prugu kod Kamanja⁵. Prebacio se je preko

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorskog instituta pod reg. br. 4/3, k. 1472.

² Narodni heroj Ivo Ribar-Lola. Poginuo na Glamočkom Polju 27. listopada 1943. god. od neprijateljske avijacije, kao sekretar Centralnog komiteta Saveza komunističke omladine Jugoslavije i član Centralnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije.

³ Vjerovatno Rafko Tabor.

⁴ Na tom području nalazile su se tada sljedeće neprijateljske snage: dijelovi SS divizije „Prinz Eugen“, Deveta novačka bojna (u rejonu Draganići), Deseta ustaška bojna (u rejonu Jastrebarsko), dijelovi Prve opkopske bojne (pionirske), dijelovi Druge pješačke pukovnije, dijelovi divizija „Isonzo“, „Lombardia“ i „Cacciatori delle Alpi“.

⁵ Vidi dok. br. 82.

Kupe 16 o.m.j. i čekao voz. Voz je naišao oko 1 sat i zaustavio se na mjestu gdje su naši borci raskinuli prugu. Naši su partizani otvorili vatru na dotični voz, a Talijani⁶ koji su se nalazili u tom vlaku prihvatili su borbu. Borba je trajala 1 sat i neprijatelj je bio slomljen. U tom transportnom vozu bilo je prikopčano 22 cisterne pune benzina. Naši su se drugovi dali na posao i zapalili voz. Izgorjelo je 22 cisterne benzina i ostala kompozicija. Zarobili su 5 Talijana i 7 željezničara, a ubili su 4 Talijana. Na našoj strani tri ranjena druga. Pruga je na tom mjestu onesposobljena i ne radi još danas, a vjerovatno i neće raditi još par dana. Opis ove akcije iznijet ćemo naknadno u operativnom izvještaju.

Što se tiče boravka IV brigade na našem teritoriju mi smo saopćili drugovima onako kao što ste nam vi javili u svojem pismu, da će ona ostati do daljnjeg naređenja na ovom sektoru. a nikako nismo govorili o tome da izlazi iz sastava svoje divizije⁷. Napomenuli smo i to da će ostati do daljnjeg naređenja pod našom komandom zbog jedinstvene komande nad svim jedinicama koje operišu na ovome sektoru. Pitali smo drugove iz IV brigade kako su mogli da jave netočan izvještaj, a oni kažu da im je to rekao naš oficir kojeg smo slali do Vas. To međutim nije bilo službeno s naše strane nigdje rečeno da će ostati stalno na ovom sektoru, a najmanje im je bilo rečeno da će izaći iz sastava svoje divizije.

Poduzeli smo sve što je potrebno da razbijemo koncentraciju Njemaca u okolici Žumberka i Pokupja. Udarit ćemo u pravcu Pisarovine i Kupčine.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.⁸)

Komesar:
M.⁹ Belinić

P.S. Organizovali smo terensku četu i poslali je na teren oko Ribnika i Vukove Gorice, sa zadatkom da vrši mobilizaciju, organizira obavještajnu službu i osigurava veze, preko Kupe kod Kamanja i Marindola, između našeg Štaba i vas.

Danas smo poslali jednog¹⁰ od naših oficira u Sloveniju, da tamo izvijesti drugove o nastaloj situaciji u našim krajevima i da sa drugom Arsom razgovara o zajedničkom djelovanju slovenskih i naših brigada za razbijanje neprijateljskih koncentracija.

M. Belinić

⁶ Vidi dok. br. 155.

⁷ Osma divizija NOV i PO Hrvatske

⁸ Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone NOP odreda Hrvatske

⁹ Marko

¹⁰ Reljac. Ime nepoznato. Poginuo u maju 1943. god. u selu Krmačima kod Vivodine, u borbi sa ustašama.

**NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE OD 21 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE NOU
BRIGADE ZA DEJSTVA U TOKU ČETVORTE NEPRIJATELJ-
SKE OFANZIVE¹**

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
21 januara 1943

ŠTABU IV BRIGADE²

Neprijatelj je jučer otpočeo ofanzivu na oslobođeni teritorij Korduna³. Nadiranje se vrši od Karlovca na svim cestama. Koliko saznajemo, u ovoj ofanzivi na Kordun učestvovati će najmanje jedna divizija, koja je dosta dobro opremljena. Na teritorij Banije također je otpočela danas neprijateljska ofanziva⁴. Neprijateljske snage na tom sektoru biti će od prilike jednake kao i na Kordunu. Naše snage vode borbu sa neprijateljem⁵.

Izviještteni smo iz pouzdanih izvora da će na Žumberak uslijediti samo fingirani napadi⁶, pošto neprijatelj nema dovoljno snaga da bi otpočeo istovremeno napad na cijelu našu oslobođenu teritoriju. Navodno će neprijatelj prodirati i u Lici⁷.

Vaš jedan bataljon⁸ koji se momentalno nalazi na Kordunu uslijed ove situacije ostati će u sastavu XV Brigade.

U vezi sa ovom situacijom snage koje se nalaze na Žumberku treba da razviju živu aktivnost i da napadaju neprijatelja na njegovim najosjetljivijim mjestima. Prepuštamo vama i II Op. zoni da takova mjesta pronađete. Ovo shvatite najozbiljnije, jer vi sa vašim snagama možete na ovom terenu efikasno pomoći našim snagama koje brane oslobođenu teritoriju.

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—1, k. 421.

² Četvrta NOU brigada. Po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske ova je brigada upućena krajem prosinca na Žumberak radi zajedničkog dejstva sa Trinaestom udarnom proleterskom brigadom „Rađe Končar“. Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 99.

³ Vidi dok. br. 62, 68, 84 i tom V, knj. 12, dok. br. 90.

⁴ Vidi dok. br. 66.

⁵ Vidi dok. br. 71 i tom V, knj. 12, dok. br. 90.

⁶ Vidi dok. br. 62 i 82.

⁷ Vidi dok. br. 69, 103, 114 i tom V, knj. 12, dok. br. 89.

⁸ Prvi bataljon

Usljed nadiranja neprijateljskih snaga postoji vjerovatnost da ćemo mi kao i G.Š.H.⁹ promijeniti naša mjesta. Vi sa vaše strane trebate poduzeti sve da održavate vezu sa nama. Radio veza za sada je nemoguća, jer je stanica promijenila svoje mjesto. Vi kao i Štab Zone trebate tražiti vezu sa nama i sa vašom Divizijom¹⁰, a mi ćemo vas zatim, odnosno Zonu povezati sa G.Š.H. Veze će vjerovatno biti prekinute, ali vi ih morate uspostaviti, bilo preko V Zone ili istim putevima.

K vama je upućen drug Ilija Gr.¹¹, koji treba da organizira tamo svoj posao. Aktivnost treba da bude uperena na obje pruge¹² i, kako već rekosmo, na najosjetljivija mjesta neprijatelja. Treba da objasnite borcima, da boreći se na terenu Žumberka brane efikasno svoje domove i svoje familije koje se nalaze na Kordunu.

Želimo vam uspjeha u vašim budućim akcijama.

Drug Komandant primio je cipele.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

⁹ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

¹⁰ Osmu diviziju NOV i PO Hrvatske

¹¹ Gromovnik-Ivan Hariš, tada šef diverzantske sekcije Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske

¹² Misli se na pruge Zagreb—Karlovac i Zagreb—Črnomelj—Novo Mesto.

NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 21 SIJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA KOMUNIKACIJU BEOGRAD—ZAGREB¹

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Dana 21 I 1943/ 17,15 časova
Broj 87

ŠTABOVIMA XII, XVI, XVII BRIGADE, MITRALJESKOJ
ČETI, ŠTABU I ODREDA i VODU ZA VEZU

Na položaju

Da bi pomogli našim drugovima koji se bore u Bosni i drugim krajevima Hrvatske, Štab IV divizije N.O.V.H. doneo je odluku da se likvidiraju neprijateljska uporišta: Okučani. Rajić, Roždanik, Borovac, Paklenica i Dragalić, te da se istodobno poruši što veći deo glavne pruge Beograd—Zagreb².

Raspored snaga i naoružanja neprijatelja u tim uporištima je sledeći:

1. Okučani: Most Okučani—Bodegraji: 2 stražarska mesta sa jedne i druge strane mosta; Pučka škola: 35 Nemaca sa jednim stražarskim mestom; baraka u crkvenom dvorištu: 40 Nemaca, a jednim stražarskim mestom; baraka između žandarmerije i Sokola: 100 kulturbundaša sa 2 stražarska mesta; Žandarmerija: 15 žandara, jedno stražarsko mesto; Mimić mlin: 37 Nemaca u bunkerima, sa jednim stražarskim mestom pred mlinom do puta; stara opština: nemački štab sa 20 Nemaca, sa jednim stražarskim mestom; železnička stanica: 5 Nemaca, 30 domobrana i 30 ustaša, a 2 stražarska mesta; železnički magacin: 5 domobrana, sa jednim stražarskim mestom; Dubovačka rampa: jedno stražarsko mesto; na pilan: 12 Nemaca sa 2 teška mitraljeza kod skladišta benzina; kuća Pejića preko puta vaktarne: 40 domobrana; kod Mimića 2 nemačka oficira, u kući kod „Bate“ 2 nemačka oficira, preko puta šnajdera Sokola oficir domobranski Klajić sa puškomitraljezom, na pilanskoj zgradi 1 domobranski oficir, na žel. stanici 1 domob. oficir³.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26—1, k. 907.

² Vidi dok. br. 72, 76, 77, 78, 79, 80, 85, 86 i 93.

³ i ⁴ O neprijateljskim snagama i borbama na relaciji Novska—Nova Gradiška vidi dok. br. 181, 185, 186 i 220.

2. Rajić: Železnička stanica: 20 domobrana, pošta: 8 domobrana, po kućama 30 ustaša, žandarmerijska stanica: 15 žandara.
3. Dragalić: 40 domaćih ustaša.
4. Roždanik: 8 domobrana.
5. Paklenica: 25 domobrana.
6. Eorovac: 5 domobrana⁴.

Naoružanje u Okučanima, pored pušaka i mitraljeza, 2 teška minobacača čije se mesto ne zna.

U cilju likvidacije gore rečenih uporišta Štab divizije

NAREĐUJE:

XII brigadi⁵

a.) Jedan bataljon⁶, pojačan sa jednom četom Drugog bataljona i sa 2 teška mitraljeza, spustiće se kolskim putem koji vodi sa kote 119 prema glavnoj cesti Okučani—Novska gde će se razdeliti u 3 kolone, i to 2 čete odvajaju se i kreću putem ka Dubovcu, gde se kod trgovca Mirka Petkovića razvijaju i pristupaju likvidaciji garaže, skladišta sena, Boršove garaže, železničke restoracije gde hvataju vezu sa jedinicom koja ima zadatak da likvidira žel. stanicu (vezu hvata na levom krilu) i sa jedinicom koja ima zadatak da likvidira skladište benzina.

Jedna četa ove kolone prelazi glavnu cestu i ulazi u dvorište pilane gde pristupa likvidaciji skladišta benzina i magacina hrane koji se nalazi u Kevešovoj kući. Posle likvidacije ovih tačaka hvata vezu sa⁷ i potpomaže likvidaciju železničke restoracije i raznih drugih objekata oko nje.

Jedna četa ove kolone ide glavnom cestom i kod šumarije ulazi u put koji vodi ka železničkoj stanici i pristupa likvidaciji žel. magacina i železničke stanice. Održava vezu sa jedinicom koja likvidira žel. restoraciju.

b.) Dve čete Drugog bataljona idu firminom prugom⁸, silaze na glavnu cestu i od puta koji vodi ka železničkoj stanici pristupaju likvidaciji i čišćenju kuća levo i desno u pravcu Sokolskog doma, vatrogasnog spremišta, stare opštine i stare škole.

c.) Treći bataljon, pojačan sa jednom četom Četvrtog bataljona, ide cestom Pakrac—Okučani do u blizinu Petkovićevog mlina gde se dve čete odvajaju i idu pored jaza koji vodi za Mimića mlin. Jedna od ovih četa pristupa likvidaciji neprijatelja u mlinu i električnoj centrali a druga produžuje pored jaza baštama i likvidira mlin Kirin i novu osnovnu školu.

⁵ Ova brigada je napadala Okučane. Vidi dok. br. 85.

⁶ Prvi bataljon

⁷ Riječ je o vezi sa Trećom četom Prvog bataljona koja je napadala železničku stanicu, što je u tekstu, omaškom, izostavljeno.

⁸ Odnosi se na željezničku prugu Našičkog dd za eksploataciju šuma.

Ostale dve čete ove kolone odvajaju se kod Petkovićevog mlina, prelaze preko šicarnice⁹ i ulaze u bašte i šljivake istočno od Mimićevog mlina, dalje napredujući prema drvenoj baraki koja se nalazi između žand. stanice i kuće krojača Sokola, likvidiraju ovaj objekt, a potom pristupaju likvidaciji žandarmerijske stanice. Na svome desnom krilu hvataju vezu sa jedinicom koja likvidira novu osnovnu školu i levo sa jedinicom koja likvidira sokolanu i staru opštinu.

Jedinice pod b.) i c.) po izvršenju svojih zadataka pristupaju likvidaciji opštine, pošte i barake u crkvenom dvorištu.

d.) Dve čete Četvrtog bataljona silaze poljskim putem sa Bodegrajskog brda do u blizinu kuće kovača Vujasinovića, prelaze cestu Okučani—Rajić i preko bašte nastupaju do Okučanskog železn. mosta, gde jedna četa likvidira stražu na tom mostu, potom prelazi most i pristupa likvidaciji neprijatelja u Pejićevoj kući, koja se nalazi u neposrednoj blizini pruge. Posle ovoga čisti i demolira vaktarnicu. Druga četa ove kolone zaobilazi Pejića kuću i razvija se u strelce duž pruge do u blizini žel. magacina sa ciljem da spreči eventualno begstvo neprijatelja preko pruge.

XVI brigadi

a.) Jedan bataljon¹⁰ postavlja zasedu u selu Dubovcu prema St. Gradiški sa ciljem da spreči eventualni dolazak pomoći sa te strane. Deo snaga ovog bataljona likvidiraće neprijatelja koji se nalazi u Holdikovoj pilani. Posle likvidacije ovog objekta priključiće se svom bataljonu. Pravac nastupanja ovog bataljona biće poljskim putem koji vodi sa kote 223 preko sela Kosovca, preko pruge silazi na južnu stranu Dubovca. Da ne bi došlo do nesporazuma treba da stalno održava vezu sa jedinicom XII brigade koje će likvidirati žel. stanicu.

b.) Jedan bataljon¹¹ likvidira žel. stanicu Dragalić a zatim pristupa rušenju pruge na prostoru istočno i zapadno od železničke stanice.

c.) Jedan bataljon¹² postavlja zasedu na pruži i cesti prema Novoj Gradiški kod sela Mašića, sa ciljem da spreči dolazak pomoći neprijatelju sa te strane.

d.) Patrolama da se kontroliše prostor između Katoličke Šagovine i Mašića radi obezbeđenja sa leđa.

XVII brigadi

a.) Jedan bataljon¹³ likvidiraće žel. stanicu, žandarmeriju i poštu u Rajiću. Nakon toga pročititi kuće od ustaša meštana.

⁹ Strelišta

¹⁰ Prvi bataljon

¹¹ Treći bataljon

¹² Drugi bataljon

¹³ Prvi bataljon

Posle toga ruši prugu levo i desno od te stanice, i sprečava dolazak pomoći iz Novske.

b.) Jedan bataljon¹⁴ rušiće prugu između Rajića i Okučana.

c.) Jedan bataljon, i to Drugi (Joka¹⁵, Šibl¹⁶), ostaće u diviziskoj rezervi i uputiće ga se u mesto gde se nalazi Štab divizije (Cage), gde treba da stigne 22 I 1943 u 21 čas. Neka ponese sa sobom nekoliko sekira da bi se mogla seći drva i ložiti vatra pošto je selo Cage popaljeno¹⁷.

Zapaliti drveni most na cesti Okučani—Novska, na potoku koji vodi za Žegarčev mlin. Isto most u Borovcu!

I odredu

a.) Dodeliće 50 drugova koji će služiti kao vodiči u Okučanima. Vodiči: treba da se prijave Štabu XII brigade 22 I 1943 do 10 časova.

b.) Jedan bataljon¹⁸ za osiguranje od eventualnog neprijatelja od Lipika i Pakraca.

c.) Jedan bataljon¹⁹ sa minerima u zasedu prema Novskoj sa zadatkom da sruši žel. most kod Paklenice. Prethodno će snage ovog bataljona likvidirati domobransku posadu koja se nalazi kod samoga mosta. Štab toga bataljona treba da uhvati vezu sa štabom bataljona koji će biti u Rajiću.

d.) Pionirsku četu uputiti u Štab divizije u Cage, gde treba da se javi najkasnije do 22 I 1943 do 22 časa.

Mitraljeskoj četi

a.) 2 teška mitraljeza sa kompletnom poslugom dodeljuju se XII brig.

b.) 2 teška mitraljeza sa kompletnom poslugom dodeljuju se XVI brig.

c.) 1 teški mitraljez sa kompletnom poslugom dodeljuje se XVII [brigadi] za bataljon u Rajiću.

d.) 1 teški mitraljez sa kompletnom poslugom dodeljuje se I odredu za bataljon koji je u zasedi prema Lipiku i Pakracu.

e.) 1 teški mitraljez dodeljuje se sa kompletnom poslugom bataljonu koji ostaje u diviziskoj rezervi.

Sva ova mitraljeska odeljenja treba da se prijave naznačenim štabovima najdalje do sutra 22 I 1943 do 10 časova. Štab mitraljeske čete podneće o ovome izveštaj Štabu divizije.

Komandir i komesar mitraljeske čete nalaziće se pri Štabu divizije, gde treba da se jave 22 I 1943 do 12 časova.

¹⁴ Treći bataljon

¹⁵ Milan

¹⁶ Ivan

¹⁷ Selo su spalile ustaše krajem srpnja 1942 godine.

¹⁸ Prvi bataljon

¹⁹ Drugi bataljon

OPĆA NAREĐENJA

a.) Štab divizije nalaziće se u Cagama u mlinu Pejića, na putu Okučani—Bijela Stijena, 2 km severno od Okučana.

b.) Veza između Štaba divizije i štabova brigada i I odreda, kao i veza između štabova brigada održavaće se preko kurira.

c.) Štabovi brigada slaće izveštaje svaka 2 sata Štabu divizije. U izvanrednim slučajevima treba slati izvanredne izveštaje.

d.) Početak napada 22 januara 1943 u 22 časa. Satove regulisati prema satu komandanta divizije.

f.) Znaci raspoznavanja za noć između 22 i 23 o.m. **Eorba!** — **Narodna!** a dnevni za 23 o.m. — poziv: dignuta pesnica (zatvorena šaka) iznad glave; odziv: desna ruka isturena horizontalno u stranu.

g.) Centar za evakuaciju ranjenika biće u Trnakovcu. Isti će organizirati Štab divizije. Štabovi brigada će na podesnim mestima organizirati centre za previjanje.

h.) Naređenje za povlačenje izdaće Štab divizije pismenim putem. Bez pismenog naređenja nema povlačenja. Samo u vanredno teškim okolnostima može štab brigade na svoju odgovornost izdati naređenje za povlačenje ali istodobno o tom mora obavestiti Štab divizije i susedne jedinice. U tom slučaju mora zadržati neprijatelja tako dugo dok Štab divizije ne saopšti tu promenu i ostalim jedinicama.

i.) Pravac povlačenja: Polazne baze koje su brigade imale pre napada.

j.) Evakuaciju materijala organizovaće drugovi Pihler²⁰, Crveni²¹ i Orle²². Njima će pomoći intendanti brigada, bataljona i odreda, a štabovi brigada odrediće potrebno ljudstvo za pomoć pri evakuaciji.

k.) Zarobljenike slati u pravcu Štaba divizije koji posle o njima vodi računa.

l.) Štab XII brigade izdaće svojim jedinicama potrebno naređenje da se tokom sutrašnjeg dana snabdeju praznim staklenim bocama za benzin, te da pripreme krpe i zatvarače. Benzin će se uzeti u Okučanima.

m.) Za teške mitraljeze pored vođe odeljenja odgovaraju i štabovi brigada i odreda kojem su dodeljeni.

n.) Sve jedinice na svojim prolaznim mestima moraju uništiti t.t. veze.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
Jefto Šašić

(M. P.)

Komandant,
Petar Drapšin

²⁰ Ivan

²¹ Tomo Balen

²² Nikola Divić

**PISMO ŠTABA SEDME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD
21. SIJEČNJA 1943. GOD. BORCIMA I RUKOVODIOCI MA O
POČETKU ČETVORTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE I OD-
LASKU DIVIZIJE SA BANIJE¹**

ŠTAB VII DIVIZIJE
N.O. VOJSKE HRVATSKE
Br. sl. dne 21.I.1943

**BORCIMA. KOMANDIRIMA I POLIT. KOMESARIMA VII
DIVIZIJE**

Neprijatelj je koncentrisao jače snage i otpočeo sa ofanzivom na našu oslobođenu teritoriju². Uspjesi i tekovine koje je postigla naša narodno-oslobodilačka borba dobili su međunarodni značaj. Veliki dio naše porobljene domovine herojskom borbom naše oslobodilačke vojske je oslobođen, slava naše vojske, naših partizana pronijela se širom svijeta. Ovi naši veliki uspjesi su dobili već međunarodni značaj i priznanje, udarci naše vojske postaju iz dana u dan sve jači i žešći po okupatora i izdajnike. Iz dana u dan razoružavaju se jedan za drugim okupatorski i izdajnički garnizoni, lete u zrak okupatorski vlakovi sa vojskom i materijalom, padaju fašističke i izdajničke glave od partizanskih pušaka i mitraljeza duž čitave naše domovine.

Ovo nije prva ofanziva protiv N.O. Vojske. Ovo nije prvi put da su fašisti nastojali samo snagom da nas unište i satru i da naš narod mirno nosi lance ropstva i da mirno gleda kako se kolju i uništavaju najbolji sinovi i kćeri našega naroda, ali sve ofanzive koje je neprijatelj vodio protiv naše vojske i naših naroda ostale su bez uspjeha i nisu polučile ono što su fašisti htjeli: da nas unište i da slome borbu našega naroda. Čak šta više narod je još jače digao se, a ustanak naše vojske postao je još čvršći, još jači i mnogobrojniji.

Ofanziva kojom rukovode Njemci sa svojim legionarima protiv nas je do sada najveća ofanziva koja je vođena protiv naše vojske u Hrvatskoj. Ali bez obzira što je neprijatelj koncentrisao u samoj Baniji 16.000 svojih vojnika, on neće polučiti svoga cilja. Ona neće donijeti rezultata usljed toga što su

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—5/I, k. 815.

² Ofanzivu na Baniju vršile su slijedeće jedinice: 369 legionarska divizija (dva pješ. i jedan art. puk) ojačana dijelovima njemačke 187 rezervne divizije (jedan ojačani puk), Treći gorski zdrug Prve gorske divizije i dijelovi njemačke 714 divizije. Vidi dok. br. 172 i 182.

snage fašizma u odnosu na snage slobodoljubivih i slobodnih naroda slabije, t.j. fašizam danas gubi bitku za bitkom na svim frontovima. Hitlerovske horde na Istočnom bojištu, gdje se rješava sudbina svih potlačenih naroda, povlače se pod udarcima nepobjedive Crvene armije i kopne kao i snijeg kroz proljetno sunce. Crvena armija, koja nosi na sebi glavni teret rata i koja vodi glavnu bitku, goni i uništava neprijatelja i džinovski ruski valjak na fronti od 3 hiljade metara lomi i mrvi fašističku gamad i valja se pobjedonosno prema zapadu.

Ovo što hoće neprijatelj sada sa ovom ofanzivom protiv nas kad gubi bitku na svim frontovima su pokušaji da se na svaki način skinu ili otklone osvetničke ruke našega naroda, koje su [se] pružile prema fašistima za obračun za sve one zločine koje su učinili u našoj zemlji, ovo je pokušaj da Hitlerove horde u odsudnom momentu izbjegnu punoj kazni i osveti našeg naroda.

Neprijatelj će ovom ofanzivom i sa ovim snagama primorati nas privremeno napustiti Banju³. Mi ćemo napustiti Baniju, ali to neće biti za dugo, i naša Banija neće ostati bez partizana, i pod stalnom kontrolom neprijatelja. Banija će opet biti naša kao što je i bila i neprijatelj će dobivati od nas opet ono što je do sada dobivao — metak ili bombu. Naša divizija kud god bude prolazila i gdje god dođe imaće slobodnu teritoriju, i biće okružena ljubavlju oslobođenog našeg naroda, kao i na Baniji. Zato je dužnost svih drugova boraca i rukovodilaca da slijede sve direktive našeg Vrhovnog i Glavnog štaba⁴, svagdje i na svakom mjestu, jer nas oni sigurno vode, sigurnim putem ka pobjedi. Bez obzira što ćemo otići sa Banije mi moramo još žestće uništavati neprijatelja, zbiti naše redove još čvršće, i da našom borbom i odlučnošću, sviješću i organizacijom, disciplinom i poletom budemo uzor svim i svakom kako se bori za svoj narod i slobodu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar,
Đ.⁵ Kladarin v.r.

Komandant,
P.⁶ Jakšić v.r.

(M. P.⁷)

³ Vidi tom V, knj. 12, Izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 god. i tom V, knj. 13, Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 3 ožujka 1943 godine.

⁴ Vrhovni štab NOV i POJ i Glavni štab NOV i PO Hrvatske

⁵ Đuro

⁶ Pavle

⁷ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

ŠTAB
VIII BRIGADE VII DIVIZIJE
N.O. VOJSKE HRVATSKE
24 januara 1943

KOMESARU I BATALJONA

Šaljemo Vam ovaj raspis da ga pročitate pred strojem, pred svim borcima, s tim da se najprije Vi dobro upoznate, i da po njemu povedete organizovanu propagandu u svim jedinicama, jer naša brigada sad napušta sektor Banije, što će se svakako osjetiti na borcima, te prema tome Vi morate objašnjavati neumorno drugovima. U idućem izvještaju neka svaki komesar podnese i izvještaj po ovome pitanju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar,
Šukrija Bijedić

Komandant

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 22 SIJEČNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O POČETKU ČETVORTE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE I BORBI KOD BALINCA¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
22 januara 1943

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Danas u 14.25 sati primili smo od VII Divizije slijedeću depešu:

„Izvršili smo koncentraciju na određene prostorije².

Neprijatelj³ od Skele prešao Glinu i vodi borbu sa I Bataljonom Partizanskog odreda Banije kod Balinca⁴. VII Brigada intervenisaće⁵.

Neprijatelj⁶ se kreće iz Gline u pravcu Čemernice, zatim zaposjeo je Viduševac, Solnu⁷, Stankovac. U pravcu Topuskog primjećen pokret vozila. Ne zna se što transportuju. Magla je ometala osmatranje.

Neprijatelj⁸ nastupa od Maje.“

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant.

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20—5, k. 421 B.

² Vidi dok. br. 40 i tom V, knj. 12, dok. br. 89 i 90.

³ Treći bataljon 369 pješadiskog puka 369 legionarske divizije. Vidi dok. br. 175 i 182.

⁴ Bataljon je pružio snažan otpor ali se uslijed nadmoći neprijateljskih snaga morao povući.

⁵ Noću 22/23 NOP odred Banije i jedan bataljon Sedme NO brigade Sedme divizije izvršili su napad na Treći bataljon 369 puka koji je zanoćio u s. Balinac, razbili ga i odbacili ka s. Donje Selište. Banijski odred zarobio je u ovoj borbi 32 a ubio oko 70 legionara. Zaplijenjeno: 2 laka bacača, 5 puškomitraljeza, 15 pušaka i drugog ratnog materijala. Odred je imao 7 mrtvih i 14 ranjenih. Poslije ovog poraza Treći bataljon 369 puka sveden je na dvije čete. Prema izjavi njemačkog generalpukovnika Löhra, uslijed ovog poraza 369 legionarska divizija je dva dana zaostala u napredovanju. Podaci uzeti iz Pregleda akcija i operacija Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 20 siječnja do 30 ožujka 1943 god. (dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31/7, k. 419) i iz knjige Petra Tomca „Četvrta neprijateljska ofanziva“. Takođe vidi tom V, knj. 13, Izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda Štabu Prvog korpusa od 3 ožujka 1943 godine.

⁶ Odnosi se na dijelove 369 pješadiskog puka.

⁷ Vjerovatno Velika i Mala Solina.

⁸ Dijelovi 370 pješadiskog puka 369 legionarske divizije

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 22 SIJEČNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O KON- CENTRACIJI NEPRIJATELJSKIH SNAGA ZA OFANZIVU NA KORDUN¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
22 januar 1943

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Od Komande Kordunaškog područja primili smo sljedeću depešu:

„Obavješteni smo da je neprijatelj² stigao u Vrginmost sa 2 tenka i da je krenuo za Podgorje. Prema nepotvrđenim viještima već je stigao u Blatušu. Također nas izvještavaju iz Vorkapići sela da je u Glinu stiglo 13—15 tenkova, 14 bojni vojske sa nešto konjice i nešto motorcikla³. Ta vojska je sastavljena, prema izvještaju, u glavnom od Hrvata koji su stigli iz Njemačke sa vježbe, a sa njima komanduju njemački oficiri. Također nam javljaju da su doznali da će neprijatelj⁴ vršiti ofanzivu na Kordun sa snagom od 40.000 ljudi. Naredili smo da se ruše svi mostovi od Kamenskog Mosta prema Topuskom i od Maljevca prema Komenskom Mostu i od Kladaše prema Gejkovcu. Također smo naredili da se ruše mostovi od Kuplenskog prema Prisjeki. Tako nam je javio Štab VIII Divizije, odnosno V Brigade“.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant.

¹ Dokumentat. bez potpisa, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24—5, k. 421.

² Dijelovi SS divizije „Prinz Eugen“. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

³ U Glinu su toga dana stigli dijelovi 369 legionarske divizije.

⁴ Sedma SS divizija „Prinz Eugen“ i dijelovi divizije „Lombardia“

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 22 SIJEČNJA
1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O
STANJU NA PODRUČJU LIKE POČETKOM ČETVORTE NE-
PRIJATELJSKE OFANZIVE¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
22 januar 1943

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Od štaba VI divizije primili smo ovu depešu:

„Na Gračačkom sektoru odbijen je² neprijateljski napad³.
Neprijatelj⁴ je došao na vrh Pločanskog Klanca. Mi⁵ dr-
žimo zapadnu stranu Klanca i Troure.

Na Ljubovu je bilo samo artiljerijske vatre.

Sa IV sektora⁶ „Babin Potok“ nemamo nikakvih novosti⁷.

Imamo izvesne ofanzivne namere, o čemu ćemo sutra javiti.

U vezi smo sa drugom Terzićem⁸. Saopštavamo mu direktno
novosti. Obećao nam je nešto municije i bombi.

Molimo da se pošalje nešto talijanske municije i po tom
hitno odgovori.“

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamenik načelnika štaba,

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21—5, k. 421 B.

² Od dijelova Prve NOU brigade Šeste divizije

³ Na ovom pravcu napadali su dijelovi divizije „Sassari“.

⁴ Vidi dok. br. 167.

⁵ Odnosi se na dijelove Devete NOU brigade.

⁶ Babin Potok—Vrhovine—Turjanski

⁷ Toga dana vođene su borbe u rejonu Gornji Babin Potok. Vidi
dok. br. 167.

⁸ Velimir Terzić, tada zamjenik načelnika Vrhovnog štaba NOV
i PO Jugoslavije

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 22
SIJEČNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVAT-
SKE O ZAROBLJAVANJU TALIJANSKIH BRODOVA U
BRAČKOM KANALU I DRUGIM AKCIJAMA PODREĐENIH
JEDINICA¹**

ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
Broj... Op.
Dne 22.I.1943

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Šaljemo Vam sljedeći operativni izvještaj:

30.XII.1942. Postaja naše ratne mornarice u Podgori² u saradnji sa dijelovima Biokovskog bataljona zarobila je u Bračkom Kanalu pet brodova, natovarenih hranom namjenjenom ustaškim vlastima u Omišu i Makarskoj.

1.I.1943. Postaja naše ratne mornarice u Podgori u saradnji sa dijelovima Biokovskog bataljona zarobila je jedan brod natovaren hranom namjenjenom ustaškim vlastima u Omišu i Makarskoj. U svih 6 (šest) brodova, zarobljenih 30.XII.1942 i 1.I.1943, zaplijenjeno je oko 15 vagona hrane, većinom kuku-ruza i nešto graha, te 60.000 komada cigareta.

Istoga dana prije podne doplovili su talijanski ratni bro-
dovi, ukupno pet plovni-
h jedinica, pred našu luku Podgora, bombardovali ju 4 sata artiljerijskom paljbom, zatim gađali mitraljezima sa svrhom da se iskrcaju i da odvu-ku zaplijenjene brodove sa hranom. Naši borci su ih dočekali, pustili ih u nepo-
srednu blizinu i otvorili na njih pušcanu i mitraljesku paljbu i prisilili ih da se povuku. Neprijatelj je imao dva mrtva i više ranjenih, naši nisu imali gubitaka.

5.I.1943. Neprijateljski avion bombardovao je Livno. Po-
gođena je jedna kuća, koja je oštećena i u kojoj je ranjeno jedno dijete. Veće štete nije bilo.

6.I.1943. U noći toga dana patrolirali su talijanski ratni bro-
dovi kanalom između otoka Hvara i Makarskog Primorja i u 4 sata ujutro skoncentrisali se pred lukom Podgora. U 7 sati počeli su Talijani bombardirati mjesta Drašnice, Igrane, Tučepi i Podgoru. Talijani su namjeravali da se iskrcaju na oslobođe-
nom dijelu naše obale, ali su bili odbijeni. Na strani neprija-
telja ima nekoliko mrtvih a s naše strane ni kod vojske ni među

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoisto-
riskog instituta pod reg. br. 19—1, k. 105.

² Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 82 i 89.

građanstvom nije bilo žrtava. Istoga dana izvršili su Talijani bombardiranje iz zraka naših primorskih gradova Igrane, Živogošće, Drašnice, Podgora i Tučepi. Bačeno je oko 60 bombi od 25—50 kg težine. Porušeno je dosta kuća i potopljena su naša dva motorna broda u luci Podgora.

Prominski vod³ napao je žandarmerijsku stanicu u Širitovcima (10 km zapadno od Drniša). Zarobljeno 8 žandara, 1 mrtav i [1] ranjen. Naši nisu imali gubitaka. Zaplijenjeno je: 1 puškomitraljez, 9 pušaka, 2724 metka, 3 pištolja, 1 signalni pištolj, 2 lovačke puške, 7 bombi, 25 šatorskih krila i drugog materijala.

10.I.1943. Jedna četa Mosorskog bataljona napala je na pruzi Split—Sinj u blizini Mravinaca na vlak koji je transportirao talijanske vojnike. Napad je izvršen bacanjem bombi u vagone i pušcanom paljbom. Talijana ubijenih u vagonima bilo je ali se ne zna broj. Odmah nakon napada na vlak, Talijani su u paničnom strahu počeli bježati iz vagona i tom prilikom 6 vojnika je ubijeno. Istovremeno izvršen i napad na bunkere koji su u blizini i ubijeno je 6—7 Talijana. S naše strane nije bilo gubitaka. Značaj ove akcije je tim veći što je izvršena u neposrednoj blizini Splita i na bunkere koji brane Split. U okolnim selima kao i u samom Splitu nastala je uzbuna a Talijani su otvorili na našu četvrt artiljerijsku vatru iz Splita. Klisa i Omiša. Trupama Splitskog garnizona naređena je uzbuna.

18.I.1943. Jedinice IV Dalmatinske udarne brigade uspješno su očistile selo Slivno južno od Imotskog. U selu je bilo oko 150 ustaša⁴ i milicije. Otpor neprijatelja je bio vrlo slab. Zarobljeno je 4 ustaše a zaplijenjeno 11 pušaka, dva redenika za teški mitraljez sa municijom, te ostalog materijala i sprema. Gubitaka s naše strane nije bilo.

U ovom izvještaju nisu iznesene akcije III Dalmatinske udarne brigade, pošto od Štaba te brigade još nismo primili operativni izvještaj.

O akcijama naših jedinica na poluotoku Pelješcu izvijestili smo Vas posebno, prepisom njihovog izvještaja dostavljenog P.K. K.P.H.⁵ za Dalmaciju.

Sa drugarskim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

NAČELNIK:
Škorpik⁶

KOMANDANT
Vicko Krstulović

³ Formiran je početkom siječnja 1943 god. Tokom istog mjeseca prerastao u četvrtu koja ulazi u Sjevernodalmatinski bataljon.

⁴ Iz sastava Prve domobranske dobrovoljačke pukovnije, koja je regrutovana od ustaša sa područja Imotski, Posušje, Vrgorac.

⁵ Pokrajinskom komitetu Komunističke partije Hrvatske

⁶ Josip

RELATIONSHIP STUDY S.E.T. & P.O. INVESTMENT

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

19.

In atmospheric conditions,

180

Figure 1(c,d) 1

WAC 240-010-0000

Figure 1

Fink-Wateler

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORDUNAŠKOG NOP ODREDA OD 22 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU PERJASICE¹

ŠTAB
I KORDUNAŠKOG ODREDA

Broj sl. 1943 g.
22.I.1943 g.

Pr. 23-I-43 u 1,25 s.

ŠTABU I KORPUSA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Štab ovog odreda nalazi se u Koranskom Selu, u školi općine Perjasica gdje je stigao u 7 sati 22 ov.mj.

Snage našeg 2 bataljona nalaze se na položaju prema neprijatelju² Kestenjak — [Perjasički] Ponorac a neprijatelj je u toku noći 21 na 22 I napustio Ponorac usljed napada naših snaga i povukao se u hrvatsko selo Siču i Cerovac. Neprijatelj je 20.I u 10 sati krenuo iz Siče, Lučice, Cerovca i Barilovića u pravcu Perjasice sa jačinom oko 150 konjice i pješadije nepoznat broj. Naš 2 bataljon sa 1 četom koja je bila na tom terenu prihvatio je borbu i vodio od 12 do 7 sati naveče. Pošto je neprijatelj bio u mnogo većoj nadmoćnosti uspio je u istom selu Ponorcu potisnuti naše snage i zapaliti 10 do 12 kuća, no kod tog paljenja imao je 5 do 6 mrtvih i više ranjenih.

Neprijateljsko naoružanje u ovoj borbi, koliko se moglo ustanoviti, bilo je oko 6 p. mitraljeza i 2 teška mitraljeza. Neprijateljska vojska sastoji se iz Talijana, ustaša i legionara.

U toku 21.I neprijatelj je ponovno pokušao napredovati prema Perjasici, ali je bio zadržan i satjeran u 9 kuća u selu Ponorcu koje je još iste večeri kasno u noć napustio usljed pritiska naših snaga.

Sve neprijateljske snage koje su udarale na ovaj sektor, prema izvještaju drugova iz 2 bataljona, kreću se od 3—400. Naše snage na ovom terenu, pojačane, do sada iznašaju 160 karabina bez p. mitraljeza, ali su na putu dva voda 1 čete 2 bataljona i dvije čete 1 bataljona koje će još u toku današnjeg dana stići na ovaj položaj sa jačinom od 140 karabina i 2 p. mitraljeza, a izdato je naređenje 3 bataljonu da odmah uputi na ovaj

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34/3, k. 419.

² Odnosi se na dijelove SS divizije „Prinz Eugen“.

sektor 40 karabina i 2 p. mitraljeza, tako da će naše snage nakon dolaska ovih drugova iznašati 320 karabina i 4 p. mitraljeza.

Do ovog časa nemamo nikakvih obavijesti o promjeni na položaju, ali su dvojica članova ovog Štaba upućeni na položaj, gdje će ostati stalno, i u očekivanju smo izvještaja sa tačnim podacima o položaju neprijatelja i njegovim snagama. Vezu održavamo na desnoj obali Korane sa XV brigadom a izvijestili smo i XIV brigadu u Zbjeg o stanju na ovom položaju i sa njome ćemo održavati tijesnu vezu obavještavajući je o svakom nastalom momentu na položaju. Preko XV brigade održavamo vezu sa VIII divizijom.

3 četa 1 bataljona ostati će na terenu od Bovića prema Skakavcu, a jedan vod 1 čete 2 bataljona na terenu Babine Gore i okoline, sa zadatkom kontrole terena i napadanja na neprijateljski saobraćaj. Ovo je učinjeno po naređenju druga komesara³ Korpusa koje smo primili u toku noći 21 na 22.I.1943 g. u Štabu divizije. Jednu desetinu poslali smo u Bosiljevo da preko 3 čete 2 bat. uhvati vezu sa IV brigadom⁴ VIII divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.⁵ Dejanović

(M. P.⁶)

Komandant:
Na položaju.

³ Većeslav Holjevac

⁴ Ova brigada bila je tada na Žumberku. Vidi dok. br. 64.

⁵ Milić

⁶ Okrugli pečat: Štab Prvog kordunaškog odreda Prve operative zone

ZAPOVIJEST ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 22 SIJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NA- PAD NA RAJIĆ I KOMUNIKACIJU BEOGRAD—ZAGREB¹

ŠTAB XVII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Broj: /56 1943
Dana: 22.I.1943 3,15 časova

Z A P O V I J E S T

**BORCIMA. DESETARIMA. VODNICIMA. KOMANDIRIMA, KOMAN-
DANTIMA I POL. KOMESARIMA**

Snage Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda pod rukovodstvom Vrhovnog štaba i herojske Komunističke partije Jugoslavije u teškim i krvavim bojevima oslobodile su peti dio naše zemlje. Kao kruna uspjeha je oslobođenje grada B'haća² u kome se nalazi najveća tekovina naše duge i krvave borbe — Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije.

Neprijatelj je skoncentrisao sve svoje snage³, s kojima sada raspolaže, u namjeri da nam otme taj teritorij. Naša mlada Di-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1, k. 1129.

² Vidi tom IV, knj. 8, dok. br. 14, 15 i 16.

³ U cilju izvođenja svoje Četvrte ofanzive neprijatelj je u početnoj fazi koncentrisao sljedeće snage: U rejonu Karlovca i sjeverno od Vrginmosta SS diviziju „Prinz Eugen“ za napad na Kordun. Duž komunikacije Sisak—Kostajnica 369 legionarsku diviziju, ojačanu jednim ojačanim pukom 187 rezervne divizije i Trećim domobranskim gorskim zdruhom, za napad na Baniju. Duž komunikacije Kostajnica—Bos. Novi 714 diviziju, koja dijelom snaga potpomaže prodor na Baniji i osigurava komunikaciju Kostajnica—Bos. Novi. Na području Sanskog Mosta 717 pješadiska divizija, ojačana sa 202 tenkovskim bataljonom i Drugim domobranskim gorskim zdruhom, prodire glavninom snaga u pravcu Bos. Petrovca, a manjim dijelom snaga pravcem Sanski Most—Jasenica. Na području Ogulina grupu „Fabbri“ iz sastava divizije „Lombardia“ za dejstvo u pravcu Slunja. Na liniji Vrhovine—Lički Osik—Lovinac, u pravcu Prijeboj—Korenica—Udbina, napadala je divizija „Re“, ojačana 31, 32 i 34 ustaškom i Drugom domobranskom bojnom. U rejonu Gračaca koncentrisana je divizija „Sassari“, za dejstvo na pravcu Brvno—Donji Lapac. Pored navedenih jedinica izvršena je i koncentracija hercegovačkih, crnogorskih četnika i četnika Momčila Đujića (formacija „Dinara“). Zadatak hercegovačkih četnika bio je da dejstvuju pravcem Knin—Glamoč, a crnogorskih pravcem Prozor—Glamoč. Četnici Momčila Đujića dejstvovali su u sastavu divizije „Sassari“. Vidi dok. br. 54 i tom V, knj. 12, dok. br. 89 i 90.

vizija⁴ treba svojim snažnim udarcima na neprijatelja, na njegovom najosjetljivijem mjestu, da udari svom snagom kako bi olakšala borbu naših drugova u Bosni i drugim krajevima Hrvatske. Štab IV divizije N.O.V.H. povjerava našoj Brigadi likvidaciju neprijateljskog uporišta Rajić i rušenje željezničke pruge između Rajića i Okučana⁵.

U Vočinu su borci naše Brigade časno izvršili svoj zadatak, jurišajući na neprijateljske tenkove⁶. Tim nije završena naša dužnost. Mi ovoga puta treba da dokažemo svoju sposobnost, svoju borbenost i da dademo sve od sebe, kako bi opravdali povjerenje koje nam je dao Štab naše Divizije. Zadatak postavljen pred našu Brigadu treba da se izvrši po slijedećem planu:

PLAN ZA AKCIJU NA RAJIĆ

I faza: Pripreme i pokret

II faza: Akcija i odbrana

III faza: Povlačenje

I.	1. Pripreme
	a. vojničke
	b. političke
	c. ekonomske
	2. Pokret
	a. do mjesta koncentracije
	b. od mjesta koncentracije do R. ⁷
	c. kroz R.
II.	a. početak (vrijeme i znaci)
	b. borbeni znaci, znaci raspoznavanja
	c. veza
	d. borba, zadaće I, II i III bataljona
	e. likvidacija uporišta
	f. uništavanje javnih zgrada
	g. postupak sa zarobljenicima i civilnim stanovništvom
	h. evakuacija materijala
	i. sanitetska služba
III.	a. znaci za povlačenje
	b. pravac povlačenja

1. a) U neprijateljskom uporištu Rajić nalazi se 75—80 neprijateljskih vojnika. U tom broju uračunavaju se domobrani, žandari i ustaše.

⁴ Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske, formirana krajem prosinca 1942 god. Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 45, 46, 66 i 74.

⁵ Vidi dok. br. 65.

⁶ Vidi dok. br. 25, 26 i 27.

⁷ Rajića

Glavna neprijateljska snaga nalazi se na željezničkoj stanici — 20 domobrana, pošta — 8 domobrana, žandarmerijska stanica — 15 žandara, po kućama 30 ustaša i to domaćih.

Neprijatelj je dobro naoružan. Moral kod bandita je osrednji.

Jedinice koje su određene za likvidaciju Rajića, t.j. deseteri, vodnici, komandiri i komandanti, poći će na osmatranje terena sa drugom komandantom Brigade.

b) Drug pol. komesar Brigade izvršit će pismenu pripremu a drugovi pol. komesari bataljona i četa razradit će njegovo pismo i izvršiti usmenu pripremu za akciju.

c) Intendant Brigade⁸ spremić će za drugove jedan obrok suhe hrane.

2. a) Mjesto koncentracije je sadašnje mjesto boravka.

b) **III bataljon** kreće od svoga mjesta boravka 22. o.m. u 15 časova, ide preko Kričkog Brda (k. 396), preko Brezine (k. 428)—Goleša Rajićića za Goleše Milisavce.

II bataljon krenut će iz svog mjesta boravka za Štab divizije gdje treba da stigne 22. o.m. u 21 čas. Štab divizije nalaziti će se u selu Cage.

I bataljon krenut će iz svoga mjesta boravka preko Gornjih Kričaka, Kričkog Brda (k. 396), preko Brezine (k. 428) za Goleše Rajićiće. Polazni položaj ovoga bataljona je Đakovo Brdo (k. 317).

III. a) Napad će početi dana 22. januara 1943 u 22 časa. Svi komandiri, komandanti, pol. komesari moraju namjestiti svoje satove prema satu druga komandanta Brigade.

Znak za napad neće biti dat, nego će svaka jedinica u određeno vrijeme pristupiti izvršavanju svoga zadatka. Skreće se pažnja svim drugovima da napad na sve objekte mora otpočeti jednovremeno. Za neizvršavanje ovoga naređenja odgovarat će komandiri i komandanti pojedinih operativnih jedinica.

b) Borbeni znaci su: *Borba—Narodna*. Znaci za dan: *Pitanje: dignuta pesnica (zatvorena šaka iznad glave)*. Odziv: *desna ruka isturena horizontalno u stranu*.

c) *Veza*: Da li će se zadatak izvršiti u potpunosti zavisi i od pravilnog održavanja veze između četa i štabova bataljona, te između štabova bataljona i Štaba brigade. Drugovi komandiri četa dužni su svakih pola sata izvještavati, usmeno ili pismeno, štab bataljona o izvršavanju zadataka njihovih četa, a štabovi bataljona izvještavat će Štab brigade svaki sat. Isto tako potrebno je da operativne jedinice održavaju između sebe vezu, a to je potrebno da učine i štabovi bataljona.

⁸ Ilija Drobnjak

VEZA DONOSI POBJEDU!

d)

I bataljon

Jedan vod I čete sa tri puškomitraljeza prići će likvidiranju žandarmerijske stanice. Ostatak čete pojačan sa dijelovima treće čete i sa dva puškomitraljeza izvršit će pretres sela od opštine pa prema katoličkoj crkvi i gostioni Babić. Ta će četa održavati vezu lijevo sa desetinom III čete koja pristupa likvidiranju pošte, a nalazi se u dudnjaku.

II četa izvršit će rušenje i paljenje drvenih mostova i to: most u Donjem Rajiću (Jović ćuprija) i most u Borovcu kod crkve Sv. Martina. Za rušenje mosta u Donjem Rajiću komandir II čete odredit će jednu desetinu sa potrebnim alatom a za rušenje mosta u Borovcu odredit će jedan vod sa puškomitraljezom i potrebnim alatom. Jedan vod sa puškomitraljezom stavit će na raspoloženje Štabu brigade.

III četa: jedan pojačani vod sa 2 puškomitraljeza pristupit će likvidiranju željezničke stanice. Jedna desetina iz iste čete sa puškomitraljezom pristupit će likvidiranju pošte. Desetina koja likvidira poštu održavat će vezu desno sa jedinicama koje vrše pretres sela i likvidiraju žandarmerijsku stanicu a lijevo sa vodom iz te čete koji pristupa likvidiranju željezničke stanice.

II bataljon

Ovaj bataljon stavlja se na raspoloženje Štabu divizije koji će se nalaziti u Cagama. Jedinice ovoga bataljona javit će se Štabu divizije 22.I.1943 u 21 čas. Alat za rušenje pruge predat će Štabu brigade danas do 10 časova. Sa sobom će ponijeti nekoliko sjekira da bi se mogla sjeći drva i ložiti vatra, pošto je selo Caga spaljeno.

III bataljon

Ovaj bataljon ima za zadatak rušenje pruge Rajić—Okučani. za taj posao Štab bataljona će se pobrinuti za potrebne ključeve i potreban alat. Komandant⁹ bataljona odredit će jedne saonice koje će doći u ovaj Štab brigade do 10 časova da prime alat od II bataljona. Prilikom rušenja pruge naročito paziti da se unište skretnice kao i t.t. veze.

Ovaj bataljon će krenuti sa svoga polaznog položaja pravcem put i rijeka za Donji Rajić, preko ceste pravac „Deretski sokak“ do pruge.

e) Jedinice koje idu u napad na Rajić moraju u potpunosti izvršiti svoj zadatak, t.j. likvidirati bandu koja se nalazi u tom uporištu.

f) Svaku kuću iz koje se bude davao žestok otpor treba zapaliti. Kuće koje služe kao uporište ne paliti odmah, poslije

⁹ Lazo Kovačević

osvajanja, nego ih treba pregledati, stvari pokupiti i zapaliti ih prilikom povlačenja iz mjesta. Ako bi se banda utvrdila u pojedinim zgradama, treba takove zgrade paliti pomoću benzinskih flaša i bombaških grupa koje će bombama uništavati bandite. Štabovi bataljona postarat će se da u svojim jedinicama i među civilima nađu sebi potrebne vodiče.

g) Nitko ne smije na svoju vlastitu ruku ubijati zarobljenike koji se predaju. Njih treba sprovesti do Štaba brigade, a ovaj će ih sprovesti Štabu divizije, koji će o svakom pojedincu donijeti odluku. Također se najstrožije zabranjuje skidanje odijela i cipela sa zarobljenika. Njih će skinuti Štab divizije, a odjeću i obuću će razdijeliti drugovima kojima je to najpotrebnije.

h) Intendant Brigade u zajednici sa intendantom I bataljona organizovat će evakuaciju zaplijenjenog materijala. Sav zaplijenjeni materijal mora se izvesti putem za Goleše Rajičiće. Za evakuaciju materijala organizovati i potreban broj kola.

i) Drug referent saniteta¹⁰ ove Brigade organizovat će glavno previjalište u Donjem Rajču (Ivanović sokak). Tako da se poslije prvog zavoja ranjenici dopreme u to previjalište odakle će biti poslani u bolnicu. Za obezbjeđenje previjališta dodijelit će se potreban broj naoružanih drugova, koji će u zajednici sa doktorom otpremati ranjenike. Centar za evakuaciju ranjenika bit će u *Trnakovcu*. Bolničari koji budu nesavjesno vršili svoju dužnost i loše postupali sa ranjenicima bit će kao saboteri Narodno-oslobodilačke borbe izvedeni pred vojni sud Brigade.

ZASJEDE

Poslije likvidacije Rajića I bataljon će prići rušenju pruge lijevo i desno od stanice i postaviti potrebna obezbjeđenja prema Novskoj na pruzi i na cesti (kod gostione Babić). Na pruzi će se postavljati zasjede na onom mjestu dokle je srušena pruga.

VAŽNE NAPOMENE I UPOZORENJA

Drugovi desetari, vodnici, komandiri i pol. komesari četa treba da znaju da od njihovog umjesnog rukovođenja zavisi ishod borbe. Ono što odlučuje ishod bitke, to mogu samo oni dati, a to je munjevit i silan napad na neprijatelja. Oni su ti od kojih zavisi brzina napredovanja naših drugova, a prema tome i pobjeda.

Drugovi desetari, vodnici, komandiri i pol. komesari četa treba da upoznaju svoje drugove gdje se nalaze ostale jedinice, tako da se ne bi desilo da usljed toga što se nastupa sa raznih

¹⁰ Ekrem Maglajlić

strana neko pogine od vlastitih drugova. Nesretni slučajevi izbjegli će se ako drugovi budu znali raspored naših snaga i znak raspoznavanja.

Skrećemo pažnju drugovima da ovoga puta iskoriste maske plahta i da se privuku što bliže neprijateljskim uporištima kako bi što lakše i što brže likvidirali. Mislimo da nije potrebno upozoravati drugove na nepotrebno trošenje municije.

Štab brigade nalazit će se u Donjem Rajiću (Ivanović sokak) u kući Ostoje Zeca.

Napomena: Na sektoru III bataljona nije predviđeno, odnosno nije ustanovljeno da li ima neprijateljskih snaga na mostu, te prema tome da ne iznenadi komandanta bataljona ako ih bude bilo, treba da ih uništi.

Na putu voda II čete koji polazi na most u Borovcu ima mogućnosti da bi moglo biti oko jedno do 10 naoružanih bandita; ako se isti pojave treba ih uništiti.

Komandant¹¹ I bataljona neka uhvati vezu sa jednim bataljonom¹² I odreda koji se nalazi prema Paklenici a ima za zadatak da uhvati vezu sa našim snagama.

Snage I bataljona na polaznom položaju razdijelit će se u 2 kolone i to: desna i lijeva kolona. Desna kolona produžuje pravo sa polaznog položaja, a to su snage koje likvidiraju žandarmeriju i čiste selo. Lijevu kolonu sačinjavaju snage koje likvidiraju stanicu i poštu, kreću se lijevom padinom Vukova Brda, Vukašinović sokak, preko ceste, skrećući desno za poštu i stanicu, a na samoj cesti se odvajaju grupe za mostove.

III.

a) Znake za povlačenje izdat će Štab brigade pismeno štabovima bataljona.

b) Pravac povlačenja je sadašnje mjesto boravka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pol. komesar,
Krajačić Joco

Komandant,
Radojica Nenezic

¹¹ Dušan Kreča

¹² Drugim

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU ČETVRTE I TRINAESTE BRIGADE O PORBI KOD PETROVINE I RASPOREDU JEDINICA ZA NAPAD NA VOLAVJE¹

ŠTAB XIII PROLETERSKE B.
„RADE KONČARA“

23-I-1943 god.

Op. broj sl.

pisano u 7.15 sati

OPERATIVNOM ŠTABU IV I XIII BRIGADE

Izvještavamo vas da je jučer poslije podne naš III Bataljon, koji je trebao da se smjesti u Petrovinu, kod samog sela sukobio se sa domobranima² sa kojima se nalazila 4 talijanska tenka. Neprijatelj se nalazio u jačini oko 100—150 vojnika. U samom selu bila je njihova patrola u jačini jednog voda sa tenkovima, dok se ostatak nalazio oko sela. III Bataljon nastupao je sa lijeve i desne strane sela i nije uspio neprijatelju presjeći odstupnicu, koji je odmah čim je primjetio naše veće snage počeo odstupati cestom prema Volavju. Nastavili smo sa izviđanjem u pravcu ceste Jaska—Draganići i ustanovili da se neprijatelj nalazi u Volavju. Narod priča da ih ima 100—200 i da su domobrani, ali izgleda da su to ustaše u domobranskim odijelima. Zgrade u kojima se nalaze nisu utvrđene.

Odlučili smo i rasporedili snage naše Brigade ovako: II prolet. bataljon nalazi se u Crnilovcu, Hrastju, a ima zadatak da neprijatelja koji bi krenuo iz Jaske prati i propusti ga ako bi krenuo prema Petrovini i napadne ga sa leđa. I Prolet. bataljon i III Prolet. bataljon nalaze se u Petrovini. III bataljon ispituje snage neprijatelja u Volavju. U slučaju nailaska neprijatelja od Volavja bataljom će zaposjesti bregove oko sela Petrovine i napasti neprijatelja pred selom gdje su već postavljene zapreke za tenkove. Noćas ćemo napasti neprijatelja u Volavju³ uz pomoć artiljerije. Danas ćemo prikupiti plahte, jer su se pokazale u noćasnjome izviđanju korisnima (prva pa-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/3, k. 721.

² Iz sastava Devete novačke bojne

³ Vidi dok. br. 108.

trola koja je išla bez plahta nije uspjela ući u selo, dok je druga ušla koja je imala plahte). U Petrovinu zapalićemo općinu, i školu. Štab brigade nalazi se u Petrovinu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Horvatić M.⁴

Komandant:
Bulat R.⁵

BR. 74

**NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE
DA POVUČE SVOJE JEDINICE U PRAVCU VELIKE KLA-
DUŠE I SLUNJA¹**

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
23 januara 1943

ŠTABU VIII DIVIZIJE

Izdajte odmah naređenje vašoj V Brigadi da se povlači² za Cetingrad na Kladušu. U Kladuši neka se poveže sa jednom brigadom VII Divizije i sa Štabom VII Divizije pod čiju komandu do daljnjega spada³. Zadatak te brigade da brani pravac od neprijateljskog nadiranja Kladuša—Cazin—Bihać⁴.

Vaša XV Brigada neka se odmah povlači u pravcu Rakovica—Drežnik Grad⁵.

⁴ Mato

⁵ Rade

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—1, k. 421.

² Do prijema ovog naređenja Peta NO brigada vodila je borbe na području Vojnića i sprečavala neprijatelju prodor od Krstinje prema Vergaševom mostu. Vidi tom V, knj. 12, Izvještaj Pete NO brigade Štabu Osme divizije od 12 veljače 1943 godine.

³ Vidi dok. br. 84.

⁴ Na ovom pravcu ukopali su se dijelovi SS divizije „Prinz Eugen“ i dijelovi 369 legionarske divizije.

⁵ Petnaesta NO brigada je do prijema ovog naređenja, tj. do 22 siječnja, vodila borbu sa neprijateljskim jedinicama koje su prodirale od Krnjaka ka Veljunu. 23 siječnja Brigada je bila u pokretu prema selu Cvitović. Šire o tome vidi tom V, knj. 12, Izvještaj Osme divizije Štabu Prvog korpusa od 28 veljače 1943 godine.

Prilikom povlačenja za Slunj budite oprezni, da neprijatelj ne opazi vaše povlačenje i da vas ne počne progoniti.

Isto tako odmah povucite i dva bataljona VI Brigade⁶ i Prvi bataljon IV Brigade.

Sa Prvim bataljonom IV Brigade imamo telefonsku vezu i mi smo im izdali naređenje da oni zadnji otstupe⁷ kada ćemo im mi narediti telefonski. Vi im ne trebate ništa javljati.

Naređenja izdajte odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

BR. 75

ZAPOVIJEST ŠTABA DRUGE PROLETERSKE UDARNE DIVIZIJE NOV I PO JUGOSLAVIJE OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA STR- MICU, PLAVNO I GOLUBIĆ¹

Dana 23 januara 1943 god.
Časova 24. —

ŠTAB
II PROLETERSKE UDARNE DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
JUGOSLAVIJE

Br. 10

Strogo povjerljivo

ZAPOVIJEST

za napad na četnička uporišta Strmica—Plavno i Golubić
(sekcija razmjera 1 : 100.000)

Naša divizija, bez jedne brigade, ojačana sa kombinovanom brigadom Grahovskog sektora², dobila je zadatak da razbije i uništi četničke organizacije u Plavnu, Strmici i Golubiću. Sve

⁶ Jedinice Šeste NO brigade nalazile su se tada u Veljunu. Vidi dok. br. 117 i 122.

⁷ Bataljon je 23 24 siječnja bio u Blagaju, a zadatak mu je bio da štiti povlačenje ostalih jedinica na lijevu obalu rijeke Korane. Vidi tom V, knj. 12. Izvještaj Osme divizije Štabu Prvog korpusa od 28 veljače 1943 godine.

¹ Original, pisan na mašini, ćirilicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 1 2, k. 731.

² Ovu brigadu sačinjavale su sljedeće jedinice: Dalmatinski, Primorski i Drvarski bataljon i Tiškovačka četa.

jedinice ove divizije treba da ulože truda i volje kako bi se ove bande, predstraže okupatora i najamnici izbjegličke vlade u Londonu, potpuno uništile. Izvršenje ovog zadatka zahtjeva od nas kako politička tako i vojnička situacija.

Podatci o neprijatelju:

Plavno: jačina ovog četničkog uporišta kreće se oko 700 četnika od kojih je jedna brigada od 400 sa strane (Rogatička brigada). Prema najnovijim podacima navodno ova se je brigada prebacila iz Plavna u Strmicu, no ovo još nije provjereno. Štab četničkog odreda nalazi se u školi s. Bursaći, a domaći četnici su razmješteni po svojim kućama. Naoružanje ovog četničkog odreda kreće se oko 4 teška mitraljeza i 20 puškomitraljeza. Četnici su smješteni po kamenim kućama; drugih utvrđenja nemaju sem običnih zidova.

Strmica: jačina ovog četničkog uporišta kreće se oko 600 četnika od kojih je jedna brigada od 400 sa strane (Hercegovci). Štab ovog odreda nalazi se u školi kod crkve, a četnici su razmješteni po zaseocima: s. Krneta—s. Dronjak—s. Orašje—s. Grab—s. Vrankovići—s. Radoši i s. Đakovići. Strmica je utvrđena, ima izvjestan broj bunkera koji su djelimično žicom opkoljeni. Naoružanje: 1 teški bacač, 5—6 mitraljeza i izvjestan broj puškomitraljeza. Većim dijelom ove četničke bande su obučene u talijanskim šinjelima.

Golubić: četničke snage ovog sela su većim dijelom seljaci djelimično i silom naoružani. Prema dobivenim podacima u ovom selu se nalazi i slabija italijanska posada od 15 do 20 vojnika. Isto tako prema dobivenim podacima na Veljuvu nema neprijateljskih posada, no ovo treba putem izviđanja utvrditi i ustanoviti da li ima neprijateljskih posada i na mostovima sjeverozapadno i jugozapadno od Veljuva, na putu Knin—Strmica.

U cilju izvršenja gornjeg zadatka

N A R E Đ U J E M O

1. Zapadna grupa:

Komandant drug Ljubo Đurić.

Sastav: II proleterska brigada, dva bataljona III ličkog odreda, Primorski bataljon i baterija bacača.

Svega: 7 bataljona i 3 bacača.

1. Napada opštim pravcem napada: Donji Tiškovac—Crni Potoci—s. Cvijanovići sa lijeve s. Jarići—s. Jovičići i to sa glavnom kolonom od četiri

bataljona pravcem: četnička sela na istočnoj strani Plavna do zaključno sa selom Bursaći, sa zadatkom uništenja svih četničkih snaga na pomenu-tom pravcu. Jedan bataljon ove grupe uputiti pravcem: Smiljevac—Orlovica — put koji vodi za Strmicu, sa zadatkom sadejstva glavnoj koloni i sprečavanja otstup-nice četnicima sa pravca Strmice. Ovaj bataljon uputiti ranije da bi blagovremeno st'gao na svoje određeno mje-sto.

Po zauzeću s. Bursaći u-putiti dva bataljona pravcem: s. Bursaći—s. Komaljići u ci-lju sadejstva i uništavanja četničkih snaga u Strmici, a sa ostatkom snaga nastaviti gonjenje i uništavanje nepri-jatelja prema s. Golubiću.

Pomoćnom kolonom od dva bataljona pravcem: čet-nička sela na zapadnoj stra-ni od Plavna do zaključno sa s. Vunduci. Po izvršenom za-datku sa jednim bataljonom pomoćne kolone likvidirati neprijateljsku posadu na Kiti i postaviti se na pravcu (pu-ta) Plavno—Bender u cilju sprečavanja otstupnice četni-ka koji bi bježali na ovom pravcu, a drugim bataljonom produžiti čišćenje s. Radlje-vac.

Vezu održavati desno—sa pomoćnom kolonom, a lijevo sa bataljonom na pravcu Smi-ljevac—Orlovica. Mjesto ko-mandovanja biće na pravcu napada glavne kolone po na-hođenju Štaba

2. Sjeveroistočna grupa

Komandant drug Radovan Vukanović.

Sastav: IV proleterska brigada bez jednog bataljona, Drvarski bataljon, Dinarski bataljon bez jedne čete, baterija bacača i jedan protivkolski top.

Svega: 5 bataljona, 3 bacača i

jedan protivkolski top.

2. Napada opštim pravcem napada: [Bos.] Grahovo—Jelino Polje—Strmica i to: jednim bataljonom Jelino Polje—Tavani—Ševe, likvidirajući prvo četničku posadu oko pravoslavne crkve i Vrankovića pa dalje ka Grabu; sa dva bataljona pravcem: Jelino Polje—Rt—Podtočilo odakle sa jednim bataljonom uništiti neprijateljske posade u selima Đakovići i Radoši, produžujući sjeverno u cilju uništenja neprijatelja u Strmici. Sa drugim bataljonom likvidirati posade u selima Novakovići i Komaljići. Po uništenju neprijatelja na ovom prostoru zadržati se na liniji s. Novkovići—s. Komaljići, postavljajući zasjede na ovom pravcu.

Drvarski bataljon, pridodati ovoj grupi, napadaće pravcem: D. Tiškovo—cigla—na likvidirajući četničke posade u s. Matijašu i Krneti, pa potom vršiti vatreni pritisak na Grab. Vezu održavati desno sa bataljonom na pravcu Jelino Polje—Ševe a lijevo sa bataljonima na pravcu Tavani—Podtočilo.

Mjesto komandovanja oko k. 834.

3. Jugoistočna grupa:

Komandant drug Vako Đurović³.

Sastav: dva bataljona III dalmatinske brigade, Kninski bataljon, II bataljon IV proleterske brigade, Pionirski vod i jedan laki bacač

Svega: 4 bataljona, pionirski vod i jedan laki bacač.

3. Napada sa dva bataljona pravcem: Suho Polje—Đepinovi stanovi—s. Vukovići, sa zadatkom uništenja četničkih bandi u Golubiću. Sa druga dva bataljona postavice zasjede na prostoru s. Kesići—Bubanj—Jerkovići, sa zadatkom da protivstanu svim neprijateljskim ispadima od Knina.

Prije početka napada pionirski vod će srušiti mostove na putu sjeverozapadno i jugozapadno od Veljuva. Po likvidaciji Golubića postaviti zasjede na pravcima koji izvode od Radljeva ka Golubiću (s. Jerkovići) i od Bursaća ka Golubiću (s. Radinovići).

Mjesto komandovanja: Krug—Čopinovac.

Vežu održavati desno sa bataljonom na pravcu s. Vukovići a lijevo na pravcu s. Kesići.

4. Artiljerija:

Komandant drug Petrović⁴.

Sastav: jedna haubička baterija 100 mm, jedna brdska

³ Narodni heroj Vasilije Đurović-Vako. Poginuo na Zelengori lipnja 1943 god. kao komandant Četvrte NOU proleterske brigade.

⁴ Milorad

baterija 75 mm i jedan pro-4.
tivkolski top 37 mm.
Svega: dvije haubice 100 mm,
dva topa 75 mm i jedan pro-
tivkolski top 37 mm.

Postaviće se na prostoru: Deralo—Stožiče—Zaselak sa zadatkom da potpomaže napad na Strmicu i rušenje utvrđenih objekata. Prije početka napada izvidjeti zemljište i izraditi potrebne elemente. Po zauzeću Strmice promjenu vatrenog položaja naredićemo.

Vezu sa Štabom divizije održavati preko osmatračnice na Deralu.

5. Početak napada za zapadnu i sjeveroistočnu kolonu biće 25. januara t.god. u 14 časova, a za jugoistočnu kolonu 25. ov.mj. u 17 časova.
6. **Veza:** veza između napadnih kolona (grupa) i Štaba divizije biće pomoću kurira. Kod artiljerije veza će biti telefonska. Ugovoreni znak za artiljeriju da je Strmica pala biće jedna zelena raketla ispaljena u vis, da je zauzeto selo Đakovići —dvije zelene raketle ispaljene u vis. Ovi će znaci služiti artiljeriji za prenošenje vatre. Znak za pojačanje vatre na crkvi i školi u Strmici biće tri ispaljene zelene raketle u vis.
7. **Sanitetska služba:** Divizijski sanitet biće u Grahovu. Hirurška ekipa za zapadnu kolonu biće u s. D. Tiškovac, a za sjeveroistočnu i jugoistočnu kolonu u Jelinom Polju, gdje teže ranjenike prenositi. Za prenos ranjenika koristiti novomobilisano i fizički zdravo ljudstvo. Po padu Strmice prenos ranjenika biće drumom za Grahovo.
8. Zaštitu artiljeriji u jačini od jedne čete daće komandant sjeveroistočne kolone (grupe). Komandanti grupa odrediće potreban dio snage za zaštitu svojih hirurških ekipa.
9. Borbeni znaci: **Polje—Pšenica.**
10. Štab divizije nalaziće se na Deralu.

U borbi sa neprijateljem biti nemilosrdan, a u slučaju predaje četnika iste razoružane sprovesti svojim štabovima. Spriječiti svaku evakuaciju četničke imovine, te istu staviti pod nadzor dok ne dođu organi intendanture.

S drugarskim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Politički komesar,
Mitar⁵

Načelnik štaba,
Vukotić⁶

Komandant,
Peko⁷

⁵ Bakić

⁶ Jovan

⁷ Dapčević

BR. 76

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NO BRIGADE OD 23. SIJEČNJA 1943. GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O TOKU NAPADA NA OKUČANE I KOMUNIKACIJU BEOGRAD—ZAGREB¹

ŠTAB
XII N.O. BRIGADE
HRVATSKE
broj sl.
23-I-1943 0.15^h

Po kuriru Stanku.
Pošao u 0.30^h.
0.45^h — stigao

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

Izveštaj broj 2.

Imamo vezu sa sva četiri bataljona i situacija je sljedeća:²

III bataljon javlja da se je privukao ulicom do blizu crkve i osvojio 3 rova. Nema žrtava.

I bataljon počeo je napad na benzinsko slagalište i stanicu u 22.15^h. Do prvog izveštaja zarobio je 3 Nijemca sa puškama i jednog krvavog ustašu bez puške. Javili smo im da ih pošalju k nama. Imaju jednog mrtvog.

II bataljon dovukao se do kuglane i tuče baraku odakle daju otpor. Od drugih četa nema još vijesti. Imaju 5 ranjenih i 1 mrtvog.

Čuju se bombe.

Vrlo je teško privlačenje bez pelerina, jer mjesečina obasjava teren te se daleko vidi.

Javljaćemo se češće.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vlado Janić, s.r.

Komandant:
Vinko Antić, s.r.

¹ Dokument, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1—2/I, k. 892.

² Riječ je o napadu na Okučane i komunikaciju Beograd—Zagreb. Vidi dok. br. 65 i 85.

BR. 77

**IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG SLAVONSKOG NOP ODREDA
OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE
NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA KOMUNIKACIJU
BEOGRAD—ZAGREB¹**

ŠTAB I ODREDA
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
23-I-1943

ŠTABU IV DIVIZIJE

Na položaju

Naš I bataljon nalazi se u zasjedi prema Lipiku i Pakracu. Do 2^h 23.I.43 banda se nije kretala iz uporišta.

Naš II bataljon izvršio je akciju na most kod Paklenice². Domobranci nisu bili na straži, osim jednoga koji je zarobljen.

Bomba od 50 kg podmetnuta je pod most ali nikakvog kvara nije načinila. Prema tome pruga nije pokvarena, ali je postavljena mina.

Do 12^h nikakva pomoć nije stigla.

Po izvještaju pancera³ se nalazi u Rajićima, ili Okučanima ili N. Gradiški.

Zasjeda na putu prema Novskoj na drumu je postavljena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar
Đuka Balenović

Komandant
Popara Uroš

23-I-1943
2^h. 39

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12—2, k. 908.

² Odred je učestvovao sa jedinicama Četvorte divizije u napadu na komunikaciju Beograd—Zagreb. Vidi dok. br. 65.

³ Oklopni vlak

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE NO BRIGADE OD 23 SI-
JEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO
HRVATSKE O TOKU BORBE NA KOMUNIKACIJI BEO-
GRAD—ZAGREB¹

ŠTAB XVI BRIGADE
N.O.V. HRVATSKE
23/I-43

ŠTABU IV DIVIZIJE HRVATSKE

Na našu zasjedu na pruzi² naišao je oklopni voz dok još tračnice nisu bile rastrgane. Međutim voz je zaustavljen i naši vode borbu. U Dragaliću imade 3 vagona duhana, neprerađenog, kojeg ćemo nastojati evakuisati, ili, ako ne bude moguće, uništiti³. Do sada imamo 3 mrtva i 7 ranjenih.

Uspostavili smo vezu sa I bataljonom. Oni su zarobili nešto ustaša i 1 oficira.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar
Marijan Cvetković

Komandant
Rade Knežević

Kurir Ivanišević Tošo krenuo u 2^h. 45'.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14—2, k. 908.

² Riječ je o napadu na komunikaciju Beograd—Zagreb. Vidi dok. br. 65 i 86.

³ Ovaj duvan je evakuisan. Vidi dok. br. 79.

OBAVJEŠTENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU TREĆE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA KOMUNIKACIJU BEOGRAD—ZAGREB¹

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 92/43, 24 sati

ŠTABU III OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE Na položaju

22.I.1943 u 22 časa započele su naše snage napad na uporišta prema priloženoj zapovijesti². Na sektoru XVII Brigade³ započela je borba 15 minuta ranije jer je neprijatelj zahvaljujući mjesečini otkrio naše drugove. Uopšte mjesečina nam je mnogo smetala.

Borba je trajala 8 časova, t.j. od 22 časa 22.I.1943 do 6 časova 23.I.1943. Borba je bila nevjerovatno krvava. Paljba se sigurno čula do naše I Proleterske divizije u Prnjavoru ili druga Vlade⁴ na Moslavini. Prema našoj ocjeni, neprijatelj je ispalio oko 100.000 metaka, dok smo mi utrošili nešto više od 12.000.

Prema do sad prikupljenim podacima, neprijatelj ima preko 50 mrtvih a zarobljeno je oko 70. Mrtvi su u glavnom Njemci, dok su zarobljenici ustaše i legonari. XII Brigada zaplijenila je 1 puškomitraljez i 1 njemački laki mitraljez, 2 šmajsera i oko 40 pušaka, oko 5.000 metaka. Ima 39 ranjenih i preko 20 mrtvih. Na njenom sektoru bilo je preko 40 mrtvih Njemaca i ustaša, dok za ostale dvije brigade nemamo potpuni pregled⁵.

XVI Brigada zaplijenila je 3 vagona duvana, 2 vagona šljivica. Od toga je veliki dio spasen.

Na zasjedama, t.j. kod XVI i XVII Brigade vodila se borba sa velikim oklopnim vozovima. Posada svakog voza broji 180 ljudi. Sve su Njemci.

Zapaljena je željeznička stanica u Dragaliću i porušena je željeznička pruga na nekoliko mjesta u dužini od oko 2 do 3 km.

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15—2, k. 908.

² Vidi dok. br. 65.

³ Vidi dok. br. 65 i 118.

⁴ Vlado Popović, tada sekretar CK KPH

⁵ Vidi dok. br. 86 i 118.

Štab
IV. Divizije
Saradno-selobodilaške Vojске
Hrvatske

Broj: 92/43 24 sati.

S t a b u
III. Operativno Zone N.O.V. i P.O. Hrvatske

Na položaju

22.1.1943. u 22 časa započele su naše snage napad na uporišta prema priloženoj saopjesti. Na sektoru XVII. brigade započela je borba 15 minuta ranije jer je neprijatelj zahvaljujući mjesečini otkrio naše drugove. Uopšte mjesečina nam je mnogo naštetila.

Borba je trajala 8 časova t.j. od 22 časa 22.1.1943. do 6 časova 23.1.1943. Borba je bila nevjerojatno krvava. Paljba se sigurno čula do naše I. Proleterske divizije u Prnjavoru ili druga Vlade na Goslavini. Prema našoj ocjeni, neprijatelj je ispalio oko 100.000 metaka, dok smo mi utrošili nešto više od 12.000.

Kod Frana do sad prikupljeni podaci, neprijatelj ima preko 50 mrtvih a zarobljeno je oko 70. Mrtvi su u glavnju Njemci, dok su zarobljenici ustaše i legionari. III. brigada zaplijenila je 1 puške-mitraljez i 1 njemački laki mitraljez, 2 šmajsera, i oko 40 pušaka, oko 5.000 metaka. Ima ih 39 ranjenih i preko 20 mrtvih. Na njenom sektoru bilo je preko 40 mrtvih Njemaca i ustaša, dok za ostale dve brigade nemamo potpun pregled.

XVI. brigada zaplijenila je 3 vagona čuvara, 2 vagona živaja. Od toga je veliki deo spašen.

Na zasjedama t.j. kod XVI. i XVII. brigade vodila se borba sa velikim oklopnim vozovima. Posada svakog voza broji 120 ljudi. Sve su Njemci.

Zaplijenjena je željeznička stаница u Drugulici i poručeno je. Željeznička pruga na nekoliko mjesta u dužini od oko 2 do 3 km.

Iako smo imali velike gubitke iako nismo izgubili ove časku kako smo planom predviđali, ocijenili smo akciju kao uspješnu. Moral i raspoloženje partizana je odlično.

Kuprimilismo izvještaje sa Glavni Štab. Ostalo da sredimo još neke sitnice, što ćemo srediti u toku sutrašnjeg dana. Ova izvještaj šaljemo da biste imali pregled šta smo uradili. Sutradajno poslećemo i odgovore na razna vaša pitanja.

Mi mislimo izvršiti još jedan napad na prugu. Cilj ovog napada bude samo diverzija.

SMRT VLAŠIMU - SLOBODA NARODU!

Komandant,

Prostoj, natčen iz apertura. Principijalna prijava

U Beogradu.

Harmonik i prijava 31. januara

*napis
dovršeno 1.1.1943.*

Iako smo imali velike gubitke, iako nismo ispunili sve onako kako smo planom predvidjeli, ocijenili smo akciju kao uspješnu.

Moral i raspoloženje partizana je odlično.

Pripremili smo izvještaje za Glavni štab⁶. Ostalo da sredimo još neke sitnice, što ćemo srediti u toku sutrašnjeg dana. Ovaj izvještaj šaljemo da biste imali pregled šta smo uradili. Sutrašnjom poštom poslaćemo i odgovore na razna vaša pitanja.

Mi mislimo izvršiti još jedan napad na prugu⁷. Cilj ovog napada biće samo diverzija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant,

BR. 80

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE OD 23 SIJEČNJA
1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O TO-
KU BORBE ZA VOĆIN I STANJU U JEDINICAMA POSLIJE
FORMIRANJA DIVIZIJE¹**

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 93/43

Dana 23.I.1943, 22,15 sati

**GLAVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE**

IV Divizija formirana je od XII, XVI i XVII narodno-oslobodilačke brigade². Do formiranja divizije XII brigada prošla je kroz veći broj uspješnih akcija, u kojima se štab brigade, štabovi bataljona i niži komandni kadar usposobili za rukovođenje. dok su borci stekli veliko ratno iskustvo i somopouzdanje. Usljed takvih svojih osobina, zatim raspolagala je sa automatskim oružjem koliko XVI i XVII zajedno, XII brigada je glavna udarna snaga naše divizije.

⁶ Vidi dok. br. 80.

⁷ Vidi dok. br. 94.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 57/4, k. 907.

² Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 45, 46 i 66.

XVI brigada formirana je od I bataljona XII brigade, II bataljona Kalničkog odreda i jednog bataljona koji je formiran od II odreda. I i II bataljon, a naročito I bataljon, po svojim osobinama borbenosti, disciplini i drugim, potpuno su dorasli da sačinjavaju bataljon jedne udarne jedinice. Bataljon koji je formiran od II odreda najslabiji je. Prilikom njegovog formiranja drugovi u odredu nisu se rukovodili, i pored detaljnih uputstava štaba III operativne zone, opštim interesima, nego je kod njih provejavao duh lokalnog patriotizma. Bio je sasvim slabo naoružan: 1 puškomitraljez. U svom početku brigada nije predstavljala sraslu cjelinu, jer se borci iz raznih bataljona nisu međusobno poznavali.

XVII brigada formirana je od I bataljona Kalničkog odreda, jednog bataljona partizana Moslavačkog odreda (II bataljon XVII brigade) i jednog bataljona kojeg je formirao I odred. I bataljon (Kalnički) XVII brigade predstavljao je glavnu udarnu snagu brigade. Na Kalniku on je prošao kroz dobru školu, tako da je u brigadu ušao potpuno spreman. II bataljon (Moslavački) je nešto slabiji od I bataljona, ali u glavnom zadovoljava. III bataljon formiran je od I odreda i kod tih drugova u odredu takođe je provejavao duh lokalnog patriotizma.

Prvi zadatak koji se postavio pred štab divizije bio je popuniti brigade novim borbicima i da ih kompletira. Naročito je bilo važno popuniti XVI i XVII brigadu.

Da bi osposobili štabove brigada, mi smo morali hitno pristupiti formiranju informativne i obavještajne službe u diviziji. Kada je riječ o štabovima brigada, potrebno je napomenuti da opšte uzev drugovi u štabovima brigada nisu bili dorasli za svoje funkcije, ali svaki pojedini član štaba brigada posjeduje takove kvalitete da će se taj nedostatak brzo otkloniti. Drugi naš osnovni zadatak je taj da osposobimo naše štabove brigada da odgovore svojim dužnostima u svakoj situaciji.

Radi pravilnog funkcionisanja štabova i razvijanja svakoga pojedinog druga napravljen je slijedeći raspored dužnosti u štabu. Komandant je odgovoran za vojnu politiku koju sprovodi njegova jedinica, odnosno za izvršenje zadataka koje mu daje viši štab. Pod njegovim rukovodstvom izrađuju se planovi, zapovijesti i drugo. On vrši kontrolu nad organizacionim stanjem svoje jedinice. Dalje, on je isto tako odgovoran i po svim ostalim vojno-političkim pitanjima, koja se odnose na jedinicu i na teren kroz koji prolazi. Politički komesar odgovoran je za politički rad u svojim jedinicama. Zamjenik komandanta vodi nadzor nad radom operativnih jedinica, kontroliše sprovođenje u djelo zaključaka koji su doneseni na sjednicama štaba i za to izdaje potrebna naređenja. Razrađuje odluke štaba i organizaciono ih sprovodi kroz jedinice. Načelnik štaba vodi

računa o svakodnevним potrebama i organizacionom stanju jedinica. Neposredno kontroliše rad informativne službe i službu veze, sređuje informativne podatke i podnosi ih štabu, odnosno komandantu. Dužnosti obavještajnog i informativnog oficira najbolje se ogledaju iz naših uputstava za organizaciju i rad informativne i organizaciju i rad obavještajne službe³.

Štab divizije nije potpun. Nedostaju mu obavještajni i informativni oficir. Načelnik štaba⁴ još se u potpunosti nije snašao na svojoj dužnosti, ali uz našu pomoć za vrlo kratko vrijeme on će se osposobiti. Štabovi brigada i štabovi bataljona su popunjeni ali će trebati još dosta rada da ih se usposobi. Mi smo ubijeđeni da ćemo ovaj zadatak ispuniti za kratko vrijeme.

Moral i raspoloženje kod naših boraca za borbu je odlično. To se ogleda u tome što bez pogovora i sa punim povjerenjem ispunjavaju naše naredbe, poslije borbe gdje se pretrpe veći gubitci borbenost ne opada već naprotiv raste, raste mržnja protiv okupatora. Iako je znatan broj boraca koji su bos, njih to ne demoralizuje, nego izjavljuju da se samo kroz borbu i akciju mogu obući i opremiti. Uslovi za pokret naših boraca su vanredno povoljni, jer je pitanje ishrane odlično riješeno.

IZVJEŠTAJ O IZVRŠENIM AKCIJAMA

Akcija na Voćin⁵

U akciji su učestvovalе snage čitave divizije (XII, XVI i XVII brigade, te mitraljeska četa).

XII brigada: II i IV bataljon učestvovali su u napadu na same utvrde, dok su I i III bataljon bili u zasjedi. Neprijatelj jačine 550 vojnika i oficira je bio smješten na brdima kod Turškoga grada i Kalvarije, u neposrednoj blizini samoga mjesta (100—200 m daleko od sela). Banda se nalazila u pokrivenim rovovima i utvrdama. Sistem rovova i utvrda bio je ograđen prvo trnjem a zatim bodljikavom žicom.

Napad na neprijatelja počeo je 5.I.1943 u 5 časova. Top i teški bacač stupili su u dejstvo 2 sata kasnije da bi se mogla vršiti korekcija vatre — vatra topa i bacača bila je u glavnom neprecizna, usljed toga što nismo imali sposobnog osoblja za rukovanje bacačem. Ispaljeno je svega 9 granata i 15 mina. Bilo je 5—6 dobrih pogodaka.

Prvi naleti II i IV bataljona nisu uspjeli, jer su borci dočekani žestokom vatrom. U rovovima se nalazila banda, koja je bila vična borbi. Poslije ovoga, ocijenivši položaj, raspoloženje i snage neprijatelja, štab divizije donio je odluku da se posada

³ Ova uputstva nalaze se u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

⁴ Milan Stanivuković

⁵ i ⁶ Vidi dok. br. 11.

može likvidirati jedino trajnijom i aktivnom blokadom. Informativna služba dala nam je podatke da neprijatelj slabo stoji sa hranom a da vode uopšte nema.

Za vrijeme 6-dnevne borbe od 5.I. do 11.I.1943 borci II i IV bataljona XII brigade imali su svaki po 3 juriša pomoću kojih se nije uspjelo izbaciti neprijatelja iz svojih utvrđenja. Napadi su imali veliki moralni učinak. U ovim jurišima borci II i IV bataljona pokazali su najveće junaštvo. Ima veoma dirljivih momenata iz borbe. 150 ustaša pokušalo je u očajničkom jurišu da dođe do vode i potisnuli su 2. četu II bataljona sa njezinog položaja. Po naređenju štaba bataljona izvršen je protivjuriš, i ustaše su izbačeni iz zaposjednutih položaja. Na mjestu borbe ostalo je 20 lješina, dok su naši imali 2 mrtva i 15 ranjenih. Poslije 6-dnevne borbe neprijatelj je pokušao da probije blokadu. Proboj je kombinovao sa dvije strane, iz opsjednutoj uporišta s jedne strane, a s druge strane od Slane Vode, Pivnice, Đulavca i Krivaje. Jedan manji dio (oko 1/4) uspio je da pobjegne. Ostali su pobijeni ili zarobljeni. Zarobljen je također komandant posade u Voćinu bojnik Franjo Stanković.

XVI i XVII brigada držale su položaje (vidi priloženu zapovijest⁶ i sekc. Podravska Slatina 1 : 100000).

6.I.1943 naišao je na sektor XVII brigade neprijatelj u jačini od 800 ljudi i 3 tenka (I bojna IV gorskog zdruga sa I oklopnim lakim satom). Ove snage ustaša i legionara bile su pojačane satnijom, nešto jače, kulturbundaša iz Đulavca. Borci XVII brigade sačekali su i odbili su ih uz velike gubitke⁷. Tom prilikom uništena su 2 tenka i 1 kamion. Najveću zaslugu za uništenje tenkova imaju zamjenik komandanta XVII brigade drug Nikola Demonja i politički komesar I bataljona XVII brigade drug Mirko Bulović (Zet).

III bataljon XVI brigade koji je držao položaj prema Kalvariji i Turskom gradu odlično se snašao. Čim je neprijatelj 11.I.1943 u zoru pokušao sa bjegstvom, on ga je odmah napao i postigao odličan rezultat. Zarobio oko 100 domobrana, 5 puškomitraljeza i druge ratne spreme. Ovaj slučaj ističemo radi toga, što je uspjeh postignut zahvaljujući samoinicijativi štaba bataljona.

11.I.1943 na obje naše zasjele XVI i XVII brigade naišla je sa strane Krivaje, Đulavca, Pivnice i Slane Vode banda u jačini od oko 1000 boraca, sastavljenih od I bojne IV gorskog zdruga, satnije kulturbundaša iz Đulavca i djelova konjičkog puka iz Virovitice. Ovaj napad trebao je da potpomogne bijeg opsjednute bande. Međutim i ovoga puta neprijatelj je sa uspjehom odbijen.

⁷ Vidi dok. br. 25, 26 i 27.

Rezultat 6-dnevne borbe je slijedeći: zaplijenjeno je 6 teških mitraljeza (5 švarcloze i jedan sa tenka), 10 puškomitraljeza, 20 ručnih mitraljeza (šmajsera), 2 minobacača 45 mm, 320 pušaka, 50.000 metaka, 3 radio-stanice, 40 mina za laki bacač. Uništeno je 2 tenka od 2,5 tone i 1 kamion od 7 tona. Zarobljeno je 220 legionara, ustaša i domobrana. U borbi je ubijeno 116 neprijateljskih vojnika... Zarobljeno je 6 časnika na čelu sa bojnikom Franjom Stankovićem, dok je ubijeno 3 ustaška i 2 domobranska časnika.

Naši gubitci su 31 mrtav i 75 ranjenih. Poimenični spisak prilažemo naknadno.

Akcija se uglavnom razvijala prema naprijed predviđenom planu. Uslijed netačnih podataka informativne službe, naišli smo na dva puta veći broj bandita nego koji smo očekivali. Ovaj nedostatak štab divizije riješio je na taj način što je u novim uslovima preuredio svoj plan, kojeg se držao i koji je izveden do kraja. Veza za vrijeme same akcije bila je dobra kako između štabova brigada i štaba divizije, tako i između štabova bataljona i štabova brigada. Dalje, ovo je bila prva borba gdje su se naši borci uhvatili u koštac sa neprijateljem koji nije lako popuštao i nije se dao zaplašiti, zatim koji je bio dobar ratnik. U prvim danima naši borci podcijenili su neprijatelja, nisu htjeli da se kriju, uzimaju zaklon i pravilno prebacuju, uslijed čega smo imali oko 20 izbačenih iz stroja.

Poslije 4—5 dana opsade kod mnogih drugova rukovodilaca pojavilo se mišljenje da smo se zatrčali i da smo precijenili svoje snage. Nisu vjerovali da će se akcija s uspjehom završiti. Uslijed nedovoljnog političkog rada također se pojavilo mišljenje kod naših boraca, da su neprijateljski vojnici nevjerovatno dobri strijelci. Ovakvim gledanjima u samom početku štab divizije stao je na kraj. Dan poslije savjetovanja na kojima se raspravljalo o ovim pitanjima, banda je pokušala da pobjegne. Tu se ogledalo koliko je štab divizije imao pravo kada je zastupao gledište da neprijatelja treba držati do kraja. Isto tako naši borci su se uvjerali da su oni daleko bolji strijelci nego neprijateljski vojnici. Prema izjavi samoga bojnika Stankovića, samo u prvom danu od pušaka i naših mitraljeza bilo je 27 mrtvih bandita a 42 ranjena. Ova činjenica silno je podigla samopouzdanje kod sviju boraca.

Da je bilo više snalaženja i sposobnosti kod štaba XVII brigade (za vrijeme akcije na Voćin komandant XVII brigade⁸ nije bio u brigadi nego u bolnici), vjerovatno je da bi tenkove mogli zaplijeniti čitave a s druge strane mnogo bi manje uteklo bandita.

⁸ Radojica Nenezić

Spisak mrtvih vam prilažemo, oni su sahranjeni na grobljima sela Kometnika i u Voćinu.

U borbi su se najviše istakli II i IV bataljon XII brigade, koji su podnijeli najveće žrtve. Predlažemo za pohvalu sve borce i komandni kadar II i IV bataljona XII brigade, kao i druga Nikolu Demonju, zamjenika komandanta XVII brigade, i Mirka Bulovića, političkog komesara I bataljona XVII brigade, čijom su zaslugom zarobljeni i uništeni tenkovi.

Akcija na Voćin to je prva akcija naše divizije. U njoj je došlo do potpunog izražaja jedinstvo sviju brigada. Stvoreno je veliko međusobno povjerenje boraca pojedinih brigada i štabova. Ovo iskustvo i povjerenje koje smo stekli u akciji na Voćinu, daje nam mogućnosti da i dalje ispunjavamo svoje zadaće jer je stvoreno veliko povjerenje u komandni kadar u diviziji.

Jedinice naše divizije nalaze se momentalno u selima na prostoru Kričke—Pravoslavna Šagovina, sa ciljem da se napadnu neprijateljska uporišta Dragalić, Rajić i Okučani, te da se na tom prostoru poruši glavna pruga Beograd—Zagreb⁹. Na ovome sektoru zadržaćemo se sve dotle, dok neprijatelj ne skoncentriše velike snage, a zatim ćemo se prebaciti zapadno prema Hrvatskoj. Prije našeg puta na zapad, očist ćemo neko jače uporište, gdje bi mogli odjenuti i odmoriti borce. Ove akcije i ovakav put preduzeli smo prema sugestiji druga Vlade¹⁰, sa ciljem da neposredno pomognemo našim drugovima u Bosni, i da, s druge strane, ubrzamo podizanje hrvatskog naroda u borbu protiv okupatora i njegovih domaćih slugu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
Jefto Šašić

Komandant,
Petar Drapšin

⁹ Vidi dok. br. 65.

¹⁰ Vlado Popović, tada sekretar CK KPH

ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA POKRET NA KORDUN¹

ŠTAB XIII U.N.O.
PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“

Op. broj 130
24 januara 1943 godine

Z A P O V I J E S T broj (Sekcija Samobor 1 : 100.000)

1) U vezi ofenzive na naš slobodni teritorij², a prema naređenju Glavnoga štaba Hrvatske, preko Slobodne Jugoslavije³, sve jedinice XIII U.N.O. ProleTERSke brigade kao i jedinice IV Udarne brigade izvršit će pokret Žumberak—Kordun⁴ u cilju napada neprijatelja sa leđa, te na taj način otežavati vezu neprijatelju sa njegovom pozadinom, i sprečavati mu dovlačenje hrane i ratnog materijala za jedinice koje vrše operacije na naš slobodni teritorij.

2) Naša će brigada početi sa pokretom 25.I.43 godine u pravcu Vivodine. Radi toga će svi bataljoni naše brigade izvršiti pokret u 8 sati ujutro ovim redom: I ProleTERSki bataljon smjestit će se u Strmac, II Prol. bataljon u Hutinje, III ProleTERSki bataljon u Prekrižje, Četa pratećih oruđa u Jezerine, Mitraljeska četa u Konjarić Vrh, a četa za vezu u Radinu Goricu. Bataljoni i čete će u navedenim mjestima ručati a zatim krenuti u pravcu mjesta koncentracije naše Brigade, u Radinu Goricu. Sve jedinice moraju biti na određenom mjestu najkasnije do 14.30 časova, odakle će krenuti u pravcu Vivodine. Do toga vremena Štab brigade nalazit će se u Bukovici.

3) Prelaz preko Kupe izvršit će se [kod] Kamanja noću između 25 i 26 ov.mes., i to najprije IV Udarne brigada a zatim

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 39/1, k. 721.

² Vidi dok. br. 62.

³ Riječ je o radio-stanici „Slobodna Jugoslavija“.

⁴ Do izvršenja ovog pokreta nije došlo. Pokret je trebalo započeti 25 siječnja, i noću 25/26 siječnja preći Kupu. Međutim, ovo naređenje je povučeno, vjerovatno u toku 25 siječnja, jer tog dana već slijedi zapovijest Štaba Trinaeste proleTERSke NOU brigade „Rade Končar“ za napad na Draganiće i rušenje komunikacije Zagreb—Karlovac. Vidi dok. br. 92.

XIII Proleterska brigada. Vrijeme prelaza preko Kupe dobit će komandanti bataljona u Vivodini. Osiguranje prelaza davat će IV Udarne brigada.

4) Po prelazu preko Kupe, bataljoni će se rasporediti u sela: Breznik, Erjavac i Vukini. U koja će sela biti bataljoni pojedini raspoređeni dobiće štabovi bataljona o tome doznije naređenja.

5) Svi drugovi bolesni i lakše ranjeni također će ići u sastavu naše brigade, o kojima treba da vode brigu naročito bolničari bataljona u kojima budu ti drugovi.

6) Skreće se pažnja svim štabovima bataljona da pokret koji će vršiti naša brigada mora biti brz, sa osiguranjima i, što je najglavnije, prikriven, u cilju iznenađenja samoga neprijatelja. Paziti pri tome da komandiri, vodnici i desetari drže čete, vodove, odnosno desetine u rukama, jer će se time najlakše i najbrže vršiti sam pokret i za borbu uvijek biti spremni. Naročito treba posvetiti pažnju prelazu preko rijeke, a koji h će biti za vrijeme našeg marševanja, da ne bi nastalo gužvanje i gomilanje jedinica i na taj način usporio se prelaz preko rijeke.

Intendanti bataljona i ekonomi četa treba naročito da obrate pažnju ishrani jedinica kroz mjesta kuda budemo prolazili.

Skreće se pažnja štabovima bataljona i četa da se pridržavaju tačnosti ovih načela kako bi se na vrijeme i uredno vršio sam pokret. Naročitu pažnju za sve vrijeme marševanja trebaju štabovi bataljona posvetiti vodičima kako ne bi bilo lutanja pri vršenju pokreta. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar
Božo Spaček

Komandant
Bulat Rade

Na znanje: Štabu I Korpusa. —

Štabu II Operativne zone. —

Operativnom Štabu Proleterske i IV. Udarne Brigade.

Na znanje i postupak: Štabovima I, II i III Proleterskog bataljona, Mitraljeskoj četi, Četi pratećih oruđa i Četi za vezu. —

BR. 82

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 24. SIJEČNJA 1943. GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O PREDUZETIM MJERAMA ZA RAZBIJANJE NEPRIJATELJSKE KONCENTRACIJE OKO ŽUMBERKA¹

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE

Broj: 84- /43.
Dne 24.I.1943

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i PARTIZ. ODREDA HRVATSKE

Primili smo vaše naređenje i izvještaje od 20. o.mj. o ofanzivi koju vrši neprijatelj sa svojim bandama na naš slobodni teritorij Korduna i Banije². Mi smo još ranije primijetili, kada je neprijatelj vršio koncentraciju svojih snaga oko Jaske, Draganića i Pisarovine, da će vjerojatno izvršiti ofanzivu u pravcu našeg slobodnog teritorija Korduna. U svrhu razbijanja neprijateljske koncentracije, mi smo odmah prema vašim uputama poduzeli konkretne mjere. Tako smo n.pr. od 16. na 17. o.mj. razorili prugu i zapalili voz cisterna sa benzinom kod Kamanja³. Nadalje smo rokirali naše snage prema Draganićima i Jaski⁴ i gonili neprijatelja u Jasku i Karlovac. 22. o.mj. napali smo neprijateljsku tenkovsku kolonu između Jaske i Draganića i nanijeli neprijatelju gubitke, koji su nam za sada još nepoznati⁵. Istog dana naše lijevo krilo razbilo je jednu satniju domobrana pred samim Draganićima⁶. Tom prilikom smo vidjeli, mada je neprijatelj rastrubio da će izvršiti ofanzivu na Žumberak, da je to obična laž, jer nigdje nismo naišli na velike neprijateljske snage i otpor neprijatelja, već naprotiv — neprijatelj je bježao pred našim jedinicama. Naše se jedinice XIII Ud. brigade danas nalaze dva kilometra pred Jaskom i napucavaju na samu Jasku. Jedinice IV Brigade nalaze se na lijevom krilu od Brlečića do Mahična. 23. o.mj. razorili smo prugu Karlovac—Metlika kod Mahična.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/3, k. 1472.

² Riječ je o četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi. Vidi dok. br. 62, 64, 66, 67, 68, 84 i tom V, knj. 12, dok. br. 90.

³ Vidi dok. br. 58 i 63.

⁴ i ⁶ Vidi dok. br. 92 i 108.

⁵ Vidi dok. br. 73.

Obzirom na naređenje koje smo primili preko naše radio-stanice „Slobodna Jugoslavija“, sazvali smo konferenciju štabova brigada i predložili im naše zadatke u vezi sa ofanzivom koju neprijatelj vrši na Kordun i Baniju. Mi smo drugovima saopćili naš plan, da ćemo najuspješnije oslabiti neprijateljsku ofanzivu time, ako do temelja uništimo komunikacije Zagreb—Karlovac i Zagreb—Sisak, zatim da vršimo napade na sve neprijateljske garnizone koji se nalaze na ovim komunikacijama od Karlovca sve do Zagreba. Drug Kleut⁷ i Tarabić⁸ nikako se nisu htjeli saglasiti sa našim prijedlogom, a naročito se nije saglasio drug Kleut. On je uporno stajao na stanovištu, da ćemo najuspješnije suzbiti neprijateljsku ofanzivu na Kordun, ako se prebacimo sa svim snagama na Kordun i Baniju i tućemo neprijatelja s leđa. Mi nismo prihvatili takav njegov stav, nego smo ostali pri svom naređenju. U međuvremenu primili smo vaše pismeno naređenje⁹ koje nam potvrđuje pravilnost našeg stava i mi ćemo u cijelosti prema njemu postupiti. Pojačat ćemo aktivnost naših snaga do krajnjih granica na onim linijama koje ste nam vi u svojem pismu naveli. Sa političke strane objasnit ćemo to svim borcima, naročito borcima IV Brigade, koji pod sugestijom nekih drugova iz samog štaba brigade teže za povratkom na Kordun. Mi ćemo im objasniti da oni upravo ovdje djelujući na komunikacionim linijama brane zajedno s nama naš slobodni teritorij Korduna.

Neprijatelj zaista, kao što ste nam vi javili¹⁰, vrši fingirani napad na Žumberak. 23. o.mj. pokušao je s jednom patrolom od oko 200 ljudi da krene prema Višoševićima, ali ga je u tome suzbio jedan naš terenski vod. Isto tako, pokušao je danas da krene iz Metlike u istoj jačini prema Suhoru gdje ga je također najurila jedna naša desetina. Neprijatelj se u glavnom kreće sa jačim patrolama, da bi na taj način prikazao kako će vršiti ofanzivu na Žumberak i vezao naše snage za brda, da se one ne spuštaju na komunikacije. Mi smo te namjere neprijatelja prozreli i nismo se dali smesti njegovom taktikom.

Iz Bosiljeva dobili smo danas podatke, koji datiraju od jučer 23. o.mj., o neprijateljskim snagama u Karlovcu. U Karlovcu imade jedna nepotpuna divizija¹¹ Švaba iz Beograda, koji su mahom iz Banata, pod komandom pravih njemačkih oficira, naoružani su brdskim topovima i lakim mitraljezima, šmajserima i sa 12 tenkova. Tenkovi su im nepokretni tako da se ne mogu kretati ni na karlovačkim ulicama.

⁷ Petar

⁸ Joco

⁹, ¹⁰ i ¹⁶ Vidi dok. br. 62.

¹¹ i ¹³ Dijelovi SS divizije „Prinz Eugen“

U okolnim selima mobilišu omladinu i šalju je u Njemačku, vrše pljačku i pale sela u kojima pogine koji Nijemac. Istovremeno u takvim selima ubijaju cjelokupno stanovništvo¹². Tvrde da navodno kreću prema Jadranu. Na sektoru Duga Resa—Generalski Stol—Vinica—Netretić stanje je nepromijenjeno. Iz Samobora Nijemci¹³ su krenuli preko Jaske za Karlovac, a u Samoboru ostavili su manju posadu koja bi trebala braniti grad. U Metlici pojačana je neprijateljska posada sa 400 fašista¹⁴.

Našu radio-stanicu montirali smo 22. o.m.j., ali do sada, unatoč toga što je u ispravnom stanju, nismo uspjeli uhvatiti s vama vezu. Svakako ćemo i dalje pozivati vašu stanicu i nastojati da se povežemo s vama. Bilo bi dobro da nam javite, na koji način bi se mogli povezati preko naše radio-stanice sa Zagrebom¹⁵.

Dakle, kao što smo naprijed saopćili, pojačat ćemo aktivnost naših jedinica u onom pravcu kao što ste nam javili¹⁶.

Formirali smo terenski bataljon koji će čarkati sa neprijateljom za vrijeme odsustva naših jedinica u drugim krajevima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)

Polit. komesar i v.d. komandanta:

M.¹⁷ Belinić

(M. P.¹⁸)

¹² Vidi dok. br. 108.

¹⁴ Iz sastava Osamdeset pete legije crnih košulja. Vidi dok. br. 199.

¹⁵ Riječ je o vezi sa Povjerenstvom CK KPH za Zagrebačku oblast.

¹⁷ Marko

¹⁸ Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone NOP odreda Hrvatske

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. VRHOVNOM ŠTABU NOV I PO JU. GOSLAVIJE O AKCIJAMA TREĆE DALMATINSKE NOU BRIGADE I SJEVERNODALMATINSKOG BATALJONA¹

ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
Broj op. 60/43
Dne 24.I.1943

VRHOVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O.J.

U vezi našeg operativnog izvještaja broj op. 54/43 od 22. o.mj.² dostavljamo naknadno i operativni izvještaj o akcijama jedinica III Dalmatinske udarne brigade i Sjevernodalmatinskog bataljona:

21.XII.1942. I Bataljon III Dalmatinske udarne brigade potisnuo je četnike iz njihovih uporišta u selima Karanovac, Jovanovići i Grubniće na istočnoj ivici Kosovske doline. Ujutro slijedećeg dana neprijatelj je dobio pojačanje u jačini od 300 boraca iz Kosova i napao naš bataljon, koji se povukao pred nadmoćnijim neprijateljem. U isto vrijeme natjeralo je bočno odjeljenje ovoga bataljona, koje se nalazilo na Pakovu Brdu, u bijeg jednu neprijateljsku kolonu jačine od 200 boraca upućenih iz Knina kao pojačanje. Neprijatelj je toga dana imao dva mrtva i veći broj ranjenih. Naši gubici jedan mrtav i to politkom čete.

22.XII. 1942. II Bataljon III Dalmatinske brigade izvršio je noćni napad na selo Sićane (jedan dio Dicma) u cilju da razoruža seosku miliciju. Našim borcima uspjelo je da potisnu neprijatelja u pravcu talijanske vojske, koja nije uopće reagovala na ovaj napad. Zaplijenjene su tri puške i zarobljena dva milicionera. Naši gubici 1 mrtav i 2 lakše ranjena.

27.XII.1942. 300 četnika³ i 200 Talijana (bersaljera) uz pomoć brdske artiljerije pokušali su prodor pravcem Knin—Topolje—Mala Polača—Velika Polača—Kijevo, ali su bili odbijeni. Tada je neprijatelj jakim artiljerijskom vatrom gađao naše položaje Pakovo Brdo—Oštra Glavica—podnožje Kozjaka, usljed čega su naši borci bili prisiljeni da se povuku na položaje iznad Velike Polače. Neprijatelj je ušao u zapadni dio sela, zapalio 7 kuća i opljačkao žito i stoku. U ovoj akciji je sudje-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorskog instituta pod reg. br. 38—2, k. 1941.

² Vidi dok. br. 70.

³ Iz sastava tzv. Dinarske četničke divizije

lovao i pop Đujić⁴. Gubitaka nismo imali. Neprijateljski gubici nisu poznati.

Iste noći jedan vod III Bataljona spustio se u selo Suhač, na putu Sinj—Hrvace, i uhvatio 3 crnolegijara...

7.I.1943. I i III Bataljon III Dalm. udarne brigade izvršili su noćni napad na selo Riđane. Napad nije u potpunosti uspio usljed toga što jedna četa III Bataljona nije stigla na određeno mjesto gdje je trebala presjeći odstupnicu neprijatelju⁵ koji se povlačio u pravcu Kosova. Zapaljeno je nekoliko kuća iz kojih se neprijatelj branio. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i nekoliko ranjenih. Naši gubici 1 mrtav i 1 ranjen.

11.I.1943. I Bataljon III Dalmatinske udarne brigade izvršio je noćni napad na selo Orlić. Neprijatelj se ogorčeno branio ali je uspješnim manevrom bio odbačen, ostavivši jednog mrtvog i jednog zarobljenog. Naši nisu imali gubitaka. Zapaljena je škola u kojoj su četnici stanovali, kuća D-ra Jovičića, istaknutog bandita i još pet kuća iz kojih su se četnici branili.

12.I.1943. II Bataljon III Dalmatinske udarne brigade je izvršio noćni napad na školu u selu Satriću na ustaše koje su se tu utvrdile. Napad je otpočeo u 22 sata i trajao do pred zoru. I pored svih nastojanja da se to uporište likvidira, nije im to pošlo za rukom, usljed toga što je neprijatelj zgradu jako utvrdio. U toku borbe neprijatelju je stiglo pojačanje od 100 boraca iz Potravlja⁶, ali ih je naša zasjeda suzbila i nanijela im gubitke. U toj borbi naši su gubici bili jedan mrtav bombaš i dva nestala, za koje smo saznali da su uhvaćeni i u Sinju strijeljani. Poslije ovog napada neprijatelj je napustio školu i povukao se u Sinj. Škola je zapaljena.

14.I.1943. I Četa II Bataljona III Dalm. brigade izvršila je upad u selo Maljkovo. Neprijatelju je stiglo pojačanje iz Sinja, dva kamiona crnolegijaša i domobrana, koje su naši uspjeli da razbiju tako da su se u neredu povukli u Ribarić. Prema javcima koji su se čuli zaključuje se da je neprijatelj imao gubitaka. Naši nisu imali gubitaka.

16.I.1943. Ista ova četa izvršila je ponovni upad u Maljkovo. Borba je trajala nekoliko sati. Neprijatelj je dobio pojačanje iz Ribarica i Sinja ali je odbijen. Gubici neprijatelja nisu nam poznati. Naši gubici bili su: dva puškomitraljesca sa puškomitraljezom nestala a tri ranjena.

17.I.1943. Izvršen je napad na selo Riđane i Markovac, i to sa I i III Bataljonom III Brigade i Kninskim bataljonom koji je imao zadatak da osigura pravac od Knina i da napada zapadni dio sela Markovci. Neprijatelj u Markovcu uopće nije ni

⁴ Momčilo

⁵ Riječ je o četnicima Momčila Đujića.

⁶ Odnosi se na domobrane iz Petnaeste pješačke pukovnije.

b'o i Kninski bataljon je ušao u selo i osigurao taj pravac. U selu Ridanima i u školi kod Sv. Ilije neprijatelj je se ogorčeno branio⁷. Borba je počela u 21 sat i završena je u 3 sata ujutro, kada se neprijatelj u neredu povukao pravcem Kosova. Zaplijenjen je jedan teški mitraljez „Sent Etijen“ i postolje od drugog. Zapaljen je zaselak Strinčići odakle su se četnici uporno branili, kao i škola kod crkve Sv. Ilije. Naše snage zadržale su se u selu do 12 sati. Nešto prije povlačenja pokušao je neprijatelj iz Kosova i Knina u širokom streljačkom stroju da se približi selu Ridanima ali je bio odbiven. Naše snage i dalje dominiraju grebenom i selima dijela Kosovske doline. U ovoj akciji razbijen je IV Bataljon Kosovske četničke brigade.

21.I.1943. I Bataljon III Brigade upućen je u Gradac i Petrovo Polje gdje su ustaše počele da vrše mobilizaciju.

Kninski bataljon vrši svakodnevno prepadе na četničke snage u samom Kninu i okolici. U tim akcijama porušeni su izgrađeni bunker i u selu Krvavice pred Kninom i selo je zapaljeno.

U posljednjem napadu na Ridane poginuo je jedan komandir čete i tri borca su ranjena, od toga jedan zamjenik komandira čete.

Iz prednjeg izvještaja vidi se da III Dalmatinska udarna brigada koja djeluje na ogromnom prostoru sa tri bataljona ne može za sada poduzimati akcije većeg stila u kojima bi učestvovala cijela brigada, jer se uvijek jedan d'o mora upotrijebiti za osiguranje važnih neprijateljskih napadnih pravaca.

Jedinice⁸ novoformiranog Sjevernodalmatinskog bataljona vrše uspješne akcije na prostoru između Drnšića i Šibenika.

Primorska četa ovog bataljona napravila je na dan 16.I.1943 zasjedu na putu Zaton—Kovča⁹. Napala je jedno odjeljenje karabinjera i fašista jačine 80—90 ljudi. Borba je trajala 1 sat. Neprijatelj je razbijen i natjeran u paničan bijeg. Na bojištu je ostalo 18 mrtvih. Naši nisu imali gubitaka. Zaplijenjeno je 18 pušaka, 14 pištolja, 2000 puščanih metaka, kao i mnogo drugog materijala i spremе.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
Jordan¹⁰

Načelnik:
Škorpik¹¹

Komandant:
Vicko Krstulović

(M. P.)¹²

⁷ To su bili četnici Momčila Đujića.

⁸ Prominska, Primorska i Bukovička četa

⁹ Vidi dok. br. 157.

¹⁰ Ivica Kukoč

¹¹ Josip

¹² Okrugli pečat: Štab Četvrtе operativne zone NOV i PO Hrvatske

OBAVJEŠTENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU SEDME DIVIZIJE O POVLAČENJU OSME DIVIZIJE SA KORDUNA I ZADACIMA KORDUNAŠKOG I BANIJSKOG NOP ODREDA U TOKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
24 januara 1943

ŠTABU VII DIVIZIJE

Snage VIII Divizije ne mogavši izdržati pritisak neprijatelja² morale su odstupiti sa teritorija Korduna i napustiti Slunj³. Naše snage drže liniju kod Slunja na obali rijeke Korane. Sektor Perjasica i Primišlje za sada se još uvijek nalaze u našim rukama. Neprijatelj⁴ nadire sa strane Košara—Tržića prema Slunju. Do sada su svi pokušaji neprijatelja da prodre u tom pravcu odbijeni.

Bili smo prisiljeni da povlačimo V Brigadu VIII Divizije u pravcu Kladuše⁵. Ova brigada treba da sa jednom vašom brigadom štiti pravac Kladuša—Cazin—Bihać. O ovome poslali smo vam telefonsku depešu preko Bužima, pošto s vama nismo imali direktne veze. Također smo vam uputili kurira sa pismom istog sadržaja. Ne znamo da li ste primili depešu i da li se je kurir uspio probiti. U vezi s time saopštavamo vam još jedanput da V Brigada ima potpasti pod komandu Štaba vaše divizije, tako dugo dok će operirati zajedno sa vašim brigadama na tamošnjem sektoru. Potrebno je održati vezu između našeg Štaba i Štaba vaše divizije putem kurira. Mi vam šaljemo kurira preko Cazina, a ukoliko bi i taj put bio presječen, tada će se morati održavati veza preko Bihaća. Vezu sa nama gledajte na svaki način redovito održavati. Izvještavajte nas svakodnevno putem kurira o svim promjenama i toku borbe kod vas.

Snage Kordunaškog i Banijskog odreda treba da se održe svaki na svojem terenu i poslije ako neprijatelj taj teren okupira. Jednice treba porazmjestiti na njihove stare sektore, a

¹ Dokument, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10—1, k. 431.

² Njemačka SS divizija „Prinz Eugen“ i dijelovi talijanske divizije „Lombardia“

³ Vidi dok. br. 89.

⁴ Dijelovi Sedamdeset četvrtog pješadiskog puka divizije „Lombardia“

⁵ Vidi dok. br. 74 i tom V, knj. 12, dok. br. 90.

ako na nekom sektoru nije se moguće održati tada taj sektor treba ipak kontrolirati. Zadatak odredskih jedinica u pozadini neprijatelja sastoji se u slijedećem: da razviju živu aktivnost na neprijateljskim komunikacijama, da napadaju manje neprijateljske posade, da osiguravaju naše terenske političke radnike, da izvještavaju naše glavne vojne snage i štabove, koji se nalaze vani, o stanju u neprijateljskoj pozadini, o svojoj aktivnosti itd. Aktivnost odredskih jedinica u pozadini neprijatelja olakšat će borbu brigadama i stvoriti bazu za ubacivanje većih naših jedinica u pozadinu neprijatelja. Ako bi, u slučaju, teritorij Banije bio okupiran, vi ćete dati Banijskom odredu gore navedene upute.

Šaljite nam hitno izvještaje. Mi se nalazimo u 11 17 19 31 25 33 37 33⁶.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

BR. 85

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 24
SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I
PO HRVATSKE O NAPADU NA OKUČANE¹**

ŠTAB
XII N.O. BRIGADE
HRVATSKE
Broj: 45/1943
Dana 24. januara 1943

**ŠTABU IV DIVIZIJE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE**

Položaj

Dostavlja se vojni izvještaj o akciji XII Brigade na neprijateljsko uporište Okučani².

Prema naređenju štaba IV Divizije broj 87³/1943 od 21.I. 1943 jedinice naše brigade prišle su izvršenju zadatka po planu koji vam prilažemo.

Napad je počeo sa malim zakašnjenjem pojedinih bataljona, što će se niže naznačiti.

⁶ Mjesto šifrirano. Štab korpusa nalazio se tada u Rakovici. Vidi dok. br. 91.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—2, k. 892.

² Vidi dok. br. 65 i 76.

³ Vidi dok. br. 65

I Bataljon:

Jedinice ovog bataljona otpočele su napad sa zakašnjenjem od 15 minuta, naročito one dvije čete koje su se morale pod vatrom probijati do željezničke stanice, jer ih je neprijatelj primjetio. Ove su jedinice uspjele opkoliti sve objekte koje je trebalo likvidirati, ali uslijed vidljive noći i dobro preglednog terena nije se moglo privući objektima. Uspjelo je neprijatelja istjerati iz benzinskog slagališta, kome se nije moglo prići jer je prilaz bio tučen od neprijatelja.

Sa stanice je neprijatelj pokušao napad na dvije čete koje su se tamo nalazile, ali su bili odbijeni uz gubitke od preko 40 Nijemaca, do kojih se nije moglo prići, jer je prilaz bio tučen od neprijatelja, samo se uspjelo izvući jedan njemački laki mitraljez.

Nešto pred sam napad u stanicu je ušao vlak iz Novske sa 8 vagona [vojnika], koji su stupili aktivno u borbu zajedno sa posadom koja se nalazila u željezničkoj stanici, tako da se stalno šetkao stanicom i pucao na naše jedinice. Nije se moglo tačno saznati kolike su snage bile u toj kompoziciji, ali zna se da su pucali iz pušaka i puškomitraljeza. Prema izvaji zarobljenih Nijemaca, u vagonima se nalazila jedna kompanija Nijemaca koja je trebala da produži za Banju Luku.

Kada je izdato naređenje, jedinice su se povukle u redu u 6.30 časova, i uspjele izvući sve mrtve i ranjene drugove, kojih je bilo 8 mrtvih i 11 ranjenih. Mrtvi drugovi zakopani su 6 na groblju u Bijeloj Stijeni a 2 u Trnakovcu.

II Bataljon:

Jedinice ovog bataljona otpočele su napad sa zakašnjenjem od 20 minuta. Četa ovog bataljona koja je imala u zadatak da likvidira Mimića mlin zakasnila je svega za 5 minuta i bila je dočekana vatrom neprijatelja koji je bio već u svom pripremom rasporedu za doček našeg napada. Ostale dvije čete koje su imale u zadatak da likvidiraju žandarmerijsku stanicu i ostale objekte oko nje, također su bile dočekan neprijateljskom vatrom i bile tučene dok još nisu bile izvršile raspored za napad, tako da je neprijatelj izašao na teren i napao četu koja je trebala prilaziti preko nove škole. Neprijatelj ju je napao sa namjerom da istu zaobiđe i napadne s leđa. Kako je ova četa uspostavila dobru vezu sa susjednom četom, koja je imala za zadatak da likvidira baraku, uz pomoć iste uspjela je suzbiti svaki neprijateljski napad. Uslijed vidne noći i jake neprijateljske vatre nisu mogli prići k objektima, dok je neprijatelj imao oko desetak žrtava.

Ukupni gubitci ovog bataljona su 4 mrtva i 11 ranjenih drugova, koji su blagovremeno izvučeni. U borbi je dobivena 1 puška.

III Bataljon:

Jedinice ovog bataljona sa zakašnjenjem od 20 minuta napale su određena im uporišta, kojima su se neopaženo privukle na oko 200 metara, nakon čega su dobile jaku neprijateljsku vatru iz svih objekata i rovova koji su se nalazili oko njih. Na osnovu toga je bilo nemoguće prići zgradama i pristupiti likvidaciji istih. U ovoj borbi neprijatelj je izlazio iz svojih objekata i ogrnut u bijelim plahtama vršio napade, što je naše borce dovelo dosta u zabunu, ne nadajući se ovoj taktici neprijatelja. Jedinicama je uspjelo na juriš zauzeti tri neprijateljska rova ispred kapele iz kojih je neprijatelj bio prinuđen utedi u zgrade. Zatim je likvidirana zgrada u kojoj su se nalazila 4 finansa, od kojih je dobijeno 4 puške i 200 metaka. U ovoj borbi ubijeno je oko 15 Nijemaca pred samim zgradama, ali kako je banda jakim vatrom branila prilaz zgradama, a i uslijed vidljive noći, nije se moglo likvidirati iste, niti se pak mogla odnijeti prema i oružje sa mrtvih Nijemaca.

Za vrijeme ove borbe bataljon je izgubio 8 a ranjeno je 18 drugova, dok su 2 nestala. Svi su ranjenici izvučeni, dok su 4 mrtva ostali koji se n'su mogli izvući zbog jake vatre, a pošto su isti ležali na tučenom prostoru.

IV Bataljon:

Dvije čete ovog bataljona učestvovala su u samome napadu. Jedna od njih bila je pridodata I Bataljonu, sa zadatkom da pretresa stanove na raskrsnici i slagalište hrane. Pretresom tih kuća zaplijenjeno je 27 pušaka i 1 puškomitraljez, 2 šmajsera, 20 bombi, 4.000 metaka, 4 pišalice mašine i 1 radio-aparat. Zarobljeno je 7 domobrana. Četa koja je imala zadatak da razoruža stražu željezničkog mosta i domobrane u kući kod vaktarne: Zadatak je izvršen djelomično. Zarobljeno je 7 domobrana, zaplijenjeno je 7 pušaka i 5 bombi. Vaktarnicu i kuću gdje je bila posada zapalili. Vod koji je dobio za zadatak da likvidira selo Gornji Bogičevci nije izvršio svoj zadatak, jer po izvještaju informativca⁴ III Operativne zone trebalo je biti do 15 ustaša, međutim je bilo preko 80 neprijateljskih vojnika u bunkerima. Na tom mjestu poginula su 2 a ranjena tri, dok su 3 nestala. Ukupni gubitci u ovom bataljonu su 3 mrtva, 3 ranjena i 3 izgubljena druga.

Zarobljeno je svega ukupno: 21 domobran, 4 finansa, 3 Nijemca, 1 ustaša, 1 žandar i 3 civila. Od oružja dobiveno je: 1 laki i 1 puškomitraljez, 47 pušaka, 4.200 metaka, 25 bombi, 4 pišalice mašine i nešto vojničke sprema.

Prema izvještajima naših jedinica broj mrtvih neprijateljskih vojnika iznosi oko 60 do 70, dok je broj ranjenih nepoznat.

⁴ Stojan Divić

Sveukupni naši gubitci iznose 23 mrtva, 47 ranjenih i 5 nestalih. Imena poginulih i ranjenih drugova dostaviće se naknadno dok se pokupe detaljni podaci o njima. Naši drugovi zakopani su u selima Cage, Trnakovac, Bijela Stijena i Bobare. Sahrana je izvršena uz vojničku počast.

U III Bataljonu herojski je poginuo vodnik drug Dražić Dušan, koji se u svim dosadašnjim borbama naročito isticao. U akciji na Podravsku Slatinu bio je ranjen a u Okučanima, prilikom juriša na školu, prednjačeći drugovima, hrabro je poginuo. Pokojni drug Dražić rodom je iz sela Paučja, Sreza našičkog, po zanimanju zemljoradnik.

Prema opštoj situaciji i radu jedinice naše brigade vidi se da akcija nije u potpunosti uspjela. Prvenstveno i od najglavnijih uzroka zbog toga što je osvjetljivanjem mjeseca bila potpuno vidna noć, te se jedinice nisu mogle neprimjetno privući neprijateljskim uporištima. Drugo, vidi se da se je neprijatelj nadao našem napadu i bio je spreman dočeku, a vidi se i po tome da je bio spreman, što je na mjestima vršio napad, kamuflirajući se bijelim plaktama uz povike „forvec“⁵. Osim toga bila mu je skrenuta pažnja vatrom naših zasjeda koja je bila otvorena 20 minuta prije određenog vremena. K tome moramo dodati i zakašnjenje od 20 minuta od naših jedinica, tako da su partizani još prije zauzimanja rasporeda za borbu bili već tučeni neprijateljskom vatrom. Jedan od uzroka bio je i taj što su svi prostori oko uporišta bili izloženi jakoj neprijateljskoj vatri i sama pozadina od istih je bila brisana.

Veze između bataljona i Štaba brigade funkcionisale su, međutim veza između samih jedinica unutar uporišta bila je mjestimično prekinuta, iz razloga što se kuriri nisu mogli prebacivati i krila pojedinih jedinica nisu mogla održavati vezu sa svojim susjednim jedinicama.

Utrošeno je 13.000 metaka i 35 mina lakog bacača. Dobijeno je 4.200 metaka, tako da manjak iznosi 8.800 metaka. U borbi jedan laki mitraljez zatajio. Izgubljeno je 5 pušaka.

Naročite napomene

Jedinicama je bilo striktno naređeno da se moraju izvući svi kako ranjeni tako i poginuli drugovi, međutim 4 poginula druga iz III Bataljona i 1 iz I Bataljona nisu se mogli nikako izvući jer su bili stalno pod vatrom neprijateljskih mitraljeza. Dešavalo se slučajeva da su se drugovi puzajući dovlačili do svojih poginulih drugova i bili su pogođeni od neprijateljskih kuršuma. Neke su poginule drugove izvlačili na taj način što su ih vezali žicom za nogu i na taj način izvlačili iz tučenog prostora.

⁵ vorwärtz — naprijed

Sanitetska služba u svim jedinicama zadovoljila je pored mnogih poteškoća. Ranjeni drugovi su uvijek blagovremeno otpremani u pomoćno previjalište, dok se je daljnja evakuacija vršila u glavnom preko Čaga za glavno previjalište, jer se evakuacija nije mogla vršiti preko sela Ratkovaca zato što selo Gornji Bogičevci nije bilo oslobođeno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Vlado Janić

Komandant:
Vinko Antić

BR. 86

IZVJEŠTAJ ŠTARA ŠESNAESTE NO BRIGADE OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA KOMUNIKACIJU BEOGRAD—ZAGREB¹

ŠTAB
XVI BRIGADE NO. VOJSKE
HRVATSKE
Br. 22/943
24-I-1943 g. 15.45 h.

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

Položaj

Na osnovu naređenja te divizije br. 84²/43 ova brigada dobila je u zadatak postavljanje zasede prema St. i N. Gradiški i likvidaciju žel. stanice Dragalić. Štab brigade je u tome smislu izdao naređenje jedinicama radi izvršenja zadatog zadatka.

Tok borbe:

I bataljon u zasedi prema St. Gradiški, koju je postavio ispod samog sela Dubovca i levo i desno od sela, i likvidacija Haldikove pilane.

Bataljon je pilanu likvidirao, ali ista nije zapaljena zbog toga da ne bi osvetlila jedinice XII brigade, koje su iz toga pravca napadale grad³. Ujutro u 8 sati našla je banda⁴ iz St.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorskog instituta pod reg. br. 17—2, k. 908.

² Vjerovatno pogrešno stavljen broj naređenja. Naređenje Divizije za ovu akciju upućeno je podređenim jedinicama pod brojem 87/43. Vidi dok. br. 65.

³ Misli se na Okučane. Vidi dok. br. 76 i 85.

⁴ i ⁶ Vidi dok. br. 65.

Gradiške sa nekoliko kamiona, koja je odbijena, a jedan kamion zapaljen. Bataljon je porušio oko 150 bandera t.t. veza, isekao žice i narušio drveće na cestu u cilju sprečavanja prolaska neprijateljske motorizacije.

II bataljon u zasedi prema N. Gradiški sa zadatkom da zatvori drum i prugu... U 24 časa naišao je oklopni voz koji je onemogućio dalju diverziju pruge i t.t. veza. Vod koji je osiguravao radne grupe seljaka⁵ povukao se je u sastav svoje zasede; kada je voz došao na mesto pokidane pruge, banda se iskrkala iz voza i u streljačkom stroju produžila napredovanje prema zasedi. Zaseda je otvorila vatru na daljinu od 100—200 metara, borba je trajala 3 časa sa manjim i većim prekidima vatre. Nakon vatrenog zatišja, oko 3 časa, neprijatelj se povukao i ukrcao u oklopni voz te otišao u N. Gradišku. Banda je bacala raketle raznih boja u pravcu naše zasede u cilju osvetljavanja terena. Zapaženo je da neprijatelj naročito bacao raketle u pravcu odakle je dejstvovao teški mitraljez, ne bi li ga otkrio.

III bataljon, koji je imao zadatak likvidaciju žel. stanice Dragalić, bio je u zakašnjenju 10 minuta, žel. stanica je likvidirana i zapaljena, u isto vreme uništena su i sva železnička postrojenja kao i svi vagoni zapaljeni. Borba za stanicu trajala je 2 i po sata, iz sela je davan otpor iz mnogih kuća pojedinačnom vatrom, te zbog toga bataljon je morao pristupiti čišćenju sela i to sa jednom četom. Četa je bandu isterala iz pojedinih kuća i svu sterala u školu, ali školu nije mogla likvidirati pošto je škola masivna zgrada (jednospratna) i ista bi se tek nakon duže borbe mogla likvidirati i sa velikim žrtvama.

Snage neprijatelja nisu tačno poznate ali su se uglavnom sastojale iz Nemaca i ustaša⁶.

Zarobljeno je 54 domobrana i 2 ustaše.

Zaplenjeno 3 šmajsera, 30 pušaka od kojih 22 manlihera i 8 mauzera, 28 bombi, 3 pištolja, 800 metaka, 8 vagona nepretrađenog duvana, 2 vagona suvih šljiva, 1 vagon konzerviranog paradajza, 4 vagona čaja, 2 vagona presovanog orahovog i rastovog lista, te 2 vagona nekog presovanog lista. Od toga je izvučeno 2—3 vagona duvana i nekoliko vreća suvih šljiva, a sve ostalo moralo je biti spaljeno pošto se nije moglo evakuisati.

Neprijatelj je imao oko 70 mrtvih, a približan broj i ranjenih.

Naši gubici su: 11 mrtvih, 12 ranjenih i 4 živa uhvaćena (spisak mrtvih i ranjenih drugova prilažemo).

Mrtvi I bataljona sahranjeni su u selu Dubovcu, III bataljona i ranjeni-naknadno umrli u selu Trnavi.

Utrošeno 7.900 metaka i 10 bombi. A dobiveno je 800 metaka.

⁵ Riječ je o seljacima koji su učestvovali u rušenju pruge.

U ovoj akciji naročito se je dobro pokazala bolnička četa naše brigade, kako u samom iznošenju ranjenika tako i u organizaciji samog izvlačenja. Bio je čak slučaj da je izvlačeći jednog ranjenika ranjen i drug i drugarica iz bolničke čete, a posle toga ipak drugi bolničari bez ikakvog straha iznose istog ranjenika odmah iz borbe.

Smatramo da je naša brigada u celosti izvršila svoj zadatak, osim manjih grešaka i propusta koji nisu ništa naškodili akciji. Zadatak naše brigade izveden je tačno po planu.

Greške u akciji: nevođenje dovoljno računa o utrošku municije (II bataljon), prerano otvaranje vatre na kamion (II bataljon), nevojničko ulaženje u selo.

Snalaženje starešina: I bataljona dobro, II bataljon na momente gubi sigurnost u rukovođenju, i lako nasedanje paničkim vestima, slabo organizovanje izvoza plena i nepotpuno izvršenje konkretnog naređenja.

Veza između brigade i II i III bataljona kao i između ta dva bataljona funkcionisala je izvrsno, veza između brigade i I bataljona dosta slaba zbog velike udaljenosti i teškog prelaženja ceste i pruge i prolaženja kraj banditskog sela Bogičevci (G.)⁷. Veza od brigade do divizije uredna, t.j. slati su izveštaji tačno svaka 2 sata, a od divizije do brigade slaba, primili smo samo jedno naređenje, a i to po prirodi samog naređenja, t.j. da izvršimo ono i onako kako je naređeno, trebalo je da izveštaj primimo najmanje 4 sata ranije. Veza između naše i XII brigade nije funkcionisala, uhvaćena je veza svega jedanput, a XII brigada je i povukla svoje jedinice a da o tome nije izvestila našu zasedu, što je moglo imati kobnih posledica po bataljon, baš hvatanje veze sa XII brigadom krivo je da su 2 naša druga pala u ruke bandi.

Iskidano je od Okučana do Gradiške železničke pruge i t.t. veza relativno malo iz razloga gotovo stalne borbe sa oklopnim vozom i borbe sa bandom u Dragaliću.

Napomena: u izveštaju smo naznačili da spisak mrtvih i ranjenih drugova prilažemo, međutim baš smo sada dobili izveštaj da taj izveštaj možemo sastaviti potpuno tek za par dana, zbog toga taj izveštaj poslat ćemo za nekoliko dana.

Evakuacija ranjenika i čitava sanitetska služba savršeno je funkcionisala.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. polit. komesara,
Mutak Vlado

Komandant,
Rade Knežević

⁷ Gornji

IZVJEŠTAJ ŠTABU TREĆE OPERATIVNE ZONE OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA PODREĐENIH JEDINICA OD 26 PROSINCA 1942 DO 24 SIJEČNJA 1943¹

Operativni izveštaj
od 24.XII.1942 do 24.I.1943.

ŠTAB
III OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O.
HRVATSKE
O. broj: 127/43
Dana 24 januara 1943

GLAVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

I. OPĆA VOJNIČKA SITUACIJA NA SEKTORU
III OPERATIVNE ZONE

Formiranjem naše IV divizije², akcije na sektoru III operativne zone su dobile značajniji karakter. Ovim formiranjem omogućeno je izvršivanje velikih akcija, što je neprijatelja znatno zbunilo. Prve akcije koje je divizija izvršila³ vršene su na granici između našeg oslobođenog područja i okupiranog područja. Naš I i II odred za to vreme nisu vršili značajnije akcije. Razlog tome je momentalno nesnalaženje komandnog kadra, a i svaki odred je morao dati 100—200 najboljih boraca, dobro naoružanih, za formiranje novih brigada, odnosno divizije. Isto tako i divizija nije izvršila dovoljan broj akcija koliko bi mogla u tom razdoblju da izvrši. Jedan od glavnih razloga tome jeste sređivanje organizacionog stanja divizije.

Stanje kod neprijatelja pokazuje jednu veliku zbunjenost i nesređenost. Neprijatelj stalno vrši manevrisanje sa svojim snagama i to su mahom manje snage (500—1500). U zadnje vreme došla je u [Slavonsku] Požegu 8 pešadijska pukovnija koja je dobila zadatak: „čišćenje“ partizana iz Požeške kotline. Čim su se pojavile naše snage na pruzi Brod—Sarajevo⁴, odmah je ta pukovnija odjurila za Bosnu. U zadnje vreme prolaze glav-

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6—2, k. 1484.

² Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 45, 46 i 66.

³ Vidi dok. br. 11 i 65.

⁴ i ⁸ Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 70 i 80.

nom prugom u pravcu Zagreba ogromni nemački transporti koji dolaze iz Srbije i Grčke. Najveći deo tih snaga odlazi za Nemačku i Italiju, dok znatan deo ostaje na sektoru Sunja—Sisak—Petrinja⁵. Zadnjih nekoliko dana pojačale su se posade u Novoj Gradišci, Okučanima i Novskoj (oko 5000 Nemaca), ali sada je stanje opet normalizovano, te snage su najvećim delom otišle prema Banja Luci.

Neprijatelj i dalje drži normalne posade po svojim uporištima, izuzev uporišta na pruži Banova Jaruga—Virovitica koja su znatno ojačana, jer neprijatelj očekuje nadiranje naših snaga u pravcu zapada. Te posade sačinjavaju najvećim delom domobrani, kulturbundaši, ustaše i legionari.

Rad, moral i disciplina naših jedinica još uvek ne zadovoljava. Stanje u našoj XII brigadi, odnosno u IV diviziji je znatno bolje nego u odredima. Borbenost u brigadama je odlična, što se naročito pokazalo u zadnjim akcijama. Moral i disciplina u brigadama uglavnom zadovoljava, svaki dan ide na bolje. Moral i disciplina u našim odredima ne zadovoljava. U zadnje vreme je vršen vrlo mali broj akcija i to je nepovoljno uticalo na moral i disciplinu boraca. U tu svrhu smo pozvali na savetovanje štabove I i II odreda, te im ukazali na nedostatke, manjkavosti i propuste. Izradili smo zajednički plan i postavili im konkretne zadatke koje trebaju da izvrše u određenom roku. U I odred smo poslali druga Stipu⁶, oficira štaba III operativne zone, da bi im pomogao prilikom izvođenja nekih akcija.

Rad štabova, kako našeg štaba, tako i štaba divizije i štabova odreda, još uvek ne zadovoljava. U štabovima još uvek nije postignuta dovoljna preciznost u podeli rada pojedinih rukovodilaca, ekspeditivnost, tačnost i urednost je još uvek vrlo slaba. Naročito moramo podvući da se svi štabovi vrlo aljkavo odnose na podnošenje izveštaja, koji još nijedanput nisu stigli na određeno vreme. Napr. štab divizije od svoga osnutka do danas nije poslao još ni jednoga službenog izveštaja. To je opet jedan od glavnih razloga da štab zone ne može slati detaljnije i sređenije izveštaje Glavnom štabu. Vaša Naredba br. 17 od 24.IX.1942 je ipak pronađena i svi štabovi su sa njom upoznati, te se nadamo da ćemo moći naše iduće izveštaje slati prema toj naredbi.

Služba veze se je u zadnje vreme znatno popravila. Što smo u tom pravcu poduzeli, to smo Vas izvestili u našem zadnjem dopisu O. br. 1 od 17.XII.1942⁷. Drug oficir za vezu Čiro Dropulić i sada se nalazi na terenu i bavi se oko sređivanja

⁵ Koncentracija ovih snaga na području Banije vršena je u cilju priprema Četvrtе neprijateljske ofanzive. Vidi dok. br. 2 i 72.

⁶ Pavle Vukomanović-Stipe

⁷ Vidi tom V. knj. 10, dok. br. 45.

veze sa Vama preko Moslavine i preko Kozare, pošto je za sada veza preko Banije sa Vama prekinuta.

Čim smo čuli preko „Slobodne Jugoslavije“ da su jedinice I srpske divizije izbile na Savu između Gradiške i Bos. Broda⁹, odmah smo uputili naše drugove da uspostave vezu sa njima. Mislimo da će se to moći lako izvršiti. Time bi dobili vezu sa Vrhovnim štabom, a preko njega i sa Vama.

II. IZVEDENE AKCIJE

26 decembra 1942 jedinice naše XII brigade izvršile su napad na neprijateljsko uporište Orljavac⁹ u 5.40 časova. U samoj akciji učestvovao je IV udarni bataljon, dok su ostali bataljoni učestvovali u zasedama sa jednom četom II odreda.

Napad na samo uporište bio je iznenadan, tako da je neprijatelj zatečen na spavanju — nije se nadao napadu u ovo vreme. U toku borbe od nekoliko časova, svi bunker i bili su likvidirani, samo je ostao još štab nemačke komande, koji je likvidiran u 11.30 časova. U akciji na samo uporište zaplenjeno je 45 pušaka, 5 puškomitraljeza, 5 ručnih mitraljeza, 1 laki minobacač bez mina, 25.000 metaka, jedna ispravna vojnička radio-stanica, čija se je domobranska posada predala i ostala u partizanima. Zapaljen je jedan kamion, zarobljeno dosta vojničke spremne. Neprijatelj je imao više od 55 mrtvih, među kojima i jedan kapetan i jedan lajtnant (posada je bila sva kulturbunđaška izuzev posade kod radio-stanice). Naši gubitci su 9 mrtvih i 10 ranjenih drugova.

Zasede su u toku čitavog dana odbijale žestoke navale neprijatelja.

I udarni bataljon odbio je neprijatelja koji je nastupao iz Milivojevaca i Požege. Odbijajući navale neprijatelja zaplenio je 2 puškomitraljeza, 8 pušaka, 800 metaka, te nešto odeli i obuće. Zarobljeno je 7 Nemaca (Reichswehr)... U borbi je ubijeno 15 švaba. Gubitci ovoga bataljona su 2 poginula i 1 lakše ranjen.

II udarni bataljon odbio je navalu neprijatelja koji je pošao iz Kamenske¹⁰. Neprijatelj je ostavio na bojnopolju 12 mrtvih. Zaplenjeno je 6 pušaka i 1 laki minobacač. Naši gubitci su 2 mrtva i 1 ranjen.

III udarni bataljon već oko 8 časova bio je napadnut od neprijatelja koji je nadirao cestom od Požege. Neprijatelj je odbijen izgubivši 12 mrtvih. Drugi napad bio je ponovljen već u 11 sati. Ovom prilikom napad je bio mnogo žešći i naše su se jedinice morale povući na drugi položaj, jer je neprijatelj iz prvog napada otkrio naš položaj, te ga tukao jakim artiljerij-

⁹ Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 81 i 86.

¹⁰ Bučko Kamensko

skom vatrom i minobacačima. Osim toga je neprijatelj nadirao sa nekoliko strana. Veštim manevrom naše jedinice su uspele da osujete prodor neprijatelja i ubiju 6 bandita. Treći napad bio je oko 15 časova, kada su borci III bataljona prsa u prsa uspele da odbiju neprijatelja. U toj bitci neprijatelj je imao 30 mrtvih. Naši gubitci iznose 1 mrtav i 6 ranjenih. Zaplenjeno je 6 pušaka i 1 puškomitraljez.

Naređenje za povlačenje izdato je u 16 časova, pošto je uporište likvidirano i neprijatelj odbijen. Naše jedinice su se povukle na nove položaje koje im je odredio štab brigade, t.j. na blokadu Kamenske.

Dakle u samom uporištu i zasedama dobiveno je sledeće oružje:

59 pušaka, 8 puškomitraljeza, 5 ručnih mitraljeza, 2 laka minobacača, 15 pištolja i 25.000 metaka. Gubitci neprijatelja iznose 142 mrtva, preko 120 ranjenih, 11 zarobljenih Nemaca i 3 domobrana. Naši gubitci 12 mrtvih i 17 ranjenih drugova. Posle te akcije naređena je blokada Kamenske (sekcija Sl. Požega). Drugoga dana, t.j. 27.XII.1942, neprijatelj je u streljačkom stroju sa 400 nemačkih vojnika pokušao da dođe u pomoć opsednutim kulturbundašima i legionarima u Kamenskoj. Oko 10.30 časova naišao je na zasedu kod sela [Kamenski] Šeovci i bio je odbijen uz gubitke od 12 mrtvih, među kojima je bio i jedan nemački oficir... Neprijatelj se posle toga povukao. Zaplenjena su dva nemačka laka mitraljeza, 2 prsna mitraljeza, 6 pušaka i 2 pištolja. U toku noći 27 na 28, opkoljen neprijatelj u Kamenskoj, uvidevši da mu ne može doći pomoć, uspeo je pobeći preko Javorovice za Vilić Selo i Požegu, kojom su mu prilikom služili kao vodiči Srbi seljaci iz sela Mijači. Naše su snage ušle u Kamensku, zapalile sve rovove i nastanbe koje je neprijatelj izgradio. Nađeno je 15.565 metaka 7.9 mm, 40 velikih mina za minobacač i 89 mina za laki minobacač, te nekoliko sabotiranih pušaka.

U akciji na uporište, u zasedama i blokadi u Požeškoj kotlini kroz tri dana jedinice naše brigade zaplenile su: 8 puškomitraljeza, 2 laka nemačka mitraljeza, 7 prsni mitraljeza, 65 pušaka, 6 pištolja, 40.565 mauzer metaka, 40 velikih mina i 89 mina za mali bacač. Gubitci neprijatelja su 154 mrtva, 11 zarobljenih bundaša (koji su naknadno streljani kao odmazda za neka naša popaljena sela) i 3 domobrana radio-telegrafista, koji su ostali u partizanima, te i njihova ispravna radio-stanica. Naši gubitci 16 mrtvih i 21 ranjen drug.

Moramo podvući da su se borci istakli kako u samom napadu, tako i u zasedama. Naročito oni drugovi koji su jurišali na bunkere i utvrde. Osim toga treba naglasiti da se naši borci privikavaju vođenju borbe sa neprijateljem i po danu. Nedostaje

im još veštine i lukavstva za vođenje borbe po danu. Suviše smelo se kreću i prebacuju, te se izlažu očitom neprijateljskom nišanu i to je jedan od glavnih uzroka dosta visokih naših gubitaka. Veza je u ovoj akciji dobro funkcionisala. Taktička upotreba teških mitraljeza došla je ovog puta do punog izražaja, tako da je od jednog našeg teškog mitraljeza, koji je bio pravilno postavljen, neprijatelj padao kao snoplje. Važno je istaći još i to da su ovde naši borci temeljito potukli te „famousne“ prave Nemce i stekli uverenje da partizan može i sa Nemcima da izvojuje pobedu.

Posle ove akcije formirana je IV divizija, o čijim daljnjim akcijama ćete dobiti izveštaj od štaba naše IV divizije.

Akcije I odreda

1.I.1943 jedinice I odreda napale su električnu centralu u Kuzmici¹¹, koja osvetljava Požegu. Centralu je čuvalo 30 domobrana. Na dan napada većina domobrana nalazila se po selu i pila. U toj akciji zarobljeno je 8 domobrana i 1 ubijen. Zaplenjeno je 14 karabina, 400 metaka, 2 bombe, 10 čebadi i 8 kompletnih odela. Partizani su ušli u centralu, ali je nisu potpuno uništili, te je nakon 2—3 dana Požega opet imala svetlo. Razlog tome što je to tako površno učinjeno leži uglavnom na štabu odreda koji nije izabrao drugove koji znadu temeljito rušiti postrojenja i nije ih uputio kako da se to poruši.

4.I.1943 odred je bio napadnut od Nemaca i legionara kod sela Matičevac¹². Usled premoćnosti neprijatelja i slabe organiziranosti i veze između štaba odreda i štabova pojedinih bataljona, naše jedinice su se gotovo bez borbe povukle. Štab je u ovome slučaju kriv što nije imao predviđen plan gde i kako će se prihvatiti borba u slučaju nailaska neprijatelja.

15.I.1943 jedinice I odreda izvršile su napad na neprijateljsko uporište Poljana¹³ (sekcija Pakrac) gde je bilo 100 domobrana, koji su došli sa kursa iz Stockeraua. Napad nije uspeo. Banda je bila raspoređena u tri zgrade, od toga 2 potpuno utvrđene. Akciju je vršio I bataljon I odreda. Drugovima je na nekim mestima uspeo doći do samih zidova, ali su bili nemoćni. Prozori i vrata bili su zazidani. U trećoj zgradi, koja je bila slabije utvrđena, uspeh je izostao zato što nije bilo dovoljno brzine, jer drugovi na prvi mah nisu izvršili juriš, nego su dozvolili bandi da se rasporedi na prvi i drugi sprat i tako organizira odbranu. Jedan ogromni razlog za neuspeh je neodlučnost komandira i vodnika, naročito vodnika koji je napadao na treću zgradu. Naši gubici su 6 lakše ranjenih drugova, dva teže i 1 mrtav. Neprijateljski su gubitci nepoznati. Zarobljen je

¹¹ i ¹² Vidi dok. br. 6.

¹³ Vidi dok. br. 57.

jedan domobran i dobivena je jedna puška. Neprijatelju je pošla pomoć vlakom iz Banove Jaruge. Diverzantska grupa I odreda minirala je prugu. Usled eksplozije prvi vagoni koji su išli pred mašinom su odleteli u zrak zajedno sa domobranima. Ostali deo vlaka vratio se je nazad u Banovu Jarugu. Na mestu eksplozije nađen je jedan ručni mitraljez, 8 mauzera i nešto sprema.

Diverzantska grupa I odreda

21.XII.1942 diverzantska grupa digla je voz između Okučana i Nove Gradiške. Uništena je lokomotiva i 5 vagona. Bilo je 37 mrtvih i 39 ranjenih, od kojih je naknadno umrlo 18. Voz je bio transportni nemački.

24.XII.1942 ista grupa postavila je minu između Okučana i Novske. Dignut je u zrak transportni nemački voz. Uspeh nije poznat.

26.XII.1942 ista grupa postavila je minu na glavnoj pruzi kod Grabovca. Vlak je iskočio iz šina. Uspeh nije poznat.

31.XII.1942 ista grupa digla je voz između Nove Gradiške i Dragalića ispod sela Kovačevac. Voz je bio nemački transportni. Lokomotiva i 12 vagona je uništeno. O mrtvima i ranjenima nemamo podataka.

Pionirska četa I odreda

U ovom razdoblju ova četa porušila je 2 mosta i prekopala cestu Nova Gradiška—Požega, zatim je vršila iskopavanje neeksploziviranih avionskih bombi.

Akcije II odreda

24.XII.1942 jedinice II odreda vršile su neuspešnu akciju na mesto Čaglin (tu su vođiči potpuno zatajili i krivo odveli naše jedinice).

28.XII.1942 jedinice II odreda bile su napadnute od neprijatelja na položaju G. Motičina. Nakon duže borbe naše su se jedinice morale povući usled nadmoćnosti neprijatelja. Neprijatelj je imao 11 mrtvih i nekoliko ranjenih. Naši gubici su 1 mrtav i 1 lakše ranjen.

31.XII.1942 jedinice II odreda napale su mesto Podgorač (sekcija D. Miholjac). U mestu su se nalazili samo žandari, koji su bili dobro utvrđeni u bunkerima, ograđenim bodljikavom žicom. Zarobljena su 3 žandara i 4 domobrana, dok je ostalih 18 pobeglo. Dobiven je 1 puškomitraljez, 12 karabina, 1 vojno-državni pištolj, 18 komada bombi i 3000 metaka. Likvidirana su 3 ustaše.

4.I.1943 jedinice II odreda zaplenile su u šumariji u Trnjanima 105.000 kuna. Ubijen jedan bandit ustaša.

Iste noći jedinice II odreda napale su žandarmerijsku posadu u Garčinu, koja se je krvavo branila. Zarobljeno je 5 ma-

uzera i 8 civilnih pušaka, te nešto municije, odeće i radio-aparat. U toj akciji poginuo je politdelegat drug Stjepan Malešev.

5.I.1943 jedna naša manja grupa napala je žandarmerijsku posadu u Boboti. Ubijena su 3 žandara i 1 zarobljen, dok su 4 pobjegli. Zaplenjeno je 6 mauzera, 700 metaka, 2 bombe i 1 signalni pištolj. Opština i žandarmerija su zapaljene.

8.I.1943 napadnuta je ustaška straža u selu Predrijevo (sekcija Donji Miholjac). Zaplenjeno je 5 pušaka, 500 metaka i 3 lovačke puške. Likvidirana su 3 ustaše.

9.I.1943 izvršen je napad na domobransku stražu na mostu Niza. Zarobljeno je 5 pušaka manliher, 100 metaka i 9 bombi.

Iste noći jedinice toga odreda napale su žandarmerijsku stanicu u Koški (sekcija Vinkovci). Posada nije davala otpor, već se na poziv partizana predala. Zarobljeno je 6 karabina, 5 bombi, 500 metaka i druge spremne.

12.I.1943 grupa od 30 partizana napala je domobransku stražu u Podvinju kod Broda i zarobila bez borbe 7 domobrana, 6 pušaka i 1 puškomitraljez, te 26.500 komada metaka.

Diverzantska grupa II odreda

13.I.1943 dignut je u zrak voz na pruzi Našice—Požega. Vlak je bio prazan i zarobljeno je 5 železničara, koji su zadržani kod nas u radnom logoru. Doneli smo rešenje da ćemo sada sve zarobljene železničare zaposliti u našim radnim logorima i da ih nećemo više puštati kući.

III. STEČENA ISKUSTVA IZ AKCIJA I KRITIČKI OSVRT NA NJIH

Iskustvo nam pokazuje da se i moral i disciplina i borbenost puno lakše postižu u većim vojničkim jedinicama kao napr. brigada. Borbenost i sposobnost boraca u takvim jedinicama može se koristiti uspešno i u većim akcijama, dok sposobnosti komandnog kadra puno se sporije razvijaju. Iz iskustva vidimo da je neprijatelj puno slabiji i neodlučniji u uporištima koja se nalaze dalje od nas, te se ista sa lakoćom i gotovo bez borbe osvajaju. Razlog malom broju akcija naših odreda je taj, što je komandni sastav neodlučan, nema dovoljno smelosti i što se nosi željom za krupnijim akcijama kao i brigada, a ne vodi politiku bar delimičnih partizanskih uspeha, što bi se moglo postići i kod većih neprijateljskih uporišta, samo kad bi postojalo dovoljno veštine i odlučnosti. Naši odredi nisu do sada izvršili još ni jednu akciju gde bi neprijatelja lukavstvom pobedili (kao što je to bio ranije slučaj na Baniji). Štabovi su kruti i traže 100%—tnu sigurnost i garanciju za uspeh, to opet ne mogu nigde naći i to ih dovodi do neodlučnosti.

Do sada su naši odredi bili rascepkani po bataljonima, pa čak i četama, što je također jedan od glavnih razloga slabe aktivnosti. No sada smo i to otklonili i odredi će vršiti akcije sa svim svojim snagama zajednički.

Da bi proširili teritorij našega vojničkog dejstva i dalje od našeg oslobođenog teritorija, obadva odreda su dobila zadatak da formiraju nekoliko manjih partizanskih diverzantskih grupa, koje će imati zadatak odlaziti duboko u neprijateljski teritorij, vršiti manje oružane akcije, sabotaže, diverzije, vršiti mobilizaciju, održavati mitinge po selima u kojima nema neprijateljske posade i rasturati naš propagandistički materijal.

IV. RASPORED JEDINICA

IV divizija vrši stalan pritisak na glavnu prugu Beograd—Zagreb i to sa svim svojim snagama (sve tri brigade) na sektoru Nova Gradiška—Banova Jaruga—Novska. Ovo je učinjeno radi toga da bi smanjili pritisak neprijatelja na naše snage u Baniji, Kordunu i Bosni¹⁴. Pošto je to za neprijatelja najvažnije i najosetljivije mesto možda u celoj Jugoslaviji, to smo pristupili rušenju glavne pruge. Time ćemo najviše pomoći našim jedinicama na koje se vrši ofanziva. Odvojene akcije, makar i krupnije, koje bi mi sada mogli da vršimo, ne bi ni iz daleka koristile momentalno, kao što će koristiti ove akcije na glavnu prugu (dobili smo baš noćas neslužbeni izveštaj da je porušeno 15 km glavne pruge, da su likvidirane stanice Dragalić i Rajić i napadnuti Okučani — akcije se u tom pravcu dalje nastavljaju).

I odred dobio je u zadatak da napada i ruši prugu Banova Jaruga—Pakrac, i time da štiti leđa divizije koja se momentalno nalazi skoncentrisana južnije od njega na pruži.

II odred nalazi se na severnim obroncima Krndije i Papuka sa zadatkom nadiranja prema Podravini. Posle likvidacije neprijateljskih uporišta Voćina (po drugi put), Slatinskog Drenovca i Orahovice, naš oslobođeni teritorij se znatno proširio u pravcu prema severu. Partizanske diverzantske grupe ovoga odreda su dobile zadatak da stalno napadaju prugu Virovitica—Osijek i time ometaju eventualnu neprijateljsku koncentraciju u Podravini, dok je sam odred dobio zadatak likvidirati neka manja neprijateljska uporišta severoistočno od Krndije i time svratiti pozornost neprijatelja sa sektora Virovitica—Voćin—Orahovica, koji se gotovo sada sav nalazi u našim rukama.

V. NAŠE DALJNJE OPERATIVNE NAMERE

Sa divizijom stalno vršiti pritisak na glavnu prugu, sve dok ne navučemo toliko snaga neprijatelja sa kojima divizija ne bi

¹⁴ Riječ je o Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi.

mogla uspešno da se bori. A potom divizija treba da krene u pravcu gde postoje široke mogućnosti mobilizacije hrvatskih masa.

Stvoriti od I i II odreda u najkraćem vremenu jake i čvrste borbene jedinice, te I odred da izbaci iz saobraćaja potpuno prugu Banova Jaruga—Virovitica, a Drugi odred da isto to učini sa prugom Požega—Našice, tako bi Požega imala samo jednu prugu i cestu za vezu sa ostacima NDH. Pošto su ostale ceste pod našom kontrolom (njih četiri)¹⁵ to bi se onda stvorili uslovi za jednu sistematsku blokadu Sl. Požege.

VI. AKCIJE VELIKOG VOJNO-POLITIČKOG ZNAČAJA KOJE BI SE MOGLE IZVESTI

a) Unštavanje železničkog čvorišta Novske, s tim u vezi napad na klaonicu br. 1 NDH Jasenovački logor, i mosta na Savi. Za izvedbu tih akcija mišljenja smo da bi trebalo oko dve divizije i to izvesti sa kombinovanim snagama severno i južno od Save sa glavnim pravcem dejstva Novska—Jasenovac. Vojnički bi time dobili to, da bi neprijatelju za dulje vreme uništili jedan od najglavnijih puteva, zatim našim bi se jedinicama pružila prilika da polože ispit zajedničkog sadejstva sa jedinicama sa drugih sektora.

b) Akcija na Sl. Požegu. Sl. Požega je već do danas 75% svojih veza predala u naše ruke. Smatramo da će se moći izvesti za kratko vreme akcija na nju. Prethodno će biti potrebno porušiti sve komunikacije i veze da ne mogu nikako poslužiti za saobraćaj. Zatim izraditi detaljan plan odbrane prelaza preko gorskih masiva gde može neprijatelj najlakše da proдре i nakon tako izvršene blokade sa jednim delom jedinica lupiti na sam grad. Za tu akciju smatramo da bi nam bila potrebna najmanje još jedna brigada (za koju se nadamo da ćemo je u skorašnje vreme imati). Gubitkom Požege neprijatelj bi gubio jedan veliki i bogat kraj, izgubio bi vojni okrug te s njim i mnoge tehničke jedinice koje se nalaze u mestu, zatim veliko slagalište municije i t.d. Posle pada Požege, pala bi i sva ostala manja uporišta koja se nalaze u Požeškoj kotlini. Mi bismo time dobili veliku količinu oružja, bogat kraj odakle bi mogli snabdevati naše već prilično osiromašeno područje i našu vojsku. Politički bi dobili veoma mnogo, jer je Požega jedan od glavnih gradova u Slavoniji i čitava okolina nastanjena je mahom Hrvatima.

¹⁵ To su sljedeće ceste: Požega—Pakrac, Požega—Nova Gradiška, Požega—Našice i Požega—Velika. Komunikacija Požega—Pleternica—Kapela Batrina bila je jedina donekle sigurna veza garnizona u Požegi sa ostalim neprijateljskim garnizonima.

Napominjemo da je veza sa našim III odredom¹⁶ još uvek slaba, te nam od njih ne stižu redovni izveštaji. One izveštaje koje smo primili od njih javili smo Vam u našem poslednjem dopisu¹⁷.

S ovim našim izveštajem mi sami nismo zadovoljni. Vi gotovo nećete biti. Kako smo već napred napomenuli, jedan od glavnih razloga da je izveštaj tako nepotpun jeste taj što mi od naših jedinica ne dobivamo redovite izveštaje. Postaraćemo se da se u buduće to više ne dogodi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

BR. 88

**ZAPOVIJEST ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA FORMIRANJE OPE-
RATIVNOG ŠTABA ZA KORDUN¹**

Z A P O V I J E S T

Štaba I Korpusa Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske za 25
januar 1943

Po naređenju G.Š.H.² formira se Operativni štab za ru-
kođenje operacijama³ na sektoru Korduna.

Za komandanta Operativnog štaba postavlja se drug Veljko
Kovačević.

Za politkomesara postavlja se drug Turkulin Artur.

Za zamjenika komandanta postavlja se drug Četković Vlado.

Za operativnog oficira postavlja se drug Jovica Lončar.

Pod komandu Operativnog štaba potpadaju VI Brigada,
XIV Brigada, XV Brigada i I Bataljon IV Udarne brigade i
III Bataljon Kordunaškog odreda.

Operativni štab potpada direktno pod komandu Štaba I
Korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
V.⁴ Holjevac

Komandant:
Gošnjak⁵

(M. P.⁶)

Dostavljeno:

Štabu VIII Divizije

Komandantu V Operativne zone

Štabovima VI, XIV i XV Brigade

Štabu I Bataljona IV Brigade

Štabu III Bataljona Kordunaškog odreda

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoisto-
riskog instituta pod reg. br. 31—1/I, k. 424.

² Glavni štab NOV i PO Hrvatske

³ Riječ je o rukovođenju operacijama u toku Četvrte neprijateljske
ofanzive.

⁴ Većeslav

⁵ Ivan

⁶ Okrugli pečat: Štab Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

¹⁶ U Sremu

¹⁷ Vidi tom V, knj. 9, dok. br. 77.

**NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU
ZA KORDUN DA UPUTI IZVIDNICE U PRAVCU SLUNJA
I USTANOVU KOJE POLOŽAJE DRŽI NEPRIJATELJ¹**

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
25 januara 1943

KOMANDANTU OPERATIVNOG ŠTABA²

Potrebno je poslati odmah izvidnice u pravcu Slunja. Ove izvidnice imaju zadatak da ustanove gdje se nalazi neprijatelj³ i da li isti vrši kakav pokret. Treba ustanoviti da li se neprijatelj nalazi na Pliešu (kota 389), na Melnici (kota 518) i na Maloj Melnici (kota 471). Također je potrebno ustanoviti da li imade neprijatelja na istočnoj strani Slušnice, tj. na sektoru Lumbardenik—Lađevac. Također se treba povezati sa Trećim bataljonom Kordun. odreda i zatražiti od njega da pošalje izvještaj što znade o neprijateljskim snagama u Slunju kao i na sektoru Tržić⁴—Tobolić. Ove izvidnice mogao bi poslati I Bataljon IV Brigade. Treba također ustanoviti da li neprijatelj cirkuliše cestom Slunj—Cetingrad. Ove izvidnice uputite odmah, potom nas izvijestite o rezultatu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

P.s. Hitno uspostavite vezu sa vašom VI Brigadom.

¹ Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16—I, k. 421.

² Vidi dok. br. 88.

³ Dijelovi SS divizije „Prinz Eugen“ ušli su u Slunj 24 siječnja u 17 časova. Vidi dok. br. 198.

⁴ Vjerovatno Tounjski Tržić.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA ZA KORDUN OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O PREDUZETIM MJERAMA IZVIĐANJA NA PODRUČJU SLUNJA¹

Ko piše Operativni štab² Odakle Položaj

Kome Komandantu³ I Korpusa

O.Br. 8 datum 25. I. 43 god., 21 čas, 30 min.

Karta razmere 1:

Primili smo vaš dopis od 18 časova⁴. Mi smo već davno pozvali sve mjere, da bi doznali pravo stanje na Velikoj i Maloj Melnici, te Pliešu. Obratili smo se na I Bat. IV Brigade, a također i na Komandanta⁵ I Odreda, ali još do sada nismo saznali što je u stvari. Nadamo se da ćemo u toku noći doznati. I Bataljonu⁶ dali smo naredbu da ispita pravo stanje, pa ako se naši nalaze na Melnici⁷, da pojačaju tu posadu i da zaposjednu s manjim snagama i Malu Melnicu, dok bi došli naši bataljoni da zaposjednu te položaje. Sada ćemo im uputiti drugi dopis saglasno vašoj naredbi. Svim jedinicama dali smo naređenje za rušenje ceste. XIV Brigada nas izvještava da je na njenom sektoru⁸ nemoguće rušiti, jer nema pogodnih mjesta, ali zato su stavili nekoliko zidanih pregrada. Sve jedinice ukopavaju se.

S. F. — S. N.!

Polit. komesar
A.⁹ Turkulin

Komandant
Veljko Kovačević

¹ Original, pisan olovkom, na ratnom bloku, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6—4, k. 421 B.

² Vidi dok. br. 88.

³ Ivan Gošnjak

⁴ Vidi dok. br. 89.

⁵ Mihajlo Blažević, komandant Prvog kordunaškog NOP odreda

⁶ Četvrte NOU brigade

⁷ Na Melnici tada nije bilo naših snaga.

⁸ Riječ je o cesti Primišlje—Slunj.

⁹ Artur

OBAVJEŠTENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU SEDME DIVIZIJE O STANJU NA KORDUNU I POKRETIMA NEPRIJATELJSKIH JEDINICA¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
25 januara 1943

ŠTABU VII DIVIZIJE

Primili smo vaš izvještaj pisan 25.I u 11.50 sati.

Situacija na sektoru Korduna je slijedeća: Neprijatelj — Nijemci² su potisnuli naše snage³ i zauzeli sektor od Barilovića i Vojnića do uključivo Slunja. Talijani su ušli u Tržić⁴ i Tobolić i danas pred večer navodno su prešli preko Mrežnice u pravcu Zbjega. Po svemu izgleda da neprijatelj nije ušao još u Cetin-grad, dok je Kladuša sigurno u našim rukama.

U svome nadiranju neprijatelj se služi sa paralelnim kolo-rama i nastupa u etapama. Prekjučer su u borbi⁵ upotrijebili i 10 aviona, tako da se moraju borci priučavati i na taj vid borbe.

Snage VIII Divizije⁶, osim IV⁷ i V Brigade⁸, i dvije bri-gade⁹ V Op. zone nalaze se na sektoru južno od Slunja do Dreznika. Ukopčajte telefonsku vezu na liniju Cazin—Bihać i preko nje se povežite sa našim Štabom u Rakovici. Osim toga organizujte i relejne stanice do našeg Štaba.

Za pretstojeće operacije V Brigada se do daljnijega nare-đenja stavlja pod vašu komandu.

Daljnja naređenja dobćete naknadno. Koncentraciju na od vas navedenom sektoru¹⁰ izvršite čim hitnije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. načelnik Štaba,

¹ Dokumenat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23—1, k. 421.

² Iz sastava SS divizije „Prinz Eugen“

³ Vidi dok. br. 74, 84 i tom V, knj. 12, dok. br. 90.

⁴ Vjerovatno Tounjski Tržić.

⁵ Vidi dok. br. 117 i 122.

⁶ Misli se na Petnaestu NO brigadu i Prvi bataljon Četvrte NOU brigade.

⁷ Četvrta NOU brigada Osme divizije, bez Prvog bataljona, dejstvovala je u to vrijeme na Žumberku. Vidi dok. br. 64.

⁸ Peta NO brigada Osme divizije stavljena je, po naređenju Štaba Prvog korpusa, pod komandu Sedme divizije. Vidi dok. br. 74 i 84.

⁹ Šesta NOU i Četrnaesta NO brigada

¹⁰ Jedinice Sedme divizije, Sedma i Osma NO brigada i Peta NO brigada Osme divizije bile su koncentrisane na sektoru Šturlić—Tržić. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

**ZAPOVIJEST ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU
BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD.
PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA DRAGANIĆE
I RUŠENJE KOMUNIKACIJE ZAGREB—KARLOVAC¹**

STAB XIII P.B.
„RADE KONČARA“
Op. broj 25-I-943

ZAPOVIJEST BR. 1

Naša Brigada i IV Udarne izvršice u noći od 25/26 siječnja o.g. napad na neprijateljske posade u Draganićima² i okolnim zaseocima, te izvršiti rušenje komunikacije Zagreb—Karlovac (prugu i cestu).

O neprijatelju nemamo pouzdane podatke, ali se cijeni da ga ima u tim selima oko 2 satnije i da je uglavnom u selima G. Kupčina, Guci, Draganići i Vukšin Šipak³. Prema nepotpunim podacima neprijatelj je pored pušaka naoružan sa jednim teškim bacačem mina.

Za izvršenje toga zadatka

N a r e đ u j e m o

1. I Proleterski bataljon jednom četom daće osiguranja prema Ozlju u selu Bresariću, koja će isturivati patrole do sela Podbrežje i postaviti stalnu osmatračnicu za sve vrijeme trajanja akcije, jednim vodom osigurati [se] od Zorkovca, a sa ostatkom snaga od Mahična na cesti za Mahično ispred sela Tuškani.
2. III Proleterski bataljon nastupaće selom Brlenić—Vukšin Šipak—Konjkovsko—Gorščaki—Benčetići. Pretpostavlja se da se neprijatelj nalazi u selu Vukšin Šipak, stoga će se neprijatelj ukoliko bi se tamo nalazio likvidirati još u nastupanju, ali ako bi se dogodilo da ga se ne uspije likvidirati u prvom naletu, ostaviti jednu četu za blokadu, a sa ostale dvije produžiti do sela Benčetići, ispred koga će postaviti zasjedu na cesti Karlovac—Draganići. Na cestu navaljati drveće i ostale predmete, koji mogu poslužiti kao prepreka motorizaciji i tenkovima.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 40/1, k. 721.

² Vidi dok. br. 108.

³ U ovim mjestima bila je tada stacionirana Deveta novačka bojna.

3. II Proleterski bataljon kretaće se zajedno sa III. Po izbijanju na cestu Karlovac—Draganići jednom četom daće osiguranje od željezničke stanice Draganići kod sela Mrzljak. Ostatak bataljona nalaziće se uz Štab Brigade.
4. Mitraljeska četa uputiće dva odjeljenja mitraljeza u sastav I Prol. bataljona, dok će sa ostatkom ostati u selu Bresarić. Četa pratećih oružja uputiće lake bacače na raspoloženje III Prol. bataljonu. Top ukoliko stigne i mineri biće na raspoloženju Operativnom štabu koji će se nalaziti u selu Brlenić.
5. Znakovi raspoznavanja biće: Lanac—Lika, a ugovoreni znaci: Marko—Janko. Štab Brigade i Brigadno previjalište nalaziće se u selu Benčetići. Izvještaje slati po potrebi, a najmanje svakog sata jedan.
6. Za rušenje komunikacija i pravljenje prepreka bataljoni će ponijeti potreban alat koji će prikupiti u selu. Brigade će krenuti na izvršenje svojih zadataka u 17 sati iz sela Bresarić.
7. Napad mora biti energičan i prodoran, jer ovim napadom treba da ispoljimo našu snagu neposredno pred Karlovcem, da privučemo dio snaga koje u Karlovcu stoje kao rezerva snagama⁴ koje vrše napad na oslobođenu teritoriju⁵ i da rušenjem komunikacija spriječimo prevoz neprijateljskih pojačanja iz Zagreba u Karlovac.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara:
Horvatić Mato

Komandant:
Bulat Rade

⁴ i ⁵ Misli se na dijelove SS divizije „Prinz Eugen“ koja je u Četvrttoj neprijateljskoj ofanzivi vršila napad na Kordun. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

**PISMO ŠTABA ČETVIRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE
OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD. SEKRETARU CK KPH O RE-
ZULTATIMA NAPADA NA KOMUNIKACIJU BEOGRAD—
ZAGREB¹**

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
dana 25 januara 1943

Dragi druže Vlado!²

Iz štaba III Operativne zone primili smo 14.I.og. dopis u kome nam drugovi prenose tvoje naređenje: neodložan i snažan pritisak na glavnu prugu s naše strane u cilju ometanja neprijateljskog napada u pravcu Bihaća³ i olakšanja našim drugovima u Bosni pri odbrani oslobođenog teritorija.

Shvaćajući svu hitnost i važnost toga, mi smo smjesta odgodili sve naše planove u već prije određenom pravcu, te pristupili tehničkoj, vojnoj i političkoj pripremi za napad u spomenutom pravcu.

Nakon 8 dana mi smo u zajednici s I Partizanskim odredom III Operativne zone izveli prvu akciju u tom smislu. U planu je predviđeno: razoriti što veći dio glavne pruge na sektoru Nova Gradiška—Novska i istovremeno likvidirati na tom sektoru uporišta Dragalić, Okučane, Roždanik, Rajić i Paklenicu te Gornje Bogičevce⁴.

Drug komesar Jefto⁵ ti je već poslao jedno pismo u vezi s tom akcijom, ali kako je to bilo neposredno poslije akcije, on još tada nije raspolagao sa podacima o konačnom rezultatu. Sada, kad već imamo potpuni pregled o ishodu te akcije, možemo da ti pružimo detaljniju sliku kako o samoj toj akciji, tako i o budućim našim namjerama i mogućnostima.

Prema dobivenim podacima od informativca Zone⁶, cjelokupne snage neprijatelja u spomenutim uporištima su bile: oko 450 Nijemaca, kulturbundaša, ustaša i žandara, te oko 150 domobrana. Najveći dio neprijateljskih snaga, i to u glavnom

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/4, k. 907.

² Vlado Popović, sekretar CK KPH

³ Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 239.

⁴ Vidi dok. br. 65.

⁵ Sašić

⁶ Stojan Divić

Nijemaca, skoncentrisao se u Okučanima, pa je prema tome i težište našeg napada bilo usmjereno na to banditsko uporište i dodijeljeno je našoj XII Brigadi da ga likvidira.

Naša XVI Brigada trebala je da likvidira željezničku stanicu Dragalić, da ruši prugu i t.t. veze i daje osiguranje prema Novoj i Staroj Gradiški. Naša XVII Brigada sa I P. Odredom i diverzantskom grupom trebala je da likvidira Roždanik, Rajić i Paklenicu, da ruši prugu i t.t. veze kao i dva drvena mosta na glavnoj cesti i da daje osiguranje prema Novskoj—Lipiku i Pakracu. U planu nisu mogla biti predviđena dva oklopna voza koji su se neposredno prije napada uvukli jedan u Rajić, a drugi u Dragalić, te nam u Rajiću omeli likvidaciju žandarmerije i željezničke stanice i nanijeli dosta žrtava.

Napad je počeo 22 o.m. u 22 časa. Uslijed jake mjesečine primjećene su ranije naše kolone koje su napadale Rajić i otvorena je na njih vatra, i time je banda u ostalim uporištima bila upozorena i spremna je dočekala naše borce. To je jedan od glavnih razloga zašto naši udarnici XII Brigade nisu potpuno uspjeli, a imali su mnogo žrtava (28 mrtvih, 47 ranjenih). Nakon 8 sati obostrane paklene vatre završili smo akciju s naređenjem brigadama da se povuku.

Uspjeh je slijedeći: razorena pruga na 6 mjesta na oba kolosjeka, porušeno i uništeno bandera i t.t. žica na dužini od 3 km. zapaljena željeznička stanica i svi magazini u Dragaliću te oko 20 vagona punih živežnih namirnica i lokomotiva. Pruga nije radila 48 sati. Zapaljen 1 kamion. Zarobljeno 118 domobrana, žandara, ustaša i Nijemaca, a ubijeno preko 120 Nijemaca i kulturbundaša. Plijen: 79 pušaka, 5 ručnih mitraljeza, 1 puškomitraljez, 1 laki mitraljez, 77 bombi i oko 5.000 metaka, 3 vagona duhana i par stotina kilograma suvih šljiva, 500 kg soli i mnogo ostalog materijala.

Naši gubitci: 48 mrtvih i 69 ranjenih. Utrošeno oko 20.000 metaka.

Naš uspjeh sigurno bi bio daleko veći, da ne kažemo sto-procentan, i gubitci mnogo manji da nije bila baš te večeri puna mjesečina s jedne strane, a s druge strane da smo bili snabdjeveni sa potrebnom količinom eksploziva i solidnim alatom za diverziju. Što se tiče samog kvaliteta morala i borbenosti naših boraca, naša borba i naš narod može s punim pravom očekivati mnogo, mnogo od naše mlade divizije. U ovoj akciji pokazale su se opet naše jedinice kao i pojedini borci upravo herojima. Juriš na oklopne vozove (jedan je čak banda napustila), na zidane bunkere, izvlačenje naših mrtvih i ranjenih drugova iz najžešće vatre (svi su izvučeni⁷) dokazuje to

⁷ Prema izvještaju Dvanaeste NOU brigade 5 drugova nije izvučeno. Vidi dok. br. 85.

najbolje. Naše bolničke čete, naši bolničari pokazali su se ovdje iznad svega požrtvovani. Dvije mrtve bolničarke i 5 ranjenih bolničara vršeći svoju dužnost pokazali su da ispravno shvaćaju svoju dužnost. I napokon broj mrtvih i ranjenih drugova pokazuje također kolika je prodornost naših boraca. Ovdje je važno napomenuti da su većina tih drugova izbačenih iz stroja baš naši omladinci i mladi borci, što razbija krivo uvjerenje i neopravdan strah nekih naših mlađih rukovodećih drugova da primanje novih drugova u naše redove razvodnjava udarnu snagu naše divizije.

Premda je mnogo naših drugova bosih i slabo odjevenih, premda su gazili neki i po dva puta vodu do pasa privlačeći se s najzgodnije strane neprijateljskim uporištima, premda su se pet do šest sati potrbuške privlačili po brisanom prostoru k banditskim bunkerima, nisu se moral ni borbenost ni za čas usko-lebali.

Naše daljnje namjere: izvršićemo još večeras ponovno diverziju na glavnoj pruzi⁸, a zatim likvidirati Pakrac⁹ ili Lipik jer za sada postoje svi preduslovi za to. Poslije toga krenućemo u pravcu kako smo se s tobom dogovorili¹⁰.

Čvrsto uvjereni da ćemo za koji dan moći opet da ti pišemo i da te s ponosom obavijestimo da naša mlada divizija u punoj mjeri izvršava svoje zadatke koje je pred nas stavio Glavni štab Hrvatske posljednjih dana i potrebe naše borbe u ovoj situaciji, pozdravljamo te s našim drugarskim i borbenim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:

Komandant:

⁸ Vidi dok. br. 94.

⁹ Vidi dok. br. 119.

¹⁰ Početkom veljače 1943 god. Divizija je otišla u Bilo Goru i Moslavinu. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Četvrte divizije Glavnom Štabu NOV i PO Hrvatske od 12 ožujka 1943 god.

BR. 94

NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU SEDAMNAESTE NO BRIGADE ZA RUŠENJE KOMUNIKACIJE BEOGRAD—ZAGREB¹

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Dana 25 I 1943/8,35 sati

Broj 105/43

ŠTABU XVII NARODNO-OSLOBODILAČKE BRIGADE

Na položaju

Železnička pruga izgleda da je proradila. Bila je izbačena iz stroja više od 48 sati². Prema naređenju koje nam je dao drug Vlada³, a to ste mogli videti i iz našeg letka, mi još nismo završili sa borbama na pruzi. U vezi sa ovim vi ćete pristupiti rušenju pruge na prostoru: Stari Grabovac—Paklenica⁴.

Rušenje ćete započeti danas u 21 čas, pa sve do sutrašnjeg dana do 6 časova. Prilikom rušenja obratićete pažnju na osiguranje sa strane Novske i Okučana. Zbog toga ćete na većoj daljini od mesta diverzije prethodno porušiti prugu da vas ne bi mogao napasti oklopni voz, a zatim na tom prostoru između prekida rušiti prugu.

Pošto prenesete zadatke na štabove bataljona obavestite nas, kao i posle izvršenog zadatka.

Da ne biste bili iznenađeni, odmah pošaljite patrole u pravcu mesta gde ćete vršiti diverziju. Na ovaj način izbeći ćete neprijateljsku zasedu koju bi on mogao eventualno postaviti.

Odmah nam pošaljite karakteristike članova štaba bataljona. Potrebne su karakteristike I i III bataljona, jer od Druvog imamo.

Isto tako odgovorite nam šta ste učinili po pitanjima koja smo vam postavili u našem pismu broj 97 od 24 I 1943.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,

Komandant,

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 55/1, k. 907.

² Vidi dok. br. 65.

³ Vlado Popović, sekretar CK KPH

⁴ Vidi dok. br. 118.

IZVJEŠTAJ ŠTABA PETNAESTE NO BRIGADE OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU ZA KORDUN O USPJEŠNOM JURISU NA NEPRIJATELJA I GONJENJU ISTOG PREMA FURJANU I LAĐEVCU¹

Štab XV Brigade

OPERATIVNOM ŠTABU²

Na juriš smo uspjeli da protjeramo neprijatelja³ sa položaja koji smo jutros držali⁴, nastavljamo njegovo proganjanje prema Furjanu i Lađevcu. Izgleda da je njihovo lijevo krilo uzelo dominantne položaje na Mašvin⁵; prema izvještaju Trećeg bataljona koji se nalazi tamo, neprijatelj je tamo izvukao jednu kolonu u jačini tri stotine ljudi sa mitraljezima i sa bacačem. Sada, odnosno ovog momenta ne znamo da li se neprijatelj odatle povukao. Mi ćemo sa našim Drugim bataljonom pokušati da ga odbacimo i sa Mašvine ukoliko se još nije povukao. Stanje na našem lijevom krilu nije nam još definitivno poznato, samo su jedinice VI Brigade krenule cestom prema Slunju. Neprijatelj baca rakete i odstupa. Sada su već u Lađevcu i u Furjanu. V Brigada se nije danas osjetila⁵.

S. F. — S. N.!

Komesar:
Backović⁶

Komandant:
N.⁷ Vidović

Poslano u 18 sati 26.I.1943.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27—5, k. 421 B.

² Operativni štab za Kordun. Vidi dok. br. 88.

³ Iz sastava SS divizije „Prinz Eugen“

⁴ Brigada je sa dva bataljona držala sljedeće položaje: Mašvina (k. 577) — Sveta Petka — k. 343 — Oštarski Stanovi, dok je Treći bataljon bio u Drežnik Gradu, u brigadnoj rezervi. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

⁵ Ova brigada držala je tada sljedeće položaje: Drugi bataljon bio je u Johovici radi sprečavanja eventualnog neprijateljskog nastupanja od Cetinграда. Četvrti bataljon kontrolisao je most na Korani kod Zričica. Treći bataljon bio je u Šturličkoj Platnici a Prvi bataljon u Šturliču. Šire o tome vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

⁶ Aleksandar Backović. Poginuo na Velebitu travnja 1944 god., kao politički komesar Osme divizije NOV i PO Hrvatske.

⁷ Nikola

**NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PETNAESTE NO
BRIGADE DA IZVRŠI NAPAD NA MAŠVINU I FURJAN¹**

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
26 januara 1943

ŠTABU XV BRIGADE

Nastavite sa gonjenjem neprijatelja². Osobitu pažnju obra-
tite na desno krilo prema Mašvini i Korani da vas neprijatelj
ne bi izmanevrisao. Sa Drugim bataljonom napadnite Mašvinu
a s ostalim snagama upadajte u Furjan i držite vezu prema cesti
sa VI Brigadom.

Tokom noći stići će jedna naša brigada³ u Kršlju, Lipovaču
i Drežnik [Grad]. Ona tokom noći neće još učestvovati u borbi.

Vi samo nastavite energično gonjenje jer time ima uslova
da se neprijatelj potpuno razbije na ovom sektoru.

Uspostavite odmah vezu sa vašim Operativnim štabom⁴.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

P.S. Jedan bataljon⁵ naše brigade napašće na Furjan iz
Šturlića preko mosta. Uspostavite s njime vezu da ne bi došlo
do nesporazuma.

¹ Dokumentat. bez potpisa. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u
arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27—1, k. 421.

² Vidi dok. br. 95 i tom V, knj. 12, dok. br. 90.

³ Predviđena brigada nije tamo stigla. 26 27 siječnja ušli su u Dre-
žnik Grad dijelovi njemačke SS divizije „Prinz Eugen“. Vidi dok. br. 101.

⁴ Operativni štab za Kordun

⁵ Vjerovatno Prvi bataljon Pete NO brigade koji je tada bio u
Šturliću. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Pete NO brigade Štabu Osme
divizije od 12 veljače 1943 godine:

**NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PETE NO BRIGA-
DE DA SA JEDNIM BATALJONOM POSJEDNE POLOŽAJ
PREMA FURJANU¹**

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
26 januara 1943

ŠTABU V BRIGADE

Po primitku ovog dopisa odmah pošaljite jedan vaš bataljon na ovu stranu Korane u Furjan. Ovo je potrebno radi toga da se zatvori pravac na našem lijevom krilu do Korane. Ovaj vaš bataljon treba uhvatiti vezu sa jednim bataljonom XV Brigade, koji se nalazi kod Sv. Petke, sjeverno od Brezovca, na koti 363. Vaš bataljon treba uzeti položaj od Sv. Petke preko Mašvine prema Furjanu i rijeci Korani. Mora se kontrolisati cesta Slunj—Furjan².

Upravo smo izviješteni da je krenula jedna neprijateljska kolona³ iz Slunja i da na naše desno krilo ide oko 300 neprijateljskih konjanika. Izvršite usiljeni marš sa tim bataljonom da čim prije zauzme navedene položaje. Odmah pošaljite kurira do bataljona kod Sv. Petke odakle se treba izvijestiti Štab XV Brigade da ste stigli na svoj položaj.

Upućujemo vam druga Radu Ivkovića⁴, oficira pri Štabu Korpusa, koji imade zadatak da dovede vaš bataljon na određeni položaj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

¹ Dokumentat. bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28—1, k. 421.

² Po prijemu ovog naređenja, Brigada je uputila svoj Prvi bataljon na područje Mašvine a Treći bataljon u Koranski Lug. Vidi tom V, knj. 12. izvještaj Pete NO brigade Štabu Osme divizije od 12 veljače 1943 godine.

³ Iz sastava SS divizije „Prinz Eugen“

⁴ Poginuo kod Bosiljeva 1944 god. kao komandant Karlovačkog NOP odreda.

ZAPOVIJEST OPERATIVNOG ŠTABA ČETVORTE NOU BRIGADE I TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA NAPAD NA ČEGLJE I NOVAKE¹

ZAPOVIJEST

Operativnog štaba IV udarne i XIII ud. pr. brigade za
26.I.1943.

I. Snažnim naletom uspjele su naše brigade da u toku prošle noći i današnjeg dana razbiju i dijelom zarobe 9 novačku bojnu koja je brojila oko 500 vojnika i bila razmještena po selima Gornja Kupčina, Guci, Draganići, Vukšin Šipak i još nekim zaseocima². Sa ovim je izvršen samo prvi dio zadatka koji je stavljen pred nas. Rezultat ove akcije bio je do sada: 65 zarobljenih domobrana, nepoznat broj ubijenih i ranjenih domobrana i ustaša, te zaplijenjeno oružje: 3 m¹traljeza, oko 5 puškomitraljeza, oko 50 pušaka, 20—30.000 metaka i dosta razne opreme i materijala (dva laka bacača mina itd.). Mi smo u ovoj borbi imali 6 mrtvih i oko 20 ranjenih drugova.

II. Pred nama stoji drugi dio zadatka a to je: likvidiranje posada u Čeglju i Novakima³, te rušenje željezničke pruge između Domagovića i mosta na potoku Suha Struga. Za izvršenje ovog drugog dijela zadatka,

NAREĐUJEMO:

1. Jedan bataljon IV brigade, ojačan jednom četom, napasće i razoružati posadu u Novakima. Dvije čete IV brigade biće u zasjedi prema Cvetkoviću između jezera i želj. pruge. Jedan bataljon (mogao bi biti 3 bat.) IV brigade biće u rezervi u selu Volavje, a jedan vod dati na pretstražu u selo Crnilovac sa zadatkom da kontroliše prostor od Crnilovca do jezera i motri na pravce prema Jastrebarskom. Štab brigade sa tehničkom četom⁴ treba da bude u Volavju. Mitraljesku četu rasporediti jednim dijelom na osiguranja, dio zadržati u rezervi i dio po potrebi pridodati bataljonu koji napada na Novake.

2. Jedan bataljon i dvije čete XIII ud. pr. brigade napasće i razoružati neprijateljsku posadu u Čeglju (ukoliko je tamo bude bilo). Jedna četa iz Pr. brigade patroliraće na liniji Hrže-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24/1, k. 721.

² i ³ Vidi dok. br. 108.

⁴ Misli se na pionirsku čet.

nik—Bresarić—Brlečić. Jedan proleterski bataljon postaviće osiguranje prema Draganićima na liniji Guci—Križančići. Štab brigade treba da bude u selu Stančaki. Mitraljesku četvrt rasporediti prema potrebi. Tehnička četa uz štab brigade.

3. Operativni štab nalaziće se u selu G. Kupčina blizu crkve Sv. Margareta.

4. Napad na navedene posade treba da otpočne u 19 sati. Topovi će se nalaziti uz operativni štab i ukoliko ustrebaju zatražiti ih.

5. Znakovi raspoznavanja i ugovoreni znaci ostaju isti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.⁵ Belinić

Komandant:
Pet.⁶ Kleut

P. S. Po svim jedinicama pripremiti potreban alat za rušenje pruge kako bi se moglo odmah poslije razoružanja neprijateljskih posada pristupiti rušenju pruge na određenom mjestu. Napominje se, da ne bi pojedini bataljoni, kao što je to bio slučaj noćas, zadržavali se na premetanju pojedinih kuća a zaboravljali na svoj glavni zadatak. Svi trebaju da imaju na umu da mi danas moramo biti brzi i neumorni da bi postigli ono što se od nas traži.

Primljeno u 17.30!

⁵ Marko

⁶ Petar

IZVJEŠTAJ ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. VRHOVNOM ŠTABU NOV I POJ O AKCIJAMA ČETVORTE DALMATINSKE NOU BRIGADE¹

ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
Broj op. 65/43.
Dne 26. I. 1943.

VRHOVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O.J.

Dostavljamo Vam izvještaj o uspješnim akcijama naših jedinica.

I.) IV Dalmatinska N.O.U. brigada

U vremenu od 17 tek. mj. do 23 tek. mj. ova brigada sa tri svoja bataljona izvršila je čišćenje neprijateljskih uporišta: Slivno, Poljica, Šumet, Podosoj, Runović, Podbablje i Kamenmost. Na ovom prostoru bilo je oko 500 neprijateljskih vojnika², novomobilisanih ustaša i ranije milicije, pod rukovodstvom starih okorjelih ustaša — krvoloka i zločinaca. Naši bataljoni, iako su to bile prve akcije, a dosta teški zadaci, uspješno su izvršili svoje zadatke. Između 17 i 18 tek. mjeseca, očišćeno je selo Slivno, između 19 i 20 t.mj. očišćena su sela: Poljica, Šumet, Vukovići, između 20 i 21 t.mj. očišćeno je selo Runović do sela Zmijavci, a između 22 na 23 t.mj. ponovno je očišćeno selo Vukovići, a zatim Podbablje, Kamenmost i Zmijavci, tako da je neprijatelj protjeran u Imotski, a naše snage ovladale su položajima i selima sa južne, jugo-zapadne i zapadne strane Imotskog Polja. Most na rijeci Vrlici kod Kamenmosta bacili smo u vazduh pomoću jedne avionske bombe od 65 kg.— Jučer ujutro, t.j. 23 tek. mj. neprijatelj³ je sa znatnim snagama izvršio napad na naše položaje, upotrijebivši dva teška bacača i više automatskih oruđa. Naše snage odbijale su neprijateljski napad, ali pošto je pala magla, neprijatelju je uspjelo da preгази preko vode i da zagospodari položajima između sela Podbablja i Zmijavci. Naknadno mu je stiglo još veće pojačanje, tako da su se naše snage, uz neravnu borbu, morale povući prema selu Poljici i Podosoju. Tako je stanje zamrklo 23 tek. mj. Iako su naši bataljoni dosta zamoreni, velikim dijelom ostali

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorskog instituta pod reg. br. 10—2, k. 1491.

² i ³ Odnosi se na jedinice Prve domobranske dobrovoljačke pukovnije (kasnije preimenovane u Šesti ustaški djelatni stajaci združ).

bez municije, ipak vjerujemo da neprijatelju neće uspjeti da prodre dalje prema našim položajima.

U navedenim akcijama nanoseno je neprijatelju dosta gubitaka. Zarobljeno je 40 novomobilisanih ustaša — mještana, od kojih 6 još nije pušteno iz pritvora, ubijeno je 13 ustaša u borbi, za koliko se pouzdano zna, a svakako da ih ima i više, a ranjeno ih je preko 20 (dvadeset).— Naši gubici iznose: 2 mrtva i to: Barbir Mirko, borac III bataljona, koji je prije desetak dana pristupio u N.O.V., i naš hrabri komandant I bataljona drug Jure Galić, koji je pao herojskom smrću, na čelu svoga bataljona, 20 metara pred neprijateljskim šančevima, kada ih je htio protjerati sa položaja kod sela Perića. Gubitak druga Galića za našu brigadu je vrlo težak i tako reći nenadoknadiv. Imali smo 4 ranjena, i to jednog teže, od vlastite bombe, koja je odmah eksplodirala prije nego što je uspio da je baci na neprijatelja, te 3 lakše ranjena druga. Dva druga su nestala od kojih za jednog znamo da je pao u neprijateljske ruke.

U toku ovih akcija došlo se do priličnog ratnog plijena. Zaplijenjeno je 75 vojničkih i 4 civilne puške, 4047 metaka, 16 bombi, 6 pištolja, dva redenika za teški mitraljez, dva postolja za teške mitraljeze, jedan radio-aparat, jedan motocikl, jedan bicikl, jedna zaprežna kola, 35 komada čebadi, 10 šinjela, 15 pari cokula, kao razne druge spremne. ranaca, porcija itd. Osim toga skinuli smo svu spremu sa zarobljenih ustaša (njih 40). Pored ovog ratnog plijena zaplijenjene su izvjesne količine hrane, kukuruza, pasulja, mesa, jedan sanduk šećera, masti itd., što je nađeno u ustaškim kasarnama, a neprijatelju nije uspjelo da to izvuče uslijed snažnog pritiska i obuhvatnog napada.

Moral kod neprijateljskih vojnika — ustaša mještana je vrlo slab, a poslije svake akcije bio je još gori. Kod njih se osjeća opće rasulo, tako da nije par ustaških razbojnika koji sile na borbu, svi bi se mještani predali. Za našu posljednju akciju neprijatelj je upotrijebio nove snage i ustaše sa drugih terena. I u samom Imotskom vlada veliki strah i panika kod neprijatelja. Ustaške glavešine Marijanović i Rako već su pobjegli u pravcu Mostara bojeći se da će Imotski pasti u naše ruke.

Sa drugarskim pozdravom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
Jordan⁴

Načelnik:

(M. P.)⁵

Komandant:
Vicko Krstulović

⁴ Ivica Kukoč

⁵ Okrugli pečat: Štab Četvrte operativne zone NOV i PO Hrvatske

BR. 100

NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDNICAMA ZA NAPAD NA KOMUNIKACIJU BEOGRAD—ZAGREB¹

**ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE**

Broj: 128/43

Dana 26.I.1943. 21,40 sati

**ŠTABOVIMA XII, XVI i XVII NARODNO-OSLOBODILAČKE
BRIGADE, MITRALJESKOJ ČETI**

U vezi sa zapoviješću² ovog štaba broj 87/43 od 21.I.1943 napašće naša divizija ponovo na glavnu prugu Beograd—Zagreb na sektoru Novska—Nova Gradiška³, sa zadatkom da razori što veći dio pruge na oba kolosjeka, da polomi i uništi što veći dio t.t. veza i da likvidira neprijateljsko uporište u Smrtiću. U cilju izvršenja toga zadatka

NAREĐUJEMO :

1) XVII brigada:

a) Jedan bataljon⁴ te brigade rušilce prugu i t.t. veze na sektoru Paklenica—Rajić.

b) Drugi bataljon, pojačan sa jednim teškim mitraljezom, postaviće zasjedu prema Paklenici na liniji k. 190—k. 185—cesta (Voćarica—pruga). Desni bok te zasjede sa sjeverne strane osiguravaće jedna četa⁵ Trećeg bataljona na liniji k. 185—190—321.

c) Treći bataljon: jedna četa pridaje se Drugom bataljonu kako je gore spomenuto pod tačkom b), a druga četa osiguravaće lijevi bok sa sjeverne strane bataljonu XII brigade, koji daje zasjedu prema Rajiću, kako je to navedeno u slijedećem pasusu.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28—1, k. 907.

² Vidi dok. br. 65.

³ Vidi dok. br. 104 i 118.

⁴ Prvi bataljon

⁵ Prva četa

XII brigada:

a) Jedan bataljon⁶ te brigade, pojačan sa jednim teškim mitraljezom, daće osiguranje prema Rajiću na liniji k. 210—k. 99. Njegov lijevi bok sa sjeverne strane osiguraće jedna četa Trećeg bataljona XVII brigade na liniji k. 210—k. 179—k. 317, kako je to navedeno gore pod tačkom c).

b) Drugi bataljon XII brigade, pojačan sa jednim teškim mitraljezom, postaviće zasjedu u D. Čagliču prema Lipiku.

c) Treći bataljon, pojačan sa jednim teškim mitraljezom, ostaće u Trnakovcu, s tim da šalje patrole u pravcu Okučana te da sa sjeverne strane fingira napad na Okučane.

d) Četvrti bataljon ulazi u sastav XVI brigade.

XVI brigada:

a) Dva bataljona te brigade likvidiraće neprijateljsko uporište u Smrtiću.

b) Treći bataljon postaviće zasjedu prema Medarima i Dragaliću. Njemu se dodaje jedan teški mitraljez.

c) XVI brigadi pridodani Četvrti bataljon XII brigade, pojačan sa jednim teškim mitraljezom, daće osiguranje prema Bogičevcima i Okučanima, s tim da istodobno hvata bandu, ako bude pokušala bježati iz Smrtića.

Ukoliko neprijatelj napusti Smrtić prije našeg napada, ili ako uspije to uporište likvidirati kroz relativno kratko vrijeme, snage XVI brigade i dodijeljeni bataljoni XII brigade spustiće se na prugu te izvršiti diverziju između Okučana i Nove Gradiske. Pri tome će raspored snaga biti sljedeći:

a) Jedan bataljon⁷, pojačan jednim teškim mitraljezom i jednom četom Četvrtog bataljona, daće osiguranje prema Okučanima na liniji k. 112—Selo Bogičevci.

b) Drugi bataljon rušiće prugu istočno i zapadno od željezničke stanice Dragalić.

c) Treći bataljon, pojačan jednim teškim mitraljezom i jednom četom Četvrtog bataljona, daće osiguranje prema Novoj Gradiški na liniji k. 113—k. 184.

d) Četvrti bataljon daje jednu četvu Prvom bataljonu (kako je to spomenuto pod tačkom a), a jednu četvu Trećem bataljonu kako je to spomenuto pod tačkom c).

- 2) U ovoj akciji formiraće se dva samostalna operativna štaba: Prvi će se sastojati iz štaba XVII brigade u koji još ulazi i komandant XII brigade⁸, i rukovodiće radom na sek-

⁶ Prvi bataljon

⁷ Prvi bataljon

⁸ Vinko Antić

toru Paklenica—Rajić. Drugi operativni štab sastojao se iz štaba XVI brigade u koji ulazi i načelnik štaba XII brigade⁹. Taj štab rukovodiće akcijom na Smrtić, odnosno na prugu sektor Okučani—Nova Gradiška.

- 3) Početak napada biće 27.I.1943 u 21 sat.
- 4) Svaki operativni štab organiziraće svoj centar za evakuaciju ranjenika.
- 5) Sve potrebno za evakuaciju eventualnog plijena organiziraće intendanti XVI¹⁰ i XVII¹¹ brigade, svaki na svome sektoru.
- 6) Znakovi raspoznavanja za noć između 27. i 28.I.1943 biće: **Pihać—Naš**.
Pozivni znak: tri puta se glasno nakašljati.
Dnevni znaci za 28.o.mj.: Poziv: pušku s obje ruke dići horizontalno iznad glave; odziv: partizankom kružno mahati iznad glave.
- 7) Povlačenje: 28.I.1943 u 5 sati ujutro.
Pravac povlačenja: Polazne baze za napad.
Povlačenje vršiti u borbenom rasporedu, vodeći računa o najudaljenijim jedinicama što znači da jedinice bliže mjestu povlačenja ne smiju se povući dok se ne izvuče jedinica koja je najviše isturena prema neprijatelju.
- 8) Izvještaje o završenoj akciji podnijeti štabu divizije neposredno poslije povlačenja.
Štab divizije nalaziće se u Trnakovcu.

Napomene:

- a) Ukoliko bi pri povlačenju nastupila jaka neprijateljska reakcija, treba odmah uhvatiti vezu sa štabom divizije radi daljnjeg rukovođenja sa svim jedinicama divizije.
- b) Pojačati zasjede s puškomitraljezima iz jedinica koje vrše diverziju.
- c) Zasjede treba kombinirati uzduž i poprijeko, već prema obliku terena.
- d) Komandir mitraljeske čete¹² treba da uputi svoja odjeljenja u naznačene bataljone tako, da se vođe odjeljenja jave odgovarajućim štabovima brigada, odnosno bataljona sutra 27.o.mj. najkasnije do 12 sati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar,
Jefto Šasić

Komandant,
Petar Drapsin

⁹ Gedeon Bogdanović

¹⁰ Mihajlo Vučković

¹¹ Ilija Drobnjak

¹² Božidar Kokić

BR. 101

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKOJE OD 27. SIJEČNJA 1943. GOD. ŠTABU PETE OPERATIVNE ZONE ZA PROTIVNAPAD NA NEPRIJATELJA KOJI NASTUPA U PRAVCU PRIJEBOJA¹

ŠTAB I KORPUSA NOV
HRVATSKE
27.I.1943. godine

KOMANDANTU² V OPERATIVNE ZONE HRVATSKE

Primili smo tvoj dopis od 27.I. Treći bataljon VI brigade za sada neka ostane u Jezercu. Na liniji Poljanak—Pl³. Jezera—Prijeboj treba da se izvrši sabiranje VI i XIV brigade.

Izvješteni smo da neprijatelj⁴ prodire u pravcu Pl. Lješkovca. Ovo nadiranje neprijatelja prema Prijeboju ugrožava nam našu komunikaciju Ličko P. Selo—Korenica, tj. naš otstup u tom pravcu. Hitno saberite snage i pređite u kontra-napad na neprijatelja koji nadire prema Prijeboju. Naredićemo snagama VI divizije koje se nalaze kod Končarovog Kraja i štite pravac prema Korenici da oni to učine također. Nastojte se na svaki način povezati sa tim snagama. Za ovu akciju biće vam dovoljna jedna brigada⁵. Ova brigada neka ostane i dalje na tom sektoru da nam osigurava otstup. Drugu ćemo rasporediti prema potrebi u danoj situaciji.

Poduzmite sami organizaciju prehrane vaših jedinica, jer ćete u ovom kraju u tome imati velikih teškoća. Intendant VIII divizije⁶ nalazi se u L. Petrovom Selu. Šaljite brigadne intendante po hranu u L. Petrovo Selo da su vam u zajednici s intendantom divizije i da organiziraju ishranu. Odmah nas izvijestite čim se skupe vaše jedinice.

Sadašnja situacija jest sljedeća: Neprijatelj⁷ je ušao u Rakovicu i Drežnik [Grad] i stigao u pravcu L. Petrovog Sela do rijeke Korane. XV brigada VIII divizije tokom cijelog dana-

¹ Dokument, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31—1, k. 421.

² Veljko Kovačević

³ Plitvička

⁴ Odnosi se na talijansko-ustašku kolonu sastava: Prvi pješadiski puk div. „Re“, Druga lovačka bojna i jedna četa tenkova koja je prodirala iz Vrhovina pravcem Babin Potok—Čudin Klanac—Plitvički Lješkovac—Prijeboj.

⁵ Riječ je o Šestoj NOU brigadi. Vidi dok. br. 117.

⁶ Mile Kotoran

⁷ Iz sastava SS divizije „Prinz Eugen“.

šnjeg dana vodi borbu sa neprijateljem⁸. Naši položaji se nalaze na desnoj obali rijeke Korane od Bugara do Smoljanca. VII brigada vodi cijeli dan borbu istočno od Drežnika, na sektoru Sadilovac—Lipovača, gdje napada bočno neprijateljsku kolonu. Ova brigada uništila je pobočnicu ove kolone. Da su vaše snage bile ranije na okupu mogli smo uspješno napasti i razbiti desni neprijateljski bok kod Čatrnje i Irinovca. Danas predveče trebala je VII divizija napasti neprijatelja na sektoru Drežnik—Rakovica⁹.

Napad na kolonu koja nadire prema Plitvičkom Ljeskovcu izvršite sa vašu dva bataljona XIV brigade, dok sa VI brigadom i I bataljonom IV brigade dođite hitno u L. Petrovo Selo.

S. F. — S. N.!

Politkomesar

Komandant

ER. 102

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 28 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA GRAČAC¹

ŠTAB VI DIVIZIJE NOV
HRVATSKE
O. broj 12/43
28-I-1943

Operativni
izvještaj

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

I Brigada: Prema priloženoj zapovijesti izvršila je zadatak u potpunosti. Akcija² je tekla ovako:

Dvije čete I Bataljona uspjele su likvidirati neprijatelja na Bukovom Vrh³ privlačeći se potpuno prikriveno, presiječajući žicu i došle su do samih bunkera, gdje se je nalazio ne-

⁸ Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

⁹ Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Pete NO brigade Osme divizije od 12 veljače 1943 godine.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 3—2, k. 796.

² Riječ je o napadu na Gračac. Vidi dok. br. 42 i 51.

³ Vjerovatno Bukova Kosa.

prijatelj i igrao karte. Bacili su mu nekoliko bombi kroz otvore, ubili 12 četnika, a 52 zarobili.

Dva bataljona ove brigade porušili su oko 750 met. pruge. Ostali bataljoni nisu vodili borbu sa neprijateljem, pošto se neprijatelj na njihovom sektoru nije ni pojavljivao.

U ovoj akciji brigada je imala slijedeći plijen: 60 raznovrsnih pušaka, dva teška francuska mitraljeza, jedan puškomitraljez, jedan mali bacač, 2.363 metka, 20 bombi za mali bacač, 21 šinjel, 28 raznih čebadi i biljaca, 11 šatorskih krila, 9 raznih kaputa, 41 raznolika porcija, 26 čaturica, 20 ranaca, 19 civilnih torbi, 6 pari uvijača, 10 jugoslavenskih fišeklija, 35.601 din., 314 lira i još raznih sitnica.

U ovoj akciji bila su tri druga ranjena.

Kod ove brigade istakli su se drugovi iz I Bataljona i to: drug Boško Damjanović, Mile Stoisavljević, Momčilo Damjanović, Zorić Luka, Vulj Stanko, Krajnović Rade, Kenjalo Jovan, Popović Simo, Čubrilo Milan, Svilar Janko, Varičak Rade, Pilipović Rade i Pilipović Đuro.

II Brigada: Prema priloženoj zapovijesti pristupila je izvršenju na slijedeći način:

Sa dva bataljona i jednom pridodatom četom napadala je sa južne i jugoistočne strane Gračaca. Obadva ova bataljona u napadu nisu uspjeli zbog velikih močvara i neprohodnosti zemljišta. Jedna četa napadala je na stražaru kod želj. pruge i Pumpu. Ova četa uspjela je protjerati neprijatelja sa stražare i upaliti stražaru. Bataljon koji je napadao na Đekić Glavicu bio je odbačen od strane neprijatelja i nije mogao izvršiti zadatak. Bataljoni sa ove dvije čete povukli su se u zoru na vlastitu inicijativu.

I Bataljon napadao je sa istočne i sjevero-istočne strane Gračaca. U napadu nije uspio, jer ga je neprijatelj otkrio i otvorio žestoku vatru iz utvrđenja. Ovaj bataljon dijelom snaga uspio je proći u grad, ali, uslijed žestoke vatre, i ti dijelovi su bili prisiljeni na povlačenje.

IV Bataljon sa pridodatom četom IX Brigade uspio je ući u grad, likvidirati više bunkera na samoj Gradini sa unutrašnje strane i sve bunkere na Gradini sem glavnog. Bataljon je došao u centar grada, gdje se je zadržao uslijed dana svega u dvije kuće, vodeći čitav dan borbu sa neprijateljem. Bataljon je uspio da se u sumraku idućega dana probije kroz dupli обруч neprijateljskih snaga. Ovaj bataljon samostalno se je borio čitav dan u gradu. Pridodata četa IX Brigade uspjela je likvidirati bunkere na Gradini i zadržati se na istoj do 5 sati poslije podne.

II Brigada u ovoj akciji izgubila je: mrtvih 40, utopljenih 2, nestalih 57 i ranjenih 64.

Brigada je izgubila slijedeće oružje: 7 puškomitraljeza, dva mala bacača, 84 puške i part. materijal štaba IV bataljona.

Zarobljeno je 63 četnika; oko 200 mrtvih Talijana i četnika i nepoznat broj ranjenih. Od oružja zarobljeno je 125 raznovrsnih pušaka. Utrošeno je 3.730 metaka, bez IV Bataljona od koga podaci još nisu prikupljeni. U ovoj brigadi istakli su se drugovi i to: u II Bataljonu: Mitrović Ilija, Mirić Vojin, Derikrava Kojo, Sudžuković Branko. Korać Momčilo, Kovač Dane, Zaklan Vajica, drugarica Marija Rakić; u IV Bataljonu: zamj. politkomesara bataljona Raco Korać⁴, zamj. komandira Milan Tankosić, zamj. politkom. čete Drakulić Milan⁵, drugovi Ljubojević Sava, Vlasisavljević Luka, Mirić Mile, drugarica Čuić Milica, Čortan Milica, drug Pajo Vlatković, drugarica Kosanović Anka.

Iz I Bataljona IX Brigade: zamj. komandanta bataljona drug Šarac Milan⁶, sa još osam drugova, čija imena nisu dostavljena.

IX Brigada: Zaposjela je položaje prema predviđenoj zapovijesti i uspjela je na nekoliko mjesta oštetiti prugu i izvršiti fingirani napad na Lovinac. Na ovome sektoru nije bilo nikakvih sukoba, niti je neprijatelj vršio ma kakav pokret. Ova brigada utrošila je 450 metaka.

Gubitaka kod ove brigade nije bilo, kao ni kod neprijatelja.

U ovaj izvještaj unijete su samo snage koje su se nalazile pod komandom ove brigade za vrijeme operacije, dok jedan bataljon koji je bio pridodat II Brigadi — dostavila je [ova] za njega izvještaj.

Prilog: Zapovijest i lista gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Žigić

Komandant
Manola

(M. P.)⁷

⁴ Poginuo u toj akciji.

⁵ Poginuo pri oslobođenju Beograda listopada 1944 god. kao komandant Drugog bataljona Druge NOU brigade.

⁶ Poginuo u toj akciji.

⁷ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

PISMO OPERATIVNOG ŠTABA ZA SEKTOR LJUBOVO OD 28 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE NOU BRIGADE O BORBAMA KOD LJUBOVA¹

OPERATIVNI ŠTAB
ZA SEKTOR LJUBOVO
28-I-1943
u 1 čas i 10 minuta

ŠTABU II UDARNE BRIGADE

Dana 27 ov. mj. u 8 časova uveče naše snage² poslje dugo vođene borbe stupile su u protunapad na neprijatelja³ koji je bio na položajima Čardak, Žutić Vrh, Rak'ća Kuće⁴, Lisina i Stanića Glavica i nisu uspjele sa pomenutih položaja odbaciti neprijatelja. Pri protunapadu neprijatelja uništeno dosta, dok sa naše strane bio jedan mrtav i nekoliko ranjenih. Naše snage povukle su se i sada drže sljedeće položaje: II bataljon drži Veliku Lisinu, Lipovu Glavicu, Oštri Barjak i Korita, a I bataljon Selište, Vršak, Hiniće, Lulića Stanove i Obsenicu. Sem toga svaki bataljon izbacio je mali dio svojih snaga dublje u neprijateljsku pozadinu za uznemiravanje i uništavanje istoga. U ovim borbama koje vodimo sa neprijateljem na sektoru Ljubovo⁵ izbačeno je 300 do 400 neprijateljskih vojnika iz stroja. Sa naše strane izbačeno je oko 30 i nekoliko drugova, od toga 7 mrtvih. Naše su snage izmorene i iscrpljene do krajnosti. Neprijatelj je mnogo jak, nismo sigurni da ćemo mu spriječiti prodor, samo znademo da će biti groblje od njega dok dođe u Bunić. Javite nam kako je kod vas i treba li vam teški bacač, a ako vam ne treba pošaljite nam ga ili ukoliko raspoložete protikolnim topom ista bi oružja mi ovdje mogli dobro iskoristiti. Sami znadete na posljednjoj konferenciji da je iznijet vrlo mali broj municije i u ovim borbama utrošili smo je pola. Ukoliko imate otopravitelje nam i nje, bez razlike kakova bila.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Balać Petar

Komandant:
Dragan Rakić

¹ Original, pisan na mašini, ćirilicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 1—6, k. 801.

² Prvi i Drugi bataljon Druge NOU brigade

³ Iz sastava talijansko-ustaške kolone jačine četiri bataljona (Drugi pješadski puk divizije „Re“ i Trideset četvrta ustaška bojna)

⁴ Vjerovatno Rakići.

⁵ Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESNAESTE NO BRIGADE OD 28 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE SMRTIĆ¹

ŠTAB
XVI BRIGADE NAROD. OSLOB. V.
HRVATSKE
Br. 29/43 godine
28.I.43 god. u 20,15 h.

Podnosi izveštaj o izvršenoj
akciji na uporište Smrtić

ŠTABU IV DIVIZIJE NAROD. OSLOB. V. HRVATSKE

Na osnovu naređenja te divizije br. 128²/43 godine ova brigada pojačana jednim bataljonom XII brigade izvršila je akciju na neprijateljsko uporište Smrtić, koja je akcija u glavnom tekla:

Po predviđenom planu I bataljon ove brigade počeo je sa čišćenjem samoga uporišta kuću po kuću. Banda³ koja se nalazila u selu povlačila se organizovano pred našim snagama iz jedne zidanice u drugu u pravcu drumu od kuda je II bataljon napadao sa jednom četom. Banda se je sudarila sa tom četom i uvidevši da se neće moći probiti na drum zabila se je u jedan blok zidanih kuća od kuda je počela davati jak otpor. Juriši jedinica I bataljona i II[-og] bili su odbijeni od bande bacanjem bombi i jakom mitraljeskom vatrom, te je tako banda ostala nelikvidirana. Kuće u kojima su se banditi utvrdili bile [su] jako utvrđene i masivne te nije bilo moguće pristupiti ni paljevini, a tim pre što je prilaz težak [!] nezgodan.

II bataljon ove brigade imao je u glavnom zadatak da stvori obruč oko samoga sela te da spreči begstvo bande iz uporišta, i jednom četom da napadne uporište od drumu ka školi i domu. Banda nije uspela izbeći iz sela ali veštím manevriranjem uspela je vođenjem borbe da si pronađe kuće u kojima se može zadržati i davati otpor. U toku samoga vođenja borbe jedna četa II bataljona dobila je vatru teških mitraljeza sa

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 21-2, k. 908.

² Vidi dok. br. 100.

³ i ⁴ Jedna četa Pete pješačke pukovnije. Vidi dok. br. 201.

pruge i nešto bliže s leđa, te je time bila ometena u izvršenju zadatka, a tim pre nastala je demoralizacija te čete kada je pao komandir. Posle toga neuspeha [usled] slaboga rukovođenja štaba bataljona, bataljon se je sa dve čete povukao u vrh sela Smrtića. Ovo se je odigralo oko 3 h.

III bataljon ove brigade imao je zadatak da postavi zasedu prema Medarima—Dragalić, koja je postavljena na vreme i [na] mesto gde je određeno. Oko 1 h. naišla je banda⁴ iz Medara u broju od 30—50 koje je naša zaseda odbila, tom prilikom jednoga domobrana zarobila i jednoga mrtvoga legionarskog vodnika našla.

I bataljon XII brigade u sastavu ove brigade imao je zadatak da postavi zasedu prema selu G. Bogičevci—Okučani. Zaseda je postavljena na vreme i mesto određeno. U toku cele noći nije bilo, t.j. nije se ništa odigralo, banda nije nailazila.

Ratni plen 2 karabina i 300 metaka, jedan domobran zarobljen.

Gubitci neprijatelja prema dobivenim podacima od bataljona iznose oko 40 što mrtvih i ranjenih.

Sopstveni gubitci iznose 2 mrtva i 8 ranjenih, za koje se prilaže spisak.

Municije utrošeno 4.900 metaka i izgubljena jedna puška.

Po našem mišljenju akcija nije uspela radi toga što su jedinice I bataljona dugo se zadržavale oko čišćenja kuća, a trebalo je odrediti posebno grupe koje će vršiti čišćenje kuća a dok glavnim snagama napasti bandu u kućama po kojima su se nalazile. Dugim oklevanjem i hodanjem po selu jedinica, banda se je imala vremena pripremiti za odbranu, što joj je i uspelo. Nemanje tačnih podataka gde se banda zadržava, po kojim objektima. Možda bi se postigao delomičan uspeh da se nije 1 četa II bataljona povukla nakon što je dobila vatru sa leđa, jer se tada banda koja je bila već blokirana u dve tri kuće uspela ponovno raširiti po selu.

Veza između brigade i bataljona XVI brigade funkcionisala je u glavnom dobro, u prvo vreme slabo od III bataljona dok je veza sa I bataljonom XII brigade bila slaba, nezadovoljavajuća. Primljena su svega dva izveštaja, od kojih drugi u 3.30 h. Veza između četa II bataljona i štaba bila je slaba, koja se je već pred završetak popravila.

Povlačenje izvršeno u redu i na vreme. Evakuacija ranjenika izvršena je pravilno i na vreme.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Marijan Cvetković

Komandant
Rade Knežević

BR. 105

NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 28 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABOVIMA DVA-NAESTE NOU I SEDAMNAESTE NO BRIGADE DA OPKOLE I UNIŠTE NEPRIJATELJA NA PODRUČJU LIPIK—BIJELA STIJENA¹

ŠTAB IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj 138/43
Dana 28-I-1943 22,45 sati

Predmet: Zapovijed za napad

ŠTABOVIMA XII I XVII NAR.-OSLOB. BRIGADE

Na položaju

(Sekcija „Pakrac“, 1 : 100 000)

U cilju uništenja pljačkaške bande² koja se već nekoliko dana zalijeta na naš slobodni teritorij od Lipika, donio je ovaj štab odluku da je sutra 29-I o.g. opkolimo, napadnemo i uništimo na otvorenom terenu sa snagama naše XVII brigade i sa dva bataljona XII brigade³.

Da bi se postigao taj cilj,

NAREĐUJEMO:

1. XVII brigadi:

Snage te brigade treba da posjednu ujutro rano kote: 232, 246, 302, 320, 333 i 408, okrenute frontom prema cesti Lipik—Bijela Stijena.

2. XII brigadi:

Dva bataljona te brigade treba da posjednu kote: 408, 331, 289, 181 i 222 (Bukovčani), frontom okrenuti prema cesti Lipik—Bijela Stijena. Patrolama osigurati leđa od strane Sken-derovaca.

3. Ideje akcije: Lijevo krilo XVII i desno krilo XII brigade treba da propuste neprijatelja unutar obruča („u džep“),

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24/1, k. 907.

² Odnosi se na dijelove Prve gorske divizije. Vidi dok. br. 201.

³ Vidi dok. br. 118.

a zatim kad banda priđe bliže Bjelanovcu, oba spomenuta krila treba da zalome i otsijeku bandi otstupnicu. S čela od Bjelanovca i s bokova treba tada nastupati i tući, bacati bombe i jurišati.

Da neprijatelj ne bi otkrio krila naših snaga istaknutih prema Lipiku treba krila da se što bolje maskiraju i da se što manje kreću.

4. Spomenute točke (kote) treba sutra što ranije pred zoru zauzeti, da ih ne bi banda posjela u nastupanju.

5. Vezu na južnom dijelu zasjede treba držati neposrednim dodirom na koti 408, a na sjevernoj strani (prema Lipiku) držati pomoću raketa: crvena—crvena—bijela znači: „Mi smo ovdje“. Crvena—bijela—crvena znači: „Mi ulazimo u selo“. Vezu sa kuririma održavati gdje god se to može.

6. Štab divizije nalaziće se sutra popodne u G. Čagliću, a do podne u Bijeloj Stijeni.

7. Znaci raspoznavanja za dan 29.I.o.g.: onakvi kakvi su dati od prije⁴.

8. Evakuaciju ranjenika organiziraće svaka brigada za sebe.

9. Opće napomene:

a) Posjesti treba dominantne tačke, a doline kontrolirati patrolom.

b) Teška oruđa (t. mitraljezi) gađaju samo krupne ciljeve: kolone, grupe ili gusti streljački stroj. Mitraljeze čuvati što duže u tajnosti.

c) Municiju ćemo najbolje uštediti ako što više manevrišemo.

d) Kad se jedanput već dođe u dodir s neprijateljem, ne smijemo ga napustiti i prekinuti vezu s njim, bilo da ga gonimo ili da otstupamo.

S. F. — S. N.!

Polit. komesar

Komandant

⁴ Vidi dok. br. 100.

IZVJEŠTAJ KOMANDE ŠIBENSKO-DRNIŠKE ČETE OD 28 SIJEČNJA 1943 GOD. O AKCIJAMA I POLITIČKOJ SITUA- CIJI NA PODRUČJU DRNIŠA¹

Br. 178

A/29

Operativnom oficiru
IV Op. zone

Drugu Milicu²

Primili smo vaš dopis, što ste nam pisali da vas odmah izvijestimo u pogledu naših akcija i raspoloženju masa u drniškim krajevima, o kretanju neprijatelja i svega ostalog što je bilo navedeno u vašem dopisu.

Drugovi koji su bili dodijeljeni ovome terenu, stigli su 5 januara, njih 12 na broju³. Od tih 12, 8 smo poslali na teren: Vodič—Zaton, drugu Živkoviću⁴, a mi smo ustavili 8 novomobilisanih boraca. Tako sada naš vod⁵ broji 28 boraca sa 27 pušaka i 1 puškomitraljezom.

Izvršena je akcija na rušenje telefonske veze Šibenik—Drniš. Uništeno je 350 pala, na kojima je bilo po 10 redi žica. Akcija je izvršena 15 ov.mj.

Uspostavljena je veza sa Sjevernodalmatinskim bataljonom i sa komandom Primorske čete⁶.

Što se tiče držanja seljaka u okolici Drniša, mi prodiremo pomoću vojske i zborova u tim krajevima, i ima uslova da će se tu uspjeti kako vojnički, tako i politički.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—2, k. 1491.

² Maks Bace

³ Bungar Jakov, Ninić Ive i još deset boraca iz sastava bivšeg Primorskog bataljona

⁴ Drago Živković, komandir Primorske čete koja je dejstvovala na području Biograd—Stankovci—Zaton.

⁵ i ⁸ Radi se o Šibensko-drniškoj četi koja je formirana 31 prosinca u s. Gradac od 12 boraca i poslata na teren Drniša i Šibenika.

⁶ Po naređenju Štaba Četvrtre operativne zone, u s. Gradac kod Drniša formiran je Sjevernodalmatinski bataljon od jednog dijela boraca i rukovodilaca Primorskog bataljona. Bataljon je tada imao tri čete: Primorsku (20 boraca), Prominsko-bukovačku (20 boraca) i Šibensko-drnišku. Ove čete su posle na dodijeljena područja; u vrijeme kada je pisan ovaj izvještaj one su imale ukupno oko 130 boraca. Komandant bataljona bio je Sime Ivas, a komesar Gojko Jakovčev.

Iz Žitnića četnici i dalje vrše pljačku. Baš pred par dana u selu Strugašice⁷ uhapšena su 4 četnika sa strane hrvatskih žandara sa Unešića. U selu Pokrovnik, gdje smo održali zbor, i sami seljaci izjavili su da će se s nama boriti protiv četnika. A takođe i ostala sela misle isto kao i selo Pokrovnik. Pokrovnik, Pakovo Selo i Strugašice naoružani su, samo ne znamo koliko imaju oružja i koju vrst oružja.

Što se tiče mobilizacije novih boraca o tome vam ne mogu tačno da javim stoga, što je ovaj teren, gdje smo do sada boravili, iscrpljen. A na terenu gdje se sada probijamo, on je dosta sirov i ustaški prilično nastrojen.

Što se tiče kretanja neprijatelja, učestaju racije po ovim krajevima. Neprijatelj dolazi sa tenkovima, konjicom i kamionima. u većem broju.

O svemu ovome u buduće ćemo vas obavještavati redovito.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šibensko-drniški odred⁸

Politkomesar
Ninić Ive

Komandir
Vaska⁹

28 januara

BR. 107

OBAVJEŠTENJE ŠTABA TREĆE DALMATINSKE BRIGADE OD 28 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE PROLETERSKE DIVIZIJE NOV I PO JUGOSLAVIJE O PRODIRANJU ČET- NIKA NA VRŠINU¹

Ko piše: Štab III Dalm. brigade Odakle: Mirkovići
Kome: Štabu II Proleterske divizije Gde: Grahovo
O.Br. — datum: 28 jan. 1943 god., ... čas: 20.30 min.
Karta razmere 1: sekcija Knin, Drvar

Danas oko 14 sati neprijatelj² snagom 300—400 nadirao je na Vršinu s namjerom da se spusti kroz suhi potok preko Vučkovića staja za Dinaru. Jednom kolonom neprijatelj se po-

⁷ Vjerovatno Ostrogašica.

⁹ Jakov Bungar

¹ Original, pisan olovkom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/2, k. 845.

² Hercegovački četnici. Vidi dok. br. 204.

čeo kretati u pravcu Mirkovića ali kad je primijetio da mi zauzmićemo položaje krenuo je sa svim snagama na vrh Vršine. U 16 sati neprijatelj je izvjesnim snagama — oko 50 četnika — prešao vrh Vršine i spustio se do 200 m istočnim padinama Vršine. Neopreznim otvaranjem mitraljeske vatre sa naše strane od Krivajice, u sunčev zalazak neprijatelj se povukao na vrh odakle sve do sada otvara slabu vatru prema Dinari i često baca bombe.

Naš raspored:

Od Krčića do donjih Vučkovića III bat.

Od Vučkovića do Vukovića staja Primorski bataljon, na istočnoj strani suhog potoka. I bataljon zanoćuje u Krivajicama da bi ujutro prešao na lijevo krilo. Primorskom [da]ti da osigurava i sprečava neprijatelju prolaz kroz dragu između Debele Kose i Vučkovića. Kninski bat. ide na Pitomi Vrh da spriječi nadiranje od Suhog Polja i Brezovca. Stavlja se u zadatak Kninskom bat. da se u Strmici poveže sa vašim snagama.

Neprijatelj se jučer pred noć povukao iz Vrljike, Kijeva, Maovice i Otišića. Palež, pljačku, silovanje i klanje vršio je po svim mjestima. U Vrljici poklano 12, u Kijevu 8. Popaljeno je više nego što je ostalo. Hrvatski živalj bježi u Ribarić ustašama. Očekuje se ispad ustaša iz Ribarića.

Sutra, ako sve naše snage ne budu vezane na ovom položaju, poslaćemo izvjesne snage u Vrljiku i Otišić.

Hitno nas izvijestite hoćete li vi intervenisati, i kako, u pravcu Vršine da bi u svakom slučaju mogli odvojiti snage za Vrljiku.

S. F. — S. N.I

Politkom:
Miro Višić³

Komandant:
Branko Dude

³ Narodni heroj. Poginuo na Ozrenu 1943 godine.

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE „RADE KONČAR“ OD 29 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA DRAGANIĆE I KOMUNIKACIJU ZAGREB—KARLOVAC¹

ŠTAB
XIII PROLETERSKE BRIGADE
„RADE KONČARA“
Op. broj 134 29.I.43

Operativni izvještaj

ŠTABU I HRVATSKOG KORPUSA ŠTABU II OPERATIVNE ZONE OPERATIVNOM ŠTABU XIII I IV BRIGADE

U našem zadnjem operativnom izvještaju² iznesene su sve pripreme i razmještaj snaga naše brigade, protiv ofanzive koja nam je u prvo vrijeme izgledala da je uperena na snage koje operišu u Žumberku. Budući da je to bilo samo zavaravanje namjera³ samoga neprijatelja mi smo nastavili sa našom ofanzivom u Žumberku. Neprijatelj⁴ je u vremenu od 15 do 20 ov. mjes. uspio da nesmetano prebaci snage iz Zagreba u Karlovac koje su trebale da vrše ofanzivu na naš slobodni teritorij. To je uspio iz razloga što nismo vjerovali u tu ofanzivu, nego u ofanzivu na naše snage.

Za to vrijeme po naređenju Operativnog štaba imala se da razruši željeznička pruga između Karlovca i Metlike⁵. Za tu akciju dobio je zadatak naš II Proleterski bataljon pojačan sa jednom četom I Proleterskog bataljona. U tu svrhu prebačen je taj bataljon iz Gornje Vasi u Magovce odakle je imao u zajednici sa IV Udarnom brigadom izvesti taj zadatak. U noći između 19 i 20 taj bataljon, sa jednom četom I Bataljona, a prema zapovijesti Operativnog štaba, krenuo je na izvršenje samog zadatka. Po zapovijesti Operativnog štaba zadatak rušenja pruge imao se izvršiti od tunela kod Ozlja do sela Orljavca⁶. Osiguranje prema Metlici i Ozlju imao je dati jedan

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30/3, k. 721.

² Redakcija raspolaže samo zapoviješću za raspored jedinica. Vidi dok. br. 50.

³ Prikrivanje stvarnih namjera

⁴ Riječ je o snagama SS divizije „Prinz Eugen“.

⁵ Vidi dok. br. 92.

⁶ Vjerovatno Ilovca.

bataljon IV Udarne brigade. Taj se bataljon po zapovijesti istoga štaba imao prvi da prebaci preko Kupe kod Kamanja. Po njegovom prebacivanju imao se prebaciti naš II Proleterski bataljon, koji je imao biti kod Kupe u 7.30 sati uvečer.

Organizovanje prebacivanja preko Kupe imala je da izvrši IV Udarne brigada. Do prebacivanja preko Kupe i do izvršenja samoga zadatka nije došlo, iz razloga što se nije prebacio prvi IV Bataljon IV Brigade koji nam je trebao osigurati prugu. Razlog tome navode zaposjedanje pruge od strane Talijana. Naš II Proleterski bataljon nije se htio povratiti dok ne ispita situaciju na samoj pruzi, pošto IV Bataljon IV Brigade koga su sreli u putu nije mogao dati ništa konkretnog o zaposjedanju pruge. I zaista naš II Proleterski bataljon ispitao je situaciju oko Kupe i ustanovio da na pruzi nije bilo uopšte Talijana. Razlog koji je navodio IV Bataljon IV Brigade da je ista zaposjednuta bila je vatra od nafte, koju su toga dana zapalili Talijani kao ostatak od 22 cisterne koje su prije dva dana zapalili borci IV Udarne brigade.

Budući da se organizovanje prebačaja preko Kupe nije izvršilo i da se povratio bataljon koji je imao osigurati prugu, to se povratio i naš II Proleterski bataljon u Drašćicu, mjesto predviđeno zapoviješću Operativnog štaba.

Nakon te neizvršene akcije uvidjelo se da ofanziva na Žumberak ne postoji, te je u tu svrhu donesena odluka od strane Operativnog štaba da se pridržavaju neprijateljske komunikacije između Zagreba i Karlovca i na taj način ometu dovlačenje pojačanja i ratnog materijala njemačkim jedinicama koje operišu na Kordunu. Stoga je i naša brigada izvršila pokret 21 januara u pravcu tih komunikacija.

22 januara došlo je do sukoba između naših jedinica i neprijateljske jače patrola u Petrovini. Naš III Proleterski bataljon imao je zadatak da toga dana zaposjedne to mjesto. Ujedno ulazeći u to mjesto ulazila je i ta neprijateljska patrola. Bataljon se odmah razvio za borbu, a u isto vrijeme došle su i snage I Proleterskog bataljona iz Slavetića, čija je osmatračnica već izdaleka opazila neprijatelja, i odmah pošao u pravcu neprijatelja. Čim je neprijatelj opazio naše snage odmah je pri početku borbe otstupio u pravcu Volavja. Jačina neprijatelja bila je oko 150 vojnika-domobrana praćena sa 4 tenka.

Budući da je neprijatelj odmah umakao nije se došlo do ratnog plijena, a niti je poznato da li je neprijatelj za vrijeme toga kratkog sukoba imao gubitaka. Na našoj strani također nije bilo gubitaka.

Utrošeno je oko 500 komada metaka.

Neprijatelju se ipak mogli nanijeti gubitci da je III bataljon bio brži i da se na vrijeme snašao. Činjenica je i to da u

samom mjestu nije bilo neprijateljskih snaga i da se u isto ulazilo malo neoprezno.

Neprijatelj se nalazio u Volavju⁷ jačine jedne satnije domobrana. Stoga je bila donesena odluka da se napadne na samo mjesto i ta posada razoruža. Napad se imao izvršiti noću između 23 i 24 januara. Zadatak je imao izvršiti naš III Proleterski bataljon. I Proleterski bataljon dao je osiguranje prema Jaski i Novakima, dok je jedna četa II Proleterskog bataljona bila u rezervi. Za tu akciju bila je jedna četa III Proleterskog bataljona obučena u bijele plahte. Napad je trebao biti izvršen u 21 sat. Međutim neprijatelj je u 19 sati pobjegao iz samog mjesta tako je III Proleterski bataljon ušao u prazno mjesto. U samom mjestu zapaljena je škola u kojoj su bili smješteni domobrani.

24 januara na konferenciji štabova brigada sa Operativnim štabom bila je donesena odluka povodom poziva Glavnog štaba Hrvatske preko „Slobodne Jugoslavije“, da se obje brigade prebace preko Kupe u pravcu Ribnika i da se ugroze neprijateljske snage sa leđa ispred Karlovca⁸. U međuvremenu stiglo je naređenje da se djeluje na neprijateljske komunikacije između Zagreba i Karlovca⁹. U tu svrhu 25 januara koncentrisane su snage obiju brigada u Krašiću za vršenje toga zadatka.

Naša brigada dobila je zadatak da razruši prugu kod mjesta Benčetića i da osigura napad IV Brigade na Draganiće od strane Karlovca. Raspored snaga naše brigade za tu akciju vidi se iz priložene zapovijesti broj 1¹⁰. Prije polaska na tu akciju pretpostavljalo se da bi se neprijatelj mogao nalaziti u Vukšinom Šipku, koji bi se trebao likvidirati u samom nastupu. Akcija se izvršila noću između 25 i 26 januara. I zaista neprijatelj se nalazio u Vukšinom Šipku. Likvidaciju neprijatelja imao je izvesti naš III Proleterski bataljon. Pogreškom IV bataljona IV Brigade neprijatelj je bio prije napadnut od strane toga bataljona. Tako je trajalo dugo podilaženje našeg III Bataljona. Snage neprijatelja bile su raspoređene po okolnim brežuljcima Vukšina Šipka, kao i u samom mjestu. Napadom IV Bataljona IV Brigade neprijatelj je bio stjeran u Vukšin Šipak. Dolaskom našeg III Bataljona napad na mjesto izvršen je u zajednici s tim bataljonom IV Brigade u 23 sata. Naš bataljon napadao je sa sjeverne, dok je IV Bataljon IV Brigade napadao sa južne strane. Jačina neprijatelja u samom mjestu bila je oko 60 domobrana. Odmah u prvom naletu mjesto je zauzeto.

⁷ Vidi dok. br. 73.

⁸ i ⁹ Vidi dok. br. 82.

¹⁰ Vidi dok. br. 92.

Gubici neprijatelja nisu nam poznati ali po pričanju civila imali su 3 mrtva i 4 ranjena koje su sa sobom odnijeli odbjegli domobrani. Tom prilikom zarobljen je 31 domobran.

Naši gubici bili su jedan teže ranjen, koji je kasnije umro.

Plijen je bio 20 pušaka, 2 puškomitraljeza, 1 mali bacač, oko 4.000 metaka kao i ostale spremne.

Akcija je izvedena po planu i neprijatelj je u prvom naletu likvidiran. Istina je i to da su naše snage bile kud i kamo veće od snaga neprijatelja. Tom prilikom treba istaći hrabrost svih boraca toga bataljona koji su jedinstveno, u zajednici sa IV Bataljonom IV Brigade, upali u samo mjesto.

Po likvidiranju toga mjesta naš II Proleterski bataljon pojačan sa jednom četom III Proleterskog bataljona krenuo, u 1 sat poslije pola noći, u pravcu Benčetića da bi dao osiguranje prema Karlovcu i izvršio rušenje pruge. Marš je bio duži nego što je bilo predviđeno, pa se rušenje pruge nije moglo izvršiti, nego se samo zabarikadirala cesta i dato osiguranje. Snage su se povukle u pravcu Vukšina Šipka u 6 sati ujutro.

Toga dana 26 januara krenule su ustaše i domobrani¹¹ nepoznate jačine iz Zorkovca u pravcu Vukšina Šipka. U 10 sati ujutro došlo je do borbe između našeg II i III Proleterskog bataljona sa neprijateljskim snagama. Poslije dvočasovne borbe neprijatelj je bio protjeran.

Tom prilikom nađena su 3 mrtva ustaše, iz 5. bojne, među kojima jedan narednik, koji je bio odlikovan kolajnom Ante Pavelića za hrabrost. Broj ubijenih i ranjenih nije nam poznat ali je svakako veći, što dokazuju krvavi tragovi kuda su ustaše bježali.

Naši gubici iznose jedan mrtav i dva ranjena od kojih jedan teže.

Zaplijenjeno je 3 puške, oko 1.000 metaka.

Nedostaci prilikom toga sukoba bili su ti što se prerano otvorila vatra na neprijatelja koji je mogao biti uvučen u obuhvatna kliješta.

Prema zapovijesti¹² Operativnog štaba noću između 26 i 27 januara naša brigada imala je da razoruža nepoznate neprijateljske snage u Čeglju, i da razruši željezničku prugu između Domagovića i Draganića. Zadaci pojedinih bataljona vide se iz priložene zapovijesti broj 2. Naš II Proleterski bataljon imao je zadatak da razoruža tu posadu. Bataljon je ušao u mjesto Čeglje u 21.30 časova, pošto neprijatelja nije bilo.

¹¹ Vidi dok. br. 195.

¹² Vidi dok. br. 98.

Dvije čete III Proleterskog bataljona vršile su rušenje pruge i telefonskih stubova. U njima se pridružio i II Bataljon u 1 sat poslije pola noći. Tom prilikom nije se razrušilo skoro ni malo same pruge, jer se nije bio pribavio ni alat potreban za rušenje pruge. Razlog je i to što je to pruga prvorazredna te se sa alatom koji je bio prikupljen nije moglo izvršiti. Eksploziva nije se posjedovalo, te se nije mogao srušiti ni jedan propust. Ali je ipak posječeno 5 kilometara telefonskih stubova. Poslije te akcije snage naše brigade smještene su bile u Guce, Brlenić i Bresarić.

Noću između 27 i 28 januara napao je neprijatelj¹³ na selo Bresarić u kome je bio smješten naš I Bataljon. Napad je izvršen u 12.30 časova u noći sa strane Ozlja i Zorkovca. Jačina neprijatelja bila je oko 200 Njemaca, ustaša i domobrana. Neprijatelj je bio ipak donekle iznenadio naš bataljon, čija se jedna četa povukla u pravcu Brlenića, a ostale snage toga bataljona u pravcu Hrženika. Po zauzimanju toga sela neprijatelj je krenuo u pravcu Brlenića i došao u sukob sa našim snagama u Brleniću. Budući da su se u samom mjestu nalazile svega dvije čete III Bataljona i jedna četa I Bataljona to se moralo dati osiguranje četi pratećih oruđa u jačini jedne čete. Jedna četa III Bataljona ostala je na cesti kao osiguranje Operativnog štaba i koja je prva došla u sukob sa neprijateljem koji je nastupao cestom. Tako je za napad ostala svega jedna četa I Bataljona koja je osiguravala ulaz u selo. Napad se nije mogao odmah preduzeti s tim malim snagama, budući da se nije poznavala jačina neprijatelja, dok ne dođu snage II Proleterskog bataljona iz Guca. Kako je postojala bojazan da neprijatelj sa ceste prodre u selo, to je naša četa za vezu poduzela napad prema cesti. Uspjela je da izvjesne snage otsiječe od njene glavnine, i da ih najtera na četu koja je osiguravala Operativni štab. Ta ih je četa razbila i protjerala preko polja. Ostale snage neprijatelja bile su suzbijene u pravcu Bresarića. Neprijatelj se bio utvrdio ispred sela Bresarića odakle je pružao otpor. Za vrijeme te borbe došla je 2 četa III Bataljona koja zaobilazeći neprijatelja na njegovom desnom krilu natjerala ga je u bjegstvo preko polja u pravcu Gornje Kupčine gdje su se nalazile snage IV Brigade.

Neprijatelj je za ovaj napad nastupao u dvije kolone u pravcu Krašića. Te su se snage sastale u mjestu i produžile za Bresarić, dok su izvjesna osiguranja ostavili kod crkve sv. Ivana blizu Hrženika, vjerovatno da im štite odstupnicu. Ali kako su im naši borci udarili sa boka, to neprijatelj nije mogao odstupiti u tome pravcu. Ta zaštitnica dočekala je u noći našu mitra-

¹³ Jedna četa iz sastava SS divizije „Prinz Eugen“

ljesku četu, koja se također nalazila sa I Bataljonom u Bresariću. Tom prilikom poginuo je jedan borac mitraljeske čete.

Gubici neprijatelja bili su: 2 zarobljena Njemca, 2 mrtva i Njemca i još više ranjenih koji su uspjeli da pobjegnu sa glavninom. To dokazuju krvavi tragovi kuda je neprijatelj bježao.

Naši gubici iznose 3 mrtva i jedan teže ranjen koji je kasnije umro.

Plijen je bio 4 puške, nešto municije i ostale spreme.

Utrošeno je oko 700 komada metaka.

Neprijatelj je u mjestima gdje je ulazio činio zvjerstva nad mirnim civilnim stanovništvom, pri čemu je zaklato oko 8 civila¹⁴. Za sobom su također povelili oko 40 civila, koje su naši partizani prilikom borbe oslobodili. Taj krvavi postupak fašističkih zvijeri izazvao je veliko negodovanje kod civilnog stanovništva mjesta Krašića i okolice.

Naročitih nedostataka za vrijeme ovog noćnog prepada nije bilo. Iako su borci bili tri dana i tri noći u borbi nisu bili tako neoprezni kao što je moglo ispasti. Premda je to bio prvi noćni napad mnogima borcima, ipak su komandiri četa uspjeli da održe čete na okupu, da zauzmu položaj i obavijeste na vrijeme Štab brigade koji se nalazio u Brleniću.

Ovom prilikom treba istaći borce čete za vezu, koji su neodoljivom brzinom jurišali na fašističke barbare. Borba je prestala u 4.30 sati ujutro.

Na kraju treba dodati da smo prilikom ispitivanja terena izgubili 5 boraca. I to: 2 borca II Proleterskog bataljona koji su nastradali u Sv. Jani od njemačke patrola 23 januara prilikom ispitivanja neprijateljskih kretanja; i 3 borca I Proleterskog bataljona koji su kao patrola bili uhvaćeni u blizini Volavja, odvedeni u Jasku i strijeljani.

Situacija na ovom sektoru Žumberka je takva da svakodnevno neprijatelj vrši demonstrativne ispade sa znatnim snagama u cilju da veže naše snage za te ispade, i na taj način omete našu daljnu ofanzivu na njegove glavne komunikacije, koje mu služe za dovoz ratnog materijala svojim jedinicama na Kordunu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Božo Spaček

Komandant,
Bulat Rade

¹⁴ Ovaj pokolj Nijemci su izvršili prilikom povlačenja iz Bresarića.

IZVJEŠTAJ SEKRETARA ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 29 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ZONE O NAPADU DRUGE DALMATINSKE NOU BRIGADE NA RAKITNO¹

Razgovarao sam sa komandantom² II Dalmatinske brigade u Duvnu i dobio slijedeće usmeno obavještenje:

Jedan dio snaga noćas je likvidirao selo Rakitno.

Neprijatelj³ je selo napustio u paničnom bijegu u pravcu Posušja—Širokog Brijega.

Žešćih borba nije bilo. Neprijatelj je pod zaštitom noći uspio da se izvuče, tako da u selu nije niko ostao.

Iz tih razloga na strani neprijatelja nije ni bilo većih žrtava, zapravo gubitci su mali (nisu označeni).

Drugi dio snaga likvidirao je sela Zagorje, Vrsi, Vinjani. Ustaše su iz svih ovih sela pobjegli a da nije ni bilo jače borbe. Neprijatelj je bježao u pravcu Posušja.

Jedinice koje su likvidirale selo Rakitno naišle su na neprijateljsku zasjedu, ali su je razbili.

Inače ustaše su spremali napad na naše položaje i sa ovom našom akcijom u tome su onemogućeni.

S naše strane bilo je tri lakše ranjena.

Detaljan izvještaj poslat će sutra pismeno Štab brigade. Inače veoma se slabo čulo pa možda je koja sitnica i izbjegla.

Još i to da je danas primjećena kod neprijatelja osobita uzbuna.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

29.I.1943.

Barba⁴

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 13—2, k. 1491.

² Ljubo Vučković

³ Seoske ustaše

⁴ Slavko Madžar

PRIJEDLOG ŠTABA TREĆE DALMATINSKE NOU BRIGADE OD 29 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE PROLETERSKE DIVIZIJE NOV I POJ ZA SADEJSTVO U SPREČAVANJU ČETNIČKOG PRODORA U STRMICU¹

Ko piše: Zam. komandanta III Dalm. brig. Odakle: Vučkovići

Kome: Štabu II Proleter. divizije

Gde: Grahovo

O.br. datum 29 jan. 1943 god.

19 čas. 30 min.

Karta razmera 1 : Knin—Drvar

Jučer u 20 sati poslali smo vam obavještenje o prodiranju četnika na Vršinu² gdje su zanoćili. Tražili smo od vas mjesto u planu napada na četničke bande smještene na Vršini, Crnoj Glavici i Suhom Polju. Istog dana uputili smo Kninski bataljon na položaje Brezovac i Pitorni Vrh da bi spriječili ulazak bandi u Dinaru. I bat. zatvarao je pravac od Vučkovića do Debele Kose, Primorski bat. imao je položaj od Vučkovića (Nikoletina) do Mirkovića uz suhi potok. III bat. bio je na pravcu Krčić—Crna Glavica, jer je neprijatelj pokušavao spustiti se u Vučkoviće.

Desno krilo Kninskog bat. na Visibabi osmatralo je pokret četnika od Vršine na Pleševicu i kad su neki djelovi počeli vraćati sa Brezovca otvorena je vatra na neprijatelja koji se je vratio na Pleševicu i Borovu Glavu. Sa ovih položaja neprijatelj je u 15 sati krenuo u pravcu Golubića i Strmice. Topništvo je tuklo položaj Kninskog bataljona. Iz pravca Golubića i Strmice nije se čula nikakova vatra koja se suprotstavljala neprijateljskom nadiranju.

Da bi pomogli odbranu Strmice naš štab je donio odluku da vam stavi na raspoloženje dva bataljona: Kninski i Primorski. Ukupno 200 boraca, 1 teški mitr., 3 pušmitr.³ Potreban je hitan odgovor sa vaše strane da javite jeste li saglasni da uđemo u vaš sastav sprečavanja prodiranja u Strmicu dejstvovanjem preko Marića na Šiljak kroz Rišovac šumu.

¹ Original, pisan olovkom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/2, k. 845.

² Vidi dok. br. 107.

³ Puškomitraljeza

Molimo hitan odgovor da bi znali vaše namjere, jer puno je vjerovatno da ćemo biti pozvani u sastav cjelokupne III Brigade za sadejstvo sa II Srpskom proleterskom brigadom oko Vrlike i Kosova Polja.

Pošaljite nam borbene znakove i dnevne znakove, ako ulazimo u sastav odbrane prodiranja u Strmicu.

S. F. — S. N.!

Zam. komandanta
Parmač Stanko

BR. 111

PISMO ŠTABA PETE DALMATINSKE NO BRIGADE OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD. KOMANDI MJESTA BOSANSKO GRA- HOVO O STANJU NA PODRUČJU STRMICE¹

ŠTAB
V DALMATINSKE BRIGADE
Rivanov Do 30-I-43
u 9 časova.

KOMANDI MJESTA

Grahovo²

Dragi drugovi,

Sinoć sam postupio po onome što sam preko telefona rekao, tj. izvršili smo pokret na Jelino Polje noćas u 2 časa. Neprijatelja³ tamo nije bilo pošto se je povukao u Strmicu odmah kad je pao prvi mrak.

Ovog momenta dobih izvještaj od k-ta⁴ Drvarskog bataljona, da su izvidnice koje se nalaze iznad same Strmice primijetile da se neprijatelj u 4 kolone povlači iz Strmice za Knin. Za njime se kreće i komora. Pred sobom stalno bacaju bombe.

Naredio sam odmah da se što niže do Strmice u više pravaca spuste patrola koje da ispituju da li još ima neprijatelja u Strmici i u kolikoj jačini.

2 čete Drvarskog bataljona su na odmoru, a Dinarski⁵ je dobio naređenje da se poveže sa Kninskim bataljonom⁶.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1—1, k. 1016.

² Bosansko Grahovo

³ Riječ je o četnicima Momčila Đujića.

⁴ Komandanta

⁵, ⁶ i ⁷ Vidi dok. br. 112.

U toku današnjeg dana ispitaćemo snage u Strmici, te ako bude povoljna situacija opet ćemo se spustiti u Strmicu u toku noći.

Lički odred još uvijek vodi borbu oko Plavna. Naredio sam Kninskom bataljonu da zatvori pravce Golubić—Risovac i Golubić—Jelino Polje. Primorski bataljon⁷ dobio je zadatak da se prebaci za Grahovo, a odatle da dođe ovamo za Stožište, tako da bi bar 2 čete poslali za pojačanje Ličkom odredu. O ovome svemu izvijestite druga Terzića⁸.

Javite da li je došla ona brigada⁹.

Uz drug. pozdrav:

S. F. — S. N.!

Komandant
Šator¹⁰

BR. 112

PISMO ŠTABA TREĆE DALMATINSKE NOU BRIGADE OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PETE DALMATINSKE NO BRIGADE O SADEJSTVU U BORBI PROTIV ČETNIKA NA PODRUČJU STRMICE¹

Ko piše Zam. kom. III. Dalm. N.O.V. Brigade Odakle Vučkovići

Kome Štabu V Brigade Gde Strmica

O.Br. datum 30 jan. 1943 god. 12 čas. 40 min.

Karta razmere 1 : Knin—Drvar

Kninski bataljon već dva dana nalazi se na položajima Pitomi Vrh—Badanj—Brezovac—Suho Polje. Jučer do 15 sati neprijatelj² u jačini 7—800 vršio je pokret od Vršine za Pleševicu i Borovu Glavicu. U 17 sati promijenjen je pravac neprijateljskog nadiranja od Pleševice—Borove Glavice k Veljuvu (Golubić). Tokom današnjeg dana sa položaja Kninskog bataljona nije se mogao osmotriti neprijatelj. Od Golubića čuju se rijetke detonacije i pokoji put rafal puš. mitraljeza. Po odluci

⁸ Velimir Terzić, tada zamjenik načelnika Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije

⁹ Misli se na Treću dalmatinsku NOU brigadu. Vidi dok. br. 112.

¹⁰ Vojo Popović

¹ Original, pisan mastilom i olovkom, latinicom. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—2, k. 845.

² Hercegovački četnici

osnovanoj na jučerašnjoj situaciji poslan sam na ove položaje sa Kninskim i Primorskim bataljonom da bih spriječio nadiranje neprijatelja u Strmicu preko Suhog Polja i Jelinog Polja. Tražio sam sadejstvo i vezu sa II Prol. div. Međutim jučerašnjim mijenjanjem pravca neprijateljskog nadiranja jutros sam uputio samo Kninski bat. na navedene položaje, a Primorski sam zadržao u Vučkovićima kod Duliba. Kako me izvješćuje Kninski bat. na njegovom položaju nema promjena a u Polači se otvorila borba, poslao sam Primorski u pojačanje za Polaču.

Kninskom sam saopćio ulaženje³ u V Brigadu i ostaće na ovim položajima dok bude situacija zahtijevala. Primorskom⁴ ćemo saopćiti nakon borbe da ulazi u vaš sastav.

Vezu V i III Brigade možemo održavati preko Kninskog bataljona.

Ponijeću u štab Brigade pismo upućeno za druga Ljubišu⁵. Tu se jasno razabire da Kninski bataljon a i cijela vaša brigada trebaju se angažovati oko Knina. Kninski bat. jako je potreban na položaju Polača—Biskupija.

Naredio sam štabu Kninskog bat. da odmah stupe sa vama u vezu.

Iz Cetinske doline i iz same Vrlike neprijatelj je odstupio nakon totalnog paleža Kijeva, Maovica i dobrog dijela Vrlike, Otišića i Štikova⁶.

Vršena je pljačka, silovanje i klanje. Poznato mi je da je poklano oko 30 ljudi⁷.

Hrvatske mase bježe u pravcu Sinja. Naši su zadaci za sada sređivanje prilika i učvršćenje našeg uticaja na hrvatske i srpske mase.

S. F. — S. N.!

Zam. komandanta
Parmač Stanko

³ i ⁴ Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 21.

⁵ Narodni heroj Ljubiša Urošević. Poginuo kod Tuzle 1943 god. kao načelnik štaba divizije.

⁶ Vidi dok. br. 200.

⁷ Vidi dok. br. 209.

IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O UPUĆIVANJU PETNAESTE NO BRIGADE U VELIKI SKO- ČAJ¹

ŠTAB
VIII DIVIZIJE I KORPUSA NOVH
30/I. 1943

3.40 časova.

ŠTABU I KORPUSA

Komora 15 Brigade koju sam jučer u 17 sati našao u Krugama o svojoj Brigadi nije ništa određeno znala². U pravcu Brigade uputio sam naređenje prema dobivenom zadatku. Naređeno je da [se] Brigada smjesti u Velikom Skočaju, s tim da uputi patrole u pravcu Međudražja i Dobrenice. Ostali borci da se odmaraju pod strogom pripravnosću. U slučaju nailaska neprijatelja Brigada će se pod borbom povući na slijedeće položaje: Drenovača (k. 579), Vršak (k. 690), Hrastik (705), Željezna Glava (774), a patrole turiti u pravcu Miletina Vrh (1078). Smještaj Brigade u Skočaju dobar je kako radi održavanja kontakta i upoznavanja neprijateljskog rasporeda tako i radi same baze jer je do Nebljusa sve spaljeno³. Kad Brigada [bude] prisiljena da zauzme položaj na Drenovači baza će joj morati biti Nebljusi. Štabu Brigade je skrenuta pažnja na pravac Lohovska [Brda] i Velino Brdo preko kog bi neprijatelj mogao pokušati da se drskim nastupanjem dočepa Drenovače. Odmah smo izvršili mobilizaciju okolnog stanovništva radi prekopavanja ceste i ista se već noćas ruši.

U 3.30 sati primili smo izvještaj od 15 Brigade koja je noćas, tj. 29/I. u 22 časa stigla u Veliki i Mali Skočaj. Ona je odmah postupila po našem naređenju. O V Brigadi oni ne znaju ništa⁴, niti o ma kojoj našoj jedinici. Neprijatelj je ušao

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/2, k. 826 A.

² Brigada se toga dana nalazila na području Zavalja. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Osme divizije Štabu Prvog korpusa od 28 veljače 1943 godine.

³ Spaljivanje naseljenih mjesta na oslobođenoj teritoriji vršeno je po naređenju komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj i Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 215 i 223.

⁴ Peta NO brigada bila je tada raspoređena oko Ripča. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Pete NO brigade Štabu Osme divizije od 28 veljače 1943 godine.

u Bihać⁵ jučer u 16.30 sati sa svojim predhodnicama a ulazio je sve do 21 čas. Ušao je sa velikim snagama i motorizacijom a ulazio je najprije od Izačić Grada a kasnije i od Cazina. Avijacija se spustila na aerodrom⁶. Iz pravca Ličkog Petrovog Sela neprijatelj uopće nije dolazio. Sinoć u 20 časova neprijatelj je ušao u Zavalje. S tim u vezi Brigada je već poduzela potrebne mjere. 15 Brigada sada broji svega oko 300 boraca. Jedan bataljon nalazi se u sastavu Goranskih brigada⁷ na sektoru kod Prijeboja. Mi ćemo sa tim snagama nastojati pod svaku cijenu da izvršimo dobiveni zadatak. Poslali smo odmah vezu za Ripač⁸. Mi se nadamo da bi tamo negdje morala biti i naša V Brigada, odakle ćemo ju odmah pozvati da se prebaci na ovaj sektor⁹.

Ako raspolazete sa kojom sekcijom Bihać molimo vas da nam ju pošaljete jer nam je bez nje teško raditi.

S.F. — S.N.

Pol. komesar:
A.¹⁰ Turkulin

Komandant:
(sl. odsutan)

(M. P.)¹¹

⁵ i ⁶ Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 239.

⁷ Šesta NOU i Četrnaesta NO brigada Pete operativne zone

⁸ Riječ je o vezi sa jedinicama Sedme divizije NOV i PO Hrvatske, koje su se 29/30 siječnja prebacile preko Une. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

⁹ Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

¹⁰ Artur

¹¹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

PRIJEDLOG ŠTABA DRUGE LIČKE NOU BRIGADE OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU PODRUČJA KORENIČKA KAPELA ZA NAPAD NA ČUDIN KLANAC¹

ŠTAB
II UDARNE BRIGADE
VI DIVIZIJE NOV HRVATSKE
30 januara 1943 godine, u 17 h.

OPERATIVNOM ŠTABU

Korenička Kapela²

Stanje na ovom sektoru je sljedeće:

Neprijatelj³ drži G.⁴ Babin Potok, selo Rijeku⁵ i Plit.⁶ Ljeskovac. Prema obavještenju neprijatelj u svakom od ovih mjesta drži po 300—400 vojnika. Od toga broja neprijatelj daje obezbjeđenje i na kotama 940, 923, ove dvije kote su Crn. Vrh, i na padinama kote 1070 više Vukmirovića, Čudin Klanac (kota 828), padine istočno od Vukmirovića i kota 765 u blizini Ljeskovca. Neprijatelj također kontroliše put od G. B. Potoka preko Vrelina za Sućanjsku Dragu koja izbija u Ljeskovac. Duž puta od D.⁷ do G. B. Potoka neprijatelj je također osigurao put. Više puta isti izlazi u pravcu Stajina i Kose.

Danas mi je preko telefona javio politkomesar Korpusa⁸ da će bataljon „Mićo Radaković“⁹ preći preko Plitvičkih Jezera i sa leđa od Sućanjske Drage napasti neprijatelja, a da će nam poslati jedan bataljon XIV brigade pa da sa ova tri bataljona zauzmemo Čudin Klanac. Ovaj štab mišljenja je da je izmoren „Mićo Radaković“ preslab da se baci sam u neprijateljsku pozadinu a pogotovo da to izvršimo još večeras. Naš plan bio bi ovakav: da se bataljon „Mićo Radaković“ za noćas odmori u

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—6, k. 801.

² Ovaj štab formiran je u toku Četvrte neprijateljske ofanzive. Pod njegovom komandom bile su: Druga i Šesta NOU brigada i Četrnaesta NO brigada.

³ Dijelovi Drugog pješadiskog puka divizije „Re“, dijelovi Sedamdeset četvrtog pješadiskog puka divizije „Lombardia“ i dijelovi Druge lovačke bojne

⁴ Gornji

⁵ Bela Reka

⁶ Plitvički

⁷ Donjeg

⁸ Većeslav Holjevac

⁹ Iz sastava Druge NOU brigade

Uvalici, a sutra veče da se u neprijateljsku pozadinu bace dva bataljona sa zadatkom da jedan napada k. 765 i padine kote 1070, kao i da postavi obezbjeđenje na cesti Plit. Ljeskovac—Sućanjska Draga, da drugi bataljon napadne kotu 923 i 940, s tim da jednu četu isturi na padine kote 934, da treći bataljon napadne kotu 828 (Čudin Klanac) a sa jednom četom da pripucava na neprijatelja duž puta Bela Reka—Čudin Klanac, dok bi sa jednom četom sa Kose otvarao vatru na G. B. Potok. Snage iz Uvalice spustile bi se do Plit. Ljeskovca i sa padina Paljevina ugrožavale samo mjesto tako da isti ne mogu intervenirati. Jedna četa iz sela Turjanskog spustila bi se kroz Krivu Dragu i pripucavala na neprijatelja koji bi pokušao da iz D. B. Potoka pritekne u pomoć. Po zauzimanju navedenih kota bataljon koji napada kotu 765 i padine kote 1070 krenuo bi u pravcu Rijeke i Ljeskovca, dok bi bataljon koji napada kotu 923 i 940 kao i bataljon koji napada Čudin Klanac izvršili napad na G. B. Potok. Mišljenja smo da ovo ne bi moglo da se izvrši prije sutra veče, a razlog je umornost našeg III bataljona kao i sama priprema ove operacije. Mišljenja smo da bi ovaj zadatak uspio i da bi isti bio od velike koristi.

Odgovorite mi hitno slažete li se sa ovim i pošaljite nam znake raspoznavanja za više dana. Preko telefona nismo mogli da vam ništa javimo jer telefonska linija je pokvarena.

Danas je naišlo nekoliko italijanskih kamiona sa vojskom¹⁰ koji su se kretali od G. B. Potoka za Ljeskovac, naši su na njih otvorili jaku vatru, mnogi su ostali odmah mrtvi a živi su pobjegli¹¹. Kamioni su ostali sami duže vremena, niti su k njima mogli naši a ni neprijatelj. Dolaskom tenkova isti su se izvukli zahvaljujući što se naš teški mitraljez zaštopao. Kamioni su otišli za Plit. Ljeskovac. U ovoj borbi mi smo imali jednog lakše ranjenog.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara:

Mrđa¹²

(M. P.)¹⁴

Komandant:

Uzelac¹³

¹⁰ Vidi dok. br. 224.
¹¹ Vidi tom V, knj. 12. izvještaj Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

¹² Simo

¹³ Mile

¹⁴ Okrugli pečat: Štab Druge udarne brigade Šeste divizije Hrvatske

**IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 31 SIJEČNJA 1943
GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O
UPUĆIVANJU PETNAESTE NO BRIGADE U DONJI LAPAC
I STANJU NA PODRUČJU SKOČAJA¹**

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Br. sl.

Dne 31.I.1943 g.
u 5 č.

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Primili smo pismo G.Š. od 30.I.1943 po kome jednu brigadu tokom današnjeg dana treba da povučemo u Lapac. Mi smo odlučili povući XV brigadu.

O dolasku V brigade² izvijestili smo vas jučerašnjim pismom od 13.30 časova. Ne poznavajući situaciju na ovom sektoru VII divizija uputila je V brigadu u Lohovo. Kako je međutim neprijatelj³ sa svojim prednjim dijelovima već prodro do Zavalja s jedne i Golubića s druge strane, zamorena V brigada morala je da izađe na položaje Lohovskih Brda i tako joj bio onemogućen odmor koji joj je bio prijeko potreban, a viziranje naših snaga na sektoru Dobrenica—Lohovo sa pretpostavkom nadkri-ljavanja našeg lijevog boka preko Šiške ili Miletinog Vrhja je upravo ono što bi neprijatelju odgovaralo. Kako je neprijatelj do sumraka već bio prodro do Skočaja, mi smo naredili V brigadi da se sa tri bataljona povuče na odmor na pravcu Užljebić—Capaćuša—Krčevine, a sa jednim posjedne položaje na Drenovači. Danas bi po toj našoj namjeri imala V brigada koja se malo odmorila da zamijeni XV brigadu koju smo mislili povući u rezervu.

Situacija na našem sektoru je slijedeća: Neprijatelj je jučer oko 11 sati krenuo iz Zavalja. Patrole XV brigade otvorile su na njega vatru i došlo je do kraće borbe, nakon koje su se jedinice XV brigade, ne poznajući situaciju desno od sebe (o pravcu pokreta V brigade se još nije znalo), povukle na po-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/2, k. 826 A.

² Peta NO brigada stavljena je po naređenju Štaba Prvog korpusa, 23 siječnja 1943 god., pod komandu Sedme divizije. U njenom sastavu je ostala do 29 siječnja. Vidi dok. br. 74 i 84 i tom V, knj. 12, izvještaj Peta NO brigade Štabu Osme divizije od 12 veljače 1943 godine.

³ Dijelovi SS divizije „Prinz Eugen“

ložaje iznad Skočaja. Neprijatelj je tada artiljerijom teškog kalibra sve do kasno u noć od vremena na vrijeme tukao položaje XV brigade.

U vezi s tim, da bi izbjegli neprijateljsko iznenađenje tokom noći mi smo odlučili da grupišemo naše snage, bolje ih povežemo i rasporedimo naše snage po dubini omogućavajući si time ostavljanje jake rezerve za svaki slučaj. Sinoć smo stoga rasporedili naše jedinice ovako: V brigada se sa tri bataljona povlači na sektoru Uzljebić—Capaćuša—Krčevine, a sa jednim bataljonom zauzima kotu Gradina (505) i Drenovača (579). XV brigada sa jednim bataljonom posjeda položaje Vršak (690), Hrastik (705) i Željezna Glava (774). Sa drugim bataljonom posjeda Miletin Vrh (k. 1078) s tim da sa istog izbacuje patrole u pravcu Šiške, Sječe i Dugih Luka. Naše patrole su isturene ispred naših položaja. Kako će zauzimanje prednjeg rasporeda noću biti vrlo sporo, mi ćemo XV zamijeniti sa V brigadom tek oko 12 sati kako bi tri bataljona V brigade koliko toliko predahnula. Odmah nakon smjenjivanja XV brigadu ćemo uputiti za Lapac. Do ovog momenta neprijatelj nije pokušao da napreduje tokom noći. Po svim znacima je za pretpostaviti da će on sutra krenuti u pravcu naših položaja. Uspjeh naših jedinica kod Prijeboja⁴ otežava mu svake njegove namjere na ovom sektoru. Kako bilo, mi na ovom sektoru raspoložemo sa dovoljno snaga da pariramo svaki njegov pokušaj.

Obišli smo jučer položaje i utvrdili da cesta nije baš najbolje prekopana. Noćas se ponovo vrše prekopavanja. Vezu sa snagama na Ripaču imamo⁵.

Jučer smo imali svega jednog druga lakše ranjenog u XV brigadi.

Razbijanje neprijatelja kod Prijeboja iskoristićemo za podizanje borbenog duha naših jedinica.

Kad smijenimo XV brigadu, V će sa tri bataljona posjesti položaje a jedan će ostati u rezervi.

Načelnik štaba Korpusa Bogdan⁶ stigao je do nas i sutra će produžiti dalje za štab Korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
A.⁷ Turkulin

Komandant:
(sl. odsutan)

(M. P.)⁸

⁴ Vidi dok. br. 117 i tom V, knj. 12, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

⁵ Misli se na Petu NO brigadu. Vidi dok. br. 113.

⁶ Orešćanin

⁷ Artur

⁸ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
31 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA DA ZA-
TVORI PRAVAC BUNIČ—KORENICA I SPRIJEČI NASTU-
PANJE NEPRIJATELJA PREMA UDBINI¹**

ŠTABU I KORPUSA

Obzirom na novonastalu situaciju prodorom Talijana preko Ljubova² uputite odmah VI brigadu u pravcu Korenice sa zadatkom da sačeka talijansku kolonu na putu od Bunića prema Korenici i da joj zatvori pravac Bunič—Korenica.

Tri bataljona VI divizije koji su držali položaje na Ljubovu³ imaju zadatak da napadaju neprijatelja sa leđa, a istovremeno da priječe nadiranje neprijatelja prema Udbini.

Dakle, VI brigada i tri bataljona VI divizije napadaće talijansku kolonu od oko 3000 bandita sa zadatkom da tu kolonu uništavaju i da joj onemoguće daljnje nadiranje prema oslobođenom teritoriju.

U slučaju jačeg nadiranja neprijateljskih snaga i prodora do Korenice, a shodno konkretnoj situaciji, VI brigada će se postaviti u pravcu Frkovića, a ostale snage kako je ugovoreno: XIV⁴ u pravcu Gorskog Kotara, bataljon⁵ IV brigade u Kordun, a bataljoni VI divizije koji se nalaze na sjeveru da se prebace u pravcu Krbavice i Trnovca, gdje će kasnije doći u sastav svoje brigade, eventualno ostati na tome sektoru.

U slučaju prodora neprijatelja iz Bunića prema Udbini, osvajanja Krbavske doline, IX brigada sa Ploče sa dva bataljona prebacuje se na Mazinski sektor, gdje će zajedno sa I brigadom napadati neprijatelja u Mazinu i zaštititi pravac Maz'n—Lapac⁶. Jedan bataljon⁷ IX brigade povlačiće se prema Udbini, sastati se sa bataljonom⁸ IX brigade koji je operisao na Ljubovu, zapaliti Udbinu i zatvoriti pravac Udbina—Lapac, na Kuku. II brigada će u tom slučaju ostati sa sva četiri bataljona na sektoru Krbavice i Trnovca nastojeći da se tu održi, te da se pošlje poveže sa ostalim novim snagama.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/1, k. 419.

², ³ i ⁶ Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

⁴ Četrnaesta NO brigada krenula je u Gorski Kotar 5 veljače 1943 godine.

⁵ Prvi bataljon

⁷ Treći bataljon

⁸ Prvim bataljonom

Štab VI divizije se povlači sa dva bataljona IX brigade na Mazinski sektor, gdje će rukovoditi sa tih svojih šest bataljona.

Štab korpusa treba odmah da se povuče u Ponor.

Jedan oficir Štaba korpusa treba da se uputi sa VI brigadom.

Mi ćemo se povući u pravcu Kamenskog.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
V.⁹ Bakarić

31-I-1943 god.
13⁴⁰

Komandant
Ivo Rukavina

BR. 117

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 31 SIJEČNJA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NE- KIM BORBAMA PODREĐENIH JEDINICA U TOKU ČETVR- TE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
31 januara 1943

Operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

I.

1. 22. januara 1943 1. i 2. bataljon VI Brigade bio je upućen da zaposjedne položaje sjeverno od Veljuna, Srez slunjski, 3. bataljon bio je na osiguranju u Saborskom, a 4. bataljon u Slunju.

23.I.1943 neprijatelj² je počeo nadirati iz sela Točka u tri kolone. 1. i 2. bataljon VI Brigade pustio je neprijateljske kolone da uđu u raspored našeg položaja i to na oko 100 m. Oba bataljona otvorila su strahovitu vatru iz mitraljeza i pušaka u neprijateljske kolone i odbili neprijatelja na njegove

⁹ Vladimir

¹ Original, pisan na mašini, latinicom. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14—3, k. 421 A.

² i ⁹ Iz sastava zapadne kolone SS divizije „Prinz Eugen“

polazne bataljone³. Poslije kratkog vremena neprijateljska formacija od 10 bombardera i 1 izviđačkog aviona počela je strahovito bombardovati naše položaje. Naši borci ostali su i tada na svojim položajima. Neprijatelj je koristio bombardovanje naših položaja i počeo podlaziti i nadirati k našim položajima. Stalnim bombardovanjem iz vazduha i sa zemlje neprijatelju je uspjelo da proдре u naš položaj. Tada je nastala borba prsa u prsa. Bombardovanje i mitraljiranje iz vazduha trajalo je 1 sat i 35 minuta. Neprijatelju je uspjelo da zauzme jednu kotu koja je dominirala našim položajima. Naše snage su se privukle na prihvatne položaje kod rijeke Glinice i na Veliki Lisac.

2. Ratnog plijena nije bilo.

3. Neprijatelj je imao oko 200 mrtvih i veliki broj ranjenih.

4. Na našoj strani bilo je 21 mrtav i 28 ranjenih drugova, svi iz 1 bataljona VI Brigade.

5. Naknadno umrlih da li je bilo nije nam poznato.

6. Palih smrću heroja i onih koje treba pohvaliti nije bilo.

7. Akcija je izvedena po planu, ali je položaj izgubljen zato što je neprijatelj bio mnogo nadmoćniji. Starješine i borci držali su se primjerno. Veza po dubini bila je dobra, ali po frontu nije.

8. Direktnim pogotkom bombe iz aviona pogođen je i uništen 1 t. mitraljez sa poslugom i 1 p. mitraljez.

II.

23.I.1943 pred veče neprijatelj je nadirao na položaj V. Lisac koga je branio I. bataljon VI Brigade. Potučeno je nekoliko njemačkih vojnika i napad je odbijen, te zadržan na tim linijama do noći.

Noću 23/24 1. i 2. bataljon VI Brigade povučeni su u Slunj.

24.I ujutro minerski vod tehničke čete VI Brigade porušio je mostove u Slunju.

24.I 1. i 2. bataljon VI Brigade izvršili su pokret do Močila gdje su se zadržali do 25 ov.mj.

25.I 1. bataljon VI Brigade držao je osiguranje prema Zbjegu, a 2. bataljon posjeo je položaje ispred Rakovice. Neprijatelj je nadirao od Slunja i prvi njegov udar bio je odbijen jurišem XV Brigade⁴, koja je držala položaj od Mašvine preko Broćanca pa do ceste Slunj—Rakovica. XV Brigadu pomogao je 2. bataljon VI Brigade. U sumrak istog dana neprijatelj je jednom kolonom u vidu klina prodrio u Rakovicu.

³ Vjerovatno: položaje.

⁴ Vidi dok. br. 95 i tom V, knj. 12, izvještaj Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

Podataka o ratnom plijenu nemamo.

Gubici neprijatelja nisu nam poznati.

Ni sopstveni gubici nisu poznati.

Palih smrću heroja i onih koje treba pohvaliti nije bilo.

U ovoj borbi gonjenje neprijatelja nije sa uspjehom izvršeno, jer VI i XIV Brigada bočnom vatrom i pokretom nisu potpomogle XV Brigadu, a da su to učinile neprijatelj bi sigurno bio protjeran čak do Slunja. Sem toga jedinice VI i XIV Brigade nisu bile dovoljno oprezne niti su obratile naročitu pažnju na cestu, te je zbog toga neprijatelj mogao nesmetano da uđe u Rakovicu.

Podataka o utrošku municije nema.

III.

27.I ujutro 1. i 2. bataljon VI Brigade produžili su pokret u pravcu Pl.⁵ Jezera. 4. bataljon VI Brigade istog dana u noći stigao je u Močila, gdje se je sukobio sa neprijateljem⁶ i povukao u pravcu Pl. Jezera. 3 bataljon iste Brigade istoga dana produžio je pokret iz Saborskog na Prijeboj.

28.I ujutro svi bataljoni VI Brigade stigli su u Prijeboj. 1. i 2. bataljon zaposjeo je položaje između Prijeboja i Pl. Ljeskovca. Neprijatelj, Talijani⁷, nadirao je iz Ljeskovca. Oko 10 sati 3. bataljon stupio je u borbu i poslije kraće borbe neprijatelj je bio odbijen. Istog dana oko 12 sati neprijatelj je počeo podilaženje položajima 2. bataljona VI Brigade i 1. bataljona IV Brigade. Borba se nastavila. Ova dva bataljona vodili su ogorčene borbe. Neprijatelj je pokušao tri puta da jurišem zauzme naše položaje, ali je uvijek bio odbijen našim protivjurišem. Zbog pomanjkanja municije 1. bataljon IV Brigade morao se je povući na druge položaje.

1. bataljon IV Brigade zaplijenio je 1 p. mitraljez, 4 puške i nešto municije.

Neprijatelj je imao oko 100 mrtvih vojnika i veći broj ranjenih.

Na našoj strani bilo je 1 mrtav i 11 ranjenih.

Nemamo podataka o naknadno umrlim od rana.

IV.

29.I neprijatelj je pokušao da prodre iz Prijeboja prema Korenici. 3. bataljon II Brigade i 2. bataljon VI Brigade otvorili su vatru.

Zaplijenjeno je 9 pušaka i 800 metaka, kao i ostale spremne.

Neprijatelj je imao 10 mrtvih i 20 ranjenih.

Mi smo imali 1 mrtvog i 12 ranjenih.

⁵ Plitvičkih

⁷ Vidi primjedbu br. 4 uz dok. br. 101.

V.

30.I snage VI Brigade dobile su zadatak da napadnu i unište neprijateljsku posadu u Prijeboju. Jačina neprijatelja bila je nepoznata. 1. i 2. bataljon iste Brigade imao je da napada samo mjesto Prijeboj, 3. bataljon držao je položaje prema Lješkovcu, a 4. bataljon držao je osiguranje prema L. Petrovom Selu. Napad je otpočeo u 5 sati. 1. bataljon na juriš je zauzeo dvije zgrade u kojima je bio smješten neprijatelj. 2. bataljon uspio je doći na 20 m. pred zgrade preko otvorenog terena. Neprijatelj je davao žestok otpor. U samom mjestu bila su dva neprijateljska tenka, koji su poslije dva sata borbe počeli da se kreću cestom i tuku naše strelce. Poslije toga naši borci bili su prisiljeni da se povuku. Top „Krnjo“ neutralisao je neprijateljski mitraljez na tornju crkve direktnim pogodcima i olakšao povlačenje naših boraca.

Ratnog plijena je bilo 2 puške i 300 metaka.

Neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i ranjenih vojnika.

Mi smo imali 3 mrtva, 3 teže i 23 lakše ranjena. Među mrtvima poginuo je v.d. komandanta 1. bataljona drug Ilija Milanović, koji je jurišao na čelu svoga bataljona. On se je u svima ranijim borbama vidno isticao i uvijek bio prvi na jurišu.

Direktnim pogodkom iz neprijateljskog teškog bacača uništen je 1 naš teški mitraljez.

Napominjemo da ovaj izvještaj nije potpun dok se ne dobiju operativni izvještaji iz XV Brigade koja je učestvovala u svima borbama od Krnjaka do Skočaja⁸.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
V.⁹ Holjevac

(M. P.¹¹)

Komandant:
Gošnjak¹⁰

⁸ Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

⁹ Većeslav

¹⁰ Ivan

¹¹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE OD 31
SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU ČETVORTE DIVIZIJE NOV I
PO HRVATSKE O REZULTATIMA NAPADA NA KOMUNI-
KACIJU BEOGRAD—ZAGREB¹**

ŠTAB
XVII BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 1943
Dana: 31.I.1943

Redoviti vojni
izvještaj

ŠTABU IV DIVIZIJE N.O.V.H.

1. a) Dana 22.I.1943 u 22 sata, po naređenju² štaba IV Divi-
zije broj 87/43, jedinice naše Brigade pošle su da razruše prugu
između Rajića i Okučana te da likvidiraju neprijateljsko upo-
rište Rajić. Na željezničkoj stanici u Rajiću nalazio se oklopni
voz koji je naše borce dočekao vatrom iz mitraljeza, automat-
skog topa i minobacača. U isto vrijeme počela je i borba u
samom mjestu. Borba je bila oštra. Neprijatelj³ je tukao jakom
vatrom kako iz oklopnog voza tako i iz kuća u kojima se je
bila banda utvrdila. Zadatak koji je postavljen pred naše jedi-
nice riješen je djelomično.

Na staroj pruzi pokidan je jedan štos šina (20 m) a na no-
voj je pruzi na više mjesta presječena i tako onesposobljena
za promet vozova. Uništene su sve t.t. veze na dužini na 2 km.

Zadatak se nije mogao u potpunosti izvesti zbog toga što
je bila jaka mjesečina pa se naši borci nisu mogli privući do-
voljno blizu banditskim uporištima.

U napadu i sabotazi učestvovao je I i III bataljon ove
Brigade. U selu su se nalazili banditski vojnici i to: ustaše,
žandari i domobrani.

b) 25.I.1943 jedinice naše Brigade vodile su borbu kod sela
Subocke sa jednom bojnomo Gorskog zdruga⁴. Banda je iz Li-
pika posla da pljačka naša sela. Naši borci su bili na svojim
mjestima, dočekali su bandu oštrom vatrom, razbili je i po-
vratili nazad.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoisto-
riskog instituta pod reg. br. 34—1, k. 1130.

² i ³ Vidi dok. br. 65.

⁴ Treća bojna Četvrtog gorskog zdruga. Vidi dok. br. 202.

U ovoj borbi učestvovala su jedinice II i III bataljona naše Brigade. Neprijateljske jedinice bile su jedna bojna Gorskog zdruga.

c) Po naređenju štaba Divizije broj 106/43⁵, noću između 25. i 26. jedna naša pojačana četa izvršila je sabotažu na pruzi Beograd—Zagreb, između Paklenice i St. Grabovca. Četa je pomoću avionskih bombi pokidala na tri mjesta prugu i onesposobila za promet 12 sati. Tom prilikom uništene su sve t.t. veze na dužini od 350 m.

Sabotažu je izvršila II četa I bataljona.

Neprijatelj nije pokušao da izađe iz svojih baza.

d) U vezi sa naređenjem štaba IV Divizije broj 128/43⁶ naše jedinice su 28.I.1943 izvršile treći put sabotažu na pruzi Beograd—Zagreb između Paklenice i Rajića. Pokidano je 300 m pruge na oba kolosjeka. Uništene su sve t.t. veze na dužini na 6 km. Zapaljane su dvije vaktarnice i jedan vagon, koji je služio kao prenočište neprijateljskih vojnika koji su čuvali prugu.

Sabotažu je izvršio naš I bataljon. II bataljon je bio u zasedi prema Paklenici. III bataljon je sa jednom četom štitió bok našem II bataljonu a sa drugom četom je štitió bok II bataljonu XII Brigade. Banda nije izlazila iz uporišta, borbe nije bilo.

2. U prvoj borbi kod Rajića naše jedinice su zarobile: 15 domobrana, 15 manliher pušaka, 2 pištolja, 3 dvocijevke, 4 ofanzivne bombe i 1000 metaka. U borbi kod sela Subocke zarobljeno je 5 neprijateljskih vojnika iz Gorskog zdruga, 1 puškomitraljez, 7 pušaka, 12 okvira za puškomitraljez i 1500 metaka. U akcijama koje je naša Brigada izvela na prugu Beograd—Zagreb 25. i 28.I.1943 banda nije pokušala da izađe iz svojih uporišta, te prema tome nismo imali ni ratnog plijena, a ni vlastitih gubitaka.

3. U akciji na Rajić gubitci mrtvih i ranjenih nisu nam poznati⁷. U borbi kod Subocke neprijatelj je imao 5 mrtvih i 2 ranjena bandita. Istoga dana neprijatelj je imao osjetne gubitke u borbi sa našim III bataljonom. Tačan broj nije nam poznat.

Prilikom sabotaže na pruzi Beograd—Zagreb između Paklenice i St. Grabovca kao i između Paklenice i Rajića nismo vodili borbe sa bandom.

4) Prilikom akcije na Rajić naši gubitci bili su 6 mrtvih i 10 ranjenih drugova. U borbi nad Kovačevcem naš III bataljon imao je tri ranjena druga, a jedan naš kurir pao je živ

⁵ Vidi dok. br. 94.

⁶ Vidi dok. br. 100.

⁷ Riječ je o neprijateljskim gubicima.

banditima u ruke. Njihova imena, odakle su, gdje su sahranjeni, itd. podneseni su u službenom izvještaju broj 67/43 od 25.I.1943.

5. Imena drugova koji su naknadno umrli od rana nemamo kod nas. Ako je neki drug i umro, imena se nalaze kod bolnice i čim ih dobijemo poslat ćemo vam ih.

6. U akciji na Rajić poginuli su smrću heroja slijedeći drugovi i drugarica:

Božo Bjelajac, rođen 1918 g. u selu Batinjanima, srez Daruvar, seljak, poginuo u selu Rajiću 22.I.1943, sahranjen u Kričkama. *Nenler Andrija*, rođen 1910 g. u Jasenašu, općina Ivanovo Selo, srez Grubišno Polje, poginuo u Rajiću, ostao na mjestu.

Mihajlović Joco, rođen 1907 u Kusionjima, općina Podravska Slatina. srez Podravska Slatina, poginuo u Rajiću, ostao na mjestu.

Zeba Stevo, rođen 1920 g. u Batinjanima, srez Daruvar, poginuo u Rajiću, ostao na mjestu. Kandidat KP.

Todorović Ana, rođena 1924 g. u Voćinu, srez Slatina, Srpkinja, poginula u Rajiću i ostala na mjestu.

Ovi drugovi poginuli su smrću heroja, jurišajući na oklopni voz i na žandarsku stanicu.

U akciji na Rajić istakla se u borbi protiv oklopnog voza, žandara i ustaša III četa I bataljona.

7. Akcije koje su izvršene u glavnom su izvedene po planu. Bilo je nedostataka i mi ćemo ih ovdje iznijeti. Primjetilo se da drugovi ne znaju da se pravilno prebacuju i koriste zaklone kako prirodne tako i vještačke. Veza između pojedinih operativnih jedinica još nije zadovoljavajuća. Naši drugovi komandiri teško se navikavaju da šalju redovite izvještaje štabovima bataljona. Marševska disciplina također ne zadovoljava.

U akciji na Rajić primjetio se jedan slučaj panikerstva i to kod štaba III bataljona. Mi ćemo sa naše strane učiniti sve da se greške isprave.

8. Prilikom akcije na Rajić utrošeno je 1000 metaka. U toj akciji zarobljeno je isto toliko. Kod drugova koje nismo mogli izvući ostalo je 5 pušaka.

U borbi sa Gorskim zdruhom utrošeno je 500 metaka, a zarobljeno 1500 met. Gubitaka u oružju nismo imali.

9. 24.I.1943 održali smo sastanak sa drugovima desetarima i vodnicima. Sastanak je bio vrlo živ. Od strane drugova padali su dobri predlozi i upozorenja.

Sastanak sa drugovima pol. komesarima četa i komandirima nismo mogli održati zbog toga što su se drugovi nalazili na položajima u pokretu. Iz istih razloga nismo održali sastanak ni sa štabovima bataljona.

Komandni sastav našeg I bataljona je dobar i odgovara svojim dužnostima. U ovom bataljonu naročito su dobri vodnici i desetari. Komandiri su zadovoljili u svakoj akciji. Štab bataljona je dobar.

Komandni kadar našeg II bataljona ispunjava sve uslove dobrih rukovodilaca jednog bataljona. Desetari i vodnici kao i komandiri zadovoljavaju. Štab bataljona je na visini.

Komandni sastav našeg III bataljona do sada nije zadovoljavao. Smijenjen je komandant i pol. komesar bataljona. Postavljanjem novih drugova stanje će se popraviti.

U četama se održavaju vojni časovi iz nastave gađanja, o pješađijskom egzerciru, stražarskoj službi, o pozdravljanju i ophođenju sa starješinama itd.

U I bataljonu drugovi uče rukovati sa malim minobacačem. Moral kod drugova je dobar. To se najbolje opaža prilikom dugih marševa. Drugovi poslije takovih marševa ne gundaju, već su naprotiv veseli i raspoloženi. Borbenost je na visini. To se je vidjelo prilikom posljednjih akcija. Disciplina je osrednja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pol. komesar,
Krajačić Joco

Komandant.
Radojica Nenezić

BR. 119

NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 31. SIJEČNJA 1943. GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA PAKRAC¹

ŠTAB
IV DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Broj: 143/43

Dana 31.I.1943, 12 sati

Zapovijest za akciju na P. izdaje

ŠTABOVIMA XII, XVI I XVII BRIGADE, I ODREDA I
MITRALJESKOJ ČETI

Na položaju

(I.) Da bi se likvidiralo neprijateljsko uporište Pakrac², u kojem se nalazi 800 vojnika³ a koji su razmješteni prema priloženom planu, štab divizije

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1, k. 892.

² Vidi dok. br. 120 i tom V, knj. 12, dok. br. 1, 6, 10 i 11.

³ Odnosi se na dijelove Prve gorske divizije.

(II.)

N A R E Đ U J E :

1.) XII brigadi:

Bataljon a⁴) polazi iz Kraguja putem kako je to ugovoreno prilikom osmatranja, ulazi u grad i likvidira uporišta 6) 7) i 8)⁵.

Bataljon b⁶) nastupa cestom Požega—Pakrac i sa te strane ulazi u grad i likvidira uporište 1) 2) 3) 4) i 5)⁷.

Bataljon c⁸) u zajednici sa jednim bataljonom⁹ XVII brigade likvidira neprijateljska uporišta na pilani i željezničkoj stanici. Poslije likvidacije uporišta pojačava zasjede bataljona d¹⁰) XII brigade kao i osiguranje (malim snagama) prema Požegi i Daruvaru na prostoru k. 233, 265, 242, selo Kusonje.

Bataljon d) postavlja zasjedu prema Daruvaru i Siraču i to: na cesti *Pakrac—Daruvar*. Prvu zasjedu postavlja na mjestu gdje se cesta račva za Gornji Obriež. Drugu zasjedu postavlja kod sela Omanovca na prostoru gdje željeznička pruga i cesta idu zajedno. Ova zasjeda na tom prostoru treba da poruši i onesposobi prugu i cestu. Treću zasjedu postavlja u selu Derezi tako da kontroliše puteve i spriječava dolazak neprijatelja iz Badljevine i Sirača. Četvrtu zasjedu postavlja u selu Grahovljanima kod k. 195. koja ima zadatak da spriječi dolazak neprijatelja iz Sirača. Prva i druga zasjeda imaju najteži zadatak, a to je da spriječe dolazak neprijatelja od Badljevine, odnosno Daruvara.

XII brigadi dodjeliće se dva teška mitraljeza.

2.) XVI brigadi:

Bataljon a¹¹) poći će od ciglane u pravcu (cesta Lipik—Daruvar) i likvidirati uporište 9) i 10)¹².

Bataljon b¹³) i c¹⁴) postaviće se na zasjedi na prostoru od rijeke Sitnice, na mjestu [gdje] se ona križa sa cestom Lipik—Klisa, pa sve do k. 222 (istočno od sela Japage). Najjača zasjeda treba da se postavi na cesti Lipik—Pakrac kod ciglane. U cilju što

⁴ Prvi bataljon

⁵ i ⁷ Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 6.

⁶ Drugi bataljon

⁸ Četvrti bataljon

⁹ Trećim bataljonom

¹⁰ Trećeg bataljona

¹¹ Treći bataljon

¹² Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Šesnaeste slavonske NO brigade od 4 veljače 1943 godine.

¹³ i ¹⁴ Prvi i Drugi bataljon

uspješnije odbrane ona će vrši[ti] demonstrativan napad na Lipik. Ove zasjede imaju zadatak da spriječe dolazak neprijatelja iz Lipika.

- XVI brigadi dodijeliće se tri teška mitraljeza
- 3.) **XVII brigadi:**

[Bataljon a¹⁵] Spušta se cestom Daruvar—Pakrac sa Krndije te pored Krčevine dolazi u grad i likvidira uporište 14) 15) i 16)¹⁶. Dio snaga bataljona XII brigade pomoći će ovom bataljonu da likvidira željezničku stanicu.

Bataljon b¹⁷) dolazi iz Prekopakre ulicom pored Češkog doma, prelazi preko pruge i likvidira uporišta 11) 12) i 13)¹⁸.

Bataljon c¹⁹) pojačan sa jednim bataljonom²⁰ I odreda postavlja zasjedu na prostoru k. 191, 221 s ciljem da spriječi dolazak neprijatelja od Batinjana. Drugu zasjedu postavlja na prostoru k. 191 (Bukovac), k. 188 (selo Klisa) (gdje hvata vezu sa XVI brigadom) s ciljem da spriječi dolazak neprijatelja od Lipika i Kukunjevca.

XVII brigadi dodijeliće se dva teška mitraljeza i 1 bataljon I odreda.

- 4.) **I odredu:**

Bataljon a) dodjeljuje se XVII brigadi. Štab bataljona treba da se zajedno sa bataljonom pretstavi štabu brigade najdalje do 1.II.1943, 6 časova ujutro.

Bataljon b²¹) porušiće prugu Banova Jaruga—Pakrac u Brezinskom Lugu i na mjestu diverzije postaviti zasjedu. Drugi dio snaga tog bataljona razrušiće cestu Banova Jaruga—Pakrac na prostoru između Kukunjevca i Gaja.

Štab I odreda nalaziće se pri štabu XVII brigade.

- 5.) **Mitraljeskoj četi:** Dva teška mitraljeza sa poslugom dodijeliće XII brigadi.

Tri teška mitraljeza (od kojih jedan treba da bude onaj sa tenka) sa poslugom dodijeliće se XVI brigadi.

Jedan teški i 1 lak' mitraljez dodijeliće se XVII brigadi.

Jedan teški mitraljez sa poslugom ostaće u divizijskoj rezervi.

¹⁵ Prvi bataljon

¹⁶ i ¹⁸ Vidi dok. br. 120.

¹⁷ Drugi bataljon

¹⁹ Treći bataljon

²⁰ Prvim bataljonom

²¹ Drugi bataljon

Kod ovog odjeljenja nalaziće se i komanda Mitraljeske čete, koja treba da se pretstavi Štabu divizije 1.II.1943 u 18 časova u selu Kraguj.

- 6.) **Vod za vezu** uspostaviće vezu između štaba divizije i štabova XII i XVI brigade.
- 7.) **Divizijsku rezervu** u snazi jedne čete sa kompletnim naoružanjem daće XII brigada.

(III.) 8.) **Važna upozorenja:**

a) *Za XII brigadu:*

Bataljon a) koji treba da likvidira Vladikin dvor nikako ne treba da se zadržava oko likvidacije bunkera. Treba najbržim putem stići do toga glavnog uporišta i neprijatelja iznenaditi. Manji dio snaga toga bataljona neka priđe likvidaciji bunkera.

b) *Za XVI brigadu:*

Bataljoni koji drže zasjedu treba da vrše demonstrativan napad na Lipik. Dio snaga koji će napadati Lipik neka se kreće cestom Pakrac—Lipik sve dok se ne sukobe sa neprijateljem, a ako pri tom budu slabije snage neprijatelja, neka likvidiraju uporište i idu naprijed sve dokle se može.

Bataljon koji ide u grad neka se ne zadržava mnogo oko bolnice, već svom brzinom da se uputi prema uporištu broj 10). Naravno da prethodno mora likvidirati bolnicu.

c) *Za XVII brigadu:*

Bataljon a) jednim dijelom svojih snaga treba da likvidira želj. stanicu a glavninom odmah da navalj na uporište 14) i 15). Bataljon b) manjim dijelom da očisti bunkere a glavninom najvećom brzinom da pristupi čišćenju uporišta 11) 12) i 13).

- 9.) Teške mitraljeze u početku iskoristiti za likvidaciju pojedinih uporišta a zatim ih prebaciti na zasjede. Besmisleno bi bilo da to dragocjeno oružje čitavu noć bude izvan dejstva.
- 10.) Sve zasjede na pruzi treba da poruše prugu na dva mjesta i to na jednom mjestu gdje se nalazi sama zasjeda, i drugu diverziju da naprave na 500—600 metara u pravcu odakle može da nastupi neprijatelj. Ovo je radi toga da posada ako hoće da popravi prugu mora izaći van a s druge strane da sam oklopni vlak ne može neposredno tući drugove u zasjedi.
- 11.) Štab XII brigade neka pribavi deset govedi koje će divizijska rezerva protjerati kroz šumu na Kalvariji da bi time izazvali eksploziju mina.

(IV.)

- 1.) Štab divizije nalaziće se na južnoj strani brda Kalvarije, na putu koji vodi iz Pakraca za Kraguj.
- 2.) Veza između štabova brigada i štaba divizije održavaće se kuririma, odnosno telefonom.
- 3.) Izvještaje slaće štabovi brigada svaka dva sata štabu divizije.
- 4.) Jedinice XII brigade koje operišu sa sjeverne strane, na cestama Daruvar—Pakrac, Požega—Pakrac, treba da održavaju vezu sa jedinicama XVII brigade. Jedinice koje operišu na južnoj strani treba da održavaju vezu sa jedinicama XVI brigade.
- 5.) XVI brigada treba da održava vezu sa XII i XVII brigadom, XVII brigada pak treba da održava vezu sa XII i XVI brigadom.

Vezu moraju uspostavljati jedinice, koje operišu uz pomoć patrola.

- 6.) Vrijeme napada 1.II.1943 u 23 časa.
- 7.) Znaci za raspoznavanje za noć 1.II na 2.II.1943: „**Topovi — Naši**“. Dnevni znaci za 2.II.1943: *poziv*: horizontalno raširene ruke u stranu, *odziv*: izdignuta desna ruka iznad glave s puškom u horizontalnom položaju.
- 8.) Referenti saniteta brigada organizovaće previjališta i evakuaciju ranjenika. Pravac povlačenja ranjenih drugova jest selo Kraguj i Brusnik. XVII brigada evakuisaće svoje ranjene drugove pored ciglane, pri čemu će joj pomoći snage XVI brigade na tome dijelu, dok drugove koji napadaju sa sjeverne strane evakuisaće uz pomoć jedinica XII brigade preko pilane za Kusonje a odatle u Brusnik.
- 9.) Intendant područja²² uz pomoć intendantata brigada organizovaće evakuaciju plijena, odnosno imovine petokolonaša.
- 10.) Povlačenje će se izvršiti na osnovu pismenog naređenja. U slučaju da usljed bilo kojih okolnosti pismeno naređenje ne bi pravovremeno stiglo do nekih jedinica, štab divizije izdaće to naređenje svjetlosnim raketama, i to izbaciće se u tri maha jedna za drugom crvena i zelena raketa. Da ne bi bilo zabune napominjemo da se naređenje za povlačenje neće izdati prije 6 sati ujutro 2.II.1943.
- 11.) XVII brigada povući će se prema naređenju štaba divizije u selo Grahovljani. Zbog toga štab brigade pobrinuće se da se u to selo dobavi hrana.

²² Tomo Balen

XVI brigada povući će se u Kraguj i Brusnik i Šeovicu.

XII brigada povući će se u Gornju Šumetljicu, Zabrdске Kričke, Branešće i Ožegovce.

12.) Ovo su opšti pravci povlačenja, koji u toku same borbe mogu biti izmijenjeni.

13.) Poslije povlačenja štab divizije nalaziće se u Komandi Psunjskog područja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:

Jefto Šašić

Komandant:

Petar Drapšin

BR. 120

ZAPOVIJEST ŠTABA SEDAMNAESTE NO BRIGADE HRVATSKE OD 31 SIJEČNJA 1943 GOD. POTČINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA PAKRAC¹

ŠTAB

XVII BRIGADE N.O.V.H.

Broj 93 43

31 januar 1943/23 sata i 20 min.

Položaj

ZAPOVIJEST

Svima borcima, desetarima, vodnicima, komandirima, komandantima i polit. komesarima!

Akcija na neprijateljsko uporište Pakrac² koju treba da izvrše snage naše Divizije jeste nastavak naših ofanzivnih borbi, nastavak još jačeg uništavanja fašističkih bandita, a samim tim i olakšavanje borbe našim drugovima na drugim sektorima.

Borci XVII brigade treba i ovoga puta da dokažu da su svjesni svoje dužnosti prema narodu i svojoj herojskoj Komunističkoj partiji. U plemenitoj utakmici za uništavanje divljih fašističkih hordi treba ovoga puta da zauzmu prvo mjesto.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorskog instituta pod reg. br. 14/1, k. 1129.

² Vidi dok. br. 119.

Zadatak koji se pred vas postavlja treba da se riješi na sljedeći način:

PLAN ZA AKCIJU NA PAKRAC

- I faza: Pripreme i pokret
- II faza: Akcija i odbrana
- III faza: Povlačenje

-
- I.
 - 1. *Pripreme*
 - a. vojničke
 - b. političke
 - c. ekonomske
 - 2. *Pokret.*
 - a. do mjesta koncentracije
 - b. od mjesta koncentracije do P.³
 - c. kroz P.
 - II.
 - a. Početak (vrijeme i znaci)
 - b. borbeni znaci, znaci raspoznavanja
 - c. veza
 - d. borba, zadaća I, II i III bataljona i I bataljona I odreda
 - e. likvidacija uporišta
 - f. uništenje javnih zgrada
 - g. postupak sa zarobljenicima i civilnim stanovništvom
 - h. evakuacija materijala
 - i. sanitetska služba
 - III.
 - a. znaci za povlačenje
 - b. pravac povlačenja
-

1.) a) U neprijateljskom uporištu Pakrac nalazi se 800 banditskih vojnika, domobrana, ustaša, žandara i policajaca⁴.

Neprijateljska snaga raspoređena je po nekim javnim zgradama, a jedan dio i po rovovima oko grada.

Komandant⁵ i polit. komesar⁶ I bataljona sa vodnicima, desetarima, komandirima četa osmotriće teren kojim treba da dođu do uporišta. Moral kod neprijatelja je osrednji.

b) Politički komesar brigade, polit. komesari bataljona i četa izvršiće usmenu pripremu za akciju.

³ Pakraca

⁴ Glavnina neprijateljskih snaga bila je iz Prve gorske divizije.

⁵ Dušan Kreča

⁶ Mirko Bulović

c) Intendant Brigade⁷ spremiće za drugove tri obroka suhe hrane. To isto će učiniti i intendant I bataljona I odreda.

2.) a) Mjesto koncentracije je sadanje mjesto boravka.

b) I bataljon krene iz mjesta boravka 1 februara 1943 u 6 sati pravcem Donji Čaglic—Gornji Čaglic—Kraguj—Kusonje.

Polazni položaj je lugarna. Na polazni položaj se mora stići jedan sat prije akcije.

II bataljon krene iz svoga mjesta boravka 1 februara 1943 u 16 sati, pravcem Gornja Subocka—Jagma—Dobrovac—Klisa. Polazni položaj kota 194 (Jasika). Na polaznom položaju jedinice moraju biti jedan sat prije početka.

III bataljon krene u zajednici sa II bataljonom iz Subocke pravcem Jagma—Dobrovac—Kota 191 (Bilo). Na položaju moraju biti jedan sat prije početka.

I bataljon I odreda krene pravcem Jagma—Dobrovac—Klisa. Na položaju moraju biti jedan sat prije akcije.

II. a) Napad će početi 1 februara 1943 u 23 sata. Svi komandanti, komandiri, vodnici i polit. komesari moraju namjestiti svoje satove prema satu druga Komandanta Brigade. Znak za napad neće biti dat nego će svaka jedinica u određeno vrijeme pristupiti izvršavanju svoga zadatka. Skreće se pažnja svim drugovima da napad na sve objekte mora otpočeti istovremeno. Za neizvršenje ovoga naređenja odgovaraće lično komandanti i komandiri pojedinih operativnih jedinica.

b) Borbeni znaci za noć 1.II. — 2.II.1943 su: **Topovi-Naši**. Borba bi se mogla produžiti i tokom dana 2.II, te se zato moraju dobro poznavati znaci za dan. Dnevni znaci za 2.II.1943: Poziv: horizontalno raširene ruke u stranu, odgovor: izdignuta desna ruka iznad glave s puškom u horizontalnom položaju. Primjećuje se da drugovi komandanti dovoljno ne vode računa o tome da li njihovi borci znaju dnevne znake. Ovoga puta svaki onaj komandant čiji borac ne bude znao dnevne znake biće pozvan na odgovornost.

c) Veza. Da bi se moglo pravilno rukovoditi jedinicama potrebno je da se između operativnih jedinica i štabova održava stalna veza. Drugovi komandiri i komandanti bataljona trebali bi već jednom da shvate kako važnu ulogu igra veza u jednoj borbi. Ovoga puta odgovorni drugovi moraju se pridržavati naređenja da svaki komandir čete svakih pola sata izvještava svoj štab o izvršenju zadatka njegove čete, a štabovi bataljona slaće svaki sat izvještaj Štabu brigade.

⁷ Ilija Drobniak

d)

I bataljon

Jedinice ovoga bataljona krenuće sa svoga polaznog položaja putem Daruvar—Pakrac, sa Krndije, pored Krčevine dolaze u grad i pristupaju likvidaciji uporišta broj 14 (Ličanova kuća i magacin), broj 15 (banovinske zgrade) i broj 16 (željezničku stanicu). Prije likvidacije uporišta broj 16 pomoći će ovom bataljonu snage jednoga bataljona XII brigade.

Ovaj bataljon sa manjim dijelom snaga treba da pristupi likvidaciji željezničke stanice, a sa glavninom da udari na uporište broj 14 i 15. Bataljon održava vezu lijevo sa jedinicama XII brigade, desno sa jedinicama II bataljona naše brigade.

II bataljon

Ovaj bataljon krenuće sa svoga polaznog položaja putem Klisa—Prekopakra, pored Češkoga doma, prelazi preko pruge i pristupa likvidaciji broj 11 (Pikove zgrade), broj 12 (preparandija), broj 13 (hotel „Pakrac“). Sa manjim snagama očistiće rovove koji se nalaze uz put, a sa glavninom treba silovito da napadne uporišta.

Bataljonu se dodjeljuje jedan teški mitraljez, koga će komandant⁸ bataljona upotrijebiti prema svome nahođenju. Poslije likvidacije navedenih uporišta mitraljez treba dati snagama koje se nalaze u zasjedi prema Batinjanima. Ovaj bataljon održava vezu lijevo sa I bataljonom naše brigade, desno sa jedinicama XVI brigade.

Zasjeda

III bataljon. Snage ovoga bataljona zaposjeće položaje na liniji k. 191 (Bilo)—k. 221. Ovome bataljonu dodjeljuje se jedan teški mitraljez kojega će komandant⁹ bataljona da postavi prema svome vlastitom nahođenju. Zadatak ovoga bataljona je da pod svaku cijenu zadrži nadiranje bande od Batinjana.

Vezu mora uhvatiti desno sa jedinicama XII brigade koje će davati osiguranje prema Daruvaru na k. 233. Sa lijeve strane sa I bataljonom I odreda koji će se nalaziti od k. 191—188—selo Klisa.

⁸ Milan Joka

⁹ Lazo Kovačević

I bataljon I odreda

Jedinice ovoga bataljona zaposjeće položaj na liniji k. 191—188—selo Klisa. Zadatak ovoga bataljona je da spriječi nadi-ranje bande od Lipika i Kukunjevca.

Vezu mora da održava desno sa jedinicama III bataljona XVII brigade koje će se nalaziti na k. 191. Lijevo sa jedinicama XVI brigade koje će se nalaziti od sela Klise prema Lipovcu.

e) Pošto se banda nalazi u kućama potrebno je da bataljoni čije jedinice upadaju u mjesto formiraju po nekoliko bombaških grupa koje će pod zaštitom vatre automatskih oružja pobacati bombe u zgrade. Ukoliko bi se prije samog napada naišlo na benzin, treba organizovati i grupe sa benzinskim bocama koje će prići paljenju banditskih uporišta.

f) Svaku kuću iz koje se bude davao žestok otpor treba je zapaliti. Kuće koje služe kao uporišta neprijatelju ne paliti odmah poslije osvajanja, nego ih zapaliti prigodom povlačenja iz mjesta.

g) Nitko ne smije na svoju vlastitu ruku ubijati zarobljenike koji se predaju. Njih treba sprovesti do Štaba brigade, a ovaj će ih dostaviti Štabu divizije koji će o svakom pojedincu donijeti odluku. Također se najstrože zabranjuje skidanje odijela i cipela sa zarobljenika. Njih će skinuti Štab brigade, a odjeću i obuću razdijeliti drugovima kojima je to najpotrebnije.

h) Intendant područja¹⁰ uz pomoć intendanta Brigade organizovaće evakuaciju plijena, odnosno imovine petokolonaša. Za evakuaciju materijala pribaviti dovoljan broj kola.

i) Referent saniteta¹¹ ove brigade organizovaće previjalište i evakuaciju ranjenika. Glavno previjalište nalaziće se u selu Kusonjama. Pomoćna previjališta nalaziće se kod svakog bataljona. Ranjene drugove I bataljon će otpremati uz pomoć jedinica XII brigade preko pilane za Kusonje a odatle u Brusnik. II, III i I bataljon I odreda evakuisaće svoje ranjene drugove pored ciglane, pri čemu će im pomoći snage XVI brigade na tome dijelu. Pravac povlačenja ranjenika je Kraguj—Brusnik. Drug doktor će se pobrinuti da se za ranjenike nađe potreban broj kola. Za neukazivanje pomoći našim ranjenim drugovima i za grubo postupanje s njima, drugovi bolničari biće kao saboteri Narodno-oslobodilačke borbe izvedeni pred vojni sud ove brigade, a u težim slučajevima i strijeljani na licu mjesta.

Važne napomene i upozorenja

Drugovi desetari, vodnici, komandiri i polit. komesari četa treba da znaju da od njihovog umješnog rukovođenja zavisi

¹⁰ Tomo Balen

¹¹ Ekrem Maglajlić

ishod borbe. Ono što odlučuje ishod bitke, to mogu samo oni dati, a to je munjevit i silan napad na neprijatelja. Oni su ti od kojih zavisi brzina napredovanja naših drugova, a prema tome i pobjeda.

Drugovi desetari, vodnici, komandiri i polit. komesari četa treba da upoznaju svoje drugove gdje se nalaze ostale jedinice, tako da se ne bi desilo da usljed toga što se nastupa sa raznih strana netko pogine od svojih vlastitih drugova. Nesretni slučajeви izbjeći će se ako drugovi budu znali raspored naših snaga a i pravilnu upotrebu znakova raspoznavanja.

Skrećemo pažnju drugovima da ovoga puta iskoriste mrak i da se privuku što bliže neprijateljskim objektima kako bi ih što lakše i brže likvidirali. Mislimo da nije potrebno upozoravati drugove na nepotrebno trošenje municije.

Pri prolazu kroz mjesto ne ići ulicom kako se to sada običavalo. Koristiti kuće i druge objekte kao zaklcn. Izbjegavati kretanje pored bijelih zidova i pored osvijetljenih mjesta.

Komande četa moraju se pobrinuti da se zaplijenjeni materijal u redu pokupi i evakuiše, kako ne bi došlo do samovlasnog uzimanja a s tim i do nedrugarskih odnosa između pojedinih jedinica.

Držanje drugova partizana prema stanovništvu mora biti najljepše, tako da se osjeća da smo mi prava Narodno-oslobodilačka vojska.

III. a) Povlačenje će se izvršiti na osnovu pismenog naređenja od Štaba ove brigade. Ukoliko iz ma kojih razloga [pismeno naređenje ne bi stiglo] treba paziti na svjetlosne znake sa raketama. U tri maha biće izbačena crvena i zelena raketa jedna za drugom.

b) Pravac povlačenja biće: I bataljon Gornji Grahovljani, II i III bataljon Donji Grahovljani. Štab brigade poslije povlačenja nalaz će se u Donjim Grahovljanima. Za vrijeme borbe Štab brigade nalaziće se u prvim kućama sela Prekopakre (Krčevine).

Komesar:
Krajačić Joco

Komandant:
Radojica Nenezić

PISMO ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD 31 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PRVE DALMATINSKE NOU BRIGADE O STANJU NA PODRUČJU DALMACIJE¹

ŠTAB
IV OPERATIVNE ZONE
31. I. 1943.

ŠTABU I DALMATINSKE NOU BRIGADE

Položaj

Primili smo Vaš dopis od 17. ov.mj., isto tako primili smo prepis izvještaja politodjela Vaše brigade upućenog C.K.K.P.J. kao i popis partijskog članstva Vaše brigade, koji nam je uputio drug Vlado². Zbog kratkoće vremena osvrnut ću se na Vaš dopis od 17. ov.mj., dok će vjerovatno P.K.³ sa svoje strane odgovoriti Vam na ostale dopise.

Veseli nas što je naš odnos bez obzira što se nalazite dosta daleko⁴ ostao i dalje dosta blizak i što nas redovno izvještavate kako o vojničkim akcijama tako i o političkom stanju i životu Vaše brigade. Vaša brigada koju smo kao prvu našu udarnu jedinicu formirali, bez obzira što se ne nalazi pod našim operativnim rukovodstvom, ostala nam je jednako bliska i svaki njen uspjeh kako vojni tako politički izaziva kod nas veselje i zadovoljstvo. Naročito smo ponosni na Vaše junačko držanje prilikom zauzimanja Jajca⁵ a osobito na pohvalu⁶ koju je brigada zbog toga dobila od druga Tita. Pored našeg zadovoljstva taj uspjeh je odjeknuo po cijeloj Dalmaciji a naročito među ostale brigade i jedinice i dao im novog podstreka njihovom radu i borbi. Gubitak druga Marijana⁷ teško nas se dojmio. Pored njegove odanosti i sposobnosti, u njemu gubimo druga koji se digao iz najširih narodnih slojeva i zato nas je njegov gubitak naročito dirnuo. Izgleda da naša Dalmacija nema baš sreće u očuvanju ovakovih ljudi. To je već treći slučaj kroz kratko

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 49—2. k. 1491.

² Vladimir Bakarić

³ Pokrajinski komitet Komunističke partije Hrvatske za Dalmaciju

⁴ i ⁵ Početkom studenog 1942 god. ušle su Prva i Druga dalmatinska NOU brigada u sastav Druge, odnosno Treće proleterske divizije NOV i POJ. Vidi tom II, knj. 1, str. 197—198.

⁶ Vidi tom IV, knj. 8, dok. br. 92 i 98.

⁷ Vidi tom II, knj. 1, str. 221.

⁸ Narodni heroj Božo Bilić. Poginuo u borbi protiv Nijemaca kod Jajca, prosinca 1942 god. kao komandant Prve dalmatinske NOU brigade.

vrijeme da gubimo borca i rukovodioca izraslog u narodnom ustanku.

U pogledu popune Vaše brigade i eventualnog dodjeljivanja Petog bataljona, mi ostajemo pri svom obećanju danom Vam u Glamoču uoči Vašeg odlaska. Razlozi zbog kojih ni do danas to nismo učinili leže u situaciji u kojoj smo se našli nakon odlaska⁸ kako Vaše tako i II Dalmatinske brigade kao i III Odreda⁹. Mi smo tada osim par četa i bataljona ostali skoro bez vojske. Zadaci koji su se kod nas postavljali a u smislu općih direktiva i naređenja Vrhovnog štaba tražili su od nas što širu mobilizaciju i stvaranje IV i V Dalmatinske brigade¹⁰. Mi smo taj zadatak u glavnom riješili. Pored IV Dalmatinske brigade sa čijim ste formiranjem upoznati, mi ćemo kroz par dana formirati i Petu dalmatinsku brigadu i na taj način riješiti ostale zadatke koje je Vrhovni štab pred nas postavio. Iako smo ove brigade relativno lako formirali, u pitanju njihovog vojno-političkog učvršćivanja ići će mnogo teže. Pored novomobilisanog ljudstva od kojeg su brigade u glavnom sastavljene, pitanje vojno-političkog rukovodstva naročito je veliko pitanje. U IV Dalmatinskoj brigadi nemamo još zamjenika kako komandanta i komandira tako ni političkog komesara. Pitanje kadra za V Brigadu tek riješavamo i vjerovatno će i on u velikoj mjeri da bude manjkav. Ako nikada a ono bar danas teško osjećam odlazak naših starih jedinica u kojima se nalazi skoro sav naš vojni i politički kadar. Ovih dana Oblasno rukovodstvo SKOJ-a za Dalmaciju sprovodeći odluke Kongresa U.S.A.O.J.¹¹ mobilše od 400 do 500 omladinaca koji će nakon desetodnevnog vojno-političkog kursa biti raspoređeni u svoje jedinice. Ukoliko ova mobilizacija uspije a što vjerujemo, mi smo odlučili da veći dio ove omladine dodijelimo Vašoj brigadi. Kod ovoga nas je rukovodila ne samo stvarna popuna Vaše brigade već i uvjerenje da Vaša brigada, koja se već do danas i vojnički i politički mnogo podigla, treba da postane sredina iz koje će da izlaze naši glavni vojnički i politički kadrovi.

Borba na Jajcu, i daljnje uspješno razvijanje vojničkih akcija a naročito izvještaji vojni i politički koje ste nam poslali jasno govore da je Vaša brigada doživjela krupan razvoj i mi se potpuno slažemo sa Vašom ocjenom. Mi vjerujemo da su stvoreni ozbiljni preduslovi daljnjem vojno-političkom razvijanju Vaše brigade koja će u buduću sigurno ići krupnijim koracima.

⁸ Treći dalmatinski NOP odred formiran je 4 rujna 1942 god. Odlukom Vrhovnog štaba Odred je studenog iste god. rasformiran a ljudstvo upućeno, radi popune, u Četvrtu crnogorsku proletersku NOU brigadu i Desetu hercegovačku NOU brigadu.

¹⁰ Vidi dok. br. 21 i 47.

¹¹ Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije

Ovoliko za sada. Nastojat ćemo da Vas i u buduće opširnije i češće izvještavamo o svim događajima i problemima naše Zone i naših jedinica a vama ponovno naglašavamo potrebu i želju da nas i u buduće redovito izvještavate o svim borbama, događajima i partijsko-političkom životu kroz koje bude prolazila Vaša brigada.

Svima drugovima a naročito Štabu brigade i Politodjelu upućujemo naše tople drugarske pozdrave sa

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

BR. 122

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE NOU BRIGADE OD 31 SIJEČNJA 1943 GOD. ŠTABU PETE OPERATIVNE ZONE O BORBAMA KOD VELJUNA¹

Ko piše: Štab VI N.O.U. brigade Hrvatske	Odakle: Položaj
Kome: Komandantu ² V oper. zone	Gde: Položaj
O.Br. datum 31-I- god. 43	čas, ... min.
Karta razmerel:	

Operativni izvještaj

22-I-1943 god. VI brigada dobila je zadatak da zaposjedne položaje na Veljunu te da spriječi neprijateljsko nadiranje³.

I i II bataljon zaposjeo je položaje na kotama iznad Veljuna. III bataljon bio je na osiguranju u Saborskom kod L. Jesenice, IV bataljon bio je u Slunju.

23-I. Neprijatelj⁴ je počeo nadirati iz sela Točka u tri kolone. I i II bataljon je pustio neprijateljske kolone da uđu u raspored našeg položaja i to na oko 100 metara. Oba bataljona otvorila su strahovitu vatru iz mitraljeza i pušaka u neprijateljske kolone i odbila neprijatelja na njegove polazne položaje. Poslije kratkog vremena, neprijateljske formacije aviona od 10 bombardera i jednog izviđačkog aviona počele su strahovito bombardovati naše položaje⁵. Naši borci i tada ostali su na svojim pozicijama. Neprijatelj je koristio bombardovanje naših

¹ Dokumentat, nedovršen, bez potpisa, pisan mastilom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/5, k. 917.

² Veljko Kovačević

³ Vidi dok. br. 117.

⁴ Odnosi se na dijelove njemačke divizije SS „Prinz Eugen“.

⁵ Vidi dok. br. 90.

položaja i počeo nadirati i podilaziti našim položajima. Stalnim bombardovanjem iz vazduha i sa zemlje naših položaja neprijatelju je uspjelo da proдре u naš položaj. Tada je nastala borba prsa u prsa. Bombardovanje i mitraljiranje iz vazduha trajalo je 1 sat i 45 minuta. Neprijatelju je uspjelo da zauzme jednu kotu koja je dominirala našim položajima. Naše snage su se povukle na rezervne prihvatne položaje i to na položaje rijeke Glinice i V. Lisac.

U toj borbi na Veljunu, na strani neprijatelja bilo je oko 200 mrtvih njemačkih vojnika i veliki broj ranjenih.

Na našoj strani bilo je 21 mrtav i 28 ranjenih drugova, sve iz I bataljona.

U ovoj borbi nesrazmjernoj, borci I bataljona i poslije tolikih gubitaka bili su spremni za dalje borbe. Ovom prilikom borci I i Drugog bataljona kao i komandni kadar držali su se u borbi primjerno, te ni najmanje nije došlo do kakve zabune. Direktnim pogotkom bombe iz aviona pogođen je i uništen jedan teški mitraljez sa poslugom i jedan puškomitraljez.

I bataljon poslije napuštanja toga položaja imao je položaj na V. Liscu. Neprijatelj je nadirao. Pred večer opet je došlo do sukoba na Liscu. Potučeno je nekoliko njemačkih vojnika i odbijeni su. Neprijatelj je na tim linijama bio zadržan do noći. . .

II

USTAŠKO-DOMOBRANSKI I TALIJANSKI DOKUMENTI

BR. 123

**IZVJEŠTAJ VELIKE ŽUPE GACKA I LIKA OD 1 SIJEČNJA
1943 GOD. O SPORAZUMU ČETNIKA I USTAŠKO-DOMO-
BRANSKIH VLASTI U OTOČCU ZA BORBU PROTIV JEDI-
NICA NOV I PO JUGOSLAVIJE¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA — VELIKA ŽUPA GACKA I LIKA

T. broj: 1446/42

Gospić, dne 1. siječnja 1943.—

Predmet: Zbliženje Hrvatskih vojnih
vlasti i četnika.—

- 1.— PREDSEDNIČTVU VLADE — g. pomoć. predsjednika
Dr. VRANČIĆ
- 2.— MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA — Tajništvo
— Zagreb
- 3.— GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGUR-
NOST—X—Zagreb
- 4.— OBĆE UPRAVNOM POVJERENIČTVU KOD „Superslo-
da“ — Sušak

Dne 17. prosinca 1942 godine u prostorijama kotarske obla-
sti u Otočcu došlo je do sastanka između naših voj. vlasti i
četnika.

Naše vojne vlasti bile su zastupane po bojniku zapovjed-
niku posade **Sulejmanpačiću Muhamed-begu**, a četnici po zapo-
vjedniku četničkih odreda za kotarsku zonu majoru **N. Đekiću**
i kapetanu **Daboviću**.—

Načelno je sporazum postignut u slijedećem:

1.— Obostrano sprečavanje izazivanja incidenata, te strogo
kažnjavanje izazivača, kao i interniranje nepoćudnih koji bi
sporazum ometali.—

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog insti-
tuta pod reg. br. 32/3—1, k. 230.

- 2.— Zajednička suradnja u stvarima državne službe.—
- 3.— Osiguranje Otočca i okolice od partizanskih napadaja.
- 4.— Vojnička suradnja po odlasku talijanskih postrojbi, što će se u budućim dogovorima utvrditi, kao i sve nastale potrebe oko zbliženja i zajedničke odbrane od neprijatelja.

Razgovori su vođeni u duhu iskrene suradnje i nastojanja, da se odnosi poprave.

Moli se prednje uzeti do znanja.—

ZA DOM SPREMNI!

Zamjenik velikog župana

Podžupan:

(Dr. Stanko Ilić)

Dr. Ilić

(M. P.)²

² Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

Broj: 1446/42

Osiplo, dana 1. siječnja 1943.

redmet: Količenje hrvalskih vojnih
vlasti i četnika.

1. - PRIZORJAVIČTU VLAK - g. poč. prot. jednika dr. VRANČE
2. - IZVJAVIČTU VRANČE IZVJAVIČTU VRANČE - g. poč. prot. jednika dr. VRANČE
3. - IZVJAVIČTU VRANČE IZVJAVIČTU VRANČE - g. poč. prot. jednika dr. VRANČE
4. - IZVJAVIČTU VRANČE IZVJAVIČTU VRANČE - g. poč. prot. jednika dr. VRANČE

Ime 17. siječnja 1942 godine u prostorijama kotarske oblasti
u Otočcu došlo je do sastanka između navedenih voj. vlasti i četnika.

Naše vojne vlasti bile su sastupane po brojnim zapovjednicima
počasno BRIGADIR VRANČE VRANČE VRANČE, a četnici po zapovjedniku četničkih
odreda za područje VRANČE VRANČE i kapetan VRANČE.

Načelno je sporazum postignut u sljedećem:

1. - Obustava sprečavanja iznasiljanja iznasiljanja, te straga
i kažnjavanje iznasiljanja, kao i interniranje nepoćudnih koji bi sporazum
onemogućili.

2. - Zajednička suradnja u stvarima državne službe.

3. - Osiguranje Otočca i okolice od partizanskih napada.

4. - Vojnička suradnja po odluci talijanskih postrojbi, što će
se u budućnosti utvrditi, kao i sve materijalne potrebe oko stila-
nje i zajedničke odbrane od neprijatelja.

Sporazumi su rođeni u cilju iskrene suradnje i sastojanja, da
se odnosi poprave.

Svi se prednje uslovi do danas.

ZA KOP. VRANČE !

Zastupnik velikog šupana
Pod šupana:
/Br. Stanko Ilić/

Št. voj. vlasti 1. siječnja 1943.

Št. voj. vlasti 1. siječnja 1943.
Št. voj. vlasti 1. siječnja 1943.
Št. voj. vlasti 1. siječnja 1943.
Št. voj. vlasti 1. siječnja 1943.

BR. 124

**OBAVJEŠTENJE OPERATIVNOG PODRUČJA KARLOVAC
OD 2 SIJEČNJA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU KRAŠIĆA I
POKUŠAJU TALIJANSKO-USTAŠKIH SNAGA DA GA PO-
VRATE¹**

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME:	KOME SE JAVILO:
pukovnik Tomašević, ²	SATI 1510	
	DAN 2	
	MJESEC 1	
PRIMIO: ustaški nadporučnik Ivan Jelavić	GODINA 1943.	PREDAO:

SADRŽAJ

Krašić nakon 14 satne herojske borbe pao³. Pomoć upućena iz Karlovca u toku noći naišla kod sela Brlenić na jak otpor neprijateljski⁴. Put bio jako prokopan i miniran. Tenkovi talijanski nisu mogli proći. Pokušao sam osobno sa 120 ljudi oko 12.30 probiti se do Krašića, nisam usp'o. Do sada naših oko 80 mrtvih i oko 100 ranjenih, za sudbinu ostalih nezna se. Brojni stališ posade bio 450 ljudi. Pravac Krašić—Draganići potpuno otvoren, nemam snaga za zatvoriti taj prostor. Prijeti

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—15, k. 17.

² Zapovjednik Operativnog područja Karlovac. Ovo operativno područje, kojemu su, uglavnom, bile potčinjene sve ustaško-domobranske jedinice na području Karlovca i Žumberka, preimenovano je u Prvi sektor (skraćeno: I zasek-Karlovac) i došlo pod nadležnost Općeg vojničkog povjereništva pri Superslodi. Time su sve ustaško-domobranske snage na pomenutom području, u pogledu izvođenja akcija, potpale pod Višu komandu oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“. O ovome vidi dok. br. 189.

³ Vidi dok. br. 1, 3, 4, 5, 17, 126, 128 i 129.

⁴ Otpor je pružio jedan bataljon Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 1, 3, 4, 5 i 17.

opasnost svim selima od Draganića zaključno do Jaske⁵. Tražim pojačanje i to znatno pojačanje. U protivnom ne odgovaram za ništa. Neprijatelj jačine oko 2 brigade⁶ sa 6 bacača i dva topa.

21/I 43 D⁷

BR. 125

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 2 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA U SLAVONIJI¹

ZAPOVJEDNIŠTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA

Glavno-stožerni odjel

Op. Broj 3/taj.

U Brodu n/S., dne 2. siječnja 1943

Fredmet: Dnevno izvješće. -

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA (op),
OPUNOMOĆENIKU MINISTRA UNUTARNJIH POSLOVA
g. ŠANDORU BENAKU SARAJEVO,
Sastavak.

Slavonski zdrug:

1.o.m. u 0030 skupina oko 500 pobunjenika² napala oružničku postaju Podgorač (10 JI Našice). Napad trajao do 0230 kada se naša posada od 14 ljudi uspjela povući, za 10 oružnika i 3 domobrana se ne zna, 1 domobran ranjen, 1 strojnica izgubljena. Ovim se dopunjuje i izpravlja jučerašnji izvještaj.

⁵ Jastrebarsko

⁶ Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada Osme divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 1, 3, 4 i 5.

⁷ Paraf generala Dragojlova, načelnika operativnog odjeljenja Glavnog stožera domobranstva. Ovaj paraf nalazi se i na ostalim ustaško-domobranskim dokumentima objavljenim u ovoj knjizi; Redakcija ga više neće objašnjavati.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—19, k. 17.

² Drugi slavonski NOP odred. Vidi dok. br. 87.

12

BEZOGLASNI BEZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME:		KOME SE JAVILO:
pukovnik Tomasević	SATI	15.10	
	DAN	2	
	MJESEC	I	
PREMIJO:	GODINA	1943.	PREDAC:
ustavni nadzornik Ivan Jelavic			

SADRŽAJ

Poslije nakon 14 sati herojske borbe poslije upućena iz Karlovca u toku
 ušla kod sela Erleni na jak odgor neprijateljski. Put bio jako prokopan
 i miniran. Tenkovi talijanski nisu mogli proći, tek nakon što su ljudi
 oko 1.000 prošli se do Erleša, nisu mogli. Do sela naših oko 80 artiljerijskih i oko
 100 ranjenih, sa sobom ostavili bezna se, protiv stalijs vojske bio 450 ljudi.
 Pravač Arsenio Dragović podupao otvoren, nisu smeli su zatvoriti taj prostor.
 Prišli opasnosti ovim selima od Arseniove zaključak da Jaske. Trzin počinje
 i to znatno pojačanje. U protivnom ne odgovaram za ništa. Neprijatelj jačina
 oko 2 brigade sa 6 baterija i dva topa.

1. 2. 13 D

1.o.m. u 0115 skupina pobunjenika³ nepoznate jakosti napala ručnim bombama električnu centralu u s. Kuzmica (6 I Požega). Požega ostala bez svjetla i vode. Poginuo 1 domobran, a 6 zarobljeno.

Sriemski zdrug:

Ništa novog.

C. — VLASTITE NAMJERE:

Prema zapovjedi zapovjedajućeg njemačkog generala⁴ nastavlja se podhvat na Slavonskom Gorju⁵ sa 373 nj.p.p.⁶ sa istoka u pravcu Kamenskog, a sa djelovima 8.p.p.⁷ od Požege prema Kamenskom. 2 bojne iz Podravlja upućuju se ka Doboju.

II.

POKRETANJE I PREMJEŠTAJ VLASTITIH ČETA:

Nije bilo.

III.

OSOBITI DOGAĐAJI I MJERE IZVAN BORBENE DJE LATNOSTI ČETA:

Nije bilo.

ZAPOVJEDNIK
general Iser

Za točnost:

Pročelnik glavnostožernog odjela
glavnostožerni bojnik
(Nekić)
Nekić

3/I D

³ Prvi slavonski NOP odred. Vidi dok. br. 6.

⁴ Odnosi se na komandanta njemačkih trupa u Hrvatskoj, generala Lüttersa.

⁵ Vidi dok. br. 131.

⁶ Njemački pješadiski puk iz sastava 717 pješadiske divizije

⁷ Pješачke pukovnije

BR. 126

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMISKOG KORPUSA OD 3 SIJEČNJA 1943 GOD. O BOR-
BAMA U REJONU KRAŠIČA I NA PODRUČJU GORSKOG
KOTARA¹**

PREDMET:

TELEGRAM

OD KOMANDE V ARM. KORPUSA
SUPERSLODI—OPERATIV. ODJELJENJU
i na znanje
KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA

Datum i čas		otpreme: 3.I.43-XXI
		23.30 č.
		prijema:
		3.I.43-XXI, 24 č.

VISA KOMANDA OPUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“

OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 103/Op.

Br. 186

Stiglo 4 sij. 1943 God. XXI

NOVOSTI U 18 ČASOVA 3 SIJEČNJA 1943 — XXI

Pokreti ustanika

— Ustaničke snage u zoni Raduč—Lovinac, koje dostižu 3—4000 ljudi³, izgleda da su podijeljene u dvije grupe od kojih je jedna, u jačini od dvije trećine, u zoni Ploča (Novigrad OL—EZ) a druga, od jedne trećine, na padinama Velebita.

Izgleda da ustanici očekuju pojačanja jačine jednog bataljona iz Bihaća i jednog bataljona iz Ličkog Petrovog Sela (Gospić PI—GQ).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A'6).

² Pečat prijema. (Nalazi se gotovo na svim talijanskim dokumentima objavljenim u ovoj knjizi.)

³ Odnosi se na Šestu diviziju Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske. Ona je na dan 6 veljače 1943 god. imala 4131 borca i rukovodioca. Vidi tom V. knj. 12 (Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica Šeste divizije NOV i PO Hrvatske od 6 veljače 1943 godine).

Divizija „Lombardia“

— Dana 1 siječnja naši odredi za zaštitu radova oko uspostave željez. pruge u blizini 551 km⁴ (Ogulin XL—AH), o čemu govori telegr. 15863⁵, sukobili su se sa ustaničkim formacijama⁶. Na našoj strani 5 mrtvih i 11 ranjenih iz LXXV bataljona cr. košulja⁷. Izgubljen je jedan minobacač 45 mm i jedan puškomitraljez, koji su učinjeni neupotrebljivim⁸. Nepoznati su protivnički gubici. Radovi su završeni 2 t.m. pod zaštitom LXXXI bataljona cr. košulja.

— Juče su partizani otvorili vatru na vlak u blizini blokadnog mjesta 377 (Ogulin ZL—BH) i ubili jednog ložača a drugog ranili.

— Noću uoči 3 o.m. partizani⁹ su napali dijelove željez. zaštite između Broda Moravica i Delnica i prekinuli željez. prugu između B. Moravica i Kupjaka (Ogulin ZI—BF). Stanica Kupjak bila je zapaljena¹⁰, šef stanice i 2 potšefa odvedeni. Poslata su pojačanja u zonu.

— Danas su odredi XVI i LVIII bat. cr. koš. izvršili napad iz Mrkoplja na Poljičku Kosu (Ogulin VU—AX) gdje su se sukobili sa ustaničkim snagama¹¹. U borbi, koja je trajala 1 1/2 čas, neprijatelj je pretrpio osjetne gubitke; na našoj strani 2 lako ranjena.

— U vezi s telegramom 48¹² od juče, 2 o.m., hrvatske snage prikupljene u zoni Krašić (Samobor NH—BZ), koje su imale preko 500 ljudi, bile su prisiljene da se povuku pred nadmoćnijim ustaničkim formacijama¹³, koje su imale topove i minobacače. Dosada se samo 120 ljudi povratilo u naše garnizone.

Jedna ustaška četa i jedan vod naših tenkova L¹⁴ upućeni iz Karlovca, i jedna četa I bat. 74 puka iz Jastrebarskog, stigavši u zonu i našavši se pred nadmoćnijim snagama¹⁵ povratili su se u naše garnizone. Ustaška četa imala je oko 40 ranjenih; na

⁴ Odnosi se na dio željezničke pruge Ogulin—Gomirje.

⁵ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

⁶ Sa Četvrtim (omladinskim) bataljonom Šeste NOU brigade. Vidi dok. br. 34.

⁷ i ⁸ Talijanski gubici u materijalu bili su veći. Četvrti bataljon Šeste NOU brigade uspio je da zaplijeni: 2 mala bacača (a ne jedan — kako se govori u ovom izvještaju), 1 puškomitraljez, 11 pušaka, 3 pištolja, 20 bombi i dr. Vidi dok. br. 34.

⁹ Dvije čete Drugog bataljona Četrnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 34.

¹⁰ Napad izveli dijelovi Trećeg bataljona Četrnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 34.

¹¹ Sa dijelovima Četrnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 34.

¹² Vidi dok. br. 124.

¹³ Iz sastava Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ i Četvrtre NOU brigade. Vidi dok. br. 1, 3, 4, 17 i 124.

¹⁴ Laki tenkovi

¹⁵ Jedan bataljon Četvrtre NOU brigade

našoj strani 3 ranjena. Naši tenkovi su morali bacačem plamena odbiti ponovljene protivničke protunapade. Divizijska komanda¹⁶ pažljivo prati kretanje ustaničke mase.

Divizija „Re“

Noću uoči 3 o.m. vatra, u cilju uznemiravanja, bez posljedica, protiv naših vojnika u prostoru stanice Sinac (Gospić KI—GK).
— Nastavljaju se radovi na uspostavi pruge u zoni Lovinac.
— Danas 3 o.m. opravljen je most na Napojištu (Novigrad NM—EU).

Ostali sektori

Redovna aktivnost patrola.

GENERAL COTURRI¹⁷

22350301

Upućen prepis Obavještajnom odjeljenju.

„ „ kr. karabinjerima¹⁸.

Upućen prepis Operativnom odjeljenju.¹⁹

¹⁶ Komanda pješadijske divizije „Lombardia“

¹⁷ Renato Coturri, komandant talijanskog Petog armijskog korpusa

¹⁸ Otisnuto u Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“

¹⁹ Oznaka da je ovaj primjerak poslat Operativnom odjeljenju Su-perslode. Nalazi se u većini dokumenata objavljenih u ovoj knjizi.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNA-
ESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 3 SIJEČNJA 1943 GOD.
O REZULTATIMA BORBI NA PODRUČJU RADUČ—LOVI-
NAC—RIČICE U TOKU 27 I 28 PROSINCA 1942 GODINE¹**

PREDMET:

TELEGRAM

Datum	otpreme 3.I.43-XXI 18.45 prijema 3.I.43-XXI 21.45
i	
čas	

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI—OPERATIV. ODJELJENJU
i radi znanja
KOMANDI V i VI ARMIJSKOG KORPUSA

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—Dalmacija“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 152/Op.

Br. 189
Stiglo 4 siječ. 1943-XXI

NOVOSTI OD 3 SIJEČNJA U 18 ČASOVA

Aktivnost ustanika

Primijećena je u zoni Srima (Žirje QH—CK) grupa usta-
nika², naoružana ponekim puškomitraljezom, u namjeri da
pljačka u zoni.

Sektor „Zara“

— Izviđanja u zoni Smrdelje (Šibenik QO—CU).

Sektor „Bergamo“

— Nastavlja se čišćenje na ostrvu Hvaru³.
— Izviđanje u zoni Kobiljak (Šibenik SR—TI—BN).

Sektor „Sassari“

Prema daljim utvrđivanjima, naši gubici u borbama u zoni
Gračac—Lovinac (Novigrad ON—EQ) dana 27 i 28 prosinca⁴,

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog insti-
tuta (k. 18 a/9).

² Primorska partizanska četa. O akcijama ove čete vidi dok. br. 83.

³ Od strane dva bataljona iz sastava divizije „Messina“

⁴ Odnosi se na borbe između Šeste divizije NOV i PO Hrvatske i
talijansko-četničkih i ustaško-domobranskih jedinica. Vidi dok. br. 8.

javljeni u izvještajima od 29 i 30 prosinca, ovi su: 42 mrtva od kojih 3 oficira, 92 ranjena od kojih 6 oficira, 2 nestala, 15 smrznutih, 18 grla stoke ubijeno, izgubljen jedan top 65/17, jedan mitraljez „Breda“ i 2 puškomitraljeza. Protivnički gubici, koji su vrlo teški, nisu se mogli utvrditi.

Sektor „Celere“

— Izviđanje u zonama Dan'lo (Šibenik RK—CF) i Konjevrti (Šibenik RM—CM).

Napola oblačno.

ZA KOMANDANTA
GENERAL PIAZZONI 18000301

Upućen prepis Obavještajnom odjeljenju.

„ „ kr. karabinjerima. -

Upućen prepis Operativnom odjeljenju.

BR. 128

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE OD 3 SIJEČNJA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU KRAŠIĆA, KOSTANJEVCA I ŽELJEZNA OD STRANE JEDINICA NOV I PO HRVATSKE¹

NEZAVIZNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE

Broj. V.T.1/42.

U Zagrebu, 3. siječnja 1943.—

Predmet: Izvješće o stanju do
3.I.1943 u 12 h.—

I Z V J E Š Ć E

I. Velika župa Gora:

Današnjim svojim izvješćem javlja Vrhovno oružničko zapovjedništvo, na osnovu vesti primljene od 1. oružničke pukovnije, da je 2.o.m. u noći skupina odmetnika izvršila napad na selo Ljubljanicu, 8 km. sjeverno od Siska. Mjestna ustaška posada prihvatila je borbu u kojoj je nakon 3 sata odbila napad.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—9, k. 17.

II. Velika župa Lašva — Glaž:

Župska redarstvena oblast u Travniku jučer je brzoglasno izvijestila, da su partizani noću od 1. na 2. o.m. zauzeli Busovaču, 30 km. jugoistočno od Travnika pravcem prema Sarajevu. Cestu kod Busovače su razorili. Kako se u blizini ceste nalazi željeznička pruga, postoji opasnost, da veza sa Travnikom bude prekinuta. Najavljena pomoć Travniku još nije stigla, a partizani uporno nastoje da zauzmu to mjesto.

III. Velika župa Pokupje:

Poštanski ured u Karlovcu izvjestio je jučerašnjom brzojavkom, da je 31. prošlog mjeseca došla skupina od 12 partizana na poštu u Netretiću. Odavle su partizani odnjeli brzoglas, svežanj dopisnica i nešto gotovog novca.

Prema podacima oružničkog krila u Karlovcu dostavlja današnjim izvješćem Vrhovno oružničko zapovjedništvo, da su pobunjenici² — njih oko 2.500³ — naoružani puškama, strojnica i teškim bacačima 1.o.m. izvršili napadaj na Krašić, koji im je 2. o.m. uspjelo zauzeti, jer je naša posada u Krašiću brojila 65 oružnika, domobrana i ustaša⁴.

Dne 1.o.m. u jutro započele su prema izvješću Zaštitnog redarstva za grad Zagreb i Veliku župu Prigorje od danas očajne borbe između 33. Ustaške bojne i premoćnih partizanskih snaga. Partizani su zauzeli sela Kostanjevac i Željezno, jer se je naša posada iz Željeznoga pred nadmoćnim neprijateljem morala povući u Gornju Vas⁵. Tokom 2. o.m. ustaše su dobili nalog, da se povuku iz Gornje Vasi i Novog Sela u Stojdragu. Prema obavijesti primljenoj oko ponoći iz Samobora izvješćuje isto Zaštitno redarstvo nadalje današnjim svojim izvješćem, da je cijeli Žumberak u partizanskim rukama, dok su se naše snage uz teške gubitke povukle u Stojdragu. Partizani su zapalili mnogo kuća, škola i bolnica, a izgubljeno je dosta ratnog tvoriva. Vojne su vlasti odmah o tom obavještene.

IV. Velika župa Prigorje:

Redarstvena oblast za grad Zagreb izvješćuje današnjim izvješćem, da je nepoznati broj partizana noćas napao željezničku

² Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada. Vidi dok. br. 1, 3, 4, 17 i 124.

³ Obje brigade imale su oko 1.800 boraca. Vidi: Rade Bulat: „Žumberak i Pokuplje u NOB“, izdanje „Kulture“, Zagreb 1951.

⁴ Netačno. U Krašiću se pored ovoga tada nalazila Trideset peta i dvije satnije Trideset treće ustaške bojne. Podaci iz arhive Vojnoistoriskog instituta.

⁵ Željezno su ustaše napustili još 28 prosinca 1942, prilikom napada Trećeg bataljona Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“. Vidi dok. br. 17.

postaju Pušća Bistra. Partizani su provalili blagajnu i odnели 64.000.— Kuna, a osim toga su razbili čitav električni uređaj. Sa sobom nisu nikoga odveli.

V. Velika župa Usora — Soli:

Oružničko krilo Brod na Savi sinoć je brzoglasno izvije-
stilo, da su jučer u jutro partizani nadmoćnim snagama zauzeli
Teslić. Domobranske postrojbe i dio oružništva povukli su se
u Tešanj i ovdje spremaju odpor.

Za Dom spremni!

USTAŠKI NADZORNI ZAPOVJEDNIK:

Dr Crvenković

(Dr. Filip Crvenković)

4/1 D

BR. 129

**POTSJETNIK POMOĆNIKA NAČELNIKA ŠTABA VIŠE KO-
MANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“
OD 6 SIJEČNJA 1943 GOD. O STANJU JEDINICA ODREDE-
NIH ZA ČETVRTU OFANZIVU¹**

Poverljivo

Prilog 1

Potsjetnik²

1) — Operacija bi mogla imati razvoj koji je ucrtan u prilo-
ženoj skici³.

Stoga neka se ima u vidu sljedeće:

- Sadašnja situacija u zonama sjeverno od Karlovca i između Kupe i pruge ne dozvoljava napuštanje ove zone bez opasnosti. Pošto je neprijateljski pritisak u punom porastu, predviđa se da će se izvjesno njegovo smanjenje postići brojem bataljona za predviđenu upotrebu (2 do 3).
- Jedinice koje moraju da podnesu teret ove kampanje
 - divizije „Lombardia“, „Re“, „Sassari“, bersaljeri itd.
 - već su od mjeseca ožujka u pokretu i u operacijama:

¹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

² Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog insti-
tuta (k. 3 C/4).

³ Na original ovog dokumenta nalijepljena je plava cedulja sa
sljedećim tekstom: „Supersloda

Nač. štaba

V.P. 10, 29/I

Vi ste, Gloria, rekli i uzeli kopiju ove promemorije.
Vidite situaciju na isti način i slažete se u suštini“.

Za ovim slijedi paraf generala Robotti-a, napisan crvenom olovkom,
i jedan nečitak paraf.

⁴ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

SEGRETO

ALLEGATO 1

M E M O R I A

1) - L'operazione potrebbe avere lo svolgimento di cui all'annesso inedito.

Si tenga però presente:

- che la situazione in atto nelle zone a nord di Karlovac e tra la Sava e la ferrovia non consentisse senza rischi di agguerrire dette zone. Dato che la transizione nemica è in netto aumento, è da prevedere che qualche diminuzione si potrà avere nel numero dei btg. di previsto impiego (da 2 a 3);
- che le unità che devono sostenere il peso della campagna della "Lombardia", della "H", della "Sassari", "Lombardieri", etc. sono dal marzo in movimento e in operazioni; e, quindi, stanche e desiderose di un po' di riposo, che si può ritenere senza'altro meritato. Per la "Sassari", c'è poi l'aggravante notevolissima, di veder si sul più bello sospeso il ritorno in Italia, e il danno, non completamente riparatibile, di avere i materiali sparsi qua e là e addirittura in Patria. Conclusioni? Lo stato materiale e morale dei reparti fa prevedere un minor rendimento loro ai fini operativi;
- che la situazione stagionale (inverno) e la situazione ambientale (montagna), messe insieme, ridurranno ancor di più le possibilità delle truppe. Noi e i Tedeschiamineranno (ora presto, ora - ma più spesso - piano) lungo le strade, ributtando davanti a noi il nemico, che ci sfuggirà ai lati, che si ricomparrà dietro, etc. Se a traverso maglie fitte come quelle rimbombate intorno al Kapela e ai Gorinoci, in condizioni a noi ben più favorevoli di terreno e di tempo, l'avversario ci è sfuggito, come attendersi di "intrappolarlo" ora?

i, stoga, umorne i željne malo odmora, koji se svakako može smatrati zaslužnim. Sem toga, za „Sassari“ postoji otežavajuća okolnost što vidi da je njen povratak u Italiju odgođen, kao i šteta koja nije potpuno popravljiva, jer joj je materijal rasturen ovdje-ondje, ili čak i u otadžbini. *Zaključak:* Iz materijalnog i moralnog stanja jedinica daje se naslutiti da će njihov doprinos u operativne svrhe biti manji.

— Vremenske prilike (zima) i terenske prilike (planina), uzete zajedno, smanjiće još više mogućnosti trupa. Mi i Nijemci kretaćemo se (čas brže, čas — i to češće — polako) duž puteva, tjerajući pred sobom neprijatelja, koji će izmaći na bokovima, koji će nam se pojaviti za leđima itd. Kad nam je protivnik pobjegao kroz gust obruč kao što je ovaj koji opkoljava Kapelu⁴ i Gorjance⁵, pod uslovima koji su za nas bili mnogo povoljniji u pogledu terena i vremena, kako možemo očekivati da ćemo ga sada „uhvatiti u klopku“?

— Ako ne dođe do sadejstva četnika, tj. sadejstva jedinog elementa koji ume da se „kreće“ u svakoj prilici kroz ove predjele (na našem napadnom frontu), to će dovesti do toga, da nam se izbije iz ruku najjači „adut“ na koji bismo mogli računati⁶.

— Ako u pogledu naših i njemačkih operativnih sposobnosti ne možemo da stvaramo pretjerane iluzije, to još manje možemo u pogledu sposobnosti Hrvata⁷ da drže zauzetu teritoriju.

2) — Sve u svemu, operacije koje su nam naređene više su nego sumnjive praktične koristi, a nisu lake.

3) — Ali, gdje nam se ispriječi visok snijeg, i uopće jaka hladnoća i dugotrajno nevrijeme, mi i saveznici ili nećemo napraviti ni koraka dalje, ili ćemo se izložiti opasnostima i porazima koji bi — ne ustručavam se da kažem — bili ozbiljni.

Z⁸

6/ I/43 — XXI⁹

⁴ Odnosi se na talijansku ofanzivu u toku mjeseca rujna 1942 god. na području Gorskog Kotara. Vidi tom V, knj. 7, dok. br. 196 i 208.

⁵ Odnosi se na talijansko-ustašku ofanzivu na području Gorjanci i Žumberak krajem listopada i početkom studenog 1942 god. Vidi tom V, knj. 7, dok. br. 193 i 208.

⁶ O učešću četnika u Četvrtoj ofanzivi na području Hrvatske vidi dok. br. 130, prim. br. 16.

⁷ Misli se na ustaško-domobranske snage.

⁸ Paraf pukovnika Giacomo Zanussi-a

⁹ Na originalu, ispod datuma, dopisano rukom:

„Usmeno rečeno Ekselenciji Roatti 4/I preko telefona, skoro u potpunosti“.

IZVJEŠTAJ POMOĆNIKA NAČELNIKA ŠTABA VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 6 SIJEČNJA 1943 GOD. O PRIPREMAMA PODREĐENIH JEDINICA ZA OPERACIJU „WEISS“¹

Povjerljivo

6 siječnja 1943/XXI

ZIMSKE OPERACIJE 1943²

(sa skicom³ i potsjetnikom⁴ u prilogu)

U vezi s primljenim naređenjima učinjeno je sljedeće:

- I) — *Ukoliko se odnosi na Armiju:*
 - Razrađen priloženi nacrt operativnog plana⁵ i proračun potsjetnikom (prilog 1)⁶.
 - Naređeno je Odjeljenju za prenos da prouči, u dogovoru sa Komandom inžinjerije, projekat radio-telegrafskih veza, pošavši od piramide Komanda V arm. korpusa — komande triju grupa: Berardi⁷, Pelligra⁸, Fabbri⁹ — komande kolona koje se vide u skici, imajući u vidu zajedničke operacije, i da izdaju prva izvršna naređenja.
 - Intendantura je upoznata sa problemom materijala i odgovarajućih *transporata*, koji se uglavnom odnose na grupacije, kolone i pravce u spomenutoj skici, na početku i za vrijeme predviđenog trajanja operativnog perioda.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/4).

² Odnosi se na operaciju „Weiss“ (Četvrtu neprijateljsku ofanzivu). U pismenom saobraćaju između Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ i podređenih jedinica, vojnih ustanova i komandi, do 20 siječnja, upotrebljava se termin „zimske operacije“.

³ i ⁵ U arhivi Vojnoistoriskog instituta

⁴ i ⁶ Vidi dok. br. 129.

⁷ General Berardi, komandant puka divizije „Sassari“. U toku Četvrte ofanzive komandovao 151. pješadijskim pukom i ostalim pridatim jedinicama koje su napadale pravcem Gračac—Bruvno—D. Lapac.

⁸ General Raffaele Pelligra, komandant pješadijske divizije „Re“. U toku Četvrte ofanzive komandovao potčinjenim jedinicama i pridatim ustaško-domobranskim jedinicama (tri ustaške i jedna domobranska bojna) koje su napadale pravcima: Vrhovine—Prijeboj—Bihać, Lički Osik—Bunić i Lovinac—Udbina. Vidi dok. br. 151.

⁹ General Umberto Fabbri, komandant grupacije granične straže Petog armijskog korpusa. Komandovao kolonom, iz sastava divizije „Lombardia“, koja je iz Ogulina i Plaškog napadala ka Slunju. Vidi dok. br. 151.

- Zadržani su transporti divizije „Sassari“ na moru ili u toku pokreta željeznicom¹⁰. Načelnik štaba divizije¹¹, koji se očekuje danas ili sutra, daće precizne podatke za dostavu materijala, ukoliko podaci kojima raspolažemo nisu iscrpni. Bolji uslovi za ispravku eventualnih pogrešaka ili neuravnoteženosti u dostavama (što je neizbježno pri iznenadno zaustavljenom pokretu, kada je već od prilike jedna trećina izvršena) imaće se ako se bude mogao, kako se nadamo uspostaviti željeznički saobraćaj, bar za jednu sedmicu, na pruzi između Lovinca i Gračaca (radovi bi trebalo danas da budu završeni).
 - II) — *Ukoliko se odnosi na XI arm. korpus:*
 - Data su uputstva da se 2 bataljona drže u pripravnosti, kako bi bila upućena u predio Karlovca radi „čvrstog držanja“ dijela između Gorjanaca i Kupe, gdje je situacija u neprekidnom previranju¹² (1 pojačan bataljon već je u Ozlju)¹³.
 - Unaprijed skrenuta pažnja da će morati izvjesno vrijeme da bude bez svojih dviju četa tenkova (date su V)¹⁴.—
 - III) — *Ukoliko se tiče V arm. korpusa:*
 - Upoznat je sa predviđenim operacijama, sa ukazivanjem na komandante, na grupacije, kolone, na potrebe operativnog snabdijevanja koje proizlaze iz predviđenog vremenskog trajanja ciklusa, potrebe prebacivanja jedinica sa sektora na sektor radi privremenog pojačanja.
 - Upućen je general Fabbri da uzme komandu istoimene grupe, čiji je zadatak da izvede operacije II faze¹⁵, radi ponovnog zauzimanja Ravne Gore i čišćenja predjela Drežnice.
- Ustvari, ovdje se više radi o operacijama koje počinju 8—10 dana poslije početka ovih koje, kako je predviđeno, treba da se izvede u sadejstvu sa Nijemcima, negoli o samoj II fazi).—

¹⁰ Dijelovi ove divizije prebacivali su se za Italiju. Ovo je obustavljeno i divizija je vraćena na područje Knin—Gračac.

¹¹ Načelnik štaba divizije „Sassari“ bio je pukovnik Pietro Barbero.

¹² Odnosi se na akcije Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ i Četvrte NOU brigade NOV i PO Hrvatske (napad na Krašić i borbe oko Krašića — vidi dok. br. 1, 3, 4 i 17).

¹³ Iz sastava pješadijske divizije „Lombardia“. Vidi dok. br. 151.

¹⁴ Petom armijskom korpusu

¹⁵ Odnosi se na drugu fazu operacije „Weiss“, u kojoj su dijelovi divizije „Lombardia“ i još neke jedinice iz sastava Petog armijskog korpusa imali zadatak da napadnu na oslobođeni teritorij Petog armijskog korpusa.

IV) — *Ukoliko se tiče XVIII arm. korpusa:*

- Upoznat, kao i V arm. korpus, sa djelokrugom njegove nadležnosti, davši mu pored ostalog podatke o pitanju pojačanja koje mora da da diviziji „Sassari“ (3—4 bataljona bersaljera, 1 batalj. div. „Bergamo“), što povlači sa sobom, kako se predviđa, definitivno povlačenje garnizona iz Zadvarja i smanjenje onog koji se još nalazi u Sinju.
- Orijentisan u pogledu operativne aktivnosti četnika, koji ne traže drugo nego da se bore (i koje treba pustiti da se dohvate s nekim, ako se želi izbjeći da se dohvate s nama)¹⁶.

Z¹⁷

BR. 131

IZVJEŠTAJ OSME PJEŠAČKE PUKOVNIJE OD 6 SIJEČNJA 1943 GOD. O ZLOČINIMA NJEMAČKIH I USTAŠKO-DOMOBRA NSKIH JEDINICA NA PODRUČJU SLAV. POŽEGE¹

PRIEPIS

8. PJEŠAČKA PUKOVNIJA

Op. broj 67

6. siječnja 1943.

Predmet: Izvješće o ishodu podhvata.

ZAPOVJEDNIČTVU II DOMOBRA NSKOG ZBORA „Kasten“

O rezultatu prošlog podhvata² dostavljam kratko izvješće u sljedećem:

Naši gubitci: 1 domobran lakše ranjen.

Partizanski gubitci: 3 mrtva, i 83 uhićenih jataka³. Uhićeni su predati 737 njemačkoj pješačkoj pukovnji⁴ i 2. bataljonu 741. nj. pješačke pukovnije⁵.

¹⁶ O učešću četnika u Četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi na području Hrvatske vidi tom IV, dok. br. 216, 217, 218, 221, 225, 228, 231 i 235.

¹⁷ Paraf pukovnika Giacomo Zanussi-a

¹ Prepis, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1—26, k. 17.

² Odnosi se na napad ustaško-domobranskih i njemačkih jedinica na oslobođeni teritorij na području Požeške Kotline. Vidi dok. br. 125.

³ Radi se o stanovništvu sela koja se pominju u ovom izvještaju.

⁴ Njemačke 717 divizije

⁵ Njemačke 714 pješadijske divizije

Naš plien: 192 komada rogata stoke, 214 ovaca, 8 koza i 7 svinja, što je predato mjestnom zapovjedništvu Požega. Pored ovoga 10 konja, 6 volova, 4 kola, 1 šivaći stroj i geštetner stroj (za umnožavanje), — što je ponieto sa pukovnijom i biti će knjiženo.

Sva partizanska sela i skladišta su uništena u selima: Kamenski Vučjak, Mrkoplje, Mijajlije, Striježevica, Sažije, Kamenski Šušnjari, Kruševo, Bogdašić, Kamenski Šeovci i Vranić. Pošteđeno je jedino selo Mijači, čije je pučanstvo učinilo našoj i njemačkoj vojsci dragocjene usluge prilikom napada partizana na obližnje naše dielove, izvevši ih prikrivenim putevima iz blizine partizana.

Detaljno izvješće dostaviti će se naknadno.

ZAPOVJEDNIK
pukovnik (Mifek)
Mifek v.r.

Za točnost:

Pročelnik glavnostožernog odjela
glavnostožerni bojnik
(Nekić)
Nekić

(M. P.)⁶

ZAPOVJEDNIŠTVO
II. DOMOBRANSKOG ZBORA
Glst. Broj 187 taj.
U Brodu n/S., dne 7.I.1943

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA (op).— Na uvid.

ZAPOVJEDNIK
general (Iser)
Iser

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Zapovjedništvo II Domobranskog zbora — Glavni stožerni odjel

**IZVJEŠTAJ VRHOVNOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA
OD 6 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU NA VOJNI VLAK
KOD BLINJSKOG KUTA¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VRHOVNO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO

Odjel za javnu sigurnost

Broj 6/tajno

U Zagrebu, dne 6. siječnja 1943.

Predmet: Dnevno izvješće
od 6. siječnja do 8 sati.

- 1) GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA (Operativni odjel).
- 2) GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST.
- 3) ZAPOVJEDNIŠTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE (I. i II. ured).

1. oružnička pukovnija 5. siječnja brzoglasno javlja:

5.I. u 00.47 sati, vozeći od Capraga u smjeru Sunje transportni vlak sa 4 njemačka časnika, 20 dočasnika, 82 legionara, 97 konja i 45 konjskih kola, komora „Vražje divizije“, izpred željezničke postaje Blinjski Kut² naišao na minu, te je stroj i 5 vagona izskočilo. Tog trenutka jača skupina partizana³ izvršila je vatreni⁴ prepad i nakon žilavog odpora transport je savladan. Spasilo se je 2 časnika i nekoliko dočasnika i legionara, 12 poginulo i nekoliko ranjeno, dok je ostalo zarobljeno i odvedeno. Vlak su partizani opljačkali, odveli nekoliko konja, među kojima i 2 kola sa topovskim streljivom, a zatim vlak zapalili, ali su vagoni samo nagorjeli.

U 03.00 sati, naše i njemačke oružane snage iz Capraga stupile su u borbu sa ovom skupinom na mjestu događaja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6, k. 17.

² U originalu sa lijeve strane, u vezi sa ovim, dopisano je crvenom olovkom: „Kod Blinjski Kut neposr.[edno] pored stanice“.

³ Dijelovi Prvog, Drugi i Treći bataljon Osme NO brigade Sedme divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 22.

⁴ U originalu je ova riječ potcrtana, od nje povučena strelica ka lijevoj strani teksta gdje je dopisano crvenom olovkom: „iz rovova duž pruge“.

(3)

8/1-46
11

Kol. Olinke.
K. I. nepos.
J. I. Olinke

(150)

12. 1946
dva pinge

M. R.
Pavlić

— [Signature] +

[Large handwritten signature]

679

[Faint handwritten notes]

Partizani se povukli južno sela Komareva (3 km. s.z. Blinjskog Kuta).

Ovo je dopuna izvješća Br. 5/tajno od 5.I.1943⁵.

Glavni dozapovjednik,
pukovnik (Josip Boić)

(M. P.)⁶

u.z.

Pavelić pk⁷

BR. 133

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 6 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU NA NJEMAČKO- DOMOBRANSKU MOTORIZOVANU KOLONU KOD S. HU- MA¹

BRZOJAVKA

brzoglasna — brzojavna — krugovalna — svjetlojavna

Dojavna postaja		Br.		O d p r a v l j e n a				
Zagreb		119		za	dan	sat	podpis	kotur-tra- ke
Opazke:								
Zaprimljena ili primljena								
od	dan	sat	podpis					
Daruvara	6 I	22 30	VIDIĆ					
Odaslana		Naslov: 13 Z 238 r 19 00				Tko šalje		
dan:								
sat:								
Oznaka žurnosti		OPEROD				Brzoglasni priključak:		

⁵ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Vrhovno Oružničko Zapovjedništvo — Odjel za javnu sigurnost

⁷ U originalu, ispod potpisa, dopisano crvenom olovkom: „...će naknadno spomenuti ono što nije poznato“.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1—21, k. 17.

Njemački ES² odjel iz Đulaveca pojačan sa tri oklopna kola i jednim teretnim samovozom iz ove divizije³ preduzeo danas u 07 00 sati razviđanje ka Voćinu, oko 07 30 kod mosta, kota 150, između Voćina i sela Huma upao u vrlo snažnu unakrsnu vatru⁴ sa položaja Potkovici—Hum—Lisičine—Voćinsko Brdo—Veveričina. Partizana preko 600 do 700. Borba trajala do 12 30 sati kada pošto su uslied tehničkih kvarova⁵ dvojica oklopna kola onespособljena a samovoz sav prorošetan a zapovjednik nadporučnik Sokolaj ranjen pod zaštitom preostalih oklopnih kola odjel se povukao ka Pivnici. Strojnice iz oklopljenih kola spašene a kola potpuno onespособljena. Čim se saznalo upućena pomoć koja nije stigla da spasi kola ali spriječila odvod ranjenih. Partizani upalili kola i samovoz. U toku je podhvata u tom pravcu. Posluga oklopnih kola na čelu sa nadporučnikom Sokolajem pokazala izvanredno junaštvo. Naši gubitci jedan domobran i tri vojničara ES poginula, ranjen jedan časnik i tri domobrana. Uništena dva mala oklopna kola, jedan samovoz i jedan krugoval. Gubitaka u oružju nije bilo. Partizana poginulo preko stotinu⁶. Ranjeno vrlo mnogo. Danas oko 13 30 sati partizani napali strojopuščanom vatrom jednog našeg motociklistu kod Končanice. Motociklista ranjen a motor kotač lakše oštećen vatrom. Brzom intervencijom spašen a partizani raspršeni. Jedan partizan ubijen.—

GORDIV⁷ OP. br. 30.—

7/I 943 D

(M. P.)⁸

² Einsatzstaffel — jedinice regrutovane od pripadnika njemačke nacionalne manjine u Jugoslaviji

³ Prve gorske divizije

⁴ Vatru otvorili dijelovi Sedamnaeste NO brigade Četvrtje divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 25, 26, 27.

⁵ Tenkovi nisu „uslied tehničkih kvarova“ onespособljeni, već su bili oštećeni vatrom Prvog bataljona Sedamnaeste NO brigade. Zatim su borci ovog bataljona izvršili juriš, ubili posadu i zaplijenili tenkove. Ali ih, uslied naglog prodora novih neprijateljskih snaga, nisu mogli izvući, već su ih uništili. Vidi dok. br. 27.

⁶ Netačno. Gubici Sedamnaeste NO brigade Četvrtje divizije NOV i PO Hrvatske u toku borbi 6 i 7 siječnja iznosili su 4 mrtva i 9 ranjenih. Podaci iz arhive Vojnoistoriskog instituta.

⁷ Gorska divizija

⁸ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavna domobranska krugovalna postaja u Zagrebu

OBAVJEŠTENJE TALIJANSKE MISIJE PRI VLADI NDH
OD 7 SIJEČNJA 1943 GOD. O DOLASKU NJEMAČKE SS DI-
VIZIJE „PRINZ EUGEN“ NA PODRUČJE POKUPLJA U
VEZI S ČETVRTOM NEPRIJATELJSKOM OFANZIVOM¹

ŠIFROVANI TELEGRAM

OD ITALIJANSKE MISIJE — ZAGREB²
VRHOVNOJ KOMANDI
GLAVNOM GENERALŠTABU KR. VOJSKE
SUPERSLODI

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 392
8. sij. 1943/XXI

Br. 90

7 siječnja 1943/XXI

General Horstenau³ mi je danas javio o skorom dolasku u zonu Zagreba jedne SS divizije iz Srbije, radi predviđenih operacija⁴ koje će se izvesti uz sadejstvo italijanskih i hrvatskih trupa u poznatoj zoni Kupa—Una u vezi s mojim aktom 5447 od 20 studenog⁵.

Pomenuta divizija, od dva puka, jaka je 20.000 ljudi (svaki puk ima 21 četu) i pretežno je sastavljena od ljudstva njemačke narodnosne grupe iz Srema i Banata.

Njome komanduje general Phleps koji je nekada bio u Generalštabu stare austro-ugarske vojske.

Pukovnik Re⁶

Supersloda

8. siječnja 1943/XXI

Dešifrovao: poruč. R. Biasi

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/3).

² Odnosi se na talijansku vojnu misiju pri Vladi NDH u Zagrebu.

³ General Glaise von Horstenau, opunomoćeni njemački general u Hrvatskoj

⁴ Odnosi se na operacije „Weiss“ (Četvrta neprijateljska ofanziva). O pripremama za ovu neprijateljsku ofanzivu vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 223, 225, 226, 227, 229 i dok. br. 135, 140, 144, 148, 151, 152, 164 u ovoj knjizi.

⁵ Riječ „studenog“ (novembre) dopisana olovkom.

⁶ Gian Carlo Re

NAPOMENE OPERATIVNOG ODJELJENJA VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-DALMACIJA“ OD 8 SIJEČNJA 1943 GOD. POVODOM SASTANKA IZMEĐU GENERALA ROATTE I GENERALA LÜTERSA U ZAGREBU U VEZI S ČETVRTOM NEPRIJATELJSKOM OFANZIVOM¹

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
(2 ARMIJA)

Operativno odjeljenje

8 siječnja 1943/XXI

Napomena za Ekselenciju²

— Za koji dan je predviđen dolazak njemačkih trupa u predio Karlovca³.

— Koje i kolike jačine trupe, njihov komandant, način transportovanja, njihov smještaj.

Potreba da pomenuti smještaj bude na prostoru između Zdenčine i Karlovca.

— Italijanske i hrvatske trupe u predjelu Karlovca, za vrijeme boravka njemačkih trupa ovdje, ostaju isključivo pod komandom italijanskih komandanata⁴. Nijemci su naši gosti i ništa više.

— Da bi se ovo olakšalo, potrebno je da se odmah uputi jedan njemački oficir za vezu⁵ (radi primanja saopštenja, dogo-varanja, davanja naređenja itd.).

— Analogno ovome što je gore rečeno, italijansko-hrvatske trupe (kolone „Re“, „Lombardia“ i „Sassari“) koje idu u susret njemačkim trupama ostaju isključivo pod komandom svojih komandanata. Naravno, italijanske trupe djeluju u granicama uputstava primljenih od viših komandi, sadejstvujući

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/5). Dokumentat je bez potpisa, a sastavljen je u operativnom odjeljenju pomenute komande.

² Iza ovoga naslova dopisano je mastilom: „Imati u vidu sastanak 9/I sa generalom Lütersonom“. Po rukopisu izgleda da je ovo dopisao general Primieri, načelnik štaba Više komande oružanih snaga „Slovenija-Dalmacija“.

³ Odnosi se na SS diviziju „Prinz Eugen“. Vidi dok. br. 62.

⁴ Talijani su imali komandu u Karlovcu nad svojim i ustaško-domobranskim jedinicama.

⁵ To je uskoro i učinjeno. Pri Superslodi je bio njemački štab za vezu, a pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj talijanska grupa za vezu već je funkcionirala.

u akciji koja je pretežno njemačka (iz čega se zaključuje da je akcija naših jedinica u cjelini potčinjena njemačkoj akciji).

— Prema tome, na teritoriji gdje djeluju italijanske trupe, za odlučivanje su nadležne italijanske komande.

— Postupak sa stanovništvom: sporazumjeti se uzajamno na realnoj osnovi.

— U vezi s onim što je prethodno napomenuto (naše sa-
dejstvo u potpunosti podređeno njemačkoj akciji), imati u vidu
da ovdje imamo tri osnovna elementa sa kojima treba računati:

— naređenja viših komandi

— neprijatelj

— rđavo vrijeme.

Treći elemenat može da prevagne nad oba prethodna, naročito u našoj operativnoj zoni, koja je potpuno planinska.

— I dejstvo avijacije je podložno istim obavezama.

— Uskladiti dejstvo obiju avijacija: sfere dejstva, znaci
raspoznavanja itd.

— Proučiti veze između nas i Nijemaca i pripremiti (pored
onoga što je o tome rečeno za Karlovac) oficire za vezu sa odgo-
varajućim sredstvima za vezu.

— Potrebno je da izvršna njemačka naređenja budu i data
blagovremeno, a obzirom na krajnju teškoću da ista brzo do-
spiju do naših periferijskih komandi.

— Italijanska komanda nema naređenja za 2. i 3. fazu
operacije⁶.

Naknadni sporazumi.

— Pod čiju komandu dolaze hrvatske trupe koje će po-
sjedati zauzete teritorije u 3. zoni⁷?

⁶ O fazama operacije „Weiss“ vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 210, 229, 240 i 241.

⁷ Odnosi se na područje NDH sjeveroistočno od linije: Vinica—
Lešće (isklj.) — Podhum (isklj.) — Plitvice (zaklj.) — Plješevica—Dobro-
selo (zaklj.) — Jedovnik—Šator—Staretina—Livno (isklj.) — Krug—Ma-
lovan—Vran — preko Čvrsnice—Prenj—Crvanj—Bjelašnica, do demar-
kacione linije na sjeveroistoku (o demarkacionoj liniji vidi dok. br. 189)

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 9 SIJEČNJA 1943 GOD. O ZLOČINIMA TALIJANA NA POLUOTOKU PELJEŠCU¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

Op. Broj 206/taj.

U Mostaru, dne 9. siječnja 1943

PREDMET: Dnevno
izvješće br. 8.—

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA „OP“ — ZAGREB
OBČEM VOJNIČKOM POVJERENIČTVU NDH — SUŠAK
ZAPOVJEDNIČTVU III. DOMOBRANSKOG SBORA (Glst.)²
ZAPOVJEDNIČTVU III. D. S. PODRUČJA (Glst.)
ZAPOVJEDNIČTVU II. SEKTORA (POPUNIDBENO SINJ).—
S A S T A V A K.—

STANJE PREMA PRIKUPLJENIM PODATCIMA TOKOM
9. SIEČNJA 1943.

I.

A) Kratka ocjena situacije:

Bez promjene.

B) Djelatnost podređenih četa i pojedinosti o neprijatelju:

Djelatnosti podređenih četa nije bilo. O neprijatelju nema novih podataka.

C) Vlastite mjere:

Kao i u ranijem izvješću:—

II.

Pokret i premještanji vlastitih četa i pojedinosti o nepr.

Pokreta nije bilo. Pojedinosti o neprijatelju nema.

U toku akcija na Pelješcu³ Talijani bombardirali selo Kunu, porušili mnogo domova, stanovništvo izbjeglo u šumu. Talijani sa odredom milicije sukobili se u toku ovih akcija između Kune

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12'1—18, k. 17.

² Glavni stožer

³ Odnosi se na „akcije čišćenja“ koje su dijelovi divizije „Messina“ iz sastava Šestog armijskog korpusa vršile na poluotoku Pelješcu.

PREJAT: naznačeno G. V. A. O. STOLERU DOMOBRAZ. KODA "OP"-LAGREB
izvješće br. 8.-
OSCEM VOJNICKOM POVJERLJIVOSTI KOD-SUSAK
1. POVJERLJIVOSTI III. DOMOBRAZ. KOD SPORA/Glat/
2. POVJERLJIVOSTI III. D. S. PODRUČJA /Glat./
3. POVJERLJIVOSTI II. SEKTORA/POPUKIDSKOG GINJ./-
3 A S T A V A K.-

SLABJE PRAMA PRIKUPLJENIM PODACIMA TOKOM 9. SRPNJA 1943.

I.

A/KRATKA OČJERA ITUACIJE:

Bez promjena.

B/DJELATNOST DOMOBRAZ. KODA I POVJERLJIVOSTI I NEPRIJATELJU:
Djelatnosti neprijatelja čita nije bilo. U neprijatelju nema novih pojačanja.

C/VLASTITE MJERE:

Nas i u daljine izvješću:-

II.

FORMIRANJE PREDJELATNOSTI VLASTITIH KODA I POVJERLJIVOSTI I NEPR.

okreću se čita, Povjerenosti i neprijatelju nema.

U toku skokila na veličinu talijani bombardirali sve kune, porušili mnoge domove, stanovništvo izbjeglo u kune. Talijani su određeno vrijeme napadali na u toku ovih skokila izmicali kune i Oskaraške sa partizanima, čija je nekolicina talijane ranjena i dva poginula. Potom Talijani povukli stanovništvo da se vrati svojim kućama, što je u velikom broju i učinjeno, ali ih Talijani uhitili i odveli u Jasenovac, a domove su potpuno opustošili. U Potocima uhitili i strijeljali 15 osoba, zapalili 20 domova, svi domovi koji nisu napaljeni opustošeni su. Stanovništvo zbog strah od njemačkih Talijana ili odmetnika. Talijani izbjegavaju otvarati sukob sa partizanima a vrše napade na pučanstvo. Pri napadu odmetnika na naše okružne postaje, Talijani ih ne pomažu, a kada postaje budu navlačeni skrivaju ih kao nevinožane.

III.

OSOBITI POMIČANJE I MJERE IZVAN DOMOBRAZ. KODI I NEPR.

31. prosinca oko 21 sat u Bileći nesilno je bilo ući u zgradu katoličke obitelji Bismarck Mijanović Bista. Gruznici strahom da bi ove upričili, morali su upotrijebiti vatrene oružje bez posliedaka. Utvrđeno je da je bio bijan. Četnici uputili prijetnje urgent Bileći da su oni pucali na četnika i u koliko se ove pomori da će i četnici pucati, te da će ljudevi ispuniti stanicu. Intervencijom.

3.1. četnici u velikom broju napali muslimane sela Laka/Luka. 31. prosinca oko 22 sat, i razrušili dio bivše zgrade. Poveći sebi 10 ljudi i oplošili nekoliko stana. Borba trajala oko 1 sat. Ljude još nepoznate. Talijani iz bivšeg Bile borbu okrajčili, muslimane vratili, a uhitili 6 četnika.

Domobrani Kukelj i Kevalevid iz 17. rata 13. p.p. iz Bevanja iz selva izvršili bijeg. Zapevjele sam izvide. Upo: naznačeno izvješće br. 8. 42. 42. - 42. 42.

Zapovjednik, pukovnik

3. 1. 43.

i Oskorušno sa partizanima⁴, gdje je nekoliko Talijana ranjeno i dva poginula. Potom Talijani pozvali stanovništvo da se vrati svojim kućama, što je u velikom broju i učinjeno, ali ih Talijani uhitili i odveli u Janjinu, a domove im podpuno opljačkali. U Potomju uhitili i strijeljali 15 osoba, zapalili 20 domova, svi domovi koji nisu zapaljeni opljačkani su. Stanovništvo obuzeo strah od odmazde Talijana ili odmetnika. Talijani izbjegavaju otvoreni sukob sa partizanima a vrše odmazdu na pučanstvo. Pri napadu odmetnika na naše oružničke postaje, Talijani ih ne pomažu, a kada postaje budu savladane okrivljuju ih kao nepouzidane⁵.

Zapovjednik, pukovnik
Š a r n b e k
Šarnbek

12/I D

⁴ Pelješačka partizanska grupa

⁵ U originalu, s lijeve strane, dopisano crvenom olovkom: „Zm[avec] trebalo bi „(misli se, vjerovatno, da bi ove podatke trebalo unijeti u „Dnevno izvješće“).

BR. 137

**OBAVJEŠTENJE STOŽERA PRVE GORSKE DIVIZIJE OD
9 SIJEČNJA 1943 GOD. O SASTAVU, POLAZNIM POLOŽAJIMA I PRAVCU PROTUNAPADA USTAŠKO-DOMOBRA-
NSKIH I NJEMAČKIH JEDINICA ZA DEBLOKIRANJE PO-
SADE VOĆIN¹**

**PRIMLJENA
BRZOJAVKA**

Broj	Vrsta	Slova	Vrijeme	Primljen od Daruvara putem Krugovala	Prijet putem	Polis kru- gojavika
			9.1 18 s 05m	Vrijeme 9/1 u 18 s 37m	Vrijeme	
Službeni podatci:				Naslov:		

OPERATIVNI ODJEL

Prema traženju Slavanskog zdruga za olakšanje izvlačenja po-
sade Voćina² polazimo 11.o.m. u 0700 sati sa crte Dulavec
—Pivnica sa naše 2 bojne, 1 vođom oklopnih kola, 1 jačim
satom E.S.³ i 2 sata Slavanskog zdruga.

Crta: Lisičina—Kota 150—Veveričina dostići će se između
10.00 i 11.00 sati.

Molim izdati određenje zapovjedniku posade Voćina, koji treba
i krugovalom toga dana da drži spoj sa našim zapovjedništvom
koje će biti na putu Pivnica—Voćin—.

Op. broj 46

GORSKA DIVIZIJA

Dešifrirao u 0915 sati:

satnik Janda
Janda

10/I D

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog insti-
tuta pod reg. br. 9/1—26, k. 17.

² Voćin su blokirali dijelovi Četvrtje divizije NOV i PO Hrvatske.
Vidi dok. br. 19, 20, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 133 i 141.

³ Einsatzstaffel

BR. 138

DNEVNI IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 9 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA PRUGU DESINEC—JASTREBARSKO¹

ZAPOVJEDNIŠTVO I. DOMOBRANSKOG ZBORA

GLAV STOŽ ODJEL

Op. Br. 81/Taj.

U Sisku, dne 9. siječnja 1943

„Veoma žurno“

Tajno!

PREDMET: Dnevno izvješće

I. D. Z. za 9. siječanj 1943.

do 18 sati.

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA

(Operativni odjel).—

Savezno zapovjedi Glst. Op. Br. 3219/Tajno od 9.VIII.1942.. dostavlja se slijedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

I. A. — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Jaka djelatnost partizanskih skupina² prema crti Zdenčina—Jastrebarsko u cilju prekidanja veze Karlovac—Zagreb.

U toku današnjeg dana poduzet uspješan podhvat prema Krašiću³, gdje je zauzet s. Hrženik.

Zbog uspješnog podhvata naših četa prema Krašiću skupina partizana⁴ sa crte Krašić—Petrovina povukla se na sjever, vjerojatno prema Samoboru. Druga skupina koja je izvršila noćas napadaj na Jastrebarsko i Desinec, povukla se prema Crnoj Mlaki, vjerojatno na Kordun⁵.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 101—5, k. 17.

² Dva bataljona Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ i dva bataljona Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 33 i 52.

³ Neprijateljske snage išle su iz Ozlja i Draganića u pravcu Krašića sa zadatkom da prodru u ovo mjesto.

⁴ Dva bataljona Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 33 i 52.

⁵ Netačno. Jedinice koje su napadale na posade duž pruge Jastrebarsko—Desinec i rušile prugu, po izvršenju zadatka povukle su se ponovo na Žumberak. Vidi dok. br. 33 i 52.

1. B. — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI
O NEPRIJATELJU:

Operativno područje Karlovac:

1.— Oko 02,00 sata 9.I.o.g. jedna skupina oko 100 partizana⁶ napala je želj. postaju Desinec (4 km ist. od Jastrebarskog), zapalila je i posjekla 24 b.b. stupa. Oklopni vlak sa pomoći stigao je iz Karlovca po svršenom napadaju.

2.— Prema izvješću Glavnog stožera, da su partizani obkolili Zdenčinu (9 km ist. od Jastrebarskog) upućen je 9.I.o.g. u 5 sati jedan sat I. obkopske bojne iz Buševca i 11. sat 2.p.p. u Zdenčinu, gdje je stigao u 7 sati. Pošto je ustanovljeno, da su viesti o napadaju na Zdenčinu pretjerane, proizašle u vezi sa događajem pod 1), sat je vraćen u Buševac, a 11. sat 2.p.p. u Leskovec. Ovome satu naloženo je da održava čvrstu vezu sa Zdenčinom i poduzme mjere opreznosti.

3.— Istodobno oko 02,00 sata partizani su izvršili napad na Jastrebarsko sa sjevera⁷. Detalji nepoznati.

4.— Brzoglasni spoj od Zdenčine prema Karlovcu, koji je bio u toku danas prije podne u prekidu, uspostavljen je večeras.

5.— U toku današnjeg dana podhvat postrojbi Operativnog područja Karlovac, je u toku⁸.

Lieva kolona zauzela je danas s. Hrženik (2 km zap. od Krašića) a desna kolona stigla je do pred s. Brlenić (3 km jug. ist. od Krašića).

Detalji još nepoznati.

Operativno područje 2. pješ. divizije:

8.I.o.g. cielo poslie podne partizani su strojničkom vatrom pucali na položaj jedne bitnice 369. njemačke divizije kod s. Petrinci (4 km zap. od Sunje).

Bitnica je gadala predpostavljene postave partizana.

Ostala operativna područja: — Bez događaja.

I. C. — VLASTITE NAMJERE:

Produžiti podhvat četa Operativnog područja Karlovac prema osnovi.

2.— Pokretanje i premještanje vlastitih četa:

1. sat I. obkopske bojne i 11. sat 2. pješ. pukovnije koji su bili danas upućeni kao pomoć Zdenčini, vratili su se danas poslie podne u svoja posadna mjesta.

⁶ Dvije čete Drugog bataljona Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“. Vidi dok. br. 33 i 52.

⁷ Napad su izvršili dijelovi Četvrte NOU brigade.

⁸ Odnosi se na napad talijanskih i ustaško-domobranskih snaga u pravcu Krašića.

3.— Osobiti događaji i mjere izvan borbene djelatnosti četa.

Nije bilo.

Po nalogu Zapovjednika
ZAST. GLAVARA STOŽERA,
bojnik (Šteger)
Šteger

10/I D

BR. 139

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKE DIVIZIJE „RE“ OD
10 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU RA-
DUČ—LOVINAC—RIČICE¹**

PRILOG 1 dopisu 426/Op. od 22/I/1943/XXI
Komande V armiskog korpusa²

**KOMANDA PJEŠADISKE DIVIZIJE „RE“
Operativni odsjek i odsjek službe**

Br. prot. 270/Op. V.P. 93³, 10 siječnja 1943/XXI
PREDMET: deblokiranje posada Raduč, Lovinac, Ričice i ka-
raule 88.—4

KOMANDI V ARMISKOJ KORPUSI

Vojna pošta 41

I. Kasno popodne 25 prosinca 1942 znatne partizanske snage⁵, sa mnogobrojnim automatskim oružjem i nekoliko artiljerijskih oruđa, napale su iznenada hrvatske⁶ posade: uzvisine Sv. Anton i obližnja naselja Lovinac i Sv. Rok.

Akcija protiv ova dva naselja odvijala se brzo u korist partizana koji su uspjeli, poslie kratke borbe, da ovladaju njima; u toku noći pala je i uzvisina Sv. Anton.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/7).

² Ovaj izvještaj je prilog propratnom aktu koji je napisala Komanda Petog armijskog korpusa, šaljući pomenuti izvještaj Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“. Propratni akt u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

³ Vojna pošta pješadijske divizije „Re“

⁴ O ovim borbama vidi dok. br. 8, 127 i 130.

⁵ Dijelovi Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 127 i 130.

⁶ Ustaško-domobranske

Uzrok neuspjeha treba pripisati:

a) — odsustvu odbranbene organizacije u pravom smislu riječi;

b) — nedovoljnim snagama raspoloživim na tom mjestu, koje pretstavljaju oko 200 koje domobrana koje žandarma sa nekoliko automatskih oružja;

c) — činjenici da su se, pošto je bio praznik, hrvatske snage nalazile rasijane po raznim obližnjim stanovima da bi slavile praznik.⁷

Jedini otpor je dalo 20 domobrana koji su branili uzvisinu Sv. Anton; oni su, koristeći odbranbenu organizaciju koju su u svoje vrijeme izgradile jedinice divizije, uspjeli da se održe nekoliko časova pred protivnikom, sve dok im nije ponestalo municije i dok gubici nisu bili osjetni: 5 mrtvih i nekoliko ranjenih.

Pošto su zauzeli Lovinac i Sv. Rok i eliminisali utvrđenje Sv. Anton, partizani⁸ procijenjeni na preko 3000 ljudi⁹, među kojima su mnogi Crnogorci¹⁰ i pravoslavni, opkolili su italijansku posadu stanice Lovinac, podvrgavši je odmah vatri automatskog oružja i jednog oruđa od 102 mm. i pokušavali u više mahova da pređu bodljikavu žicu i ovladaju stanicom.

(M.P.)¹¹ Isto se dogodilo na stanici Raduč, gdje su jake usta- ničke grupe¹², pošto su blokirale željeznicu i put prema Medku, okružile posadu i podvrgle je čestim napadima kojima je prethodila jaka vatra automatskog oružja i artiljerije od 102 i 75.

Istoga dana, 25 prosinca, partizani¹³ su izvršili sabotaže na željezničkoj pruzi, odvrnuvši prolete, uklonivši šine i uništivši dva željeznička mosta između Raduča (NM—EU) i Kruškovca (NM—EZ).

II. Stanje mojih trupa ujutro 25 prosinca bilo je sljedeće:

Sektor Plaški : dva bataljona 121 pješadiskog puka „Macerata“ za posadu 4 mjesta (Josip-

⁷ U originalu, general Roatta je dopisao crvenom olovkom:

„Ali kome su potčinjene te snage? Svakako diviziji „Re“?“

⁸ Druga NOU brigada Šeste divizije NOV i PO Hrvatske napala je na mjesto Lovinac i oslobodila ga; zatim je otpočela blokadu neprijateljskih snaga na ž. st. Lovinac. Vidi dok. br. 8.

⁹ Netačno. Druga NOU brigada je imala oko 1.000 boraca. Podaci iz arhive Vojnoistoriskog instituta.

¹⁰ Nikakvih crnogorskih jedinica nije bilo. Vidi dok. br. 8.

¹¹ Okrugli pečat: Komanda Petog armijskog korpusa. Otisak ovog pečata je na svakoj stranici originala.

¹² Prva NOU brigada Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 8.

¹³ Radno odjeljenje i mineri pri Štabu Prve NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 8.

dol—Plaški—Lička Jesenica—Javor-nik);

Sektor Otočac : dva bataljona (II bataljon 1. pješadi-skog puka „Re“ — I bataljon XXV grupacije granične straže) i jedna mi-traljeska četa armiskog korpusa za po-sadu 4 mjesta (Rudopolje—Vrhovine —Otočac—Brlog);

Sektor Brinje : dva bataljona (II bataljon 2. pješadi-skog puka „Re“ — LXXVI bataljon crnokošuljaša) za posadu 4 mjesta (Križpolje, Žuta Lovka, Prokike i pri-jevoj Vratnik);

Sektor Perušić : dva bataljona (I i III) 1. pješadiskog puka „Re“ i dvije mitraljeske čete ar-miskog korpusa za posadu 6 mjesta (Ramljane—Ličko Lešće—Janjče—Pe-rušić—Lički Osik—Široka Kula);

Sektor Gospić : dva bataljona (I i III) 2. pješadiskog puka „Re“ i dvije mitraljeske čete ar-miskog korpusa za posadu triju mje-sta (Gospić—Medak i stanica Raduč);

Sektor Lovinac : jedan bataljon 152. pješadiskog puka dislociran za službu zaštite pruge ne-posredno od divizije „Sassari“ (jedna četa u Medku — 1 četa u Raduču — 1 četa u Lovincu).

Pomenute snage, ukupno 11 bataljona, pored obez-bjeđenja odbrane raznih mjesta, starale su se:

- za pojačanje službi zaštite pruge,
- za obezbjeđenje prolaznosti drumova;
- za davanje potrebnih pratnji autokolonama.

U suštini, za djelovanje u korist ugroženih posada Raduč i Lovinac bilo mi je moguće da računam na jedan bataljon divizije „Re“ sektora Gospić, uz prethodnu smjenu trupa koje je trebalo povući sa sektora Perušića; osim toga na tri hrvatska bataljona: XXXI i XXXII ustaški i II lovački.

Naprotiv nikakvu dodjelu nisam mogao da izvršim sa M.V.A.C.¹⁴ iz Medka, koji bi veoma nerado sadej-stvovali, pošto je u pitanju pritanje u pomoć jednoj hrvatskoj posadi, i uslijed cjelishodnosti da se izbjegnu neposredni dodiri između hrvatskih trupa i milicionara M.V.A.C.

¹⁴ Milizia volontaria anticomunista — antikomunistička milicija (četnici)

III. U prve časove dana 26 prosinca, imajući u vidu potrebu da se pruži neposredna pomoć našim posadama: posadi Lovinac, naređujem momentano upućivanje u tu zonu II hrvatskog lovačkog bataljona, ojačanog dijelovima divizije „Re“.

Bataljon istog dana polazi iz Gospića vlakom; ali kad je prešao Medak, zaustavljen je u okolini Papuče pušcanom i automatskom vatrom protivnika¹⁵ i prinuđen da izađe iz vagona. Kad je kompozicija vraćena u stanicu Medak, s obzirom na to da je mašinista smrtno pogođen, bataljon nastavlja napredovanje pješke i dolazi najzad u dodir sa našom posadom Raduča, odakle se po inicijativi svog komandanta, povlači uveče ka željezničkoj stanici Medak, bez obzira na to što je u krajnjoj liniji imao male gubitke i što je protivnikov otpor bio relativno slab.

Ujutro 27-og, hrvatski bataljon nastavlja pokret između željeznice i drumu, podržan s lijeva oklopnim vozom, koji se u međuvremenu prebacio u Gospić, i jednom našom baterijom raspoređenom nešto ispred stanice Medak. I u ovim okolnostima, bataljon se, kad je stigao u zonu Papuča, povlači, po inicijativi svog komandanta, na Medak, progonjen protivnikovom reakcijom, uslijed pretrpljenih gubitaka, koji uostalom nisu bili teški¹⁶.

IV. Dana 28-og, s obzirom na vijesti koje dolaze od posada Raduč i Lovinac u pogledu utvrđenog prisustva nekoliko hiljada ustanika prema njima i s obzirom na štetu koju je pretrpjela željeznica, a koja sprečava da na mjesto stignu pojačanja putem kompozicija, i s obzirom na slabu borbenost II hrvatskog lovačkog bataljona, koja se vjerovatno duguje činjenici da on, kad je saznao za pad naselja Lovinac u ruke ustanika, nije želio da se založi do kraja, — odlučio sam da prikupim, koliko je moguće, trupe moje divizije i hrvatske trupe da bih obrazovao snažnu manevarsku masu i sa njom se kretao prema jugu radi deblokiranja angažovanih posada. Stoga naređujem koncentraciju sljedećih snaga u Medku:

— Komanda 2. pješadiskog puka sa pratećom baterijom i minobacačkom četom iz Gospića;

— Prvi bataljon 2. pješadiskog puka iz Gospića, uz prethodnu smjenu jedinica 1. pješadiskog puka povu-

ćenim iz Perušića, iz Ličkog Osika i Široke Kule (ovo posljednje uporište je prepušteno hrvatskim trupama);

- Treći bataljon 1. pješadiskog puka „RE“, povučen iz zone Ramljane, Lešće, Janjće, uz prethodnu smjenu XXXII ustaškim bataljonom, ranije dislociranim u naselju Lešće;
- XXXI ustaški bataljon iz Lešća;
- II hrvatski lovački bataljon iz Gospića;
- jedna baterija od 149/13 CXX divizionu iz Gospića¹⁷.

Uveče, 29 o. m., pomenute snage sve su stigle u Medak. Najteži problem za ostvarenje te koncentracije sastojao se u tome da treći bataljon 1. pješadiskog puka „RE“ i XXXI ustaški bataljon savladaju oko 50 km između Lešća i Medka, a koji se mogao riješiti upotrebom lokomotive oklopnog vlaka, jedine na otkliku Plaški—Medak, u tom cilju prebačene u Lešće i snabdjevene vodom koja je tamo transportovana autocisternama iz Otočca.

V. U 8 časova dana 30-og¹⁸, pomenute trupe, pod neposrednom komandom pukovnika Pederzani¹⁹ i pod mojim rukovodstvom, počinju napredovanje prema stanici Raduč a zatim prema stanici Lovinac.

Operacija se vrši u tri kolone i s jednom rezervom:

— XXXI ustaški bataljon sjeverno od željeznice, sa zadatkom da okruži M. Žir i da napada na uzvisinu Sv. Antun i na naselje Lovinac;

— III bataljon 1. pješadiskog puka „RE“ između željeznice i drumu, sa zadatkom da deblokira neposredno željezničku stanicu Raduč najprije, a zatim stanicu Lovinac;

— II lovački bataljon s obje strane drumu Medak—Lovinac, sa zadatkom da čisti pomenuti drum i da sa juga obuhvati partizanske formacije koje opkoljavaju posadu stanice Lovinac;

— I bataljon 2. pješadiskog puka „RE“ u rezervi s obje strane drumu za Lovinac.

Prateća baterija i četa minobacača 2. pješadiskog puka podijeljena među kolonama: baterija od 149/13 raspoređena u centru pokretnog rasporeda u skokovima pod zaštitom rezervnog bataljona.

Kad se savladaju docniji sporadični otpori, III bataljon 1. pješadiskog puka stiže u 11.30 časova u stanicu

¹⁵ Dijelova Prve NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 8.

¹⁶ U originalu, sa lijeve strane, general Roatta je dopisao crvenom olovkom: „Hrvatski bataljon je prepušten samom sebi. Kako 26-og tako i 27-og.“

¹⁷ U originalu, sa lijeve strane, dopisano crvenom olovkom: „Četiri bataljona sa dvije baterije (od kojih jedna hrvatska)“.

¹⁸ U originalu, sa lijeve strane, dopisano crvenom olovkom primjedba: „Međutim je prošlo već četiri dana“.

¹⁹ Komandant puka u diviziji „Re“

Raduč, istjeravši posljednje partizanske dijelove koji ju još uvijek opkoljavaju i, prebacivši se prema sjeveru, napadaju na XXXI ustaški bataljon koji im nanosi osjetne gubitke i zapljenjuje dva minobacača, dva mitraljeza i 20 pušaka²⁰.

U 15 časova, skoro istovremeno, XXXI bataljon ustaša stiže u Lovinac, a III bataljon 1. puka na stanicu Lovinac²¹, pošto je i ovdje natjerao u bjekstvo ustaničke elemente koji su opkoljavali našu posadu i koji su već prethodno, 28 i 29 o.m., doživjeli olakšanje, pošto su se dijelom prebacili prema Ričicama da bi se suprotstavili trupama divizije „Sassari“ koje su dolazile iz Gračaca²².

Oko 17 časova stiže u stanicu Lovinac i hrvatski bataljon lovaca, čije je napredovanje usporeno postojanjem sedam prekida na drumu između Medka i Raduča i docnijim otporom ustaničkih grupa, a odmah zatim i naš bataljon iz rezerve. Oba se dislociraju u Sv. Rok.

VI. Istoga dana, 30 o.m., naredio sam da se iz stanice Lovinac upute jake patrole prema jugu²³ u cilju dobijanja vijesti o trupama divizije „Sassari“, ali bez rezultata. Dana 31-og, pošto sam saznao da su trupe „Sassari“ maršovale u toku dana u pravcu Lovinca, naređujem da dva bataljona divizije „Re“, operišući s obje strane željeznice i drumu, idu u susret istim trupama i tako im olakšaju napredovanje.

Bataljoni odlučnim maršem uspijevaju da se brzo prebace u zonu Ričice, pošto su deblokirali posadu karaule 88 i evakuisali ranjenike koji su tamo sklonjeni, među kojima komandir karaule, prilično teško ranjen. Nastavljajući napredovanje, oko 12 časova susreću se sa formacijama divizije „Sassari“. Istovremeno, XXXI bataljon ustaša iz Lovinca vrši dva prodora u okolinu da bi eliminisao zaštitnicu koju su ostavili partizani.

U tom momentu, pošto je sad već potpuno riješen zadatak koji mi je dodijeljen, pošto sam lično stupio u dodir sa generalom Gianuzzi²⁴, komandantom trupa divizije „Sassari“ koje su dolazile iz Gračaca i za ovu pri-

²⁰ Vidi dok. br. 8.

²¹ U originalu, sa lijeve strane, general Roatta je dopisao crvenom olovkom: „Dana 30 (1. puk) je deblokirao stanice“.

²² Dok su talijanske i ustaške jedinice napadale iz Medka duž pruge Gospić—Lovinac, istovremeno su talijanske snage iz sastava divizije „Sassari“ napadale od Gračaca duž pruge ka Lovincu.

²³ U originalu, sa lijeve strane, dopisana primjedba: „Nije trebalo da šalje patrole... (nečitka riječ)“.

²⁴ Komandant sektora Knin—Gračac. Komandovao dijelom jedinica „Sassari“ i svim četničkim jedinicama na tom području. I vođa četnika na ovom području Momčilo Đujić, bio mu je direktno potčinjen.

l'ku bile stavljene pod moju komandu, u namjeri da što prije dobijem ispravnu željezničku prugu i da je očuvam od svake dalje prijetnje partizana, naređujem:

a) da se dovedu na željezničku prugu, iz Gospića i Gračaca, željeznički dijelovi vojne i civilne inženjerije sa odgovarajućim vagonima i alatom i koncentrišu u radu, i iz Medka dva voda 38. zanatlijske čete divizije „Re“; ovi posljednji za opravku mostova kod Raduča i karaule 80, koji su nađeni prekinuti;

b) da se jakim snagama posjednu Raduč (sa bataljonom divizije „Sassari“ koji je već u toj zoni) i Ričice (sa XXXI bersaljerskim bataljonom, koji dolazi iz Gračaca).

c) da se obrazuju dvije manevarske grupe:

— prva u Medku, pod komandom pukovnika Pederzani iz 2. pješadiskog puka, koja obuhvata sve jedinice divizije koje su učestvovala u operaciji i II hrvatski lovački bataljon;

— druga, pod komandom pukovnika Zanotti-a²⁵ iz 152. pješadiskog puka „Sassari“, u Lovincu, sa snagama „Sassari“ određenim da se povuku prema sjeveru, za divizijom „Re“, i sa XXXI ustaškim bataljonom.

Sva pomenuta naređenja ostvarena su u toku noći istog dana, 31 o.m.

Sljedećeg dana pristupa se odmah opravci željezničke pruge, koja je mogla da se otvori za saobraćaj u 11 časova 6 siječnja, pošto je opravljeno oko 2000 metara pokvarenog drumu i pošto su opravljena dva prekinuta mosta, zahvaljujući vještini i neumornom zalaganju osoblja koje je tamo na službi i prije svega zanatlijama 38 divizijske čete.

VII. Ponovnim otvaranjem željezničke pruge zaključuje se operacija o kojoj je riječ, koja je stajala:²⁶

— sa naše strane jednog poginulog i 20 ranjenih, među kojima jedan oficir;

— sa hrvatske strane pet poginulih, od kojih jedan oficir, i 35 ranjenih²⁷.

Partizani su naprotiv imali 105 mrtvih²⁸ utvrđenih i 6 zarobljenih, koji su strijeljani; osim toga su izgubili 20 pušaka, 2 mitraljeza i 2 minobacača.

²⁵ Komandant 152 pješ. puka divizije „Sassari“

²⁶ U originalu, sa lijeve strane, dopisano: „Sa malo riječi hoće da kaže da je otpor bio mali“.

²⁷ Ovo su samo djelimični podaci o gubicima talijanskih, četničkih i ustaško-domobranskih snaga, a odnose se na borbe od 28 i 29 prosinca. Međutim, Talijani u izvještaju ne kažu da je u periodu od 25 do 30 prosinca zarobljeno 79 četnika, ustaša, domobrana i Talijana, zaplijenjeno 133 puške, oboren jedan talijanski bombarder itd. Vidi dok. br. 8.

²⁸ Netačno. Vidi dok. br. 8.

Samo, operacija je međutim imala jednu pretpostavku i jednu posljedicu, bitno političkog karaktera, koje zaslužuju naročito pominjanje: pretpostavku pretpostavlja zauzimanje Lovinca i Sv. Roka od strane ustanika 25 prosinca uveče; posljedicu — ispadi četnika u Ričicama na žaljenje hrvatskih trupa²⁹.

a) — *Zauzimanje Lovinca i Sv. Roka*

Lakoća kojom su partizani uspjeli da prodru u naselje Lovinac i Sv. Rok i korektno držanje koje su imali u pomenutim selima, za vrijeme pet dana njihovog boravka, sve su to činjenice koje daju da se razmišlja.

Naročito je čudno da u jednom naseljenom mjestu važnosti Lovinca, čisto hrvatskom, smještenom usred zone koja je potpuno pravoslavna i koju su uz to ustaše prošle godine prilično pogodili³⁰, partizani okupatori, pretežno Srbi, nisu djelovali, ni iz osвете, protiv stanovnika.

Isti major Šulentić, komandant XXXI ustaškog bataljona, koji je u prvom momentu činjenicu pripisivao propagandi, nije više uvjeren u zasnovanost svoje teze.

Iz provjeravanja izvršenih na mjestu od strane vojnih oficira informatora, iz saslušanja stanovnika i usmenih izvještaja dobijenih od samih hrvatskih komandata, može se zaključiti u tom pogledu da se ne radi o vještom propagandnom radu koji su partizani namještali da vrše u Lovincu i Sv. Roku, nego o postojanju jednog prethodnog „modus vivendi“ koji su ranije uspostavili oni i stanovnici te zone.

Saučesništvo tamošnjeg stanovništva i hrvatske oružane snage s partizanima potvrđuje se uostalom sljedećim pojedinostima:

a) poručnik Bošević, komandant hrvatske posade Lovinac, prešao je u partizane;

b) stanovnici zaseoka Sv. Rok bili su uz ustanike koji su se u tom mjestu borili pod komandom Joze Turkog, žandarma iz Lovinca;

²⁹ O ovome u izvještaju ustaške kotarske oblasti u Gospiću, broj: V. T. 13 43 od 16 siječnja, stoji sljedeće: „...dogodilo se to da su i talijanski vojnici i četnici odmah, kako bi iz koga zaseoka partizane protjerali, počeli pljačkati kuće i iste paliti, tako da je skoro svo stanovništvo ovoga sela (misli se na Ričice — prim. Redakcije) potpuno opljačkano, a veliki broj njegovih kuća do temelja izgorio. Za ovo vrijeme od strane četnika ubijeni su:...” (sljede imena i prezimena šestorice ubijenih i četvorice nestalih lica). Dokument u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 24/5—1, k. 231.

³⁰ Misli se na zločine ustaša.

c) poručnik Ognjanovac, bivši žandarm iz Udbine, koji je nedavno stigao u Lovinac i stoga nije imao nikakvog dodira s partizanima, ubijen je odmah poslije zarobljavanja³¹.

b) *Incidenti u zoni Ričice*

Ukratko, utvrđeno je da je iz naselja Ričice otvorena vatra protiv trupa divizije „Sassari“ u dane 26, 27 i 28 prosinca i da su se u blizini i unutar pomenutih kuća našli leševi italijanskih vojnika svučeni i zlostavljani; konstatacije koje objašnjavaju reakciju četnika u momentu napredovanja i opravdavaju je okružnicom 3 C Komande Superslode³².

Dodajem da, kako uslijed eventualnih žrtava navodnih krvoprolića koja su izvršili četnici, tako uslijed šteta koje je pretrpjelo stanovništvo mjesta, komandanti hrvatskih jedinica nisu umjeli do danas da podnesu nikakav detaljan spisak, iako su izričito pozvani, potvrđujući tako pretpostavku da je obim žalosnih nasilja manji od onog na koji su oni sami ukazivali u prvo vrijeme, očigledno izazvani činjenicom da su protiv hrvatskih sela djelovale četničke formacije.

Dodajem još da se u svakom slučaju ne mogu opravdati mjere represalija koje su primijenili neki ustaški elementi iz bataljona Bogdanić, koji su, pri povratku iz Sv. Roka za Gospić, pobili u Raduču, srpskom selu, sljedeće četnike:

Jovana Čubrila, Marka Čubrila, Nikolu Zeljuv, Mariju Zeljuv, Korać Staneta, Korać Dana, Korać Staku i dvoje djece ove posljednje, od tri i pet godina, opljačkavši osim toga dva vola od Srbina Staneta.

VIII. Kao komentar ratnih događaja o kojima govori ovaj izvještaj i činjenica koje su im prethodile i propratile ih, moguće je dati sljedeće primjedbe:

1) Naše željezničke posade, organizovane kakve jesu, pružaju veće mogućnosti za davanje otpora protivničkim napadima vođenim nadmoćnim snagama i podržanim artiljerijom; i zato što je upotreba ovog posljednjeg roda oružja, od strane ustanika, rudimentarna i slabo efikasna, bar do ovog momenta. Ustvare, u napadima na stanice Raduč i Lovinac, bez obzira na to što su oružja

³¹ U ustaško-domobranskom izvještaju piše da je on ubijen u borbi. (Izvještaj kotarske oblasti u Gospiću, br. V. T. 13/43 od 16 siječnja 1943 god. U arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24/5—1, k. 230).

³² Uputstvo Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ o postupku potčinjenih jedinica prema pripadnicima NOV i PO Jugoslavije i stanovništvu. Vidi tom V, knj. 4, dok. br. 99.

ostavljena na manje od 1000 metara, samo nekoliko zrna, među tolikim ispaljenim, postiglo je cilj, stvorivši štete koje u cjelini nisu znatne³³.

Čvrstina odbranbene organizacije, odlučnost komandanata i vojnika i vješta upotreba oružja odbrane u cilju izbjegavanja traćenja municije, više su nego dovoljne za održavanje u svakom slučaju, uprkos napadu, i za odbijanje svakog pokušaja približavanja bodljikavim žicama.

2) Hrvatski i srpski ekstremisti uvijek su spremni da stvore neki „casus belli“³⁴ pri najmanjem incidentu kad se ovaj duguje prisustvu u odgovarajućim selima, i neofanzivnom, četnika ili ustaša, pokazujući tim povodom predrasudu tako nezadrživu da čini uzaludnom svaku nadu u efikasnu saradnju Hrvata i pravoslavnih³⁵.

Iz toga proizilazi da je dobro, organizujući vojne operacije bilo koje vrste, izbjegavati da formacije M.V. A.C. djeluju u zoni naseljenoj Hrvatima i obratno. Ne samo to, nego i da je, kad god želimo da upotrijebimo istovremeno formacije M.V.A.C. i hrvatske trupe, naročito ustaše, neophodno postupiti tako da se spriječi bilo kakav dodir između njih, stavljajući ih, naprimjer, na suprotne krajeve našeg rasporeda, onako kako sam činio prilikom deblokiranja Udbine.

3) Jedinice na službi zaštite pruge, u sadašnjoj situaciji snaga i dislokacije, ne uspijevaju više da apsolutno garantuju integritet pruge, pošto ustanici mogu da djeluju protiv bilo koje tačke na njoj, ne samo iznenada nego i jakim snagama, znatnim brojem sredstava i trupa. Stoga, ako želimo da budemo sigurni, u granicama mogućnosti, u funkcionisanje željeznice, trebalo bi joj posvetiti čitave bataljone, tako da se pruga ne prelazi samo jednostavnim patrolama nego odgovarajućim jedinicama, i duž čitavog njenog — ne kratkog i ne jednostavnog — prostiranja.

Potrebno je osim toga da se sistem zaštite upotpuni blindiranim vagonima ili željezničkim blindiranim automobilima i većim brojem oružanih vozova: ovi posljednji prije svega sa ciljem da mogu blagovremeno intervenirati, na ugroženim mjestima, oklopni vagoni i blindirani automobili za nadziranje, skoro neprekidno i unutar određenih ostsjeka čitave pruge.

³³ U originalu, sa lijeve strane, general Roatta je dopisao olovkom: „Još jedan razlog da koristimo mnogo artiljeriju“.

³⁴ Uzrok ratu

³⁵ U originalu, sa lijeve strane, general Roatta dopisao je olovkom: „Poznato“.

IX. Jedinice koje su učestvovala u operaciji za deblokiranje Raduča, Lovinca, Ričica i karaule 88 i ovog puta su bile na visini situacije, zadataka koji im je povjeren i drevnih i nedavnih tradicija, po borbenosti, upornosti, hrabrosti, izdržljivosti pri zamoru i neugodnostima.

Isti II hrvatski lovački bataljon, koji je prvih dana pokazao da ne želi da se založi do kraja, smatrajući možda da je poslije pada naselja Lovinac svaki njegov otpor beskoristan, docnije je operisao, rame uz rame sa našim trupama, sa voljom i odlučnošću³⁶.

DIVIZISKI GENERAL
KOMANDANT
Raffaele Pelligra

Za tačnost prepisa:

KAPETAN NA SLUŽBI U OPERATIVNOM ODJELJENJU
Gaetano Cattaneo

(M. P.)³⁷

³⁶ U originalu, sa lijeve strane, general Roatta je dopisao: „Učinio bi isto i da nije bio sam dana 26 i 27“.

³⁷ Okrugli pečat: Komanda Petog armijskog korpusa.

IZVJEŠTAJ POMOĆNIKA NAČELNIKA ŠTABA VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 11 SIJEČNJA 1943 GOD. O NESPORAZUMU SA NAČELNIKOM ŠTABA PETOG ARMIJSKOG KORPUSA U VEZI S PRIPREMAMA ZA ČETVRTU NEPRIJATELJSKU OFANZIVU¹

11 siječanj 1943-XXI

*Za načelnika štaba*²

Načelnika štaba V A.K.³ orijentisao sam 4-og i 5-og tekućeg u vezi s pretstojećim operacijama⁴ u pogledu:

- početka akcije (kroz 10—15 dana — računajući naravno odonda);
- učešća 3 hrvatska bataljona⁵ priključena našim kolonama;
- odgovarajućih kolona u zoni Plaški (potreba da se od div. „Lombardia“ uzmu za ovu operaciju 3—4 bataljona bez pojačanja), Otočac, Udbina (označivši zone perifrazama kao iz sljedećeg pasusa);
- hitnosti za preduzimanje mjera u pozadini, vodeći računa o tome i o činjenici da 3 bataljona za pojačanje div. „Sassari“ ne smiju da se udalje iz oblasti Lovinac — Medak, ukoliko budu odatle vršili početni pokret prema Udbini (gdje je nedavno otišao Pelligra⁶ da oslobodi blokade jedan garnizon...)⁷, i da I pješadiski, uz eventualno pojačanje, bude koncentrisan u zoni Otočac—Vrhovine jer će zatim morati da nastupa na Bihać (gdje su bili „žuti“...)⁸.

7/I (ili 8/I) vratio sam se na potrebu da se I pješadiski hitno koncentriše u Otočac—Vrhovine i radi toga da bi pri-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C 31).

² Odnosi se na načelnika štaba Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“, generala Clemente Primieri-a.

³ Načelnik štaba Petog armijskog korpusa bio je pukovnik Vincenzo Petitti.

⁴ Misli se na operaciju „Weiss“ — Četvrtu neprijateljsku ofanzivu.

⁵ Trideset prva i Trideset druga ustaška bojna iz sastava Četvrtog ustaškog stajaćeg zdruge i Druga lovačka bojna. Međutim, u ofanzivi je, sa jedinicama Petog armijskog korpusa, učestvovala još jedna (Trideset četvrta) ustaška bojna. Vidi dok. br. 169.

⁶ General Raffaele Pelligra, komandant divizije „Re“

⁷ Misli se na blokadu ž. st. Raduč. Vidi dok. br. 8.

⁸ U originalu, poslije ove slijedi nečitka riječ.

tekao u pomoć garnizonu Lič. Jesenica i da bi pomogao pri radovima oko uspostavljanja pruge, od najveće hitnosti.

Pukovnik Pettiti se složio u svemu i za sve.

Ako sada kaže da nije bio orijentisan, on ili laže, ili se ne sjeća. ili nije ništa razumio (za razliku od kolega iz XI i XVIII A.K.)⁹ ili ... ponavlja priču Karlovca¹⁰!

U svakom slučaju, molim još da se ne preduzmu mjere protiv njega, tim prije što sam ovoga puta ja u pitanju. Ako neko bude morao da ga otpremi, bolje da to bude njegov komandant Arm. korpusa.

U pogledu teškoća koje su se navodno ispriječile brzoj intervenciji div. „Re“ u zoni Lič. Jesenice¹¹, imam utisak da je general Pelligra ovdje ponovio grešku iz Ričica¹².

Ako se radi o njegovim crveno-crnim, u redu. Ako ne, naprijed Hrvat!, ili nek bude šta bude...

Načelno, čak i odvođeci iz Medka 2 bataljona I pješadiskog radi odašiljanja u Vrhovine (što je trebalo učiniti 8-og ili 9-og, na osnovu gore rečenog), u zoni između Ličkog Lešća i Lovinca ostalo je:

— 3 bataljona „Sassari“

— 2 bataljona II puka „Re“

— 5—6 hrvatskih bataljona,

tj. 10—11 bataljona, plus minobacači, artiljerija i bataljon za zaštitu pruge!

Ako je sve to bilo potrebno za zaštitu pokreta 400 praznih vagona. dodavola tih 400 vagona!

Z¹³

⁹ Odnosi se na načelnike štabova Petog i Osamnaestog armijskog korpusa.

¹⁰ Nije utvrđeno na što se misli.

¹¹ Misli se na napad Osme divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske na četničku posadu u Ličkoj Jesenici. U vrijeme napada, komanda Petog armijskog korpusa imala je jače snage, iz sastava divizije „Re“ i divizije „Lombardia“, na ž. st. Lička Jesenica, u Javorniku, Plaškom i Blatu. Vidi dok. br. 143.

¹² Odnosi se na napade Šeste divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske na neprijateljske posade u Raduču, Lovincu i Ričicama krajem prosinca 1942 godine. Vidi dok. br. 8.

¹³ Paraf pukovnika Giacomo Zanussi-a.

IZVJEŠTAJ PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 11 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA NA LINIJI LISIČINA—HUM—VEVE- RIČINA¹

BRZOGLASNA — BRZOJAVNA — KRUGOVALNA — SVJETLOJAVNA

[illegible]

Danas oko 1130 sati jedan vod domobrana i jedan vod ustaša pripremne bojne u razviđanju Kasela Zrinska, devet kilometara sjeveroistok od Velikog Grđevca, napadnuti od premoćnog neprijatelja², upućeno pojačanje rastjeralo partizane. Naši

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1—26, k. 17.

376

gubici jedan ustaša poginuo, a četiri ranjena, dva domobrana ranjena a dva nestala, izgubljena jedna strojna puška. Neprijateljski gubici sedam mrtvih i jedanaest ranjenih, zaplijenjene tri puške, drugo u podhvat. Za olakšanje izvlačenja posade Voćina³ kolone nisu danas mogle stići dalje od crte Lisičine—Hum—Veveričina uslijed vrlo žilavog otpora i premoći partizana⁴. Srednja kolona treća ES⁵ bojna od dva sata i jedan vod od konjanika drugog sklopa pod pritiskom znatnog premoćnog neprijatelja⁶ odstupila selu Levinovac. Naši gubici: gordiv⁷ osam mrt., ranjeni, slavonski zdrug kod Trkcels⁸ bojne deset mrtvih i sedam nest.[alih], ranjenih, te izgubljena jedna strojica i jedna strojna puška. Za vod konjanika da on čas neki četrdeset domobrana do 19.00 sati ništa se ne uznastoji sumnja da izgubljeni⁹. Nestao je i ustaški satnik Kerečin. Neprijateljski gubici su također znatni, ali se za sada nemogu utvrditi pošto kolone nisu prošle preko njihovih postava.

Posada Voćina nije ispolučila nikakav uticaj u ovom pravcu. Saznaje se da je u Podravsku Slatinu stiglo dva časnika i 176 momaka Voćina.

12 ovog treba zrakoplovstvo snažno da razvija i eventualno potpomaže=

Gordiv op br 61

³ Vidi dok. br. 137.

⁴ Dijelovi Sedamnaeste NO brigade i Prvi bataljon Dvanaeste NOU brigade Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 41 i 44.

⁵ Odnosi se na Treći ES-bataljon, sastavljen od njemačke nacionalne manjine u Jugoslaviji.

⁶ Prvi bataljon Sedamnaeste NO brigade i manji dijelovi Sedamnaeste i Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 41.

⁷ Gorska divizija. Odnosi se na gubitke jedinica Prve gorske divizije.

⁸ Iznad ove riječi, koja je pogrešno prenijeta, stoji dopisano crvenom olovkom: „III. ES“.

⁹ Ova rečenica je nejasna u originalu.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ŠESTE ORUŽNIČKE PUKOVNIJE OD 12 SIJEČNJA 1943 GOD. O TALIJANSKOJ AKCIJI ČIŠĆENJA NA OTOKU HVARU¹

ZAPOVJEDNIČTVO
6 ORUŽNIČKE PUKOVNIJE

J. S. Broj 137/taj

U Mostaru, dne 12. siječnja 1943.

TAJNO²

Predmet: Dnevno izvješće za 12.
siječnja do 17 sati.—

- 1.— Vrhovnom oružničkom zapovjedništvu (Odj. J.S.)³ Zagreb
- 2.— Glavnom stožeru domobranstva (Oper. i Očev. odj.) Zagreb
- 3.— Ravnateljstvu za javni red i sigurnost Zagreb
- 4.— Ministarstvu unutarnjih poslova — Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost (Odsjek X.) Zagreb
- 5.— Zapovjedništvu ustaške nadzorne službe Ured I Zagreb
- 6.— Zapovjedništvu ustaške nadzorne službe Ured II Zagreb
- 7.— Zapovjedništvu III. domobranskog sora (GLST)⁴ Sarajevo
- 8.— Zapovjedništvu 6. pješačke divizije (OP⁵). Mostar
- 9.— Općem upravnom povjereništvu NDH. kod višeg zapovjed. talij. oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ (II Armata)⁶ Sušak
- 10.— Opunomoćeniku ministra unutarnjih poslova za velike župe Vrhbosna, Hum, Usora i Soli Sarajevo

KRILO OMIS:

22. prosinca u 05.00 sati jedan sat talijanskih vojnika posade Gradac ukrcao na dva broda pod zaštitom jednog minonosca, ploveći iz Grada u pravcu Drvenika (24 km j. od Makarske) napadnut je od strane jedne grupe neutvrđenog broja naoružanih partizana čim se je brodovlje pojavilo u blizini luke Drvenik. Talijani su odgovorili vatrom iz topova i estalog oružja sa brodovlja i partizani su se raspršili pobjegavši

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/1—2, k. 17.

² Otisnuto pečatom.

³ Odjeljenje javne sigurnosti

⁴ Glavnostožerni odjel

⁵ Operativno odjeljenje

⁶ Talijanska Druga armija

prema vjencu brda Gor. Primorje. Ovom prigodom ranjena su tri talijanska vojnika od kojih jedan teže, dok se za gubitke partizana nema podataka. Talijani su se poslije bjega partizana izkrkali u selo Drvenik, gdje su zapalili 6 domova i uhitili 13 osoba među kojima i ženskih. Svi uhićeni pušteni su drugog dana na slobodu. Među zapaljenim domovima nalaze se i dva pod-puno izpravnih i čestitih Hrvata.—

22. prosinca u 09.00 sati jedna grupa neuvrđene jačine naoružanih partizana, izvršila je napad na jedan odjel naših domobrana od dva voda i jedan sat talijanske vojske kod sela Slimena (14 km i. od Omiša). Nakon kraće borbe, naše i talijanske snage povukle su se u posadu Zadvarje. Ovom prigodom ranjena su naša dva domobrana, dok se za gubitke partizana nema podataka. Istom prigodom poginule su 4 osobe među kojima i jedna žena, koji su bili u prolazu cestom, kada je borba vođena.—

2. siječnja 1943. od 4—18 sati jedan odjel talijanske vojske od 50 momaka, sa dva tenka i dva topa, u zajednici sa oružnicima postaje Starigrad n/H.⁷ vršio je akciju protiv partizana na otoku Hvaru. Ovom prigodom podpuno su uništena sela Dol, Sv. Ana, Vrhovska i Vrbanj. Do otvorenog sukoba sa partizanima nije došlo, budući da su se ovi pravodobno povukli u šume. U selu Dol, Sv. Ana uništeno je 32 doma, 2 stanovnika poginula, u selu Vrbovska uništeno je 10 domova, a u selu Vrbanj uništeno je 210 domova i poginula su dva stanovnika. Navodi se, da je selo Dol, Sv. Ana bilo glavno uporište partizana⁸.

Zapovjednik, pukovnik:
Stjepan Jakovljević
Jakovljević

(M. P.)⁹

⁷ Na Hvaru

⁸ U originalu, sa lijeve strane, dopisano crvenom olovkom: „Dits Min. Vanjskih poslova! (Klišanić-Fas. generala!) 18. I. 1943“.

⁹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Zapovjedništvo 6 oružničke pukovnije

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 12 SIJEČNJA 1943 GOD. O GRU-
PISANJU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE U REJONU
SABORSKI I REZULTATIMA BORBE ZA LIČKU JESENICU¹**

PREDMET:

TELEGRAM

V.P. 10, 12 siječnja 43-XXI
22 časa

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIV. ODJELJENJU
i, radi znanja,

KOMANDI XI i XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 605

Stiglo dne 31 sij. 43-XXI

Br. 428/Op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA 12 SIJEČNJA

Pokreti ustanika:

- 1) — Primijećene su ustaničke formacije u zoni Vukova Gorica—Prilišće (Karlovac IH—BH).
- 2) — Ustaničke snage u zoni Saborski (MK—GZ) dostižu do 3000 ljudi, koje dolaze iz zone Korenica i Drežnica². Formacije za pojačanje treba da se nalaze u Sv. Arhanđelu (Ogulin XT—AN), Cerovniku (XV—AL) i Sabljakima (XT—AI).

Divizija „Lombardia“:

Živa akcija uznemiravanja protiv hrvatskih pozicija u zoni Cerovac (Karlovac NM—BF) i Barilović (NK—BD).

U Barilović poslat je radi pojačanja odred ustaša i hrvatska borna kola. Noću, uoči 11 o.m. neprijateljska vatra protiv otpornih tačaka kod Delnica.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 a/6).

² Netačno. Ovdje su se nalazile Peta i Petnaesta NO brigada Osme divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 12, 23 i 55.

Dana 11 o.m. odred XVI batalj. „M“ izvršio je izviđanja u zoni Sović-Laz (Sušak VO—BD).

Divizija „Re“:

U vezi s teleg. 393³, garnizon M.V.A.C. u naselju Lič Jesenica (Gospić MH—GZ) povukao se jučer, 11 o.m. na stanicu⁴. Antikomunistički gubici iznose po prilici do stotinu ljudi⁵. Jučer, 12 o.m., 12 partizana pozvalo je na predaju posadu na stanici Lič. Jesenica, koja daje otpor. Prekid između Gospića i Medka, o čemu javlja telegram 262 uspostavljen je danas, 12 o.m.

Obalska zona:

Noću uoči 10 o.m. ustanici su odveli iz zone Drivenik (Sušak VH—AR) 17 mladića, od kojih je petorici uspjelo zatim da pobjegnu; 15 mladića nestalo je iz zone Tribalj (Sušak VK—AF).

U toku je traganje o okolnostima pod kojima su odvedeni ljudi o kojima se javlja u današnjem i jučerašnjem izvještaju.

Zona V grupacije granične straže (G.A.F.):

Jučer, 11 o.m., odred granične milicije izvršio je policijsku akciju u zoni Plase—Ponikve (Sušak VO—AX). Nema ništa da se javi.

Upućen prepis Obavješt. odjeljenju.

GENERAL GLORIA

(Upućen prepis kr. karab.)

³ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

⁴ Na željezničkoj stanici Lička Jesenica

⁵ O napadu na četnike u Ličkoj Jesenici, o rezultatima toga napada, kao i o prethodnim borbama za Saborski vidi dok. br. 55, 154, 159. 165 i 167.

**OBAVJEŠTAJNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG
PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 13. SIJEČNJA 1943. GOD.
O BROJNOM STANJU, ORGANIZACIJI I KARAKTERU
DEJSTVA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE¹**

Prilog br. 2 uz operacijsko nare-
đenje br. 1.²

SITUACIJA PARTIZANSKIH SNAGA 13. I. 1943 XXI
(vidjeti prikazanu situaciju i grafički prilog)³

I — Snage

Teritorija arm. korpusa⁴ (II i III zona)⁵ je obuhvaćena:

— I operativnom partizanskom zonom (Banija—Kordun—
Lika)⁶. Komandant Nikšić Mato⁷.

— V operativnom partizanskom zonom (Primorje—Gorski
Kotar), Komandant Veljko Kovačević.

I operativnu zonu čini teritorija između pruge Jastrebar-
sko—Karlovac—Oštarije—Vrhovine—Gospić—Lovinac i de-

¹ Dokumentat, bez potpisa, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Voj-
noistoriskog instituta (k. 3 C/1).

² Vidi dok. br. 151.

³ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

⁴ Odnosi se na teritoriju talijanskog Petog armijskog korpusa, koja
je zahvatala uglavnom Liku, Hrvatsko Primorje, dio Gorskog Kotara,
zapadni dio Korduna i područje Karlovca.

⁵ Zone na području NDH. Prva zona je obalno područje anektirano
Italiji, tj. dio srednje Dalmacije i sjeverna Dalmacija. Druga zona je
pojas zemljišta koji ide uporedo s obalom i Prvom zonom, od istočne
do zapadne granice NDH, a širok je od 50 do 70 km. Ova zona je na-
zvana i demilitariziranom zonom. Treća zona je dio zemljišta koji se
proteže uporedo s Drugom zonom i od nje ide još dublje u unutrašnjost
NDH, proteže se od njene istočne do zapadne granice i širok je od 40
do 70 km. Granica između Druge i Treće zone na području Petog armij-
skog korpusa išla je od Vinice (granica prema Sloveniji), istočno od
pruge Oštarije — Ž. st. Rudopolje, na udaljenosti od 4 do 10 km dalje,
i između Plitvičkog Ljeskovca i Prijeboja preko grebena Plješevice,
zapadno od D. Lapca i Doljana, preko Brotnje na pl. Jedovnik i dalje.

⁶ Prva operativna zona, kao komanda koja je rukovodila svim par-
tizanskim jedinicama na području Like, Korduna i Banije, prestala je
da postoji formiranjem Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske, 22 studenog
1942. godine.

⁷ Netačno. Dok je postojala Prva operativna zona, komandant ove
bio je Srećko Manola, a komesar Đuro Kladarin. Po formiranju Prvog
korpusa, komandant ovog bio je Ivan Gošnjak, a politički komesar Ve-
ćeslav Holjevac.

markacione linije⁸, sa predjelom Like do mora⁹. Pretpostavlja se da su ovdje dislocirane sljedeće snage:

65 pokretnih bataljona—¹⁰ snaga 16.200 ljudi¹¹

18 teritorijalnih bataljona—¹² „ 5.400 „ ¹³

(ljudstvo teritorijalnih bataljona djelom je naoružano).

Pretpostavlja se ukupna vojna snaga od 20.000 ljudi¹⁴.

(Ovdje su uračunate i tri brigade¹⁵ s obje strane demarkacione linije sjeverno i južno od Gline. Nisu uračunate snage razmještene sjeverozapadno od pruge Karlovac—Jastrebarsko, između Gorjanaca i ove linije, koje se cijene na 4—5000 naoružanih ljudi)¹⁶.

Glavni komandni centri su u Vojniću, Slunju, Bihaću, Korenici i D. Lapcu.

Cijela zona se služi putem čiji je pravac sjever—jug i to: Karlovac—Slunj—Ličko Petrovo Selo—D. Lapac, stvarna osovina partizanskih komunikacija od koje se odvajaju putevi ka zapadu i ka istoku, od važnijih čvorova kao što su Brezova Glava (Tušilov'ć), Slunj, Ličko Petrovo Selo, D. Lapac.

V operativnu zonu čini teritorija obuhvaćena: prugom Karlovac—Oštarije—Vrhovine, cestom Vrhovine—Otočac—

⁸ Išla od tadanje hrvatsko-slovenačke granice, sjeveroistočno od Samobora, zatim Plješevica—Klinča Selo — južno od Gline — sjevernije od Otoka — sjev. od Sanskog Mosta — na Manjaču — sjev. od Mrkonjić Grada — sjev. od Kupresa — sjev. od Bugojna — Štit (k. 1780) — Bitovnja—Bjelasnica—Jahorina — sjev. od Goražda — juž. od Uvca.

⁹ Netačno. Prva operativna zona zahvatala je dio Hrvatske od r. Kupe na jug (Banija, Kordun, Lika) izuzev Gorskog Kotara, Hrvatskog Primorja, Istre i Dalmacije.

¹⁰ U sastavu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske nalazile su se Šesta, Sedma i Osmu divizija sa ukupno devet brigada (Prva NOU, Druga NOU, Četvrta NOU, Peta NO, Sedma NO, Osmu NO, Deveta NO, Petnaesta NO i Šesnaesta NO) — ukupno 34 bataljona.

¹¹ Brojno stanje Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske (u koji su ušle sve „pokretne jedinice“ bivše Prve zone: Šesta, Sedma i Osmu divizija NOV i PO Hrvatske) na dan 21 prosinca bilo je 10.267 boraca i rukovodilaca. Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 65.

¹² Netačno. Postojalo je 10 „teritorijalnih“ bataljona (misli se na bataljone u odredima): Lički NOP odred imao je četiri, Kordunaški NOP odred četiri i Banijski NOP odred dva bataljona.

¹³ Brojno stanje pomenutih odreda 21 prosinca 1942 god. bilo je 2.040.

¹⁴ Dokument o brojnom stanju jedinica pod komandom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske na području Like, Banije i Korduna, za siječanj 1943 god., Redakcija nije pronašla.

¹⁵ Sedma, Osmu i Šesnaesta NO brigada Sedme divizije NOV i PO Hrvatske.

¹⁶ Na ovom području tada su djelovale Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada Osmu divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 1. Ukupno brojno stanje ovih brigada bilo je oko 2.000 ljudi.

Senj, obalom Senj—Sušak, Rečinom, granicom između Hrvatske i Slovenije¹⁷. Pretpostavlja se da ima sljedeće snage:

27 pokretnih bataljona—¹⁸ snaga od 7.000 ljudi¹⁹

10 teritorijalnih bataljona—²⁰ snaga od 3.200 ljudi²¹.

Pretpostavlja se ukupna snaga od 10.000 ljudi.

Glavni komandni centar i centar za operativno snabdijevanje: Drežnica.

U vezi sa razmještajem i pokretima treba imati na umu sljedeće:

— s obzirom na zimske nepogode, partizanske snage su najtješnje vezane za sela, grupe kuća i usamljene kuće, radi prenočišta i lakoće snabdijevanja, pošto unaprijed pripremljene barake u šumama nisu dovoljne.

Naselja su, sa svoje strane, vezana za domove bilo seoskim putevima bilo boljim putevima; uslijed toga je i veliki dio protivničkog razmještaja vezan za drumove, naročito u I zoni, gdje je duži period relativnog zatišja išao u prilog ugodnog smještaja po kućama.

U V zoni je smještaj po barakama bio više primjenjivan, jer je neprestano prijetila opasnost od naših prepada u nastanjene centre.

I pri pokretima neprijatelj traži mogućnost da bude prikriven; dakle, vezan je i za naselja duž glavnih ili sporednih drumova; ova druga naselja se mnogo više koriste u slučaju povlačenja.

II — Vjerovatne sadašnje namjere partizanske komande.

Objе zone djeluju pod zajedničkom komandom²² i sa jasno određenim zadacima.

I zona najavljuje operativne namjere velikog značaja:

— udarac na Kordun i Baniju, u pravcu sjevera, radi proširenja okupacije ka Zagrebu;

— udarac na Liku, prema zapadu, kako bi se doprlo do mora.

Radi izvršenja svojih namjera, I zona djeluje prugom i putevima Jastrebarsko—Karlovac—Oštarije—Vrhovine—Lovi-

¹⁷ Odnosi se na granicu između NDH i područja Slovenije koje su anektirali Talijani aprila 1941 godine.

¹⁸ i ¹⁹ Na području Pete operativne zone nalazile su se krajem prosinca i početkom siječnja dvije brigade (Šesta i Četrnaesta), sa sedam bataljona. Brojno stanje ovih jedinica na dan 27 prosinca bilo je 1.853 borca i rukovodioca. Vidi dok. br. 10.

²⁰ i ²¹ Peta operativna zona imala je jedan odred sa dva bataljona, ukupno 550 boraca i rukovodilaca, na dan 27 prosinca 1942 godine. Vidi dok. br. 10.

²² Ako se misli na Glavni štab NOV i PO Hrvatske, onda je tačno; a ako se misli na Štab Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske, onda nije tačno.

nac, linijom koja pretstavlja pojas zemljišta na kome su razmješteni naši, hrvatski i M.V.A.C.²³ garnizoni.

V zona sarađuje izvodeći operacije lokalnog značaja, i to:

— akcije protiv pruge i puteva na velikom luku Fužine—B Moravice—Oštarije, koji snabdijeva dva kraka: Oštarije—Karlovac—Jastrebarsko i Oštarije—Vrhovine—Lovinac;

— akcije protiv puta Senj—Otočac—Vrhovine, koji je druga glavna linija za snabdijevanje u toku pokreta;

— akcije protiv hrvatskih i M.V.A.C. garnizona. kao i protiv naših manjih posada.

Obje grupe teže da se spoje preko linije Ogulin—Vrhovine kako bi stvorile jednu jedinstvenu masu. Iz toga može da se zaključiti naročita važnost i osjetljivost zone koja je za nas od izuzetno kapitalnog značaja, jer preko nje prelazi pruga kao i mnogi putevi.

III — Vjerovatna reakcija partizanskih komandi na naše operacije

Partizanska komanda namjerava da zadrži inicijativu; ako joj ova bude izbijena iz ruku, predviđa se nastupanje znatne dezorijentacije, čemu u prilog ide činjenica da su se protivničke formacije povećale, a komande decentralizovale. Doći će do toga da akcija glavne komande izostane, i manje komande će biti prinuđene da djeluju same, sa ozbiljnim posljedicama ako ne budu imale izvježbane borce, ako same odluče da pribjegnú gerilskim akcijama u grupama. napuštajući dejstvo u masi.

Neprijateljske lokalne protivakcije biće veoma različite, od zone do zone i od jedinice do jedinice.

Prema iskustvu iz prošlosti pretpostavlja se sljedeće:

— Cilj neprijatelja: izvući glavne dijelove iz borbe.

a) Povući se ka zonama udaljenim od naših i hrvatskih garnizona a koje su ostale po strani akcionog radijusa naših operacija.

Pošto je široka prostorija istočno od puta Karlovac—Slunj—Bihać već duže vremena u potpunoj vlasti partizana, i zato što su se oni tamo bolje organizovali, vjeruje se da ona sadrži u sebi dobre i mnogobrojne predjele, koji mogu da posluže kao sigurno pribježište za jedinice koje se povlače, dok napadač te predjele smatra neaktivnim.

b) Gdje ovo ne može blagovremeno da se učini, povući se sa naših pravaca marševanja i iskoristiti predjele kojima nisu prošle naše kolone a koji se nalaze u međuprostoru.

c) Naknadno, gdje je moguće, presjeći naše pravce marševanja kako bi se dospjelo u predjele iz tačke a); gdje nije mo-

²³ T. zv. antikomunistička milicija — četnici

guće, zadržavati se u predjelima gdje naše snage nisu prošle, očekujući povratak naših trupa na polaznu osnovicu.

Da bi ostvario naprijed navedeno, pretpostavlja se da će neprijatelj preduzeti sljedeće akcije:

- sprečavanje nastupanja naših kolona na putevima, najčešće prekidanjem ovih (zasjekama, velikim masama stijena, prekopavanjem puta, paljenjem drvenih mostova, djelimičnim rušenjem zidanih itd.);

- akcije zadržavanja nastupanja koristeći za ovo naseljene centre;

- dejstvo na bokove nastupajućih kolona da bi usporavan njihovo marševanje;

- docnije, dejstvo u pozadini nastupajućih kolona, radi sprečavanja snabdijevanja;

- snažna ofanzivna protivakcija protiv nekih naših garnizona, formacijama koje su ostale netaknute, eventualno pojačanim sa dijelovima koji su pobjegli uslijed nastupanja naših kolona.

IV. Držanje stanovništva

U prostranoj zoni između pruge Karlovac—Vrhovine—Lopinac i demarkacione linije, koja je u vlasti ustanika, pravoslavni elemenat je u nadmoćnosti.

Teritorije su već duže vremena u rukama partizana; oni su tu stvorili upravnu organizaciju, trudeći se da ne udare na interese stanovnika sem u izuzetnim slučajevima.

Korisno je nimalo ne računati sa eventualnom pomoći stanovništva; ako je i bude, biće ograničenog značaja i to samo u mjestima koja mogu da očekuju stalan boravak naših trupa.

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 13 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBI KOD S. ZRINSKA, REZULTATIMA NAPADA NA VOĆIN I PROBIJANJU POSADE IZ VOĆINA KA PODRAVSKOJ SLATINI I S. ČAČINCI¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 13

(po podacima primljenim 13. siječnja 1943 godine do 9 sati)

a) I. DOMOBRANSKI ZBOR:

12.I. neprijatelj² je napao posadu Barilović (12 km j. od Karlovca), ali je upućenim pojačanjem odbijen i raspršen.

Istog dana kod s. Bratina (6 km s.z. od Pisarovine) razbijena je jača partizanska obhodnja i zadobiven izvjestan plien.

Naši dielovi iz Karlovca poduzimaju danas podhvat obćim smjerom: Karlovac—s. Cerovac—s. Klipino Brdo (7 i 15 km j. izt. od Karlovca).

Prema izvještaju 1. oruž. pukovnije 11.I. kod s. Zrinska (12 km s. od Grubišnog Polja) jača partizanska skupina³ napala je 1 naš odjel sastavljen od ustaša, domobrana i oružnika. Naši gubitci: 1 ustaša poginuo, 4 ustaše i 2 domobrana ranjeni, a 1 domobran zarobljen. Partizani su zaplieni 2 strojnice i 3 puške.

Noću 10/11.I. odbijen je napadaj 1 manje partizanske skupine na s. Ivanska (12 km j.j. izt. od Bjelovara).

b) II. DOMOBRANSKI ZBOR:

11.I. istodobno sa neuspjelim pokušajem dielova 1. gorske divizije da se iz prostora s. Đulavec—Pivnica (10—12 km s.z. od Voćina) probiju do Voćina⁴ i posada Voćina pokušala se probiti u sjeveroistočnom smjeru (dakle ne prema Pivnici) kroz 3 partizanska obruča. Jednom dielu od oko 170 momaka uspjele je probiti se prema Podravskoj Slatini, dok se druga skupina od oko 60 domobrana probila do s. Čačinci (21 km s.z. od Našica). Ostalom dielu posade ovo nije uspjelo te se o njejoj sudbin⁵ nezna.— Od dielova koji su prihvaćeni kod Podravske Slatine saznalo se da je naša posada u Voćinu (1 bojna 5. p.p. ojačana sa ustašama) u 9 dnevnim borbama imala 25 mrtvih

¹ Original, pisan na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—42, k. 17.

² Sesnaesta NO brigada Sedme divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske i Kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 55.

³ Kalnički NOP odred

⁴ O ovome vidi dok. br. 137.

⁵ Vidi dok. br. 137 i 141.

i 51 ranjenih.— Naši dosadašnji gubitci prilikom pokušaja oslobođenja posade Voćin 11.I. iznose: 10 mrtvih, 26 ranjenih i 56 nestalih.

Prikupljeni su podaci da je jača partizanska skupina (navodno 3.000) prikupljena na prostoru s. Dragolovci—Kulaši (oko 18 km s.z. od Teslića).

Kod s. Miškovci (8 km z. od Dervente) prekinuta je veza između Dervente i Prnjavora. Naše osiguranje za opskrbu Prnjavora nije se uspjelo probiti, jer se na tom području nalaze Vorkapini odmetnici.

10.I. partizani su napali našu posadu u s. Stejanovci (9 km s.z. od Rume). 4 domobrana su poginula, a 3 su ranjena.

10.I. odbijen je partizanski napadaj na posadu s. V. Radinci (12 km z. s.z. od Rume).

Naknadno se saznalo da su partizani 10.I. prilikom napadaja na s. Koška (15 km s.izt. od Našica) (Dnevno izvješće br. 11) razoružali 5 domobrana i 4 oružnika i odneli 9 pušaka. 1 domobran je ranjen. a 1 gardijski stražar poginuo.

Glavar glavnog stožera
general
(Prpić)
Prpić

(M. P.)⁶

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavni stožer domobranstva — Operativni odjel

**IZVJEŠTAJ KOTARSKJE OBLASTI OMIŠ OD 14 SIJEČNJA
1943 GOD. O NAPADU NA VOJNI VLAK NA PRUZI SPLIT
—SINJ KOD S. MRAVINCE¹**

KOTARSKA OBLAST — OMIŠ
Pres. br. 48/43
dne 14. siječnja 1943 godine
u Omišu.

PREDMET: Napadaj partizana na vlak.

- 1) Obće-Upravnom Povjereničtvu Nezavisne Države Hrvatske
kod Višeg Zapovjedništva Talij. oružanih snaga
„Slovenija — Dalmacija“ Sušak
- 2) Ministarstvu unutarnjih poslova—Tajništvo — Zagreb
- 3) Ravnateljstvu za javni red i sigurnost — Zagreb
- 4) Velikoj Župi Cetina — Omiš
- 5) Stožeru 6. Pješačke pukovnije — Mostar
- 6) Zapovjedništvu II. Sektora² — Sinj
- 7) Zapovjedništvu Ustaške nadzorne službe —Zagreb
- 8) Župsko-redarstvenoj oblasti — Omiš

Dana 10. siječnja 1943 god. u 10 sati prije podne oko 30 naoružanih partizana³ sačekali su u šumi zvanoj „Borovina“ poviše tvornice cementa Majdan kod Mravinaca na području obćine Split, mješoviti vlak, koji je išao iz Splita za Sinj. Partizani su otvorili paljbu iz pušaka i dvije strojnice, ali je vlak proslidiedio vožnju za ½ km., a nakon što je lokomotiva bila oštećena, vlak se je zaustavio.

Prilikom ovog napadaja ubijena su dva naša domobrana, koji su putovali iz Knina za Sinj, a tri su domobrana bila ranjena. Prezimena i imena ubijenih i ranjenih domobrana nije se moglo još ustanoviti, osim za ubijenog domobranskog vodnika Krolo iz Muća. Bilo je ovom prilikom ranjeno i 5 talijanskih vojnika. Talijanska vojska iz Majdana odmah za vrieme napadaja otvorila je paljbu sa bacaćima na partizane, pak su ovi odmah prekinuli paljbu i pobjegli sa položaja. Borba je trajala

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 46/4—1, k. 230.

² Pod njegovom komandom su se nalazile sve ustaško-domobranske jedinice na području srednje i južne Dalmacije. Vidi dok. br. 189.

³ Jedna četa Mosorskog bataljona. Vidi dok. br. 70.

oko pola sata. Nije ustanovljeno, da li je ko od partizana bio ranjen ili ubijen.

Naši ubijeni i ranjeni: domobranci, kao i ranjeni talijanski vojnici bili su odmah prevezeni od Talijana u vojnu bolnicu u Split.

Kada je iz Splita stigla lokomotiva, u večer se je napadnuti vlak vratio u Split.

U vlaku je bilo 20 naših domobrana bez oružja, a putovali su iz Knina za Sinj.

Talijanske vojne vlasti odmah su poduzele akciju i represivne mjere na području gdje se napadaj dogodio.

Zapaženo je paljenje kuća u Kamenu i Mravincima.

Prednje se dostavlja s molbom na znanje.

Za dom spremni.

(M. P.)⁴

Kotarski predstojnik
(Dr. Rajević)
Dr. Rajević

BR. 147

**IZVJEŠTAJ VRHOVNOG ORUŽNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA
NDH OD 14. SIEČNJA 1943. GOD. O UPADU JEDINICA NOV
I PO HRVATSKE U SAMOBOR¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VRHOVNO ORUŽNIČKO ZAPOVJEDNIČTVO

Odjel za javnu sigurnost

Broj 14/tajno

U Zagrebu, dne 14. siečnja 1943.

PREDMET: Dnevno izvješće
od 14. siečnja do 8 sati.

- 1) GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA (Operativni odjel).
- 2) GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI RED I SIGURNOST.
- 3) ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE NADZORNE SLUŽBE (I. i II. ured).

⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Kotarska oblast Omiš

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—21, k. 17.

Oružničko krilo Zagreb 13. siečnja pismeno javlja:

Naknadno se saznaje:

12.I. u 0030 sati, došlo je oko 600—700² partizana³ u s.z. dio grada Samobora naoružani sa puškama, strojnicama i strojnim samokresima.

Naših snaga u Samoboru, osim 9 oružnika, bilo je oko 120 domobrana za stražu: oko 4000 momaka njemačke vojske⁴.

Prilikom napadaja partizani su zarobili njemačku stražu od 7 vojnika, od kojih su 2 ubili, a ostalih 5 sa 20 konja, našeg 1 domobrana i 1 legionara 369 njemačke divizije, koji su bili na dopustu odveli sa sobom⁵.

Gubitaka kod partizana nije bilo.

Gubitci: Niemaca 2 mrtva i 5 zarobljenih, a naša 2 zarobljena.

Pobunjenici su došli iz Žumberka preko Lipovca (8 km. s.z. od Samobora) i istim smjerom vratili se za Žumberak. Vođa im je bio Ljubomir Ivanec iz Sv. Nedelje.

Ovo je dopuna dnevnog izvješća broj 13/tajno od 13.I.1943⁶.

Oružničko krilo Vukovar 9.I. pismeno javlja:

8.I. u 1800 sati, 20 naoružanih partizana, podijeljeni u 5 grupa, upali su sa raznih strana u s. St. Mikanovci (22 km. z. Vinkovaca), odveli 3 pripadnika ustaškog pokreta, oduzeli od 1 građanina lovačku pušku, a od 1 oružnika vojničku pušku, pa se udaljili u smjeru sela Đurdanci (4 km. z. St. Mikanovaca).

Predstojnik sigurnostnog odjela,
pukovnik (Čamil Osmanagić),
Osmanagić

14.I.1943

(M. P.)⁷

² U originalu, iznad broja „600—700“, dopisano crvenom olovkom: „760—70!“.

³ Četvrti bataljon Četvrtre NOU brigade Osme divizije NOV i PO Hrvatske. Brigada je tada dejstvovala izvan Divizije, na Žumberku. Vidi dok. br. 52.

⁴ Dijelovi njemačke SS-divizije „Prinz Eugen“ koji su prebačeni na to područje u vezi s Četvrtom neprijateljskom ofanzivom. Vidi dok. br. 134 i tom IV, knj. 9, dok. br. 213.

⁵ Vidi dok. br. 52.

⁶ Vidi dok. br. 145.

⁷ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 148

**IZVJEŠTAJ INTENDANTURE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH
SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 14 SIJEČNJA 1943
GOD. O PRIPREMAMA ZA OBRAZOVANJE KONCENTRA-
CIONIH LOGORA NA PODRUČJU ITALIJE¹**

RUČNI FONOGRAM

wt (kopija)

V.P. 10, 14 siječnja 1943/XXI

OD INTENDANTURE SUPERSLODE — odjeljenju za ratne
zarobljenike
KOMANDI SUPERSLODE

Sjedište²

Br. 1117/5/prot. int. civ.

U vezi s usmenim izvještajem, molim da uvjerite Ekselenciju komandanta Armije³ da će Štab odjeljenja ratnih zarobljenika pripremiti 21.000 mjesta za internirano civilno stanovništvo na teritoriju poluotoka⁴, u dopunu na 10.000 pripremljenih mjesta od strane ove Intendanture, kao što se vidi iz naredjenja te komande br. 551 od 11. t.m.⁵

GENERALNI INTENDANT SUPERSLODE

Kopija za Operativno odjeljenje
i
za Odjeljenje civilnih poslova

Ovjerava prepis

POTPUKOVNIK

Šef Organizacijskog odjeljenja
(F. Passadore)
Passadore

(M. P.)⁶

¹ Kopija, pisana na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/5).

² Sušak

³ General Mario Roatta, komandant Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“.

⁴ Misli se na Apeninski Poluotok — Italiju.

⁵ Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 212.

⁶ Okrugli pečat: Viša komanda oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ (2 armija) — Organizacijsko odjeljenje

ZAHTJEV UREDA NJEMAČKOG OPUNOMOĆENOG GENERALA U HRVATSKOJ OD 14 SIJEČNJA 1943 GOD. DA PRVA GORSKA DIVIZIJA OSIGURAVA ISELJAVANJE NJEMAČKE NACIONALNE MANJINE SA PODRUČJA VOĆINA¹

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME:		KOME SE JAVILO:
Major von Pott od ureda Njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj. ²	SATI	20	
	DAN	14.	
	MJESEC	1	
PRIMIO: Potpuk. Drag. Čada	GODINA	1943	PREDAO:

SADRŽAJ

Major gosp. von POTT iz Ureda Njemačkog opun. generala u Hrvatskoj saopćuje u 20 sati da postoji opasnost za mirno iseljavanje Njemaca iz okolice Voćina³. — Tamošnji opunomoćenik moli pomoć te izvješćuje, da se u tom pogledu obratio pukovniku gosp. Gustoviću⁴ od Gorske divizije, od kojega da je navodno dobio odgovor, da spomenuta divizija ne može intervenirati, što, prema primjetbi majora von POTTA, ne stoji, jer je ta divizija dužna to učiniti.—

Gornje saopćenje saopćeno je 20.20 stožeru 1. Gorske divizije*)⁵ i to nadzornom častniku, nadporučniku gosp. Horvatu s napomenom, da o tome izvesti odmah stožer.

*) DARUVAR⁶

P 15/I 43

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—22, k. 17.

² Njemački opunomoćeni general u NDH bio je general Glaise von Horstenau.

³ Odnosi se na iseljavanje njemačke nacionalne manjine.

⁴ Komandant Prve gorske divizije

⁵ i ⁶ Tako stoji u originalu.

BR. 150

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG
ZBORA OD 14 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU NA REPU-
ŠNICU I DEJSTVIMA NJEMAČKIH I USTAŠKO-DOMO-
BRANSKIH JEDINICA NA PODRUČJU BANIJE¹**

ZAPOVJEDNIŠTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA

GLAV STOŽ ODJEL

Op. Br. 139/Taj.

U Sisku, dne 14. siječnja 1943

„Veoma žurno“

Tajno!

Predmet: Dnevno izvješće
IDZ. za 14.I. do 18 sati.—

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA
(Operativni odjel)

Savezno zapovjedi Glstožera Op. Br. 3219/taj. od 9.VIII.
1942., dostavlja se sljedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

I. A. — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

U oblasti južno od Karlovca utvrđena su daljnja priku-
pljanja partizanskih skupina.

U oblasti Moslavine manja djelatnost slabijih partizanskih
skupina.

**DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O
NEPRIJATELJU:**

Operativno područje 1. Pješačke divizije:

14/I.o.g. u 02.00 sati skupina od 80—100 partizana² izvršila
napad na želj. postaju Repušnica (4 km. sjeverozapadno od
Kutine), zarobili, razoružali i svukli 20 domobrana koji su se
kako izgleda bez borbe predali.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog insti-
tuta pod reg. br. 15/1—19, k. 17.

² Dijelovi Moslavačkog NOP odreda

Na želj. postaji razlupali b.b. veze i signalne postroje.
Udaljili su se u pravcu s. Mikleuša (12 km. sjevero-zapadno od Kutine).

Postrojbe I. gorskog zdruga i oružništvo poslani su u postjeru za partizanima.

Operativno područje 2. Pješačke divizije:

1. — Danas u 06,30 sati odpočeo je podhvat³ četa 369. Njemačke divizije⁴.

Učestvujuće snage: 370 gren. pukovnija (od 2 bojne II. i III.), izviđački odjel, topnički odjel, dio obkopsarske bojne.

Osnova: III. bojna sa crte Komarevo—Blinjski Kut nadire pravcem na jug u prostorijsu Letovanci—Staro Selo—Trnjani.

II. bojna iz s. Hrastovca nadire na zapad u prostorijsu s. Svinjice.

Izviđački odjel iz s. Graboštani prema s. Krčevo.

Topnički odjel potpomaže iz područja G. i D. Hrastovac napredovanje kolona (bojni).

Obkopsarska bojna iz Mošćenice šalje jake izviđačke die-love do crte Piskavica—Globučak.

Pričuva: jedan motorizovani obkopsarski sat.

Svi napred navedeni die-lovi imaju ovladati označenom pro-storijom.

2. — Razviđanjem četa Petrinjskog zdruga utvrđeno je da je raspored partizana sliedeći:

Vranovska Glava (k. 262) 3. km. južno od Topuskog, i na Baltića Brdu (k. 226) 5.1/2 km. istočno od Topuskog po jedna bojna⁵.

3.— 14/I.og. poduzeto razviđanje četa Petrinjskog zdruga.

VII. bojna: Glina—k.119—191—201—s. Majske Poljane (5. km. istočno od Gline).

6. sat 11. pješačke pukovnije: Glina—k. 123—148— (4. km. sjeveroistočno obalom potoka Maja).

Oklopni voz: Glina—k.123—s. Dolnjaci—s. Maja (7. km. jugoistočno od Gline).

VII. bojna naišla na slabe istaknute straže partizana (oko 20) koji su vatrom protjerani u pravcu Glinski Trtnik (6.1/2 km. j.i. od Gline). Na pravcu razviđanja nema utvrđenja.

Gubitaka nema.

Noću 13/14 ov.mj. u školi Majske Poljane proslavljen do-ček nove godine.

³ U originalu je ova riječ potcrtana crvenom olovkom, a zatim je povučena strelica do rečenice dopisane crvenom olovkom: „Zmavec, mo-lim kredom uneti u kartu!“

⁴ Vidi dok. br. 54.

⁵ Odnosi se na bataljon iz sastava Banijskog NOP odreda.

U 13,15 sati naš zrakoplov bacio izvješće u Glinu o razvi-
đanju bez osobitih podataka.

Ostala područja: bez događaja i podataka.

I. C., 2. I 3. NIJE BILO

PO NALOGU ZAPOVJEDNIKA
ZASTUPA GLAVARA
bojnik (Šteger)
Šteger

15.I.1943

BR. 151

ZAPOVIJEST KOMANDE PETOG ARMIJSKOG KORPUSA
OD 15 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA IZVOĐENJE OPERACIJE
„WEISS“¹

VP/ad

Predati u ruke².

KOMANDA V ARMIJSKOG KORPUSA
operativno odjeljenje

Br. 560/op. port. Povjerljivo.

V.P. 15 siječanj 1943/XXI

Predmet: Zimske operacije³ — Operativna naredba br. 1.—

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
— OPERATIVNO —

Br. 845
Stiglo 17 siječ. 1943-XXI

Komandantu pješ. divizije „Re“	V.P. 93
„ „ „ „Lombardia“	V.P. 47
„ „ „ „Sassari“	V.P. 86
„ artiljerije V. arm. korpusa	V.P. 41
„ inženjerije „ „	V.P. 41
Vazduhoplovnoj grupaciji	Zadar
„ „	Ljubljana
Rukovodiocima službi V A.K. (izvod)	V.P. 41

¹ Original, pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog insti-
tuta (k. 30 C/5).

² Otisnuto

³ Odnosi se na operaciju „Weiss“ — Četvrtu neprijateljsku ofanzivu.

i na znanje:

Eksel. Višem komandantu Superslode	V.P. 10
Intendanturi Više komande or. sn. „Slov.—Dalm.“	V.P. 10
Komandi XVIII armijskog korpusa	V.P.118
„ XI	V.P. 46
„ V grupacije granične straže	V.P. 10
„ XIV obalske brigade	V.P. 41
Oficiru za vezu M.V.S.N. ⁵ — gen.majoru. Segheddu	V.P. 41
Komandi taktičkog vazduhoplovstva Superslode	Sušak

U vezi s aktom 550⁶ od Komande Superslode od 11-og
tekućeg (za ustanove kojima je bio razaslat).

1.— Od 20-og tekućeg pa nadalje, njemačke trupe će dejstvo-
vati istovremeno sa sjevera i sa juga, duž pravca Karlovac
—Slunj—Bihać—Bos. Petrovac, koji će održavati po tač-
kama⁷.

U pomenutoj akciji će učestvovati, pokretima prema
gore navedenom pravcu:

- sa istoka, druge njemačke i hrvatske trupe;
- sa zapada, italijanske i hrvatske trupe.

Cilj operacije: očistiti čitavu zonu, obuhvaćenu u najkrup-
nijim potezima prugom: Karlovac—Ogulin—Knin i cestom:
Glina—Bos. Novi—Sanski Most—Ključ, od partizanskih for-
macija koje su se tamo ugnijezdile⁸.

2.— Trupe koje će pod mojom komandom učestvovati u po-
menutoj operaciji biće podijeljene u tri grupacije:

- na sjeveru: div. „Lombardia“
- u centru: div. „Re“
- na jugu: div. „Sassari“.

3.— Divizija „Lombardia“

a) — Vršće akciju na Slunj u pravcima: Tounj—Slunj i Pla-
ški—Slunj, sa sljedećim snagama:

- 74 pješ. puk (sem 1 bataljona)
- 137 legija cr. koš. pojačana četom 47/32 iz 73 pješ.

puka

- motorizovana četa „Zara“
- 1 pontonirsko odjeljenje⁹.

⁴ Oznaka da je ovaj primjerak poslat Višoj komandi oružanih snaga
„Slovenija—Dalmacija“.

⁵ Milizia volontaria per la sicurezza nazionale — Dobrovoljna mi-
licija za nacionalnu sigurnost

⁶ Naređenje Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“
o načinu izvođenja operacije „Weiss“. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 211.

⁷ Vidi dok. br. 162 i 168 i tom IV, knj. 9, dok. br. 210, 211, 213,
214 i 216.

⁸ Opširnije vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 211.

⁹ U originalu, sa lijeve strane, dopisano olovkom: „4 bataljona“.

- b) — Zatim će obrazovati front na jugoistoku između Slunja i Blata, sa sljedećim snagama:
 — 137. legija cr. koš.
 — četa 47/32 iz 73. pješ. puka.
- c) — Vršice nadzor zone obuhvaćene cestom Karlovac—Slunj i prugom Karlovac—Ogulin—Vrhovine sjeverno od fronta o kome pod tačkom b), sa sljedećim snagama:
 — 1 bataljon (italijanski ili hrvatski ili, još bolje, mješoviti)
 — 1 četa tenkova koju treba uzeti iz jedinica raspoređenih u zoni Karlovac.
- Preostale snage, o čemu pod tačkom a), biće oslobođene da bi bile upotrijebljene na drugom mjestu¹⁰.
- d) — U drugoj fazi će djelovati od linije: Brinje—Novi—Delnice—Vrbovsko—Ogulin—Plaški—Vrhovine—Otočac protiv partizanskih bandi zone Kapela, da bi pristupila zauzimanju Ravne Gore i kotlina Jasenak—Drežnica prema naređenjima koja će naknadno izdati.
- e) — Za vrijeme gornjih operacija divizija treba da održi čvrsto posjedovanje oblasti Karlovac i da obezbijedi uredno funkcionisanje pruge za snabdijevanje tečnim gorivom, s naročitim obzirom na nadolazak sa sjevera (Gorianci) i sa zapada (Bosiljevo).
- f) — General Ruggiero¹¹, koji će komandovati svim trupama i snositi odgovornost za odbranu teritorije divizije „Lombardia“, povjeriće u prvom redu:
 — generalu Fabbri¹² komandu nad trupama zaduženim akcijom na Slunj i nad onima koje će u drugoj fazi vršiti akciju o kojoj pod tačkom d);
 — generalu Scipione komandu nad garnizonom Karlovac i nad svim italijansko-hrvatskim trupama određenim za odbranu oblasti i za zaštitu pruge (nova teritorija divizije).
- g) — Za pojačanje jedinicama razmještenim u oblasti Karlovac divizija će dobiti od XI arm. korpusa dva bataljona (od kojih se jedan već nalazi u Oslju).
- h) — Sa trupama razmještenim u oblasti stare teritorije divizije (Plase—G. Dubrave) zadovoljavaće potrebe onih garnizona i pruge.
4. — **Divizija „Re“**
- a) — Djelovaće duž pravca Vrhovine—Prijeboj na Bihać, sa sljedećim snagama (sa kojima će održavati smanjeni garnizon iz Vrhovina):

¹⁰ U originalu, sa lijeve strane, dopisano olovkom: „U redu“.

¹¹ Vittorio Ruggiero, komandant divizije „Cacciatori delle Alpi“

¹² Umberto

- I pješ. puk „Re“¹³
- 1 bataljon domobrana
- 1 četa tenkova.
- b) Nastupaće prema Korenici u dva pravca:
 - 1) Lički Osik—Bunić—Korenica sa sljedećim snagama:
 - II pješ. puk „Re“ (sem jednog bataljona¹⁴)
 - XXXI ustaški bataljon
 - 2) Raduč—Udbina—Korenica sa sljedećim snagama:
 - 151. pješ. puk „Sassari“ (sem jednog batalj.¹⁵)
 - 1 bataljon 152. pješ. puka „Sassari“
 - XXXII ustaški bataljon
 - 1 četa tenkova
 - 1 pontonirsko odjeljenje.
- c) Meni na raspoloženju držaće I/XXV bataljon granične straže i XVI bataljon „M“ u Otočcu, povjeravajući garnizon pomenutog mjesta jednoj četi koju će poslati V grupa granične straže¹⁶.
- d) Sa preostalim hrvatskim trupama, zajedno sa preostalim jedinicama divizije, brinuće se za potrebe garnizona, pruge i ceste Senj—Otočac.
- 5) **Divizija „Sassari“**
 Sa snagama koje se još nalaze na teritoriji XVIII A. K., pojačanim sa 2—3 čete tenkova. 1—2 bataljona pješ. div. „Bergamo“, 3—4 bataljona bersaljera, dejstvovaće na:
 - a) Bihać pravcem: Bruvno—D. Lapac;
 - b) Bos. Petrovac pravcem: Srb—Kulen Vakuf.
- 6) Komande divizije srazmjerno će pojačati sve kolone artiljerijom, minobacačima, inženjeriskim jedinicama i službama.
- 7) Pozivam se na naredbe sadržane u glavama VIII¹⁷ i IX¹⁸ navedenog akta br. 550 od Komande Superslode i na one u prilogu br. 1¹⁹.
- 8) **Situacija kod neprijatelja:** vidi priloge 2²⁰ i 3²¹.

¹³ U originalu, sa lijeve strane, dopisano olovkom: „4 bataljona“.

¹⁴ U originalu, sa lijeve strane, dopisano olovkom: „3 bataljona“.

¹⁵ Sa lijeve strane dopisano: „4 bataljona“.

¹⁶ Sa lijeve strane dopisano: „2 bataljona“.

¹⁷ Ovaj dio pomenute naredbe govori o potrebi tajnosti operacije, o zabrani upotrebe četničkih jedinica, o sadejstvu jedinica koje učestvuju u operaciji i drugo. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 211.

¹⁸ Ovaj dio pomenute naredbe govori o načinu izvođenja operacije, naglašavajući da se vrši „metodično raščišćavanje“. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 211.

¹⁹ Vidi dok. br. 152.

²⁰ Vidi dok. br. 144.

²¹ U arhivi Vojnoistoriskog instituta. Ovaj prilog br. 3 sličan je prilogu br. 2, a odnosi se na podatke o jedinicama NOV i PO Hrvatske.

9) — **Avijacija**

Stoji na raspoloženju, spremna da interveniše na traženje:

- za pješ. diviziju „Re“ i pješ. div. „Sassari“: letачke jedinice Vazduhoplovne grupacije iz Zadra (aerodrom Zemunik);
- za pješ. diviziju „Lombardia“: letачke jedinice Vazduhoplovne grupacije iz Ljubljane (aerodromi Ljubljana i visoravni kod Pule).

Traženje vazdušnih intervencija, kanal za vezu, kodex za vezu sa vazduhom: vidjeti prilog br. 4²².

- 10) — Početak akcije (čas i dan) biće saopšten konvencionalnom frazom: „Autokolona će poći za određeno mjesto dana 20-og u časova 8“.

11) — **Veze**

- Šema i grafički prikaz veza: vidjeti prilog br. 5²³.

- Dodjeljujem:

Pješ. diviziji „Re“:

- 5 radio stanica R 2/3

- 1 radio stanicu R 4/a

- Pješ. diviziji „Lombardia“:

- 7 radio-stanica R 2/3 (one koje su u svoje vrijeme bile dodijeljene komandi sektora Delnice)

- 1 radio-stanica R 4/A.

Biće isključene radio-emisije do početka akcije prema propisima koje će izdati Komanda inženjerije Arm. korpusa.

- 12) — **Službe:** posebna naređenja.

Potvrditi prijem najbržim sredstvom.

(M. P.)²⁴

General Arm. korpusa
Komandant
(Alessandro Gloria)
A. Gloria

²² U originalu, u produžetku teksta, dopisano olovkom: „(na proučavanju)“.

²³ U originalu, u produženju teksta, dopisano rukom: „(na proučavanju)“.

²⁴ Komanda Petog armijskog korpusa

UPUTSTVO KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 15 SIJEČNJA 1943 GOD. O BUDNOSTI PODREĐENIH JEDINICA, O NAČINU DEJSTVA JEDINICA NOV I PO JUGOSLAVIJE I O ODNOSIMA SA NJEMAČKIM TRUPAMA U TOKU PRETSTOJEĆE OPERACIJE „WEISS“¹

Prilog br. 1 aktu br. 560/op.—

Operativna zapovijest br. 1
od 15-I-1943/XXI od Komande
V A. K. — Operativno—²

NAREDBE

- 1)— Naročitu važnost imaju mjere preduzete u cilju savladivanja oštine godišnjeg doba i nezgoda koje bi uslijed toga nastale.

Stoga zimska odjeća, kako individualna tako i specijalna, okrepljujuća sredstva, sanitarna sprema, materijal za snijeg i skijaški materijal, oprema i efekat specijalnih sredstava za veze, organizacija za raščišćavanje puteva — treba da predstavljaju predmet posebne brige komandanta svih stepena.

- 2)— Potrebno je održavati apsolutnu tajnost operacija.— Svaki komandant treba da zna sve ono što se tiče njegove jedinice i susjednih jedinica, ali ništa više, i neka sa svoje strane, bez razlike, obavijesti svoje podređene samo u slučaju potrebe.

Isto tako ne treba govoriti ni o savezničkim akcijama¹ (obavještavati samo komandante kolona) niti o onima koje prelaze radijus dejstva pojedinih jedinica.

Puštati vijesti koje imaju za cilj da odvrate od naših stvarnih namjera: dobro bi bilo nagovijestiti da hoćemo da popravimo i održavamo prugu na kojoj se stvarno utvrđuje velika masa; nagovijestiti različite pravce napada, kao one koji od pruge idu ka zapadu, i u tom smislu odrediti i lažne ciljeve; pored stvarnog dati kolonama i prividno odredište, itd.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Vidi dok. br. 151.

³ Misli se na akcije njemačkih jedinica.

Ista apsolutna tajnost sa hrvatskim vlastima i sa formacijama M. V. A. C.

- 3) — Zabrana Vrhovne komande da se formacije M. V. A. C. upotrijebe sa našim jedinicama apsolutna je i ne dopušta otstupanja⁴. Teške bi mogle biti posljedice nepridržavanja ovog uslova, jer bi moglo da se desi da njemačke trupe ne razlikuju neregularne naoružane vojnike.

Potpuno izolovani odredi u potrebnom broju moći će da služe kao vodiči, ali bez oznaka koje bi mogle da ih pomiješaju sa partizanima.

Takođe je potrebno predvidjeti i spriječiti eventualnu inicijativu pomenutih formacija koja bi bila u suprotnosti sa gore izloženim⁵.

- 4) — Povezano dejstvo i uzajamnu pomoć između kolona iste divizije i između krajnjih kolona susjednih divizija samo je po sebi razumljivo, ali u sadašnjem našem operativnom okviru ima naročiti značaj. Posebnu važnost ima sadejstvo kolona koje dejstvuju na Slunj, zatim krajnjih kolona div. „Re“ u prilog centralne kolone i onih s lijevog boka div. „Sassar.“ u prilog one s desnog boka div. „Re“.

Čvrsta, stalna veza sa svima.

Često obavještavati više komande, čak iako su vijesti negativne.

Želim da budem obaviješten svaka dva sata (parni časovi), osim ako su vijesti hitne i naročito važne i tada me obavještavati u svako doba.

Strogo i tačno se pridržavati propisa za veze; ovo se naročito odnosi na tehničku organizaciju kao: zabrana premještanja bez prethodnog odobrenja odgovarajućih stanica, pridržavanje rasporeda, itd⁶.

- 5) — Situacija, pokreti snaga, uspješnost odbrane omogućiće rasterećenje garnizona, koje će se postići uporedo sa korišćenjem hrvatskih snaga do maksimuma.
- 6) — Od prvobitne važnosti je potpuno i apsolutno raspolaganje željeznicom i glavnim putevima snabdijevanja. Naročito ukazujem na važnost i osjetljivost zone između Ogulina i Vrhovina preko koje neprijatelj namjerava da stvori jedinstvenu masu kako bi nas razdvojio.

⁴ Talijani su ipak četnike angažovali u toku operacije „Weiss“. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 225, 228, 231.

⁵ U originalu, ispod teksta, dopisano crvenom olovkom: „U redu, šta više“. Zatim slijedi paraf „Z“ (Zanussi).

⁶ U originalu, sa lijeve strane, dopisano crvenom olovkom: „Možda malo suviše ali stvarnost će...“ (slijedi nečitka riječ — vjerovatno „pokazati“).

7) — Neka divizija „Lombardia“ ima u vidu potrebu da teritoriju svoje stare zone dâ jedinstvo komande i sigurnost veza, sa ciljem da u svakom slučaju obezbijedi slobodno raspolaganje komunikacijama, među kojima je najvažnija pruga za petrolej⁷.

8) — Predviđene akcije će imati karakter metodičnog čišćenja.

U načelu je predviđena dnevna srednja brzina od 5 km. To ne treba da isključi mogućnost brzih i dubokih pokreta gdje situacija, teren i neprijatelj to nalažu. Tako, na primjer, blagovremeno i preventivno zauzimanje položaja od posebne važnosti, održavanje dodira sa neprijateljem, potreba konačenja itd. mogu predstavljati razlog za otpuštanje.

Dva izgleda koje može da poprими praktično izvođenje čišćenja jasno su izložena u aktu 550 Komande Superslode od 11 tekućeg⁸.

9) — Operacije će po svojoj prilici trajati 20—30 dana. Početak: 20 o. m.

Dana 18 tekućeg svi pokreti za dovodenje trupa na polazne baze moraju biti završeni.

10) — Naknadno ću objaviti posebne propise u pogledu postupanja sa stanovništvom⁹.

11) — Neka komande divizija imaju stalno pred očima apsolutnu potrebu da pri dodru italijanskih trupa i komandi sa njemačkim trupama i komandama bude očuvan takt, besprekorni ratnički ponos, dostojanstvo, ratnički duh i ugled. To naročito za predvidljivu eventualnost da treba kada se dostignu linije ciljeva, obrazovati mješovite garnizone.

⁷ Vjerovatno pruga Rijeka—Ogulin—Karlovac.

⁸ Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 211.

⁹ O postupku prema stanovništvu izdala je Viša komanda oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ 16 siječnja 1943 god. naređenje, u kojem se pored ostalog kaže:

„VII. — U postupku prema stanovništvu i prema vlasništvu pridržavati se sljedećih načelnih pravila:

— svi oni koji budu uhvaćeni s oružjem u rukama ili bez oružja, u zoni i u momentu kada se vodi borba, ima da budu odmah strijeljani;

— svi sposobni muškarci preko 15 godina biće internirani, bez obzira na rasu i vjeru, službu i zapošljenje; eventualne razlike u prilogu sigurnih biće razmotrene docnije;

— sve kuće od kojih se može očekivati opasnost za naše trupe ili u kojima je pronađena municija, ima da se zatvore“. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 223.

Neka za takav slučaj komande divizija unaprijed odrede oficire i jedinice.

12)— Neka čitav razvoj operacija bude obilježen obazrivom pripremom, odlučnošću i smjelošću, smislom za saradnju, čvrstom vjerom u uspjeh.

(M. P.¹⁰)
Ovjerava prepis:
Pukovnik nač. Štaba
(Vincenzo Petitti)
Petitti

Korpusni general
komandant
(Alessandro Gloria)

BR. 153

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE GRUPE ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 15 SIJEČNJA 1943 GOD. O REZULTATIMA BORBE ZA VOČIN¹

NJEMAČKA GRUPA ZA VEZU
PRI SUPERSLODI

15. 1. 1943

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
— operativno —

Br. 777
Stiglo 15 siječnja 1943

KOMANDI SUPERSLODE
(Operativno odjeljenje)

—Sjedište—

Bilten od 14. 1. 1943

Pojačana aktivnost bandi na sjeverozapadu od Srema.

Južno od Save: Prekinute veze između Dervente i Prnjavora od strane ustanika.

¹⁰ Okrugli pečat: Komanda Petog armijskog korpusa

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/4).

² Sušak

Sjeverno od Save: Dana 11. I napad na jedan odred ustaša blizu Zrinjskog³ (17 km sjeverno od Virovitice); 1 ustaša poginuo, 4 ustaše i 2 domobrana ranjeni, 1 domobran zarobljen. Pokušaj 1. alpinske divizije⁴ da oslobodi Voćin od blokade nije uspio⁵. Dio garnizona iz Voćina stigao u Podravsku Slatinu (oko 170 ljudi) i u Čačince (oko 600 ljudi; 21 km sjeverozapadno od Našica). Gubici garnizona Voćin: 25 mrtvih, 51 ranjen⁶. Gubici grupe koja je išla u pomoć na dan 11. I⁷: 10 mrtvih, 26 ranjenih, 56 izgubljenih. Sudbina ostalog dijela garnizona neizvjesna (oko 300 ljudi). Gubici neprijatelja nisu utvrđeni. Na dan 10. I napad na garnizon Stejanovci⁸ (9 km sjeverozapadno od Rume); 4 domobrana mrtva, 3 ranjena. Na dan 10. I napad na V. Radince⁹ (12 km zapadno-sjeverno-sjeverozapadno od Rume) odbijen. Prema izjavama jednog domorodca, komunisti namjeravaju da se povuku preko Žumberka (sjeverno-sjeverozapadno od Karlovca) prema italijanskoj Sloveniji za vrijeme velikih pretstojećih operacija njemačke vojske, da bi ovu vojsku poslije napali s leđa pri njenom skretanju prema Bosni.

Poručnik Drechsler

³ Napad izvršio Kalnički NOP odred

⁴ Prva gorska divizija

⁵ Vidi dok. br. 19, 20, 24, 25, 27, 28 i 29.

⁶ O neprijateljskim gubicima vidi dok. br. 44 i 45.

⁷ Vidi dok. br. 41.

⁸ i ⁹ Napade izvršio Sremski NOP odred.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 16 SIJEČNJA 1943 GOD. O
POKRETIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE, NAPADU
TALIJANA NA SABORSKI I REZULTATIMA BORBE KOD
JOSIPDOLA¹**

TELEGRAM

Datum
i
čas

otpreme 16.I.43—20.10
prijema 16.I.43—21.10

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPER. ODJELJENJU
i, radi znanja.
KOMANDI XI i XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 841

Stiglo dne 17 sij. 1943—XXI

Br. 625/Op. protokola

NOVOSTI U 18 ČASOVA 16 SIJEČNJA

Pokreti ustanika:

1) Jučer, 15 o. m., formacija od oko 600 ustanika² iz Vivodine (Sombor LI—GD) prešavši Kupu u blizini Bubnjaraca (Samobor IH—BZ) izgleda da se uputila prema Ribniku (IH—BS).

2) Javljeno je o koncentraciji nekoliko stotina ustanika u zoni Bukovci (Novigrad OL—EV).

Divizija „Lombardia“: Noću uoči 15 o. m. akcija u cilju uznemiravanja, bez rezultata, protiv garnizona Delnice.

Divizija „Re“: U akciji na Saborski³, spomenutoj u telegr. 565⁴, utvrđeno je 50 mrtvih partizana, a cijeni se do stotinjak ranjenih⁵. Zapaljene su kuće u naselju odakle je dat otpor.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Vjerovatno se odnosi na „terensku četu“ koja je sredinom siječnja formirana na Žumberku i poslata na područje Vukova Gorica—Ribnik. Vidi dok. br. 63.

³ Vidi dok. br. 12, 23, 55 i 143.

⁴ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

⁵ Vidi dok. br. 23, 55.

Jučer, 15 o.m., poslije podne naše trupe ponovo su ušle u Lič. Jesenicu⁶.

Pokret je izvršen pod neprijateljskim pritiskom.

U toku dana na našoj strani 4 poginula i 1 ranjen; 2 mrtva i 3 ranjena M. V. A. C.

Izgubljeno je jedno artilj. oruđe 47 mm. s kojeg je skinut zatvarač..

Djelimično se mijenja teleg. 565; u akcijama u zoni Josipdol—Vojnovac naši su gubici: 3 oficira i 1 vojnik poginuli, 1 oficir i 9 vojnika ranjeni i 9 nestali; izgubljen je jedan mitraljez, 2 puškomitraljeza, 9 pušaka, 5 sanduka municije.

U toku su provjeravanja o gubitku oružja.

Danas, 16 o.m., uspostavljen je prekid u blizini stražarnice 68 (Gospić LI—FL), o čemu javlja telegram 565.

Noću uoči 16 o.m., akcije u cilju uznemiravanja protiv naselja Lovinac bile su slomljene intervencijom naše artiljerije.

Obalska zona: 11 o.m., vratilo se u Križišće (Sušak UQ—AR) 6 mladića koje su partizani bili odveli, o čemu je javljeno teleg. 393 od 11 tekućeg mjeseca.

Na visoravni pada snijeg. Visina snijega u zoni Delnice oko 1 metar, u zoni Karlovac—Ogulin 70 cm, u zoni Gospić—Otočac 8 cm, u ostalim zonama divizije „Re“ od 30 do 60 cm.

Putevima se može saobraćati pomoću lanaca.

Klanac Vratnik prolazan poslije raščišćavanja.

GENERAL GLORIA

Prepis upućen Operat. odjeljenju.

Prepis upućen kr. karab.

Prepis upućen Obavješt. odjeljenju.

Jučer su radili...

i na uspostavi pruge od Josipdola do Vojnovca.⁷

⁶ Misli se na naselje Lička Jesenica koju su jedinice Osme divizije NOV i PO Hrvatske zauzele 11 siječnja. Vidi dok. br. 55.

⁷ U originalu, ova primjedba je dopisana olovkom. Jedna riječ je nečitka.

BR. 155

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 17 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU NA VOJNI TRANSPORT KOD KAMANJA I BORBAMA KOD LIČKE JESENICE¹

TELEGRAM

Datum	{	otpreme 17.I.43—XXI
i		u 20.20 časova
čas		prijema 17.I.43—XXI
		u 22.30 časova

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPER. ODJELJENJU
i, radi znanja,
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 901
Stiglo 18 sij. 1943—XXI

Br. 704/Op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 17 TEK.

Pokreti partizana:

- 1) Utvrđeno da su još uvijek jake partizanske jedinice² u zoni Vivodina (Samobor LI—CD), Oštrc (MN—CF), Visoče (LI—CF), Kordići (KI—CF), Kostanjevac (MK—CD). Prekrižje (MK—CD).
- 2) Dvije-tri partizanske brigade primijećene u zoni Bosiljevo³ (Ogulin XT—BF).
- 3) Dana 15 o.m. primijećen prolazak oko 500 partizana preko Kamanja (Samobor KI—BU), koji su dolazili iz Žumberka

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada

³ Netačno. Na ovom području bili su samo dijelovi Kordunaškog NOP odreda i Komanda područja Kordun. Podaci iz arhive Vojnoistoriskog instituta.

(Samobor IH—KI—CK) i bili upućeni u zonu Perjasica⁴ (Karlovac MK—AT).

Divizija „Lombardia“:

Dana 16 o.m. naš odred izvršio izviđanje u zoni Kamanje i utvrdio da su partizani prešli Kupu 15 o.m.⁵.

Noću uoči 17 o.m. voz-cisterna, upućen za Italiju, iskliznuo iz šina u blizini stanice Kamanje (Samobor LI—BZ) a zatim bio napadnut od partizanskih formacija⁶, koje su uspjele da zapale 22 kola-cisterne. Kod naše pratnje 2 crnokošuljaša mrtva, 3 vojnika i 2 crnokošuljaša nestali. Poslata na mjesto pojačanja i izvršena artiljeriska paljba od Ozlja.

Situacija se duž željez. pruge u zoni Oštarije—Josipdol i s jedne i druge strane teritorija div. „Lombardia“ i div. „Re“ normalizovala.

Radovi oko uspostave želj. pruge između Josipdola i Vojnovca nailaze na velike poteškoće, ali nisu ometani od ustanika. Danas, 17 o.m., nastavljani su radovi na deonici Josipdol—Vojnovac i Ogulin—Gomirje.

Divizija „Re“:

Danas, 17 o.m., oko 12 časova jedna četa I pješ. puka, koja je krenula iz stanice Lič. Jesenica prema jugu, gdje je najavljena prisutnost partizana, sukobila se s neprijateljem⁷ i bila prisiljena na odstupanje u naš garnizon, koji je istodobno bio napadnut⁸ paljbom automatskog oružja i artiljerijskim oruđem. Na neprijateljsku paljbu odmah je odgovoreno iz garnizona Lič. Jesenica i sekcije 149/13 iz Javornika.

Na našoj strani tokom dana pao 1 oficir, 3 oficira, među kojima i komandant garnizona, i 12 vojnika ranjeno, 3 nestala. Do sada je utvrđeno 15 mrtvih neprijatelja.

Oko 16 časova jak neprijateljski pritisak protiv garnizona popustio je. Određena je za sutra. 18 o.m.. akcija u cilju raščišćavanja situacije u zoni.

Danas, 17 o.m.. poslije podne, uslijed rafala automatskog oružja protiv radnika dodijeljenih za radove na želj. pruži u blizini Javornika (Gospić MH—GS), jedan je ranjen.

Ostali sektori:

Redovna aktivnost patrola.

Stanje snijega i prolaznost puteva nepromijenjeni.

Vedro.

GENERAL GLORIA

⁴ i ⁵ Trinaestog siječnja Prvi bataljon Četvrte NOU brigade prebacio se sa ranjenicima iz Žumberka u Kordun.

⁶ Vidi dok. br. 63.

⁷ S jednim bataljonom Šeste NO brigade

⁸ Napad izvršili dijelovi Petnaeste NO brigade.

Upućen prepis obavijest. odjeljenju.
Upućen prepis kr. karab.
Dato na uvid Načelniku štaba.
Dato na uvid Pomoćniku nač. štaba.

Upućen prepis Operativnom odjeljenju.

BR. 156

**IZVJEŠTAJ PRVE GORSKE DIVIZIJE OD 17 SIJEČNJA
1943 GOD. O BIJEGU GRUPE DOMOBRANSKIH PODOFI-
CIRA IZ DARUVARA I O NAPADU NA PAKRAČKU PO-
LJANU¹**

BRZOJAVKA

BRZOGLASNA—BRZOJAVNA—KRUGOVALNA—SVJETLOJAVNA

Dojavna postaja Zagreb	Br. 335		
Opazke: 59 Z 162 R 0800			
Zaprimljena ili primljena			
od	dan	sat	podpis
Daruvara	17/I	1028	Hromatko
Naslov: Operod			
Zagreb			

16 ovog mjeseca oko 1400 sati 4 dočastnika, 1 desetnik i jedan domobran I lakog oklopnog sata sa 2 bojna kola pobjegli iz Daruvara preko Doljana pravcem Šibovac. Žurno upućena

¹ Original, pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17/1—11, k. 17.

potjera dostigla ih oko 1700 sati između Šibovca i Golubinjaka. U borbi ubijen jedan odbjegli vodnik a uhvaćen domobran. Bojna kola spašena ispravna kao i svo naoružanje i streljivo dok 3 dočasnika i razvodnik izgubili se u mraku u šumi. Potjera i dalje traje i sav se kraj pretresa. Istraga u toku.

Oko 2300 sati napadnuta posada u Pakračkoj Poljani², sve veze pokidane, pomoć upućena iz Banove Jaruge vlakom naišla na minu³ uslied čega imademo 7 ranjenih dok se ostatak uz tešku borbu izvukao ka Banovoj Jarugi. Ponovno upućena pomoć suhim. Posada Kukunjevca upućena u pomoć nije se mogla probiti ka Poljani⁴. Iz Pakraca upućen oklopni vlak sa jačom snagom. Uslied nemanja veze stanje kod Poljane sasvim nerazjašnjeno.—

(M. P.)⁵

Gordiv OP. Br. 116.—
17/I

² Napad izvršio Prvi bataljon Prvog NOP odreda Treće operativne zone. Drugi bataljon ovog odreda držao je zasjedu prema Lipiku i Banovoj Jarugi. Vidi dok. br. 57 i 158.

³ Prugu minirala Diverzantska grupa Prvog NOP odreda. Vidi dok. br. 57.

⁴ Zbog otpora dijelova Drugog bataljona Prvog NOP odreda Treće operativne zone. Vidi dok. br. 57.

⁵ Okrugli pečat: NDH — Glavna domobranska krugovalna postaja u Zagrebu

BR. 157

IZVJEŠTAJ KOMANDE KR. KARABINJERA IZ ŠIBENIKA
OD 17 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBI KOD ZATONA¹

PRISPJELA DEPEŠA

17 siječnja 1943/XXI

OD POTPUK. SESTILLI² — ŠIBENIK

SUPERSLODI — OBAVJEŠTAJNOM ODJELJENJU

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. J. 1417 str. pov.

Datum dolaska 17 sij. 1943

Br. 72/3. Ujutro šesnaestog tekućeg četrdeset karabinjera 16. bataljona, ojačani po naređenju komande 1. brze divizije sa šesnaest crnih košulja bataljona „Toscano“ iz garnizona Zaton, uputili se u Gaćezezi (Šibenik PN—GO) da bi dobili vijesti o partizanskom napadu na tu karabinjersku stanicu³, koji je izvršen uveče, 14-og, da bi se informirali o situaciji u području, koja se progresivno pogoršava, kao i da bi odnijeli leš karabinjera koji je pao u gore pomenutom sukobu. Vod, ukrcan u kamione, koji je krenuo istog jutra iz Vodica radi normalnog snabdijevanja namirnicama garnizona Gaćezezi, pridružio se gore pomenutim vojnicima prevaljujući zajedno dio puta Kovča (Šibenik PW—CO)—Gaćezezi i obratno. U povratku nakon odvajanja od voda ukrcanog na kamione, na manje od dva kilometra od Zatona, karabinjeri i vojnici sukobili su se južno od mjesta Mrdakovica (Šibenik PM—CO), u petnaest i trideset sati s nadmoćnim partizanskim snagama, procijenjenim na oko dvjesto ljudi⁴ opremljenih brojnim automatskim oružjem. Centurion Carocci, komandant garnizona Zaton, pritrčavši sa raspoloživim snagama i lakim minobacačima, pridružio se karabinjerima angažovanim u surovoj borbi koja se produžila do 17 i 40 časova, kad su se naše snage vratile u Zaton. Naši gubici: mrtvih šesnaest karabinjera i tri crne košulje, teško ranjenih tri karabinjera i dvije crne košulje, pored nekoliko

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 22 B/7).

² Komandant karabinjera na području Šibenika

³ Napad izvela Primorska četa. Vidi dok. br. 83.

⁴ Primorska i Šibensko-drniška četa iz sastava Sjevernodalmatinskog bataljona. Brojno stanje obiju četa oko 80 boraca. Vidi dok. br. 83.

lako ranjenih ili kontuzovanih. Nije nestao nijedan. Neprijateljski gubici sigurni, ali nisu utvrđeni. U posljednjoj fazi borbe ustanici su pokušali da opljačkaju poginule, ali su do pada mraka bili odbijeni našim protivdejstvom.

Potpukovnik Sestilli

Kr. karabinjeri neće da nauče da treba da idu pješke. Prostor Zaton—Vodice—Gaćezezi je previše opasan da bi se išlo kamionima u gomili.—Puk. Carlo⁵

Dati da se stvari
unesu u skicu
1 : 100000⁶

⁵ i ⁶ Dopisano mastilom.

BR. 158

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE
OD 17 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU NA USTAŠKO-DO-
MOBRANSKU POSADU U POLJANI¹**

BRZOJAVKA

BRZOGLASNA—BRZOJAVNA—KRUGOVALNA—SVJETLOJAVNA

Dojavna postaja		Br.		Odpravljena				
Zagreb		350		za	dan	sat	podpis	koči-trake
Opazke: 61 z 104 r 1132 17.1.								
Zaprimljena ili primljena								
od	dan	sat	podpis					
Daruvar	17.1.	1315	Smadilo					
Odaslana	Naslov:						Tko šalje	
dan:	OPEROD							
sat:	ZAGREB							
Oznaka žurnosti							Brzoglasni priključak	

Poslije teških borbi koje trajale cijelu noć u kojima se i posada Poljane i pojačanja izvanredno hrabro držala, uz pomoć pojačanja odbila napad partizana² kojih je bilo jedan bataljon od oko 300—350 boraca sa mnogo automatskog oružja. Naši gubitci kod posade 6 lahko ranjenih koji se pojačavaju pri eksplo-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17/1, k. 17.

² Prvi bataljon Prvog NOP odreda Treće operativne zone. Vidi dok. br. 57 i 156.

ziji vlaka 6 mrtvih, 10 ranjenih. Svega naši gubici 6 mrtvih 22 ranjena. Neprijateljski gubici utvrđeno 33 mrtva i 30 ranjenih³, plijen još nije utvrđen. Pruga na potezu Međurić, Kukurugar na više mjesta lakše oštećena.

Gordiv. op. br. 120

(M. P.)⁴

BR. 159

**IZVJEŠTAJ ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI U OGULINU
OD 17 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV
I PO HRVATSKE NA DOMOBRANSKU POSADU U SABOR-
SKOM I ČETNIČKU POSADU U LIČ. JESENICI¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST — OGULIN

Broj: Taj. 9/43.

Predmet: Svakodnevno izvješće.—

Ogulin, dne 17.I.1943. god.—

Zapovjedništvu ustaške nadzorne službe — Zagreb
Ustaškoj nadzornoj službi, Ured I. — Zagreb
Glavnom ravnateljstvu za javni red i sigurnost — Zagreb
Obćem zapovjedništvu redarstvene straže — Zagreb
Obćem upravnom povjereništvu — Sušak
Velikoj župi Modruš — Ogulin
Župskoj redarstvenoj oblasti — Karlovac
Comando CC. RR.² — Karlovac

Predlaže se naslovu sljedeće izvješće:

2.) Kotarska oblast u Ogulinu dopisom od 16.I.1943. broj: 582 dostavila je sljedeće:

„Selo Saborski u kojem je bilo cca 200 domobrana-priču-
nika zajedno sa oružničkom postajom u tom selu, napadnuto je
5. o.mj. u 16 sati, te nakon borbe koja je trajala oko 3 sata za-

³ Netačno. Gubici Prvog NOP odreda bili su: 3 mrtva i 8 ranjenih. Vidi dok. br. 57.

⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavna domobranska krugovalna postaja u Zagrebu

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 32/5—1, k. 230.

² Komanda kraljevskih karabinjera

uzeto je po partizanima³. Oko 150 domobrana-pričuvnika uspjelo je sa oružjem i celom svojom spremom probiti partizanski obruč⁴ i doći u Otočac gdje su se prijavili kod naših vlasti. — U borbi koja se vodila kod oružničke postaje Saborski zarobljeni su sljedeći oružnici: Bernat, Franić, Živičnjak, Drakšić, Cindri, Rendulić, Srobotnjak, i Mijić. Svima oružnicima skinuta je odora i oduzeto oružje, jedino nije odora oduzeta nasl. naredniku Stanislavu Nernatu, a tako isto nije po partizanima bio prepraćen u Slunj. Ostali svi oružnici sa nadstojnikom pošte u Saborskom g. Mladenom Žicom prepraćeni su 10. o.mj. u Slunj, odakle su svi pušteni na slobodu dobivši prethodno partizanske propustnice. Za ostale domobrane kojima nije uspjelo probiti obruč koji nisu bili zarobljeni, za sada se ne može znati gdje se nalaze.

Prema kazivanju gore spomenutih zarobljenika i na slobodu puštenih oružnika, na Saborski je navalila velika masa partizana. te kažu da ih je bilo najmanje 4.000⁵. U partizanske ruke palo je od oružja oko 12 pušaka i jedna neupotrebiva stroj-nica lahka⁶, ostale četiri strojnice koje je posada imala nijesu pale u ruke partizanima. Opljačkana je po partizanima jedino trgovina Čorak, dočim u kuće i imetak niesu partizani nikome dirali. Kukuruz u težini od 5.000 kg, kojeg je nedavno poslala Velika župa Modruš Saborskom, prodan je pučanstvu po partizanima uz c'enu od kuna 1.50 po kg. Ranjeno je desetak osoba od bacača granata sa želj. postaje Lička Jesenica, odakle su pucali Talijani, kao i iz Jesenice odakle su pucali četnici. Prigodom zauzeća Saborskog po partizanima primiećena su dva „tenka“ i dva „protu-kolska“ topa.

Selo Lička Jesenica koje je imalo posadu od 400, po talijanskoj vojsci naoružanih pravoslavaca t.zv. četnika sa izvanrednim naoružanjem i izgrađenih od kamena odbranbenih postava. napadnuto je po partizanima⁷ 10. o.mj. u 18 sati, te je nakon 12 satne borbe zauzeto po partizanima.

Mladen Žic, nadstojnik pošte u Saborskom izjavljuje, da je u Slunju čitao izvještaje, koji su bili afiširani na zidovima, u kojem partizansko zapovjedništvo objavljuje, da je u borbi te prigodom zauzeća Ličke Jesenice zarobljena 203 četnika. mrtvih četnika da je bilo 50, ranjenih 20 i to lakše, i 10 teško ranjenih, nadalje da im je palo u ruke 243 puške sistem „Grčki Mauzer“ kaliber 792 sa 30.000 naboj, 5 lakih bacača granata tal. porietla, 7 teških strojnica francuskog sistema „St. Etien“, te 6 la-

³ i ⁷ Peta i Petnaesta NO brigada Osme divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 12 i 23.

⁴ Netačno. Vidi dok. br. 23.

⁵ Brigade (Peta i Petnaesta) imale su oko 2.000 boraca.

⁶ Odnosi se na puškomitraljez.

kih strojnica sistema „Česka Zbrojovka“. Četnici koji nису zarobljeni, ubijeni ili ranjeni povukli su se u Plaški.

Istovremeno kada su se vodile borbe u Saborskom i Jesenici, uslijedila su i razaranja želj. pruga, te su za razaranja upotrijebljeni tzv. „Radnički bataljoni“⁸, koji su uglavnom rekrutirani iz mjesta Močile, Zbjeg, Tobolić i Primišlje. Očevidac Mladen Žic tvrdi, da su drugog dana po zauzeću Saborskog po partizanima, došli seljaci iz tog „Radničkog bataljona“ u Saborski, te su smjesta bili upućeni na rušenje pruge između Jesenice i Blata, te Jesenice—Javornika—Rudopolje. Mnogo je pruge srušeno na tim dielovima, samo nisu srušene tamo gdje se nalaze tal. posade. U gore pomenutim želj. postajama, na potezu Vojnovac—Latin stalno se ruši pruga, te je onemogućeno čak i radničkim vlakovima, koji dolaze sa radništvom rad popravka, jer partizani pušćanom i strojopušćanom vatrom onemogućuju rad, stalno se nalaze u zasjedama na okolnim brdima, te imaju cilu želj. prugu Vojnovac—Latin pod svojom pazkom i vatrom. Od 4 o.mj. nijedan želj. vlak nije uspio doći u Plaški, a isto tako niti iz Plaškog otići, jer već kod stražarnice br. 12 čekaju partizani i otvaraju vatru na vlakove⁹.

Stanje Plaškog i okoline je više nego kritično, zapravo je Plaški, Blata, te želj. postaja Jesenica i Javornik odciepljene od svijeta i obkoljene po partizanima¹⁰, te ako im ne stigne efikasna pomoć, njihov pad u partizanske ruke je neminovan.

Samo mjesto Plaški dobro je utvrđeno. U njem se nalazi I. bojna 121. Regg. Fant¹¹. „Macerata“ u jakosti od 600 ljudi, VIII. Bitnica 57. Regg. Artigleria „Lombardia“ sa 4. brdska topa i 360 ljudi, jedna satnija željezničara „Ferrovieri“¹² od 80 ljudi, osim toga još 18 „protukolskih“ topova, koji se nalaze u sastavu I. bojne 121 Regg. Nadalje oko 120 četnika koji su se povukli iz zauzete Jesenice, te 200 četnika iz Gomirja, Jasenka i Drežnice pod zapovjedništvom biv. podpukovnika jugosl. vojske Mihića.

Međutim, obzirom na dobru utvrđenost i množinu automatskog i teškog oružja tj. strojnica teških i lahkih, bacača teških i lahkih, te topova Plaški je neosvojiv, ali zato što se u samom mjestu nalazi i 200 četnika bivših partizana ili parti-

⁸ Sastavljeni od stanovnika okolnih sela, većinom starijih muškaraca i žena, koji nisu bili u vojnim jedinicama.

⁹ Ove akcije vršila je Peta i Petnaesta NO brigada Osme divizije NOV i PO Hrvatske i Kordunaški NOP odred. Vidi dok. br. 32.

¹⁰ Osma divizija (dvije brigade) i Šesta i Četrnaesta NO brigada NOV i PO Hrvatske

¹¹ 121. Reggimento Fanteria — 121-og pješadijskog puka (divizije „Macerata“)

¹² Željezničari — jedinice za zaštitu pruge

zanskih simpatizera¹³, a tako isto i „komandanti“ bivši jugoslovenski partizani, jer je već jedan „komandant“ prešao partizanima. Nije isključeno da to neće učiniti i ovih 200 četnika kao i njihovi komandanti, te bi Plaški mogao izdajom pasti u partizanske ruke, jer bi tal. vojska bila zaskočena iznutra i izvana, te kada bi se to dogodilo, pala bi partizanima ogromna količina najboljeg oružja u ruke, a tako isto i topovskog i puščanog streljiva. Nadalje ogromna količina živežnih namirnica, koja se nalazi u tal. vojnim skladištima. Izgleda, da partizani zaista misle i kane da zauzmu Plaški, jer već i zbog toga što se ruši pruga pred Plaškim i iza njega tako, da željezničkim putem nemože nikakova pomoć stignuti, a radi velikog sniega teško bi pomoć mogla doći cestom.

Zapitani, da li su štogod čuli za zarobljenog ustaškog pukovnika J. F.¹⁴ odgovorili su pušteni iz zarobljeništva oružnici kao i nadstojnik pošte u Saborskom g. Žic Mladen, da se u Slunju govori, da je zaista podlegao rani, koju je zadobio u borbi sa partizanima prigodom ateriranja zrakoplova u blizini Močila i Zbjega odnosno Slunja. te da je na groblju u Slunju sahranjen.“—

Drugih izvješća niti događaja nije bilo tokom današnjeg dana.—

ZA DOM SPREMNI!

(M.P.)¹⁵

V. d. redarstvenog upravitelja

Kotarski predstojnik:

(Franjo Keglević)

Franjo Keglević

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
OBĆE UPRAVNO ZAPOVJEDNIČTVO
VIŠEG ZAPOVJEDNIČTVA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“

Broj: 1039

Primljeno dne — 1.II.1943 sa priloga

¹³ Netačno. Ove četničke jedinice još od 1941 godine sarađuju s talijanskim okupatorom u borbi protiv jedinica NOV i PO Hrvatske.

¹⁴ Ustaški pukovnik Juraj Francetić, organizator i izvršilac mnogih zločina, uhvaćen je kod s. Močila prilikom pada aviona u kojem je letio i predan partizanskoj komandi u Slunju.

¹⁵ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 160

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNA-
ESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 SIJEČNJA 1943 GOD.
O REZULTATIMA BORBE ZA GRAČAC¹**

Stiglo: 19/I/43-XXI u 2.25 časova

Upućen prepis Obavješt. odjelj.

"

"

kr. karab.

"

"

Oper. odjelj.

TELEGRAM

Apsolutna prednost

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA-
SUPERSLODI — OPER. ODJELJ.
i, radi znanja,
KOMANDI V i VI ARMIJ. KORPUSA

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DAJMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 982/Op.

Br. 967

Stiglo 19 siječ. 43-XXI

IZVJEŠTAJ OD 18 SIJEČNJA U 18 ČASOVA

Aktivnost ustanika

Ništa novo.

Sektor „Zara“

Sektor „Bergamo“

Jutros je zauzet Sv. Juraj na Hvaru i postavljena je posada.
Artiljerijska akcija protiv Dočina (Omš VH—BL) i Sv. Duha
(Split TP—BU).

Sektor „Sassari“

Situacija u Gračacu uspostavljena².

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/9).

² Poslije napada Prve i Druge NOU brigade Devete divizije NOV i PO Hrvatske na talijansko-četničku posadu u Gračacu. Vidi dok. br. 42. 51 i 102.

Akcija koju su izvele naše snage krunisana je uspjehom. Ustanici su imali sljedeće gubitke: 300 mrtvih, 40 zarobljenih³. Naši gubici: 2 mrtva i 22 ranjena, gubici M.V.A.C.: 39 mrtvih od kojih 5 oficira⁴.

Situacija je bila riješena vrlo brзом intervencijom naših snaga, koje su još jednom dale lijep dokaz svog visokog ratnog morala. Naš je prestiž znatno porastao u formaciji M.V.A.C. i u pučanstvu u zoni.

Sektor „Celere“

Uslijed sukoba kod Mrdakovice⁵ (Žirje PN—CO), o čem javlja jučerašnji izvještaj od 17 o.m.⁶, izvršeno je nasilno izviđanje. Zaplijenjen je puškomitraljez. Ubijeno je jedno potkazano lice, koje je pokušalo da bježi, i zarobljeno je 6 sumnjivih lica, od kojih su trojica strijeljana.

Vazдушna aktivnost

Oružano izviđanje i bombardovanje zone Sv. Juraj na Hvaru i Bogomolje (Makarska ZR—AI).

Vedro.

GENERAL SPIGO⁷

³ Netačno. Gubici jedinica Šeste divizije NOV i PO Hrvatske bili su: 67 ranjenih, 40 mrtvih i 57 nestalih. Vidi dok. br. 102.

⁴ Netačno. Izvještaj ne govori da su u napadu na Gračac dijelovi Šeste divizije NOV i PO Hrvatske zarobili 115 četnika. Vidi dok. br. 102.

⁵ Vidi dok. br. 83.

⁶ Vidi dok. br. 157.

⁷ Umberto Spigo, komandant Osamnaestog armijskog korpusa

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNA-
ESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 18 SIJEČNJA 1943 GOD.
O POKRETIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE, DIVER-
ZIJAMA NA PRUZI OGULIN—SUŠAK I OGULIN—GOSPIĆ
I BORBAMA KOD PLAŠKOG I LIČKE JESENICE¹**

Prepis upućen Oper. odjeljenju

Stiglo 18-I-43-XXI-22 časa

TELEGRAM

Prepis upućen kr. karab

Obavješt. odjelj.

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI SUPERSLODE

i, radi znanja,

KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 748/Op.

Br. 964

Stiglo 19 sij. 1943-XXI

NOVOSTI U 18 ČAS. 18 SIJEČNJA

Pokreti ustanika

Najavljena je prisutnost partizanske divizije² u zoni Rakovica (Gospić OL—GZ) u jačini od 1700 ljudi.

U zoni Tobolić (Gospić MH—AI)³ i Kunić Selo (Ogulin XI—AI) i u zoni s obje strane želj. pruge Oštarije—Plaški pet partizanskih brigada s artiljerijom.⁴

Ustanici⁵ su zauzeli Begovac (Karlovac LI—AB).

Uopće zapaža se pritisak ustanika u zoni Oštarije—Jesenica.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Netačno. Na području Rakovice nije bilo tada nijedne veće jedinice NOV i PO Hrvatske.

³ Netačno. Tobolić je na sekciji Karlovac.

⁴ Na ovom području bile su tri brigade (Peta brigada Osme divizije, te Šesta i Četrnaesta brigada) i dijelovi Kordunaškog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90 i tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste NOU brigade Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

⁵ Prvi bataljon Kordunaškog NOP odreda

Divizija „Lombardia“

Prekidi na želj. pruzi između Gomirja i Hreljina, o čemu javlja telegr. 575⁶, opravljeni su jučer, 17 o.m., poslije podne.

Pobunjenici⁷ su izvršili nove prekide na km 542 (Ogulin XN—AV) na 15 šinskih polja; na km 590 (Sušak VS—BD) na jednom šinskom polju.

Divizija „Re“

Dana 17 o.m. radovi na uspostavi želj. pruge na dionici Jostpdol—Vojnovac nisu se mogli izvršiti zbog partizanskih akcija u cilju uznemiravanja⁸.

Jučer, 17 o.m., naša kolona za snabdijevanje koja je krenula iz Plaškog u pravcu stanice Lič. Jesenica, bila je napadnuta na visini kote 582 (Karlovac LI—AB) od partizanskih grupa⁹ koje su tu bile u zasjed, te nije mogla nastaviti put.

Prilikom akcije kod Lič. Jesenice, o čemu telegr. 704¹⁰, broj ranjenih vojnika popeo se na 17, a nestalih na 4.

Noću uoči 18 o.m. vatra u cilju uznemiravanja protiv garnizona M.V.A.C. Brlog (Senj XL—GU).

Iste noći ustanici su prekinuli telefonsku prugu između Brloga i Žute Lokve.

Jutros, 18 o.m., III batalj. 1. pješ. puka krenuo je iz Lič. Jesenice u pravcu Javornika i naišao na znatan otpor od strane ustanika¹¹ raspoređenih za odbranu na kotama koje dominiraju pravcima puteva. Vratio se u Lič. Jesenicu sa četiri ranjena.

Četničke jedinice, sa našim pojačanjima, u pokretu iz Javornika prema sjeveru za zaštitu snabdijevanja, nisu došle do cilja zbog ometanja od strane pobunjenika¹². Sutra će se pokreti nastaviti.

Noću uoči 18.o.m. i jutros: nastavljena vatra, u cilju uznemiravanja, protiv posade u Lič. Jesenici.

Ostali sektori

Redovna aktivnost patrola.

Stanje snijega i prolaznost puteva nepromijenjeni.

General GLORIA

Rđav izvještaj!

Z¹³

⁶ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

⁷ Dijelovi NOP odreda Pete operativne zone

⁸ Akciju vršila Četrnaesta NO brigada Pete operativne zone.

⁹ Dijelovi Šeste NOU brigade Pete operativne zone

¹⁰ Vidi dok. br. 155.

¹¹ i ¹² Od strane jednog bataljona Šeste i jednog bataljona Petnaeste NO brigade NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste NO brigade Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 13 ožujka 1943 godine.

¹³ Primjedba i paraf pukovnika Zanussi-a (u originalu, dopisani rukom).

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 19 SIJEČNJA 1943 GOD. O PO-
KRETIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE, NAPADU NA
VLAK KOD KAMANJA I BORBAMA KOD Ž. ST. LIČKA
JESENICA¹**

TELEGRAM

Datum		otpreme
i		prijema 19.I.43
čas		2230

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPER. ODJELJENJE
i, radi znanja,
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1021 Stiglo 20.I.1943

Br. 824/Op.

Pokreti partizana

- 1) Dana 15 o.m. oko 600 ustanika² dolazeći iz Vivodine (Samobor LI—CD) izgleda da je prešlo Kupu u blizini Bubnjaraca (IH—BZ), u pravcu Slovenije, da bi izbjegli akciji njemačkih trupa.
- 2) Najavljen je pokret partizanskih formacija iz Ravne Gore u pravcu Plaškog³.
- 3) Izgleda da se 500 ustanika nalazi u Turjanskom⁴ (Gospić NH—GK).

Divizija „Lombardia“:

Prilikom napada na vlak-cisternu u blizini Kamanja⁵ (Samobor LI—BZ), o čemu u telegramu 704, pratnja je izgubila 1 puškomitraljez, 1 automatsku pušku, 3 puške i 4 pištolja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Prvi bataljon Četvrte NOU brigade, sa oko 200 ranjenika, koji se prebacivao sa Žumberka na Kordun.

³ Vjerovatno se misli na prebacivanje Šeste i Četrnaeste NO brigade Pete operativne zone sa područja Gorskog Kotara na Kordun. Vidi dok. br. 9 i 39.

⁴ Jedan bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. sa oko 250 boraca.

⁵ Vidi dok. br. 63.

Nađeni su leševi dvaju vojnika o kojima je prije najavljeno da su iščezli.

Upućen je u zonu Kamanje naoružani vlak sa jedinicama radi zaštite radova oko uspostave pruge.

Noću uoči 18 o.m. akcije u cilju uznemiravanja, bez rezultata, protiv garnizona Delnice.

Prekid pruge u blizini km 590 (Sušak VS—BD), o čemu javlja telegram 740, opravljen je jučer poslije podne, 18 o.m.

Divizija „Re“:

Jutros su I batalj. I pješ. puka sa stanice Javornik i III bat. I pješ. puka sa stanice Lič. Jesenica izvršili pokret u cilju odbacivanja ustanika⁶ sa zauzetih položaja s jedne i druge strane željezničke pruge između pomenutih mjesta. U 11 časova naše kolone stupile su u dodir, nakon što su svladale protivnički otpor. Toj je akciji pripomogla naša artiljerija iz Javornika.

Izvršeno je snabdijevanje stanice Lič. Jesenice i evakuisani su ranjenici.

Oko 15 časova započeo je pokret za povratak u Javornik.

Prekid želj. pruge u blizini želj. stražarnice 75 (Novigrad MK—FG), spomenut u telegramu 565, uspostavljen je jučer, 18 o.m.

Prekid željez. pruge između Josipdola i Plaškog iznosi oko 5 km.

Ostali sektori:

Redovna aktivnost patrola.

Vazдушna aktivnost:

Danas su bombardovana i mitraljirana naselja Tobolič (Karlovac MH—AI), Kunić Selo (Ogulin XV—AI), Rakovica (Gospić OL—GZ) i Saborski (MK—GZ).

Izvršeno je snabdijevanje garnizona Plaški vazдушnim putem.

Putevi na visoravni mogu se prelaziti s lancima; putevi u zoni Gorski Kotar mogu se prelaziti samo saonicama.

Stanje snijega nepromijenjeno.

GENERAL GLORIA 20151901

Dato na uvid Načelniku štaba.

Dato na uvid Pomoćniku načelnika štaba.

Prepis upućen kr. karab.

” ” Obavješt. odjelj.

Prepis upućen Operat. odjeljenju

⁶ Treći i Četvrti bataljon Šeste NO brigade Pete operativne zone. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Šeste NO brigade Štabu Osme divizije od 13 ožujka 1943 godine.

**OBAVJEŠTENJE OPĆEG VOJNIČKOG POVJERENIŠTVA
NDH KOD VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVE-
NIJA—DALMACIJA“ OD 19 SIJEČNJA 1943 GOD. O RA-
SPOREDU I PRAVCIMA NAPADA TALIJANSKIH I USTA-
ŠKO-DOMOBRAANSKIH JEDINICA U VEZI S ČETVRTOM
OFANZIVOM¹**

**PRIMLJENA
BRZOJAVKA**

Bro	Vrsta	Slova	Vrieme	Primljena od Sušaka putem krugovala	Predat putem	Podpis kru- gojavnika
			19 I 19 s 10 m	2 Vrieme u 10 s 15 m	Vrieme	
Službeni podatci: NAJŽURNIJE Naslov						

OPERATIVNOM ODJELU²

Savezno Njemačke akcije južno *Save*³ Talijani poduzimaju akciju i to:

- 1)⁴ 3—4 bojne pravcem *Oštarije—Slunj*.
- 2) 4—5 bojni, od kojih jedna ustaška, pravcem *Otočac—Bihać*.
- 3) 3—4 bojne, od kojih jedna domobranska, pravcem *Lički Osik—Bunić*.
- 4) 3—4 bojne, od kojih ustaška, pravcem *Ploče—Udbina*.
- 5) 4 bojne pravcem *Gračac—Kulen Vakuf*.
- 6) Četnici ne surađuju, osiguravaju prugu⁵.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 20/1—33, k. 17.

² Glavnog stožera domobranstva

³ Misli se na operaciju „Weiss“ — Četvrtu neprijateljsku ofanzivu.

⁴ Prvi broj je redni broj nabiranja.

⁵ Prema sporazumu talijanske i njemačke Vrhovne komande, nije trebalo da učestvuju četnici u ovoj neprijateljskoj ofanzivi. Međutim, to nije sprovedeno. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 216, 217, 218, 221, 225, 228, 231 i 235.

7) Početak vjerojatno 20., jer kasno obavješteni od Njemaca⁶.
Tajni broj 467.

OVP. NDH. kod Superslode⁷.

Dešifrirao 20.I. u 1245
(Filković stk.)

20/I D

BR. 164

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 20 SIJEČNJA 1943 GOD. O OTPOČINJANJU DEJSTVA PODREĐENIH JEDINICA U OPERACIJI „WEISS“¹

TELEGRAM

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI
Br. 843/op.

Datum	{ otpreme 20.I.43; 13.10 prijava 20.I.43; 16.25
čas	

Operativne novosti 10.

Divizija „Lombardia“ Kolona „Fabri“² započela pokret danas u 8 sati³.

Divizija „Re“: sjeverna kolona⁴: dio Javornik⁵: kreće se prema Lič. Jesenici; dio Vrhovine⁶: dostigao Bogdanović (BK—GM); Srdari (MK—FR); do sada nisu zapaženi otpori.

Južna kolona⁷: Započelo redovno kretanje.

General Gloria

¹ Ova informacija nije tačna. Talijani su na vrijeme bili obavješteni (vidi dok. br. 129), i ofanziva je otpočela tačno u ugovoreno vrijeme, 20 siječnja.

² Opće vojničko povjereništvo NDH kod Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“

³ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/6).

⁴ Iz sastava divizije „Lombardia“. Vidi dok. br. 151.

⁵ Iz Tounja i Plaškog ka Slunju.

⁶ Iz sastava divizije „Re“. Vidi dok. br. 151.

⁷ Jedan ojačani bataljon Prvog pješ. puka divizije „Re“

⁸ Dva bataljona Prvog pješ. puka divizije „Re“ i jedna ustaška bojna. Vidi dok. br. 151.

⁹ Napadala pravcem: Lovinac — G. Ploča — Udbina. Sastav kolone vidi u dok. br. 151 i 163.

BR. 165

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 21 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA POTČINJENIH I NJEMAČKIH JEDINICA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA PODRUČJU LIKE I KORDUNA¹

PREDMET:

TELEGRAM

Datum	{ otpreme 21.I.43 01.30 č. prijava 21.I.43 3.20 č.
i	
čas	

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI
i, radi znanja
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1074
Stiglo 21 siječ. 43-XXI

Br. 878/Op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA 20 SIJEČNJA

Pokreti ustanika:

- 1) Javljeno je da je u pokretu kolona od oko 600 partizana, 19 o.m., iz zone *Skender Brdo* (Zagreb QO—BQ)—*Lijevi Štefanki* (QO—RH—BN) prema sjeveru².
- 2) Jedan partizanski bataljon³ izgleda da se premjestio iz s. *Vrebac* (Gospić MK—FI) u zonu *Ljubovo* (Gospić NK—FR)
- 3) Oko 300 naoružanih, s ranjenicima⁴ i civilnim pučanstvom, premjestilo se iz s. *Vrebac* (Gospić MK—FI) u zonu *Čitluk* (Novigrad LI—FG)—*Počitelj* (MH—EZ)⁵.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (d. 18 A/6).

² U originalu, u produženju teksta, dopisano olovkom: „prema jugu“.

³ Prvi bataljon Devete brigade Seste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 89.

⁴ Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

⁵ U originalu, u produženju teksta, dopisano olovkom: „Zapadno od pruge“.

Divizija „Lombardia“:

Sjeverna kolona⁷ došla je u zonu Kamenica (Karlovac IH—AP) a južna kolona⁸ prešla je Josipdol.

Nisu utvrđeni naši ni neprijateljski gubici.

Danas, 20 o m., avion nepoznate narodnosti bacio je bombe u zoni Tounj.

Divizija „Re“:

Kolona⁹ u pokretu iz Javornika prema sjeveru, svladavši neprijateljski otpor¹⁰, stigla je u 17.30 časova na stanicu Lič. Jesenica.

Nema naših gubitaka; na neprijateljskoj strani utvrđeno je osam mrtvih a dvojica su strijeljana.

Kolona¹¹ koja je krenula iz Vrhovina raščistila je zonu Crna Vlast (Gospić MH—GO), Bogdanović, Pupovac (MK—GM) rasturivši neprijateljske patrole i došavši u dodir sa neprijateljskim jedinicama¹² kod sedla Klanac¹³ (MK—GM). Neprijatelj¹⁴ sa jačim snagama zauzeo Turjanski (NH—GK), sa isturenim jedinicama Gornji Babin Potok (NH—GO) i Čudin Klanac (NK—GO).

Na našoj strani dva lako ranjena; na neprijateljskoj utvrđeno 5 mrtvih¹⁵.

⁶ Odnosi se na operaciju „Weiss 1“ — Četvrtu neprijateljsku ofanzivu.

⁷ i ⁸ Iz sastava grupe kojom je komandovao general Umberto Fabbri. Vidi dok. br. 151 i 163.

⁹ Iz sastava Prvog pješ. puka divizije „Re“. — Ni kolona ni pravac njenog dejstva nisu predviđeni u zapovijesti Komande Petog armijskog korpusa od 15 siječnja. Vidi dok. br. 151.

¹⁰ Riječ je o napadu jednog bataljona Šeste i jednog bataljona Petnaeste brigade na posadu ž. st. Lička Jesenica, 18 siječnja, i o blokadi iste posade od strane dva bataljona Šeste brigade, od 19—21 siječnja. Vidi dok. br. 55 i tom V, knj. 13, izvještaj Šeste NOU brigade Stabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 13 ožujka 1943 godine.

¹¹ Sastava: Prvi pješ. puk div. „Re“, Druga lovačka bojna, jedna četa tenkova. Napadala pravcem: Vrhovine—Prijeboj—Bihać. Vidi dok. br. 151 i 163.

¹² Sa dijelovima Četvrtog bataljona Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske

¹³ Odnosi se na k. 759, sjeveroistočno od Turjanskog.

¹⁴ Četvrti bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske

¹⁵ U originalu, sa strane, dopisano: „Dato je naređenje komandi da izvidi situaciju. Barem nakon što zauzme tjesnac Ploča... (slijedi nečitka riječ — prim. Redakcije). Noću mora da se vrati u Gospić...“ (dalji tekst nečitljiv — prim. Redakcije).

Kolona ¹⁶ koja je krenula iz *Ličkog Osika*, u raščišćavanju zone između Podova (Gospić NK—FR) i Gradine (MK—FG). Ubila je 4 ustanika i 3 strijeljala, a sama nije imala nikakvih gubitaka.

Utvrđena je prisutnost protivničkih patrola u zoni Rakići—Čardak (Gospić NH—FA).

Južna kolona ¹⁷ stigla je u zonu *Ploča* (Novigrad OL—EZ) oko 16 časova sa bataljonom „Sassari“, koji je svladao jak protivnički otpor ¹⁸.

U isti čas XXXI ustaški bataljon stigao je do Sedla Komić (PL—EZ) a XXXII ustaški bataljon bio je navučen u borbu na M. Kukavcu (ON—EZ) od strane partizana ¹⁹ koji drže pomenutu kotu i Gostušu (ON—EZ).

Naši dosad utvrđeni gubici: 5 mrtvih ustaša i 20 ranjenih.

Divizija „Sassari“:

Još nisu stigle vijesti.

Tražene su žurno preko R.T. ²⁰ stanice na aerodromu Zemunik i preko komande XVIII armij. korpusa.

Avion upućen da ispita dostignute položaje javio je da je mjesto *Glogovo* (Knin RH—EK) u plamenu ²¹.

Operacije njemačkih trupa:

Divizija „Lombardia“ javila je šifrovanim radiogramom. u 18 časova, da su njemačke trupe ²² krenule jutros iz Kamen-

¹⁶ Odnosi se na talijansko-ustašku kolonu, sastava: Drugi pješ. puk divizije „Re“ (bez jednog bataljona) i Trideset četvrtu ustašku bojnu. Imala je zadatak da prodiere pravcem Lički Osik—Široka Kula—Ljubovo—Bunić—Korenica. Vidi dok. br. 151 i 163.

¹⁷ Sastava: jedan bataljon divizije „Re“, jedan bataljon 151 pješ. puka divizije „Sassari“, jedna četa tenkova i jedno pontonirsko odjeljenje, i Trideset prva i Trideset druga ustaška bojna. Vidi dok. br. 151 i 163.

¹⁸ Borba se vodila u s. Vraniku, gdje je Talijane napao Četvrti bataljon Devete brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 12 (izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 god.) i tom V, knj. 13 (izvještaj Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine).

¹⁹ Dijelovi Četvrtog bataljona Devete NO brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske

²⁰ Radiotelegrafske

²¹ Četnici popa Đujića (njih oko 300) prodrli su 20 siječnja, iz Velike Popine i Malovana u pravcu s. Glogovo. Napad četnika bio je iznenađan, tako da se Treći bataljon Prve brigade Devete divizije NOV i PO Hrvatske, koji je zatvarao taj pravac, morao povući. Četnici su upali u s. Glogovo i zapalili ga. Istoga dana, u protunapadu, dijelovi Prve brigade odbacili su četnike u polazne baze. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

²² SS divizija „Prinz Eugen“. Vidi dok. br. 168.

skog (Karlovac OI—BL) i Cerovca (Karlovac NM—BH) i stigle do linije Trebinja (OL—BH)—Vukmanić (OL—BF)—Tušilović (OI—BD).

Jedna je kolona u pokretu prema Krnjaku (OI—AX).

Aktivnost avijacije:

Danas, 20 o.m., bombardovano je Kunić Selo (Ogulin XV—AI), Cerovnik (XV—AL), Saborski (Gospić NK—GZ), Turjanski (NG—GK) i Mogorić (Novi grad NM—OI—PG) sa dobrim uspjehom.

Izviđanja:

Nisu se mogla vršiti zbog magle. Izviđanja u zoni Ogulin, Plaški, Slunj.—

Izvršena su izviđanja na putu Lički Osik (Gospić LI—FB)—Bunić (OI—FT) i ustanovljeno je da naše kolone nastupaju duž isturenih pravaca.

Dnevni gubici:

Neprijateljski: utvrđeno 22 mrtva.

Naši: 2 naša ranjena; 5 mrtvih i 20 ranjenih ustaša.

DRUGO: OSTALE ZONE²³

Divizija „Lombardia“:

Dana 18 o.m. predao se u Mrkoplju jedan naoružan partizan dezertjer.

Noću uoči 15 o.m. prekinuta je željeznička pruga u blizini km 546 (Ogulin XI—AX).

Prekid je opavljen danas 20 o.m. Iste noći ponovljene su akcije u cilju uznemiravanja, bez rezultata, protiv posade Delnice.

Divizija „Re“:

Prilikom akcije u zoni Lič. Jesenice²⁴, o čemu telegram 824, na našoj strani pao je jedan vojnik, na neprijateljskoj utvrđeno je 30 mrtvih.

Naši odredi su se u redu jučer, 19 o.m., vratili u stanicu Javornik.

U operacijama izvršenim dana 10-11-14 i 15 o.m. u zoni Lič. Jesenica—Saborski²⁵, formacije M.V.A.C. iz Otočca imale su ukupno 17 mrtvih, 21 ranjena i 113 iščezlih²⁶, od kojih su izgleda neki uspjeli da stignu u Plaški.

Izgubljena su 2 minobacača 45 mm, 7 puškomitraljeza i 155 pušaka Mauser i Lebel.

²³ Misli se na zone izvan one koja je zahvaćena operacijom „Weiss“.

²⁴ i ²⁵ Vidi dok. br. 12, 32, 161, 162 i 167.

²⁶ Ovo su nepotpuni gubici. Vidi dok. br. 167.

Jučer, 19 o.m., jedan odred 121. pješad. puka, u pokretu iz zone Plaški prema Lič. Jesenici, nije mogao stići do cilja zbog ustaničkog otpora.

Na našoj strani jedan vojnik ranjen.

Jučer, 19 o.m. odredi divizije „Lombardia“ za zaštitu uspostavljanja želj. pruge izdržali, su sukob sa ustaničkim snagama²⁷ u zoni južno od Sv. Arhandela (Ogulin XV—AN).

Naknadno ćemo dostaviti tačnije podatke.

OSTALI SEKTORI:

Redovna aktivnost patrola.

Temperatura:

Temp. minimalna: u zoni „Lombardia“ —6; u zoni Vratnik —22; u zoni Vrhovine —20; u zoni Plaški, Otočac i Gospić —18.

Prolaznost puteva:

U zoni „Lombardia“ saonicama; u zoni „Re“ automobilima sa lancima. Stanje snijega nepromijenjeno.

GENERAL GLORIA

Dato na uvid Načelniku štaba.

Dato na uvid Pomoćniku načelnika štaba.

Prepis upućen obavješt. Odjeljenju.

Prepis upućen kr. karabinjerima.

Prepis upućen Operativ. odjeljenju.

²⁷ Sa dijelovima Šeste NO brigade Pete operativne zone

BR. 166

**OBAVJEŠTENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 21 SIJEČNJA 1943 GOD.
O BORBAMA ZA KRAŠIČ¹**

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“
(2-a armija)
Odjeljenje I

Br. I/1946 prot. pov.
Odg. na dopis br... od...²
Priložene karte br...³
Predmet: Vijesti iz Karlovca.—

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OPERATIVNO ODJELJENJE
Br. 1233 Prispjelo 23 sij. 1943 — XXI

V. P. 10, 21 siječnja 1943
(godina XXI)

GOSPODINU GENERALU KOMANDANTU DIVIZIJE
„LOMBARDIA“

V. P. 47

→ ⁴ OPERATIVNOM ODJELJENJU VIŠE KOM. OR. SN.
„SLOVENIJA—DALMACIJA“

Sjedište

Dostavlja se, na znanje, kopija izvještaja „I“ prispjelog iz
Karlovca.

Po naređenju
brigadni general
načelnik štaba
C. Primieri

Z⁵

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 17 C/3).

² i ³ Tako stoji u originalu.

⁴ Oznaka da je ovaj primjerak poslat naslovu.

⁵ Pukovnik Giacomo Zanussi

Iz Karlovca

Predmet: Partizanski napad na Krašić⁶
(Samobor: NH—BZ) od 1.1.43 i
dalje.—

O partizanskom napadu na Krašić od 1. tekućeg doznaju se iz raznih vjerodostojnih izvora — ustaških, hrvatskih⁷, srpskih⁸ i partizanskih — sljedeće pojedinosti:

Mjesto je bilo posjednuto od jedne pionirske čete domobrana i od 1 bataljona ustaša, sastavljenog skoro isključivo od elemenata iz Srema, ukupno oko 600 ljudi (oko 100 domobrana a ostalo ustaše ili *domobrani u ustaškim uniformama*⁹).

Četom domobrana komandovao je poručnik Sega (poginuo u borbi); ustašama je komandovao kapetan Schiler (ranjen, a zatim se ubio da ne padne živ u ruke ustanika).

Nisu raspolagali sa mnogo automatskog oružja: poneki mitraljez i malo puškomitraljeza.

Ustanici su se skupili oko Krašića u broju od 2 ili 3000¹⁰ (prema ustaškom izvoru: u broju od 3 do 5000); bile su slovenačke i kordunaške jedinice¹¹.

Oni iz Slovenije su se spustili iz Žumberka (Gorjanci), oni iz Korduna prebacili su se do Krašića pomalo, u grupama od 60 do 100 ljudi, krećući se iz zone južno od Barilovića i Leskovca (Karlovac NK—BD i NH—BD), prešli rijeku Mrežnicu blizu Banove Drage (Karlovac: NI—BD) i probili se u pravcu sjeverozapada — mjesto Lipa — preko rijeke Dobre i Kupe na italijansku teritoriju, zatim prema sjeveru duž granične linije — nenadgledane ni od nas ni od Hrvata — na sjever od Metlike, gdje su se sjedinili sa slovenačkim grupama u maršu prema cilju označenom za napad. Druge grupe partizana prošle su pak kroz Netretić (Samobor: LI—BM), ostale su još nastupale iz Banije direktno na Krašić¹².

Najzgodniji hodnik za prolaz partizana od Korduna za Žumberak i obratno je onaj koji sačinjava široki pojas teritorije koja ide duž granice između Slovenije i Hrvatske, van kontrole naših posada i hrvatskih garnizona, koji su, i jedni

⁶ O napadu na Krašić vidi dok. br. 1, 3, 4, 5 i 17.

⁷ Domobranskih

⁸ Četničkih

⁹ Odnosi se na Trideset treću ustašku pripremnu bojnu. Vidi dok. br. 128.

¹⁰ i ¹¹ Napad na Krašić i osiguranje napada izvršile su Trinaesta proleterska NOU brigada i Četvrta NOU brigada. Brojno stanje obiju brigada prije napada na Krašić bilo je oko 1.800 boraca. Slovenačke jedinice nisu učestvovala u ovom napadu. Vidi dok. br. 1.

¹² Netačno. Cijela Četvrta NOU brigada prebacila se na Žumberak krajem prosinca 1942 godine. Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 98.

i drugi, povučeni u odnosu na graničnu liniju. Dok partizani moraju preduzeti neke mjere predostrožnosti da bi prešli tok Mrežnice, duž koje ide željeznička pruga, slobodno mogu da se kreću u zoni između Črnomelja i Karlovca, odnosno između Metlike i Ozlja, izbjegavajući kratak radijus kontrole većih garnizona.

Napad su izvršili Kordunaši, to jest partizani iz Korduna, među kojima je bilo nešto elemenata iz Karlovca, kao bivši hrvatski poručnik Dragec Djebalo, koji je nedavno dezertirao, zatim zvjerska Gerhinka i drugi, dok su se Slovenci držali u rezervi na malom otstojanju od naselja, da bi pritrčali u slučaju potrebe. Borba je trajala deset sati. Garnizon je bio potpuno pregažen. Partizani su zauzeli mjesto, ali su ga zatim, sljedećih dana, evakuisali, po dolasku oružanih snaga hrvatskog garnizona iz Karlovca, koje su nanijele partizanima veoma teške gubitke (računa se 200 mrtvih¹³). Sad u Krašiću ne stanuje niko i ne drže ga posjednutog ni hrvatske trupe ni bande ustanika.

Gubici Hrvata su veoma teški: 600 ljudi, koji su sačinjavali garnizon Krašić; dobrih 400 su pali u šake ustanika; drugi su poginuli u borbi, najmanje 120, ili pobjegli u Karlovac, nešto više od sedamdesetak, među njima 7 pionira¹⁴.

Izgleda da je napadom na Krašić rukovala zloglasna Nada Galjer, atentatorka na poštansku palatu u Zagrebu 14 rujna 1941¹⁵.

Izgleda da su se italijanski tenkovi upućeni u pravcu Krašića, koji su stigli u Draganice, vratili na polaznu tačku.

Međutim, hrvatski tenkovi koji su sljedećih dana stigli iz Zagreba snažno su poduprli dejstvo Hrvata pri istjerivanju ustanika iz Krašića.

Ali hrvatski revanš nije izbrisao mrlju poraza pretrpljenog 1-og.—

¹³ Netačno. Gubici brigada u borbi za Krašić bili su sljedeći: 21 mrtav i 41 ranjen. Vidi dok. br. 17.

¹⁴ Vidi dok. br. 1, 3, 4, 5, 18 i 124.

¹⁵ Napadom na Krašić rukovodio je Operativni štab Četvrte NOU brigade i Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“.

BR. 167

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 SIJEČNJA 1943 GOD. O
BORBAMA NA PODRUČJU LIKE, KORDUNA I ŽUMBERKA
19, 20 I 21 SIJEČNJA¹**

PREDMET:

TELEGRAM

Prepis upućen Operat. odjelj.	Datum	otpreme 22 I 43 02.00 prijema 22 I 43 6.15
	¹ čas	

Prepis upućen Obavješt. odjelj.
„ „ kr. karab.

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNOM ODJELJENJU
i, radi znanja,
KOMANDI XI ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1121 Stiglo 22 sječnja 1943 — XXI

Br. 953/Op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA 21 SIJEČNJA 1943 — XXI

Pokreti ustanika:

1) Javljeno je o prilivu u Gornji Babin Potok (Gospić NH—CD) partizanskih pojačanja koja dolaze iz Korenice².

2) Vijesti o kretanju iz s. Vrebac u Čitluk, o čemu javlja teleg. 878³, nepotpune su. Tražena su razjašnjenja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Odnosi se na prebacivanje dijelova Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske koje je bilo izvršeno 19 siječnja 1943 godine. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

³, ¹⁷ i Vidi dok. br. 165.

Noću uoči 20. o.m. stotinu oružanih lica prebacilo se iz Raduča u Mogorić.

3) Utvrđena je prisutnost znatnih partizanskih formacija u zoni Vivodina⁴ (Samobor LI—CD).

Prvo: Operacije u toku⁵:

Divizija „Lombardia“:

Danas, 21 o.m., navečer, sjeverna je kolona u zoni Kamenica (Karlovac IH—AP), a južna kolona u zoni Josipdol.

Isturene jedinice dvije kolone nisu naišle na otpor.

Pokreti su ometani visokim snijegom.

Naređeno je da se potstakne isturena kolona⁶.

Divizija „Re“:

Dejstvujuća kolona iz Javornika — stanica Lič. Jesenica stigla je na stanicu Blata u 16 časova nakon što je savladala lak otpor u zoni Begovac (Karlovac LI—AB) i zatim u zoni Plaski.

Strijeljano je sedam lica.

— Kolona je pošla jučer iz Vrhovina, zauzela je Gornji Babin Potok nakon što je savladala žilav otpor⁷ i stigla je sa isturenim jedinicama na sedlo Čudin Klanac (Gospić NK—GO) raščišćavajući srednju zonu.

• Nisu poznati naši ni protivnički gubici.

— Centralna kolona⁸ raščistila je predio Kuzmanovača (Gospić NH—FT), Kurjak (NH—FP) odbivši bočni napad formacije od 200 partizana⁹, koji su natjerani u bjekstvo od strane našeg skijaškog odreda.

Dva su ranjena na našoj strani; utvrđeno je 11 mrtvih na strani ustanika.

Zaplijenjena je jedna puška i municija.

Provjerili smo gdje se nalaze posjednuti položaji za oruđa u zoni Ljubovo (Gospić NK—FR).

— Južna kolona zauzela je sedla Klanac i Ploča (Novi grad ON—EZ), savladavši protivnički otpor¹⁰.

⁴ Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada Osme divizije

⁵ Odnosi se na operaciju „Weiss“ — Četvrtu neprijateljsku ofanzivu.

⁶ U originalu, sa desne strane, dopisano olovkom: „Dobro je“.

⁷ Ovaj otpor pružao je Treći bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske.

⁸ Napadala glavnim pravcem Lički Osik—Ljubovo—Bunić—Kamenica.

⁹ Odnosi se na dijelove Trećeg bataljona Trećeg ličkog NOP odreda.

¹⁰ Otpor pružili dijelovi Devete brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 69. Istoga dana, jedna četnička kolona napadala je iz zaseoka Kruškovac ka s. Mogorić, ali je odbačena na polazne položaje. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

Na našoj strani pao je jedan oficir i dva su ranjena.

Na protivničkoj strani utvrđeno je 15 mrtvih, a 5 strijeljano.

U zonama kroz koje se prošlo zapažena je gotovo potpuna odsutnost stanovnika¹¹.

— Pa ipak, napomenuto je objema divizijama da je cilj operacija detaljno raščišćavanje pređenih zona¹².

Divizija „Sassari“:

Danas, 21 o.m., u 12 časova, kolone u napredovanju¹³ stigle su do kote 616 (Bihać QM—ED).

Djelatnost avijacije:

U zoni „Re“ izvršena su izviđanja duž puteva koji vode u Korenicu.

Zapažen je jak saobraćaj kola u pomenutom naselju.

Jaka protivavionska akcija sa kote 937 i 728¹⁴ (Novigrad ON—EZ) koja je pogodila desni motor aviona.

— Gađani su malim bombama i bombardovani Saborski (Gospić MK—GZ), Turjanski (MH—GK), Mogorić (NM—OI—FG), Udbina (PN—FL), Počitelj (MN—EZ) i Čitluk (LI—FG).

U zoni „Lombardia“, zbog guste magle, nisu se mogli uočiti pravci napredovanja kolona.

Bombardovano je naselje Primišlje (Karlovac MH—AP).

DRUGO: OSTALE ZONE:

Divizija „Lombardia“:

U izdržanim borbama 19. o.m.¹⁵ u zoni južno od Sv. Arhandela (Ogulin XV—AL), o čemu telegr. 878, CXXXIV/VXX¹⁶ bataljon cr. košulja imao je 1 mrtvog i 5 ranjenih. Neprijatelj je imao znatne gubitke, koji se nisu mogli utvrditi.

— Istoga dana radovi oko uspostave pruge između Kamanja (Samobor KI—BZ) i Ozlja (MH—DV) bili su ometani par-

¹¹ i ¹² Stanovništvo se povlačilo sa vojskom pred ofanzivom okupatora i njegovih slugu, ili se pak sklanjalo u rejone za koje se mislilo da nisu na pravcu neprijateljskih napada. Operišuće okupatorske i kvislinške jedinice imale su zadatak da „zarobe“ što veći broj stanovnika na području gdje se izvodila ofanziva. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 215, 223 i 227.

¹³ Prodirale iz Gračaca pravcem s. Derin Gaj — s. Bruvno — Mazin. O borbama na ovom pravcu vidi dok. br. 69 i tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹⁴ Vjerovatno kote na ulazu u s. Klanac, na komunikaciji G. Ploča — Udbina, koje su posjedali dijelovi Četvrtog bataljona Devete brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Opširnije vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹⁵ Protiv dijelova Petnaeste NO brigade

¹⁶ Greška u originalu

tizanskom akcijom uznemiravanja¹⁷. II/52 pješadijskog puka dok je vršio prebacivanje u zonu Ozalj, sukob o se sa partizanskim pojedincima¹⁸, koje je natjerao u bjekstvo.

Dana 19 o.m., u popodnevним časovima, pobunjeničke jedinice¹⁹ zametnule su borbu sa hrvatskim jedinicama u okolini G. Kupčine (Samobor NM—BU). Hrvati bez gubitaka. Partizani: 1 mrtav, 3 ranjena i 1 zarobljen.

Jučer, 20 o.m., naš odred rasturio je partizanske jedinice u zoni Ferenci (Samobor NH—BZ).

Avion nepoznate narodnosti, o čemu javljeno telegr. 878, bacio je 7—8 bombi 3 km južno od Oštarija (Ogulin XT—AP).

— U policijskim operacijama čišćenja u kućama, izvan pojasa naselja Delnice, 20 o.m., pritvorena su 3 sumnjiva lica i zaplijenjen je razni materijal.

Istoga dana, 20 o.m., akcija uznemiravanja, bez rezultata, protiv Mrkoplja.

Divizija „Re“:

Osim gubitaka formacija M. V. A. C. iz Otočca, javljenih telegr. 878²⁰, gubici koje su imale formacije M. V. A. C. iz Plaškog u zoni Lič. Jesenica—Saborski, u istom razdoblju, dostižu 9 mrtvih, 15 ranjenih, 97 iščezlih, 2 minobacača od 45 mm. 5 mitraljeza S Etienne i 97 pušaka²¹. Svi pomenuti gubici pripisuju se inicijativi mjesnih komandanata M. V. A. C. koji su dejstvovali u pravcu Saborskog bez naređenja Komande divizije.

OSTALI SEKTORI:

Redovna aktivnost patroliranja.

Minimalna temperatura: u zoni „Lombardia“ — 12, u zoni „Re“ — 21.

Prolaznost puteva: u zoni „Lombardia“ saonicama, osim puteva Karlovac—Zagreb i Karlovac—Generalski Stol, kojima se prolazi automobilima sa lancima.

Snijeg: u zoni „Lombardia“ sred. visina 30 cm, u zoni „Re“ nepromijenjeno.

GENERAL GLORIA

¹⁸ Vidi dok. br. 58 i 108.

¹⁹ Četa „Kljuka“

²¹ O ostalim gubicima vidi dok. br. 165.

**IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG ŠTABA ZA VEZU PRI VIŠOJ
KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACI-
JA“ OD 22 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA NJEMAČ-
KIH I USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH JEDINICA NA PO-
DRUČJU KORDUNA, BANIJE, SLAVONIJE I BOSNE¹**

NJEMAČKI ŠTAB ZA VEZU
PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“

Položaj, 22.I.1943.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1206
Stiglo 23 siječnja 1943 god.

VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“

Obavještajno odjeljenje
Operativno odjeljenje

Sjedište

DNEVNI IZVJEŠTAJ OD 19. I. 1943:

Srbija: Vrijeme vedro, temperatura u opadanju. Na prostoru *Kruševac—Prokuplje* učestali napadi. Mjesno čišćenje nastavlja se s uspjehom.

Hrvatska: Jako zahlađenje.

Sjeverno od Save: Njemački opunomoćeni general za Hrvat-sku² preuzima 21.I. u 0,00 sati komandu nad područjem sje-verno od Save.³

Srem: Nakon oštrih mjera represalija zasada mirno. Brojni napadi na lokalne želj. pruge u zoni *Pakrac—Našice*⁴ (40 km

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog insti-tuta (k. 3 C/1).

² General Glaise von Horstenau

³ Odnosi se na područje NDH sjeverno od Save. Sve ustaško-do-mobranske i njemačke jedinice na tom području stavljene su pod nje-govu komandu.

⁴ Odnosi se na dejstva Prvog i Drugog NOP odreda Treće opera-tivne zone.

sjeverno od Broda). Potisnuta jaka banda. Neprijateljski gubici: 35 mrtvih.⁵

Istočna Bosna: Uspješna borba Hrvata jugoistočno od Tuzle. 35 neprijatelja mrtvih.⁶

Zapadna Bosna: Žepče (Dnevni izvještaj od 18.I) opet zauzeto.⁷ Time je za sada sprječena opasnost za industrijsko područje. **Zavidovići:** Daljnja izviđanja u toku. Priprema za operacije WEISS⁸ završena prema planu. Početak 20.I u zoru.

Samarica: Jake neprijateljske formacije⁹ potisnute od 370. hrv. grenadirskog puka¹⁰ i od strane 369. div. Mrtvih 100 neprijatelja. Deveti grenadirski puk sa 969 art. pukom stigao u zoru sjeverozapadno od Petrinje. Ljudstvo još nije dovoljno pripremljeno.

DNEVNI IZVJEŠTAJ OD 20. I. 1943:

Hrvatska:

Operacije WEISS započele po planu, osim 171. pješ. div.¹¹ Samo manji početni borbeni kontakt s neprijateljem. Neprijatelj se povlači i nastoji da iz mjesta evakuiše sve stanovništvo.

Postignuti ciljevi: SS div.¹²: Zapadna grupa je zaobišla prema zapadu mnogobrojne zapreke južno od Karlovca i napreduje bez neprijateljskog otpora. Prethodnice su u 16,00 sati doprle do Krnjaka—Kolarića. Istočna grupa na uzvisinama jugozapadno od Slatine (nedostaju pojedinosti). 369. div.: grupa 187.¹³ stigla do Maje, a 187. puk u 12 sati stigao do Brnjeuške (8 km

⁵ Ovi gubici nisu mogli biti provjereni jer nema o tome podataka u našim dokumentima.

⁶ Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 203.

⁷ Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 87 i 197.

⁸ Odnosi se na Četvrtu neprijateljsku ofanzivu.

⁹ Dijelovi Sedme divizije NOV i PO Hrvatske

¹⁰ i ¹⁴ Iz sastava 369 legionarske divizije. Napada glavnim pravcem Sunja—Lovča—Brestik—Žirovac. Ovaj puk, kao i cijela 369 legionarska divizija, imao je zadatak da napreduje postepeno, temeljito čisteći područje Samarice. Opširno vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 210, 213 i 214.

¹¹ Ova divizija nije ostvarila plan, pošto je tek poslije šestočasovne borbe sa Šestom krajiškom brigadom uspjela da izide na Đedovaču i Brajića Tavan (jugozapadno od Sanskog Mosta). Ali ju je, 21 siječnja, pred zoru, Šesta krajiška brigada odbacila s pomenutih položaja. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 99.

¹² SS-divizija „Prinz Eugen“. Napadala dvjema grupama — zapadnom i istočnom. Zapadna grupa, sastava: jedan pješadiski puk ojačan artiljerijom i motorizovani bataljon, prodirala iz Karlovca glavnim pravcem Slunj—Bihać. Istočna grupa, sastava: kao i Zapadna, prodirala glavnim pravcem Petrinja—Drežnik Grad. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 213 i 214.

¹³ Ojačani 187 puk njemačke 187 rezervne divizije, čija glavnina je dejstvovala u Slavoniji. Ovaj puk je bio pridat 369 legionarskoj diviziji za akciju u operaciji „Weiss“, a napadao je na pravcu 370 puka. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 213 i 214.

istočno od Gline) i Donje Bačuge. 370. grupa¹⁴ i 3. alp. brig.¹⁵ dostigle liniju Begovići (6 km jugozapadno od Bijelnika)—Donja Lovča (5 km jugoist. od Begovića) — 485 — 429 (8 km jugozap. od Kostajnice)—Volinja. 714. lov. div.¹⁶ preuzela je osiguranje ceste Kostajnica—Bos. Novi—Prijeđor. Grupa 721.¹⁷ zaustavljena zbog uništenja mosta na Sani. Pješadija u 13,00 sati oko 5 km sjeverozapadno od Bos. Novog. 717. pješ. div.¹⁸: II hrv. plan. brigada¹⁹ vodi borbe zapadno od Sanskog Mosta. Grupe 737.²⁰ i 749.²¹ čvrsto se drže u blizini porušenog mosta na Sani sjeverno od Vrhpolja. 3. četa prebačena bez prevoznih sredstava²². Na južnoj obali neprijateljski otpor sa artiljerijom. Cestom mogu proći motorna vozila i u suprotnom smjeru. Sporednim putevima samo saonice. Zbog niske magle nije upotrebljena avijacija. Talijanski V korpus nastupio po planu. Još nema pojedinosti. Namjere po postojećem planu.

Zapadna Bosna: U rukavcu Una—Sana lokalni sukobi. U zoni Banja Luka—Jajce—Travnik nema novosti. Jake neprijateljske grupe južno od Tešnja i zapadno od Teslica.

Istočna Bosna i teritorija sjeverno od Save:

Nema naročitih događaja. Njemački opuno-moćeni general u Hrvatskoj izvršio je preuzimanje komande nad područjem sjeverno od Save, kao i južno od Save, sjeverozapadno od linije: okuka Save, 2 km sjeverozapadno od Blinjskog Kuta (Bijelnik—Maja—Vrtljine — demarkaciona linija) uključno.

Potpisao poručnik Drechsler

¹⁵ Treći gorski zdruk iz sastava Prve gorske divizije. Pridat 369 legionarskoj diviziji za operaciju „Weiss“. Napadao glavnim pravcem Kostajnica—Zrin—Stupnica—Međumajdan sa zadatkom da pročešlja područje kojim prolazi i upadne u Bos. Krupu. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 213 i 214.

¹⁶ i ¹⁷ Sastavljena uglavnom od starijih godišta, namijenjena je za posadnu službu. Sastav: dva pješadiska puka (721 i 741) od po tri bataljona i jednog artiljeriskog diviziona i jednog artiljeriskog (661) puka. Divizija je imala zadatak da potpomaže dejstva 369 legionarske divizije u čišćenju područja Samarice, sprečava izvlačenje jedinica NOV i PO Hrvatske ka istoku i sjeveroistoku, osigurava komunikaciju Kostajnica—Bos. Novi—Prijeđor—Sanski Most i „čisti“ područje između Bos. Novog, Prijeđora i Sanskog Mosta. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 213 i 214.

¹⁸, ²⁰ i ²¹ Dejstvuje iz rejona Sanski Most u dva pravca: Sanski Most—Bos. Krupa i Sanski Most—Velagići—Bravsko—Bos. Petrovac. Sastav: 737 i 749 pješadiski puk i 670 artiljeriski divizion. Divizija je ojačana 202 tenkovskim bataljonom. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 213 i 214.

¹⁹ Drugi gorski zdruk Prve gorske divizije, sastava dva bataljona, pridat 717 pješ. diviziji u operaciji „Weiss“. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 213 i 214.

²² Preko r. Sane, sa desne na lijevu obalu

BR. 169

IZVJEŠTAJ OPĆEG VOJNOG POVJERENIŠTVA NDH PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 22 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA TALIJANSKIH I USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH SNAGA NA PODRUČJU LIKE I KORDUNA NA DAN 21 SIJEČNJA¹

BRZOJAVKA

BRZOGLASNA — BRZOJAVNA — KRUGOVALNA — SVJETLOJAVNA

Dojavna postaja Zagreb		Br. 500		Odpravljena				
				22	dan	sat	podpis	kolun-trake
Opazke:								
Zaprimljena ili primljena								
od	dan	sat	podpis					
Sušak	22/I	1510	Zima ³					
Odaslana		Naslov:				Tko šalje		
dan		Operod ²						
s t								
Oznaka žurnosti		Zagreb						
Žurno						Brzoglasni priključak:		

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22/1—23, k. 17.

² Vjerovatno šifra.

³ Operativni odjel (Glavnog stožera domobranstva)

Tok Talijansko Hrvatske akcije⁴ u Liki do 21 o.m.j. u večer. Prvo, Talijanske snage⁵ napreduju od Josipdola, Tounja i Plaškog koncentrično sa ciljem uništenja partizanske skupine⁶ na prostoru JSV⁷ Arhandel, Cerovnik, Sabljaki i Modruš, Podve-ljun. Druga kolona Vrhovine⁸ (dvije Talijanske i naša druga lovačka bojna) dostigle liniju Čudin Klanac (istočno Vrhovina 12 k.m.). Treća kolona Široka Kula⁹ (tri talijanske i naša 34 ustaška bojna) dostigla liniju Kuzmanovača—Srdari—Kurjak, šest do osam k.m. istočno Široke Kule. Četvrta kolona Lovinac¹⁰ (tri talijanske i naše 31 i 32 ustaška bojna) dostigla liniju Komić—Komača—Kukavec—Gostuša Velika—Klanac—selo Gornja Ploča, 6 k.m. sjeverno Lovinca. Sve kolone napreduju oprezno i polagano. Gubitci partizana do 21 o.m. uvečer oko 80 mrtvih a u toku 22 o.m. do podne još 60 mrtvih. Naši gubitci pet mrtvih i 20 ranjenih.

(M. P.)¹¹

Hrvopo br. 525/taj.

⁴ Odnosi se na dejstva talijanskih i ustaško-domobranskih snaga u toku Četvrte neprijateljske ofanzive.

⁵ Kolona pod komandom generala Fabbri-a. U ovoj akciji učestvo-vao je i jedan ojačani bataljon Prvog pješ. puka divizije „Re“ koji je iz Javornika napadao pravcem: Ž. st. Lička Jesenica — naselje Lička Jesenica—Blata—Plaški—Kunić Selo. Vidi dok. br. 165.

⁶ Četrnaesta NO brigada

⁷ Omaška pri prijemu ili predaji telegrama. Treba da stoji: j. (južno) Sv. (Sveti).

⁸ Odnosi se na sjevernu kolonu divizije „Re“.

⁹ Srednja kolona divizije „Re“. Napadala glavnim pravcem: Lički Osik—Ljubovo—Bunić—Korenica.

¹⁰ Talijansko-ustaške snage koje su prodirale iz Lovinca. Talijanske snage su bile iz sastava divizije „Sassari“, i to: 151 pješ. puk (bez jednog bataljona) i jedan bataljon 152 pješ. puka, jedna četa tenkova i jedno pontonirsko odjeljenje. Vidi dok. br. 151.

¹¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavna domobran-ska krugovalna postaja u Zagrebu

BR. 170

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG PODRUČJA KARLOVAC OD 22
SIJEČNJA 1943 GOD. O ZLOČINIMA NJEMAČKIH JEDINI-
CA U S. MORAVCI I S. VUKMANIČ¹

PRIMLJENA
BRZOJAVKA

tek. broj očevid. lista prim. brzoj.

Broj	Vrsta	Vrieme	Primljen od <u>Karlova</u> putem <u>krugovala</u>	Predat _____ putem _____	Potpis krugo- javnika
		22 I 15 s 10 m	Vrieme 22/I u 19 s 30 m	Vrieme	
Službeni podatci:			Naslov		

OPERATIVNOM ODJELU²

Njemačka vojska³ u nastupu 20. siječnja u selu **Moravci** istočno od **Skakavaca** streljala je 23 hrvatska seljaka bez razloga, a u **Vukmaniću** 2.

OPERATIVNO PODRUČJE KARLOVAC

Op. broj 291/ tajno

Dešifrirao u 0815 sati:
satnik Janda
Janda

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22/1—30, k. 17.

² Glavnog stožera domobranstva

³ Dijelovi njemačke SS divizije „Prinz Eugen“

BR. 171 ,

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJ-
STVIMA PODREDENIH I PRIDATIH JEDINICA U TOKU
OPERACIJE „WEISS“ NA PODRUČJU LIKE, KORDUNA I
GORSKOG KOTARA NA DAN 21 I 22 SIJEČNJA 1943 GO-
DINE¹**

TELEGRAM

Datum { otpreme. . .
i { prijema 23/I/43
čas { 4.15

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU
i, radi znanja,
XI ARMIJSKOM KORPUSU
XVIII ARMIJSKOM KORPUSU

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1195
Stiglo 23 siječ. 1943-XXI

Br. 1016/Op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA 22 SIJEČNJA

Pokreti ustanika:

Potvrđuje se prisutnost XIV brigade³ u zoni južno od Josipdola (XI—AN): komanda u Sabljakima, jedan bataljon u Cerovniku (XV—AL), drugi u Turkaljima (XV—AI), Salopeku⁴ (XN—AV) i Kunić Selu (XV—AI).

4) OPERACIJE U TOKU:⁵

Divizija „Lombardia“:

Kolona 137. legije raščistila je željezničku prugu⁶ s jedne i druge strane a tenkovska četa došla je u vezu u zoni Kovačevići (IH—AI) sa divizijom „Re“. Zapaljena su naselja Luketići

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Pečat prijema

³ Prebacila se sa Šestom NO brigadom sa područja Pete operative zone po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske na Kordun.

⁴ Salopek Selo

⁵ Misli se na operaciju „Weiss“.

⁶ Josipdol—Plaški

(XP—AN) i Magdići (XT—AL) i drugi mali centri odakle je potekao neprijateljski napad⁷. Glavnina kolone zaustavila se u zoni Radojčići (IH—AF). Za vrijeme našeg napredovanja pobunjenici⁸ su se povukli pravcem Kunić Selo (XV—AI) i Drežnica.

Kolona Ferroni⁹ stigla je u zonu Roknići (LI—AP).

Javljeno je o prisutnosti slabih partizanskih snaga kod prekinutog mosta Tržić (Karlovac LI—AN—AP).

Divizija „Re“:

Sjeverna kolona¹⁰: Grupa Pagnin¹¹ povezala se sa vodom tenkova 137. legije u zoni Kovačevići (IH—AL).

Javljeno o koncentraciji ustanika u zoni Plitvice (OI—GO) i zoni Ljubovo (NK—FR).

Grupa Babin Potok¹²: u akciji Gornji Babin Potok (Gospić NH—GO), o čemu javlja telegr. 953/Op. od 21 o.m.¹³, naši su gubici 5 ranjenih; na strani ustanika utvrđeno je 15 mrtvih¹⁴. U toku noći vatra u cilju uznemiravanja protiv odreda Gornji Babin Potok.

Nastavilo se raščišćavanjem u zoni Borić Selište (NH—GO) i Bigina Draga (Gospić NH—NK—GO), koja su mjesta zatečena napuštena.

Odbijeni su napadi na isturene jedinice na padini Čudin Klanac¹⁵ (NK—GO). Naši gubici: dva ranjena; protivnički: osam mrtvih.

Centralna kolona¹⁶ raščistila je s jedne i s druge strane zonu Široka Kula, Rakići (NH—FR), natjeravši u bjekstvo isturene jedinice¹⁷ na istočnim padinama Čardaka (NH—ER). Na

⁷ i ⁸ Odnosi se na dijelove Četrnaeste NO brigade.

⁹ Talijanska kolona, sastava: Sedamdeset četvrti pješ. puk (bez jednog bataljona) divizije „Lombardia“, nazvana po imenu komandanta.

¹⁰ Odnosi se na talijansko-ustaške snage koje su napadale iz Vrhovina glavnim pravcem: Babin Potok—Prijeboj—Bihać i pomoćnim: Javornik—Lička Jesenica, sarađujući sa kolonom „Fabbri“ iz sastava divizije „Lombardia“.

¹¹ Nazvana imenom komandanta. Napadala iz Javornika prema Ličkoj Jesenici.

¹² Napadala pravcem Babin Potok—Čudin Klanac—Prijeboj.

¹³ Vidi dok. br. 167.

¹⁴ Redakcija nije mogla provjeriti naše gubitke, jer nema dokumenata.

¹⁵ Na ovom pravcu vodio je borbu Treći bataljon Druge brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske.

¹⁶ Napadala pravcem Lički Osik—Široka Kula—Ljubovo—Bunić—Korenica.

¹⁷ Ovaj rejon je branio Drugi bataljon Druge brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Ovdje se govori samo o prvim kontaktima, dočim je istoga dana izvršen protivnapad Prvog i Drugog bataljona ove brigade, u kojem su Talijani i ustaše satjerani u s. Senokos. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

našoj strani nema gubitaka; na protivničkoj: nekoliko ranjenih — prema tragovima krvi na terenu.

Južna kolona¹⁸. U početku pokreta prema Udbini, XXXII ustaški bataljon napustio je kotu 723 (OL—EU), koju je zauzeo protivnik¹⁹. Trupe „Sassari“²⁰ u toku dana preuzeše pomenutu kotu. Naša akcija ometana sa dva topa malog kalibra, koji su prestali da biju poslije izvršene kontra-paljbe. Na ponovljeno traženje da se dade objašnjenje zašto nema zarobljenih za internaciju, Komandant div. „Re“ potvrdio je da je to uslijed potpune evakuacije pučanstva u raščišćenoj zoni²¹.

Divizija „Sassari“:

U popodnevним časovima dana 21 o.m. velike neprijateljske snage²² napale su otpornu tačku k. 616²³ (Knin QM—EO). Napad je odbijen. Naši gubici: 2 poginula i 16 ranjenih.

Danas je kolona²⁴ nastavila put prema Bruvnu (QO—EU).

Aktivnost avijacije:

Nisu se mogla izvršiti predviđena izviđanja i bombardovanja uslijed nepovoljnih atmosferskih prilika. Naš avion u izviđanju nadlijetao je Karlovac od 13.45—14.40 časova udaljujući se u pravcu sjeveroistoka.

Četiri naša aviona nadlijetala su Karlovac dolazeći od sjeveroistoka u pravcu juga.

2) DRUGE ZONE:

Divizija „Lombardia“:

Dana 21 o.m. 9. domobranski bataljon pri izviđanju zone Hrženik (Samobor NH—MK—BZ), povukao se nakon sukoba sa jakim ustaničkim jedinicama²⁵ na liniji Petrovina (Samobor NM—OD) — Brlenić (Samobor NK—BZ—BU). Hrvatski gubici: 2 ranjena.

Izviđanja u zoni Novaki (Samobor MH—BU) i Dubravčani (Karlovac LI—MH—BH).

Rezultat negativan.

¹⁸ Napadala pravcem Lovinac—G. Ploča—Udbina.

¹⁹ Dijelovi Prvog bataljona Devete NO brigade

²⁰ Odnosi se na talijansku diviziju „Sassari“.

²¹ Uputstva o postupku prema stanovništvu od strane talijanskih i njemačkih jedinica koje su uzele učešća u operaciji „Weiss“ vidi u tomu IV, knj. 9, dok. br. 215, 223 i 227.

²² Samo tri čete Prvog bataljona Prve NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske

²³ U s. Derin Gaj na komunikaciji Gračac—Bruvno

²⁴ Kolona iz sastava divizije „Sassari“. Napadala pravcem Gračac—Bruvno—Mazin.

²⁵ Odnosi se na Treći bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“. Do borbe nije došlo, jer se neprijatelj povukao pri prvom vatrenom dodiru.

Noću uoči 22 o.m. prekinuta je željeznička pruga u blizini km 546 (Ogulin XL—AX) uslijed odnošenja triju šinskih polja i uslijed obaranja 7 telegrafsko-telefonskih stubova. Radovi na uspostavi u toku. Željeznička pruga prekinuta na km 504²⁶ (Samobor KI—AX) zbog eksplozije mine. Odmah je uspostavljena.

Na prekidu Vojnovac—Josipdol ostaje još da se opravi 17 šinskih polja.

Prekid između Skrada i Kupjaka, o čemu javlja telegr. 360/Op. od 10 tek. m., opravljen je.

Akcija u cilju uznemiravanja garnizona Delnice. Bez ikakvih posljedica.

Izviđački odredi izvršili su izviđanja u zoni Marija Trošt (Sušak VS—BF) i Turni (Sušak VS—BF); opaženi su ljudi u bjekstvu. Uhapšeno je 13 sumnjivih lica.

OSTALI SEKTORI:

V grupacija granične straže (G.A.F.):

Odred bataljona „Squadristi“ opkolio je i srušio u zoni Sv. Matej (Kastav) (Sušak TP—BD) kuću gdje su se zabarikadirali naoružani ustanici. Naši gubici: tri ranjena. Ustanički gubici biće saopšteni čim se izvrši raščišćavanje ruševina.

Minimalna temperatura: U zoni „Lombardia“ nad 0° (jugo), u zoni „Re“ — 11° (Vratnik — 17°).

PROLAZNOST PUTEVA:

U zoni „Lombardia“ saonicama, osim na putevima Karlovac—Zagreb i Karlovac—Generalski Stol, koji se mogu prelaziti automobilima s lancima; u zoni „Re“ glavni putevi mogu se preći automobilima s lancima.

VISINA SNIJEGA:

U zoni „Lombardia“ srednja visina: 20 cm vlažnog snijega; u zoni „Re“ nepromijenjeno.

GENERAL GLORIA 00402301

²⁶ U originalu, uz ovaj broj, dopisano mastilom: „U blizini Generalskog Stola“. (Generalski Stol nije na sekciji Samobor već na sekciji Karlovac — prim. Redakcije).

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE GRUPE ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE U KORDUNU I BANJI¹

NJEMAČKA GRUPA ZA VEZU
PRI SUPERSLODI

23.I.1943.

VIŠOJ KOMANDI OR. SN. „SLOVENIJA—DALMACIJA“
(OPERATIVNO ODJELJENJE)

Bilten od 21.I.1943.

Sjedište²

Hrvatska:

Operacije „Weiss“: SS-divizija³: Zapadna grupa⁴ zauzela Kolarić i Vojnić poslije borbe⁵. Jake neprijateljske formacije⁶ u šumi duž puta od Kolarića prema jugu, na 4 km južno od Kolarića.

Namjera: Napad na neprijatelja južno od Kolarića; obuhvatno nastupanje na Veljun (10 km južno od Krnjaka).

Istočna grupa⁷: Prema telefonskim obavještenjima nikakvih novosti.

369. pješadijska divizija: Neprijatelj zapažen na visovima južno od Maje i Klasnića⁸.

Namjera za 21.I: Napad na Klasnić.

Grupa 187: Napredovanje na Gradac L.

Grupa 370: Stigla u Mijočinoviće, Brđane i Goričku (severo-zapadno od Segestina).

3 alpinska hrvatska brigada⁹: kota 367 (istočno od Šegestina).

714 pješadijska divizija: Nikakvih novosti.

717 pješadijska divizija: Jak otpor neprijatelja¹⁰ južno od Brđana—Vrpolja; izgleda da se neprijatelj namjerava ustaviti—.

2. bat. 749 [puka] prevezen¹¹.

Potpis: poručnik Drechsler

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta (k. 3 C/4).

² Sušak

^{3, 4, 7} Njemačka Sedma SS divizija „Prinz Eugen“. Vidi tom IV, knj. 9., dok. br. 213 i 214, i prim. br. 12 uz dok. br. 162 u ovoj knjizi.

⁶ Protiv Pete i dijelova Petnaeste NO brigade Osme divizije NOV i PO Hrvatske i dijelova Kordunaškog NOP odreda

⁸ Peta i Petnaesta NO brigada Osme divizije NOV i PO Hrvatske.

⁹ Dijelovi Sedme divizije NOV i PO Hrvatske i Banijskog NOP odreda

¹⁰ Treći gorski zdrug. Vidi prim. br. 15 uz dok. br. 168.

¹¹ Dijelovi Pete divizije NOV Prvog bosanskog korpusa.

¹² Prebačen na lijevu obalu Sane.

DNEVNI IZVJEŠTAJ OPUNOMOĆENOG NJEMAČKOG GENERALA U HRVATSKOJ OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. O POKRETIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA PODRUČJU SLAVONIJE I O NAPADU NA PRUGU BEOGRAD—ZAGREB¹

Radi znanja

Hrvat. generalštab. operativ. odjeljenje

187. Rez. Div.

DEPEŠA

Hitno.

KOMANDANTU JUGOISTOKA, I a²

Radi znanja: Komandantu njemač. trupa u Hrvatskoj³
Komandujućem generalu i komandantu u Srbiji⁴
714 pješ. diviziji
717 " "
718 " "
369 " "
SS - diviziji Pr nz Eugen

IZVJEŠTAJ O STANJU OD 23 SIJEČNJA 43.

- I a) Pojačana djelatnost bandita u Sremu.
Napad jačih komunističkih snaga⁵ na glavnu prugu na otkjenu Novska—Nova Gradiška.
Podilazak komunističkih snaga⁶ željez. pruzi Zagreb—Karlovac.
- I b) *Grupa Zapad*: Nema naročitih događaja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23/1—30, k. 17. U gornjem desnom uglu dopisano: „Izvještaj 187 njem. div. od 23/I“ a ispod toga: „23/I D“ (paraf generala Dragojlova, načelnika Operativnog odjeljenja Glavnog stožera domobranstva).

² Komandant je bio general Alexander von Löhr. Sjedište komande bilo je u Solunu. Njoj su bile potčinjene sve njemačke i kvislinške snage na Balkanu, kao i Jedanaesta talijanska armija.

³ General Lütters. Sjedište komande u Zagrebu.

⁴ General Bader

⁵ i ⁶ Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske i Prvi NOP odred Treće operativne zone. O ovim napadima vidi dok. br. 65, 72, 76, 77, 78, 79, 80, 85, 86, 93 i 118.

⁶ Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada

- I b) *Grupa Istok*: 22 siječnja komunistički prepad⁷ na Kuti Trnjanski (10 km istočno-sjeveroistočno od Broda). Zapaljeno opštinsko nadleštvo. Jedna partizanska udarna brigada, navodno 2000 ljudi, na maršu od Voćina u pravcu Kamenskog⁸ (15,5 km sjeverozapadno od Slav. Požege) (izvještaj žandarmerije iz Nove Gradiške). Skupljanje manjih partizanskih grupa na prostoru Rajića (7 km zapadno-sjeverozapadno od Okučana) i Paklenice (7 km zapadno od Rajića). Skupljanje partizana u Sr. Lipovcu (10 km južno od Slav. Požege) (izvještaj mještana).
- I b) *Štab za obezbjeđenje željez. pruga*: Noću od 22 na 23 siječanj napad jačih komunističkih snaga⁹ na željezničku liniju Okučani—Nova Gradiška. Navodno oba mjesta posjeo neprijatelj. Upućeni pomoć. oklop. željez. vlak na četvrtom kilometru istočno od Novske naišao na minu. Nije bilo žrtava. Bliže pojedinosti nedostaju, pošto su sve linije počev od Novske prekinute. Jedinica u pripravnosti 187 rez. div. brzovoznim transportom otišla iz Zagreba za Novsku. 1 brd. divizija dobila zapovijest da svim raspoloživim snagama raščisti situaciju na prostoru Okučani—Novska. Javljeno je o živahnoj djelatnosti partizana¹⁰ na prostoru St. Banovci—Belejš—Surduk (oko 22 km sjevero-sjeverozapadno od Zemuna). Uslijed nemanja upotrebljivih rezervi trenutno nije moguće dati pojačanje ugroženom dijelu pruge Stara Pazova—Nova Pazova na glavnoj pruzi Brod—Zemun. Željeznička pruga Brod—Sarajevo očišćena od neprijatelja i opet upotrebljiva za saobraćaj.—
- I b) *Italij. interesna oblast*: Jače skupljanje komunista zapadno od željez. linije Karlovac—Jastrebarsko i sjeverno od Jastrebarskog. 20 siječnja otpočeo pokret Italijana na području akcije „Weiss“¹¹. Atmosfersko stanje: Razvedravanje. Temperatura okonula stepeni. Stanje drumova: Tanak sloj snijega.

Njemač. opunom. general u Hrvatskoj

I a) 8 c 20 pov. br. 429/43

Zgb., 23.I.43

23/I 14 ca D i P

⁷ Vjerovatno vršili dijelovi Slavanskog NOP odreda.

⁸ Odnosi se na Četvrtu diviziju NOV i PO Hrvatske, koja je 16 siječnja izvršila marš pravcem: Voćin — rejon Buča, u vezi s napadom na prugu između Novske i Okučana. Vidi dok. br. 53.

¹⁰ Odnosi se na Sremski NOP odred.

¹¹ Vidi dok. br. 164 i 165.

BR. 174

IZVJEŠTAJ KOMANDE DRUGOG KORPUSA OD 23 SIJEČ-
NJA 1943 GOD. O NAPADU NA KOMUNIKACIJU NOVSKA
—NOVA GRADIŠKA¹

Poverljivo

Prepis

Depeša pov. br. 521/43 od 23.I.

Nemač. opunomoćenom generalu u Hrvatskoj.

Partizani su poseli sve visove pored pruge između Novske i Nove Gradiške². Ukupna jačina oko 1000 ljudi³. Novska se drži, Nova Gradiška također, traži se da se izda zapovest 1 brd.⁴ diviziji da hitno razvije za borbu svoje delove pravcima Lipik—Okučani i Lipik—Rajić.

Komanda 2 hrv. korpusa⁵

Za tačnost prepisa:
potpis nečitak

O.V.D.

25/I 1943

D

Dostavljeno:
Hrvatskom generalštabu

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1—25, k. 17.

² Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske i Prvi NOP odred Treće operativne zone izvršili su, noću 22/23 siječnja, napad na neprijateljska uporišta duž komunikacije Novska—Nova Gradiška. Vidi dok. br. 173.

³ Divizija je imala oko 3.000 boraca.

⁴ Odnosi se na ustaško-domobransku Prvu gorsku diviziju.

⁵ Odnosi se na Drugi domobranski zbor, čije se zapovjedništvo nalazilo u Slavonskom Brodu. Zapovjednik je bio general Iser.

BR. 175

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJ-
STVIMA SOPSTVENIH I NJEMAČKIH JEDINICA U OPE-
RACIJI „WEISS“ 22 I 23 SIJEČNJA¹

PREDMET:

TELEGRAM

Datum | otpreme
i | prijema: 24 siječnja
čas | 5 časova

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

SUPERSLODI — OPER. ODJELJ.

i, radi znanja,
KOMANDI XI i XVIII ARM. KORPUSA

Br. 1105/Op.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1159
Stiglo 24 sij. 1943-XXI

NOVOSTI U 18 ČASOVA 23 SIJEČNJA

Pokreti ustanika:

- 1) — Utvrđeno je da se jedan bataljon ustanika³ od 300—400 ljudi nalazi između Perjasice (Karlovac MK—AT) i Ruškovca (LI—AV).
- 2) — Javljeno je o pokretu ustanika (oko 2000 naoružanih) iz Korduna u pravcu Žumberka (IH—KI—OK—FG). Taj se pokret dovodi u vezu sa ponovljenom ofanzivnom aktivnošću 4 jurišne brigade⁴ u pravcu Krašića (Samobor NH—BZ) i 13 jurišne brigade⁵ u pravcu Sošica (KI—CK) koja je potisnula četu Sv. Jana (NM—CF)—Slavetić (NH—CF) i ugrožava željez. prugu Karlovac—Zagreb i Karlovac—Ljubljana⁶.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Pečat prijema

³ Dijelovi kordunaškog NOP odreda. Vidi dok. br. 71.

⁴, ⁵ i ⁶ Četvrta NOU brigada i Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ vršile su akcije na području Žumberka i na pomenutoj pruzi. Vidi dok. br. 108.

- 3) — U zoni Ploča (Novigrad OL—EZ) neprijateljske snage otprilike dostižu do 4 brigade sa artiljerijom i minobacačima⁷.
- 4) — U zoni Ljubovo (Gospić NK—NM—FR) izgleda da su 2 bataljona⁸.
- 5) — Druge neprijateljske snage izgleda da se nalaze u zoni Plitvički Ljeskovac⁹ (Gospić Ol—GO).

OPERACIJE U TOKU:

- 1) **Divizija „Lombardia“:** U vezi s telegr. 1016/Op.¹⁰ preciziram da je kolona 137. legije stigla navečer 22. o.m. u Plaški (KI—AF), nakon što se povezala sa sjevernom kolonom divizije „Re“, i danas, 23-eg, nastavila put u pravcu Blata, gdje je stigla ne naišavši na otpor. O izvršenom napadu na Kunić Selo (Ogulin XV—AI) naknadno ćemo izvijestiti.

Sjeverna kolona¹¹ jutros je stigla do Tržića (Karlovac LI—AN) nakon što je savladala 20 prekida od kojih 10 većeg značaja. Nastavljaju se radovi na mostu na rijeci Mrežnica, koji izgleda da će se završiti kroz tri dana.

Strijeljano je 18 ustaničkih jataka, internirano 7 lica, srušeno 110 kuća¹², spaseno nekoliko grla stoke. Nije se naišlo ni na kakav trag partizanima, koji su se vjerovatno povukli dijelom prema Toboliću (Karlovac MH—AI) i Korenici, a dijelom u predio Velika Kapela¹³.

Divizija „Re“: *sjeverna kolona*¹⁴:

Dana 22 o.m. grupa Plaški¹⁵, u pokretu prema sjeveru da bi se povezala sa kolonom 137. legije, naišla je na lak

⁷ Netačno. U rejonu Ploče, sa lijeve i desne strane puta G. Ploča—Udbina, nalazila se samo Deveta NO brigada Šeste divizije NOV i PO Hrvatske.

⁸ Prvi i Drugi bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske i jedna četa Trećeg bataljona Trećeg ličkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

⁹ Na pravcu Vrhovine—Babin Potok—Plitvički Ljeskovac, u rejonu Čudin Klanac, držali su položaje Treći bataljon Druge NOU brigade Devete divizije NOV i PO Hrvatske i jedna četa Trećeg bataljona Trećeg ličkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

¹⁰ Vidi dok. br. 171.

¹¹ Iz sastava divizije „Lombardia“

¹² O zločinima okupatora i njegovih saradnika u toku ove neprijateljske ofanzive vidi dok. br. 170 i 178 i tom V, knj. 13, izvještaj Komande mjesta Ličko Petrovo Selo Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 11 ožujka 1943 godine.

¹³ Pogrešno. Povlačenje jedinica NOV i PO Hrvatske sa pomenutog područja vršeno je u pravcu Tobolića i M. Kapele.

¹⁴, ¹⁵ i ¹⁶ Napadala glavnim pravcem Vrhovine—Babin Potok—Prijeboj—Bihać. „Grupa Plaški“ iz ove kolone napadala iz s. B'ata ka Kunić Selo a „grupa Babin Potok“ napadala pravcem Babin Potok—Prijeboj.

otpor. Zapaljene su kuće odakle je dolazio neprijateljski napad. Zarobljeno je i strijeljano 18 sumnjivih lica. Danas je ta grupa nastavila raščišćavanje zone Plaški.

Grupa Babin Potok¹⁶ izvršila je čišćenje u zoni Čudin Klanac (NK—GO—GM) i artiljerijskom vatrom gađala kola u pokretu na putu Plitvički Ljeskovac (Gospić Ol—GO).

Centralna kolona¹⁷, savladavši jak otpor¹⁸, prešla je zone Mileusnići (Gospić NH—FR), Podovi (MK—FR), Tepšanovac¹⁹ (NH—FR).

Naši gubici: 7 ranjenih. Pobunjenički gubici: 12 mrtvih. 2 strijeljana zarobljenika, 1 zaplijenjena puška²⁰.

Južna kolona²¹: Ove noći²² ustaške jedinice²³ koje su držale položaje u tjesnacu Klanac (Novigrad NO—EZ) otstupile su i povukle se u pravcu Lovinca²⁴ (ON—EQ).

U prvim jutarnjim časovima jedinice „Sassari“ uspostavile su situaciju. Neprijateljski pokušaji da preotmu naše pozicije bili su slomljeni nakon žestokih borbi²⁵. Vatra našeg pješadijskog i artiljerijskog oružja na maloj udaljenosti pokosila je neprijateljske redove.

Naši gubici: 2 ustaše pale, 4 naša ranjena i 3 ustaše²⁶: protivnički: utvrđeno 120 mrtvih, ali gubici su sigurno veći, cijene se na nekoliko stotina²⁷.

¹⁷ Napadala pravcem: Široka Kula—Ljubovo—Bunić.

¹⁸ i ¹⁹ Otpor je pružio Drugi bataljon Druge brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske i jedna četa Trećeg bataljona Trećeg Ličkog NOP odreda. Oko 16 časova na ovaj pravac je prebačen Prvi bataljon iste brigade. Između 17 i 18 časova gore pomenute jedinice izvršile su protivnapad i potisle neprijatelja. Prema tome, na dan 21 i 22 siječnja talijansko-ustaške snage nisu bile na gore pomenutim položajima jer su jedinice Druge brigade i dalje držale Tepšanovac (k. 852) — k. 836 i visove sjeverno od s. Mileusnići. Talijani i ustaše su odbačeni u s. Sjenokos. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

²⁰ Netačno. Gubici ličkih jedinica u ovoj borbi bili su: 1 mrtav i 7 ranjenih. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

²¹ Napadala pravcem Lovinac i Raduč—G. Ploča—Udbina.

²² Odnosi se na noć 22/23 siječnja.

²³ Trideset prva i Trideset druga ustaška bojna

²⁴ i ²⁵ Napad su izvršili Prvi i Treći bataljon Devete NO brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Uslijed jake neprijateljske artiljerijske vatre, kao i vatre pješadijskih jedinica koje su držale okolne visove, naše jedinice su napustile osvojene položaje. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

²⁶ Redakcija nije mogla provjeriti, na osnovu dokumenata, gubitke talijanskih i ustaških jedinica. Međutim, tom prilikom je zarobljeno 16 ustaša, o čemu ovaj izvještaj ništa ne govori. O zarobljavanju ustaša vidi tom V, knj. 12, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

²⁷ Netačno

Opravljen su 4 velika prekida i dvije prepreke koje opkoljavaju Klanac.

Divizija „Sassari“: Dana 22 o.m. stigla je²⁸ na liniju naselja na koti 612 (Knin QK—EO)—Dukići (Tojagići QK—QM—EO)²⁹. Akcije su ometane jakim otporom na lijevom krilu³⁰.

Naši gubici: 1 oficir poginuo; 10 ranjenih, od kojih jedan oficir; dva grla stoke.

Divizijska komanda javila je oko 12 časova danas, 23-eg, da njene trupe nailaze na znatan otpor na cijelom frontu³¹.

Aktivnost avijacije: Nisu se mogla izvršiti izviđanja i predviđena bombardovanja uslijed atmosferskih nepogoda.

U 10.20 časova avion nepoznate narodnosti, u visokom letu, nadlijetao je Turanj (Karlovac NM—BH) u pravcu Belaja (NK—BF).

Operacije njemačkih trupa: Danas, 23 o.m., u popodnevnim časovima, njemačka kolona divizije „Princ Eugen“, savladavši lak otpor, izbila je na Blagajski Pavlovac (Karlovac NK—AN). Jedna četa prešla je most Veljun (Karlovac NK—AR) uputivši se u pravcu Primišlja (Karlovac NK—AN). Nije utvrđeno da li je stigla.

Njemačke trupe, napredujući sa linije Vojnić (PI—AV)—Vrginmost—Petrinja (OM—AX) na koju su stigle sinoć 22 o.m., produžile su pokret danas, 23 o.m., za deset kilometara prema jugu i angažovane su u teškim borbama³².

Trupe divizije „Princ Eugen“ vjerovatno će morati usporiti napredovanje da bi sa lijevim krilom priteklo u pomoć ovoj akciji. Naselja su nađena potpuno bez ljudi, žena i djece.

Nijedan zarobljenik.

Gubici divizije „Princ Eugen“ za posljednjih 48 časova: 25 mrtvih, 75 ranjenih.

Komanda divizije premjestiće se u Rijeku (Karlovac OI—AV).

2) DRUGE ZONE:

Divizija „Lombardia“: 22 o.m. formacije ustanika³³ zauzele su Petrovinu (Samobor NM—CD). Naša kolona, sastavljena od jedne čete pojačana vodom tenkova i potpomognuta

²⁸ i ²⁹ Misli se na kolonu iz sastava divizije „Sassari“ koja je prodirala iz Gračaca ka Bruvnu. Ova talijanska kolona nije stigla do zaseoka Tojagići, u toku 22 siječnja, nego tek sutradan, 23 siječnja.

³⁰ i ³¹ Otpor pružile dvije čete Prvog bataljona Prve NOU brigade Seste divizije NOV i PO Hrvatske.

³² Sa dijelovima Sedme divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

³³ Treći bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“. Vidi dok. br. 108

jednom baterijom, napala je i ponovo zauzela pomenuto mjesto³⁴.

Pobunjenički gubici: utvrđeno 6 mrtvih³⁵.

Jedan ustaški bataljon ponovo je zauzeo Lasinju (Zagreb QK—PN) koju su partizani napustili.

Divizija „Re“: Radovi na uspostavi dionice Josipdol—Plaški brzo napreduju.

OSTALI SEKTORI:

V grupacija Granične straže: U vezi s tel. 1016/Op. preciziram da ustanički gubici utvrđeni pri raščišćavanju ruševina kod Sv. Mateja iznose 7 mrtvih.

XIV obalska brigada: Jučer, 22 o.m., iz naselja Šmrika (US—QR) ustanici su odveli 6 lica.

Min. temperatura: u zoni „Lombardia“ + 6 stepeni; u zoni „Re“: Plaški —4; druge zone + 5. Prolaznost puteva: u zoni „Lombardia“: saonicama u zoni Delnice, Vrbovsko; u drugim zonama: automobilima s lancima. U zoni „Re“: automobilima s lancima uslijed leda.

Visina snijega: u zoni „Re“ — Plaški i Vratnik 10 cm. U zoni Otočac—Gospić gotovo nestao.

GENERAL GLORIA

³⁴ Netačno. Vidi dok. br. 108.

³⁵ Netačno. Dijelovi Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ nijesu uopće imali gubitaka. Vidi dok. br. 108.

ANALIZA RADA DIVIZIJA „LOMBARDIA“, „RE“ i „SAS-SARI“ U OPERACIJI „WEISS“ ZA PERIOD OD 20 DO 23 SIJEČNJA 1943 GOD. IZVRŠENA OD STRANE ŠTABA VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ 23 SIJEČNJA 1943 GODINE¹

23 siječnja 1943/XXI

NAŠE OPERACIJE „WEISS“²

20—22 siječnja 1943

1.) — Pojediniosti

Divizija „Lombardia“

— Zakašnjenje generala Fabbri-a pri dolasku u zonu učinilo je da dani 20. i 21. budu skoro sasvim izgubljeni³. Zbog toga je propuštena jedna kombinovana, odlučna i snažna akcija divizija „Lombardia“ i „Re“, koja je mogla zahvatiti neprijateljske glavnine i nanijeti im veliki udarac. Šteta je što je ovo propušteno; još je veća šteta što su se neprijateljske glavnine vratile ka zapadu (Drežnica)⁴.

Na dan 22., dva bataljona lijeve grupe⁵ nalaze se blizu Tržca, a dva desne grupe⁶ kod Plaškog. Veliko je rastojanje između ovih grupa; ali između Ogulina i Oštarija, tj. na temenu ugla, imamo bar dva-tri bataljona sposobna da krenu (uključivši jedan hrvatski bataljon u Oštarijama).

— Prema gore iznetom i prema predviđanjima, cijeni se da je neprijatelj jači i agresivniji zapadno negoli istočno od pruge⁷. Ovo znači da će se nastaviti smetnje na pruzi, da će neprijatelj vršiti napade na garnizone, i da će biti ugrožene polazne baze i pozadine kolona koje napreduju ka istoku.

Prije svega, ovo znači da kolone „Lombardia“, i bar jedan dio lijeve kolone „Re“, ne mogu da nadiru ka istoku prije nego što otklone opasnost na zapadu pošto nemaju dovoljno snage da bi mogle jednovremeno da izvedu obje operacije. S obzirom

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C 3).

² Misli se na učešće talijanskih jedinica u operaciji „Weiss“.

³ Kolona kojom je komandovao general Umberto Fabbri, trebalo je da upadne u Slunj, ali je zakasnila uslijed borbi sa Četrnaestom NO brigadom u rejonu Sv. Arhandel — s. Cerovnik—Kunić Selo—Modruš. Vidi dok. br. 175.

⁴ Odnosi se na Četrnaestu NO brigadu.

⁵ i ⁶ Grupe iz sastava kolone pod komandom generala Fabbri-a.

⁷ Misli se na prugu Gospić—Ogulin—Karlovac—Zagreb.

na ovo, čim Nijemci stignu u Slunj, ili još bolje u Bihać, biće potrebno da im se sve ovo kaže. Stavši, da ne bismo prekršili sporazum⁸, možemo ostaviti, kao što je ugovoreno, 2 bataljona na jugoistočnom frontu, između Slunja i pruge, i dok u pozadnji situacija ne bude razjašnjena nastaviti sa nekoliko bataljona između Babinog Potoka i Prijeboja.

— Detaljno čišćenje zone između Babinog Potoka—Slunja i Bihaća moći će biti izvršeno u drugoj fazi, čim bude otklonjena velika ugroženost zapadno od pruge.

Divizija „Re“

— Lijeva kolona se nalazi između Plaškog (sadejstvo sa divizijom „Lombardia“) i Čudinog Klanca: više-manje prvim dijelom okrenuta prema sjeveru a drugim ka istoku.

— Srednja kolona, kako je dogovoreno, vrši čarkanje istočno od Široke Kule.

— Desna kolona, kako izgleda, vlada tesnacom kod Ploče.

— I ovdje je, u suštini, veoma slabo napredovanje (što je u stvari i dobro, uzevši u obzir krajnje slabo napredovanje Nijemaca). Neprijatelj⁹ je uočen na raznim mjestima: a naročito u središtu (između Ljubova i Turjanskog, u njegovoj staroj zoni prikupljanja). Takođe ima njegovih formacija i s obje strane pruge.

— Ono što bi imala da učini lijeva kolona, rečeno je govoreći o diviziji „Lombardia“: čim Nijemci stignu u Slunj ili Bihać, trebalo bi da sjeverni dio lijeve kolone¹⁰ sarađuje sa Fabricem u kotlini Drežnice, a južni dio da produži sa izviđanjem ka istoku, između Čudinog Klanca i Prijeboja.

— Dobro je da se srednja kolona ne potiskuje naprijed, dok se osjeti dejstvo desne kolone na Bunić (što će se desiti kada dostigne Pečane).

— Južna kolona¹¹, naprotiv, može da bude potisnuta mnogo više unaprijed, gdje joj je osigurana pozadina i gdje jednovremeno nastupa jedina kolona divizije „Sassari“¹², kojoj bi bilo dobro potčiniti južnu kolonu, koja je sada u nadležnosti divizije „Re“, čim dostigne liniju Udbina—D. Lapac i bar donekle uspostavi vezu.

— Pozadina pobuđuje izvjesnu brigu, a naročito garnizoni Medak, Gospić i Lički Osik, koji sačinjavaju naše polazne baze. To što su uzeta 4 hrvatska bataljona umjesto 3 sa italijanskim

⁸ Odnosi se na sporazum koji su u vezi s operacijom „Weiss“, zaključili general Roatta i general Lütters na sastanku održanom 9 siječnja 1943 god. u Zagrebu. O ovome vidi tom IV. knj. 9, dok. br. 229.

⁹ Šesta divizija Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

¹⁰ Ovaj dio kolone divizije „Re“ napadao je iz Javornika pravcem Blato—Kunić Selo.

¹¹ Napadala pravcem Lovinac—G. Ploča—Udbina.

¹² Napadala iz Gračaca pravcem Bruvno—Mazin—D. Lapac.

trupama¹³, pored toga što je to kršenje naređenja, to je i pogreška, i utoliko ozbiljnija što je bataljon dat za pojačanje srednje kolone, koja je najviše izložena, uzeo ovih dana učešća u borbi, a on je, kako je poznato, najviše „rascijepan“¹⁴.

— Što se mene tiče, ne bih propustio da izdam naređenje da se jedan od 4 hrvatska bataljona vrati na polazne baze, tim prije što je desna kolona divizije „Re“ u mogućnosti da bude pojačana iz divizije „Sassari“, koja je svedena na samo jednu kolonu (prema našim posljednjim uputstvima).

Divizija „Sassari“

— Jedina kolona „Sassari“ nalazi se između k. 616 i Bruvna. Odbila je jedan napad na prvom položaju.

— Ova kolona može biti svedena na 5—6 bataljona, ako je potrebno; također je u mogućnosti da efikasno pomogne desnu kolonu divizije „Re“ na pravcu D. Lapac—Udbina (vidi gore). Mogla bi biti potisnuta u dubinu:

— ako nema utisak da će joj se neprijateljske nadmoćne snage naći ispred i na bokovima;

— ako terenske prilike to dopuštaju (nalazimo se u pretežno planinskom zemljištvu, naročito između Bruvna i D. Lapca);

— ako Nijemci uspiju da se učvrste na otcjeku Bihać—B. Petrovac.

— U protivnom, korisno je da se i ova kolona ne ističe mnogo naprijed.

2.) — Da zaključimo: u jednoj situaciji i godišnjem dobu kao što je sada, treba izbjegavati odlučna nastupanja ka istoku, prije nego:

— što se otkloni velika opasnost koja između Ogulina i Lič. Jesenice prijeti zapadu;

— što se dobije tačan utisak o onome što uspijevaju da urade Nijemci.

Z¹⁵

P¹⁶

¹³ U naređenju Petog armijskog korpusa (vidi dok. br. 151) bilo je predviđeno učešće tri ustaško-domobranska bataljona, a učestvovala su četiri. Vidi dok. br. 169.

¹⁴ Razbijen, O tome vidi tom V, knj. 12, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

¹⁵ Paraf pukovnika Zanussi-a

¹⁶ Paraf generala Primieri-a

IZVJEŠTAJ TALIJANSKE VOJNE MISIJE U ZAGREBU OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA NJEMAČKIH JEDI- NICA NA PODRUČJU KORDUNA I BANIJE¹

TELEGRAM

Datum	{	otpreme	
i		prijema	25/I/43
čas			15,30

OD KRALJEVSKE IT. VOJNE MISIJE — ZAGREB
KOMANDI V ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1363
Stiglo: 25 siječnja 43

383 prot.

Situacija dana 23-eg navečer

SS divizija: Zapadna kolona dostigla liniju Nikšić—Vuki-
nić—Šlivenjak (Karlovac AP—NH—NN i AR—OI).

Formacija od oko 500 partizana u povlačenju prema jugu².

Zapadna kolona: jedinice koje su išle iz Vojnića dostigle su
i prešle Miholjsko (Karlovac AT—ON)³.

Ostale jedinice, čisteći Petrovu Goru, dostigle su zonu 8 km
južno od linije Slavsko Polje—Vrginmost.

369. divizija: zauzeti predjeli Topusko—Šaševa (Petrinja
AR—RO).

Jedna brigada partizana⁴ u povlačenju prema jugu.

Dostignute linije: kota 416, kota 855 južno od Brestak—
Vučkovići—Međugorje—Jagnjenovac (Petrinja AP—SI—SL—
SN—SP i AR—SR—TI).

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta (k. 3 C/6).

² Odnosi se na dijelove Sedme divizije NOV i PO Hrvatske, koji
su se povlačili u pravcu V. Kladuše. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Osme
divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943
godine.

³ Poslije jačih borbi sa dijelovima Osme divizije. Vidi tom V, knj.
12, izvještaj Štaba Pete NO brigade Štabu Osme divizije NOV i PO
Hrvatske od 12 veljače 1943 godine.

⁴ Sedma brigada Sedme divizije NOV i PO Hrvatske

3. brdska brigada: zauzima liniju Zlatovići—G. Stupnica—Preradov'ci—Međumajdan (Petrinja TI—AN—AL—AI).

717. divizija: Pokret 2. brdske brigade iz Fajtovci—Na-prelje (Prijedor UM—GK) na jug, ometan otporom partizana⁵ i razrušenim cestama, poslije slomljenog neprijateljskog otpora u zoni Kamičak (Prijedor VO—FR).

Vazдушna aktivnost: Bombardovane zone Veljun (Karlo-vac NM—AR), Crni Potok (Petrinja QM—AR) i Petrinci (Kar-lovac QN—AP).

Izviđanja s obje strane puta Slunj—Bihać—Bos. Krupa—Bos. Novi, gdje se nije naišlo na pokret neprijatelja.

Prispjelo od potpukovnika Corsi.

Pukovnik RE

Podnijeto na uvid Nač. štaba

" " " Pom. nač. štaba

Prepis otposlan Odjeljenju „I“.

B

⁵ Dijelovi Pete bosanske divizije

BR. 178

**IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG PODRUČJA KARLOVAC OD 23
SIJEČNJA 1943 GOD. O ZLOČINIMA NIJEMACA U S. PO-
POVIĆ BRDU¹**

PRIMLJENA

BRZOJAVKA

tek. broj očevid. lista prim. broj.

Broj	Vrsta	Slova	Vrieme	Primljen od Karlovca putem Krugovala	Predat putem	Potpis krugo- javnika
			23/I 11 s 30 m	Vrieme 23/I u 14 s 16 m	Vrieme / u s m	
Službeni podatci:		ŽURNO		Naslov:		

OPERATIVNOM ODJELU²

22. siječnja Njemci streljali u **Popović Brdu** 13 pravoslavaca,
1 lugara Hrvata i 1 ženu Hrvaticu.

Oper. broj 2997 tajno

Dešifrirao u 1915 sati:

satnik Janda

Janda

P³ 23/ D

Min. unut. poslova¹

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23/1—34, k. 17. Redakcija je utvrdila da je ovaj izvještaj poslalo Operativno područje Karlovac.

² Glavnog stožera domobranstva

³ Paraf generala Prpića, zapovjednika Glavnog stožera domobranstva. Ovaj paraf nalazi se na još nekim ustaško-domobranskim dokumentima objavljenim u ovoj knjizi. Redakcija ga neće više objašnjavati.

⁴ Dopisano crvenom olovkom.

BR. 179

**DNEVNI IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. O BOR-
BAMA U REJONU BALTIČA BRDA I BALINCA¹**

ZAPOVJEDNIŠTVO I. DOMOBRANSKOG SBORA

Glav stož odjel
Op. Br. 211/Taj.
U Sisku, dne 23. siječnja 1943.

„Veoma žurno“

Tajno!

PREDMET: Dnevno izvješće
I.D.Z. za 23. siječanj 1943.
do 18 sati.

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA
(Operativni odjel).

Savezno zapovijedi Glst. Op. Br. 3219/Tajno od 9.VIII.1942.,
dostavlja se sljedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1 : 100.000).

1. A. — KRATKA OCIEA SITUACIJE:

Stanje bez promjene

1. B. — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI
O NEPRIJATELJU

Operativno područje grada Zagreba:

Bez događaja.

Operativno područje Petrinjskog zdruga:

III. bojna 369. pukovnije koja je 22. I. o.g. poslije podne zauzela Baltić Brdo i s. Balinac, napadnuta je 23. I. o.g. u 02 00 sata od nadmoćnih neprijateljskih snaga², bačena natrag u pravcu D. Selišta (3½ km jug. zap. Gline). U toku prije

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 23/1—42, k. 17.

² NOP odred Banije i jedan bataljon Sedme brigade Sedme divizije. Vidi dok. br. 67 i 182.

podneva je srednjim svojim djelovima opet izašla pod Baltića Brdo, gdje se i sada nalazi.

II. bojna 369. pukovnije u 12 sati stigla je u Glinu, i upućena preko Oštre Glave (2½ km. juž. od Gline) — Samostan Sv. Nikole—k. 209 (7½ km jug. zap. od Gline) na cesti Glina—Vranograč u svrhu zauzimanja ove crte.

1. haubička bitnica III. topničkog sklopa surađivala je u napadu djelova 369. pukovnije.

Gubitci Njemaca: dosta mrtvih i ranjenih kao i nestalih (i 2 strojnice) tako da III. bojna ima samo dva streljačka sata (izvješće Petrinjskog zdruga).

Vlastitih gubitaka nema.

1. C., 2. i 3. — Nije bilo.

Po nalogu Zapovjednika
GLAVAR STOŽERA,
pukovnik (Klišanić)
Klišanić

BR. 180

**BAZGOVOR NAČELNIKA ŠTABA VIŠE KOMANDE ORU-
ŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ S KOMAN-
DOM PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 23 SIJEČNJA
1943 GOD. U VEZI S DEJSTVOM JEDINICA DIVIZIJE „RE“
I „LOMBARDIA“¹**

OPERACIJE V ARM. KORP.

= Tražio novosti od puk. Petitti-a².

Rekao mi je da je Eks. Gloria³ naredio za sutra:

— 4 bataljona „Fabbri“⁴ da napreduju na Slunj. (Ali, zbog srušenog mosta, neće stići pre 27—28);

— 2 bataljona lijeve kolone „Re“⁵, koji su pomogli Fabbri-a duž željeznice⁶, da ostanu kao snaga u Plaškom, spremni da djeluju na jug, sjever ili zapad;

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 B/31).

² Načelnik štaba Petog armijskog korpusa. O ovome vidi dok. br. 183.

³ General Gloria, komandant Petog armijskog korpusa

⁴ Talijanska kolona iz sastava divizije „Lombardia“, kojom je komandovao general Fabbri.

⁵ Odnosi se na bataljone iz sastava t. zv. Sjeverne kolone divizije „Re“ koja je napadala glavnim pravcem Vrhovine—Čudin Klanac—Prijeboj—Bihać. Prvih dana Četvrte ofanzive, uslijed pritiska Šeste i Četrnaeste NO brigade na prugu Lička Jesenica—Josipdol, ova dva bataljona bila su upotrijebljena na pravcu Javornik—Lička Jesenica—Blata—Plaški—Kunić Selo. Vidi dok. br. 165.

- ostala 2 bataljona lijeve kolone neka nastave da izviđaju između Čudinog Klanca i Prijeboja;
- za ostale kolone zadaci nepromijenjeni.
- = Na kraju, Eks. Gloria bi htio:
 - da kroz 4—5 dana bude u Slunju s Fabbri-em, da ostavi 2 bataljona frontom na jugoistok, prebaci ostala 2 unazad da bi djelovali ka zapadu⁷;
 - da zasad ne ide za Bihać s lijevom krilom „Re“, nego: da i dalje drži 2 bataljona kao snagu u Plaškom, da bi se zatim priključili Fabbri-u kad ovaj počne da djeluje ka zapadu;
 nastavi da izviđa s ostala dva bataljona više na jug od Čudinog Klanca.
- = Izgleda mi, kad bi mogli jednim udarcem čarobnog štapića da se prebace za Slunj, sve bi bilo dobro (moja promemoria)⁸. Ali, kako toga nema, zbog mostova, zašto za to vrijeme lijevo krilo „Re“, umjesto da jedan dio čeka, a drugi dio da dangubi, ne ode na Bihać sa svim svojim bataljonima?

To bi olakšalo Nijemcima i našim kolonama koje su više na jugu⁹, dok se ne bi izložili većem riziku (u Otočcu su druga 2 bataljona u rezervi).
- = Rekao sam sve to puk. Petitti-u, kao moju zamisao, radi toga da Eks. Gloria, ako bude htio, računa s njom. Ali to je zamisao koja ne bi morala da ostane samo moja. =

V. P. 10¹⁰, 23/1/1943/XXI

P¹¹

⁷ Na područje Gorskog Kotara

⁸ Vidi dok. br. 176.

⁹ Odnosi se na kolone iz sastava divizije „Re“ i „Sassari“ koje su napadale pravcima: Lički Osik—Bunić—Korenica, Lovinac—G. Ploče—Udbina i Gračac—Bruvno—Mazin—G. Lapac.

¹⁰ Vojna pošta Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“

¹¹ Paraf generala Primieri-a. Uz ovaj nalazi se još jedan nečitak paraf.

IZVJEŠTAJ KOMANDE DRUGOG KORPUSA OD 23 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA DUŽ PRUGE NOVSKA—NOVA GRADIŠKA¹

Poverljivo

Prepis

Depeša pov. br. 522/43 od 23.I.43.

Nemačkom opunomoćenom generalu u Hrvatskoj, prema dosada primljenim izveštajima izgleda da je linija Paklenica (4 km istoč. od Novske)—Rajić—Okučani—Dragalić—Mašić posjednuta jačim neprijateljskim snagama², sa namerom, da spreče da se pruga dovede u ispravno stanje. Pojediniosti o stanju pruge ne mogu se pribaviti. Ne zna se još ništa o hrvatskim jedinicama za zaštitu pruge između Novske i Nove Gradiške. Predlog: sa hrvatskom brd. divizijom³ napasti preko Novske i Lipika (17 km severozap. od Novske) na Okučane.

Stanje kod Nove Gradiške nepromenjeno. Mora se računati sa neprijateljskim noćnim napadom sa severa i zapada. Delovi 823 bataljona sa pomoć. oklop. žel. vozom iz Broda od 19,00 čas. u pripravnosti za svaki slučaj.

Komanda 2 hrvat. Korpusa

Za tačnost prepisa:

potpis nečitak

O.V.D.

25/I 1943

D

Dostavljeno:

Hrvatskom generalštabu.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1—26, k. 17.

² Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 173.

³ Prva gorska divizija

OBAVJEŠTENJE KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA NJEMAČKIH JEDINICA NA PODRUČJU KOR-DUNA I BANIJE NA DAN 22 SIJEČNJA¹

PREDMET:

TELEGRAM

Datum i čas { odlaz. 24.I.43
{ dolaz. 24.I.43; 7.15

OD V ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI

Br. 371/prot.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1282
Stiglo 24 siječnja 1943 — XXI

SITUACIJA NA DAN 22 SIJEČNJA U 19 SATI

SS divizija:²

Zapadna kolona: Naišla na jak otpor u rejonu Zagorje³ (Karlovac NM—AT) i jugozapadno od Vojnića⁴.

Istočna kolona: dostignuta zona istočno od Vrginmosta i sjeverno od Slavskog Polja (Karlovac QH—AX).

369. divizija:

Zapadna kolona⁵ dostigla visove sjeverno od Balinca (Petrinja RO—AT), gdje se vode jake borbe protiv jakih formacija pobunjenika.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/6).

² Njemačka SS divizija „Prinz Eugen“

³ Otpor pružio jedan bataljon Petnaeste NO brigade i Prvi bataljon četvrte NOU brigade. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Staba Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

⁴ Ovdje su bili dijelovi Pete NO brigade.

⁵ Sastava: 369 puk. Ovaj puk je uveden u borbu 22 siječnja i iz Gline upućen ka jugozapadu sa zadatkom da prodire između puteva Glina—Vrnograč i Glina—Cetingrad. Njegov Drugi bataljon upućen je iz Gline cestom Glina—Vrnograč prema k. 209 (zaseok Hajtić), a Treći bataljon, uz podršku artiljerije, prebacio se sa lijeve na desnu obalu rječice Gline, kod zaseoka Skele, i otpočeo nadiranje pravcem Baltića Brdo (k. 226) — s. Balinac, gdje je došlo do borbe. Opširnije vidi dok. br. 67 i tom V, knj. 13, izvještaj Banijskog NOP odreda Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 3 ožujka 1943 godine.

Na jugoistoku partizani⁶ drže visove između Klasnića i Brestića (Petrinja AP—SL—SN).

3. brdska brigada:⁷ Dostignuta linija Brđani—Gorička—Glavičani (Kostajnica TN—AN—AL—AI), isturene jedinice su zauzele Međumajdan (Petrinja TI—AI).

2. brdska brigada:⁸ Dostignuti predjeli Fajtovci, Naprelje i Milinovići (Prijeđor UM—GK—UQ—FH).

717. divizija: Zauzeti predjeli Mihala i Kamičak.

Vazдушna aktivnost: Uspješna akcija bombardovanja na Žirovac (Petrinja SI—AL) gdje je, kako je javljeno, bila neprijateljska komanda.

Prispjelo od potpukovnika Corsi.

Pukovnik RE

BR. 183

NAREĐENJE KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA DALJA DEJSTVA PODREĐENIH JEDINICA NA PODRUČJU LIKE I KORDUNA¹

TELEGRAM

V. P. 10 24 siječnja 1942—XX. 4.30 sati

OD KOMANDE V ARM. KORPUSA KOMANDI SUPERSLODE

Br. 1089/Op.— S obzirom na našu situaciju, situaciju njemačkih trupa i neprijatelja, naredio sam u pogledu razvoja operativnog ciklusa² u toku idućih dana sljedeće:

- 1)— *Divizija Lombardia*: Lijeva kolona: nastoji da pređe rijeku Mrzina uzvodno od Tržića da bi dejstvovala na Slunj i dijelom snaga olakšala akciju južne kolone koja dolazi od Plaškog.

⁶ Šesnaesta NO brigada Sedme divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

⁷ Treći gorski zdruk

⁸ Drugi gorski zdruk, pridat njemačkoj 717 diviziji. Dejstvovao na području Bosne.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 B/31).

² Misli se na operacije „Weiss“.

2)— *Divizija Re*: predviđajući raniji početak akcije prema zapadu³ o kojoj pod slovom d) glave II dopisa 560 od 15. o.mj⁴.: I i III bataljon 1. pješ. puka, koji tamo treba da učestvuju, neka se prebace od Plaškog u prostor Lič. Jesenica gdje će se zadržati pod uslovom da operišu prema sjeveru ili jugu ili zapadu.

Kolona Angelini: neka zateže u napredovanju istočno od Čudinog Klanca.

Centralna kolona: „Pederzani“⁵: neka pričekava istočno od Nikšića dok južna kolona ne bude dala da se osjeti njena akcija na Bunić.

Južna kolona: ojačana jednim bataljonom div. Sassari, pošto osigura posjedovanje tjesnaca Ploča i ostavi za posadu snage koje će divizija zadržati, ali među kojima mora da bude XXXI ili XXXII hrvatski bataljon, s obzirom na potrebe posade baze, neka nastavi s napredovanjem.

3)— *Divizija Sassari*: neka nastavi svoju akciju⁶.

General Gloria

³ Odnosi se na ofanzivu talijanskih i ustaško-domobranskih snaga u Gorskom Kotaru, koja je bila predviđena za veljaču 1943 godine, poslije „likvidiranja“ jedinica NOV i PO u rejonu Bosanski Petrovac—Kulen Vakuf—G. Lapac.

⁴ Vidi dok. br. 151.

⁵ Nazvana po komandantu puka divizije „Re“.

⁶ Pravcem: Gračac—Bruvno—Mazin—D. Lapac

BR. 184

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA TALIJANSKIH I NJEMAČKIH SNAGA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA PODRUČJU LIKE I KORDUNA NA DAN 22, 23 I 24 SIJEČNJA¹

PREDMET:

Dato na uvid Eks. Robott:²
" " " Nač. štaba
" " " Pomoć. nač. štaba

TELEGRAM

Prepis upućen Op. odjelj., Obavješt. odjelj. i kr. karab.

Datum	{	odpreme
i		prijema
čas		25/I 1943 4.10 časova

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPER. ODJELJ.
i, radi znanja,
KOMANDI XI ARMIJ. KORP.
KOMANDI XVIII ARMIJ. KORP.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1327

Stiglo 25 siječnja 1943—XXI

Br. 1189/Op.

Pokreti ustanika: Partizanska pojačanja u pokretu prema zoni Žumberak⁴ izgleda da pripadaju 7-oj i 14-oj partizanskoj brigadi⁵, koje dolaze iz zone Kunić Selo.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Ova i ostale oznake otisnute su u Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“.

³ Pečat prijema

⁴ Netačno. Nikakova pojačanja sa Korduna nisu slata na Žumberak u ovo vrijeme. Naprotiv, Prvi bataljon Četvrte NOU brigade, koja je od kraja prosinca dejstvovala na Žumberku, prebacio se sredinom siječnja sa Žumberka na Kordun, sa ranjenicima.

⁵ Sedma NO brigada se nalazila 23—25 siječnja na području oko Bihaća, a Četrnaesta u rejonu Saborski—Lička Jesenica.

Ustanici⁶ su zauzeli Hrastje (Samobor OI—CD) i Vrhovac (MK—BZ).

2) Potvrđeno da je Udbina sjedište komande VI partizanske divizije⁷.

I — OPERACIJE U TOKU:

Divizija „Lombardia“: *sjeverna kolona*⁸:

Jučer, 23 o.m., kasno poslije podne, vatreno dejstvo⁹ protiv bataljona u prvom ešelonu u zoni Tržić (Karlovac LI—AN—AP) imalo je za posljedicu tri ranjena. Protuakcija naših trupa natjerala je u bjekstvo neprijatelja, koji je imao neproverene gubitke. Jedno lice je strijeljano.

Očigledno je da je cilj akcije zadržavanje, kako bi se zaštitilo povlačenje neprijateljskih snaga prema istoku.

Nastavljaju se radovi oko uspostave 20 prekida na putevima. Pet ih je od 8 x 2 x 6 m. sa 60 cm³ svaki; dva su druga prekida od 40—45 cm³.

*Južna kolona*¹⁰ usmjerena na Kunić Selo (Ogulin XV—AI), o čemu javlja telegram 1105, nije imala nikakav sukob sa partizanima.

Sinoć, 23 o.m., isturene jedinice¹¹, s tenkovima, stigle su u Tobolić (Karlovac MH—AI) nakon što su savladale lake otpore i prepreke protiv tenkova, te su danas stigle u zonu sjeverno od Milkovića (Karlovac MH—AL) vezujući se taktički sa jedinicama sjeverne kolone, koje su se isturile prema jugu duž rijeke Mrežnice.

Strijeljano je 86 ustanika i simpatizera¹².

Divizija „Re“, sjeverna kolona¹³: grupa bataljona Pagnin¹⁴ iz Plaškog stigla je u Jesenicu, raščišćavajući zonu s jedne i druge strane željeznice, koju je našla napuštenu.

⁶ Dijelovi Drugog bataljona Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“

⁷ Šeste divizije Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske. Informacija tačna.

⁸ Napadala pravcem Tounj—Slunj.

⁹ Vjerovatno od strane dijelova Četrnaeste NO brigade

¹⁰ Napadala pravcem Plaški—Slunj.

¹¹ Sjeverna grupa iz kolone Fabbri

¹² Odnosi se na stanovništvo.

¹³ Napadala glavnim pravcem: Vrhovine—Babin Potok—Prijeboj—Bihać.

¹⁴ Grupa bataljona iz sastava divizije „Re“, nazvana po imenu komandanta jedinice. Ova grupa je iz ž. st. Javornik poduzela napad ka sjeveru, prodrla u ž. st. Lička Jesenica i produžila u Plaški, a sada se prebacuje nazad.

Grupa Angelini¹⁵ izvršila je raščišćavanje u zoni Babin Potok.

Tri su lica strijeljana.

Centralna kolona¹⁶: nakon što je potpuno ugušila neprijateljski protuofanzivni pokušaj¹⁷ dostigla je jučer, 23 o.m., Sedlo Rakići (Gospić NH—FR). Na našoj strani pet poginulih i 17 ranjenih. Na protivničkoj strani su znatni gubici i sada se provjeravaju, a 11 lica je strijeljano¹⁸. Zaplijenjen je jedan puškomitraljez i jedna puška.

Južna kolona¹⁹: u noći uoči 24 o.m. snažni neprijateljski napadi²⁰ protiv naših položaja Debeljak (Novigrad OL—EZ) i kote 728 (Novigrad ON—EZ). Poslije naizmjenične promjene stanja, situacija je potpuno uspostavljena²¹ i naše trupe su zauzele sedla Klanac i Ploča (Novigrad DI—EZ) i naselje Komić (Novigrad PL—EZ).

Stigao je u Lovinac batlajon cr. koš. iz zone Sassari²².

Divizija „Sassari“:

Vijesti koje nisu još stigle dostavićemo naknadno.

Pregled dnevnih gubitaka: naši: pet palih, dvadeset ranjenih; ustanici i jataci²³: 101 strijeljan; zaplijenjen jedan puškomitraljez i jedna puška.

Aktivnost avijacije: nisu se mogli izvršiti zadaci zbog nepovoljnih atmosferskih prilika.

Operacije njemačkih trupa: Četa SS²⁴ nastupa iz Veljuna (Karlovac NK—AR) na Primišlje (koje još nije dostigla) radi stūpanja u vezu sa našim kolonama.

¹⁵ Iz sastava divizije „Re“, nazvana po komandantu Drugog puka iste divizije Giuseppe Angelini-u. Napadala pravcem: Vrhovine—Babin Potok—Prijeboj.

¹⁶ Talijansko-ustaška kolona koja je napadala pravcem: Široka Kula—s. Bunić—Korenica.

¹⁷ Protunapad dva bataljona Druge brigade Šeste divizije je uspio, a neprijatelj je satjeran u s. Senokos. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943. godine.

¹⁸ Iz rejona s. Ramići

¹⁹ Talijansko-ustaška kolona koja je napadala pravcem: Raduč—G. Ploča—Udbina.

²⁰ Napade vršila Deveta brigada Šeste divizije NOV i PO Hrvatske.

²¹ Stanje nije uspostavljeno potpuno kao prije, jer je Drugi bataljon u toku noći uspio da zbaci ustaše sa Vršića (trig. 860). Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943. godine.

²² Riječ je o dolasku jednog bataljona sa područja na kojem je bila dislocirana divizija „Sassari“.

²³ Odnosi se na stanovništvo u naseljima kojima su prolazile talijanske kolone.

²⁴ Iz sastava SS divizije „Prinz Eugen“

Danas, 24-og, njemačke trupe su stigle na četiri kilometra sjeverno od Slunja, koji je u plamenu²⁵.

Usljed prekida mosta na Korani sjeverno od Slunja, predviđa se jedno dva dana zakašnjenja u izvođenju programa.

Druge napredujuće kolone stigle su do tačke ravnjanja Miholjsko (Karlovac ON—AT)—Perna (Petrinja QM—AT).

Štuke su bombardovale zone Slunj, Miholjsko i Blagajski Pavlovac (Karlovac NX—AN).

II — DRUGE ZONE:

Divizija „Lombardia“: hrvatska patrola zarobila u Volavju (Samobor OI—BZ) tri partizana naoružana puškom i ručnim bombama.

Teretni vlak gađan vatrenim oružjem, bez posljedica, na visini Zaluka (Samobor MH—BU).

Željeznička pruga prekinuta u blizini Mahična (Samobor NK—BQ) i uspostavljena danas, 24 o.m.

Noću, uoči 24-og, ustanici napali želj. stražarnicu 386 (Ogulin ZI—BF) i prekinuli liniju u blizini km 583 (Ogulin ZI—BF). Napad odbijen i linija uspostavljena danas, 24-og.

Ostali sektori: Redovna aktivnost patrola.

Prolaznost puteva: saonicama u zoni Delnice i Vrbovsko, u ostalim zonama automobilima pomoću lanaca.

U zoni „Re“ snijeg se topi. Temperatura iznad nule u cijeloj zoni. Snijeg u cijeloj zoni „Re“.

Željeznička pruga uspostavljena je između Josipdola i Vojnovca; radi se između Javornika i Lovinca; u toku je uspostava prekida između Vojnovca i Saborskog.

GENERAL GLORIA

²⁵ Usljed bombardovanja koje su izvršili njemački avioni.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG OPUNOMOĆENOG GENERALA U HRVATSKOJ OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA DUŽ PRUGE NOVSKA—NOVA GRADIŠKA¹

Radi znanja:

Hrvatski generalštab

187 rez. div.

Njemački opunomoć. general u Hrvatskoj

Hitno!

KOMANDANTU JUGOISTOKA

Radi znanja: Komandantu njem. trupa u Hrvatskoj
Komandujućem generalu i komandantu u Srbiji
714 pješ. diviziji
717 " "
718 " "
369 " "
SS diviziji Prinz Eugen

Izvjestaj o stanju od 24 siječnja 43.

- I a) Neprijateljske snage² koje su od 22 na 23 siječanj napale i djelimično posjele željeznič. prugu Nova Gradiška—Novska većim dijelom su odbačene. Sa prostora Novske otpočeo je napad na otsjek između Okučana i Novske gdje se neprijatelj³ još drži na položaju.
- I b) Noć protekla na miru. Neprijatelj⁴ drži visove sjeverno od i sjeverozapadno od Rajića (12 km istočno — jugoistočno od Novske). Njemačko-hrvatska borbena grupa 187 rez. divizije⁵, formirana na prostoru Novske, krenula u napad u svanuće.
- Grupa Istok⁶: U borbama koje su trajale cio dan 23 siječnja odbijeni su većim dijelom neprijateljski napadi,

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24/1—23, k. 17.

² i ⁹ Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske i Prvi NOP odred Treće operative zone. Vidi dok. br. 173.

³ Dijelovi Dvanaeste i Sedamnaeste NO brigade Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 173.

⁴ Dijelovi Sedamnaeste NO brigade

⁵ Glavnina bila dislocirana na području Slavonije, a jedan ojačani puk učestvovao u Četvrtoj ofanzivi u sastavu 369 legionarske divizije.

⁶ Formirana od ustaško-domobranskih i njemačkih snaga. Komanda u Slavonskom Brodu.

započeti na širokom frontu 22 siječnja počev od 22,00 časa, na željezničku liniju između Nove Gradiške i Okučana⁷. Mašić i Trnava (4 i 7 km zapadno od Nove Gradiške) bombardovani su sa uspjehom. Hrvatska pojačanja⁸ stigla su u Novu Gradišku.

Štab za obezbjeđenje željezničkih pruga:

U Okučanima nema neprijatelja. Uspostavljena veza sa Novom Gradiškom, saobraćaj na jednom kolosijeku moguć. Neprijatelj⁹ drži visove sjeverozapadno od Okučana, zapadno i sjeverno od Nove Gradiške. Razaranja na željez. liniji, ukoliko je dosad konstatovano, nisu velika.

Italij. interna oblast:

Ojačani pritisak neprijatelja¹⁰ na prostoru sjeverozapadno, zapadno i jugozapadno od Jastrebarskog (30 km jugozapadno od Zagreba). Na traženje SS-divizije¹¹ da se zaštite komunikacijski putevi, upućena je molba generalu Roatti¹² da preduzme odgovarajuće mjere. Prema hrvatskim izvještajima, komunisti namjeravaju da napadnu Imotski i Zadvarje (15 km istočno od Omiša).—

I c) Željeznička pruga Nova Gradiška—Novska očišćena je od neprijatelja.—

Njemač. opunomoć. general u Hrvatskoj
I a/8 e 20 br. 440/43.

25/I D

P

⁷ Napade vršila Šesnaesta NO brigada Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 173.

⁸ Misli se na ustaško-domobranske jedinice.

¹⁰ Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada. Vidi dok. br. 108.

¹¹ Odnosi se na SS-diviziju „Prinz Eugen“.

¹² Tadašnji komandant Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“

IZVJEŠTAJ KOMANDE DRUGOG KORPUSA OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA DUŽ PRUGE OKUČANI—N. GRADIŠKA¹

Poverljivo

Sopstveni pov. br. 533/42

Gospodinu generalu Dragojlovu²

Prepis

Depešom: Nemač. generalu u Hrvatskoj

Radi znanja: Hrvatskom generalštabu — operativno odeljenje

Jutarnji izveštaj od 24 januara 43.

Ad I a: Jugoistočno Okučana kao i želez. linija Nova Gradiška—Okučani u našim rukama. Slomljen je neprijatelj. otpor između Nove Gradiške i Okučana³, sem kod mesta Bogičevci G. (2 km istočno od Okučana).⁴ Napad na Bogičevce u toku. Južna pruga vaspostavljena. Severni kolosek temeljno razoren na više mesta, pre-rezano turpijom oko 200 telegr. stubova, odvučeno vrlo mnogo telegrafske žice.

Dosad poznati gubici: 9 Nemaca mrtvih. 3 Hrvata mrtva, 16 Nemaca i 4 Hrvata ranjena.⁵

Neprijateljski gubici: 170 mrtvih u Okučanima, 4 mrtva i 2 zarobljena u Dragaliću, kod Mašića i Dragalića od-nešeno je više mrtvih i ranjenih.⁶

Namera: Slomiti otpor kod Bogičevci G. i prodreti od Okučana na zapad.

¹ Prepis originala. pisan na mašini. nalazi se u arhivi Vojnoisto-riskog instituta pod reg. br. 24/1—25, k. 17.

² Načelnik Operativnog odjeljenja Glavnog štaba domobranstva

³ Šesnaesta NO brigada Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske po-vukla se po izvršenom napadu na Dragalić. Vidi dok. br. 86.

⁴ Tu se nalazio Prvi bataljon Šesnaeste NO brigade.

⁵ Netačno. Izveštaj ne govori o 56 zarobljenih ustaša i domobrana. Vidi dok. br. 85 i 86.

⁶ Netačno. Gubici Šesnaeste NO brigade bili su: 11 mrtvih, 12 ranjenih i 4 zarobljena, a Dvanaeste NOU brigade (koja je napadala Okučane): 23 mrtva, 47 ranjenih i 5 nestalih. Vidi dok. br. 85 i 86.

Potpomaganje od strane Brd. divizije od severa prema jugu, kako je to bilo predloženo, nije došlo do izraza.⁷ Korpus ima utisak da je Brd. divizija nepokretna.

Komanda 2 hrvatskog korpusa pov. op. br. 94/43,
načelnik štaba Helbich s. r.
potpukovnik

Za tačnost prepisa:
nečitak potpis
potporučnik

24 I 43 D
P

⁷ O napadima jedinica Prve gorske divizije vidi dok. br. 105.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG DOMOBRANSKOG ZBORA OD 24 SIJEČNJA 1943 GOD. O REZULTATIMA BORBE DUŽ PRUGE NOVSKA—NOVA GRADIŠKA¹

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIJEME:		KOME SE JAVILO:
ZAPOVJEDNIČTVO ZBORA BROD	SATI	2045	
	DAN	24.	
	MJESEC	siječanj	
PRIMIO: Obkop ² , bojnik briks	GODINA	1943.	PREDAO: Nadporučnik Vild

SADRŽAJ

Željeznička pruga Nova Gradiška—Okučani uspostavljena. Pokusna vožnja do Rajića uspjela.

Mjesta sjeverno od pruge očišćena.

24. ov. mjes. po podne skršen zadnji odpor partizana³ kod Mašićskog Brda, k. 246 (6 km sjevero-zapadno Nove Gradiške). Neprijatelj se je povukao u pravcu Širinci — 8 km sjevero-istočno Okučani. Podatci o gubitcima u ovoj borbi nisu još poznati.

Partizanski gubitci 23. i 24. ov. mjes. u području Nova Gradiška—Okučani jesu do sada pronađena 82 mrtva⁴, a plijen 6 pušaka i nešto strjeljiva, jer je neprijatelj sa sobom oružje odvuкао.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24/1—19, k. 17.

² Obkoparski — pionirski

³ Dijelovi Drugog bataljona Šesnaeste brigade. Vidi dok. br. 85.

⁴ Netačno. Vidi dok. br. 85 i 86 i tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Četvrte divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 12 ožujka 1943 godine.

Naši do sada poznati gubici iznose: 4 mrtva, 4 ranjena domobrana, a Njemci imaju 10 mrtvih, 16 ranjenih.

Postaja Dragalić i oko 20 vagona u postaji izgorili.

Brzglasna veza nije do sada uzpostavljena, jer je preko 200 brzoglasnih stupova prerezano i oko 8000 m žice po partizanima odnešeno.

Uzpostavljena je samo željeznička brzoglasna veza od Nove Gradiške do Okučana.

BR. 188

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD. O ZAUZIMANJU BRUVNA¹

PREDMET:

TELEGRAM

Datum	{	otpreme 25.I.43 XXI	10.00
		prijema 25.I.43 XXI	11.45 sati

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1345 Stiglo 25 siječnja 1943

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI

Br. 1192 Op.

Nastavak telegrama br. 1189/Op., današnji datum.

Javljam da je kolona divizije „Sassari“ stigla u Bruvno (QM—QO—EU) poslije izdržanih znatnih otpora na cijelom frontu².

Naši gubici preko 60 što mrtvih što ranjenih.

General Gloria 09452401

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/6).

² Borbe vodili dijelovi Prve NOU brigade Šeste divizije. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

**NAREĐENJE ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG SEKTORA OD
25 SIJEČNJA 1943 GOD. O ORGANIZACIJI I RAZGRANI-
ČENJU SEKTORA¹**

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIČTVO
II SEKTORA OBČEG VOJNIČKOG
POVJERENIČTVA
KOD SUPERSLODA

Op. broj 272/Tajno
U Sinju, 25-I. 1943

Broj 40/tajno 1943

Organizacija, zapovijedanje,
i način podnošenja izvije-
šća II. sektoru.—

PREDMET: Nova podjela II zone
na sektore i organizacija zapovijedanja.

ZAPOVJEDNIČTVU I. REONA (oruž. krilo) — **Knin**
ZAPOVJEDNIČTVU II. REONA (III. bojna 15. pp.) — **Sinj**
ZAPOVJEDNIČTVU III. REONA (oruž. krilo) — **Omiš**

Obći vojnički povjerenik N.D.H. kod Supersloda brojem 280 od 13. siječnja t.g. podijelio je radi odlaska dijelova savezničke vojske iz pojedinih područja II. zone², zatim radi promjene u rasporedu savezničkih snaga, radi ulaska dosadašnjeg operativnog područja Karlovac pod njegovo zapovjedništvo³, kao i obrazovanja novog zapovjedništva operativnog područja „Lika“ u Gospiću — II zonu na sljedeći način:

- 1.) I. sektor (skraćeno I. zasek Karlovac).
- 2.) Operativno područje „Lika“ (skraćeno Operpod Lika Gospić).
- 3.) II. sektor (skraćeno II. zasek Sinj).
- 4.) III. sektor (skraćeno III. zasek Mostar).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—40, k. 55.

² Odnosi se na dio teritorija NDH koji su držale talijanske jedinice. Na tom području sve ustaško-domobranske jedinice bile su potčinjene odgovarajućim talijanskim komandama.

³ Od 13 siječnja 1943 god. sve jedinice na području Karlovca bile su pod talijanskom komandom.

II. sektor obuhvata prostoriju ograničenu crtom: Stari Grad—Lovinac—Jankovića Vrh—Donji Lapac (sve izključno)—Gornji Lapac—Bos. Grahovo (sve zaključno)—Glamoč—Šuica—Prisoje—Studenci—Zagvozd (sve isključno)—Makarska (zaključno)—morska obala sa Bračom i Hvarom (zaključno).

Zapoviednik II. sektora je zapoviednik popunidbenog zapovjedništva Sinj, pješački pukovnik Vidas, sa sjedištem u Sinju.

Zapoviedniku sektora podređene su sve naše oružane postrojbe (domobranstvo, ustaška vojnica, željeznička vojnica, oružništvo, milicija i t.d.) u taktičkom i zapoviednom pogledu. Po ostalim pitanjima dotične postrojbe ostaju podređene svojim organskim zapoviednicima.

Preko zapoviednika sektora sve su naše oružane snage na području II. sektora podređene zapoviedniku XVIII Armijskog Korpusa, odnosno odgovarajućim ital. zapoviednicima divizija.

Niti jedan pokret, niti akcija naših postrojbi ne može se vršiti bez znanja i odobrenja odgovarajućeg tal. zapovjedništva.

II. sektor dielim na 3 (tri) reona i to u sljedećim granicama:

II. reon zapadna granica: istočna granica I. reona.

istočna granica: Veliki Šator (1872)—Golo Brdo (1681)—Golubovina (1056)—Peulje (isključno)—kota 910—Strmac (1203)—Borova Glava (1265)—Debelo Brdo (1332)—Pršut (1249)—Jančija Glava (1584)—Suho Polje—Tutnjevin (712)—Bat (1207)—Kunica (1101)—Maglaj (1070)—Konjska Glava—Veliki Vrh (1305)—Jarenjak (1283)—Turljače (1342)—Veliki Vrh (966)—Crivac (izključno)—kota 769—Oštruljak (462)—Grad na (487)—Plišivica (548)—Moseć (512)—Glavica (332)—Crljeni Grmi (380)—Gradina (344)—Papića Brieg (409)—kota 526—Velika Trečanica (602)—Sveti Nafor (208)—Divulje.

II. reon zapadna granica: istočna granica I. reona.

istočna granica: Borova Glava (1290)—s. Zagoričina—Prisoje (izključno)—Studenci (izključno)—Medov Dolac—Sidača (849)—kota 653—Trbotar (592)—Gornji Katuni (zaključno)—Golo Brdo (451)—Podine (izključno) (618)—Oblik (641)—Greda (653)—Brdo (749)—Grečica (454)—Ogrena (655)—kota 642—Sv. Jure (1318)—kota 1206—Betajna (1197)—Lukaj (1000)—Ljute Kame (1340)—Mosor (1330)—Javorska (1272)—Ljubljana (1261)—Plišivac (1077)—Debelo Brdo (1043)—kota 629—Mravince (izključno)—Solin (izključno).

III. reon zapadna granica: istočna granica II. reona.

istočna granica: istočna granica II. sektora.

Zapoviednik I. reona je zapoviednik oružničkog krila u Kninu oruž. nadporučnik Bratanić Ive.

Zapoviednik II. reona je zapoviednik III. bojne 15. pp. u Sinju pješ. bojnik Draganić Slavko.

Zapovjednik III. reona je zapovjednik oružničkog krila u Omišu oruž. satnik Bošnjak Petar.

Zapovjednike reona činim odgovornim za organizaciju zapovijedanja do najsitnijih dijelova. Svaki dio mora bezuslovno znati: tko mu zapovijeda *neposredno*, a tko mu je slijedeći predpostavljeni (osobito tamo gdje je oružana snaga sastavljena od milicije, ustaša, oružnika ili domobrana).

Sve postrojbe, u koliko bi tokom vremena došle na područje II. sektora podpadaju pod zapovjedništvo određenog reonskog zapovjednika. Dotični zapovjednik dužan je odmah izvršiti pregled novo pristigle postrojbe i prikupiti i dostaviti slijedeće podatke:

- a) od kuda dolazi postrojba i cilj dolaska;
- b) jačina i naoružanje — po ustaljenom formularu, koji je priložen ovoj zapovijedi;
- c) izpravnost oružja i njegova potpunost; sredstva za održavanja istog;
- d) stanje odjele i obuće; nedostatci;
- e) stupanj izobrazbe, duh i stega;
- f) smještaj;
- g) zdravstveno stanje; čistoća;
- h) da li su stigli svi dijelovi postrojbe; i
- i) prijedlozi; što je učinjeno da se nedostatci odklone i što bi još trebalo preduzeti.

O dolasku postrojbe obavjestiti brzoglasno ili krugovalno odmah ovo zapovjedništvo, a u svemu ostalom detaljno pismeno i žurno.

Ne čekati zapovijedi za sve, već biti brižan za svoje postrojbe u svakom pogledu i uvijek na njih misliti i za njih raditi.

Na svaki način nastojati na smirenju i sređivanju prilika. Upoznati se dobro, kao i sve svoje podređene, sa mojom zapovijedi br. 8/taj. od 8-I-1943. (Glavnog Stana Poglavnika Gsp. br. 2777/tajno od 22-XII-1942).

Sve stariješine kontrolirati da li su na zemljištu — na poslu. Ukazuje na potrebu da zapovjednici reona kao i niži stariješine što češće obilaze svoje postrojbe, da na licu mjesta provjeravaju zapovijedene mjere i da sve nepravilnosti odmah odklanjaju. O svakom obilasku podneti izvještaj.

Suzbijati birokratski način zapovijedanja iz ureda i rad po uredovnom — mirnodopskom vremenu od — do.

Samo osobno zalaganje svih, na zemljištu može dovesti do pozitivnih rezultata.

Organizirati svoju službu izvještavanja, mlađih starijima.

Osobitu pažnju obratiti na sprovođenje doglasne (obavještajne) službe. Svako saznanje treba odmah provjeriti, da nebi bilo iznenađenja.

Za ovo treba imati razgranatu i pouzdanu doglasnu mrežu svojih organa, pa tome pitanju pokloniti punu pažnju. Prema podacima dobivenim od doglasne službe ne treba ostati ravnodušan, jer se ne može procijeniti postojanje ili nepostojanje dobivenih podataka samo na osnovi svoje pretpostavke, da nema ničega po sriedi. Na svaku dobivenu obavijest, ma koliko zvučila nevjerovatno, treba odmah reagirati; t.j. provjeriti je. Dobro organizirana doglasna služba daje zapovjedniku mogućnost dobijanja podataka o jednoj istoj stvari istodobno sa više strana, pa se u ovakvom slučaju može odmah — bez čekanja stvoriti zaključak, te reakcija može biti trenutna bez gubitka u vremenu što je vrlo važno.

Zapovjednici reona provjerit će najžurnije da li postoji plan odbrane za svako, pa i najmanje mjesto. Preduzeti će sve, da se posade dobro utvrde i usposobe za odbranu snagama kojima raspolažemo. Zapovjednici reona podnijeti će mi izvještaj: da li prema situaciji, učinjenim pripremama i t.d. imaju sve sadanje posade mogućnost da se održe a da ne postanu plienom partizana. Da li je njihov ostanak opravdan i da li bi i što u ovom pogledu trebalo poduzeti, a ne samo tražiti pojačanje posade. Pri ovim razmatranjima ne zaboraviti na oružničke postaje. Ovo raspraviti sa odgovarajućim oružničkim starješinama.

S obzirom na podnošenje izvješća

Z A P O V I E D A M :

A) *Izkaz rasporeda sa brojčanim stanjem svih četa* dostavljati bezuvjetno tako da svakog 10. i 25. u mjesecu već budu u ovom zapovjedništvu. Pokazati *sve* postrojbe u *svakoj*, pa i najmanjoj posadi. Osobitu brigu pokloniti točnosti brojčanog stanja i naoružanja, kao i detaljnom rasporedu.

Prednji izkaz dostavljati po priloženom formularu.

B) Da bi ovo zapovjedništvo imalo uvijek jasnu sliku situacije na pojedinim reonima, zapovjednici reona dostavljati će svakog 5., 15. i 25. u mjesecu izvješće sa sliedećim podacima:

1.) *Izvršeni podhvat* u prošlom 10-to dnevnom periodu (samo sa našim snagama, samo sa tal. snagama, kombinirano), u kome pravcu, sa kojim ciljem, način izvođenja, rezultat, gubitci neprijatelja, gubitci naših, talijanskih — četničkih postrojbi. Sve kratko, pregledno i koncizno, bez neposrednih detalja, zaključak o prednjim podhvataima.

2.) *Priedlozi za izvođenje eventualnih podhvata:*

- a) sa kojim snagama;
- b) u kome vremenu;
- c) u kome pravcu i sa kojim ciljem;
- d) način izvođenja — plan akcije;

e) eventualno priključiti šematsku skicu.

3.) *Stanje naših postrojbi:*

a) moral-duh, stega — za svaku postrojbu zasebno;

b) nedostatci: u ljudstvu, opremi, naoružanju, hrani i t.d. — za svaku postrojbu zasebno;

c) šta je poduzeto da se jedinica popuni: kada, na koji način i od koga je što traženo (navesti broj dopisa i kome je upućen).

4.) *Odnos sa savezničkom tal. vojskom:*

a) kakav je;

b) ima li gdje i kakvih nesuglasica;

c) prijedlozi za uklanjanje nezgoda;

d) prijedlozi, da se eventualno ukloni neki od tal. zapovjednika častnika ili dočastnika, *ako se ima pouzdanih i dokumentiranih dokaza*, da rade na štetu naših interesa.

5.) *Podaci o četnicima:*

a) naziv postrojbe, ime zapovjednika;

b) jačina i sastav;

c) naoružanje;

d) sjedište postrojbe, reon rada;

e) podhvati i rezultati;

f) zlodjela — koncizno sa označenjem: tko ih je učinio, kada, prema kome, posljedice, da li je intervenirano kod Italijana: tko, kod koga, kada, kako (ustmeno, pismeno), rezultat intervencije;

g) imena onih četnika i njihovih vođa koji nisu rođeni u našoj državi, kao i onih koji su rođeni u našoj državi, ali očigledno *rade protiv naših interesa*. Sve mora biti *dokumentirano*, jer inače intervencija ostaje bezuspješna.

6.) *Podatci o partizanima:*

a) naziv postrojbe, ime zapovjednika;

b) jačina i sastav;

c) naoružanje;

d) sjedište postrojbe i reon rada;

e) podhvati i rezultati.

Prilikom sastavljanja izvještaja pod 5.) i 6.) imati u vidu i moju zapovied br. 8/tajno od 8-I-1943 (Glavnog Stana Poglavnika Gsp. br. 2777/tajno od 22-XII-1942).

7.) Svakom 10-to dnevnom izvješću *priključiti šematsku grubu skicu* u omjeru 1 : 200000. U njoj ucrtati:

a) *crvenom olovkom* prostorijske koje drže *partizani* (označiti položaje, mjesta postrojbi i njihovih stožera, nazive postrojbi, njihovo naoružanje i imena zapovjednika i t.d.).

b) *plavom olovkom* ucrtati prostorijske koje drže *četnici* (sa istim podacima kao pod a)

c) *zelenom olovkom* ucrtati mjesta koja drže *Talijani* (raspored i jačina snaga sa nazivom postrojbi).

Na prikupljanju i provjeravanju navedenih podataka neprekidno raditi i skicu dopunjavati.

Ovo 10-to dnevno izvješće, navedeno pod B), dostavljati bezuvjetno tako da svakog 5., 15. i 25. u mjesecu već bude u ovom zapovjedništvu.

C.) *Dnevno dostavljati izvješće o stanju prema podacima, prikupljenim u toku posljednjih 24 sata, računajući od 0 do 24 sata. Ovo izvješće obuhvata:*

- a) kratku ocienу situacije;
- b) djelatnost podređenih dielova i pojedinosti o neprijatelju; (ovdje ulaze i vlastiti gubitci, gubitci neprijatelja i plien)
- c) vlastite mjere u odnosu na a) i b);
- d) pokretanje i premještanje vlastitih dielova;
- e) osobiti događaji i mjere van borbene djelatnosti.—

D.) *U žurnim i važnim slučajevima podnositi dnevna brzoglasna, brzojavna ili krugovalna izvješća. U ovim izvješćima obuhvatiti najvažnije događaje kratkim, konciznim, telegrafskim stilom. Zabranjujem slanje dugačkih krugovalnih brzojavki.*

Stavljam van krieposti sve moje zapoviedi koje se kose sa ovom zapoviedi.

Prema prednjoj zapoviedi odpočeti rad odmah, a prva izvješća dostaviti tako, da budu u ovom zapovjedništvu 1-II-1943.

Primitak zapoviedi pismeno potvrditi.

Svim, pa i najmanjim postrojbama svog reona dati do znanja potrebno iz ove zapoviedi, naročito u pogledu zapoviedanja i dostavljanja izvještaja.

Striktно držati se ove zapoviedi.

Zamjenik zapovjednika
podpukovnik (Potočnik)
Potočnik

BR. 190

**IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG PODRUČJA KARLOVAC OD 25
SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU NA DRAGANIĆE¹**

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME:	KOME SE JAVILO:
Pukovnik Tomašević	SATI 21.20	
	DAN 25	
	MJESEC siečanj	
PRIMIO: Bojnik Orrasch	GODINA	PREDAO: Bojnik Orrasch

SADRŽAJ

Kod Karlovca vrlo teška situacija. Neprijatelj probio položaj kod Draganića². Jedna bojna upućena je u toku današnjega dana u pravcu Volavje. Sa talijanskim pojačanjima pokušat ćemo popraviti situaciju oko Draganića. Spoj sa Draganićima još imamo. Molim najžurnije pojačanje iz Zagreba.

Po nalogu g. Generala Dragojlova nazvao sam puk. Tomaševića i uputio ga, da se odmah javi brzoglasno g. Generalu. 22.35 23.10: i da nazove g. Generala po drugi puta između 23.30 i 23.45.

Bojnik Orrasch

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1—50, k. 17.

² Odnosi se na napad Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ i Četvrte NOU brigade na neprijateljsku posadu u Draganićima i na rušenje pruge i ceste Zagreb—Karlovac u rejonu Draganića. Vidi dok. br. 108.

BR. 191

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG PODRUČJA ZA LIKU OD 25
SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA U LIC¹PRIMLJENA
BRZOJAVKA

Broj	Vrsta	Slova	Vrieme	Primljen od Gospića putem krugovalom	Predat putem	Potpis krugo- javnika
			25 I 08 s 50 m	Vrieme 25 I u 11 s 47 m	Vrieme	
Službeni podatci:			Naslov:			

OPERATIVNOM ODJELU

IV. zdruk u napredovanju od *Lovinca* prema *Udbini* poslie žestoke borbe² zauzeo položaj na crti: *Mirkača* (kota 1130)—*Komić* (kota 1028)—*Komača* (kota 1180)—*Trovrh* (kota 1033)—*Kukavec* (kota 984)—*Gostuša* (kota 934)—kota 733 (kota 734)—kota 733 (kota 793). Saveznici³ po zauzeću označene crte pojačali su naše sa jednom bojnom na koti 733 i *Gostuši*

Ostale savezničke snage raspoređene u II. liniji na *Debeljaku* (4000) kota (822) i na koti 631.

Vrščić (*Samograd*) naši dva puta zauzeli i na posliedku morali napustiti⁴.

Od početka akcije zdruk ima 7 mrtvih i 24 ranjena.

Polazim 25. siječnja u diviziju „RE“, jer sa ovim snagama i na ovakav način daljnje napredovanje prema *Udbini* skopčano sa teškim gubicima i posliedicama.

34. Ustaška bojna u napredovanju od *Široke Kule* osvojila je tokom 23. siječnja nakon teške borbe⁵ dobro utvrđen položaj *Tepšanovac* (kota 852)—selo *Srdari*. Neprijatelj noću 23./24.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1—43, k. 17.

² Protiv dijelova Devete NO brigade Šeste divizije

³ Talijani

⁴ Napad na *Vrščić* izvršio je Drugi bataljon Devete NO brigade.

⁵ Protiv Prvog bataljona Druge NOU brigade i jedne čete Trećeg bataljona Trećeg ličkog NOP odreda

siječnja pokušao povratiti ovaj položaj, ali nije uspio⁶. Gubitci bojne do sada: 5 mrtvih i 17 ranjenih.

II. lovačka bojna iz *Vrhovina* napreduje preko *Babin Potoka* i danas stigla u *Čudin Klanac*.

Zadaća joj je prodiranje pravcem: *Plitvički Leskovac*—*Ličko Petrovo Selo*.

Op. broj 66/tajno

OPER= PODR= LIKA.⁷

88

Dešifrirao 25.I u 1945.

(Filković stk. Markić por.)

BR. 192

DNEVNI IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG DOMO-
BRANSKOG ZBORA OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJ-
STVIMA USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH I NJEMAČKIH JE-
DINICA NA PODRUČJU BANIJE¹

ZAPOVJEDNIČTVO I. DOMOBRAANSKOG SBORA

Glav stož odjel

Op. Br. 216 / Taj.

U Sisku, dne 25. sječnja 1943

„Veoma žurno“

Tajno!

PREDMET: Dnevno izvješće
I.D.Z. za 25. I. do 18 sati.—

GLAVNOM STOŽERU DOMOBRAANSKOSTVA.—

(Operativni odjel)

Savezno zapovjedi Glstožera Op. Br. 3219/taj. od 9. VIII. 1942., dostavlja se sljedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

⁶ Netačno. Dijelovi Druge NOU brigade uspjeli su da zbace neprijatelja sa položaja na *Tepšanovcu* (k. 852). Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

⁷ Operativno područje Like

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1—53, k. 17.

1. A. — KRATKA OCENA SITUACIJE:

U taktičkoj situaciji nisu nastupile nikakve naročite promjene, osim prebacivanja jedne partizanske skupine jačine oko 150 ljudi iz Kalnika u Bilo Goru.

2. B. — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Operativno područje Zagreb: Bez događaja.

Operativno područje 1. pješ. div.: Bez događaja.

Operativno područje Petrinjskog zdruga:

Prema izvješću Petrinjskog zdruga:

a.) Djelovi XI. ustaške bojne vršili su razviđanje pravcem: Jandričevo Brdo (4 km. j. od Topuskog)—k. 244 (2 km. s.i. od Jandričevog Brda i duž ceste Topusko—Kladuša do Kam. Mosta (8 km. j.j. zapadno od Topuskog).

b.) 969. pješačka pukovnija izbila je sa dvije bojne na crtu Vranovske Glave (k. 262)—Lončarevac (246)—Vrtljine (5 km. z. od Maje).

Srednja kolona 369. divizije izbila je kod Brubno (16. km. j. od Gline). Borbe su u toku².

Sa 969. pješačkom pukovnijom surađuje jedna naša gorska i jedna haubička bitnica.

c.) Do sada poznati gubitci Njemački kod zauzimanja Baltić Brda 22.I.o.g³: 13 mrtvih, 35 ranjenih i dosta nestalih.

U borbi kod Sv. Nikole (1 km. s. od Vrtline) ubijen je jedan partizanski komandir, 1 komesar i veći broj partizana.

U skladištu je nađena velika količina živežnih namirnica.

1.C. ./.

2. — POKRETANJE I PREMJEŠTAJ VLASTITIH ČETA:

Radi bolje zaštite želj. pruge Križevci—Koprivnica premješten je jedan koturaški sat iz V. Poganca u M. Poganac.

Radi pojačanja četa Lekeničkog odsjeka upućen je danas iz Siska u Buševac 1 sat I. obkopske bojne, kao pokretljiva pričuva Lekeničkog odsjeka.

Savezno s brzoglasnim nalogom zapovjednika skupine West uputila je 1. pješačka divizija pola sata (1/2) 14. sata 1. p.p. iz Bjelovara u Severin.

3. — Nije bilo.

PO NALOGU ZAPOVJEDNIKA
GLAVAR STOŽERA
pukovnik (Klišanić)
Klišanić

² i ³ Vidi dok. br. 67.

BR. 193

IZVJEŠTAJ NJEMAČKE GRUPE ZA VEZU PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 25 SIJEČNJA 1943 GOD. O FORBAMA U KORDUNU I BANIJI¹

Prevod

VIŠA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA-DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br 1386
Stiglo 25 siječnja 1943
godina XXI

NJEMAČKA GRUPA ZA VEZU
PRI VIŠOJ KOMANDI ORUŽ. SNAGA
„SLOV.—DALM.“

3 primjerka

II primjerak

Br. 21/43 Povjerljivo

Položaj, 25.I.1943.

VIŠOJ KOMANDI ORUŽ. SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ (OPERATIVNO ODJELJENJE)

==Sjedište==

Bilten od 23.I.1943.

Hrvatska: atmosferske prilike poboljšane, temperatura oko 0 stepeni. 23/I operacije „Weiss“ su se uspješno nastavile zahvaljujući učešću vazduhoplovnih snaga (poboljšane atmosferske prilike). SS divizija sa zapadnom grupom stigla je u 11 sati u Veljun i uspostavila vezu sa italijanskom divizijom „Lombardia“².

Istočna grupa prodrla je u sjevernu zonu Petrove Gore. Južno od Petrove Gore, neprijateljske koncentracije³ sa uspjehom tučene od strane avijacije. 369. divizija između istočne grupe SS divizije i pojačane grupe za izviđanje. 96 pješadijski puk je

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/4).

² Vidi dok. br. 197.

³ Odnosi se na Petu brigadu Osme divizije koja se toga dana povukla iz rejonu Miholjsko i prebacila na desnu obalu r. Gline, posjednuvši položaje u rejonu s. Dalmatinski Varoš i s. Miljevac sa zadatkom da brani prelaz preko r. Gline kod Vrgaševa Mosta i Madžareva Mosta. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 18 veljače 1943 godine.

prodro između cesta Glina—Cetingrad i Glina—Vranograč, zauzeo Balinac, ali se morao povući zbog protunapada izvršenog u noći između 22-og i 23-eg⁴.

Grupa 187⁵: Napredujući prema Muždeki (kota 370 jugozapadno od Maje), pojačana izviđačkom grupom, nalazi se u borbi u okolini visoravni odmah sjeverno od Brubna⁶.

Grupa 370⁷ u šumama Međugorja (484) koje je napušteno od neprijatelja. 3. hrvatska alpinska brigada prešla je, prema zapadu, liniju Svrakarica—Glavičani ujutro 23.t.mj. Južno odavde grupa 721⁸ napreduje prema Međumajdanu.

Zapadni dio Šamarice još u neprijateljskim rukama. Nije opažen neprijatelj na sektoru 3. alpinske hrvatske brigade. Nedostaju potanji izvještaji od strane 717. pješadijske divizije. Vazdušno izviđanje javilo je grupi 2. alpinske brigade o napredovanju tenkova na putu Sanski Most—Bos. Krupa. Lokalna veza prekinuta — dostavićemo naknadno daljnje vijesti. 749. puk raščišćava zonu zapadno od puta Vrhpolje—Ključ, i dostigao je ciljeve do sada nepoznate.

Potpis: poručnik **Drechsler**

⁴ Vidi dok. br. 67 i 192 i tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Banijskog NOP odreda Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 3 ožujka 1943. godine.

⁵ Ojačani puk njemačke 187 rezervne divizije, pridat 369 legionarskoj diviziji. Napadao pravcem Hrastovica—Bačuga—Drenovac—Maja—Brubno. Glavnina ove divizije bila je angažovana u zapadnom dijelu Slavonije.

⁶ Borbu je vodila Šesnaesta NO brigada Sedme divizije.

⁷ 370 puk 369 legionarske divizije

⁸ 721 puk 714 divizije

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU LIKE I KORDUNA 24 i 25 SI- JEČNJA 1943 GODINE¹

TELEGRAM

V.P. 10, 26 siječnja 1943-XXI
čas _____

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA — OPER. ODJELJ.
KOMANDI SUPERSLODE — OPER. ODJELJ.
KOMANDI XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA-DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1255/op.

Br. 1391
Stiglo 26 siječ. 1943-XXI

NOVOSTI U 18 ČASOVA 25 SIJEČNJA

Pokreti ustanika:

- 1) Javljeno je o pomjeranju znatnih partizanskih snaga iz Tobolića (Karlovac MH—AL) u Kunić Selo (Ogulin XV—AI)²
- 2) Formacije ustanika u pokretu u zoni Juružina (Karlovac KI—AD) bile su tučene od naše artiljerije.
- 3) U pravcu Korenice primijećene su dvije bosanske divizije⁴.

TAČKA PRVA:

OPERACIJE U TOKU:

Divizija „Lombardia“:

U akciji na Tobolić (Karlovac MH—AI), o čemu telegram 1189⁵, bilo je strijeljano 11 razoružanih partizana.

Ostale pristalice bile su ubijene pri raščišćavanju pome-
nute zone i predjela Draga (Karlovac DI—AF), u još neutvr-
đenom broju.

Naš materijal i dokumenti nađeni su.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Pečat prijema

³ U originalu, sa lijeve strane, dopisano rukom: „Znači da su prošli pored naših trupa“.

⁴ Netačno. Vjerovatno se odnosi na povlačenje Osme divizije (Peta i Petnaesta brigada), te Šeste i Četrnaeste NO brigade sa Korduna pravcem Bihać—Korenica.

⁵ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Naše isturene jedinice⁶ stigle su danas, 25-og, u zonu Pri-
mišlje (Karlovac MH—AN).

Divizija „Re“:

— Sjeverna kolona: Grupa Pagnin stara se da raščisti zonu
s obje strane željeznice⁷ i da zaštiti radove na obnovi prekinu-
tih mjesta.

Odredi grupe Angelini, sukobivši se jučer, 24-og, u blizini
kote 828⁸ (Gospić NK—GO) sa partizanskom formacijom⁹ od
oko 400 ljudi, natjerali su je u bjekstvo, sa provjerenim gubit-
kom od pet mrtvih¹⁰.

Na našoj strani tri ranjena.

U toku današnjeg raščišćavanja bilo je ubijeno 15 parti-
zana i uhapšeno 26 lica za interniranje.

— Centralna kolona: Danas, 25-oga, izvršeno je raščišća-
vanje zone Kuzmanovača (Gospić MH—TF). Ubijeno je 36 par-
tizana¹¹.

Zaplijenjen jedan puškomitraljez i jedna puška.

Na našoj strani 3 ranjena.

Južna kolona: U akciji noću uoči 24-og, o čemu govori
telegr. 1189¹², na našoj strani 4 poginula i 11 ranjenih; na ne-
prijateljskoj strani utvrđeno 50 mrtvih¹³.

Jučer, 24-og, poslije podne, četa „Sassari“, sa tenkovima,
u izviđanju duž drumova za Udbinu¹⁴, koji je našla miniran, na-
išla je na znatan otpor od strane protivnika¹⁵, koji snagama
koje se cijene na 4000 ljudi¹⁶, sa automatskim oružjem i arti-
ljerijom, drži izlaz iz sedla Klanac (Novigrad ON—EZ) prema
Udbini i sjeverne visove pomenutog sedla da prepriječi put za
Mogorić (NM—OJ—FG).

⁶ Dijelovi Sedamdeset četvrtog pješ. puka divizije „Lombardia“.

⁷ Između ž. st. Lička Jesenica i Vojnovac

⁸ Čudin Klanac (trig. 828)

⁹ Dvije čete Trećeg bataljona Druge NOU brigade i jedna četa
Trećeg bataljona Trećeg ličkog NOP odreda

¹⁰ Netačno. Talijanski napadi na Čudin Klanac su odbijeni. Na ovim
položajima vođena je borba i sutradan, 25 siječnja, a tek 26 siječnja,
oko 17 časova, Talijani su uspjeli da ovladaju položajima na Čudinom
Klancu. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom
štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

¹¹ U toku 25 siječnja u rejonu Kuzmanovače i na visovima južno
od nje vodio je borbu Prvi bataljon Druge NOU brigade. Bataljon nije
imao gubitaka, sem što je ranjen jedan borac. Vidi tom V, knj. 12, iz-
vještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28
veljače 1943 godine.

¹² Vidi dok. br. 184.

¹³ Redakcija nije mogla da provjeri gubitke Devete NO brigade,
jer ne raspolaže podacima.

¹⁴ U rejonu Tušice

¹⁵ i ¹⁶ Odnosi se na Četvrti bataljon Devete brigade, čije je brojno
stanje bilo oko 220 boraca i rukovodilaca.

Eksplוזija mine onesposobila je tenk i onemogućila da se ponovo vrati. Jedan kamion, oštećen neprijateljskom vatrom, ostao je na putu¹⁷.

Nikakvog gubitka u ljudstvu.

Danas, 25-og, u 19 časova neprijatelj¹⁸ je napao naše položaje¹⁹.

Akcija u toku.

Divizija „Sassari“:

Kao što je javljeno telegramom 1192²⁰, napredovanje divizije nailazi na otpor na cijelom frontu.

Dnevni gubici na našoj strani: 4 poginula i 17 ranjenih, na protivničkoj: 120 mrtvih i 26 interniranih.

Aktivnost avijacije:

Danas, 25-og, bombardovana su i mitraljirana, sa najboljim rezultatima, naselja Plitvički Ljeskovac (Gospić OI—GO), Bunić (OI—FT), Turjanski (NH—GR), Udbina (PN—FL), Mogorić (Novigrad MN—OI—FG).

Izvršena su izviđanja na pravcu isturene kolone pješ. divizija „Re“ i „Sassari“.

TAČKA DRUGA:

OSTALE ZONE:

Divizija „Lombardia“: Radovi na uspostavljanju prekinute željezničke pruge između Hreljina i Gomirja bili su ometani partizanskom vatrom.

Noću uoči 25-og po koji hitac na garnizon Delnice, u cilju uznemiravanja, bez posljedica.

Divizija „Re“: 24 o.m., uveče, vlak koji je dolazio iz Lovinca, sa leševima palih i ranjenicima južne kolone, ispao je iz tračnica, sa lokomotivom i tri vagona između stražarnica 75 i 76 (Novigrad MK—FS), zbog sabotaze od strane ustanika, koji su iz obližnje zasjede odmah djelovali vatrom²¹.

Brzom protivakcijom zaštitne jedinice i intervencijom jedne čete M.V.A.C. iz Medka natjerani su napadači u bjekstvo.

¹⁷ U izvještaju Šeste divizije NOV i PO Hrvatske kaže se da su uništena dva tenka: jedan je uništila nagazna mina, a drugi grupa bombaša Četvrtog bataljona Devete brigade. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹⁸ i ¹⁹ Odnosi se na Drugi bataljon Devete NOU brigade, koji je napadao neprijateljske položaje na Okruglu. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

²⁰ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

²¹ Akciju je izveo Treći bataljon Ličkog NOP odreda, između s. Medak i s. Ribnik.

Patrola za nadzor željeznice između Plaškog i Blata bila je napadnuta vatrenim oružjem od strane ustanika. bez posljedica.

Noću uoči 25-og, ustanici su izvršili prekid na putu između Vratnika (Senj ZR—GZ) i Žute Lokve (TZ—GU), koji je uspostavljen, i prekid pruge uslijed skidanja eksera sa 12 šinskih polja između Gospića i Medka.

OSTALI SEKTORI: Redovna aktivnost patroliranja.

Prolaznost puteva i stanje snijega nepromijenjeni.

Nula stepeni u zoni „Re“ i „Lombardia“.

GENERAL GLORIA

BR. 195

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIKA PRVOG SEKTORA OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU NA USTAŠKO-DOMOBRANSKE SNAGE U REJONU S. DRAGANIĆI¹

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME:		KOME SE JAVILO:
Zapovjednik I sektora pukovnik Tomašević	SAFI	1640	
	DAN	26.	
	MJESEC	siječnja	
PRIMIO: Službujući častnik Topnički potpukov. (Pečar)	GODINA	1943	PREDAO:

SADRŽAJ

25. ovog mjeseca u 0900 sati uvečer napao je neprijatelj² 9. novačku bojnu na crti selo Gornja Kupčina—s.Carski Breg —s. Seljansko Selo.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26/1—40, k. 17.

² i ⁷ U tim borbama učestvovala su Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada. Nikakve slovenačke brigade tamo nije bilo. Vidi dok. br. 108.

Oko 2330 sati neprijatelj³ se probio u selo Draganiće, gdje se je do 0800 sati u jutro razvila ulična borba. Ujedno je neprijatelj⁴ podpuno obkolio 3. sat 9. novačke bojne u s. Gornja Kupčina.

U 0430 26. ovog mjeseca uputio sam pojačanje u jačini 1 1/2 sata i to vlakom do Zorkovca, a od Zorkovca preko Vukšin Šipka za Draganiće⁵.

U isto vrijeme 10. ustaška bojna kod Volavja kreće u pomoć prema Gornjoj Kupčini. Obje pomoćne kolone uspijevaju oko 11 sati da se probiju do obsjednutih.

10. ustaška bojna na taj način degažira posadu Gornje Kupčine pod cieniu velikih vlastitih gubitaka. Konačno oko 1230 sati biva neprijatelj odbačen prema Krašiću⁶.

Od zarobljenih partizana saznalo se da su u toj borbi učestvovala 4. i 13. i slovenska brigada⁷, a sa ciljem, da se probiju u pravcu šuma oko Crne Mlake a potom u Kordun⁸.

Prema izjavi istih zarobljenika treba očekivati ponovni napad s još jačim snagama. Vlastiti gubitci do sada koliko se saznalo 13 mrtvih i oko 20 ranjenih.

Neprijateljski gubitci oko 30 mrtvih⁹. Čete su jako *zamorene*.

P. 26/I

³ Treći bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ i Četvrti bataljon Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 108.

⁴ Bataljon „Joža Vlahović“ Četvrte NOU brigade. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Druge operativne zone politkomesaru Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 5 veljače 1943 godine.

⁵ Vidi dok. br. 108.

⁶ Netačno. Vidi dok. br. 108.

⁷ O ovome vidi dok. br. 108.

⁸ Ukupni gubici Trinaeste i Četrnaeste NOU brigade u ovim borbama bili su: 10 mrtvih i 27 ranjenih. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Druge operativne zone politkomesaru Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 5 veljače 1943 godine.

BR. 196

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA USTAŠKO-DOMOBRAN-
SKE PRVE PJEŠAČKE DIVIZIJE OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD.
O NAPADU NA POSADU U MUČNOJ RIJECI I CAREV-
DARU¹**

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME:	KOME SE JAVILO:
1. pješ. div. ppukov. Švajger	SATI 0900	
	DAN 26.	
	MJESEC siečnja	
PRIMIO: ppukovnik Žmavec	GODINA 1943 ²	PREDAO:

SADRŽAJ

Noćas izvršen napadaj partizana² na Mučnu Rijeku i Carevdar.

U Mučnoj Rijeci uništene skretnice, željeznički most i željezničke zgrade.

U Carevdaru uništeni željeznički blokovi i oko 100 b.b. stubova posječeno.

Uputit će se najvjerojatnije:

Legionarski sat na dio željezničke pruge Carevdar—Le-pavina, a 1. koturaški sat na željezničku prugu u prostoru Sokolovca i Mučne.

Točan raspored javit će se u toku današnjeg dana, budući da zapovjednik divizije³ još nije donio odluku.

Predlaže da se smjeni sa položaja bojnič Kostial, zapovjednik koturaške bojne, budući da se stanje neće popraviti sve dok on bude zapovjednik te bojne.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1—56, k. 17.

² Dvije čete Prvog bataljona Kalničkog NOP odreda

³ Prva pješadijska divizija

BR. 197

DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
 ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJ-
 STVIMA POTČINJENIH JEDINICA NA PODRUČJU LIKE I
 GORSKOG KOTARA 25 I 26 SIJEČNJA 1943 GODINE¹

PREDMET:

TELEGRAM

Prepis upućen Obavješt. odjeljenju Operat. odjelj. i kr.
 karabinjerima.

Datum	{	odašiljanja
i		primitka: 27 siječnja
čas		5.25

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
 SUPERSLODI — OPER. ODJELJENJU
 i, radi znanja,
 XI i XVIII ARMIJ. KORPUSU

Dato na uvid Eks. Robotti-u
„ „ „ Nač. štaba
„ „ „ Pom. nač. štaba

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA-DALMACIJA“ OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1344/op.

Br. 1455
Stiglo 27 sij. god. 1943—XXI

NOVOSTI U 18 ČASOVA 26 SIJEČNJA

Pokreti ustanika:

1. — Javljeno je o prisutnosti bande u *Munjavi* (XT—AN) i koncentraciji neodređenih snaga u *Kunić Selu*² (XV—AI).
2. — Bataljon „Kajo Bunjevac“ izgleda da je u *Bodolu* (IH—GZ).
3. — Uslijed napredovanja naših trupa izgleda da su se ustanici povukli prema Srbu.
4. — *Infiltracija*³ u zoni *Raduč* (NM—OI—EQ) s obje strane puta za snabdijevanje *Medka*⁴ (EX—NH) i *Lovinca* (ON—EQ).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Vjerovatno se odnosi na dijelove Četrnaeste NO brigade i Treći bataljon Kordunaškog NOP odreda.

³ i ⁴ Odnosi se na Treći bataljon Devete NO brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske, koji se noću 25/26 siječnja prebacio na cestu Ra-

— Potvrđena je koncentracija znatnih snaga u *Matmkorenici*⁵ (PI—FX) i *Kamenskom* (Karlovac QM—FR)

PRVA TAČKA:

OPERACIJE U TOKU:

Grupacija Fabbri: Istureni odredi sjeverne kolone, koji su jučer, 25-og, stigli u Primišlje (Karlovac MH—QA), došli su u vezu sa Nijemcima⁶ u 16 časova.

Sjeverna kolona⁷ iz Primišlja i južna kolona⁸ iz Katića (Karlovac MH—MR) nadiru prema Slunju (Karlovac MN—AI). **Divizija „Re“**, sjeverna kolona: Sjeverna grupa raščistila je jučer zonu Lič. Jesenica (Gospić MH—GZ), kot. 712⁹ (Gospić MH—GZ), Saborski (Gospić MK—GZ), Vukelić¹⁰ (Gospić MH—GZ), natjeravši u bjekstvo ustanike¹¹.

Naši gubici dva lako ranjena, kod protivnika utvrđeno je osam mrtvih, a drugi gubici neodređeni. Zaplijenjena su dva karabina, minobacačke granate i ručne bombe.

Jutros je južna grupa¹², ojačana sa XVI bataljonom „M“, koji je stigao kamionima do Gornjeg Babinog Potoka u 10 časova, stigla do naselja *Vukmirovići* (NM—GO) nakon što je svladala jak otpor¹³, koji je dalo 5—600¹⁴ naoružanih ljudi sa mnogo automatskog oružja.

Na našoj strani 5 ranjenih, od kojih dva Hrvata.

Utvrđeno je da je neprijatelj izgubio 14 mrtvih¹⁵. Zaplijenjen je jedan puškomitraljez i jedna puška.

Sjeverna grupa dostigla je danas redovnim putem južnu grupu, ne naišavši na otpor.

Centralna kolona: Jutros u 7 časova zauzet je M. Čardak (NH—FR). Osim gubitaka javljenih jučer, 25-og, telegramom 1255, utvrđeno je da je iščezao jedan pješak. Dnevni gubici: jedan ranjen i dva smrznuta.

duč—Medak. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

⁵ Ovako stoji napisano u talijanskom originalu. Redakcija nije mogla utvrditi na koje se mjesto odnosi.

⁶ Riječ je o zapadnoj grupi njemačke SS divizije „Prinz Eugen“.

⁷ i ⁸ Iz grupacije Fabbri

⁹ Borovi Vrh (trig. 712)

¹⁰ Vukelić Poljana

¹¹ Odnosi se na dijelove Četrnaeste NO brigade.

¹² Iz sastava sjeverne kolone divizije „Re“ koja je napadala iz Vrhovina pravcem: Čudin Klanac—Prijeboj—Bihać.

¹³, ¹⁴ i ¹⁵ Otpor Trećeg bataljona Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske nije savladan, pošto je pomenuti bataljon zadržao položaje na Čudinom Klancu (trig. 828). Brojno stanje Bataljona: oko 250 boraca. Toga dana (25 siječnja) Bataljon je imao samo 1 mrtvog i 1 ranjenog. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

Južna kolona: U toku noći nastavio se neprijateljski napad¹⁶ protiv svih položaja¹⁷ koje su držali i hrabro branili naši odredi.

Jutros u 6.45 časova napad je prestao.

Italijanski gubici: dva ranjena i deset *smrznutih*; hrvatski gubici: dva mrtva i šest ranjenih; neprijateljski: *utvrđeno je 35 mrtvih*¹⁸

Ustanici¹⁹ drže kotu 867 (Novigrad ON—FG), kotu 654 (Novigrad ON—FG) i vrh Trovrh²⁰ (Novigrad PI—EZ)²¹.

Divizija „Sassari“: Jučer je XV bataljon bersaljera izvršio napad na Srb (Knin SI—EO) sukobivši se sa partizanima²².

Kod nas nema gubitaka; kod protivnika utvrđeno *osam mrtvih*.

U toku noći uoči 26 o.m. poneki metak, u cilju uznemiravanja, oko Bruvna (Knin QO—EU) i Dukića (OK—GO).

Naši gubici: 1 mrtav.

Danas je kolona bersaljera²³ stigla do Obradovića (Knin OK—AV) i nastavila prema Rudopolju (Knin OK—EU).

DRUGE ZONE: (*sektor Delnice—Vrbovsko—Ogulin*):

Jučer poslije podne bila je napadnuta jedinica za zaštitu željezničke pruge u Hreljinu²⁴ (XN—AI). Poslata je jedinica iz Ogulina, koja je natjerala u bjekstvo partizanske formacije nakon kratke borbe.

Kod nas nema gubitaka; kod protivnika utvrđeno 11 mrtvih i 47 zarobljenih²⁵.

¹⁶ i ¹⁷ U toku noći 25/26 siječnja Drugi bataljon Devete brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske vršio je napad na talijanske položaje Okrugla (k. 969). Drugih napada na talijanske položaje u ovom rejonu nije bilo. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹⁸ U izvještajima u kojima se govori o dejstvima Šeste divizije NOV Hrvatske nema podataka o gubicima u toku 26 siječnja.

¹⁹ Dijelovi Devete NO brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 28 veljače 1943 godine.

²⁰ Na tom položaju, jedinice Devete NO brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske držale su dva visa: k. 1093 i Trouuru (trig. 1234). Treći vis, Komača (k. 1180), masiva Trovrha držale su talijanske i ustaško-domobranske snage. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 10 ožujka 1943 godine.

²¹ U originalu, u produženju, dopisano: „Sada je teško tuda proći“.

²² Dijelovi Druge proleterske NOU brigade i Prvi udarni bataljon Ličkog NOP odreda

²³ Dva bersaljerska bataljona pridata koloni divizije „Sassari“ koja je napadala pravcem Gračac—Bruvno—Mazin—G. Lapac.

²⁴ Napad izvršili dijelovi NOP odreda Pete operativne zone.

²⁵ Redakcija nije pronašla dokumente koji govore o ovoj akciji, te nije u stanju da provjeri ovaj podatak. Međutim, na osnovu izučavanja dokumenata, dobro nam je poznato da podaci talijanskih komandi o našim gubicima, kao što se vidi i iz ove knjige, nisu gotovo nikada tačni, već preuveličani.

Željeznička pruga na kilometru 541 (Ogulin XN—AV) bila je uspostavljena.

Divizija „Re“: Prošle noći vatra u cilju uznemiravanja u pravcu položaja Gospić, protiv posade Medak, sa kote 634 i kote 611 (NH—EZ), protiv bunkera kod mosta Napojište, jedan kilometar sjeverozapadno od stanice Raduč (NM—EU). Tri iskliznula vagona, o čemu je javljeno telegramom 1255/op. od 25-og o.m., bila su zapaljena od pobunjenika²⁶.

Jutros oko 11 časova autokolona za snabdijevanje, koja se kretala u pravcu Lovinca, bila je napadnuta²⁷ u zoni Visoko²⁸ (NK—EU). Naš prateći vod, spojivši se sa jedinicom M.V.A.C., koja je bila u službi zaštite, zametnuo je borbu, dok je autokolona bila prinuđena da se povuče prema Medku. Komanda južne kolone odredila je da se upute na lice mjesta dvije čete i četa tenkova, a garnizon Medak je uputio dvije čete M.V.A.C. I ove čete su bile napadnute²⁹.

Dosada utvrđeni gubici: 17 palih, među kojima jedan oficir i šest četnika; 9 ranjenih, od kojih jedan oficir i šest četnika. Dalje vijesti javićemo naknadno.

Vazдушna aktivnost:

Danas, 26 o.m., bila su bombardovana, mitraljirana i tučena malim bombama, s najboljim rezultatom, naselja Plitvički Ljeskovac (OI—GO), Turjanski (MH—GK), Bunić (OI—ST), Udbina (PN—FN), Mogorić (NM—OI—FG), Mazin (RH—EZ), Končari (RX—EZ) i Babići (RH—EZ).

Izvršena su izviđanja na pravcu isturenih kolona pješ. divizije „Re“ i „Sassari“. Kontraavionska paljba sa kote 833 (Novigrad OL—FG), kote 1087 (RH—AV) i kote 1147 (QO—EZ).

DNEVNI GUBICI: na našoj strani 18 mrtvih, 17 ranjenih, 1 iščezao, smrznutih 12; na hrvatskoj strani: 2 mrtva, 8 ranjenih; na strani M.V.A.C.: 6 mrtvih, 6 ranjenih. Na protivničkoj strani: 76 mrtvih, 47 zarobljenih.

OSTALI SEKTORI: redovna aktivnost patroliranja.

Prolaznost puteva i stanje snijega: nepromijenjeno.

Temperatura: zona Ploča —12, Gospić, odsjek Otočac —7, Plaški —5, Vratnik —10, Čudin Klanac —15.

GENERAL GLORIA

²⁶, ²⁷, ²⁸ i ²⁹ Noću 25/26 siječnja Treći bataljon Devete brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske prebacio se u pozadinu neprijatelja, na položaje duž ceste Medak—Raduč, i izvršio ove akcije. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKE GRUPE ZA VEZU PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA“ OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA NJE-
MAČKIH I USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH SNAGA¹**

bg.

Prevod²

Povjerljivo

Njemačka grupa za vezu

pri

Višoj komandi oruž. snaga „Slov.—Dalm.“

Br. 23/pov.

Položaj³, 26 siječnja 1943

3 primjerka⁴

drugi primjerak

VIŠOJ KOMANDI ORUŽ. SNAGA „SLOV.—DALM.“

— operativno odjeljenje —

Sjedište⁵

Izvještaj od 24-I-1943.

Z⁶

Hrvatska: Široko⁷, putevi klizavi, navala bujica, slaba vidljivost. Operacije „Weiss“: I pored nezgodnih puteva — u pogledu snabdijevanja, velikim dijelom mogućeg samo pomoću stoke — postignuti su uspjesi 23-eg po podne i na dan 24-og. Na pojednim tačkama uporan neprijateljski otpor⁸. Neprijatelj otstupa zajedno sa masom stanovništva i životinja. SS divizija „Prinz Eugen“ sa zapadnom grupom dostigla Slunj 24-I u 17 časova. Poslije pustošenja mjesta i evakuacije stanovništva, neprijatelj se povlači na jug.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/4).

² Sa njemačkog

^{3, 5} Sušak

⁴ U toliko primjeraka otkucan je ovaj izvještaj.

⁶ Paraf pukovnika Zanussi-a

⁷ Misli se vjetar široko (jugo).

⁸ Toga dana je Peta brigada vodila borbu sa dijelovima SS divizije „Prinz Eugen“ u rejonu Vrgašev Most i s. Miholjsko, u rejonu Veljun, V. i M. Lisac — Prvi i Drugi bataljon Šeste NOU brigade. Vidi dok. br. 122 i tom V, knj. 12, izvještaj Pete NO brigade Osme divizije od 12 veljače 1943 godine.

Istočna grupa je sa svojim zapadnim krilom prešla Petrovu Goru a sa istočnim krilom, poslije borbi, pristupila zauzimanju Perne (8 km južno od Prnjavora), nastavljajući gonjenje ka jugu. Kod Topuskog izvršeno povezivanje sa 969 pukom. Poslije savlađivanja posljednjeg neprijateljskog otpora, 969 puk 369 divizije dostigao spoljnu šumsku zonu južno od Balinca. — Neprijatelj u povlačenju⁹.

Pojačana izviđačka grupa koncentriše se u Maji radi povezivanja na putu Glina, Topusko, Cetingrad. — 189-a grupa vodi borbu sjeverno od Brubna. — Zona 2 km južno od Klasnića očišćena od neprijatelja¹⁰. Grupa 370 puka dostigla liniju Brestik—Vukovići—Međugorje — 395 (istočno od Međugorja) a nije naišla na neprijateljski otpor.

Hrvatska 3 planinska brigada prešla u pravcu zapada liniju Gazajari—Stupnica—Preradovići.

Kod 21. grupe 714 divizije situacija nepromijenjena.

U blizini Naprelja 2. grupa hrvatske planinske brigade 717 divizije naišla na ogromne neprijateljske snage. Nemoguća upotreba tenkova uslijed 16 većih prekida puta. — 737 puk se koncentriše u Sanskom Mostu i biće upotrijebljen protiv neprijatelja u blizini Dabra (zapadno od Sanskog Mosta).

949 puk napada i postepeno osvaja teren u pravcu juga.

Avijacija je na zapadu, na dan 23-I, pomogla napredovanje zapadne grupe SS divizije.— Na dan 24-I izvedeni samo izviđački letovi. Nedostaju vijesti. Borbeni aparati nisu uzlijetali uslijed terenskih teškoća na aerodromu.

Gubici saopšteni svaka tri dana.

Zapadna Bosna: Smanjen neprijateljski pritisak na most kod Bos. Gradiške.— Neprijatelj se povukao na Kozaru noseći sobom mnogo mrtvih i ranjenih. Avijacija je uspješno napadala neprijateljsku komoru na putu Prnjavor—Klasnić.

Istočna Bosna: Situacija nepromijenjena.

Potpisao poručnik
DRECHSLER

⁹ Vidi dok. br. 67.

¹⁰ Vidi tom V, knj. 12, dok. br. 90.

BR. 199

**NAREĐENJE KOMANDE TALIJANSKOG JEDANAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. O DI-
SLOKACIJI JEDINICA ZA ZAŠTITU PRUGE KARLOVAC—
METLIKA I ZA NAPAD NA ŽUMBERAK¹**

POVJERLJIVO
HITNO

RUČNI FONOGRAM

V. P. 46, 26 siječnja 1943/XXI

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1498
STIGLO: 27 siječnja 1943
GOD. XXI

OD KOMANDE XI ARMIJSKOG KORPUSA

KOMANDI PJEŠAD. DIVIZIJE „LOMBARDIA“
KOMANDI PJEŠAD. DIVIZIJE „ISONZO“
KOMANDI PJEŠAD. DIVIZIJE „CACCIATORI DELLE
ALPI“

i na znanje:

KOMANDI SUPERSLODE
KOMANDI V ARMIJSKOG KORPUSA

02/532 Potvrđuju se usmena naređenja.

1) — Do 27 tekućeg izvršiti sljedeći razmjestaj:

U nadležnosti divizije „Lombardia“: — II/51² Ja-
strebarsko
(OL—CD);
— 105³ crne
košulje
Karlovac.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/6).

² Drugi bataljon Pedeset prvog pješadiskog puka

³ Sto peta legija crnih košulja, sastava dva bataljona: Sto četvrti i Sto peti bataljon. Nalazila se u sastavu divizije „Cacciatori delle Alpi“.

U nadležnosti divizije „Isonzo“:

- „Nizza“⁴ za zaštitu željezničke dionice Ozalj (MK—BU) — Metlika;
- III/24⁵ i 85⁶ crne košulje Metlika;
- I/23⁷ Črnomelj.

2) — Zaštita željeznice je povjerena:

- od Metlike do Ozlja diviziji „Isonzo“. Vojna delegacija transporta 602 približice dio sredstava i materijala za opravku linije u Črnomelju.
- od Ozlja do Karlovca i od Generalskog Stola (KI—AH) do Zdenčine diviziji „Lombardia“.

3) — U petak 29 tekućeg izvršiti poznatu akciju⁸ od Metlike, Ozlja, Karlovca, Jastrebarskog na Vovodinu (LI—CD)—Krašić (NH—BZ)—Hrastje (OI—CD).

GENERAL GAMBARA

Za tačnost prepisa:

za PUKOVNIKA NAČ. ŠTABA službeno odsutnog
PUKOVNIK POM. NAČ. ŠTABA

— C. Sartori —
Sartori

⁴ Vjerovatno 215 bataljon crnih košulja „Nizza“ koji se nalazio u sastavu Jedanaestog armijskog korpusa.

⁵ Treći bataljon Dvadeset četvrtog pješadiskog puka divizije „Isonzo“

⁶ Osamdeset peta legija crnih košulja. Sastav i pripadnost višoj jedinici nepoznati.

⁷ Prvi bataljon Dvadeset trećeg pješadiskog puka divizije „Isonzo“

⁸ Odnosi se na napad talijanskih i ustaško-domobranskih snaga na Trinaestu proletersku NOU brigadu „Rade Končar“ i Četvrtu NOU brigadu na području Brlenić—Krašić—Prekrižje. Vidi dok. br. 219 i 223 i tom V, knj. 12. izvještaj Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 4 veljače 1943 godine; izvještaj Druge operativne zone polit. komesaru Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 5 veljače 1943 godine.

BR. 200

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU DALMACIJE U TOKU 25 SIJEČNJA 1943 GODINE¹

PREDMET:

TELEGRAM

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1458
Stiglo 27 sij. 1943
GOD. XXI

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA
SUPERSLODI — OPER. ODJELJENJU
i, radi znanja,
KOMANDI V i VI ARMIJSKOG
KORPUSA

Datum { otpreme
i { prijema 26 siječnja
čas { 23.30 čas.

Br. 1503/Op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 26 SIJEČNJA

Aktivnost ustanika:

Jake grupe², dolazeći sa sjevera, stigle su jučer, 25 o.m., u Golubić (Knin SN—SP—DM—DP); odredi M. V. A. C. povukli su se iz mjesta u pravcu Knina.

U toku su operacije sa odredima iz Knina³.

Izgleda da su se jučer, 25 o.m., kod Vukovića (Makarska XL—BF) desili jaki sukobi između hrvatskih odreda iz Imotskog i ustaničkih formacija⁴, sa gubicima na objema stranama.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/9).

² Druga proleterska NOU divizija, ojačana sa Kombinovanom brigadom Grahovskog sektora i dijelovima Ličkog NOP odreda.

³ Odnosi se na protunapade talijansko-četničkih jedinica iz Knina u pravcu Strmice.

⁴ Odnosi se na dijelove Četvrte (dalmatinske) NO brigade.

Sektor „Zara“:

Odred u izviđanju zarobio je jučer kod Benkovca (Novigrad OI—DL) i strijeljao jednog partizana naoružana sa dvije puške i pištoljem.

Sektor „Bergamo“:

Jučer, 25 o.m., započeta je, sa hercegovačkim odredima dodijeljenim diviziji i sa M. V. A. C. popa Đujića⁵, operacija protiv zone Vrljika.⁶ Kolona M. V. A. C. popa Đujića, dolazeći iz Knina, dostigla je kotu 825 (Sekavica) (Šibenik TL—CS) ne naišavši na jak otpor. Hercegovci⁷ pod komandom majora Bačevića, koji su krenuli iz Knina, stigli su jutros do Crne Glavice (Knin TI—DL), savladavši jak otpor⁸, i lagano su napredovali; odredi pod komandom divizije, dolazeći iz Sinja, rasporedili su se između Drage (Split UM—CQ), Gradine (Split UM—CO) i Potravlja (UM—UO—CM).

Za vrijeme raščišćavanja zone Skriv (Omiš UQ—AX) zaplijenjene su u pećinama tri lovačke puške, tri pištolja, tri bodeža, čaure eksploziva i razni materijal. Tri lica koja su pokušala da pobjegnu bila su ubijena.

Ustanici⁹, za vrijeme napada na Kučiće (Omiš US—BU—BF), o čemu je izviješteno jučer, 25 o.m., srušili su, izgleda topovskim zrnima i minobacačkim minama, kasarnu hrvatske žandarmerije. Žandarmi se sa svim oružjem i sa 4 ranjena povukli u pravcu Omiša.

Prilikom napada partizani su imali ove provjerene gubitke: 7 mrtvih, 4 ranjena i jednu pušku.

Sektor „Sassari“:

Iz saslušanja zarobljenih proizilazi da odredi koji su zauzeli Bruvno i koji su se zaustavili na dostignutim položajima imaju protiv sebe jednu proleterku brigadu¹⁰ u jačini od 5 ili 6 bataljona.

Sektor „Celere“:

Za vrijeme izviđanja zone Mrdakovica (Žirje PN—CO), gdje

⁵ Četnici popa Momčila Đujića

⁶ Odnosi se na napad četnika (hercegovačkih i Đujićevih) iz rejonu Knina u pravcu Vrljike, i Talijana iz Sinja u istom pravcu. Vidi dok. br. 209 i 221.

⁷ Misli se: hercegovački četnici.

⁸ Otpor je pružio Dinarski bataljon koji je privremeno bio pridat Trećoj dalmatinskoj NO brigadi.

⁹ Dijelovi Mosorskog bataljona

¹⁰ Prva NOU brigada Šeste divizije NOV i PO Hrvatske

se desio sukob o kojemu je javljeno izvještajem od 17 o.m¹¹,
nađeno je pet leševa ustanika.
Vedro. Vjetar sa sjeveroistoka.

GENERAL SPIGO

Dato na uvid Načelniku štaba
" " " Pomoć. Nač. štaba

Upućen prepis Operativ. odjeljenju
" " Obavješt. odjeljenju
" " kr. karab.

BR. 201

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE DRUGOG KORPUSA OD
26 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAMJERAMA JEDINICA NOV
I PO HRVATSKE NA PODRUČJU SLAVONIJE I O BOR-
BAMA KOD SMRTIČA¹**

Depeša komande 2 hrvat. korpusa

HRVATSKOM GENERALŠTABU
(OPER. ODELJENJE)—

Isti tekst: NEM. OPUNOMOĆENOM GENERALU
U HRVATSKOJ
187 REZER. DIVIZIJI.

Poverljivo.

Dnevni izveštaj od 26 januara 43.

Karta 1 : 200.000

Ad I A) Neprijatelj još uvek ugrožava železn. liniju Nova Gradiška—Novska. Mobilizacija partizana na prostoru Slobodna Vlast (19 km severoistoč. od Broda). Potvrđena je namera neprijatelja u pogledu pojačanja njegovih istočnih grupa u Slavanskim planinama i potpunog okruženja Požeške doline, njegove povezanosti sa događajima južno od Save (Motajica) i na kraju u pogledu dalje namere da ugrozi Brod kao najvažniji saobraćajni čvor.

Na prostoru Voćina partizanska delatnost poslednjih dana smanjena je pošto partizani veći deo

¹¹ Vidi dok. br. 157.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 27/1—8, k. 17.

svojih trupa, kako izgleda, bacaju prema jugu. Mora se računati da će partizanske divizije² produžiti u pravcu želez. linije Zagreb—Brod, za sve vreme dok traje akcija u Zapad. Bosni³.

- B) Sakupljanje i mobilisanje partizana na prostoru Slobodna Vlast (19 km severoistočno od Broda) (saslušanje jednog prebeglog partizana i izjave izbeglica). Slavonski otsek: 25 januara u 22,30 čas. partizani⁴ u jačini od 400 ljudi sa dva teška mitraljeza okružili i napali 24 četu 5 peš. puka kod Smrtića (10 km zapadno-severozapad. od N. Gradiške). Noću od 25 na 26 januar između Rajića i Okučana prekinuta veza⁵.

Popodne 26 januara borba jedinica brd. divizije kod Pravosl. Šagovine⁶ (7 km severoistoč. od Okučana).

- C) Napadom dveju četa iz Medara 26. I. u 3,30 čas. oslobođena je iz okruženja 24 četa 5 peš. puka, a neprijatelj⁷ odbačen u pravcu severa. Sopstveni gubici: 2 mrtva, 2 ranjena. Neprijatelj. gubici nepoznati.

Saobraćaj je uspostavljen i odvija se normalno. Telefonska veza još nije uspostavljena.

- D) Potpomaganje akcije brd. divizije i sprečavanje neprijatelj. izvlačenja u pravcu juga, time što će se zatvoriti ovaj pravac. Pružanje pomoći radovima za uspostavljanje telefon. veze Nova Gradiška—Okučani.

Izviđanje i obezbeđenje formiranja aktivnih ustaških bataljona od dosadašnjih bataljona u pripravnosti.

Ad II A) B) C) nema izveštaja.

Ad III A) B)

Komanda 2 hrv. korpusa pov. op. br. 99
načelnik štaba

Helbich, generalšt.pukov.

27/I D

P

² Na području Slavonije bila je samo Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske.

³ Misli se na operaciju „Weiss“.

⁴ Prvi bataljon i jedna četa Drugog bataljona Šesnaeste NO brigade Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 104.

⁵ Odnosi se na rušenje pruge Beograd—Zagreb između Paklenice i St. Grabovca i kidanje t. t. linija koje je izvršila Druga četa Prvog bataljona Sedamnaeste NO brigade Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 94.

⁶ Protiv dijelova Šesnaeste NO brigade

⁷ Drugi bataljon Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 104.

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG OPUNOMOĆENOG GENERALA U HRVATSKOJ OD 26 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA DUŽ PRUGE NOVSKA—NOVA GRADIŠKA¹

Hrvat. generalštabu
oper. odjel.²
staro (događaji 25/1)³

Depeša Njemač. opunomoćenog generala u Hrvatskoj

Hitno. Komandantu Jugoistoka, Ia

Radi znanja: Komandantu njem. trupa u Hrvatskoj

714 pješad. diviziji

717

718

369

SS-diviziji Prinz Eugen

Izvještaj o stanju od 26 siječnja 1943.

Za I a Konstatovano je da se na prostoru između željez. linije Okučani—Banova Jaruga i Lipik—Banova Jaruga još uvijek nalaze jače komunističke snage⁴. Glavna željez. pruga i dalje ugrožena. Pojačani pritisak neprijatelja na željez. liniji Zagreb—Karlovac, na koju su komunistič. grupe već izbile⁵.

Grupa Zapad:

Za I b Ojačani 3 bataljon 4 hrvat. brd. brigade⁶ pod borbom⁷ izbio na visove 5 km južno od Lipika. Hrvatski gubici: 1 ranjen, 6 nestalih. Gubici neprijatelja nisu utvrđeni. Grupa Schaltenbrand pročešljala je naseljena mjesta

¹ Kopija, pisana na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27/1—9, k. 17.

² Na originalu dopisao crnom olovkom

³ Na originalu dopisao crvenom olovkom general Dragojlov.

⁴ Odnosi se na jedinice Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske.

⁵ Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada otpočele su 9 siječnja napad na uporišta duž pruge Karlovac—Zagreb i rušenje pruge. Vidi dok. br. 108 i tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 14 ožujka 1943 godine.

⁶ Treća bojna Četvrtog gorskog zdruga Prve gorske divizije

⁷ Protiv Drugog i Trećeg bataljona Sedamnaeste NO brigade. Neprijatelj je bio odbačen ka Lipiku.

duž drumu Novska—Borovac (5 km sjeverozapadno od Okučana). Uhapšena su 52 komunistička pripadnika i evakuisana u Sisački logor. 1 komunistički strijeljan. Više kuća u Paklenici (4 km istočno-jugoistočno od Novske) spaljeno. Bez sopstvenih gubitaka. Izviđanje na prostoru Samobora od strane alarmne jedinice 187 rez. divizije u Zagrebu. Pri napadu komunista⁸ 23 siječnja jedna grupa jedinice za obezbjeđenje željez. pruge u Paklenici prebjegla⁹ komunistima (izvještaj trupe). Straža za obezbjeđenje željeznice u Dragaliću nestala¹⁰, dok je straža kod Rajića zadržala svoj položaj. Zapadno-sjeverozapadno od Virovitice prekinuta je telefonsko-telegraf. linija na željezničkoj pruzi na dužini od 4 kilometra.

Za I c Za pojačanje Grupe Schaltenbrand 1 grenad. četa 187 rez. divizije premještena je iz Petrinje u Lipovljane (9 km sjeverozapadno od Novske).

Namjera za 26 siječanj: Angažovanje jednog daljeg bataljona hrv. brd. divizije južno od Lipika, napad duž drumu Lipik—Okučani, potpomaganje napada 1 hrv. brd. divizije nastupanjem Grupe Schaltenbrand sa sjevera i preko visova sjeverozapadno od Okučana sa juga.

Za II b 1087 automobilska kolona prebačena je vozom u Petrinju i odatle upućena dalje borbenoj grupi 187 rez. divizije.

Grupa Istok: Bez naročitih događaja.

Za II b 2 batalj. 4 pješ. puka (hrvat.) premješten iz Broda u Osijek.

Za II c Komunisti vrše regrutovanja u mjestima Rozmajerovac, M'linci i Čenkovo (13 i 17 km južno od Našica). Stanovništvo bježi u pravcu Našica. Neprijatelj prijeti paljevinom i ubijanjem onim porodicama čiji članovi pokušavaju da izbjegniju regrutovanje.

Štab za obezbjeđenje željez. pruge: Noću od 25 na 26 siječanj glavna željez. pruga lako je oštećena kod Rajića (20 km zapad.—sjeverozapadno od Nove Gradiške) miniranjem oba kolosjeka¹¹. Ponovno uspostavljanje saobraćaja vjerovatno 26 siječnja u 9,00 čas.

⁸ Napad vršio Prvi bataljon Prvog NOP odreda Treće operativne zone.

⁹ Posada je zarobljena. Vidi dok. br. 77.

¹⁰ Zarobio ju je Treći bataljon Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 104.

¹¹ Diverziju izvršila Druga četa Prvog bataljona Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 65.

Italijan. interesna oblast: Jače komunističke snage¹² sa sjeverozapada potisnule su hrvatske trupe između Karlovca i Jastrebarskog (15 km jugo-jugozapadno od Samobora) i kod Draganića (10 km sjevero-sjeveroistočno od Karlovca) izbile na željezničku liniju (hrvatski trupni izvještaj).

Atmosfersko stanje: Mjestimično slab snijeg. Jutarnja temperatura minus 5 — minus 10 stepeni. U narednim danima predviđa se dalji pad temperature. Visina snijega 10—15 cm. Drumovi većinom upotrebljivi za saobraćaj.

Opunomoćeni njemački general u Hrvatskoj
Ia/ 8 c 20 pov. br. 487/43
Zagreb 26.1.1943

27/I D

P

¹² Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta brigada Sedme divizije. Vidi dok. br. 108.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG SEKTORA OD 26
SIJEČNJA 1943 GOD. O REAKCIJI USTAŠKO-DOMOBRA-
NSKIH I TALIJANSKIH SNAGA U VEZI S NAPADOM NA
DRAGANIĆE¹**

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIEME:	KOME SE JAVILO:
I. sektor, pukovnik Tomašević	SATI 093	
	DAN 26.	
	MJESEC siečnja	
PRIMIO: general Dragojlov	GODINA 1943	PREDAO:

SADRŽAJ

Stanje ovoga trenutka je sljedeće:

IX. novačka bojna drži s. Draganiće.

1 ½ sata upućeno je iz Karlovca i sada se nalazi u borbi² iztočno od sela Zorkovca.

X. ustaška bojna upućena je od s. Volavje u jugozapadnom smjeru i sada je u borbi³.

Iz Jastrebarskog i Karlovca upućena su talijanska bojna kola sve sa namjerom, da se neprijatelj⁴ koncentrično napadne od Jastrebarskog, Volavja, Karlovca, Draganića i Zorkovca.

Pričuva više nema, budući da Njemci i Talijani ne dozvoljavaju slabljenje postava južno od Karlovca; ovo iz razloga što je neosigurana pozadina četa u podhvatu južno od Karlovca.

26/I D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/1—55, k. 17.

² Protiv Drugog i Trećeg bataljona Trinaeste proleterske NOU brigade. Opširnije vidi dok. br. 108.

³ Protiv dijelova Četvrte NOU brigade

⁴ Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“ i Četvrta NOU brigada, koje su noću 25/26 izvele napad na Draganiće i okolna sela. Vidi dok. br. 98. i 108.

BR. 204

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNA-
ESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 27 SIJEČNJA 1943
GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU KNINA I BRUVNA¹**

PREDMET:

Dato na pregled Načelniku štaba
„ „ „ Pomoć. nač štaba

TELEGRAM

Upućen prepis Obavješt. odjeljenju
„ „ kr. karab.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1524 Stiglo 28 sij. 1943 GOD. XXI

Datum	{ otpreme	
i		{ prijema 27.I.43
čas		

OD KOMANDE XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

SUPERSLODI

i, radi znanja,

KOMANDI V ARMIJ. KORPUSA

„ VI „ „

Br. 1550/Op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 27 SIJEČNJA

Aktivnost ustanika:

Partizanske formacije², naoružane artiljerijom i minobacačima, koje se cijene na nekoliko hiljada, dolazeći sa sjevera, zauzevši Plavno (Knin SL—DR) i Golubić (Knin SN—SP—DM—DP) i opkolivši Strmicu (Knin SR—DR), koja odolijeva pritisku

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/9).

² Druga proleterska NOU divizija, ojačana sa Kombinovanom brigadom Grahovskog sektora. Vidi dok. br. 75.

ustanika od 25 o.m., usmjerene su prema Kninu i prema željez. pruži te ugrožavaju vezu za Gračac. Naređeno je da se vrate odredi M. V. A. C. koji djeluju u zoni Vrlika³ i upućen je u Knin jedan bataljon divizije „Bergamo“ da uspostavi situaciju.

Sektor „Zara“ i „Celere“:

Redovna aktivnost izviđanja i zasjeda.

Sektor „Bergamo“:

KOLONA POPA ĐUJIĆA:

Savladavši slab otpor zauzeta je Vrlika koja je bila evakuisana od partizana.

HERCEGOVAČKA KOLONA:

Sukobivši se između Vršine (Knin TI—TL—DN) i Vršića (Knin TI—DN) sa znatnim snagama ustanika⁴, nije mogla stići do svojih ciljeva.

Gubici Hercegovaca: devet mrtvih i šesnaest ranjenih; protivnički: četrdeset mrtvih.

Zarobljeno i strijeljano 8 partizana.

KOLONA SINJ:⁵

Izvršeni su kratki izviđački napadi i artiljeriska paljba sa položaja rasporeda, o čemu u izvještaju od jučer, 26 o.m.

Po koji hitac iz puške protiv patrole kod Mrta (Šibenik TI—BN) učutkan protivdejtvom. Nema traga onima koji su pucali.

Sektor „Sassari“:

Djelujući odredi izvršili su napade na Krajnoviće (Knin QO—EQ) i Radakoviće⁶ (Knin UC—EU) i nanijeli ustanicima gubitke od tri mrtva i neutvrđenog broja ranjenih.

Mi nismo imali gubitaka.

Za vrijeme drugog napada na Rudopolje (Knin QK—EU) odredi su naišli na jako protivdejtvo⁷ koje je dolazilo iz Stolca (Knin QK—EU). Naši i protivnički gubici nisu dosad utvrđeni. Zaplijenjen je jedan puškomitraljez.

XV bataljon bersaljera, dolazeći iz Zrmanje, izvršio je napad na Srb (Knin SI—EO) ne naišavši na jači otpor.

Rasturio je grupe ustanika, nanijevši im gubitke od osam mrtvih, bez vlastitih gubitaka.

Vedro.

GENERAL SPIGO

³ Odnosi se na hercegovačke i Đujićeve četnike. Vidi dok. br. 209.

⁴ Manji dijelovi Treće dalmatinske NO brigade

⁵ Talijanske jedinice iz sastava divizije „Bergamo“

⁶ Odnosi se na borbe između talijanske kolone iz sastava divizije „Sassari“ i dijelova Prve NOU brigade Seste divizije u rejonu Brvno.

⁷ Drugog bataljona Prve NOU brigade. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Seste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943. godine.

**IZVJEŠTAJ POMOĆNIKA NAČELNIKA SUPERSLODE OD
27 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA DUŽ PRUGE GRA-
ČAC—GOSPIĆ 28, 29 I 30 PROSINCA 1943 GODINE¹**

dst.

V. P. 10, 27 siječnja 1943—XXI²

Predmet: Deblokiranje garnizona Raduč—Lovinac—Ričice i stražarnice 88.—³

Tretira operacije koje je izvršila divizija „Re“ uz učešće trupa divizije „Sassari“ i hrvatskih trupa.

Razmatra:

- situaciju koja se stvorila u zoni Lovinac uslijed akcije partizana⁴ protiv hrvatskih garnizona Sv. Anton—Lovinac—Sv. Rok (savladani);
- partizanske snage koje operišu u zoni: preko 3000 ljudi⁵ sa mnogo automatskog oružja i topova od 75 i 102 mm;
- pritisak koji su te snage izvršile na naše garnizone: stanicu Lovinac i stanicu Raduč;
- situaciju trupa div. „Re“ koje, budući najvećim dijelom angažovane na raznim sektorima, nisu mogle odmah da priteknu u pomoć pomenutim garnizonima;
- bezuspješne operacije koje je u početku vodio hrvatski II lovački bataljon, prinuđen, uslijed ne-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/3).

² U originalu, u desnom gornjem uglu, napisano olovkom: „p. puk. Montemagno“ a iznad toga: „1296“.

³ U originalu, na plavoj ceduljici, koja je nalijepljena na dokumenat, napisano je sljedeće:

„Supersloda“
Načelnik štaba

V. P. 10

29. I. 43

— Razmatranja pod br. VIII — slovo a i b (toga referata) — mogla bi biti objavljena.

— Pod br. IX se ukazuje na dobro držanje hrvatskog
6 II boračkog bataljona uključenog u naš raspored.

P

(Paraš: Primieri)

⁴ i ⁵ Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Brojno stanje: oko 2.500 ljudi.

- prijateljske reakcije, da uspori pokret a zatim da se povuče (26—27 prosinac);
- koncentrisanje u Medak: 2 bataljona — 1 čete minobacača od 81 mm — 1 prateće i 1 baterije od 149/13 i hrvatskih bataljona II lovačkog i XXXI ustaškog (28—29 prosinac);
 - operacije⁶: izvršene sa tri kolone i jednom rezervom, pod komandom pukovnika Pederzani; započete 30 prosinca deblokiranjem naših garnizona: stanice Raduč i stanice Lovinac a završene 31 prosinca deblokiranjem stražarnice 88 i stupanjem u dodir sa jedinicama divizije „Sassari“;
 - preduzete mjere poslije završenih operacija u cilju uspostavljanja željezničkog saobraćaja i čuvanja pruge za vrijeme radova na opravci (koji su trajali do 6 siječnja) od daljeg neprijateljskog ugrožavanja.
- Prave operacije su ustvari brzo završene (2 dana) zahvaljujući koordiniranoj akciji triju kolona za napad i zahvaljujući borbenosti i okretnosti trupa (i hrvatski odredi su ovoga puta bili na visini situacije).⁷

Rezultati:

- pretrpljeni gubici:
- naših odreda: 1 poginuo i 20 ranjenih (od kojih jedan oficir),
- hrvatskih odreda: 5 poginulo (od kojih jedan oficir) i 35 ranjeno;
- nanijeti gubici: 105 mrtvih utvrđeno⁸; 6 zarobljenih, koji su strijeljani;
- zaplijenjeni materijal: 20 pušaka, 2 mitraljeza, 2 minobacača⁹.

Referat o kome je riječ zaključuje se sa nekoliko osvrtu u pogledu:

- zauzimanje Lovinca i Sv. Roka od strane ustanika (izgleda postoji saglasnost stanovništva i hrvatskih snaga);

incidenata koji su se desili u zoni Ričice¹⁰ (obratiti pažnju).—

⁶ Vidi dok. br. 8, 9 i 139.

⁷ U originalu, ispod ovog odjeljka, stavio je svoj paraf pukovnik Zanussi, koji je vjerovatno sastavio ovaj pregled.

⁸ i ⁹ Netačno. Vidi dok. br. 8.

¹⁰ Vidi prim. br. 29 uz dok. br. 139.

DNEVNI IZVJEŠTAJ OPUNOMOĆENOG NJEMAČKOG GENERALA U HRVATSKOJ OD 27 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU SLAVONIJE¹

Depeša Njemač. opunomoćenog generala u Hrvatskoj²

Hitno. KOMANDANTU JUGOISTOKA, I A

Radi znanja: Komandujućem generalu i komandantu Srbije
714 lovačkoj³ diviziji
717 " "
718 " "
369 " "
SS-diviziji Prinz Eugen

Izvjешtaj o stanju od 27 siječnja 1943

Za I a Opća situacija: Zbog prinudnog regrutovanja u srednjoj Slavoniji od strane komunista i prebacivanja jačih komunističkih snaga od Vočina (63 km sjeverozapadno od Slav. Broda) na jug može se očekivati da će neprijatelj pojačati svoj pritisak prema prostoru Požege i prema željezničkoj liniji između Broda i Novske.

Grupa Istok:

Za I b 24 četa 5 hrv. lovač. puka kod Smrtića (10 km zapadno-sjeverozapadno od N. Gradiške) okružena je od strane komunista⁴ (400 ljudi, 2 teška mitraljeza). Ubacivanjem u borbu dviju četa iz Medara (7 km istočno od Okučana) cijela je oslobođena iz okruženja. Neprijatelj odbačen na sjever. Hrvatski gubici: 2 mrtva, 2 ranjena. Neprijatelj. gubici nepoznati.

Za I c Namjera: Potpomaganje grupe Zapad u akciji na prostoru Okučani—Lipik (dnevni izvještaj od 26 siječnja). Zatvaranje obruča radi sprečavanja neprijatelj. izvlačenja ka jugu. Obezbjedenje radova na uspostavljanju veza Nova Gradiska—Okučani.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27/1—2, k. 17.

² U originalu, iznad naslova, dopisano crnom olovkom: „27/28 I hrvatskom generalštabu“ (odnosi se na Glavni stožer Ministarstva domobranstva).

³ Pogrešno stavljeno „lovačkoj“, treba: pješadijskoj.

⁴ Napad na neprijateljsku posadu Smrtić izveo Drugi bataljon Sesnaeste NO brigade, a ostala dva bataljona i jedan bataljon Dvanaeste brigade osiguravali napad. Vidi dok. br. 104.

Grupa Zapad:

Za I b Na prostoru Okučani—Novska bez naročitih događaja. Napad 1 hrvat. brd. divizije sa prostora Pakrac—Lipik u pravcu Okučana samo neznatno napredovao⁵. Noću od 25 na 26 siječanj ponovni komunistički prepadi⁶ na željezničke stanice Mučna Rijeka i Carevdar (6 odnos. 15 km jugozapadno od Koprivnice). Skretničke kuće uništene. Željez. stanica Mučna Rijeka spaljena, oko 100 telegraf. stubova oboreno.

Za I c Za pojačanje Grupe Schaltenbrand upotrebljena četa 130 rez. grenadir. puka (dnevni izvještaj od 26 siječnja) prebačena je iz Petrinje u Borovac (6 km sjeverozapad. od Okučana) a četa 86 rez. pion. bataljona iz Novske u Rajić (12 km jugoistoč. od Novske). Grupa Schaltenbrand ojačana jednim vodom hrvat. brd. artiljerije. 24 oklopni željez. vlak u Okučanima⁷.

Namjera za 27 siječanj⁸. Produženje napada hrvat. brd. divizije ka jugu⁹, sa uvođenjem u borbu više teških oruđa. Grupa Schaltenbrand napada svim raspoloživim snagama preko visova sjeverozapadno od Okučana na sjever.

Štab za obezbjeđenje željez. pruga: Saobraćaj na glavnoj pruži 26 siječnja ponova uspostavljen. Telefonska linija Nova Gradiška—Novska još uvijek prekinuta. Dosada konstatovani gubici u borbama 22 i 23 siječnja: 3 mrtva, 68 nestalih. Folksdojčerska služba rada: 2 mrtva, 2 ranjena. 7 četa 741 puka: 8 mrtvih, 12 ranjenih. Vazduhoplovni građevinski bataljon: 10 mrtvih, 16 ranjenih. Armiska istaknuta centrala: 2 ranjena. Štab 3 bataljona 741 puka Okučani: 4 nestala. Ukupno: 23 mrtva, 32 ranjena, 72 nestala¹⁰.

Atmosfersko stanje: manje do putpuno oblačno sa slabim snijegom u dolini Save. Temperatura minus 5 do

⁵ Sa ovim neprijateljskim snagama vodili su borbe Drugi i Treći bataljon Sedamnaeste brigade. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Sedamnaeste NO brigade Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 10 veljače 1943 godine.

⁶ Akciju vršio Kalnički NOP odred.

⁷ Na originalu, sa strane, dopisano običnom olovkom: „1 gorska“ a ispod toga: „Schaltenbrand (oko 2 bojne) Okučani“.

⁸ Na originalu ova riječ potcrtana crnom olovkom, a sa lijeve strane crvenom olovkom dopisana riječ: „Imavec“ i od nje povučena strelica prema riječi „Namjera“.

⁹ Pravcem Lipik—D. Čaglić

¹⁰ Na originalu, sa lijeve strane, dopisano crvenom i crnom olovkom i mastilom: „Dits! ovo uzeti“ (misli se na podatke o gubicima); zatim dopisano plavim mastilom: „Naši: VIII želj. [eznička] straž. [arska] bojna 3—0—68; razne službe: 2—2—; Njemci: 18—30—4.“

minus 8 stepeni. Dnevni porast temperature. Padavine
će prestati.

Drumovi: većinom čvrst sloj snijega. Visina 10—15 cm,
upotrebljiv za saobraćaj. 28 siječnja očekuje se da će
popustiti.

Njemački opunomoć. general u Hrvatskoj
I a/8 e 20 br. 519/43

Zagreb, 21 siječanj 1943

27/I 8

P

BR. 207

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 28 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJ-
STVIMA POTČINJENIH JEDINICA NA PODRUČJU LIKE,
KORDUNA I GORSKOG KOTARA¹**

PREDMET:

TELEGRAM

Dato na uvid Načelniku štaba

Dato na uvid Pomoćniku nač. štaba

V.P. 10, 28/I/43, časova: 5.30

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA

SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU

i, radi znanja,

XI i XVIII ARMIJSKOM KORPUSU

VISA KOMANDA ORUZANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1430/Op.

Br. 1521

Stiglo 28 sij. god. 1943—XXI

NOVOSTI OD 27 SIJEČNJA U 18 ČASOVA

Pokreti ustanika:

1) Male ustaničke formacije izgubile su se u pravcu Držnice
(Ogulin ZT—ZV—AL).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta (k. 18 A/6).

- 2) Jake grupe ostaju zapadno od željeznice Ogulin—Vrbovsko (Ogulin ZV—BO) sa bazom u Ravnoj Gori (Ogulin ZN—BD) i u okolnoj zoni².
- 3) Utvrđen je pridolazak partizanskih snaga u zonu Kunić Selo (Ogulin XV—AI).
- 4) Javljeno o premještanju 400 partizana iz Saborskog (Gospić MK—GZ) u zonu M. Kapela³ (Gospić LI—GZ).
- 5) Grupa partizana prošle noći izvršila upad na Konjsko Brdo (Gospić LI—FT), vjerovatno da utvrdi prisutnost naših trupa.
- 6) Zapažena je jaka koncentracija na desnom krilu sjeverne kolone div. „Re“, sa pridolaskom od Korenice⁴ (Gospić PI—FX).
- 7) Koncentracija u zoni Kuzmanovača (Gospić NH—FT) i Svračkovo Selo (Gospić OI—FP)⁵.
Infiltracija prema Perušiću⁶ (Gospić KI—FR).

TAČKA 1

OPERACIJE U TOKU

Grupacija Fabbri:

— *Sjeverna kolona:*

Ešelon između mosta Tržić (Karlovac LI—AP—AN) i Slunja (NM—AI) pristupa uspostavljanju trideset prekida puta.

— *Južna kolona:*

Sabrala se u zoni Slunj.

² Na ovom području, tj. zapadno od pruge, nalazio se samo NOP odred Pete operativne zone (izvještaj Štaba Šeste NO brigade Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 1 ožujka 1943 godine).

³ Odnosi se na Treći bataljon Šeste brigade NOV i PO Hrvatske, koji se 26 siječnja, poslije fingiranog napada na Lič. Jesenicu, prebacio preko M. Kapele u rejon Plitvički Ljeskovac. 27 siječnja su ostala tri bataljona ove brigade, iz rejona Močila preko M. Kapele, izvršila pokret za Plitvička Jezera. Vidi tom V. knj. 13 (izvještaj Štaba NOU brigade Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 13 ožujka 1943 godine).

^{4, 7 i 8} Pošto je 27 siječnja talijanska kolona prodrla iz rejona Čudin Klanac u zaselak Končarev Kraj, to je, po naređenju Štaba Šeste divizije, na ove položaje prebačen Treći bataljon i dvije čete Četvrtog bataljona Druge NOU brigade, sa zadatkom da zatvore pravce nadiranja ka Korenici. Vidi tom V. knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

⁵ U originalu, sa lijeve strane, general Mario Robotti dopisao primjedbu: „Ne mogu se (slijedi nejasna riječ) povlačenja i koncentracije na zapadu prije nego na jugu. Reći generalu Gloriji“.

⁶ Dijelovi Prvog bataljona Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske imali su zadatak da se sa Lipova prebace u pozadinu neprijatelja i izvrše neke akcije, ali u tome nisu uspjeli. Jedna četa Drugog bataljona iste brigade dobila je zadatak da se prebaci u pozadinu neprijatelja i izvrši napad na Široku Kulu. „Napad nije izvršen zbog neodlučnosti komandira“. (Podaci i citat iz „Pregleda akcija i operacija I korpusa NOV Hrvatske, od 20-I do 3-III-1943“, dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31/7, k. 419 A).

Divizija „Re“:

— Sjeverna kolona:

U noći vatra u cilju uznemiravanja u naselju Vukmirović (Gospić NM—FR).

Danas je zauzeto naselje Plitvički Ljeskovac (Gospić OI—GO) nakon što je savladan žestoki neprijateljski otpor⁷.

Kretanja su ometana visokim snijegom, brojnim preponama i prekidima. Zapaljeno je naselje Končarov Kraj (Gospić NK—GM), gdje se naišlo na žilav neprijateljski otpor⁸.

Naknadno ćemo saopštiti gubitke koje smo pretrpjeli i koje smo nanijeli u toku dana.

Gubici kolone u toku jučerašnjeg dana ovi su:

jedan Talijan poginuo, osam ranjenih, od kojih pet Talijana i tri Hrvata; neprijateljski gubici: utvrđeno dvadeset mrtvih⁹.

— Centralna kolona:

Jutros je jedinica garnizona Čardak (Gospić NH—FR) bila napadnuta od protivnika¹⁰. Naš protunapad odbacio je ustanike koji su upali između Čardaka i Mileusnića (Gospić NH—FR).

Drugi neprijateljski napadi¹¹ odbijeni su u popodnevnim časovima.

Položaji sedlo Rakići (Gospić NH—FR) i sedlo Čardak u našem su posjedu.

Na našoj strani u toku dana pao je jedan oficir, četvorica su ranjena; na ustaškoj strani jedan poginuo i 24 ranjena; neprijateljski gubici: preko 40 mrtvih, zarobljena deseterica, strijeljana četvorica¹².

— Južna kolona:

U toku noći djelatnost patrola. Jutros je započeta akcija u cilju zauzimanja sjevernog pojasa sedla Klanac (Novigrad ON—EZ) koju je izvršio XXXI ustaški bataljon duž istočnih obro-

⁹ Netačno. Gubici dijelova Druge NOU brigade, koji su zatvarali ovaj pravac, u toku 26 siječnja bili su: 4 ranjena. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹⁰ Napad izvršio Prvi bataljon Druge NOU brigade.

¹¹ Odnosi se na napade dviju četa Drugog bataljona Druge NOU brigade i jedne čete Trećeg bataljona Trećeg ličkog NOP odreda na pozadinu neprijateljskih snaga u rejonu s. Srdari. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹² Netačno. Ukupni gubici dijelova Druge brigade bili su: 4 mrtva, 28 ranjenih. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

naka Trovrha (Novigrad PI—EZ) i LXXIII bataljon cr. košulja duž južnih obronaka Vršine (ON—PG Novigrad)¹³.

Uslijed jakog neprijateljskog otpora¹⁴, koji je omogućen neprestanim prilivom brojnih pojačanja i protunapadima na spoljne bokove naših jedinica, LXXIII bataljon cr. košulja vratio se na polazni položaj a XXXI ustaški bataljon zaustavio je svoje napredovanje duž istočnih obronaka kote 1093 na Trovrhu (PI—EZ).

Naknadno ćemo saopštiti gubitke koje smo nanijeli i koje smo pretrpjeli.

Divizija „Sassari“:

Jučer su izvršeni napadi na Krajnoviće (Knin QO—FQ) i Radakoviće (Knin RH—EQ). Zapaljen je partizanski centar i natjerane su u bjekstvo grupe ustanika¹⁵. Drugi napad na Rudopolje (Knin QK—EU), izvršen od dva bataljona bersaljera, proizrokovao je bjekstvo partizana¹⁶.

Naši i protivnički gubici nisu još utvrđeni.

Ukupni dnevni gubici: naši: jedan mrtav, 4 ranjena; hrvatski: jedan mrtav, 24 ranjena.

Protivnički:

43 mrtva, zarobljena i strijeljana 4, zarobljena 23¹⁷.

Djelatnost avijacije:

Bombardovani su i mitraljirani sljedeći objekti: Kunić Selo (Ogulin XV—AI), Bunić (Gospić OI—FT). Turjanski (Gospić NH—GK), Udbina (PN—FN), Mogorić (NM—OI—FG), Vrebac (MK—FL—FI), Prijeboj (Gospić ON—GO), Vrelo (Gospić QN—GK), Korenica (Gospić PI—FX), Cazin i okolna mjesta, te put za Lapac (Bihać RN—FL)

¹³ Napad neprijateljskih snaga bio je naročito upravljen na Lipač Vrh (k. 794) koji je branila jedna četa Četvrtog bataljona Devete NO brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske. Sedamdeset treći bataljon crnih košulja vršio je tri napada uz podršku artiljeriske i minobacačke vatre, ali su svi napadi odbijeni. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹⁴ Otpor na Lipač Vrh (k. 794) davala je jedna četa Četvrtog bataljona Devete NO brigade, koja je odbila tri napada talijanskih jedinica i održala položaje. Vidi dok. br. 212, primjedbu br. 21.

¹⁵ i ¹⁶ Ove položaje držali su Prvi i Drugi bataljon Prve NOU brigade Šeste divizije. Nijedan od ovih bataljona nije izgubio položaje koje je držao, već je odbio neprijateljske napade. Naprotiv, toga dana u 19 časova izvršio je Treći bataljon ove brigade napad na Talijane na koti Gornjača. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹⁷ Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

Izvršena su sljedeća izviđanja:
— putevi Karlobag—Gospić; zona Primišlje; put Ličko Petrovo Selo (Gospić PI—GO); Korenica; put Široka Kula (Gospić MH—EP); Bunić (Gospić OI—FT).

TAČKA 2

DRUGE ZONE

Sektor Delnice—Ogulin—Vrbovsko

Noću uoči 27-og akcija uznemiravanja¹⁸ protiv garnizona Delnice (Sušak VS—NF), Lokve (Sušak VO—AX) i Skrad (Ogulin ZL—BH—BF).

Pokušaj partizana da vrše sabotažu na želj. pruzi kod Delnica bio je osujećen intervencijom artiljerije.

Trojica od 47 zarobljenih partizana (o čemu govori telegram 1344 od 26 tek.¹⁹) strijeljana su.

Divizija „Re“:

— Jutros je grupa ustanika poslije kratke borbe *ponovo zauzela* naselje Lič. Jesenica²⁰ (Gospić LI—GZ).

Prošle noći:

— Garnizon M. V. A. C. kod Crne Vlasti (Gospić NH—GO) bio je napadnut²¹.

Na našoj strani jedan nestao, na neprijateljskoj strani utvrđeno da je jedan poginuo. Zaplijenjen je ustanicima jedan karabin 91.

Puškaranje, u cilju uznemiravanja, protiv položaja Gospić; na našoj strani jedan ranjen.

Jutros su se jedinice za zaštitu sukobile u zoni Cvitovac²² (Senj ER—GU) sa grupom ustanika. Naš protivnapad natjerao je protivnika u bjekstvo.

Naši gubici: jedan mrtav; neprijateljski: tri mrtva.

Prošle noći između stražarnice br. 72 (Gospić FI—LI) i 73 (Gospić FI—LI) bila su skinuta šinska polja na kolosijeku, koja su jučer ponovo postavljena.

Dio pruge Josipdol (Ogulin XT—AN)—Plaški (Karlovac KI—AF) bio je jučer uspostavljen.

Nastavljaju se radovi na dionici Plaški (Karlovac KI—AF), Blata (Karlovac LI—AB), Javornik (Gospić MH—MK—GS) i Lič. Jesenica (Gospić LI—GZ).

¹⁸ Od dijelova NOP odreda Pete operativne zone

¹⁹ i ²⁴ Vidi dok. br. 197.

²⁰ U Lič. Jesenici se nalazila jedna četa Trećeg bataljona Kordunaškog NOP odreda, koja je pružila otpor.

²¹ Napad izvršili dijelovi Četvrtog bataljona Druge NOU brigade koji su vršili prepad u pozadini neprijatelja.

²² Vjerovatno Cvitković.

Iz daljih provjeravanja, ukupni gubici nastali uslijed napada na autokolonu²³, što je javljeno telegramom 1344 od 26 o. m.,²⁴ iznose: naši: 12 mrtvih, od kojih 2 oficira, 9 ranjenih, od kojih jedan oficir, nestao jedan; M. V. A. C.: 4 mrtva, 6 ranjenih, 4 nestala.

Drugi sektori:

Obalska brigada:

U zasjedi koju je noćas postavilo odjeljenje Bribir (Sušak VO—AL) bila je ubijena jedna partizanka.

V grupacija gran. straže (Gaf):

Redovna aktivnost patroliranja.

Prolaznost puteva i stanje snijega:

nepromijenjeno.

Zona Ploča—11⁰, Gospić—Otočac—8⁰, Babin Potok—16⁰, Plaški—13⁰, Vratnik—9⁰.

GENERAL GLORIA

²³ Odnosi se na napad Trećeg bataljona Devete NO brigade na talijansku kolonu na cesti Medak—Raduč 26 siječnja 1943 godine. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG SEKTORA OD 28
SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU NJEMAČKIH I USTAŠKO-
DOMOBRANSKIH SNAGA U PRAVCU KRAŠIĆA¹**

BRZOGLASNI BRZOJAV

TKO JAVLJA:	VRIJEME!		KOME SE JAVILO:
puk. Tomašević	SATI	13,45	
	DAN	28.	
	MJESEC	1.	
PRIMIO: Brolich	GODINA	1943.	PREDAO:

SADRŽAJ

ZASEK I.² sa op. br. 391/taj. od danas javlja:

27. ov.mj. u 19 sati došao je njem. satnik Engelman od Verflegsbatl³. SS Prinz Eugen, koji je javio da je njegov sat u Draganićima, a njegov zapovjednik bojne sa jednim satom u Ozlju i imaju namjeru izvršiti noćni napad na Krašić te tražio da mu se osiguraju opasni bokovi, a pošto je prethodno bio upoznat sa situacijom od strane zapovjed. zasek I. pukovnika Tomaševića. Na ovo traženje izdao sam nalog da jedan sat iz Ozlja posjedne crtu k. 200—s. Osrednjak, a 1 sat ustaški iz

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28/1—21, k. 17.

² Prvi sektor (skraćeno: I zasek Karlovac)

³ Pogrešno. Treba da stoji: Verfügung (potpun naslov: Verfügungsbataillon SS „Prinz Eugen“). Bataljon je formiran od njemačke nacionalne manjine na području NDH.

s. Izimlja⁴ da bude spreman za intervenciju pravcem prema G. Kupčini. O njemačkim satovima nisam ništa dalje znao. Otišao sam u Draganice 28. I. u 8 sati da pregledam IX. novačku bojnu na postavu. Tamo sam susreo njemačkog satnika Engelmana i saznao da se sat zapovjednika bojne teško probija iz pravca Brlenića prema selu Vanci⁵ (sjeverozapadno od Draganica) i da moli pomoć. Snažnom intervencijom ustaškog sata iz sela Izimlja uspjelo je spasiti ostatke njemačkog sata i zapovjednika bojne. Od zapovjednika njemačke bojne saznao sam da se je uz teške gubitke probijao preko sela Bresarića i Brlenića i da ga je spasila samo intervencija ustaškog sata iz Izimlja. Naveo je, da mu se je do Krašića pridružio zapovjednik ustaškog posadnog sata sa dva voda i da su od strane partizana bili razbijeni, te da nezna šta se dalje dogodilo sa ustaškim posadom, od navedenog ustaškog posadnog sata vratio se je vod koji je posjeo određenu crtu, međutim o daljoj sudbini ostala dva voda koje je na vlastitu ruku poveo preko određene crte zapovjednik sata ustaški poručnik Barišić⁶.

Njemački gubitci 10 mrtvih.

Naši gubitci nepoznati.

Molim da Njemci ne rade više na ovakav avanturistički način jer to može imati težkih posljedica.

Prema procjeni njemačkog bojnika oko Krašića nalazi se barem jedna brigada partizana⁷.

Naša IX. novačka bojna veoma slaba i neće sa uspjehom moći držati Draganice. Potrebna joj je zamjena ili pojačanje.

Talijanska bojna koja je trebala stići iz Ljubljane u Draganice nije još došla.

⁴ Izimje

⁵ Vjerovatno: Vrbanci.

⁶ O ovim borbama vidi dok. br. 108.

⁷ Trinaesta proleterska NOU brigada „Rade Končar“. Vidi dok. br. 108.

**IZVJEŠTAJ KOTARSKJE OBLASTI IZ SINJA OD 28 SIJEČ-
NJA 1943 GOD. O ČETNIČKIM ZLOČINIMA NA PODRUČJU
VRLIKE¹**

KOTARSKA OBLAST

T.Br. 62 od 28 siječnja 1943

Sinj

- 1) Ministarstvu unutarnjih poslova
Tajništvo
Zagreb
- 2) Ministarstvu unutarnjih poslova
Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost
Zagreb
- 3) Ustaškoj nadzornoj službi Ured II
Zagreb
- 4) Obći upravni povjerenik kod višeg
Zapovjedništva italijanskih oružanih snaga
Sušak
- 5) Velikoj župi Cetina
Omiš
- 6) Župskoj redarstvenoj oblasti
Omiš

Oružnička postaja u Ribariću spisom od 27 siječnja 1943
T. Br. 49/42 izvještava:

„Dne 26 siječnja 1943 oko 8 sati u jutro stigla je jedna grupa četnika od Knina—Siverića u mjesto Maovice obćine Vrljka koja je bila po prilici u broju od oko 6.000 većinom Hercegovci, bosanci i crnogorci².

Odmah po dolasku u navedeno selo preduzeli su akciju protiv hrvatskih sela Maovice, Miljkovići, Batalići i Skorupi i u toku paljenja su sela Kijeva, Kosore, Vinalić, Garjak, Ježević i svih ostalih sela u kojima stoje Hrvati-katolici. Akcija je bila u tome da su palili kuće i klali žene, djecu i ljude i koga god uhvate samo je li katolik, zatim u pljačkanju blaga i ostale imovine.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 49/7—1, k. 230.

² O ovome vidi dok. br. 200 i 221.

U selu Maovicama u koliko se moglo saznati do sada je poklano oko 50—60 osoba. U zaseoku Miljkovići četnici su zatvarali po 5—6 osoba u kuće i tako žive zapalili.

Na području postaje do sada stiglo oko 300 osoba izbjeglica a još uvijek pridolaze.

Tačniji podatci dostaviti će se naknadno.“

ZA DOM SPREMNI!

Zamjenik kotarskog predstojnika
kotarski podpredstojnik

Dr. Martinović

Dr. Martinović

(M. P.)³

³ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Kotarska oblast — Sinj

**IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG PODRUČJA LIKA OD 28 SIJEČ-
NJA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU LIKE U TOKU
OPERACIJE „WEISS“ NA DAN 27 SIJEČNJA¹**

**PRIMLJENA
BRZOJAVKA**

Broj	Vrsta	Slova	Vrieme	Primljen od _____ predat _____ putem _____ putem _____	Potpis krugo- javnika
			28/I 17 s 50	Vrieme 29/I u 10 01 m	Vrieme / u s m
Naslov:					

OPERATIVNOM ODJELU²

Na pravcu *Lovinač—Udbina* IV. Sdrug zauzeo je nakon težkih borba³ kotu 1234 i kotu 1093 (*Trovrh*).

Zdrug je zadržao kotu 1033 i kotu 1180 (*Komačno*)⁴, napustio je kotu 1130 (*Mirkača*), kotu 1028 (*Komić*) i kotu 794.

Od suvremene granate sdrug ima 4 mrtva i 14 — ranjenih.

Pokušaj saveznika⁵ da zauzmu *Lipač Vrh* (kota 974) nije uspio⁶.

27. siječnja saveznici su izgubili dvojica bojna kola i 4 samovoza sa hranom.

34. Ustaška bojna na crti *Široka Kula—Bunić* zauzela je položaj *Velonj—Rakići*.

Mrtvih ima 5, ranjenih 20.

100⁷. lovačka bojna zauzela je *Plitvički Ljeskovac*.

Unatoč slabe opreme i još lošije hrane duh naših izvanredan je.

Op. broj 84/tajno

OPERATIVNO PODRUČJE LIKA

Dešifrirao 29.I. u 1450

(Filković stk. Markić por.)

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/1—19, k. 17.

² Glavnog stožera domobranstva

³ Protiv dijelova Devete NOU brigade

⁴ Komača

⁵ Misli se na Talijane (73. bataljon crnih košulja).

⁶ O ovome vidi dok. br. 212, prim. br. 21.

⁷ Na originalu crvenom olovkom precrtana cifra „100“ i dopisano „II“.

IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG OPUNOMOĆENOG GENERALA U HRVATSKOJ OD 28 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADIMA NA PRUGU NOVSKA—OKUČANI I KARLOVAC—ZAGREB¹

Depeša Njemač. opunomoć. generala u Hrvatskoj

Hitno. KOMANDANTU JUGOISTOKA, Ia

Radi znanja: Komandujućem generalu i komandantu u Srbiji

714 pješ. diviziji

717 „ „

369 „ „

SS-diviziji Prinz Eugen

Izvjestaj o stanju od 28 siječnja 1943.

Ad I *Opća situacija:* Komunisti vrše i dalje prinudna regrutovanja u srednjoj Slavoniji.

Trajan pritisak na željez. liniju Brod—Novska.

Grupa Istok:

Ad Ib Noću od 26 na 27 siječanj jači neprijateljski napadi² na Novu Gradišku i željezničku liniju. Pojednostosti nedostaju.

Ad II Komunisti prinudno regrutuju na istočnom dijelu Krndije Planine. Uslijed kretanja leda oštećen je most kod St. Gradiške. Saobraćaj moguć za pješake.

Grupa Zapad:

Ad Ib Izviđačke akcije grupe Schaltenbrand ka visovima sjeverno od Rajića i Borovca (7 odnosno 6 km sjeverozapadno od Okučana). Mjesta Cage (3 km sjever. od Okučana) i Goleši—Milisavci (6 km sjever. od Borovca) djelimično razorena i od stanovništva napuštena. Napad hrv. brd. divizije napredovao je samo neznatno³. Avionskim izviđanjem oko podne utvrđeno je sakupljanje komunističke istočno od Lipika. U 16 časova jedan njemač. avion spustio se prinudno kod željez. stanice Novska. Počev od 22,30 čas. jak komunistički napad⁴ na Okučane i željez. liniju Okučani—Novska. Napad odbijen, željeznička linija između Okučana i Rajića na dva mjesta razorena, saobraćaj prekinut. Još se ne može predvidjeti koliko će trajati opravka. Obezbjedenje pruge ojačano

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28/1—16, k. 27.

² Napad izvršila Sedamnaesta NO brigada. Vidi dok. br. 94.

³ Misli se na napad dijelova Prve gorske divizije iz rejonu Lipik u pravcu Lipik—Subocka i Lipik—D. Čaglic.

⁴ Napad izvela Dvanaesta NOU brigada. Vidi dok. br. 85.

Gruppe West:

zu Ib 22. Aufklärungsvorstöße der Gruppe Schattenbrand gegen Höhen nördl. Rajic und Borovac (7 bzw. 6 nordwestl. nördl. Okucani). Ortschaften Gage (3 nördl. Okucani) und Goleši-Milisevci (6 nördl. Borovac) teilweise zerstört und von Bevölkerung verlassen. Bei Paklenica (4 ostnordostw. Novská) Kommunistenspätrupp abgewiesen. Angriff Kroat. Geb. Div. nur unwesentlich fortgeschritten. Durch Fliegereufklärung mittags starke komm. Ansammlungen ostw. Lipik festgestellt. 16 Uhr deutsches Flugzeug bei Bahnhof Novska notgelandet.

je jednim p.t. vodom. Završena je izviđačka akcija na prostoru Samobor (izvještaj o stanju od 26 siječnja), nije bilo dodira sa neprijateljem.

Ad Ic Grupa Schaltenbrand produžice izviđanje sjeverno od željez. linije Okučani—Novska a 1 hrv. brd. divizija sa svojim napadom sa prostora Lipik na jug.

Italijanska interesna oblast:

Hrvatske trupe 25 siječnja odbacile komunističke snage⁵ sa prostora Draganići (10 km sjeveroistočno od Karlovca) prema Krašiću (18 km sjeverno od Karlovca). Noću od 26 na 27 siječanj napad jakih komunističkih snaga⁶ na Draganiće. Veza Zagreb—Karlovac prekinuta. Pojednosto nedostaju. 27 siječnja na pruzi Zagreb—Karlovac napadnuta i zapaljena stanica Lazina (36 km jugoistočno od Zagreba)⁷.

Njemač. opunomoć. general u.
Hrvatskoj

Ia/ 8 e 20 pov. br. 555/43

28/I D i P

^{5, 6 i 7} Odnosi se na Trinaestu proletersku NOU brigadu „Rade Končar“ i Četvrtu NOU brigadu. Vidi dok. br. 98 i 108.

BR. 212

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 29 SIJEČNJA 1943 GOD. O BORBAMA NA PODRUČJU LIKE I KORDUNA U TOKU 27 I 28 SIJEČNJA¹

PREDMET: bg

TELEGRAM

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU
i, radi znanja,
XI i XVIII ARMIJSKOM KORPUSU

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1577

Stiglo 29 sij. god. 1943—XXI

Datum i čas	{	odašiljanja: 29 I 1943
		01.45
		primitka: 29 I 1943—XXI
		4.15

Dato na uvid Eks. Robotti-u².

Dato na uvid Načelniku štaba.

Dato na uvid Pomoćniku nač. štaba.

Prepis upućen Obavješt. odjeljenju

Prepis upućen kr. karab.

Br. 1529/Op.

Prepis upućen Operativnom odjeljenju.

NOVOSTI U 18 ČASOVA 28 SIJEČNJA

Kretanje partizana:

Z³

- 1) Pod pritiskom kolone „Sassari“ intenzivan odlazak partizana i pučanstva iz Mazina (Knin RH—EZ) prema D. Lapcu⁴ (Bihać —RH—FL).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A 6).

² General Mario Robotti, koji je u to vrijeme preuzimao dužnost komandanta Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“.

³ Paraf pukovnika Giacomo Zanussi-a

⁴ Odnosi se na povlačenje stanovništva ovih predjela pred neprijateljskim snagama. Od jedinica NOV i PO Hrvatske na ovom pravcu se nalazila Prva NOU brigada Šeste divizije NOV i PO Hrvatske.

- 2) Druga jurišna lička brigada⁵ izgleda da se 25 o.m. premjestila iz Udbine u zonu Mazin⁶ da spriječi napredovanje naših kolona⁷.
- 3) Utvrđena je prisutnost formacije od 300 partizana⁸ u zoni Vrzići (Senj ZT—GS)⁹.

I — OPERACIJE U TOKU:

Grupacija Fabbri¹⁰:

Jutros 28 o.m. 74 pješ. puk započeo je pokret da bi stigao u Josipdol i poslije toga u Babin Potok, sa jednim bataljonom garnizona Slunj.

Divizija „Re“:

Sjeverna kolona: naši gubici jučerašnjeg dana, 27-og, dostižu 7 ranjenih naših i 2 Hrvata.

Utvrđena su 52 mrtva ustanika¹¹ a 5 je strijeljano.

Također je naselje Vukmirovići (Gospić—NM—GO) zapaljeno, jer je centar protivničkog otpora.

Jutros, 28-og, u 7 časova, nastavljeno je napredovanje iz Pli-tvičkog Ljeskovca (OI—GO), koje je postalo teško uslijed sni-jega visokog 50 cm i strmih puteva.

Oko 18.30 časova naši su odredi ušli u Prijeboj (Gospić ON—GO), potpuno srušen, nakon izdržanih uzastopnih teških borbi s protivnikom¹² koji je prelazio više puta u protivnapad. Na našoj strani: 12 poginulih i 40 ranjenih, među kojima 1 oficir: na protivničkoj strani utvrđena su 82 mrtva¹³, među kojima dvojica sa oznakama oficira.

Centralna kolona: U vezi s telegramom 1430¹⁴, borbe su se na-stavile do noći¹⁵. Naša jedinica, došavši ispod neprijateljskih artiljer. položaja, prisilila je partizane da oistupe *napuštajući*

⁵ i ⁶ Netačno. Druga brigada Šeste divizije imala je 25 siječnja s'jedeći raspored: Prvi i Drugi bataljon bili su u rejonu Ljubovo, Treći bataljon u rejonu Čudin Klanac, a četvrti, kao brigadna rezerva, u s. Turjanski. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 18 ožujka 1943 godine.

⁷ U originalu, u produženju teksta, dopisano: „Opasnost za Zannotti-a.“

⁸ Odnosi se na NOP odred Pete operativne zone.

⁹ U originalu, u produženju teksta, dopisano: „Južno Z. L.“

¹⁰ Nazvana po komandantu (general Umberto Fabbri).

¹¹ Netačno. Gubici jedinica Druge brigade (Treći bataljon i dvije čete Četvrtog bataljona) bili su 2 mrtva i 5 ranjenih. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹² Treći bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske i Drugi i Treći bataljon Šeste NO brigade (primorsko-goranske). Vidi dok. br. 117.

¹³ Vidi dok. br. 117.

¹⁴ U arhivi Vojnoistoriskog instituta.

¹⁵ Odnosi se na borbe u rejonu Ljubovo.

topovske štitove i topove¹⁶, metke, oružje i raznu municiju. Komandant pomenute jedinice poručnik Totis pao je u borbi. Navedene gubitke u pomenutom telegramu treba ovako ispraviti: poginuo 1 naš oficir i 5 ustaša, ranjeno 5 Talijana i 25 ustaša. Neprijateljski gubici: utvrđeno je 60 mrtvih¹⁷.

U toku noći ustanici¹⁸ napadahu s leđa naše položaje na sedlu Rakići (Gospić NH—FR) i bili su odbijeni. Utvrđen je 21 mrtav neprijatelj¹⁹, osim drugih koje su, kako je zapaženo, odnijeli sa sobom.

U toku dana 27-og i noći uoči 28-og zaplijenjeno je 16 pušaka, 2 bajoneta i puškomitraljeske kutije za municiju. Na našoj strani ranjeni: 1 oficir, 8 pješaka i 2 ustaše.

Jutros 28-og u sukobu u zoni Konjski Vrh (Gospić MK—FR) naši odredi natjerali su u bjekstvo grupe ustanika²⁰ i zaplijenili 1 mitraljez Breda i 5 pušaka. U toku dana održan je tijesan dodir s neprijateljem. 5 Talijana i 3 Hrvata ranjeni. Južna kolona: U akciji²¹ o kojoj govori telegram 1430 dosada je utvrđeno 5 mrtvih i 22 ranjena Italijana. Na strani neprijatelja utvrđeno 40 mrtvih.

U toku noći intenzivna aktivnost patrola i vatra za uznemiravanje.

Danas, 28-og, neprijateljska vatra umanjene jačine²².

Divizija „Sassari“:

Jučer, 27-og, dostigla bez gubitaka sedlo na koti 818²³ (Knin QO—EZ).

Ukupni dnevni gubici: naši: 12 palih, 2 oficira i 52 vojnika ranjena; hrvatski 5 ranjenih.—

Neprijateljski: utvrđena 103 mrtva²⁴. Zaplijenjen 1 mitraljez i 21 puška. Gubitke dana 27-og treba ovako izmijeniti: naši: pao

¹⁶ Prema podacima učesnika u ovim borbama, Druga NOU brigada Šeste divizije nije imala topova.

¹⁷ Netačno. Gubici Prvog i Drugog bataljona Druge NOU brigade u tim borbama bili su: 4 mrtva i 28 ranjenih. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹⁸ Dijelovi Prvog bataljona Druge NOU brigade

¹⁹ Netačno. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

²⁰ Dijelovi Drugog bataljona Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske

²¹ Misli se na napad Sedamdeset trećeg bataljona crnih košulja na položaj Lipač Vrh (k. 794) koji je branila i uspjela da održi jedna četa Četvrtog bataljona Devete NO brigade. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

²² U originalu, pod ovim redom, dopisano: „Neprijatelj odlazi“.

²³ Odnosi se na kolonu iz sastava divizije „Sassari“ koja je napadala pravcem Gračac—Brvno—Mazin.

²⁴ i ²⁵ Ovo bi trebalo da budu gubici Šeste divizije Prvog korpusa

1 oficir i 5 vojnika; 30 ranjenih; hrvatski: 5 palih i 27 ranjenih; neprijateljski: 157 mrtvih, 23 zarobljena²⁵.

Situacija njemačkih trupa:

Navečer 28 o.m. njemačka desna kolona *izbila je na 8 km sjeverozapadno od Bihaća*, dok su druge kolone, uslijed neprijateljskog otpora²⁶, na liniji Cetin Grad—V. Kladuša. Komanda divizije „Prinz Eugen“ pomjerila se od Slunja prema jugu. U Slunju su samo njemačke jedinice službi.

Aktivnost avijacije:

Danas, 28-og, izvršene su akcije bombardovanja i mitraljiranja na Saborski (Gospić MK—GZ), Turjanski (NH—GK), Korenicu (PI—FH), Vrelo (ON—GK), Kuzmanovaču (NH—FT), Bunić (OI—OL—FT), Debelo Brdo (OI—ON—FR), Udbinu (PN—FL), Mogorić (Novigrad NM—OI—FG), Vršinu (ON—FG), Bajiće (Knin RN—EZ), Dobro Selo (Knin RO—FG) i D. Lapac (Bihać EH—FL).

Izvršena su izviđanja duž pravca isturenih kolona i duž puteva koji vode prema Korenici.

Neprijateljska protivavionska vatra iz Mogorića.

II — DRUGE ZONE:

— Divizija „Re“:

Jutros, 28-og, formacija M.V.A.C., u pokretu iz Brloga (Senj XL—GU) prema zoni Rapajin Klanac (Senj ZV—GU) radi zaštite voznog parka natjerala je u bjekstvo neprijateljske grupe. Što se tiče zauzimanja Lič. Jesenice, o čemu u jučerašnjem izvještaju 1430, preciziram da se radilo o obostranom jakom varenom dejstvu između garnizonskih četnika i protivnika.

Četnici su napustili mjesto i preuzeli ga istoga jutra uz sadejstvo naših minobacačkih jedinica. Sada naselje drži 170 četnika.

Sektori Delnice—Vrbovsko—Ogulin:

Noću uoči 28-og pobunjenici su *odnijeli iz centrale Zeleni Vir* (Ogulin ZI—BF) sav električni materijal i telefone.

Ostali sektori:

Redovna aktivnost patrola.

Prolaznost puteva i stanje snijega: nepromijenjeno.

Ploča —7°, Gospić—Otočac —4°, Babin Potok —11°, Plaški —8°, Vratnik —7°.

GENERAL GLORIA

NOV i PO Hrvatske, jer su u toku dana uglavnom vođene borbe na pravcima koje su zatvarale njene jedinice. Međutim, gubici nisu tačni. Vidi tom V. knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

²⁶ Otpor pružila Sedma divizija Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG OPUNOMOĆENOG GENERALA
U HRVATSKOJ OD 29 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU NA
SMRTIĆ I BOGIČEVCE I O NAMJERAMA PODREĐENIH
JEDINICA¹

Njemački opunomoćeni general
u Hrvatskoj

Depeša

K.R. Hitno.

KOMANDANTU JUGOISTOKA, I a

Radi znanja: Komandujućem generalu i komandantu u Srbiji
714 pješ. diviziji
717 —,— —,—
369 —,— —,—
SS-diviziji Prinz Eugen

Izveštaj o stanju od 29 siječnja 1943.

Ad I a Opće stanje: bez promjene.

Grupa Istok:

Ad I b Na prostoru Pazove (30 km sjeveroistočno od Beograda)
neprijateljska izviđačka djelatnost.

U mjestima istočno i sjeveroistočno od Broda pljačke
i prinudna regrutovanja od strane komunističkih bandi.
27 siječnja od 21,30 časa neprijateljski napad na upo-
rište G. Bogičevci² (3 km istočno od Okučana) i na
Smrtić³ (4 km sjeveroistoč. od Okučana).

U 23,00 časa neprijateljski prepad na Cernik (3 km
sjev. od Nove Gradiške). Ubacivanjem u borbu poja-
čanja iz Medara 28 siječnja u 03.00 časa odbijen je ne-
prijatelj. napad na Smrtić⁴. Neprijatelj se povukao u
sjevernom pravcu. Sopstveni gubici: 2 mrtva, 2 ra-
njena, 1 nestao. Neprijatelj. gubici: 4 ranjena, od tih
2 teško. Prema izvještaju konfidenata komunisti su pre-
nijeli na sankama oko 70 mrtvih i ranjenih u Prav. Ša-
govinu (8 km sjev. istoč. od Okučana). Prema pouzda-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta pod reg. br. 29/1—16, k. 17.

² Napadao Četvrti bataljon Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok.
br. 104.

³ i ⁴ Napadali Prvi i Drugi bataljon Šesnaeste NO brigade. Vidi
dok. br. 104.

nim izvještajima konfidenata komunistički rukovodeći štab⁵ u Zvečevu, 26 brigada⁶ (u napadima kod Nove Gradiške i Okučana jako oslabljena, sada samo još oko 400 ljudi jaka) kod Prav. Šagovine, 12 brigada⁷, oko 6—700 ljudi jaka, kod Širinaca (8 km sjevero-istoč. od Okučana). Kod Škrabutn'ka (8 km jugoistoč. od Požege) navodno nova Udarne brigada u formiranju⁸. Izvještaj se provjerava.

- Ad I c Napad na neprijateljske snage⁹ sjeverno od željez. pruge Nova Gradiška—Novska u sadejstvu sa Grupom Zapad. Za ovo je obrazovana Borbena grupa majora Krausa (2 bataljon 741 grenad. puka, 5 bataljon 5 hrv. lovač. puka, 2 hrv. jurišni bataljon i 2 bataljon 4 hrv. lovač. puka). U tom cilju zadržan je u Novoj Kapeli-Batrini (30 km sjeverozapad. od Broda) 2 bataljon 4 lovač. puka koji se nalazio na transportovanju za Osijek (dnevni izvještaj od 26 siječnja).

Grupa Zapad:

- Ad I b Na prostoru Okučani—Novska noć protekla mirno. 28 siječnja jaka izvidnica ponovo izbačena naprijed na prostor Goleši (10 km sjeverozapad. od Okučana), nije bilo dodira sa neprijateljem. Mjesta su skoro potpuno napuštena, preostalo stanovništvo pri dolasku trupa pobjeglo na sjever. 3 bataljon 1 hrv. brd. divizije očitio je prostor Čaglić (4 km južno od Lipika) — Bijela Stijena (8 km jugoistoč. od Lipika). Sukob sa manjim komunističkim grupama.

Na prostoru Pakraca noću od 26 na 27 siječanj komunisti su spalili 4 mosta na drumu zapadno i sjeverozapadno od Pakraca.

- Ad I c 2 bataljon 1 hrv. brd. divizije na prostoru Brezine—Gaj (10 km zapadno i 14 km zapad.-sjeverozapadno od Pakraca). Grupa Schaltenbrand ojačana ostacima pripravnih čete iz Zagreba i jednom grupom teških mitraljeza.

Namjera: Produženje čišćenja prostora između željezničkih linija Okučani—Banova Jaruga i Lipik—Banova Jaruga. Potpomaganje napada Grupe Istok na prostoru sjeverno od linije Nova Gradiška—Okučani.

Štab za obezbjeđenje željeznica:

Manje komunističke grupe prodrle su u Konščane (24 km sjeveroistoč. od Siska). Hrvatski obezbjeđujući di-

^{5, 6, 7, 8 i 9} Na ovom području nalazila se Četvrta divizija NOV i PO Hrvatske sa tri brigade: Dvanaestom, Šesnaestom i Sedamnaestom, koje su formirane krajem 1942 godine. Druge brigade nisu formirane. Vidi tom V, knj. 10, dok. br. 93.

jelovi protjerali su iz Lipovljana (12 km zapadno od Novske) komunističku grupu u jačini od oko 50 ljudi. *Italijanska interesna zona*

Trajan neprijateljski pritisak na liniju Zagreb—Karlovac.

Atmosferske prilike:

Temperatura 0 stepeni, bez padavina, jako mutno.

Njemač. opunomoć. general u Hrvatskoj

I a/8 e 20 br. 586/43

Zagreb, 29 siječnja 1943.

29/I D

P

BR. 214

NAREĐENJE VIŠE KOMANDE ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DALMACIJA“ OD 29 SIJEČNJA 1943 GOD. ZA POSJEDANJE LINIJE LAPAC—KULEN VAKUF I ČIŠĆENJE SJEVERNOG DIJELA LIKE¹

PREDMET:

TELEGRAM

VRLO HITNO

POVJERLJIVO

V.P. 10, 29 siječnja 1943/XXI

OD SUPERSLODE—OPERATIVNOG ODJELJENJA

KOMANDI V ARM. KORPUSA

i na znanje

AEROTAKTIČKOJ KOMANDI XVIII ARM. KORPUSA

Br. 1620. Potvrda onog što je jutros javljeno tome načelniku štaba² od ovog pomoćn. načel. štaba³:

Prvo: Da bi se spriječilo povlačenje ka jugu pobunjeničkih formacija koje su potučene na sjeveru, molim da se što prije posjedne raskrsnica G. Lapac a zatim Kulen Vakuf. U tome cilju treba potisnuti kolonu diviz. „Sassari“ preko Mazina i

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C).

² Odnosi se na načelnika štaba Petog armijskog korpusa.

³ Viša komanda oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“, pukovnika Giacomo Zanussi-a

desnu kolonu diviz. „Re“ preko Udbine i D. Lapca ka G. Lapcu, odakle će biti lako nastaviti ka Kulen Vakufu. Desna kolona „Re“, čim dođe u operativni dodir sa kolonom „Sassari“, prelazi pod njenu komandu.

Drugo: Da bi se olakšalo dejstvo desne kolone divizije „Re“ glavnina lijeve kolone ove divizije, ukoliko nije traženo njeno sadejstvo za hrvatsko-njemačko posjedovanje Bihaća, dejstvo-vaće sa sjevera Korenicom ka Udbini, koristeći se sadejstvom centralne kolone. Učinivši ovo, lijeva i centralna kolona „Re“ raščistiće zonu obuhvaćenu prugom Vrhovine—Medak i putem Prijeboj—Udbina, sa naročitom pažnjom na predjele Mogorić, Vrebac, Bunić, Kravica, Turjanski. Ukoliko bi pak Nijemci tražili sadejstvo lijeve kolone diviz. „Re“ u operaciji na Bihać, sve što je naprijed rečeno moraće da se izvrši tek pošto glavnina ove kolone ne bude više angažovana u naprijed pomenutoj operaciji na Bihać.

Treće: General Fabbri će moći ili da raščišćava predio obuhvaćen sa četiri strane mjestima Slunj—Plaški—Rudopolje—Ličko Petrovo Selo, dejstvujući sa svoja 4 bataljona jednovremeno sa juga i sa sjevera, ili da sa snagama predviđenim u svoje vrijeme izvrši poznatu operaciju na zapadnom frontu o čemu govori III glava, tačka D) mog akta 550⁴.

Četvrto: potvrditi prijem.

Roatta

⁴ Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 211.

BR. 215

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD. O ULA-
SKU NJEMAČKIH TRUPA U BIHAĆ I O BORBAMA NA
PODRUČJU LIKE¹**

PREDMET: dst

TELEGRAM

Dato na uvid Načelniku štaba.
Dato na uvid Pomoćniku načelnika štaba.
Prepis upućen Obavješt. odjelj.
" " kr. karab.

Datum	{	otpreme: 30/I/43
i		2.50
čas		prijema: čas 8.39

OD KOMANDE V ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI SUPERSLODE — OPERATIVNOM ODJELJENJU
i, radi znanja,
KOMANDI XI ARMIJSKOG KORPUSA
KOMANDI XVIII ARMIJSKOG KORPUSA

VISA KOMANDA. ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1636
Stiglo 30 sij. god. 1943—XXI

Br. 1598/Op.

VIJESTI U 18 ČASOVA DANA 29 SIJEČNJA

Pokreti ustanika:

- 1) Ustanici su, kako izgleda, napustili Saborski (Gospić MK—GS).
- 2) Javlja se o upadima partizanskih grupa² u zonu Ramljane (Gospić LI—FX). Druge grupe primijećene su u zoni Ribnik (Novigrad MH—FG).

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Dijelovi Ličkog NOP odreda

TAČKA PRVA

OPERACIJE U TOKU

— Grupacija Fabbri: Prethodnih dana strijeljana su u zoni Pri-mišlje (Karlovac MH—AN) dvojica i prilikom napredovanja na Slunj 63 lica, što partizana što ustaničkih jataka³.

137. legija zauzela je predviđeni raspored.

Divizija „Re“:

Sjeverna kolona: Jučer, 28 o m., kasno poslije podne, partizani⁴ su napali jedinice garnizona Plitvički Ljeskovac (Gospić OI—IO) i bili su odbijeni⁵.

U toku noći neprestana vatra za uznemiravanje duž drumu Ču-din Klanac (Gospić NK—GO)—Prijeboj (OL—GO) i protiv garnizona koji su između⁶. Jutros, 29-og, oko 10.20 časova, naše jedinice stigle su u Ličko Petrovo Selo (Gospić PI—CQ) nakon marša otežanog terenom i snijegom. Oko 12 časova komandant divizije lično je došao u doticaj sa komandantom njemačke di-vizije „Prinz Eugen“. Ovaj se zahvalio za pomoć koju je pru-žila kolona „Angelini“⁷, čija je pomoć vrlo povoljno uticala zbog vrlo teškog terena koji je trebalo prevaliti i zbog jakih otpora koje je trebalo savladati, mnogo većih od onih koje je on savladao sa svojom divizijom. Oko 13 časova njemačke trupe napredovale su u pravcu Bihaća u tri kolone, uz sadejstvo eska-drile štuka. Akcija koju je komandant divizije „Re“ pomogao u početku razvoja bila je smatrana od njemačkog komandanta lakom, jer je mislio da će navečer stići u Bihać. Bila mu je po-nuđena pomoć kolone „Angelini“ ili jednog njenog dijela. Ko-mandant divizije „Prinz Eugen“ toplo je zahvalio odbijajući ponudu, zato što bi ga pomoć naših trupa prisilila da mijenja plan akcije, koji je bio već u toku.

Kolona „Angelini“ ima zadatak da obezbijedi održanje komu-nikacione linije sa Nijemcima koja je sada nesigurna.

³ U originalu, sa lijeve strane, dopisano olovkom: „Ovo znači „raditi“!“

⁴ i ⁵ Odnosi se na Drugi bataljon Šeste NOU brigade i Prvi bataljon Četvrte NOU brigade. Vidi dok. br. 117.

⁶ Riječ je o napadu Četvrtog bataljona Druge NOU brigade, u re-jonu Kančarev Kraj, na talijansku kolonu koja se kretala iz Babinog Potoka u Plitvički Ljeskovac. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

⁷ Prodirala pravcem Vrhovine—Babin Potok—Plitvički Ljeskovac—Prijeboj—Ličko Petrovo Selo.

Ova komanda⁸ naredila je danas od 12 časova za sutra 30 o.m. sadejstvujuću akciju centralne⁹ i sjeverne¹⁰ kolone protiv Korenice.

— *Centralna kolona*: Danas, 29-og, prilikom raščišćavanja zone Vukmirovići (Gospić NK—RF) i Lulića st. (Gospić NK—FT) naše su jedinice izdržale uspješne sukobe sa neprijateljskim formacijama¹¹, koje su ostavile na terenu 7 mrtvih, među kojima jednog komandira čete. Bio je zaplijenjen jedan mitraljez „S. Etienne“ i puškomitraljez sa dvije rezervne cijevi, 6 pušaka, 2 pištolja, 6000 metaka za puškomitraljez i mnogo ručnih bomba.

— *Južna kolona* suprotstavlja se protivniku na poznatim položajima¹².

Divizija „Sassari“: Jutros, 29-og o.m., započelo je napredovanje prema Mazinu sa 3 bataljona, ostavljajući jedan bataljon u Brvnu.

Napad ustanika¹³ na kotu 756 (Knin QO—EQ) bio je odbijen uz sigurne gubitke protivnika, koji su ostavili nekoliko pušaka na terenu. Na našoj strani 2 mrtva i 10 ranjenih.

Oko 16 časova isturena kolona stigla je do Mazina.

Aktivnost avijacije:

Nisu se mogle izvršiti tražene akcije bombardovanja nad partizanskim centrima uslijed guste magle. Bombardovano je naselje Bajići (Knin RH—EZ) i okolne kote.

Dnevni gubici: naši: 2 mrtva i 10 ranjenih.

Neprijateljski: 7 mrtvih. Zaplijenjen 1 mitraljez, 1 puškomitraljez, 6 pušaka, 2 pištolja, 6000 metaka i ručne bombe.

DRUGA TAČKA

Ostale zone:

Sektor Delnice—Vrbovsko—Ogulin. Danas, 29 o.m., poslije podne, grupe ustanika napale su naše jedinice za opravku prekida kod km 603 (Sušak VO—AX) i bile su natjerane u bjekstvo dejstvom artiljerije.

⁸ Komanda Petog armijskog korpusa

⁹ Talijansko-ustaška kolona koja je napadala pravcem Lički Osik—Ljubovo—Bunić—Korenica.

¹⁰ Talijansko-ustaška kolona koja je napadala pravcem Lovinac—G. Ploča—Udbina.

¹¹ Drugi bataljon Druge NOU brigade izvršio je ujutro protivnapad na talijanske snage u rejonu zaseoka Vukmirovići i u predjelu Velonj i odbacio ih, bez gubitaka. Istoga dana, oko 20 časova, Talijani su ponovo posjeli Velonj. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹² Položaji u rejonu Tušice i Troura, na putu G. Ploča—Kalina

¹³ Odnosi se na dijelove Prve NOU brigade.

Divizija „Re“:

Noću uoči 29-og vatra u cilju uznemiravanja, bez rezultata, protiv ljudstva koje je štitilo most Budak (Gospić KI—FN) i danas, 29-og, protiv mosta Velika (LI—FI).

Jedan vojnik poginuo.

Zona V grupacije granične straže (GAF):

Noću uoči 29-og paljbom iz vatrenog oružja na garnizon Marčelji (Sušak TP—BD) ranjen je naš stražar. Neposredna protivakcija natjerala je neprijatelja u bjekstvo.

Ostali sektori:

Redovna aktivnost patroliranja. Prolaznost puteva i stanje snijega nepromijenjeni.

GENERAL GLORIA

BR. 216

**IZVJEŠTAJ OPĆEG VOJNIČKOG POVJERENIŠTVA PRI
VIŠOJ KOMANDI ORUŽANIH SNAGA „SLOVENIJA—DAL-
MACIJA“ OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA TA-
LIJANSKIH, NJEMAČKIH I USTAŠKO-DOMOBRA NSKIH
JEDINICA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA
DAN 29 SIJEČNJA 1943 GODINE¹**

BRZOJAVKA

BRZOGLASNA—BRZOJAVNA—KRUGOVALNA—SVJETLOJAVNA

Dojavna postaja Zagreb	Br. 750

Opazke: 169 Z 248 r 13 50

Zaprimljena ili primljena			
od	dan	sat	podpis
Sušak	30	1 15 20	Zima

Naslov:

Operod²

Spoj naš br. 701/tajno. Prvo, njemačka kolona SS trupa od Drežnik Grada produžila 29 ov.mjes. nadiranje i spojila se kod Ličkog Petrovog Sela sa talijansko-hrvatskom kolonom³ i zauzela u večer Bihać uz pripomoć Štuka aparata. Drugo, njemačke i hrvatske kolone 187 i 370 divizije u nadranju sa sjevera dostigle u glavnom crtu selo Otoka sjeverno od Bos. Krupe 8 km. — Cazin—Tržac. Treće, 717 njemačka divizija od Sanškog Mosta poduzela nadiranje na zapad, dostigla selo Bena-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3 C/4.

² Operativni odjel (Glavnog štaba domobranstva)

³ Odnosi se na sjevernu kolonu divizije „Re“, u sastavu koje se nalazila i jedna ustaška bojna (bataljon).

kovac 16 km. jugoistočno od Bos. Krupe. Nadiranje na jug zastalo sjeverno od Ključa koji nije zauzet do 29. ov. mjes. u večer. Četvrto, talijanske čete drže Slunj. Peto, kolona Vrhovine uz jake borbe⁴ zauzela Ličko Petrovo Selo. Stupila u vezu sa Njemcima pod jedan. Šesto, kolona Široka Kula vrši raščišćavanje, zauzela selo Lulići 8 km. sjevero-istočno od Široke Kule. Sedmo, kolona Lovinac drži već javljeni položaj. Osmo, kolona Gračac zauzela 29. ov. mj. Mazin. Deveto, manje grupice partizana ponovo se pojavljuju u pozadini prostorije koja se raščišćavala. U selu Desmerice 7 km. južno Ogulina oduzimali odjevne predmete i odvodili muškarce u selo Breznu 12 km. jugo-zapadno od Ogulina. Deseto, od početka operacije Weiss do 29. ov. mjes. uvečer ukupni gubitci partizana 810 mrtvih i 103 zarobljena, naši gubitci 14 mrtvih i 63 ranjena, talijanski gubitci 71 mrtvih i 443 ranjena.

HRVOPO⁵ br. 723/tajno
(M. P.)⁶

31/I D

⁴ Sa Trećim i Četvrtim bataljonom Druge NOU brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske

⁵ Opće vojničko povjereništvo NDH pri Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska — Glavna domobranska krugovalna postaja u Zagrebu

BR. 217

IZVJEŠTAJ TALIJANSKE GRUPE ZA VEZU PRI KOMANDI
NJEMAČKIH TRUPA U HRVATSKOJ OD 30 SIJEČNJA 1943
GOD. O SPORU OKO UPOTREBE ČETNIKA U AKCIJAMA
ZAPADNO OD SLUNJA¹

PREDMET: DCL

TELEGRAM

Datum {otpreme: 30/I/1943/XXI
i čas {prijava: 30/I/1943/XXI

OD GRUPE CORSI
KOMANDI SUPERSLODE

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1673
Stiglo 30 siječnja 1943

Br. 57/A/3

Šaljem kopiju prevoda telegrama prispjelog Komandi Lütters² od generala Löhr-a.

Počinje:

Komandantu njemačkih trupa u Hrvatskoj. Prema saopštenju hrvatskog Ministarstva spoljnih poslova divizija „Lombardia“ je izgleda, protivno sporazumu u Zagrebu³, upotrijebila naoružane četnike u zoni zapadno od Slunja, koji su uklonili sve Hrvate od 20 do 60 god. Molim Nj. Ekselenciju Roattu da razmotri ovo pitanje i da eventualno spriječi ove akcije. Sem toga, želim da budem obaviješten o ovom stanju stvari. Potpisao general Löhr. Završava.

Kategorički sam potvrdio da su gore iznijete vijesti bez ikakvog osnova, tvrdeći da jedinice M.V.A.C. niti su učestvovala niti će učestvovati⁴ ma u kakvim zajedničkim akcijama, i potsjetio sam njemačku Komandu na sadržaj paragrafa VIII

¹ Original. pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C).

² Komanda njemačkih trupa u Hrvatskoj, kojom je rukovodio general Lütters.

³ Odnosi se na sporazum koji su, 9 siječnja, u Zagrebu, zaključili talijanski general Roatta i njemački general Löhr. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 216, 219 i 229.

⁴ Četnici su učestvovali u Četvrtoj ofanzivi na području Hrvatske u zajednici sa talijanskim jedinicama. Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 216, 217, 218, 221, 225, 228, 231 i 235.

UFFICIO

DCL.

TELESCRITTO

partenza 30/1/1943/XII.

Data e ora

arrivo 30/1/1943/XII.

DA NUNEO CORBI
AT COMANDO SUPERSLEDA

SEGRETERIA	UFFICIO
1	2
3	4
5	6

NR. 7/A/3 di pro.

Tremità copia di redazione di telegramma pervenuto al Comando Luthers da generale Loehr. Comincia: al Comandante le truppe tedesche in Croazia. Secondo notizia da parte del Ministero degli Esteri Croato, la Divisione "Lombardia" contrariamente alle convenzioni di Zagabria avrebbe impiegato uomini armati nelle zone al nord di Slunj, che sopprimerebbero tutti i croati dai 20 ai 60 anni. Pregho S.E. Bozta di esaminare la questione e di sospensare eventualmente queste azioni. Inoltre prego di farmi ricevere informazioni su questo stato di cose, firmato generale Loehr, finisce.

Ho affermato categoricamente che le notizie sopra riportate sono destituite di qualsiasi fondamento, confermando che reparti M.V. A.C. non hanno partecipato ed non parteciperanno ad nessuna azione comune ed ho ricordato al Comando tedesco quanto contenuto in proposito nel paragrafo VIII del foglio 550 di Supersledda e nel paragrafo 3 delle prescrizioni allegate all'ordine di operazione numero 1 del V.C.A.. Mi sono riservato comunque di comunicare al Comando Luthers quanto contestato Comando sopra eventualmente precisarmi ancora in proposito. Ritengo notizie suddette frutto di manovre politiche locali, che comando tedesco sembra sia disposto a rompere.

TENENTE COLONNELLO CORBI

akta 550 od Superslode⁵ po tom pitanju i na paragraf 3. propisa priloženih operativnoj zapovijesti br. 1 od V A. K.⁶ U svakom slučaju, rekao sam da ću naknadno saopštiti Komandi Lütters ono što mi ta Komanda bude eventualno precizirala u tom pogledu. Smatram da su gornje vijesti plod lokalnih političkih manevara, koje izgleda da je njemačka Komanda raspoložena da prekine⁷.

Potpukovnik Corsi

BR. 218

DNEVNI IZVJEŠTAJ NJEMAČKOG OPUNOMOĆENOG GENERALA U HRVATSKOJ OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD. O KRETANJU JEDINICA ČETVRTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE I DOVLAČENJU POJAČANJA NA PRUGU NOVSKA—N. GRADIŠKA¹

Njemač. opunomoćeni general u Hrvatskoj
šalje hitno depešu:

KOMANDANTU JUGOISTOKA, I a

Radi znanja: Komandujućem generalu i komandantu u Srbiji
714 pješ. diviziji.
717 „ „ „ „ „ „
369 „ „ „ „ „ „
SS - diviziji Prinz Eugen

Izvještaj o stanju od 30 siječnja 1943

Ad 1a *Opća situacija:* Neprijatelj dovlači snage sa sjevera na otsjek Nova Gradiška—Novska.

Grupa Istok:

Ad 1b 28 siječnja komunistički prepad na putnički voz južno od Brezine (35 km sjeverozapadno od Nove Gradiške²).

⁵ Vidi tom IV, knj. 9, dok. br. 211.

⁶ Vidi dok. br. 151.

⁷ U originalu, pri dnu ovog primjerka, pukovnik Zanussi dopisao je olovkom: „Da li je veći kretan ko govori ili ko sluša?“. Na drugom primjerku, koji se nalazi uz ovaj, dopisano je olovkom: „Da li se odnosi na formaciju Lička Jesenica—Plaški? U svakom slučaju mora da su vijesti lažne“.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31/1—4, k. 17.

² Prepad izvršili dijelovi Prvog NOP odreda Treće operativne zone.

29 siječnja neprijatelj³ (oko 200 ljudi) na maršu od Šumetlice (6 km sjever. od N. Gradiške) pravac Katolička Šagovina (7 km sjeverozapad. od Nove Gradiške). Noću od 28 na 29 siječanj neprijateljske snage u Opatovcu, Baničevcu, Podravinskom (9, 11, odnos. 13 km sjeveroistoč. od Nove Gradiške). Jačina nepoznata.

- Ad Ic Za akciju Krause⁴ (izvještaj o stanju od 29 siječnja) polazak 31 siječnja u 7,00 čas. Polazni položaj i pravac napada javiće se naknadno⁵.

Grupa Zapad:

- Ad Ib 29 siječnja ponovno izviđanje ka Goleši—Milisavci (10 km sjeverozap. od Okučana). Osmotreno je bježanje mladih ljudi ka sjeveroistoku, nekoliko ih je vatrom ubijeno. Benkovac (14 km sjeverozapadno od Nove Gradiške) djelimično razoren i potpuno napušten. Brd. artiljerija Grupe Schaltenbrand tukla je komunist. sakupljanja u predjelu Sisvete i Paklenice (29 km sjevero-sjeverozapad. od Nove Gradiške). Javljeno je o prisustvu 600 naoružanih komunista⁶ na prostoru sjeveroistočno od Novske (33 km zapadno-sjeverozapadno od Nove Gradiške). Navodno namjeravaju napasti želj. prugu Banova Jaruga—Lipik. 1 brd. divizija povukla je 29 siječnja prije podne 3 bataljona 4 brd. brig. sa prostora Čaglič (22 km sjeverozapad. od N. Gradiške) nazad u Lipik, nato je oko 500 komunista⁷ ušlo u Gornji Čaglič (19 km sjeverozapad. od Nove Gradiške).
- Ad Ic Namjera Grupe Schaltenbrand za 30 siječanj: Protjerivanje komunista iz Rajića (21 km zapadno-sjeverozapadno od N. Gradiške) i izviđanje ka Benkovcu—Goleši—Milisavci, Goleši—Rajičići (15, 21 i 19 km sjeverozapadno od N. Gradiške).
- Ad Ila Predviđeno je da se jedan hrvat. regrutni bataljon premjesti na željez. liniju Nova Gradiška—Novska. Bataljon će biti privremeno potčinjen štabu željez. obezbje-

³ Dijelovi Šesnaeste NO brigade Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske

⁴ Borbena grupa njemačkih i ustaško-domobranskih jedinica, nazvana tako po svom komandantu. Vidi dok. br. 213.

⁵ U dnevnom izvještaju Drugog hrvatskog korpusa od 30 siječnja 1943 god. u vezi sa ovim piše: „Grupa Krause zauzela je u potpunosti pripremni položaj na prostoru Nova Gradiška—Okučani... Početak akcije Krause na prostoru sjeverno od pruge Nova Gradiška—Okučani uz sadejstvo grupe Zapad odložen za 2 veljače 43“. — Dokumentat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31/1—21, k. 17.

⁶ Dijelovi Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske

⁷ Dijelovi Sedamnaeste NO brigade Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske

đenja. Pošto se iz neprijatelj. pojačanja na prostoru željez. linije može zaključiti namjera komunista da ponovo što prije napadnu prugu, to je od komandanta njem. trupa u Hrvatskoj zatraženo da do dolaska reg-rutskog bataljona iz Zagreba (vjerovatno oko 1 veljače) pojača najvažnija mjesta Novu Gradišku i Okučane dijelovima 714 pješad. divizije.

Štab željezničkog obezbjeđenja: Nema naročitih događaja.

Ital. interesna oblast: Prebacivanje 6 i 14 komunist. brigade iz okoline Ogulina ka sjeverozapadu⁸.

Atmosfersko stanje: Mutno. temperatura oko nula stepeni. Stanje drumova nepromijenjeno.

31/I D.

Njem. opunom. general u Hrvatskoj
Ia /e 8 20 br. 615/43 od 30 I 43
Zagreb

⁸ Netačno. Dvije brigade su se u ovo vrijeme nalazile u Lici, u regionu Korenice.

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKE DIVIZIJE „LOMBARDIA“ OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADU TALIJANSKIH I USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH JEDINICA NA JEDINICE NOV I PO HRVATSKE U ŽUMBERKU¹

PREDMET:

Dato na uvid Ekselenciji Robotti-u.

„ „ „ „ Nač. štaba.
„ „ „ „ Pom. nač. štaba.

TELEGRAM

Datum { otpreme: 30.I.43;19.00
i čas { prijema 30.I.43;23.55

OD KOMANDE DIVIZIJE „LOMBARDIA“
KOMANDI XI ARMIJSKOG KORPUSA

„ V „ „

Br. 02/1531 protok.

Jutros je započela akcija na Krašić².

Trupe koje učestvuju iz Jastrebarskog: jedna pojačana četa 1/74-og pješadijskog³, 2 čete tenkova bacača plamena u pravcu kretanja Jastrebarsko—Petrovina—Silovina, komandant kapetan Fabbri. Iz Draganića: II/51-og pješadijskog⁴, bataljon crnih košulja, 2 čete I/31-og⁵ tenkista sa pravcem pokreta Draganići—Krašić, komandant potpukovnik Vetrano de Novari; X bataljon ustaša sa pravcem kretanja: Novaki—Mokrica (NM—BZ)—Krupače (NR—BZ); iz zone Draganići—Jazvaci (NM—BZ) IX bataljon domobrana sa pravcem kretanja: Pesak—Seljansko Selo—Jazbina.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/6).

² Odnosi se na napad talijanskih i ustaško-domobranskih snaga na jedinice NOV i PO Hrvatske na Žumberku. Vidi dok. br. 199.

³ Iz redova divizije „Lombardia“

⁴ Iz sastava divizije „Cacciatori delle Alpi“

⁵ Prvog bataljona Trideset prvog pješadijskog tenkovskog puka, čije su dvije čete bile od 23 prosinca dislocirane u rejonu Karlovac.

Kolona Fabbri je naišla na slabe otpore u zoni Sv. Telo (NM—CD) koji su odmah slomljeni.

Kolona Vetrano je naišla u Brleniću na jak otpor partizanskih grupa⁶ zabarikadiranih na istočnom kraju naselja.

Ustanici⁷, oko 200 sa 6 puškomitraljeza, odbijeni su prema Bresariću uspješnom intervencijom tenkova.

U 14.45 časova tenkovi iste kolone dostigli su prve kuće Krašića, dok je pješadija još savladala otpore u zoni Bresarić⁸.

Potpukovnik Vetrano, čuvši buku borbe kolone „Isonzo“⁹, ubrzao je kretanje u tom pravcu¹⁰.

Do sada je utvrđeno 8 mrtvih i 15 ranjenih partizana.

S naše strane jedan teško ranjen II/51 pješad.

Naredio sam da kolona Vetrano ubrza svoje napredovanje stupivši u vezu sa kolonom Orifici¹¹

General Ruggero

⁶, ⁷ i ⁸ Odnosi se na Treći bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“, koji je zatvarao pravce: Zorkovac—Bresarić—Krašić i Draganići—G. Kupčina—Brlenić—Bresarić—Krašić. Vidi tom V, knj. 12. izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 4 veljače 1943 godine.

⁹ i ¹⁰ Talijanske kolone iz sastava divizije „Isonzo“ napadale su pravcem: Vivodina—Dvorišće—Hrženik—Krašić, s namjerom da sa sjeverne strane opkole i u saradnji sa jedinicama iz Zorkovca, Jastrebarskog i Draganića unište u rejonu Krašića, Trinaestu proletersku NOU brigadu „Rade Končar“ i Četvrtu NOU brigadu. Vidi dok. br. 199.

¹¹ Iz sastava divizije „Isonzo“. Nazvana po imenu komandanta. Napadala iz Vivodine pravcem Dvorišće—Bukovica, sa zadatkom da zatvori pravac otpuštanja Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ i Četvrtu NOU brigadu.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA USTAŠKE PRIPREME IZ NOVE GRADIŠKE OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD. O NAPADIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA USTAŠKO-DOBROBRANSKE POSADE DUŽ PRUGE OKUČANI—NOVA GRADIŠKA U DRUGOJ POLOVINI SIJEČNJA¹

Prepis

STOŽERNO ZAPOVJEDNIČTVO USTAŠKE PRIPREME —
NOVA GRADIŠKA

Broj: 44/taj./1943

Predmet: Smrtić napad po partizanima
na našu posadu.

Nova Gradiška, dne 30.I.1943.
TAJNO

USTAŠKA VOJNICA — Zapovjedništvo ustaške pripreme,
Z a g r e b

U vezi zapoviedi Jurbo II². Op. br. 2. od 24.I.1943. 100 vojničara XI. bojne Ustaške pripreme i to jedan vod iz 1. sata i 1 vod iz 2. sata sa još 25. vojničara IV. bojne ustaške pripreme iz Broda n/S. zaposjeli su u cilju osiguranja željezničke pruge s. Smrtić nastupajući prema istome preko kote 184, 247, 233, Mašićsko Brdo kota 202 i Duge Međe.

Pod zapovjedništvom ustaškog poručnika P.T.B.³ Ivana Garac sat je krenuo iz Nove Gradiške dana 24.I.1943. u 9 sati, te se u Mašićskom Brdu sukobio sa manjom jednom grupom partizana⁴, koja je nakon kratke borbe izmakla prema sjeveru, ostavivši jednog mrtvog kod kojega je pronađeno 30 naboja i jedna bomba, dok su pušku partizani odnijeli sa sobom. Sat nije imao nikakvih gubitaka. U Smrtić su stigli u 15,30 sati uspostavivši odmah vezu sa ostalim jedinicama II jurišne bojne.

Zapovjeđu Jurbo II. op. br. 7 od 25.I.1943. zamijenjeno je 100 vojničara XI. bojne U.P.⁵ sa 24. satom V. p.p.⁶ iz Nove Gradiške, koji su se nakon toga povukli u Novu Gradišku tvoreći pričuvni sat. U Smrtiću je ostao vod ustaša pripadnika IV. bojne

¹ Prepis, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—46, k. 18.

² Druga jurišna bojna

³ Poglavnikove tjelesne bojne

⁴ Manji dijelovi Šesnaeste NO brigade

⁵ Ustaške pripreme

⁶ Pete pješačke pukovnije

ustaške pripreme iz Broda n/S. koji je tada prešao u sastav 24. sata V.p.p.

U noći između 25 i 26 o.mj. izvršen je napad⁷ na s. Smrtić, Gornji Bogičevci i Okučani. I. vod I sata XI. bojne U.P. priskočio je iz N. Gradiške u pomoć Smrtiću, povevši sa sobom iz Dragalića 6. jurišni sat i 1. vod 8. jurišnog sata, koji se nalazi u Medarima. Napad partizana počeo je 25.I.1943. u 20 sati i nadošlom pomoći odbijen je dana 26.I.43. u 3 sata. Dva voda 24. sata V.p.p. iz N. Gradiške prilikom nadolaska pomoći nisu bili u s. Smrtiću jer su u toku borbe odstupili. Borbu je vodio do kraja preostali vod 24. sata V.p.p. i vod ustaša pripadnika IV. bojne U.P. iz Broda n/S. Gubitci partizana koji su pronađeni nakon ove borbe iznose u lješinama 2 muškarca i jedna žena, svi bez oružja. Gubitci na našoj strani 2 ustaše mrtvi i 3 lakše ranjena, svi iz IV. bojne U.P. Broda n/S. Prema provjerenim podacima, partizani su odveli dvojica kola mrtvih po 5. ljudi u svakim kolima. U isto vrijeme partizanima⁸ je uspio prodor na željezničku prugu između Okučana i Rajića, koja je razvaljena na cca 250 m. dužine i to samo na jednom kolosjeku.

Zapovjedu Jurbo II, Op. br. 9. od 26.I.1943. zamjenjen je ponovno 24. sat V.p.p. sa jednim vodom 1. sata i jednim vodom 2. sata XI. bojne U.P. tako da je Smrtić zaposjednut po istom ljudstvu, koje se tamo nalazilo i dana 24.I.1943. t.j. do zamjene po 24. satu V.p.p. U noći između 26. i 27. izvršen je napad partizana⁹ na Okučane, G. Bogičevce, Smrtić i Medare. Borba je trajala u Okučanima od 21. do 22. sata 26.I.1943. U G. Bogičevcima od 21. sata dana 26.I.1943. do 3 sata 27.I.1943., a isto toliko i u Medarima, dok je u Smrtiću trajala borba od 21. sat dana 26.I.1943. do 6,30 sati dana 27.I.1943. U toku borbe pokušao je Smrtiću priskočiti u pomoć 1. vod 8. jurišnog sata iz Medara, ali je tom prilikom ušao među postavljene zasjede partizana¹⁰, te je morao odstupiti ne izvršivši zadatak.

Iz gornjeg proizlazi, da je glavni cilj bio napad na Smrtić, dok su napadi na ostala mjesta imali zadatak zadržati posade da ne pritegnu u pomoć Smrtiću¹¹.

Gubitci partizana iznose u pronađenim lješinama i to na sektoru G. Bogičevci: 2 muškarca. Gubitci na našoj strani 1. ustaša i 1. domobranski dočasnik mrtvi, 1 domobran nestao,

⁷ Napad izvršio Drugi bataljon Šesnaeste NO brigade. Opširnije vidi dok. br. 104 i 206.

⁸ Odnosi se na Prvi bataljon Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 65.

⁹ Dvanaesta NOU brigada. Vidi dok. br. 85.

¹⁰ Treći bataljon Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 104.

¹¹ Netačno. Četvrtoj diviziji NOV i PO Hrvatske bio je cilj rušenje pruge Novska—Gradiška. Vidi dok. br. 65 i 93.

zatim 1 ustaša teško, a 1 lakše ranjeni. Gubitci u oružju 2 puške od strane domobrana.

Prema provjerenim podacima partizani su odvukli 15 kola mrtvih po 4. čovjeka u kolima, između kojih se nalaze lješevi četvorice njihovih zapovjednika, s obzirom na to što su pokopani na pravoslavnom groblju u s. Prav. Šagovina u zasebnim grobovima uz počasnu salvu. Našim minobacačem uništena je jedna partizanska teška strojica. Pokupljeno je s naše strane 6. spremišta za strojopušku (Zbrojovku).

U isto vrijeme partizanima je uspio ponovni prodor na željezničku prugu između Rajića i Paklenice¹², koja je tom prilikom razvaljena cca 350 met. i to na jednom kolosjeku.

Napominjem da se posada u G. Bogičevcima sastoji od 30 pripadnika U.P. i 10 oružnika.

Brzoglasna linija sa Zagrebom do danas još nije uspostavljena.

Prednje se dostavlja naslovu na znanje.

Za Poglavnika i Dom spremni!

Zapovjednik
ustaški satnik
Burmaz, v.r.

Za točnost prepisa:
Pričuvni ust. satnik
(Nikola Blažević)
Nikola Blažević

¹² Posadu u Paklenici napao je i zarobio Drugi bataljon Prvog NOP odreda Treće operativne zone. Vidi dok. br. 77.

BR. 221

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNA-
ESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 30 SIJEČNJA 1943 GOD.
O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE
NA PODRUČJU DALMACIJE I JUŽNE LIKE¹**

PREDMET: dst

TELEGRAM

OD KOMANDE XVIII ARMIJ.
KORPUSA

SUPERSLODI — OPERATIV. ODJELJ.

i. radi znanja,

KOMANDI V ARMIJ. KORPUSA

„ VI „

Dato na uvid Načelniku štaba.

„ „ „ Pomoćniku načel. štaba.

Upućen prepis Obavješt. odjeljenju.

„ „ kr. karab.

Datum	otpreme 30.I.43	
i		19.45
čas		prijema 30.I.43
		22.00

Br. 1709/Op.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1694

Stiglo 31 siječnja 43-XXI

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 30 SIJEČNJA

Aktivnost ustanika:

Ništa novo.

Sektor „Zara“:

— U raščišćavanju zone Filipjakov (Žirje LI—CZ), Turanj (Žir-
je LI—DE), Sikovo (Novigrad LI—DH) pritvoreno je 70 sum-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog
instituta (k. 18 A/9).

njivih lica, a u zoni Jagodnja (Novigrad NH—NK—DH), Rašević (Novigrad NK—DL) pritvoreno je 35 potkazanih².

— Pri pokušaju bjekstva ubijena su 3 pljačkaša.

Sektor „Bergamo“:

— Jučer je završena akcija deblokiranja Strmice, o čemu izvještaj od 29. o.m.³ U mjesto je stigla kolona kasno poslije podne, natjeravši u bjekstvo partizane, koji su se povukli prema sjeveru⁴.

— Kolona koja je dana 28 o.m. zauzela Bobiju (Knin SL—DT), jako angažovana juče je zauzela Kurozeb, Konjsku Gl. (Knin SL—DV) i Gologlav⁵ (Knin SN—DT) gdje je prenoćila. Naknadno ćemo saopštiti tačne gubitke.

— Gubici u akciji Vrlika⁶, o čemu izviješteno prošlih dana, utvrđeni su: na našoj strani nema gubitaka; hercegovački M.V. A.C.: 22 mrtva i 47 ranjenih; partizanski: 180 mrtvih i 37 strijeljanih⁷. Zaplijenjeno: 10 puškomitraljeza, jedan mitraljez, više desetina pušaka i mnogo municije.—

— Prilikom raščišćavanja Ložišća i Murvica (Omiš UH—UK—AX) zarobljena su dva ustanika i ubijen jedan pri pokušaju bjekstva. Zapaljene su kuće partizana koji se kriju.

— Grupa partizana koja je pokušala da se približi blokadnom mjestu istočno od Makarske natjerana je u bjekstvo brzim protivnapadom.

— Prekid željez. pruge Sinj, o čemu izviješteno jučer, odmah je jutros uspostavljen. Kod Proseka (Split US—BU) puščana paljba, bez posljedica, na voz u pravcu Sinja.

Sektor „Sassari“:

— Noću uoči 29 o.m. odredi u akciji odbili su napade na kotu 756 (Bruvno) (Knin QO—EQ)⁸. Naši gubici: 2 mrtva i 10 ranjenih; partizanski gubici sigurni ali nisu utvrđeni. Zaplijenjeno je nekoliko pušaka.

² U mjesecu siječnju talijanske okupatorske vlasti nastavile su da hapse stanovništvo sa područja sjeverne Dalmacije i da ga odvođe u koncentracione logore.

³ Vidi dok. br. 222.

⁴ Odnosi se na dijelove Druge proleterske divizije.

⁵ Ove položaje je držala i na njima vodila borbu jedna četa Prvog udarnog bataljona Ličkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 6 ožujka 1943 godine.

⁶ Vidi dok. br. 200 i 209.

⁷ Ovo se odnosi uglavnom na stanovništvo sela na putu Knin—Vrlika i Drniš—Vrlika, u kojima su četnici, po naređenju Talijana, vršili zločine. Vidi dok. br. 209.

⁸ Napad izveo Prvi bataljon Prve NOU brigade, ojačan jednom četom Trećeg bataljona.

— Nakon što su savladali jak otpor⁹, odredi su jučer, u 16 časova, zauzeli Mazin (Kn'n RH—EZ). Naši gubici: 1 mrtav i 4 ranjena, među kojima i 1 oficir. Partizanski gubici: 50 mrtvih¹⁰.

Sektor „Celere“:

Noću uoči 29 o.m. puščana paljba protiv mornaričkog garnizona na ostrvu Kakan (Žirje ON—CQ) i rafali iz automatskog oružja na garnizon Putićanje (Žirje PI—CQ) učutkani su brzim protivdejstvom.

Iste noći most na Velištaku (Žirje PL—CS) bio je prekinut. Vedro.

General SPIGO

BR. 222

UPUTSTVA KOMANDANTA SUPERSLODE OD 31 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJSTVIMA TALIJANSKO-NJEMAČKIH SNAGA, ZATVARANJU PRAVCA BOS. PETROVAC—KULEN VAKUF—G. LAPAC I ZADACIMA PETOG I OSAMNAESTOG KORPUSA U VEZI S TIM¹

31 siječnja 1943/XXI

ZANUSSI²

„WEISS“³

1.) U stvari partizani nisu davali više otpora sjeverno od Une, te smo — mi⁴ i Nijemci — stigli na paralelu te rijeke, bez obzira na pravce i kilometražu, skoro u isto vrijeme.

Opkoljavanje nije izvršeno.

2.) Sada može biti da protivnik hoće da pruži otpor na Grmeč Planini i okolini, ili hoće da se povuče na jug. Otpori ispred „Sassari“ — „Re“⁵ ispred „717“⁶ odgovaraju kako jednoj tako i drugoj od ovih dviju pretpostavki (pretpostavljajući uvijek da u potpunosti funkcioniše jedna partizanska komanda).

⁹ Dijelova Prve NOU brigade

¹⁰ Netačno. Gubici dijelova Prve NOU brigade u ovim borbama bili su 4 mrtva i 8 ranjenih. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/5).

² Pomoćnik načelnika štaba Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“

³ Odnosi se na operaciju „Weiss“ (Četvrta neprijateljska ofanziva).

⁴ Misli se na talijanske jedinice.

⁵ Odnosi se na talijanske divizije „Sassari“ i „Re“.

⁶ Njemačka 717 pješadijska divizija. Napadala iz rejona Sanski Most pravcem Benakovac i Velagići—Bravsko.

3.) Pošto tako stoje stvari (otpor na Grmeču itd. ili povlačenje na jug), i ne obazirući se — nikako — na one dijelove koji bi se uvukli između istaknutih kolona ili one koji bi se rasturili, zatvaranje Bos. Petrovca, Kulen Vakufa i G. Lapca je veoma važno. U stvari, u prvom slučaju će služiti da potisne ka Grmeču itd. partizanske brigade sa jugoistoka i jugozapada, doprinoseći tako sjedinjavanju ove protivničke mase, koja bi zatim trebala biti itd. itd.⁷

U drugom slučaju, služiće da presiječe puteve povlačenja ka jugu.

— Iz izvještaja Corsi-a⁸ saznaje se da je lijeva 717 odlučila da napadne na Bos. Petrovac. Trebalo bi izbjeći da pomenuto mjesto uzmu Nijemci, a naša desna kolona je međutim još pozadi.

Nadam se ne ponavljajući naredjenja koja su već dovoljno jasna, da ovo gledište ima i V arm. korpus.

4.) U istom smislu, XVIII arm. korpus ne treba da se smatra zadovoljnim zbog zauzimanja Strmice.

Treba da napadne na Bos. Grahovo.

Artiljerija

— Zamislite od kolike bi pomoći bila jedna dobro raspoređena artiljerija za vrijeme sada već dugog zastoja srednje i južne kolone divizije „Re“.

Ovo je jedini put da je neprijatelj već više dana lokalizovan na dobro uočenim položajima, a naše trupe takođe posjeduju jasno određene položaje.

U slučaju ofanzive ili defanzive, masovna upotreba artiljerije dala bi velike rezultate.

— Isto se može reći i za sadašnju akciju na Gorjance⁹.

Telefonirao sam Lucini-u¹⁰, skrenuvši mu pažnju takođe na malu snagu kolone koja je pošla od Jastrebarskog.

Prvom prilikom treba apsolutno jasno ukazati na ovaj rad artiljerije.

Roatta

⁷ Vjerovatno misli: uništena, jer je to bio rejon okupatora.

⁸ Potpukovnik, šef talijanske grupe za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj

⁹ Vidi dok. br. 219.

¹⁰ Pukovnik Bruno Lucini, načelnik štaba talijanskog Sedamnaestog armijskog korpusa

**NAREĐENJE KOMANDE TALIJANSKOG JEDANAESTOG
 ARMIJSKOG KORPUSA OD 31. SIJEČNJA 1943. GOD. ZA
 NAPAD DIJELOVA DIVIZIJE „LOMBARDIA“ U CILJU
 PRUŽANJA POMOĆI OPKOLJENIM DIJELOVIMA DIVI-
 ZIJE „ISONZO“ NA PODRUČJU VIVODINE¹**

PREDMET: dst

TELEGRAM

Datum	{	otpreme 31.I.43	4.30
			sati
		prijema 31.I.43	8.00

Od komande XI armijskog korpusa

Komandi divizije „Lombardia“

Br. 2/635

Svakako potrebno dostaviti koloni² u operaciji na Krašić naređenje: napasti zbog sudjelovanja u oslobođenju kolone „Orifici“ koja je još uvijek, u 4 sata, opkoljena u poznatoj zoni.

Danas, 31. o.m., u zoru isto tako će napasti druga pomoćna kolona „Isonzo“³ iz Ozlja.

General Gambara⁴

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 3 C/6).

² Ovu talijansku kolonu, koja je nadirala iz Vivodine, napali su, kod sela Radina Gorica, Drugi bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ i Treći bataljon Četvrte NOU brigade. Oko 15 časova, na ovom pravcu, ušao je u borbu i Drugi bataljon Četvrte NOU brigade, napadajući preko Prekrižja i Konjević Vrha i hvatajući vezu sa Trećim bataljonom Druge slovenačke udarne brigade. (Tri slovenačke brigade, nalazile su se, 30. siječnja, u s. Suhor, s. Bušinja Vas i s. Brezovica, sa zadatkom da napadnu talijanske snage koje su nadirale iz Vivodine ka Krašiću.) Time je neprijatelj bio gotovo opkoljen. Jedan manji dio uspio je da se povuče u Vivodinu, a veći dio se grupisao i organizovao za odbranu u rejonu s. Radušće, Bukovica i Radina Gorica. Vidi tom V, knj. 12, izvještaj Trinaeste proleterske NOU brigade Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 4. veljače 1943. god. i izvještaj Štaba Druge operativne zone Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 5. veljače 1943. godine.

³ Kolona iz sastava divizije „Isonzo“

⁴ Gastone Gambara, tada komandant Jedanaestog armijskog korpusa

BR. 224

**DNEVNI IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 31 SIJEČNJA 1943 GOD. O DEJ-
STVIMA POTČINJENIH JEDINICA NA PODRUČJU LIKE¹**

TELEGRAM

Dato na uvid Načelniku štaba.
Dato na uvid Pomoćniku nač. štaba.
Prepis upućen Obavješt. odjelj.
" " kr. karab.

Datum	{	odašiljanja: 31/I-43
i		02.30
čas		primitka: 31/I-43
		04.00.

VISA KOMANDA ORUŽANIH SNAGA
„SLOVENIJA—DALMACIJA“
OPERATIVNO ODJELJENJE

Br. 1691
Stiglo 31 sij. 1943-XXI

OD KOMANDE V ARMIJSKOG
KORPUSA

SUPERSLODI — OPERATIVNOM ODJELJENJU

i, radi znanja,

**XI i XVIII ARMIJSKOM KORPUSU
ŠEFU ITAL. GRUPE PRI KOMANDI LÜTERS²**

Br. 1686/Op. protokola

NOVOSTI U 16 ČASOVA DNE 30 SIJEČNJA 1943

Pokreti ustanika:

1) Jučer, 29 o.m., snage³ suprotstavljene koloni „Sassari“ između Šolobanice (Knin QO—EZ), k. 818 (Knin QO—EZ) i Urljaja (Knin RH—EU) izgleda da dostižu do 5 bataljona. Po informacijama izgleda da se koncentracija partizana iz Vrzića (Senj ZT—GS) premjestila. Nepoznat pravac.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta (k. 18 A/6).

² Odnosi se na p. puk. Corsi-a, šefa talijanske grupe za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj, na čelu koje se nalazio general Lütters.

³ Jedinice Prve brigade Šeste divizije NOV i PO Hrvatske

Javljeno je o premještanju ustanika iz zone Lič. Jesenica (Gospić LI—MH—GZ) u Živicu (Gospić KE—GU), Petrinić Polje (Gospić IH—GS) i Dabar (Senj XV—GQ) i grupa u zonu Čorkova Uvala i Sertić Poljana⁴ (Gospić NK—GS).

I) OPERACIJE U TOKU:

Grupacija Fabbri:

Kolona Ferroni stigla je u Babin Potok (Gospić NH—GO)⁵.

Divizija „Re”: *Sjeverna kolona:* Garnizon u Prijeboju (Gospić OL—ON—GO) od ranog jutra jako je angažovan uslijed napada partizana⁶ koji presijecaju komunikacije na istoku i na zapadu. Autokolone, u pokretu u dva pravca, bile su napadnute⁷ na otcjeku Čudin Klanac (Gospić NK—GO)—Ljeskovac (Gospić OI—GO) i bilo im je onemogućeno da nastave pokret.

Borbe su trajale još do kasne večeri.

Sutradan ujutro sadejstvom bataljona 74-og pješ. puka biće situacija riješena, što je preko potrebno za dejstvovanje prema jugu.

Centralna kolona: Akcija u toku istočno od Rakića (Gospić NH—FR) sporo napreduje uslijed jakog otpora⁸ i kolona je došla zonu Obsenica (Gospić NK—FR).

Naši gubici: desetak ranjenih; protivnički: utvrđeno 25 mrtvih i zaplijenjeno razno oružje.

Južna kolona: Jučer. 29 o m. LXXIII bataljon cr. koš. osvojio je dva od triju vrhova koji sačinjavaju visinski sistem kote 867 (Novigrad ON—FG) a XXXI ustaški bataljon stigao je do kote 1234 (Novigrad PI—EZ). Uslijed pada mraka, i zbog neprijateljskog otpora, jedinice su se zaustavile na dostignutim položajima. Jutros, zbog jakog neprijateljskog pritiska⁹, LXXIII bataljon cr. koš. povukao se na kotu 733 (Novigrad ON—EZ). Naši gubici: 2 mrtva, 10 ranjenih.

Kolona nastoji da savlada pritisak da bi nastavila put za Udbinu (Gospić PN—FL).

⁴ Odnosi se na prebacivanje Šeste NO brigade, 26 i 27 siječnja, sa područja Ličke Jesenice na područje Ličkog Petrovog Sela. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Šeste NO brigade Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 13 ožujka 1943 godine.

⁵ Dijelovi Sedamdeset četvrtog pješadijskog puka, iz sastava „grupacije Fabbri”, prebačeni su iz rejona Plaški preko Javornika.

⁶ Dijelovi Šeste NO brigade i Treći bataljon Druge NOU brigade

⁷ Od Četvrtog bataljona Druge NOU brigade

⁸ Prvog i Drugog bataljona Druge NOU brigade, kao i Prvog bataljona Devete NO brigade koji je u toku dana prebačen na ovaj pravac. Vidi tom V, knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

⁹ Vršili dijelovi Devete NO brigade.

Divizija „Sassari“: Gubitke javljene telegramom 1598 od 30 o.m.¹⁰ treba ovako izmijeniti: naši: 3 mrtva i 14 ranjenih, od kojih 1 oficir; neprijateljski: utvrđeno 10 mrtvih¹¹. Kolona se zaustavila u Mazinu (Knin RH—EZ).

Aktivnost avijacije: Gusta magla spriječila je aktivnost ujutro, a ometala poslije podne. Bombardovana mjesta: Udbina; kote 967 i 1002 (Gospić NM—FR) i padine južno od kote 1245 i 1175 (Gospić NM—ET); Korenica (Gospić PI—FX) i Korenička Kapela (Gospić ON—GM).

Dnevni gubici: naši: 5 mrtvih; 34 ranjena, od kojih jedan oficir. Protivnički: 35 mrtvih.

2) Druge zone: sektor Delnice—Vrbovsko—Ogulin:

Noću uoči 30 o.m. akcije uznemiravanja protiv garnizona Delnice. Trupe garnizona Mrkopalj, pri raščišćavanju zone Kulasica (Ogulin AV—VU), uništile su nekoliko položaja za oruđe.

Ustaničke grupe ugniježdene na Vranjaku (Ogulin VU—AV) raspršene su vatrom iz minobacača 81.

Divizija „Re“: Jedinica M.V.A.C. u okolini Medka (Novigrad NH—EZ) sukobila se sa ustaničkim elementima.

Gubici M.V.A.C.: 1 mrtav i 1 ranjen.

Ostali sektori: Redovna aktivnost patroliranja. Prohodnost, stanje snijega i temperatura nepromijenjeni.

GENERAL GLORIA

¹⁰ U arhivi Vojnoistoriskog instituta. Odnosi se na gubitke u borbama na putu Bruvno—Mazin.

¹¹ Netačno. Dijelovi Prve NOU brigade imali su 4 mrtva i 8 ranjenih. Vidi tom V. knj. 13, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 16 ožujka 1943 godine.

REGISTAR

A

Ajdinović Ljubomir — 22, 35;
 Aleksić Milan — 138;
 Aleksić Vlado — 136;
 Andrejašević Tone — 138;
 Angelini Giuseppe — 473;
 Antić Vinko — 129, 213, 238;

B

Babić Branko — 166;
 Babica Jez. — 141
 Babici (s.) — 141;
 Babin Potok (G. i D.) — 51, 100,
 192, 271, 296, 297, 428, 435, 436,
 446, 455, 459, 472, 473, 483, 500,
 539, 547, 569;
 Babina Gora — 198;
 Babje Gore — 17, 18, 169;
 Backović Aleksandar — 261;
 Baće Maks — 280;
 Bačkovica (s.) — 112;
 Bačuga (G. i D.) — 164, 165, 441,
 492;
 Badanj (brdo) — 292;
 Bader (nemački general) — 450;
 Badlješina (s.) — 309;
 Badovinac Đuro — 61, 62;
 Bajić Rade — 65;
 Bajići — 548;
 Bakarić Vladimir — 43, 301, 318;
 Bakić Mitar — 212;
 Balaban Franjo — 65;
 Balać Petar — 275;
 Balen Tomo — 186, 312, 317;
 Balenović Đuka-Oktobar — 19, 214;
 Balinac — 190, 464, 468, 492, 504;
 Baltića B. (k. 226) — 395, 464, 465,
 490;
 Baničevac — 556;
 Banija (oredeo) — 22, 30, 31, 180,
 187, 188, 189, 199, 227, 228, 242,
 248, 384, 394, 433, 429, 449, 461,
 489, 491;

Banova Jaruga — 168, 169, 242,
 246, 248, 249, 310, 411, 511, 543,
 556;
 Banove Drage — 433;
 Banja Luka — 121, 235, 242, 441;
 Barbero Pietro (tal. pukovnik) —
 345;
 Barbir Mirko — 267;
 Barić Jozo — 72;
 Barilović — 124, 160, 162, 197, 254,
 380, 387, 433;
 Bataljon prvi Banijskog NOP od-
 reda — 41;
 Bataljon bilogorski — 58;
 Bataljon biokovski — 39, 125, 137,
 193;
 Bataljon prvi Treće dalmatinske
 udarne brigade — 230, 231, 232;
 Bataljon drugi Treće dalmatinske
 udarne brigade — 230, 231;
 Bataljon treći Treće dalmatinske
 udarne brigade — 231;
 Bataljon sjevernodalmatinski —
 230;
 Bataljon sjevernodalmatinski (Ši-
 bensko-drniška četa) — 280, 421;
 Bataljon dinarski — 291, 508;
 Bataljon drvarski — 291;
 Bataljon treći Kalničkog NOP od-
 reda — 112, 115;
 Bataljon kninski — 231, 232, 282,
 290, 291, 292, 293;
 Bataljon prvi Kordunaškog NOP
 odreda — 198, 421;
 Bataljon drugi Kordunaškog NOP
 odreda — 197;
 Bataljon treći Kordunaškog NOP
 odreda — 197, 499, 522;
 Bataljon prvi Ličkog NOP odreda
 — 141, 501, 564;
 Bataljon treći Trećeg ličkog NOP
 odreda — 142, 436, 454, 455, 488,
 494, 495, 523;
 Bataljon mosorski — 389, 508;

- Bataljon primorski — 40, 207, 208, 282, 290, 293;
- Bataljon prvi Prvog NOP odreda Treće operativne zone — 317, 411, 414, 512;
- Bataljon drugi Prvog NOP odreda Treće operativne zone — 411, 562;
- Bataljon prvi Prvog NOP odreda Pete operativne zone — 106;
- Bataljon prvi Prve NOU brigade — 447, 456, 524, 564;
- Bataljon drugi „Pekiša Vuksan“ Prve NOU brigade — 516, 524;
- Bataljon treći Prve NOU brigade — 524;
- Bataljon prvi Druge NOU brigade — 275, 446, 454, 455, 494, 522, 523, 539, 540, 569;
- Bataljon drugi Druge NOU brigade — 275, 446, 454, 455, 522, 523, 539, 540, 548, 569;
- Bataljon treći Druge NOU brigade — 303, 304, 436, 446, 454, 494, 500, 535, 551;
- Bataljon četvrti Druge NOU brigade — 428, 522, 525, 539, 547, 551, 569;
- Bataljon „Jože Vlahović“ Četvrte NOU brigade — 178, 497;
- Bataljon prvi Četvrte NOU brigade — 8, 64, 146, 207, 252, 253, 254, 300, 303, 409, 423, 468, 471, 547;
- Bataljon drugi Četvrte NOU brigade — 65, 66, 211, 567;
- Bataljon treći Četvrte NOU brigade — 118, 567;
- Bataljon četvrti Četvrte NOU brigade — 151, 284, 285, 286, 301, 497;
- Bataljon prvi Pete NO brigade — 79, 262, 263;
- Bataljon četvrti Pete NO brigade — 79, 80, 81;
- Bataljon prvi Šeste NOU brigade — 102, 105, 272, 301, 302, 303, 304, 321, 503;
- Bataljon drugi Šeste NOU brigade — 106, 301, 302, 303, 304, 321, 503, 547;
- Bataljon treći Šeste NOU brigade — 271, 321, 424, 522;
- Bataljon četvrti Šeste NOU brigade — 105, 303, 304, 321, 335, 424;
- Bataljon prvi Sedme NO brigade — 159;
- Bataljon drugi Sedme NO brigade — 166;
- Bataljon treći Sedme NO brigade — 94, 158, 165, 166;
- Bataljon prvi Osme NO brigade — 158, 164, 348;
- Bataljon drugi Osme NO brigade — 158, 164, 348;
- Bataljon treći Osme NO brigade — 94, 158, 164, 348;
- Bataljon prvi Devete NOU brigade — 26, 274, 300, 427, 447, 455, 488, 569;
- Bataljon drugi Devete NOU brigade — 473, 483, 495, 501;
- Bataljon treći Devete NOU brigade — 300, 455, 499, 502, 526;
- Bataljon četvrti Devete NOU brigade — 429, 437, 494, 495, 524, 540;
- Bataljon prvi Dvanaeste NOU brigade — 47, 48, 126, 127, 183, 213, 221, 235, 240, 243, 269, 276, 277, 309, 377;
- Bataljon drugi Dvanaeste NOU brigade — 47, 48, 67, 68, 91, 126, 127, 183, 213, 221, 222, 224, 235, 240, 243, 269, 306, 309;
- Bataljon treći Dvanaeste NOU brigade — 47, 48, 126, 127, 183, 213, 221, 222, 236, 240, 243, 244, 269, 309;
- Bataljon četvrti Dvanaeste NOU brigade — 47, 68, 126, 128, 183, 221, 224, 236, 243, 269, 303, 542;
- Bataljon prvi Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ — 8, 13, 14, 35, 36, 37, 63, 64, 66, 117, 118, 124, 146, 149, 150, 205, 225, 255, 283, 284, 285, 287;
- Bataljon drugi Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ — 8, 13, 20, 34, 36, 63, 64, 63, 118, 124, 146, 149, 205, 225, 256, 283, 284, 285, 286, 362, 472, 514, 567;
- Bataljon treći Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ — 8, 14, 35, 37, 64, 117, 118, 125, 146, 148, 150, 151, 205, 225, 255, 256, 284, 285, 286, 287, 339, 447, 456, 497, 514, 559;
- Bataljon drugi Četrnaeste NO brigade — 106, 335;
- Bataljon treći Četrnaeste NO brigade — 335;

Bataljon prvi Sesnaeste NO brigade — 47, 48, 83, 184, 238, 269, 276, 309, 477, 510, 542;
 Bataljon drugi Sesnaeste NO brigade — 48, 49, 83, 127, 184, 239, 269, 276, 309, 479, 519, 542, 561;
 Bataljon treći Sesnaeste NO brigade — 184, 222, 239, 269, 277, 309, 512, 561;
 Bataljon prvi Sedamnaeste NO brigade — 48, 49, 84, 184, 201, 202, 203, 204, 268, 305, 306, 308, 310, 315, 316, 352, 561;
 Bataljon drugi Sedamnaeste NO brigade — 185, 201, 202, 268, 306, 308, 310, 315, 316, 511, 520;
 Bataljon treći Sedamnaeste NO brigade — 185, 201, 202, 204, 263, 269, 305, 306, 307, 308, 310, 315, 316, 317, 511, 520;
 Batinjani — 316;
 Begovac — 51, 421, 436;
 Begovo Brdo — 21, 22, 34, 35, 58, 118;
 Begovići — 441;
 Bela Reka — 296, 297;
 Belaj — 456;
 Belegiš — 451;
 Belinić Marko — 16, 59, 101, 111, 172, 179, 229, 265;
 Benak Šandor — 330;
 Benakovac — 550, 551;
 Benčetići — 255, 258, 286;
 Bender — 209;
 Benkovac — 508, 556;
 Beograd — 30, 31, 32, 95, 182, 199, 213, 214, 215, 216, 228, 238, 248, 257, 260, 268, 305, 306, 450;
 Berardi (tal. general) — 344;
 Bigina Draga — 446;
 Bihać — 12, 121, 152, 199, 206, 233, 254, 257, 295, 334, 344, 374, 383, 385, 397, 398, 399, 425, 440, 446, 459, 460, 466, 472, 493, 541, 545, 546, 547, 550;
 Bijedić Sukrija — 189;
 Bijela Stijena — 235, 237, 278, 279, 543;
 Bijele Vode — 164;
 Bijelnik — 154, 164, 165, 441;
 Bilaj — 163;
 Bilić Božo — 319;
 Bilo Gora — 19, 31, 35, 36, 58, 112, 113, 114, 115, 259, 490;
 Biljevinina — 53;
 Biokovo — 135, 136, 138, 139;
 Bižić Nikola — 65;
 Bjelajac Božo — 307;
 Bjelajac Stanko — 77;
 Bjelanovac — 279;
 Bjelovac (G. i D.) — 95, 96, 159;
 Bjelovar — 112, 114, 115;
 Blagaj — 207;
 Blagajski Pavlovac — 456, 474;
 Blata (s.) — 51, 97, 98, 99, 100, 160, 162, 375, 398, 417, 436, 443, 454, 496, 525;
 Blato na Cetini — 40;
 Blatuša — 191;
 Blažević Mihajlo — 253;
 Blinja (p.) — 73, 74;
 Blinja (s.) — 154, 157, 164;
 Blinjski Kut — 12, 73, 93, 95, 348, 395, 441;
 Bobare (s.) — 237;
 Bobija (k. 1248) — 564;
 Bobota — 247;
 Bodegraji — 182;
 Bogdanović (s.) — 426, 428;
 Bogdanović Gedeon — 270;
 Bogdašić — 347;
 Bogičevci (G. i D.) — 236, 238, 240, 257, 277, 477, 542, 561, 562;
 Bogomolje — 420;
 Bogunica — 29;
 Bogunović Petar — 137;
 Boić Josip (pukovnik) — 351;
 Borić Selište — 446;
 Borki — 69, 89;
 Borojevići (s.) — 93, 95;
 Borova Glav. — 290, 292;
 Borovac — 182, 183, 202, 204, 512, 532;
 Borovi Vrh (k. 712) — 52, 79, 500;
 Bos. Gradiška — 243, 504;
 Bos. Krupa — 441, 492;
 Bos. Brod — 243;
 Bos. Novi — 121, 199, 397, 441;
 Bos. Petrovac — 397, 399, 441, 460, 470, 565, 566;
 Bos. Grahovo — 71, 210, 212, 291, 292, 566;
 Bosiljevo — 176, 198, 228, 408;
 Bosna — 139, 200, 241, 248, 257, 439;
 Bošnjak Petar (satnik) — 483;
 Bović — 198;
 Božakovo — 171;
 Božanić Andrija — 136;
 Brač — 140;
 Brački Kanal — 193;
 Branešci (s.) — 313;
 Bratelji (s.) — 146;
 Bratina (s.) — 387;
 Bravsko — 441;
 Brđani — 12, 95, 449, 469;

- Bregana — 117, 118, 145, 150, 178;
 Bresarić (s.) — 7, 8, 11, 15, 63, 66,
 255, 256, 265, 287, 288, 528, 559;
 Brestik — 400, 461;
 Brestovac — 17;
 Brezina — 201, 543, 555;
 Brezinski Lug — 310;
 Breznik — 101;
 Brezno — 551;
 Brezovac — 263;
 Brezovac (brdo) — 282, 290, 292;
 Brigada druga proleterska — 208,
 501; —
 Brigada prva dalmatinska NOU —
 319, 320, 419;
 Brigada druga dalmatinska NOU
 — 289, 319, 320, 419, 523;
 Brigada treća dalmatinska NOU
 Devete divizije NOV i PO Hr-
 vatske — 38, 42, 194, 211, 230,
 281, 290, 292, 516;
 Brigada četvrta dalmatinska NO
 Devete divizije NOV i PO Hr-
 vatske — 71, 135, 194, 266, 320,
 507;
 Brigada peta dalmatinska Devete
 divizije NOV i PO Hrvatske —
 71, 206, 291, 292, 320;
 Brigada prva NOU Šeste divizije
 NOV i PO Hrvatske — 23, 29,
 192, 272, 364, 366, 480, 508, 538,
 548, 565, 568, 570;
 Brigada druga NOU Šeste divizije
 NOV i PO Hrvatske — 25, 28,
 272, 275, 296, 364, 423, 435, 473,
 489;
 Brigada četvrta kordunaška NOU
 — 7, 8, 11, 15, 42, 63, 100, 101,
 117, 145, 148, 149, 150, 170, 171,
 172, 173, 179, 180, 198, 209, 225,
 226, 227, 228, 254, 255, 264, 283,
 284, 287, 329, 330, 335, 339, 345,
 361, 362, 383, 433, 434, 453, 487,
 496, 506, 511, 513, 514, 537, 556,
 559;
 Brigada peta NO Osme divizije
 NOV i PO Hrvatske — 30, 41,
 51, 52, 78, 79, 97, 98, 99, 120, 161,
 233, 254, 261, 262, 263, 294, 295,
 298, 299, 380, 416, 417, 421, 449,
 468, 491, 503;
 Brigada šesta NOU Pete operativne
 zone Hrvatske — 40, 42, 56, 102,
 106, 107, 120, 144, 176, 207, 254,
 261, 271, 295, 300, 303, 304, 221,
 384, 409, 417, 421, 422, 423, 428,
 431, 445, 465;
 Brigada sedma NO Sedme divizije
 NOV i PO Hrvatske — 13, 21,
 22, 32, 33, 41, 73, 93, 94, 95, 96,
 133, 158, 159, 165, 190, 254, 272,
 383, 461, 464, 471;
 Brigada osma NO Sedme divizije
 NOV i PO Hrvatske — 13, 20,
 22, 32, 33, 41, 73, 93, 94, 95, 96,
 133, 158, 159, 164, 189, 254, 383;
 Brigada deveta (treća) NOU Šeste
 divizije NOV i PO Hrvatske —
 25, 26, 192, 274, 436, 454, 473, 488,
 494, 501, 531, 569;
 Brigada dvanaesta NO Četvrte di-
 vizije NOV i PO Hrvatske —
 31, 37, 42, 43, 47, 67, 68, 88, 91,
 108, 110, 125, 152, 153, 182, 183,
 213, 216, 219, 221, 234, 242, 243,
 258, 268, 269, 276, 278, 308, 309,
 311, 312, 316, 475, 477, 532, 543,
 561;
 Brigada trinaesta proleterska NOU
 „Rade Končar“ — 7, 13, 14, 15,
 20, 21, 22, 30, 34, 41, 42, 61, 100,
 101, 117, 120, 124, 145, 148, 170,
 205, 225, 226, 227, 255, 264, 283,
 330, 335, 339, 345, 361, 383, 403,
 433, 434, 436, 450, 453, 476, 487,
 496, 506, 511, 513, 514, 528, 537,
 559;
 Brigada četrnaesta (Pete operativ-
 ne zone) NO — 40, 42, 56, 106,
 107, 120, 144, 176, 198, 253, 254,
 295, 296, 300, 303, 335, 417, 421,
 422, 423, 443, 446, 458, 465, 471,
 472, 499, 500;
 Brigada petnaesta (treća) NO Osme
 divizije NOV i PO Hrvatske —
 30, 41, 52, 78, 79, 80, 97, 98, 99,
 120, 161, 198, 206, 254, 261, 262,
 263, 271, 294, 298, 299, 302, 303,
 304, 380, 409, 416, 417, 428, 437,
 445, 449, 468;
 Brigada šesnaesta (druga) NO Čet-
 vrte divizije NOV i PO Hrvatske
 — 13, 47, 49, 67, 68, 69, 82,
 87, 88, 91, 92, 108, 110, 126, 129,
 152, 153, 182, 184, 215, 216, 219,
 220, 221, 222, 238, 258, 268, 269,
 276, 308, 309, 311, 312, 313, 316,
 317, 377, 476, 477, 510, 543, 556,
 560;
 Brigada šesnaesta (treća) NO Sed-
 me divizije NOV i PO Hrvatske
 (banijska) — 41, 42, 121, 124,
 160, 383, 384, 387, 469, 492;

Brigada sedamnaesta (treća) NO
 Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske — 42, 47, 48, 67, 68, 69, 70, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 92, 108, 110, 122, 152, 153, 182, 184, 199, 216, 219, 220, 221, 222, 258, 260, 268, 278, 303, 308, 310, 311, 312, 313, 352, 377, 475, 532, 543, 556;
 Brigada osamnaesta NO Treće operativne zone Hrvatske — 19;
 Brinje — 365, 398;
 Brlenić (s.) — 11, 15, 150, 227, 255, 256, 265, 287, 288, 329, 362, 447, 528, 559;
 Brlog — 365, 422, 541;
 Brnjeuška — 440;
 Broćanac — 302;
 Brod (Jurovski) — 170;
 Brod Moravice — 106, 107, 335, 385;
 Brod Slav. — 241, 340, 509, 510, 532, 542;
 Broz Josip-Tito — 319;
 Brubno — 492;
 Brusnik (s.) — 167, 312, 313, 317;
 Bruvno — 41, 399, 447, 460, 470, 480, 490, 501, 508, 515, 516, 548;
 Brzaja (s.) — 114, 115;
 Bubanji (s.) — 211;
 Bubanji Viktor — 107;
 Bubnjari — 170, 406, 423;
 Bučko Kamensko — 243, 244, 333, 451;
 Budak — 163, 549;
 Budići — 152, 153;
 Budičina (G. i D.) — 166;
 Budinjak — 146;
 Bugar (s.) — 272;
 Bujavice — 38, 168;
 Bukova Kosa — 272;
 Bukovci — 406;
 Bukovec (p.) — 101;
 Bukovec (V. i M.) — 35;
 Bukovica — 21, 22, 61, 62, 118, 225;
 Bukovica (kod Podrav. Slatine) — 37;
 Bulat Rade — 11, 14, 66, 101, 119, 125, 147, 151, 206, 226, 256, 288;
 Bulović Mirko — 86, 222, 224, 314;
 Buljizme — 25;
 Bungar Jakov — 280, 281;
 Bunić (s.) — 275, 300, 344, 399, 425, 429, 430, 443, 455, 459, 470, 473, 495, 524, 531, 545, 548;
 Bursaći (s.) — 208, 209, 211;
 Busovača — 339;
 Buševac — 382, 490;

C

Cage — 185, 186, 201, 202, 237, 238, 532;
 Čagić Ivan — 94;
 Čapačusa — 298, 299;
 Čaprag — 21, 348;
 Carevdar (ž. st.) — 112, 498, 520;
 Carić Aleksa — 94, 158;
 Carocci Centurion — 412;
 Carski Breg — 496;
 Cazin — 121, 206, 233, 254, 295, 550;
 Cattaneo Gaetano — 373;
 Čerjanska Poljana — 28;
 Černik — 542;
 Čerovac — 197, 380, 387, 429;
 Čerovnik — 380, 430;
 Četingrad — 206, 252, 254, 261, 492, 504, 541;
 Corsi (potpukovnik) — 462, 469, 555, 566, 568;
 Čoturri Renato (talij. general) — 336;
 Črna Glavica — 290;
 Črna Mlaka — 361, 497;
 Črna Vlast — 163, 428, 525;
 Črni Lug — 22, 34;
 Črnilovac — 205, 264;
 Črnobrnja Bogdan — 114;
 Črvenković dr Filip — 340;
 Čvetković (s.) — 264;
 Čvetković Marijan — 70, 130, 215, 277;
 Čvitovac — 525;
 Čvitović (s. kod Slunja) — 206;
 Čvituša — 25, 27, 29;

Č

Čabrijan Milan — 106;
 Čačinci — 47, 125, 126, 387, 405;
 Čada Dragi (potpukovnik) — 393;
 Čadar — 118;
 Čaglić (G. i D.) — 269, 315, 532, 543, 556;
 Čaglin — 246;
 Čardak M. — 500;
 Čardak (k. 942) — 429, 446, 523;
 Čatrnja — 272;
 Čečavac — 169;
 Čeglje — 264, 286;
 Čelina (k. 756) — 141;
 Čemernica — 190;
 Čenkovo — 512;
 Čerina Jakov — 38;
 Čitluk — 427, 435, 437;
 Čopinovac — 211;
 Čorkova Uvala — 51, 80;
 Čortan Milica — 274;

Črnomelj — 181, 434, 506;
 Čubriilo Jovan — 371;
 Čubriilo Marko — 371;
 Čubriilo Milan — 273;
 Čudin Klanac — 271, 296, 297, 428,
 436, 443, 446, 455, 459, 466, 470,
 489, 494, 500, 547;
 Čukovec — 35;
 Čuntić — 164;

Č

Čeralije — 47, 126, 127;
 Četković Vlado — 54, 81, 100, 251;
 Čuić Milica — 274;

D

Dabar (kod Sanskog Mosta) — 504;
 Dalmacija — 31, 71, 319, 507, 563;
 Damjanović Boško — 273;
 Damjanović Momčilo — 273;
 Danilo Kraljice — 338;
 Dapčević Peko — 212;
 Daruvar — 42, 69, 114, 309, 310,
 312, 316, 410;
 Debela Kosa — 282, 290;
 Debeljak — 473, 488;
 Dejanović Milič — 174, 198;
 Delnice — 41, 42, 56, 102, 106, 107,
 335, 380, 398, 400, 406, 407, 424,
 438, 448, 495, 525, 548, 570;
 Demonja Nikola — 84, 85, 86, 123,
 222, 224;
 Denac Ivan — 64;
 Deralo — 212;
 Derezi (s.) — 309;
 Derikrava Kajo — 274;
 Derin Gaj — 447;
 Derventa — 404;
 Desinec — 100, 101, 148, 149, 361,
 362;
 Desmerice — 551;
 Dević Stevan — 94, 158;
 Deževci — 17;
 Dicmo — 230;
 Dijanović Tomo — 65;
 Dinara (pl.) — 281, 290;
 Divić Nikola — 186;
 Divić Stojan — 236, 257;
 Divizija prva proleterska — 121,
 216;
 Divizija druga proleterska NOV i
 PO Jugoslavije — 136, 207, 281,
 290, 506, 515, 564;
 Divizija treća NOV i PO Jugosla-
 vije — 71;
 Divizija četvrta NOV i PO Hrvat-
 ske — 43, 47, 59, 67, 68, 69, 82,

83, 84, 85, 87, 89, 91, 108, 110, 122,
 125, 129, 152, 182, 200, 213, 214,
 215, 216, 219, 234, 238, 241, 245,
 248, 253, 260, 268, 276, 278, 305,
 308, 360, 450, 451, 452, 467, 475,
 479, 510, 511, 561;
 Divizija peta NOV Prvog bosan-
 skog korpusa — 449, 462;
 Divizija šesta NOV i PO Hrvatske
 — 23, 30, 31, 41, 42, 121, 157,
 163, 192, 271, 272, 300, 301, 334,
 337, 363, 375, 383, 420, 459, 472,
 495, 517, 540;
 Divizija sedma NOV i PO Hrvat-
 ske — 12, 30, 32, 42, 73, 93, 121,
 133, 154, 158, 159, 160, 164, 187,
 206, 233, 254, 298, 383, 440, 449,
 456, 461, 541;
 Divizija osma NOV i PO Hrvatske
 — 30, 41, 42, 50, 78, 97, 120, 121,
 160, 176, 179, 181, 198, 206, 233,
 294, 298, 375, 383, 407, 417, 461,
 493;
 Divuša — 22, 34;
 Djebalo Dragec — 434;
 Doboš — 333;
 Dobra (r.) — 433;
 Dobrenica — 294, 298;
 Dobrovac — 315;
 Dočine — 419;
 Dol — 379;
 Dolnjaci — 395;
 Doljani Podborski — 410;
 Domagović — 264, 286;
 Donji Pribić — 8, 11, 15
 Dotlić Dušan — 107;
 Draga (kod Karlovca) — 493;
 Dragalić — 167, 182, 183, 184, 215,
 216, 224, 238, 239, 240, 246, 248,
 257, 258, 269, 277, 467, 477, 490,
 512;
 Draganići — 11, 15, 145, 148, 149,
 150, 178, 205, 225, 227, 255, 256,
 264, 265, 285, 286, 329, 330, 361,
 434, 487, 496, 497, 513, 514, 527,
 528, 537, 558;
 Draganoš — 150;
 Dragojlov (general) — 330, 450,
 477, 487, 514;
 Dragolovci — 388;
 Dragosavljević Grujo — 65;
 Drakulić Milan — 274;
 Drašin Petar — 49, 68, 109, 111,
 154, 186, 224, 270, 313;
 Drašći Vrh — 61, 124;
 Draščice — 284;
 Draškovićev Dvor — 35;
 Drašnice — 193, 194;

Dražić Dušan — 237;
 Drenovac — 492;
 Drenovača (k. 579) — 294, 298, 299;
 Drežnica — 56, 345, 380, 384, 398,
 417, 446, 521;
 Drežnik Grad — 51, 206, 254, 261,
 262, 271, 272, 440, 550;
 Drivenik — 381;
 Drljević Savo — 72, 136, 137;
 Drniš — 38, 232, 280, 564;
 Drobnjak Ilija — 201, 270, 315;
 Dronjić Ivić — 72;
 Dropulić Ćiro — 242;
 Drvenik — 378, 379;
 Dubci — 39;
 Dubica — 12, 31, 42, 120;
 Dubovac — 183, 184, 238, 239;
 Dubravčani — 447;
 Dubrave (G. i D.) — 162, 398;
 Dude Branko — 282;
 Duga Međa — 560;
 Duga Resa — 229;
 Duge Luke — 299;
 Dukići — 456, 501;
 Duliba — 293;
 Duvno — 71, 289;
 Dvor (na Uni) — 157;

D

Đakovići — 210, 212;
 Đakovo Brdo — 201;
 Đepinovi st. — 211;
 Đujić Momčilo — 199, 231, 232,
 291, 368, 429, 508;
 Đulavec (sada Miokovićevo) — 37,
 38, 48, 69, 82, 87, 114, 122, 129,
 222, 352, 360, 387;
 Đurdanci — 391;
 Đurđevac — 112, 114;
 Đurić Ljubo — 208;
 Đurišić — 127;
 Đurović Vasilije-Vako — 211;

Dž

Džakula Stanko — 21, 33,

F

Fabbri Umberto — 344, 345, 398,
 428, 443, 446, 458, 465, 466, 539;
 Fajtovci — 469;
 Ferenci — 438;
 Ferroni (tal. komandant) — 446,
 569;
 Filipjakov (s.) — 563;
 Filipovac — 317;
 Filipović Stanko — 65;

Francetić Juraj (ust. pukovnik) —
 418;
 Frkašić — 300;
 Frković — vidi Frkašić;
 Furjan — 23, 34, 261, 262, 263;
 Fužine — 385;

G

Gaćezezi — 412, 413;
 Gaj (kod Poljana) — 310, 543;
 Galić Jure — 136, 267;
 Galjer Nada — 434;
 Gambara Gastone — 506, 567;
 Garčin — 246;
 Garjak — 529;
 Gejkovac — 191;
 Generalski Stol — 229, 448, 506;
 Geršković Leo — 138;
 Gian Carlo Re (talij. pukovnik) —
 353;
 Gianuzzi (talij. general) — 368;
 Giljević Mija — 138;
 Glaise von Horstenau (njemački
 general) — 353, 393, 439;
 Glamoč — 72, 199, 320;
 Glavičani — 469, 492;
 Glavni štab NOV i PO Hrvatske
 — 19, 30, 43, 56, 102, 107, 116,
 120, 123, 144, 152, 157, 177, 178,
 181, 188, 190, 191, 192, 193, 219,
 227, 241, 251, 300, 301, 383, 384;
 Glina — 22, 34, 95, 121, 191, 395,
 396, 397, 465, 491, 504;
 Glina (r.) — 190;
 Glinica (r.) — 302, 322;
 Glinska Poljana — 21;
 Glinski Trtnik — 395;
 Globočec — 36;
 Globučak — 395;
 Glogovo — 429;
 Gloria Alessandro — 381, 400, 404,
 407, 409, 422, 424, 426, 431, 438,
 448, 457, 465, 466, 470, 474, 480,
 496, 502, 526, 541, 549, 570;
 Goleši Milisavci — 201, 522, 556;
 Goleši Rajičići — 201, 203, 556;
 Gologlav (k. 1196) — 564;
 Golubić (s.) — 207, 208, 209, 211,
 290, 292, 507, 515;
 Golubić (kod Bihaća) — 298;
 Golubinjak — 411;
 Golubovec — 37;
 Gomirje — 40, 56, 57, 102, 105, 335,
 409, 417, 422, 495;
 Gor. Primorje (brdo) — 379;
 Gorička — 449, 469;
 Gorjanci — 343, 345, 566;
 Gornja Motičina — 246;

Gornja Šumetlica — 313;
 Gornja Vas — 125, 147, 148, 150, 283, 339;
 Gornje Mlinoge — 164, 165;
 Gornji Čaglić — 279;
 Gornji Meljani — 47, 126, 127;
 Gornji Obriež — 309;
 Gorski Kotar — 31, 300, 334, 343, 424, 470, 521;
 Gorščaki — 255;
 Gospić — 32, 33, 41, 42, 120, 142, 163, 365, 366, 367, 368, 369, 371, 381, 382, 407, 421, 459, 502, 517, 525;
 Gostuša V. — 429, 443;
 Gošnjak Ivan — 123, 147, 251, 253, 304, 382;
 Graboštani — 395;
 Grabovac — 164;
 Grabovci — 246;
 Gračac — 41, 42, 120, 123, 124, 147, 157, 162, 163, 199, 272, 273, 337, 345, 368, 369, 419, 420, 425, 437, 447, 470, 516, 517;
 Gradac — 232, 280;
 Gradac (Makarska) — 378;
 Gradac (V. i M.) — 449;
 Gradina (k. 505) — 299;
 Gradina (k. 616) — 273;
 Gradusa (V. i M.) — 154, 157;
 Grahovljani (G. i D.) — 309, 312, 318;
 Grmeč (pl.) — 565, 566;
 Grubnić (s.) — 230;
 Gržetić Jozo — 57;
 Guci (s.) — 255, 264, 265, 287;
 Gustović (pukovnik) — 393;

I

Hariš Ivan-Gromovnik — 181;
 Hartje — 8;
 Holjevac Večeslav — 173, 198, 251, 206, 304, 382;
 Horvat Josip-Joža — 117;
 Horvatić Mato — 11, 14, 63, 119, 125, 147, 151, 206, 256;
 Hrastik (k. 705) — 299;
 Hrastje — 205, 472, 506;
 Hrastovac — 395;
 Hrastovica — 492;
 Hreljin — 422, 495, 501;
 Hrvace — 38, 39;
 Hrženica — 35;
 Hrženik — 8, 11, 15, 16, 62, 118, 148, 264, 265, 287, 361, 362, 447;
 Hum — 47, 48, 49, 68, 69, 83, 84, 87, 113, 122, 126, 127, 351, 352, 376, 377;

Humljani — 127;
 Hvar (otok) — 140, 193, 378, 379;

J

Igrane — 193, 194;
 Ilić Slobodan — 38;
 Ilić dr Stanko — 326;
 Ilovac — 283;
 Imotski — 194, 266, 267, 476;
 Imotsko Polje — 266;
 Irinovac — 272;
 Inkret Franc — 55;
 Iser (general) — 333, 347, 452;
 Ivanec (s.) — 37;
 Ivanec Ljubomir — 391;
 Ivanišević Tošo — 215;
 Ivankovo — 38;
 Ivanska — 387;
 Ivansčica — 31, 35, 36;
 Ivas Sime — 280;
 Ivetić Vojo — 151;
 Ivković Rade — 263;
 Ivošević Dušan — 106;
 Ivošević Milan — 106;
 Izačić Grad — 295;
 Izimje — 528;

J

Jadova (r.) — 24;
 Jadrč — 106;
 Jagma — 315;
 Jagnjenovac — 461;
 Jagodnja — 564;
 Jajce — 319, 320, 441;
 Jakovci — 152, 153;
 Jakovčev Gojko — 280;
 Jakovljević Stjepan (pukovnik) — 379;
 Jakšić Pavle — 13, 56, 134, 188;
 Jandričevo Brdo — 490;
 Janić Vlado — 213, 238;
 Janja Gora — 21, 33;
 Janjče — 365, 367;
 Janjina — 359;
 Japaga — 309;
 Jarušje — 118, 119, 150, 151;
 Jasenak — 398, 417;
 Jasenovac — 249;
 Jaska (Jastrebarsko) — 15, 100, 101, 124, 145, 148, 149, 178, 205, 227, 229, 288, 330, 335, 361, 382, 384, 385, 451, 476, 505, 513, 514, 557, 566;
 Javornik (želj. st.) — 51, 97, 99, 100, 160, 163, 365, 375, 409, 417, 422, 424, 428, 430, 435, 446, 472, 525, 569;

Javorovica (k. 911) — 244;
 Jazavac Duka — 94, 158;
 Jazbina Š. — 558;
 Jazvaci — 558;
 Jelić Ivan — 106;
 Jelino Polje — 210, 212, 291, 292,
 293;
 Jerković Mate — 110;
 Jerković Mijo — 137;
 Jerkovići — 211;
 Jezerine — 225;
 Ježević — 525;
 Johovica — 261;
 Joka Milan — 83, 185, 316;
 Jorgić — 127, 128;
 Josipdol — 20, 31, 33, 364, 365, 406,
 407, 409, 422, 424, 428, 433, 443,
 445, 448, 457, 525, 539;
 Joševica — 165;
 Jovanović Arso — 179;
 Jovanović (s.) — 230;
 Jozić Tomo — 72;
 Jukići — 21;
 Jurkić Živko — 72;
 Jurlin Tone — 138;
 Juružina — 493;

K

Kakan (otok) — 565;
 Kalinovica — 178;
 Kalnik — 31, 35, 36, 37, 58, 113,
 114, 115, 116, 220, 490;
 Kalje — 7, 8, 20, 21, 22, 34, 42, 59,
 61, 62, 64, 146, 148;
 Kamanje — 170, 178, 179, 225, 227,
 284, 408, 409, 423, 424, 437;
 Kam. Most — 162, 191, 490;
 Kamen (s.) — 390;
 Kamenica — 428, 436;
 Kamenmost — 266;
 Kamenski Šeovci — 244, 347;
 Kamenski Sušnjari — 347;
 Kamenski Vučjak — 347;
 Kamensko (kod Karlovca) — 160,
 429, 500;
 Kamensko (kod D. Lapca) — 301;
 Kamičak — 462, 469;
 Kapela — 112, 113, 343;
 Kapela M. — 522;
 Kapela Batrina — 249;
 Karanovac — 230;
 Karlobag — 525;
 Karlovac — 8, 11, 15, 30, 41, 63, 120,
 121, 157, 160, 161, 170, 176, 177,
 180, 181, 199, 227, 228, 229, 255,
 256, 283, 285, 329, 333, 339, 340,
 345, 354, 355, 361, 362, 382, 384,

385, 386, 387, 394, 397, 398, 407,
 432, 434, 440, 447, 450, 451, 481,
 487, 505, 513, 514, 532;
 Kartalija Milan — 99;
 Kat. Šagovina — 184, 556;
 Katići — 500;
 Kegljević Franjo — 418;
 Kenjalo Jovan — 273;
 Kerestinec — 117, 178;
 Kesići — 211;
 Kestenjak — 197;
 Kijevo — 230, 282, 293, 529;
 Kita (k. 676) — 209;
 Kladarin Đuro — 96, 134, 157, 188,
 382;
 Kladuša (V. i M.) — 191, 206, 233,
 254, 490, 541;
 Klanac — 428, 436, 437, 443, 455,
 456, 473, 493, 523;
 Klanjec — 36;
 Klasnić (G. i D.) — 449, 469;
 Kleut Petar — 16, 101, 172, 228,
 265;
 Klinac — 164;
 Klipino Brdo (s.) — 387;
 Klis — 194;
 Klisa (s.) — 309, 315, 316, 317;
 Klišanić (pukovnik) — 465, 490;
 Kloštar — 112, 114, 115;
 Kljajić Milanka — 94, 158;
 Ključ — 397, 551;
 Knebl Franc — 84;
 Knežević Rade — 130, 215, 240, 277;
 Knin — 31, 38, 71, 124, 199, 211,
 230, 232, 291, 345, 389, 390, 397,
 482, 507, 508, 515, 516, 529, 564;
 Kobiljak — 337;
 Kokić Božidar — 270;
 Kolarić — 440, 449;
 Komača (k. 1180) — 443, 531;
 Komaljići — 209, 210;
 Komarevo (G. i D.) — 12, 22, 34,
 74, 95, 134, 159, 166, 395;
 Kombol Rudolf — 65;
 Kometnik — 37, 38, 48, 224;
 Komić (k. 1012, sedlo) — 429, 443,
 473;
 Komo Krezo — 72;
 Končanica — 352;
 Končarov Kraj — 100, 522, 523;
 Konščani — 543;
 Konta Vinko — 72;
 Konjarić Vrh — 225;
 Konjevrate — 338;
 Konjska Glava — 42;
 Koniska Gl. (k. 1337) — 564;
 Konkovsko — 255;
 Konjski Vrh (k. 1128) — 540;

- Konjsko Brdo — 522;
 Koprivnica — 35, 58, 111, 112, 113,
 114, 115, 116, 490;
 Korać Dane — 371;
 Korać Momčilo — 274;
 Korać Raco — 274;
 Korać Staka — 371;
 Korać Stane — 371;
 Korana (r.) — 176, 198, 233, 262,
 263, 271, 272, 474;
 Koranski Lug — 263;
 Koransko Selo — 197;
 Kordići (s.) — 20, 58, 408;
 Kordun (predeo) — 31, 100, 173, 180,
 191, 199, 225, 227, 228, 233, 248,
 254, 284, 300, 384, 427, 433, 434,
 435, 439, 442, 449, 453, 461, 469,
 471, 491, 493, 521, 538;
 Korenica — 271, 300, 303, 380, 383,
 399, 429, 435, 437, 443, 454, 473,
 493, 541, 545, 548, 557;
 Koreničani — 48, 82, 129;
 Korpus prvi bosanski NOU — 121;
 Korpus prvi NOV i PO Hrvatske
 — 12, 19, 23, 30, 31, 41, 61, 78,
 93, 97, 121, 123, 133, 141, 147,
 148, 154, 157, 172, 173, 176, 180,
 190, 191, 192, 197, 206, 233, 251,
 252, 253, 254, 262, 263, 271, 272,
 283, 294, 298, 300, 301, 382, 383,
 384, 460;
 Kosanović Anka — 274;
 Kosanović Boško — 106;
 Kosore — 529;
 Kosovac — 184;
 Kosovo — 230, 232;
 Kosovo Polje — 291;
 Kostajnica — 12, 21, 23, 30, 32, 33,
 73, 93, 121, 133, 154, 157, 199, 441;
 Kostanjevac — 20, 22, 34, 35, 42,
 62, 118, 145, 338, 339, 408;
 Kostreši — 95;
 Košare — 233;
 Koška (s.) — 247, 388;
 Kotari (s.) — 117;
 Kotoran Mile — 271;
 Koturić — 152, 153;
 Kovač Dane — 274;
 Kovačevac — 246, 306;
 Kovačević Lazo — 202, 316;
 Kovačević Veljko — 57, 107, 144,
 251, 253, 271, 382;
 Kovačevići — 445, 446;
 Kovča — 232, 412;
 Kozara — 243;
 Kozjak (pl.) — 230;
 Kraguj (s.) — 167, 309, 311, 312, 313,
 315, 317;
 Krajačić Joco — 85, 86, 123, 204,
 308, 318;
 Krajnović Rade — 273;
 Krajnovići (s.) — 516, 524;
 Krašić — 7, 8, 11, 13, 14, 15, 16,
 22, 34, 35, 58, 59, 61, 62, 63, 118,
 120, 125, 148, 150, 178, 285, 288,
 329, 334, 335, 338, 339, 345, 361,
 362, 432, 433, 434, 453, 497, 506,
 527, 528, 537, 558, 559, 567;
 Krbavica (s.) — 300, 545;
 Krčevina (kod Pakraca) — 310, 316,
 318;
 Krčevine — 298, 299;
 Krčevo — 395;
 Krčić — 282, 290;
 Kreča Dušan — 204, 314;
 Krezo Vlado — 72;
 Kričke (G. i D.) — 201, 224;
 Kričko Brdo (k. 396) — 201;
 Kriva Draga — 297;
 Krivaja (Vojnička) — 222;
 Krivajice (brdo) — 282;
 Križančići — 265;
 Križevci — 35, 58, 111, 112, 113,
 114, 115, 116, 490;
 Križišće — 407;
 Krndija (pl.) — 248, 310, 316, 532;
 Krneta — 210;
 Krnjak — 206, 304, 430, 440;
 Krstulović Vicko — 140, 141, 194,
 232, 267;
 Kršlje — 262;
 Krug — 211;
 Kruge — 294;
 Krunić Uroš — 165;
 Krupače — 8, 11, 15, 558;
 Kruševac (Srbija) — 439;
 Kruševo — 347;
 Kruškovac — 364, 436;
 Krvavica — 232;
 Kučer — 11;
 Kuk (kod D. Lapca) — 300;
 Kukavec (brdo) — 429, 443;
 Kukoč Ivica-Jordan — 135, 232,
 267;
 Kukunjevac — 38, 310, 317, 411,
 415;
 Kukuruzari — 95, 96, 133;
 Kulašica (brdo) — 570;
 Kulaši — 388;
 Kulen Vakuf — 399, 425, 470, 544,
 545, 565, 566;
 Kuna (s.) — 356;
 Kunić — vidi Kunić Selo;
 Kunić Selo — 56, 144, 421, 424, 430,
 443, 445, 446, 454, 471, 472, 493,
 499, 522, 524;

Kupa (r.) — 15, 148, 157, 170, 171, 179, 225, 226, 284, 285, 340, 353, 383, 406, 409, 423, 433;
 Kupčina (G. i D.) — 15, 179, 255, 264, 265, 287, 345, 438, 496, 497, 528;
 Kupjak — 57, 106, 335, 448;
 Kuplensko — 191;
 Kurjak — 436, 443;
 Kurozeb (k. 1292) — 564;
 Kursar Anton — 65;
 Kusunje — 309, 312, 315, 317;
 Kutl Trnjanski — 451;
 Kutleša Mirko — 72;
 Kuzma — 48, 83, 87, 91;
 Kuzmanovača — 436, 443, 494, 522;
 Kuzmica — 17, 245, 333;

L

Ladišić Nikola — 115;
 Lađevac (G. i D.) — 23, 34, 252, 261;
 Lađevac (kod Okučana) — 38;
 Lapac (G. i D.) — 298, 299, 300, 383, 399, 459, 460, 470, 538, 544, 545, 565, 566;
 Lasinja — 457;
 Latifić Ibrahim — 72;
 Latin — 162, 417;
 Laz — 36;
 Lazina (s.) — 537;
 Lepavina — 112, 498;
 Leskovac — 433;
 Leskovec — 362;
 Levinovac — 82, 377;
 Lička Jesenica — 41, 50, 51, 52, 53, 80, 97, 98, 99, 100, 144, 160, 161, 162, 176, 365, 375, 380, 381, 407, 408, 409, 415, 416, 417, 420, 421, 422, 423, 424, 426, 428, 430, 431, 436, 438, 443, 446, 460, 470, 472, 500, 525, 569;
 Lički Osik — 142, 163, 344, 365, 367, 399, 425, 429, 430, 443, 459, 548;
 Ličko Lešće — 365, 367, 375;
 Ličko Petrovo Selo — 271, 272, 295, 304, 334, 454, 489, 545, 547, 550, 551, 569;
 Lijevo Štefanki — 427;
 Lika (predeo) — 30, 31, 98, 100, 120, 192, 259, 383, 384, 427, 435, 442, 469, 471, 488, 521, 531, 538, 568;
 Lipa — 433;
 Lipač Vrh (k. 794) — 524, 531, 540;
 Lipik — 38, 185, 214, 258, 269, 278, 279, 305, 309, 310, 311, 317, 452, 467, 511, 512, 519, 532, 543, 556;

Lipovac — 18;
 Lipovac Sr. — 451;
 Lipovača — 262;
 Lipovec — 117, 391;
 Lipovljani — 512, 544;
 Lisičina (p.) — 48;
 Lisičine (s.) — 48, 69, 82, 83, 86, 87, 90, 91, 92, 122, 127, 352, 360, 376, 377;
 Livno — 71, 72, 136, 137, 139, 193;
 Lohovo (s.) — 298;
 Lohovska Brda — 298;
 Lokve — 525;
 Lončar Jovica — 251;
 Lončar Simo — 21, 33;
 Lončarevac (k. 246) — 490;
 Lovča (G. i D.) — 440, 441;
 Lović Prekriški — 118;
 Lovinac — 23, 25, 26, 27, 23, 30, 31, 32, 33, 124, 334, 337, 344, 345, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 373, 374, 382, 384, 385, 386, 407, 426, 443, 447, 455, 488, 495, 499, 517, 518, 531, 543;
 Ložišće — 564;
 Löhr (von) Alexander — 190, 450, 552;
 Lucini Bruno (pukovnik) — 566;
 Lučica — 197;
 Ludbreg — 11, 112;
 Lukavac — 48, 49;
 Luketići — 445;
 Lukov Dol — 56;
 Lulića st. — 275, 548, 551;
 Lumbardenik — 252;
 Luščane — 165;
 Lüters (niem. general) — 333, 354, 450, 459, 552, 568;

Lj

Ljubina Poljana — 142;
 Ljubljana — 338;
 Ljubojević Sava — 274;
 Ljubošina — 40;
 Ljubovo — 300, 427, 429, 436, 443, 446, 454, 455, 539, 548;

M

Madžar Slavko — 289;
 Magdići — 446;
 Magić (partizan) — 21, 33, 94, 134, 158, 159;
 Maglaj — 42;
 Maglajlić Ekrem — 317;
 Magovac — 283;
 Mahično (kod Karlovca) — 227, 255, 474;

- Maja (r.) — 22, 34;
 Maja (s.) — 395, 441, 449, 492, 504;
 Majske Poljane — 395;
 Majur (Kostajnički) — 12, 21, 22,
 30, 32, 33, 93, 158, 162;
 Makarska — 39, 193, 564;
 Mala Titra (k. 857) — 51, 81;
 Malešev Stjepan — 247;
 Maletić Vladimir — 107;
 Malovan — 429;
 Malunje (G. i D.) — 101;
 Maljevac — 191;
 Maljkovo (s.) — 231;
 Mamula Bogdan — 62;
 Manojlović Miloš — 115;
 Manola M. Srećko — 28, 29, 274,
 382;
 Maovice (s.) — 282, 293, 529, 530;
 Maravić Mane — 106;
 Marbaša Đuro — 97, 98;
 Marčelji — 549;
 Marčetić Vlado — 143;
 Marija Bistrica — 36;
 Marija Trošt — 448;
 Marina — 40;
 Marindol — 179;
 Markovac — 231;
 Martinović dr — 530;
 Mašić — 467, 476, 477;
 Mašićsko B. — 479, 560;
 Mašvina (k. 577) — 261, 262, 263,
 302;
 Matačić Ivica — 115;
 Matičevac — 18, 245;
 Matijaš — 210;
 Mavrić Franjo — 65;
 Mazin — 300, 447, 470, 538, 539,
 544, 548, 551, 565, 570;
 Medak — 23, 24, 27, 28, 29, 32, 33,
 162, 163, 364, 365, 366, 367, 368,
 369, 374, 375, 381, 459, 465, 499,
 502, 518, 570;
 Medari — 167, 277, 510, 519, 542,
 561;
 Medić Dušan — 163;
 Međudražje — 294;
 Međugorje — 461, 492;
 Međumajdan — 441, 469, 492;
 Međurić — 169, 415;
 Melnica M. (k. 471) — 252, 253;
 Melnica (k. 518) — 252, 253;
 Mesić Frane — 106;
 Metlika — 42, 124, 145, 170, 171,
 178, 227, 229, 283, 433, 434, 505,
 506;
 Mifek (pukovnik) — 347;
 Mihailović Joco — 307;
 Miholjsko — 461, 474;
 Mijači (s.) — 244;
 Mijaljiše — 347;
 Mijočinovići — 449;
 Mikleuš — 37, 395;
 Milanović Ilija — 304;
 Miletić Gaj — 28, 29;
 Miletin Vrh (k. 1078) — 298, 299;
 Mileusnići — 455, 523;
 Milinci — 512;
 Milinovići — 469;
 Milivojevići — 243;
 Milkovići — 472;
 Miljković Joco — 151;
 Miljkovići — 529, 530;
 Mirić Mile — 274;
 Mirić Vojin — 274;
 Mirkopolje — 11;
 Mirković st. — 282;
 Miškovci — 388;
 Mitrović Ilija — 274;
 Mladen Ivan — 61;
 Močila — 302, 303, 417, 418,
 Modruš — 443;
 Mogorić — 25, 430, 436, 437, 493,
 495, 524, 541, 545;
 Mokrica — 558;
 Moravci (s.) — 444;
 Moslavina — 58, 216, 243, 259, 394;
 Mostar — 267;
 Mošćenica — 395;
 Moštanica — 164, 165;
 Mraović Milan-Simić — 118;
 Mraović Petar — 65;
 Mravince — 194, 389, 390;
 Mrdakovica — 412, 420, 508;
 Mrda Mile — 297;
 Mrdalo Tomo — 72;
 Mrežnica (r.) — 176, 254, 433, 434,
 472;
 Mrkopalj — 107, 335;
 Mrkoplje — 347, 430, 438.
 Mrte — 516;
 Mrzljak (s.) — 256;
 Mučna Rijeka — 112, 498, 529;
 Munjava — 499;
 Murvica — 564;
 Mutak Vlado — 83, 240;
 Muždeka (k. 370) — 492;

N

- Napojište (r.) — 336;
 Naprelje — 469;
 Našice — 247, 249, 439, 512;
 Nebljusi (s.) — 294;
 Nenezić Radojica — 204, 223, 308,
 318;
 Nenler Andrija — 307;

Netrečić — 229, 339, 433;
 Nikoliš Stevo — 62;
 Nikšić (G. i D.) — 461, 470;
 Nikšić Mato — 382;
 Ninčić Ive — 280, 281;
 Niza M. — 247;
 Nova Gradiška — 18, 182, 184, 214,
 238, 239, 242, 246, 248, 249, 251,
 258, 268, 269, 270, 450, 451, 452,
 467, 476, 477, 479, 509, 510, 511,
 519, 532, 543, 555, 556, 557, 560,
 561;
 Nova Kapela-Batrina — 543;
 Nova Pazova — 451;
 Novaki — 170, 264, 447, 558;
 Novaković Gorica — 8, 11, 15;
 Novi — 398;
 Novi Marof — 111;
 Novković Momčilo — 26;
 Novkovići — 210;
 Novo Mesto — 181;
 Novo Selo — 8, 125, 148, 339;
 Novska — 18, 168, 182, 185, 214,
 235, 242, 246, 248, 249, 257, 258,
 260, 268, 450, 451, 452, 467, 475,
 479, 509, 511, 512, 519, 532, 537,
 543, 555, 556;

O

Obradovići (s.) — 501;
 Obsenica — 275, 569;
 Odred NOP banijski — 22, 34, 41,
 162, 190, 233, 234, 383, 395, 464,
 468, 492;
 Odred NOP treći dalmatinski —
 320;
 Odred NOP kalnički — 31, 35, 37,
 41, 58, 111, 112, 113, 115, 116, 376,
 387, 405, 498, 520;
 Odred NOP kordunaški — 19, 20,
 21, 22, 23, 33, 34, 161, 162, 174,
 176, 197, 233, 363, 387, 408, 417,
 421, 453;
 Odred NOP lički — 42, 141, 162,
 163, 208, 292, 383, 546;
 Odred NOP moslavački — 41, 58,
 394;
 Odred NOP prvi slavonski — 113,
 167, 214, 451;
 Odred NOP prvi Treće operativevne
 zone NOV i PO Hrvatske (slav-
 onski) — 17, 38, 245, 411, 415,
 439, 450, 452, 555;
 Odred NOP drugi Treće operativevne
 zone Hrvatske — 41, 439;
 Odred NOP treći (sremski) Treće
 operativevne zone Hrvatske —
 405, 451;

Odred NOP prvi Pete operativevne
 zone Hrvatske — 41, 422, 501,
 522, 525, 539;
 Ognjanovac Božidar — 25, 371;
 Ogulin — 31, 40, 41, 102, 105, 121,
 144, 176, 199, 335, 344, 385, 397,
 402, 403, 407, 409, 415, 421, 430,
 458, 460, 501, 522, 548, 570;
 Okučani — 18, 168, 182, 183, 184,
 185, 186, 200, 202, 213, 214, 224,
 234, 238, 240, 242, 243, 248, 257,
 258, 260, 269, 270, 277, 305, 451,
 452, 467, 475, 476, 477, 479, 510,
 511, 512, 519, 520, 532, 537, 556,
 557, 560, 561;
 Omanovac (s.) — 309;
 Omanović Hamdija — 121;
 Omiš — 38, 39, 193, 194, 378, 483,
 508;
 Opatovac — 556;
 Operativni štab za Kordun — 251,
 252, 253, 261;
 Operativni štab Četvrte korduna-
 ške NOU brigade i Trinaeste
 proleterske NOU brigade „Rade
 Končar“ — 15, 170, 205, 264, 283;
 Orahovica — 31, 37, 38, 248;
 Orelj Nikola — 161;
 Orešćanin Bogdan — 299;
 Orlić (s.) — 231;
 Orlovica — 209;
 Orljakovo — 170;
 Orljavac — 17, 43, 243;
 Osijek — 512, 543;
 Osijek Vojakovački — 35, 116;
 Oskorušno — 359;
 Osmanagić Čamil — 391;
 Osrednjak — 527;
 Ostojić Ante — 142, 163;
 Ostrogašica — 281;
 Oštarije — 382, 384, 385, 409, 421,
 425, 438, 458;
 Oštariški Stanovi — 261;
 Oštra Glava (k. 320) — 465;
 Oštra Glavica (k. 543) — 230;
 Oštrac — 21, 22, 34, 58, 118, 408;
 Otišić — 282, 293;
 Otočac — 31, 325, 326, 365, 374, 385,
 398, 399, 407, 416, 425, 430, 438;
 Otoka (s.) — 550;
 Ozalj — 15, 124, 145, 148, 149, 170,
 178, 255, 283, 287, 345, 361, 398,
 409, 434, 437, 438, 506, 527, 567;
 Ožegovci (s.) — 313;

P

- Pajić Dragan — 81;
 Paklenica — 182, 183, 185, 214, 257, 258, 260, 268, 270, 306, 451, 510, 512, 556, 562;
 Pakovo Brdo — 230;
 Pakovo Selo — 281;
 Pakrac — 168, 183, 185, 214, 248, 249, 258, 259, 308, 309, 311, 312, 313, 314, 316, 411, 439;
 Pakračka Poljana — 410, 411;
 Palčić Nikola — 65;
 Paljevina — 164, 297;
 Papuča (s.) — 366;
 Papuk (pl.) — 114, 248;
 Parmač Stanko — 291, 293;
 Passadore F. — 392;
 Patrnj Jure — 138;
 Paulovac — 112, 113;
 Pavlovac (s.) — 25;
 Pavlovčani — 101, 149;
 Pederzani (tal. pukovnik) — 367, 369, 518;
 Pelligra Raffaele — 344, 373, 374, 375;
 Pelješac (poluotok) — 194, 356;
 Perići (s.) — 267;
 Perjasica — 197, 233, 409, 453;
 Perjasički Ponorac — 197;
 Perna — 474, 504;
 Perušić — 365, 367, 522;
 Pesak — 558;
 Petar Saša — 61;
 Petitti Vincenzo (tal. pukovnik) — 374, 375, 404, 465, 466;
 Petkovac — 157, 165;
 Petković Mirko — 183;
 Petričko Selo — 124;
 Petrinja — 12, 13, 73, 95, 121, 154, 157, 166, 242, 440, 456, 512;
 Petrinjci (Petrinci) — 12, 95, 362;
 Petrova Gora — 461, 491, 504;
 Petrović Milorad — 211;
 Petrovina — 101, 145, 205, 206, 284, 361, 447, 456, 558;
 Petrovo Polje — 38;
 Petrovsko — 37;
 Phleps (general) — 353;
 Piazzoni (tal. general) — 338;
 Pihler Ivan — 186;
 Pilipović Đuro — 273;
 Pilipović Rade — 273;
 Pisarovina — 15, 178, 179, 227;
 Piskavica (brdo) — 395;
 Piskornjač — 95;
 Pitomača — 113;
 Pitomi Vrh — 282, 290, 292;
 Pivnica (s.) — 37, 48, 49, 82, 86, 122, 222, 352, 360, 387;
 Plase — 381, 398;
 Plaški — 21, 33, 41, 42, 51, 56, 57, 98, 120, 144, 162, 344, 364, 365, 367, 374, 375, 397, 398, 417, 418, 421, 422, 423, 424, 426, 430, 431, 436, 438, 443, 445, 454, 455, 457, 458, 459, 465, 466, 469, 470, 472, 496, 525, 545, 569;
 Plavci (s.) — 20, 34;
 Plavča Draga — 51, 120;
 Plavno — 141, 163, 207, 208, 209, 292, 515;
 Pleševica — 290, 292;
 Pleternica — 249;
 Plies (k. 418) — 252, 253;
 Plitvica — 446;
 Plitvička Jezera — 271, 296, 303;
 Plitvički Ljeskovac — 271, 272, 296, 297, 303, 454, 455, 489, 495, 523, 531, 539, 547;
 Ploča G. — 29, 300, 334, 425, 426, 429, 436, 443, 447, 454, 459, 470, 473, 548;
 Pločanski Klanac — 192;
 Počitelj — 427, 437;
 Podbablje — 266;
 Podbrežje — 11, 15, 255;
 Podgora (s.) — 39, 139, 193, 194;
 Podgorač — 246, 330;
 Podgorje — 191;
 Podosoj — 266;
 Podovi — 429, 455;
 Podravska Slatina — 37, 42, 47, 48, 49, 88, 126, 377, 387, 405;
 Podstrana — 38;
 Podtočilo — 210;
 Podveljun — 443;
 Podvinje — 247;
 Poganec (V. i M.) — 490;
 Poklek — 125, 146;
 Pokrovnik — 281;
 Pokupje — 58, 179, 353;
 Polača (V. i M.) — 230, 293;
 Poljana (kod Japundžića) — 28;
 Poljana (karta, Pakrac) — 38, 167, 168, 169, 245, 411, 414;
 Poljanak — 271;
 Poljica — 266;
 Poljička Kosa — 335;
 Ponikve — 381;
 Ponor — 301;
 Popara Uroš — 19, 214;
 Popovac (V. i M.) — 48, 49, 83, 87, 122, 126, 127;
 Popović Brdo — 160, 463;
 Popović Ilija — 118;

Popović Jozo — 72;
 Popović Simo — 273;
 Popović Tomica — 143;
 Popović Vlado-Vladimir — 115,
 168, 216, 224, 257, 260;
 Popović Vojo-Sator — 292;
 Posušje — 194, 289;
 Potomje — 359;
 Potravlje — 231;
 Prapratnica — 40;
 Pravoslavna Sagovina — 224, 510,
 542, 543, 562;
 Predrijevo (s.) — 247;
 Prekopakra — 310, 316, 318;
 Prekrižje (G. i D.) — 21, 22, 34, 35,
 58, 118, 150, 225, 408;
 Pribić D. — 178;
 Prijeboj — 271, 295, 299, 303, 344,
 393, 446, 459, 466, 472, 539, 545,
 547, 569;
 Prijedor — 441;
 Prilišće — 380;
 Primieri Clemente — 354, 374, 432,
 460, 466;
 Primišlje — 233, 253, 417, 437, 456,
 473, 494, 500, 547;
 Prisjeka — 191;
 Prnjavor — 216, 404;
 Prokike — 365;
 Prokuplje — 439;
 Prosek — 564;
 Prpić (general) — 388, 463;
 Psunj (brdo) — 17, 114;
 Pumpa — 273;
 Pupovac — 428;
 Pušća Bistra — 340;
 Putićanje — 565;

R

Radakovići — 516, 524;
 Radljevo — 112;
 Radina Gorica — 225, 567;
 Radinci V. — 388, 405;
 Radljevac (s.) — 209, 211;
 Radojčići — 446;
 Radojković Miloš — 137;
 Radoši — 210;
 Raduč — 23, 24, 27, 28, 29, 30, 32,
 162, 334, 337, 363, 364, 365, 367,
 368, 369, 371, 373, 374, 375, 399,
 436, 473, 502, 517, 518;
 Radulović Dmtar — 65;
 Rafaneli Ivo — 137, 138;
 Rajaković Janko — 65;
 Rajević dr — 390;
 Rajić (G. i D.) — 182, 183, 184, 185,
 199, 200, 201, 202, 203, 204, 214,
 224, 248, 257, 258, 268, 269, 270,

305, 306, 307, 451, 452, 467, 475,
 479, 510, 512, 532, 556, 561, 562;
 Rakić Dragan — 275;
 Rakić Marija — 274;
 Rakići — 275, 429, 446, 473, 523,
 531, 540, 569;
 Rakitno — 289;
 Rakovica — 23, 34, 41, 78, 100, 206,
 254, 271, 272, 302, 303, 421, 424;
 Ramići — 473;
 Ramljane — 365, 367, 546;
 Rapajin Klanac — 541;
 Rapo Marko — 172;
 Rasinja (s.) — 35;
 Rašević — 563;
 Ratkovac — 238;
 Ravna Gora — 40, 42, 56, 102, 107,
 345, 398, 423, 522;
 Re (pukovnik) — 462, 469;
 Rečica (s.) — 21;
 Reka (r.) — 101;
 Repušnica — 394;
 Restovo — 170;
 Ribar Ivo-Lola — 178;
 Ribarić — 231, 282, 529;
 Ribnik — 163, 546;
 Ribnik (kod Karlovca) — 179, 285,
 406;
 Ričice — 28, 29, 337, 363, 368, 369,
 370, 371, 373, 375, 517, 518;
 Ridane — 231, 232;
 Rijeka — 403;
 Rijeka (kod Vojnića) — 456;
 Ripač — 295, 299;
 Risovac (šuma) — 290, 292;
 Roatta Mario — 343, 354, 364, 366,
 368, 372, 373, 392, 459, 476, 545,
 552, 566;
 Robotti Mario — 340, 522, 539, 558;
 Roknići (s.) — 446;
 Rovine — 133, 159;
 Rozmajerovac — 512;
 Roždanik — 182, 183, 257, 258;
 Rožina Miroslav — 21, 33, 94, 158;
 Rt (s.) — 210;
 Rude — 117;
 Rudnik (R. uglja kod Glogovca) —
 112, 113;
 Rudopolje — 98, 99, 109, 160, 163,
 365, 417, 501, 516, 524, 545;
 Ruggiero Vittorio (tal. general) —
 398, 559;
 Rukavina Ivo — 43, 56, 102, 301;
 Runović — 266;
 Ruškovac — 453;

S

- Sabljaki — 380, 443, 445;
 Saborski — 33, 41, 50, 51, 52, 53, 78, 79, 80, 97, 99, 120, 161, 301, 303, 321, 380, 381, 406, 415, 416, 417, 418, 424, 430, 437, 438, 500, 522, 546;
 Sagić Ivan — 158;
 Salopek Selo — 445;
 Samobor — 42, 59, 62, 117, 118, 145, 146, 148, 150, 151, 178, 229, 361, 383, 390, 391, 537;
 Sana (r.) — 441;
 Sanski Most — 199, 397, 441, 492, 504, 550;
 Sarajevo — 241, 339;
 Sartori C. (pukovnik) — 506;
 Satrić — 231;
 Sava (r.) — 243, 249, 404, 405, 425, 439;
 Segheddu (general-major) — 397;
 Seget — 40;
 Sekulić Mirko — 61;
 Sekulinci — 127, 153;
 Selište (G. i D.) — 190, 464;
 Selište (kod Ostrovice) — 275;
 Seljansko Selo — 496, 558;
 Senčić Albin — 72;
 Senokos — 473;
 Senj — 385, 390;
 Sertić Poljana — 53;
 Sestilli (tal. potpukovnik) — 413;
 Sića (Sića) — 197;
 Sićane — 230;
 Sičevac — 146;
 Sikovo — 563;
 Silovina — 558;
 Sinac — 336;
 Sinj — 38, 39, 71, 231, 293, 346, 389, 390, 482, 508, 529, 564;
 Sirač (s.) — 309;
 Sisak — 12, 13, 20, 31, 32, 42, 73, 95, 120, 157, 199, 228, 242, 490;
 Sisvete (brdo) — 556;
 Sitnica (r.) — 309;
 Siverić — 529;
 Sivnik (k. 782) — 51, 52;
 Sječa — 299;
 Skakavac — 19, 33, 198;
 Skela (s.) — 190;
 Skender Brdo — 427;
 Skenderovci — 278;
 Skočaj (V. i M.) — 294, 298, 299, 304;
 Skrad — 41, 106, 107, 448, 525;
 Slana Voda — 48, 49, 84, 222;
 Slani Dol — 150;
 Slapnica — 118, 150;
 Slat. Drenovac — 47, 125, 126, 248;
 Slav. Požega — 17, 18, 241, 243, 244, 246, 247, 249, 303, 312, 333, 346, 347, 519;
 Slavetić — 101, 284, 453;
 Slavonija — 31, 59, 157, 330, 439, 450, 519;
 Slavsko Polje — 461, 468;
 Sleme — 36;
 Slime — 379;
 Slivno — 39, 194, 266;
 Slobodna Vlast — 509, 510;
 Slovinci — 12;
 Slunj — 30, 33, 177, 206, 207, 233, 252, 253, 254, 261, 263, 301, 302, 321, 344, 383, 385, 397, 398, 402, 416, 418, 425, 426, 430, 440, 458, 459, 465, 466, 469, 474, 500, 503, 522, 539, 541, 547, 551, 552;
 Slušnica (r.) — 252;
 Smiljevac — 209;
 Smoljanac — 272;
 Smrdelje — 337;
 Smrtić — 268, 269, 276, 277, 509, 510, 519, 542, 560, 561;
 Sokolovac — 112, 498;
 Sopote — 125;
 Sošice — 118, 453;
 Sović Laz — 381;
 Spaček Božo — 149, 226, 288;
 Spigo Umberto — 420, 509, 516, 565;
 Split — 38, 39, 194, 389, 390;
 Srb — 42, 399, 499, 501, 516;
 Srbski Klanac — 142, 163;
 Srdari — 426, 443, 488;
 Srma — 337;
 Srpske Moravice — 42;
 Stančaki (s.) — 265;
 Stanivuković Milan — 110, 221;
 Stankovac — 190;
 Stara Gradiška — 184, 238, 239, 258, 532;
 Stara Pazova — 451;
 Stari Banovci — 451;
 Stari Grabovac — 18, 260, 306, 510;
 Stari Mikanovci — 391;
 Starigrad (na Hvaru) — 379;
 Staro Selo — 73, 395;
 Stejanovci — 388, 405;
 Stilinović Marijan — 55;
 Stoisavljević Mile — 273;
 Stojdraga — 8, 117, 118, 124, 125, 145, 146, 148, 150, 339;
 Stožište — 212;
 Striježevica — 347;
 Strmac — 8, 11, 15, 16, 62, 101, 148, 225;

Strmica — 71, 142, 207, 208, 209,
 210, 212, 282, 290, 291, 515, 566;
 Struga — 35;
 Studenci — 39;
 Stupnica (G. i D.) — 441;
 Subocka G. — 305, 306, 315, 532;
 Sućanjska Draga — 296, 297;
 Sudžuković Branko — 274;
 Suha Struga (r.) — 264;
 Suhač — 231;
 Suho Polje — 211, 282, 290, 292,
 293;
 Suhopolje (s.) — 114;
 Suhor — 58, 228;
 Sulejmanpašić Muhad-beg — 325;
 Sunja — 12, 13, 20, 21, 32, 41, 73,
 93, 95, 242, 348, 440;
 Surduk — 451;
 Sušak — 31, 40, 41, 102, 292, 421;
 Sušanj Boro — 106;
 Suvaja — 71;
 Sv. Ana — 379;
 Sv. Anton — 363, 364, 367, 517;
 Sv. Arhangel — 380, 431, 437, 443;
 Sv. Duh. — 419;
 Sv. Helena — 118;
 Sv. Ilija — 232;
 Sv. Jana — 101, 149, 288, 453;
 Sv. Juraj (na Hvaru) — 419, 420;
 Sv. Matej — 448, 457;
 Sv. Nikola — 465, 490;
 Sv. Petar Orehovec — 35;
 Sv. Petka — 146;
 Sv. Petka (k. 363) — 261, 263;
 Sv. Rok — 29, 363, 364, 368, 370,
 371, 517, 518;
 Sv. Rok (kod Ozlja) — 148;
 Sv. Telo — 559;
 Svilar Janko — 273;
 Svinjica — 157, 395;
 Svrakovo Selo — 522;

S

Samarica — 440, 492;
 Šandrovac — 36;
 Šarac Milan — 274;
 Šaš — 12;
 Šaševa — 461;
 Šašić Jefto — 49, 68, 70, 109, 129,
 154, 186, 224, 257, 270, 313;
 Šašić Petar — 90;
 Šeovica — 313;
 Ševe — 210;
 Šibenik — 40, 232, 280, 412;
 Šibl Ivan — 185;
 Šibovac — 410, 411;
 Šiljak (brdo) — 290;
 Širaki — 146;

Sipački Breg — 118;
 Širinci — 479, 543;
 Širitovci — 194;
 Široka Kula — 365, 367, 429, 443,
 446, 455, 459, 473, 488, 531;
 Široki Brijeg — 289;
 Šiške — 298, 299;
 Škare — 97;
 Škorić Milka — 65;
 Škorpik Josip — 140, 141, 194, 232;
 Škrabutnik — 543;
 Šljivnjak — 461;
 Šmrika — 457;
 Šnjegavić — 169;
 Šolobanica (brdo) — 568;
 Štikada — 162;
 Štikovo — 293;
 Štrekovac — 160;
 Štrok Isidor — 117;
 Šturlić — 23, 254, 261, 262;
 Šturlička Platinica — 261;
 Sumet — 266;
 Sumetlica — 167, 556;

T

Tabor Rafko — 178;
 Tankosić Milan — 274;
 Tarabić Joco — 173, 228;
 Tatalović Dušan — 62;
 Tavani — 210;
 Tepšanovac (k. 852) — 465, 488, 489;
 Terzić Velimir — 192, 292;
 Teslić — 340, 441;
 Tešanj — 340, 441;
 Tihočaj — 146;
 Tiškovac (G. i D.) — 141, 163, 208,
 210, 212;
 Tobolić — 144, 252, 254, 417, 421,
 424, 454, 472, 493;
 Točak (s.) — 301, 321;
 Točak (k. 887) — 49, 52, 53;
 Todorović Ana — 307;
 Tolić Drinko — 137;
 Tomašević — 8, 20, 125;
 Tomašević (ustaš. pukovnik) — 177,
 329, 487, 496, 514, 527;
 Tomašević Jozo — 137;
 Tomaševići (zas.) — 61;
 Topolje — 230;
 Topusko — 41, 162, 190, 191, 461,
 490, 504;
 Tounj — 397, 426, 428, 443;
 Tounjski Tržić — 252, 254;
 Travnik — 339, 441;
 Trebinja (s.) — 430;
 Trešnjevica — 113;
 Tribalj — 381;

Trnakovac — 186, 203, 235, 237, 269, 270;
 Trnava (s.) — 239, 476;
 Trnovac (s.) — 300;
 Trnjani — 246, 395;
 Trogir — 40;
 Trouura (Trovrh) — 192, 501, 524;
 Tržac — 23, 550;
 Tržić — 233, 446, 454, 458, 469, 472, 522;
 Tučepi — 193, 194;
 Turanj — 456, 563;
 Turčević Polje — 113;
 Turić Marko — 138;
 Turjaki — 445;
 Turjanski — 192, 297, 423, 430, 437, 495, 524, 545;
 Turkulin Artur — 54, 81, 100, 251, 253, 295, 299;
 Turni — 448;
 Tušilović — 22, 34, 430;
 Tuškani — 255;
 Tuzla — 440;

U

Udbina — 25, 300, 344, 372, 374, 399, 425, 426, 437, 447, 459, 460, 472, 473, 488, 494, 495, 524, 531, 539, 545, 548, 569, 570;
 Ujević Mate — 137;
 Una (r.) — 353, 441, 565;
 Unešić — 281;
 Urljaj — 568;
 Urošević Ljubiša — 293;
 Uvalica — 297;
 Uzelac Mile — 297;
 Uzelac Srđan — 107;
 Užljebić (k. 532) — 298, 299;

V

Vagan — 141;
 Vaganac — 163;
 Varaždin — 36, 111;
 Varaždinske Toplice — 111;
 Varičak Rade — 273;
 Vasiljević Ignje — 84;
 Vasiljević Pajo — 85;
 Velagići — 441;
 Velebit (pl.) — 28, 42, 334;
 Velika — 249, 549;
 Velika Kapela — 454;
 Velika Lisina (k. 1215) — 275;
 Velika Popina — 429;
 Veliki Grdevac — 376;
 Veliki Lisac — 302, 322;
 Veliki Poganac — 112;
 Veliko Trgovište — 36;

Veliko Trojstvo — 36, 37, 112;
 Velimirović Mile — 129;
 Velištak (r.) — 285;
 Velonj (brdo) — 531;
 Veljun — 206, 301, 321, 322, 449, 456, 473, 491;
 Veljuv (k. 462) — 208, 211, 292;
 Vetrano di Novari (potpukovnik) — 558, 559;
 Veveričina — 122, 352, 360, 376, 377;
 Vidović Nikola — 261;
 Viduševac — 190;
 Vilić Selo — 17, 244;
 Vinalić — 529;
 Vinica — 229, 355;
 Vinjani — 289;
 Virovitica — 114, 222, 242, 248, 249;
 Viski Bogdan — 137;
 Visoče — 20, 34, 408;
 Višić Vrh — 8;
 Višić Miro — 282;
 Višošević — 228;
 Vivodina — 62, 171, 225, 226, 406, 408, 423, 436, 506, 567;
 Vlajsavljević Dušan — 143;
 Vlajsavljević Luka — 274;
 Vlatković Pajo — 274;
 Vočarica — 268;
 Voćin — 31, 37, 43, 47, 48, 49, 59, 60, 67, 68, 69, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 90, 91, 108, 109, 110, 122, 125, 126, 127, 128, 129, 153, 219, 221, 223, 224, 248, 352, 360, 377, 387, 388, 393, 404, 405, 451, 509, 519;
 Voćinsko Br. — 352;
 Vodice — 412, 413;
 Vojković Ante — 138;
 Vojnić — 206, 254, 383, 449, 456, 461, 468;
 Vojnovac — 20, 33, 162, 407, 409, 417, 422, 448;
 Volavje — 205, 264, 284, 285, 288, 474, 487, 514;
 Volinja — 21, 33, 441;
 Vorkapić Adam — 61;
 Vorkapići (s.) — 161, 191;
 Vozner Stevo — 65;
 Vrančić dr — 325;
 Vranić — 347;
 Vranik (s.) — 29, 429;
 Vrankovići — 210;
 Vranograč — 41, 465, 492;
 Vranovina — 162;
 Vranovska Glav. (k. 262) — 395, 490;
 Vranjak — 570;

Vratnik (prevoj) — 365;
 Vratnik (s.) — 118, 150, 166, 496;
 Vrbanj — 379;
 Vrbovska — 379;
 Vrbovsko — 40, 57, 105, 398, 522,
 548, 570;
 Vrebac — 25, 41, 427, 435, 545;
 Vrga Ljuban — 63, 65;
 Vrginmost (Vrgin Most) — 191,
 199, 456, 461, 468;
 Vrgorac — 194;
 Vrhovac — 15, 148, 150, 472;
 Vrhovčak — 119;
 Vrhovine — 30, 192, 344, 365, 374,
 375, 382, 384, 385, 386, 398, 402,
 428, 436, 443, 472, 489, 545, 547;
 Vrhovni štab NOV i PO Jugosla-
 vije — 30, 71, 121, 135, 188, 230,
 266;
 Vrhpolje — 441;
 Vrlika (r.) — 266;
 Vrlika — 282, 291, 293, 508, 516,
 529, 564;
 Vrpolje — 449;
 Vrsi — 289;
 Vršak (k. 840) — 275;
 Vrščić (Samograd) — 488;
 Vršić (brdo) — 516;
 Vršina — 281, 282, 290, 292, 516,
 524;
 Vrtljine — 441, 490;
 Vrzíci — 539, 568;
 Vučković (s.) — 282, 290;
 Vučković Ljubo — 289;
 Vučković Mihajlo — 270;
 Vučković (s.) — 461;
 Vukanović Radovan — 209;
 Vukelić Poljana — 52, 80, 500;
 Vukelić Sava — 107;
 Vukmanić — 430, 444;
 Vukmirovići — 296, 500, 523, 539,
 548;
 Vukomanović Pavle-Stipe — 242;
 Vukosavljevica — 113;
 Vukotić Jovan — 212;
 Vukova Gorica — 179, 381;
 Vuković Ivan — 138;
 Vukovići (s.) — 211, 507;
 Vukovići (s. kod Podbablja) — 266;
 Vukovo Brdo — 204;
 Vukšin Šipak — 255, 264, 285, 286,
 497;
 Vulj Stanko — 273;
 Vunduci — 209;

Z

Zabrdске Kričke — 313;
 Zadar — 400;

Zadvarje — 346, 379, 476,
 Zagorje (predeo) — 31, 35, 36;
 Zagorje (s.) — 289, 468;
 Zagreb — 30, 31, 32, 36, 95, 117,
 157, 177, 181, 182, 199, 213, 214,
 215, 216, 228, 238, 255, 257, 260,
 268, 283, 285, 305, 306, 361, 384,
 450, 510, 532;
 Zagrebačka Gora — 36;
 Zagvozd — 138;
 Zajezda — 36;
 Zajić Mile — 65;
 Zaklan Vajica — 274;
 Zaluka — 474;
 Zanoliti (tal. pukovnik) — 369;
 Zanussi Giacomo — 343, 346, 375,
 402, 422, 432, 460, 503, 518, 538,
 555, 565;
 Zaostrog — 39;
 Zaselak (s.) — 212;
 Zaton — 232, 412, 413;
 Zavalje (s.) — 25, 294, 295, 298;
 Zavidovići — 440;
 Zbjeg — 198, 254, 302, 417, 418;
 Zdenčina — 101, 149, 178, 354, 361,
 362, 506;
 Zeba Stevo — 307;
 Zec Ostoja — 204;
 Zeleni Vir — 541;
 Zelovo — 39;
 Zeljuv Marija — 371;
 Zeljuv Nikola — 371;
 Zemunik — 400, 429;
 Zimonja Milan — 98;
 Zlokara Mirko — 62;
 Zmijavci — 266;
 Zona druga operativna Hrvatske
 34, 57, 61, 111, 148, 172, 177, 178,
 227, 283;
 Zona treća operativna Hrvatske
 — 17, 31, 37, 54, 57, 59, 91, 153,
 167, 216, 241, 257;
 Zona četvrta operativna Hrvatske
 — 38, 71, 135, 193, 230, 266, 280,
 289, 319;
 Zona peta operativna Hrvatske —
 31, 40, 56, 102, 120, 181, 271, 321;
 Zorić Luka — 273;
 Zorkovac — 255, 286, 287, 497, 514;
 Zrilić — 261;
 Zrin — 22, 34, 441;
 Zrinska (s.) — 376, 387;
 Zrinj — 405;
 Zrmanja — 516;
 Zrnić Milan — 106;
 Zrnić Saša — 106;
 Zrnić Sava — 106;

Zubić — 48;
Zvečevo — 47, 48, 49, 88. 543;

2

Žalić Zugdija — 64;
Željezna Glava (k. 774) — 299;
Željezno — 21, 58, 61, 124, 146,
338, 339;
Žepče — 440;
Žeželj Milan — 14;
Žic Mladen — 416, 417, 418;
Žigić — 274;

Žirovac — 440, 469;
Žitnić — 281;
Živković Drago — 280;
Živogošće — 39, 138, 194;
Žumberak — 31, 42, 58, 59 62, 120,
124, 145, 160, 172, 173, 177, 178
179, 180, 181, 225, 227, 228, 254
283, 284, 288, 329, 339, 343, 361,
391, 405, 406, 408, 433, 435, 453
471, 505, 558;
Zuta Lokva — 365, 422, 496.

S A D R Ź A J

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GODINE

— Siječanj —

I

Dokumenti jedinica Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda

	Str.
Zapovijest Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 1 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Krašić — — — — —	7
Izvještaj Štaba Sedme divizije od 1 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o koncentraciji neprijateljskih jedinica duž komunikacija Sisak—Sunja—Dubica i Sunja—Kostajnica — — — — —	12
Naređenje Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 2 siječnja 1943 god. Štabu Drugog proleterskog bataljona u vezi s napadom na Krašić — — — — —	13
Pismo Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 2 siječnja 1943 god. Štabu Trećeg proleterskog bataljona o početku napada na Krašić — — — — —	14
Zapovijest Operativnog štaba Četvrte kordunaške NOU brigade i Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 2 siječnja 1943 god. za razmještaj jedinica i obezbjeđenje poslije napada na Krašić — — — — —	15
Izvještaj Štaba Prvog slavonskog NOP odreda od 3 siječnja 1943 god. Štabu Treće operativne zone o napadu na domobransku posadu u Kuzmici — — — — —	17
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 3 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o nekim akcijama podređenih jedinica od 15 prosinca 1942 do 1 siječnja 1943 godine — —	19
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 3 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama kod Raduča, Metka i Lovinca krajem prosinca 1942 godine — — — — —	23
Izvještaj Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 4 siječnja 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o nekim akcijama podređenih jedinica izvršenim krajem prosinca 1942 i početkom siječnja 1943 godine — — — — —	30
Pregled brojnog stanja i naoružanja jedinica Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 4 siječnja 1943 godine — — — — —	44
Zapovijest Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 4 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Voćin — —	47
Zapovijest Štaba Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 4 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Saborski —	50

	Str.
Naređenje Štaba Treće operativne zone od 4 siječnja 1943 god. podređenim komandama o postupku sa zarobljenicima i izgradnji zarobljeničkih logora — — — — —	54
Izveštaj Štaba Pete operativne zone od 4 siječnja 1943 god. Glavninom štabu NOV i PO Hrvatske o prebacivanju podređenih joj jedinica na područje Plaškog — — — — —	57
Pismo Štaba Druge operativne zone od 5 siječnja 1943 god. Štabu Treće operativne zone o potrebi čvrste međusobne saradnje	57
Obavještenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 5 siječnja 1943 god. Štabu Treće operativne zone o toku borbe za Voćin — — — — —	59
Izveštaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 6 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske i Štabu Druge operativne zone o napadu na Krašić i borbama kod Željezna i Bukovice — — — — —	61
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 6 siječnja 1943 god. Štabu Šesnaeste NO brigade o daljim zadacima brigade u borbi za Voćin — — — — —	67
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 6 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama da produže borbu za oslobođenje Voćina — — — — —	68
Upozorenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 6 siječnja 1943 god. Štabu Šesnaeste NO brigade da obezbijedi sadejstvo sa ostalim jedinicama u toku borbe za Voćin —	67
Pismo Štaba Četvrte operativne zone od 7 siječnja 1943 god. Štabu Treće divizije NOV i PO Jugoslavije o potrebi za vojno-političkim kadrovima za novoformirane jedinice i ustanove na području Dalmacije — — — — —	71
Izveštaj Štaba Osme NO brigade od 7 siječnja 1943 god. Štabu Sedme divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na vlak kod Blinjskog Kuta — — — — —	73
Izveštaj Štaba Osme divizije od 7 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Saborski — — — — —	78
Izveštaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 7 siječnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbi kod Lisičina —	82
Izveštaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 7 siječnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbama kod Voćina — — — — —	83
Izveštaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 7 siječnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbama oko Voćina — — — — —	84
Izveštaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 7 siječnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o zapljeni neprijateljskih tenkova kod Voćina — — — — —	85
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 7 siječnja 1943 god. Štabu Šesnaeste NO brigade o sadejstvu sa Sedamnaestom NO brigadom u toku borbe za Voćin — — — —	87
Pismo Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 7 siječnja 1943 god. Štabu Sedamnaeste NO brigade o štednji municije i o razvoju borbe za Voćin — — — — —	89
Obavještenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 7 siječnja 1943 god. Štabu Treće operativne zone o toku borbe za Voćin — — — — —	91
Izveštaj Štaba Sedme divizije od 8 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Kostajnički Majur i na vlak kod Blinjskog Kuta — — — — —	93

	Str.
Izvrještaj Staba Osme divizije od 8 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o rušenju željezničke pruge Blata—Javornik — — — — —	97
Zapovijest Operativnog štaba Četvrte kordunaške NOU brigade i Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“, od 8 siječnja 1943 god. za rušenje željezničke pruge Jastrebarsko—Desinec — — — — —	100
Izvrještaj Staba Pete operativne zone od 8 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama podređenih jedinica na pruži Ogulin—Sušak — — — — —	102
Pismo Staba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 9 siječnja 1943 god. boricima i rukovodiocima podređenih jedinica o toku borbe za Voćin — — — — —	108
Naređenje Staba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 9 siječnja 1943 god. Štabu Sesnaeste i Sedamnaeste NO brigade o preduzimanju novog napada na neprijateljske položaje u Voćinu — — — — —	110
Izvrještaj Staba Kalničkog NOP odreda od 9 siječnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone o izvršenim akcijama i stanju u odredu — — — — —	111
Zapovijest Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 10 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Samobor — — — — —	117
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 11 siječnja 1943 god. Štabu Pete operativne zone za dejstvo na području Plaškog — — — — —	120
Naređenje Staba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 11 siječnja 1943 god. Štabu Sedme divizije za dejstvo Šeste, Sedme i Osme divizije u slučaju neprijateljske ofanzive — — — — —	121
Izvrještaj Staba Sedamnaeste NOU brigade od 12 januara 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o rezultatima borbe za Voćin — — — — —	122
Izvrještaj Staba Prvog korpusa od 12 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o pripremi napada na Gračac — — — — —	123
Zapovijest Staba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 13 siječnja 1943 god. za raspored određenih jedinica u cilju sprečavanja neprijateljskog prodora na oslobođenu teritoriju Žumberka — — — — —	124
Izvrještaj Staba Dvanaeste NO brigade od 13 siječnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o borbi za Voćin — — — — —	125
Izvrještaj Staba Sesnaeste NO brigade od 13 siječnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o uspjesima brigade u borbi za Voćin — — — — —	129
Izvrještaj Staba Sedme divizije od 13 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Rovine — — — — —	133
Izvrještaj Staba Četvrte operativne zone od 13 siječnja 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i POJ o formiranju Četvrte dalmatinske NO brigade i stanju na području Biokova — — — — —	135
Izvrještaj Staba Ličkog NOP odreda od 13 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbi sa četnicima kod Tiškovca — — — — —	141
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 14 siječnja 1943 god. Štabu Cetnaeste NO brigade za dejstvo na pruži Plaški—Ogulin — — — — —	144
Zapovijest Staba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 14 siječnja 1943 god. za raspored jedinica u slučaju neprijateljske ofanzive na Žumberak — — — — —	145

	Str.
Izveštaj Staba Prvog korpusa od 15 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Gračac — — —	147
Izveštaj Staba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 15 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske i Stabu Druge operativne zone o akciji na željezničkoj pruzi Jastrebarsko—Desinec i upadu u Samobor — —	148
Naređenje Staba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 15 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za pokret na nove akcije — — — — — — — — — —	152
Izveštaj Staba Sedme divizije od 16 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Blinju i Bijeljik — — — — — — — — — —	154
Izveštaj Staba Prvog korpusa od 16 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o nekim akcijama podređenih jedinica — — — — — — — — — —	157
Izveštaj Staba Osmе NO brigade od 17 siječnja 1943 god. Štabu Sedme divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Blinju i Bijeljik — — — — — — — — — —	164
Izveštaj Staba Prvog slavonskog NOP odreda od 18 siječnja 1943 god. Štabu Treće operativne zone o napadu na Poljanu —	167
Zapovijest Operativnog štaba Četvrte kordunaške NOU brigade i Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 18 siječnja 1943 god. za forsiranje rijeke Kupe i rušenje željezničke pruge Karlovac—Metlika — — — — —	170
Pismo komesara Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 18 siječnja 1943 god. komesaru Druge operativne zone o privremenom ostanku Četvrte NOU brigade na području Žumberka — —	172
Pregled socijalnog i nacionalnog sastava i partiske pripadnosti boraca i rukovodilaca Prvog kordunaškog NOP odreda od 18 siječnja 1943 godine — — — — — — — — — —	174
Naređenje Staba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 19 siječnja 1943 god. Štabu Prvog kordunaškog NOP odreda da svoje jedinice koncentriše na prostoriji između Korane i Mrežnice — — — — — — — — — —	176
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 20 siječnja 1943 god. Štabu Druge operativne zone za dejstvo u toku Četvrte neprijateljske ofanzive — — — — — — — — — —	177
Izveštaj Staba Druge operativne zone od 20 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o koncentraciji neprijateljskih snaga oko Žumberka i napadu na vlak kod Kamanja	178
Naređenje Staba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 21 siječnja 1943 god. Štabu Četvrte NOU brigade za dejstva u toku Četvrte neprijateljske ofanzive — — — — — — — — — —	180
Naređenje Staba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 21 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — — — — — — —	182
Pismo Staba Sedme divizije NOV i PO Hrvatske od 21 siječnja 1943 god. borcima i rukovodiocima o početku Četvrte neprijateljske ofanzive i odlasku divizije sa Banije — — — — —	187
Izveštaj Staba Prvog korpusa od 22 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o početku Četvrte neprijateljske ofanzive i borbi kod Balinca — — — — — — — — — —	190
Izveštaj Staba Prvog korpusa od 22 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o koncentraciji neprijateljskih snaga za ofanzivu na Kordun — — — — — — — — — —	191

	Str.
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 22 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o stanju na području Like početkom Četvrtе neprijateljske ofanzive — — — — —	192
Izvještaj Štaba Četvrtе operativne zone od 22 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o zarobljavanju talijanskih brodova u Bračkom Kanalu i drugim akcijama podređenih jedinica — — — — —	193
Izvještaj Štaba Prvog kordunaškog NOP odreda od 22 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na području Perjasice — — — — —	197
Zapovijest Štaba Sedamnaeste NO brigade od 22 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Rajić i komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — —	199
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 23 siječnja 1943 god. Operativnom štabu Četvrtе i Trinaeste brigade o borbi kod Petrovine i rasporedu jedinica za napad na Volavje — — — — —	205
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 23 siječnja 1943 god. Štabu Osme divizije da povuče svoje jedinice u pravcu Velike Kladuše i Slunja — — — — —	206
Zapovijest Štaba Druge proleterske udarne divizije NOV i PO Jugoslavije od 23 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Strmicu, Plavno i Golubić — — — — —	207
Izvještaj Štaba Dvanaeste NO brigade od 23 siječnja 1943 god. Štabu Četvrtе divizije NOV i PO Hrvatske o toku napada na Okučane i komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — —	213
Izvještaj Štaba Prvog slavonskog NOP odreda od 23 siječnja 1943 god. Štabu Četvrtе divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — —	214
Izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 23 siječnja 1943 god. Štabu Četvrtе divizije NOV i PO Hrvatske o toku borbe na komunikaciji Beograd—Zagreb — — — — —	215
Obavještenje Štaba Četvrtе divizije NOV i PO Hrvatske od 23 siječnja 1943 god. Štabu Treće operativne zone o napadu na komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — —	216
Izvještaj Štaba Četvrtе divizije od 23 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o toku borbe za Voćin i stanju u jedinicama poslije formiranja divizije — — — — —	219
Zapovijest Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 24 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za pokret na Kordun — — — — —	225
Izvještaj Štaba Druge operativne zone od 24 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o preduzetim mjerama za razbijanje neprijateljske koncentracije oko Žumberka — — — — —	227
Izvještaj Štaba Četvrtе operativne zone od 24 siječnja 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i PO Jugoslavije o akcijama Treće dalmatinske NOU brigade i Sjevernodalmatinskog bataljona — — — — —	230
Obavještenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 24 siječnja 1943 god. Štabu Sedme divizije o povlačenju Osme divizije sa Korduna i zadacima Kordunaškog i Banijskog NOP odreda u toku neprijateljske ofanzive — — — — —	233
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 24 siječnja 1943 god. Štabu Četvrtе divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Okučane — — — — —	234
Izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 24 siječnja 1943 god. Štabu Četvrtе divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — —	238

	Str.
Izvještaj Štaba Treće operativne zone od 24 siječnja 1943 god.	
Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama podređenih jedinica od 26 prosinca 1942 do 24 siječnja 1943 — — —	211
Zapovijest Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 25 siječnja 1943 god. za formiranje operativnog štaba za Kordun — —	251
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 25 siječnja 1943 god. Operativnom štabu za Kordun da uputi izvidnice u pravcu Slunja i ustanovi koje položaje drži neprijatelj —	252
Izvještaj Operativnog štaba za Kordun od 25 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o preduzetim mjerama izvidanja na području Slunja — — — — —	253
Obavještenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 25 siječnja 1943 god. Štabu Sedme divizije o stanju na Kordunu i pokretima neprijateljskih jedinica — — — — —	254
Zapovijest Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 25 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Draganice i rušenje komunikacije Zagreb—Karlovac	255
Pismo Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 25 siječnja 1943 god. sekretaru CK KPH o rezultatima napada na komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — —	257
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 25 siječnja 1943 god. Štabu Sedamnaeste NO brigade za rušenje komunikacije Beograd—Zagreb — — — — —	260
Izvještaj Štaba Petnaeste NO brigade od 26 siječnja 1943 god. Operativnom štabu za Kordun o uspješnom jurišu na neprijatelja i gonjenju istog prema Furjanu i Lađevcu — —	261
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 26 siječnja 1943 god. Štabu Petnaeste brigade da izvrši napad na Mašvinu i Furjan — — — — —	262
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 26 siječnja 1943 god. Štabu „Pete NO brigade da sa jednim bataljonom posljedne položaj prema Furjanu — — — — —	263
Zapovijest Operativnog štaba Četvrte NOU brigade i Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 26 siječnja 1943 god. za napad na Čeglje i Novake — — — — —	264
Izvještaj Štaba Četvrte operativne zone od 26 siječnja 1943 god. Vrhovnom štabu NOV i POJ o akcijama Četvrte dalmatinske NOU brigade — — — — —	266
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 26 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — —	268
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 27 siječnja 1943 god. Štabu Pete operativne zone za protivnapad na neprijatelja koji nastupa u pravcu Prijeboja — — — — —	271
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 28 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Gračac — — —	272
Pismo Operativnog štaba za sektor Ljubovo od 28 siječnja 1943 god. Štabu Druge NOU brigade o borbama kod Ljubova —	275
Izvještaj Štaba Šesnaeste NO brigade od 28 siječnja 1943 god. Štabu Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijateljsko uporište Smrtić — — — — —	276
Naređenje Štaba Četvrte divizije NOV i PO Hrvatske od 28 siječnja 1943 god. štabovima Dvanaeste NOU i Sedamnaeste NO brigade da opkole i unište neprijatelja na području Lipik—Bijela Stijena — — — — —	278
Izvještaj Komande Šibensko-drniške čete od 28 siječnja 1943 god. o akcijama i političkoj situaciji na području Drniša — —	280

Obavještenje Štaba Treće dalmatinske brigade od 28 siječnja 1943 god. Štabu Druge proleterske divizije NOV i PO Jugoslavije o prodiranju četnika na Vršinu — — — — —	281
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade „Rade Končar“ od 29 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Draganiće i komunikaciju Zagreb—Karlovac — — — — —	283
Izvještaj sekretara Štaba Četvrtre operativne zone od 29 siječnja 1943 god. Štabu Zone o napadu Druge dalmatinske NOU brigade na Rakitno — — — — —	289
Prijedlog Štaba Treće dalmatinske NOU brigade od 29 siječnja 1943 god. Štabu Druge proleterske divizije NOV i POJ za sadejstvo u sprečavanju četničkog prodora u Strmicu — —	290
Pismo Štaba Pete dalmatinske NO brigade od 30 siječnja 1943 god. Komandi mjesta Bosansko Grahovo o stanju na području Strmice — — — — —	291
Pismo Štaba Treće dalmatinske NOU brigade od 30 siječnja 1943 god. Štabu Pete dalmatinske NO brigade o sadejstvu u borbi protiv četnika na području Strmice — — — — —	292
Izvještaj Štaba Osme divizije od 30 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o upućivanju Petnaeste NO brigade u Veliki Skočaj — — — — —	294
Prijedlog Štaba Druge ličke NOU brigade od 30 siječnja 1943 god. Operativnom štabu područja Korenička Kapela za napad na Čudin Klanac — — — — —	296
Izvještaj Štaba Osme divizije od 31 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o upućivanju Petnaeste NO brigade u Donji Lapac i stanju na području Skočaja — — — — —	298
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 31 siječnja 1943 god. Štabu Prvog korpusa da zatvori pravac Bunić—Korenica i spriječi nastupanje neprijatelja prema Udmini — — — — —	300
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 31 siječnja 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o nekim borbama podređenih jedinica u toku Četvrtre neprijateljske ofanzive — — — — —	301
Izvještaj Štaba Sedamnaeste NO brigade od 31 siječnja 1943 god. Štabu Četvrtre divizije NOV i PO Hrvatske o rezultatima napada na komunikaciju Beograd—Zagreb — — — — —	305
Naređenje Štaba Četvrtre divizije NOV i PO Hrvatske od 31 siječnja 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Pakrac — — — — —	308
Zapovijest Štaba Sedamnaeste NO brigade Hrvatske od 31 siječnja 1943 god. potčinjenim jedinicama za napad na Pakrac — — — — —	313
Pismo Štaba Četvrtre operativne zone od 31 siječnja 1943 god. Štabu Prve dalmatinske NO brigade o stanju na području Dalmacije — — — — —	319
Izvještaj Štaba Šeste NOU brigade od 31 siječnja 1943 god. Štabu Pete operativne zone o borbama kod Veljuna — — — — —	321

II

Ustaško-domobranski i talijanski dokumenti

Izvještaj Velike župe Gacka i Lika od 1 siječnja 1943 god. o sporazumu četnika i ustaško-domobranskih vlasti u Otočcu za borbu protiv jedinica NOV i PO Jugoslavije — — — — —	325
Obavještenje Operativnog područja Karlovac od 2 siječnja 1943 god. o zauzimanju Krašića i pokušaju talijansko-ustaških snaga da ga povrate — — — — —	329

	Str.
Izvjestaj Zapovjedništva drugog domobranskog zbora od 2 siječnja 1943 god. o borbama u Slavoniji — — — + — — —	330
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 3 siječnja 1943 god. o borbama u rejonu Krašića i na području Gorskog Kotara — — — — — — — —	334
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 3 siječnja 1943 god. o rezultatima borbi na području Raduč—Lovinac—Ričice u toku 27 i 28 prosinca 1942 godine	337
Izvjestaj Zapovjedništva ustaške nadzorne službe od 3 siječnja 1943 god. o zauzimanju Krašića, Kostanjevca i Željezna od strane jedinica NOV i PO Hrvatske — — — — —	338
Potsjetnik pomoćnika načelnika Štaba Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 6 siječnja 1943 god. o stanju jedinica određenih za Četvrtu ofanzivu — — — — —	340
Izvjestaj pomoćnika načelnika Štaba Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 6 siječnja 1943 god. o pripremama podređenih jedinica za operaciju „Weiss“ — —	344
Izvjestaj Osme pješačke pukovnije od 6 siječnja 1943 god. o zločinima njemačkih i ustaško-domobranskih jedinica na području Slav. Požege — — — — — — — —	346
Izvjestaj Vrhovnog oružničkog zapovjedništva od 6 siječnja 1943 god. o napadu na vojni vlak kod Blinjskog Kuta — — —	348
Izvjestaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 6 siječnja 1943 god. o napadu na njemačko-domobransku motorizovanu kolonu kod s. Huma — — — — — — — —	351
Obavještenje talijanske misije pri vladi NDH od 7 siječnja 1943 god. o dolasku njemačke SS divizije „Prinz Eugen“ na područje Pokuplja u vezi s Četvrtom neprijateljskom ofanzivom	353
Napomene Operativnog odjeljenja Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 8 siječnja 1943 god. povodom sastanka između generala Roatte i generala Lütersa u Zagrebu u vezi s Četvrtom neprijateljskom ofanzivom — —	354
Izvjestaj Zapovjedništva Seste pješačke divizije od 9 siječnja 1943 god. o zločinima Talijana na poluotoku Pelješcu — — —	356
Obavještenje Stožera Prve gorske divizije od 9 siječnja 1943 god. o sastavu, polaznim položajima i pravcu protunapada ustaško-domobranskih i njemačkih jedinica za deblokiranje posade Voćin — — — — — — — —	360
Dnevni izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 9 siječnja 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na prugu Desinec—Jastrebarsko — — — — — — —	361
Izvjestaj Komande talijanske divizije „Re“ od 10 siječnja 1943 god. o borbama na području Raduč—Lovinac—Ričice — — —	363
Izvjestaj pomoćnika načelnika Štaba Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 11 siječnja 1943 god. o nesporezumu sa načelnikom Štaba Petog armijskog korpusa u vezi s pripremama za Četvrtu neprijateljsku ofanzivu — — —	374
Izvjestaj Prve gorske divizije od 11 siječnja 1943 god. o borbama na liniji Lisičina—Hum—Veveričina — — — — — —	376
Izvjestaj Zapovjedništva Seste oružničke pukovnije od 12 siječnja 1943 god. o talijanskoj akciji čišćenja na otoku Hvaru — —	378
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 12 siječnja 1943 god. o grupisanju jedinica NOV i PO Hrvatske u rejonu Saborski i rezultatima borbe za Ličku Jesenicu	380
Obavještajni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 13 siječnja 1943 god. o brojnom stanju, organizaciji i karakteru dejstva jedinica NOV i PO Hrvatske — — —	382

	Str.
Dnevni izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 13 siječnja 1943 god. o borbi kod s. Zrinska, rezultatima napada na Voćin i probijanju posade iz Voćina ka Podravskoj Slatini i s. Čačinci — — — — —	387
Izvještaj Kotarske oblasti Omiš od 14 siječnja 1943 god. o napadu na vojni vlak na pruzi Split—Sinj kod s. Mravince — —	389
Izvještaj Vrhovnog oružničkog zapovjedništva NDH od 14 siječnja 1943 god. o upadu jedinica NOV i PO Hrvatske u Samobor	390
Izvještaj Intendanture Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 14 siječnja 1943 god. o pripremama za obrazovanje koncentracijskih logora na području Italije — —	392
Zahtjev Ureda njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 14 siječnja 1943 god. da Prva gorska divizija osigurava iseljavanje njemačke nacionalne manjine sa područja Voćina	393
Izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 14 siječnja 1943 god. o napadu na Repušnicu i dejstvima njemačkih i ustaško-domobranskih jedinica na području Banije — —	394
Zapovijest Komande Petog armijskog korpusa od 15 siječnja 1943 god. za izvođenje operacije „Weiss“ — — — — —	396
Uputstvo Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 15 siječnja 1943 god. o budnosti podređenih jedinica, o načinu dejstva jedinica NOV i PO Jugoslavije i o odnosima sa njemačkim trupama u toku pretstojeće operacije „Weiss“ —	401
Dnevni izvještaj Njemačke grupe za vezu pri Višoj komandi cruzanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 15 siječnja 1943 god. o rezultatima borbe za Voćin — — — — —	404
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 16 siječnja 1943 god. o pokretima jedinica NOV i PO Hrvatske, napadu Talijana na Saborski i rezultatima borbe kod Josipdola — — — — —	406
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 17 siječnja 1943 god. o napadu na vojni transport kod Kamanja i borbama kod Ličke Jesenice — — — — —	408
Izvještaj Prve gorske divizije od 17 siječnja 1943 god. o bijegu grupe domobranskih podoficira iz Daruvara i o napadu na Pakračku Poljanu — — — — —	410
Izvještaj Komande kr. karabinjera iz Šibenika od 17 siječnja 1943 god. o borbi kod Zatona — — — — —	412
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 17 siječnja 1943 god. o napadu na ustaško-domobransku posadu u Poljani —	414
Izvještaj Župske redarstvene oblasti u Ogulinu od 17 siječnja 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na domobransku posadu u Saborskom i četničku posadu u Lič. Jesenici — —	415
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 18 siječnja 1943 god. o rezultatima borbe za Gračac	419
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 18 siječnja 1943 god. o pokretima jedinica NOV i PO Hrvatske, diverzijama na pruzi Ogulin—Sušak i Ogulin—Gospić i borbama kod Plaškog i Ličke Jesenice — —	421
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 19 siječnja 1943 god. o pokretima jedinica NOV i PO Hrvatske, napadu na vlak kod Kamanja i borbama kod ž. st. Lička Jesenica — — — — —	423
Obavještenje Općeg vojničkog povjereništva NDH kod Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 19 siječnja 1943 god. o rasporedu i pravcima napada talijanskih i ustaško-domobranskih jedinica u vezi s Četvrtom ofanzivom —	425

	Str.
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 20 siječnja 1943 god. o otpočinjanju dejstva podređenih jedinica u operaciji „Weiss“ — — — — —	426
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 21 siječnja 1943 god. o dejstvima potčinjenih i njemačkih jedinica protiv jedinica NOV i PO Hrvatske na području Like i Korduna — — — — —	427
Obavještenje Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 21 siječnja 1943 god. o borbama za Krašić — — — — —	432
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 22 siječnja 1943 god. o borbama na području Like, Korduna i Žumberka 19, 20 i 21 siječnja — — — — —	435
Izvještaj Njemačkog štaba za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 22 siječnja 1943 god. o dejstvima njemačkih i ustaško-domobranskih jedinica na području Korduna, Banije, Slavonije i Bosne — — — — —	439
Izvještaj Općeg vojnog povjereništva NDH pri Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 22 siječnja 1943 god. o dejstvima talijanskih i ustaško-domobranskih snaga na području Like i Korduna na dan 21 siječnja — — — — —	442
Izvještaj Operativnog područja Karlovac od 22 siječnja 1943 god. o zločinima njemačkih jedinica u s. Moravci i s. Vukmanić — — — — —	444
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 23 siječnja 1943 god. o dejstvima podređenih i pridatih jedinica u toku operacije „Weiss“ na području Like, Korduna i Gorskog Kotara na dan 21 i 22 siječnja 1943 godine — — — — —	445
Dnevni izvještaj Njemačke grupe za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 23 siječnja 1943 god. o dejstvima protiv jedinica NOV i PO Hrvatske u Kordunu i Baniji — — — — —	449
Dnevni izvještaj opunomoćenog njemačkog generala u Hrvatskoj od 23 siječnja 1943 god. o pokretima jedinica NOV i PO Hrvatske na području Slavonije i o napadu na prugu Beograd—Zagreb — — — — —	450
Izvještaj Komande Drugog korpusa od 23 siječnja 1943 god. o napadu na komunikaciju Novska—Nova Gradiška — — — — —	452
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 23 siječnja 1943 god. o dejstvima sopstvenih i njemačkih jedinica u operaciji „Weiss“ 22 i 23 siječnja — — — — —	453
Analiza rada divizija „Lombardia“, „Re“ i „Sassari“ u operaciji „Weiss“ za period od 20 do 23 siječnja 1943 god. izvršena od strane Štaba Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ 23 siječnja 1943 godine — — — — —	458
Izvještaj talijanske vojne misije u Zagrebu od 23 siječnja 1943 god. o dejstvima njemačkih jedinica na području Korduna i Banije — — — — —	461
Izvještaj Operativnog područja Karlovac od 23 siječnja 1943 god. o zločinima Nijemaca u s. Popović Brdu — — — — —	463
Dnevni izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 23 siječnja 1943 god. o borbama u rejonu Baltića Brda i Balinca — — — — —	464
Razgovor načelnika Štaba Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ s Komandom Petog armijskog korpusa od 23 siječnja 1943 god. u vezi s dejstvom jedinica divizije „Re“ i „Lombardia“ — — — — —	465
Izvještaj Komande Drugog korpusa od 23 siječnja 1943 god. o borbama duž pruge Novska—Nova Gradiška — — — — —	467

Obavještenje Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 24 siječnja 1943 god. o dejstvima njemačkih jedinica na području Korduna i Banije na dan 22 siječnja — — — —	468
Naređenje Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 24 siječnja 1943 god. za dalja dejstva podređenih jedinica na području Like i Korduna — — — — — — — —	469
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 24 siječnja 1943 god. o dejstvima talijanskih i njemačkih snaga protiv jedinica NOV i PO Hrvatske na području Like i Korduna na dan 22, 23 i 24 siječnja — — — — — — — —	471
Dnevni izvještaj njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 24 siječnja 1943 god. o borbama duž pruge Novska—Nova Gradiška — — — — — — — — — —	475
Izvještaj Komande Drugog korpusa od 24 siječnja 1943 god. o borbama duž pruge Okučani—N. Gradiška — — — — — — — —	477
Izvještaj Zapovjedništva Drugog domobranskog zbora od 24 siječnja 1943 god. o rezultatima borbe duž pruge Novska—Nova Gradiška — — — — — — — — — —	479
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 25 siječnja 1943 god. o zauzimanju Bruvna — — — — — — — —	480
Naređenje Zapovjedništva Drugog sektora od 25 siječnja 1943 god. o organizaciji i razgraničenju sektora — — — — — — — —	481
Izvještaj Operativnog područja Karlovac od 25 siječnja 1943 god. o napadu na Draganiće — — — — — — — — — —	487
Izvještaj Operativnog područja za Liku od 25 siječnja 1943 god. o borbama u Lici — — — — — — — — — —	488
Dnevni izvještaj Zapovjedništva Prvog domobranskog zbora od 25 siječnja 1943 god. o dejstvima ustaško-domobranskih i njemačkih jedinica na području Banije — — — — — — — —	489
Izvještaj Njemačke grupe za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 25 siječnja 1943 god. o borbama u Kordunu i Baniji — — — — — — — — — —	491
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 26 siječnja 1943 god. o borbama na području Like i Korduna 24 i 25 siječnja 1943 godine — — — — — — — —	493
Izvještaj zapovjednika Prvog sektora od 26 siječnja 1943 god. o napadu na ustaško-domobranske snage u rejonu s. Draganići — — — — — — — — — —	496
Izvještaj Zapovjedništva ustaško-domobranske Prve pješačke divizije od 26 siječnja 1943 god. o napadu na posadu u Mučnoj Rijeci i Carevdaru — — — — — — — — — —	498
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 26 siječnja 1943 god. o dejstvima potčinjenih jedinica na području Like i Gorskog Kotara 25 i 26 siječnja 1943 godine — — — — — — — —	499
Dnevni izvještaj Njemačke grupe za vezu pri Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 26 siječnja 1943 god. o dejstvima njemačkih i ustaško-domobranskih snaga — — — — — — — —	503
Naređenje Komande talijanskog Jedanaestog armijskog korpusa od 26 siječnja 1943 god. o dislokaciji jedinica za zaštitu pruge Karlovac—Metlika i za napad na Žumberak — — — — — — — —	505
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 26 siječnja 1943 god. o borbama na području Dalmacije u toku 25 siječnja 1943 godine — — — — — — — — — —	507
Dnevni izvještaj Komande Drugog korpusa od 26 siječnja 1943 god. o namjerama jedinica NOV i PO Hrvatske na području Slavonije i o borbama kod Smrtića — — — — — — — — — —	509

Dnevni izvještaj njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 26 siječnja 1943 god. o borbama duž pruge Novska—Nova Gradiška — — — — —	511
Izvještaj Zapovjedništva Prvog sektora od 26 siječnja 1943 god. o reakciji ustaško-domobranskih i talijanskih snaga u vezi s napadom na Draganiće — — — — —	514
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 27 siječnja 1943 god. o borbama na području Knina i Bruvna — — — — —	515
Izvještaj pomoćnika načelnika Superslode od 27 siječnja 1943 god. o borbama duž pruge Gračac—Gospić 28, 29 i 30 prosinca 1943 godine — — — — —	517
Dnevni izvještaj opunomoćenog njemačkog generala u Hrvatskoj od 27 siječnja 1943 god. o borbama na području Slavonije — — — — —	519
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 28 siječnja 1943 god. o dejstvima potčinjenih jedinica na području Like, Korduna i Gorskog Kotara — — — — —	521
Izvještaj Zapovjedništva Prvog sektora od 28 siječnja 1943 god. o napadu njemačkih i ustaško-domobranskih snaga u pravcu Krašića — — — — —	527
Izvještaj Kotarske oblasti iz Sinja od 28 siječnja 1943 god. o četničkim zločinima na području Vrlike — — — — —	529
Izvještaj Operativnog područja Lika od 28 siječnja 1943 god. o borbama na području Like u toku operacije „Weiss“ na dan 27 siječnja — — — — —	530
Izvještaj njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 28 siječnja 1943 god. o napadima na prugu Novska—Okučani i Karlovac—Zagreb — — — — —	532
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 29 siječnja 1943 god. o borbama na području Like i Korduna u toku 27 i 28 siječnja — — — — —	538
Izvještaj njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 29 siječnja 1943 god. o napadu na Smrtić i Bogičevce i o mjerama podređenih jedinica — — — — —	542
Naređenje Više komande oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 29 siječnja 1943 god. za posjedanje linije Lapac—Kulen Vakuf i čišćenja sjevernog dijela Like — — — — —	544
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 30 siječnja 1943 god. o ulasku njemačkih trupa u Bihać i o borbama na području Like — — — — —	546
Izvještaj Općeg vojničkog povjereništva pri Višoj komandi oružanih snaga „Slovenija—Dalmacija“ od 30 siječnja 1943 god. o dejstvima talijanskih, njemačkih i ustaško-domobranskih jedinica protiv jedinica NOV i PO Hrvatske na dan 29 siječnja 1943 godine — — — — —	550
Izvještaj talijanske Grupe za vezu pri Komandi njemačkih trupa u Hrvatskoj od 30 siječnja 1943 god. o sporu oko upotrebe četnika u akcijama zapadno od Slunja — — — — —	552
Dnevni izvještaj njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 30 siječnja 1943 god. o kretanju jedinica Četvrtje divizije NOV i PO Hrvatske i dovlačenju pojačanja na prugu Novska—N. Gradiška — — — — —	555
Izvještaj Komande talijanske divizije „Lombardia“ od 30 siječnja 1943 god. o napadu talijanskih i ustaško-domobranskih jedinica na jedinice NOV i PO Hrvatske u Žumberku — — — — —	558
Izvještaj Zapovjedništva Ustaške pripreme iz Nove Gradiške od 30 siječnja 1943 god. o napadima jedinica NOV i PO Hrvatske — — — — —	

na ustaško-domobranske posade duž pruge Okučani—Nova Gradiška u drugoj polovini siječnja — — — — —	560
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 30 siječnja 1943 god. o dejstvima protiv jedinica NOV i PO Hrvatske na području Dalmacije i južne Like —	563
Uputstva komandanta Superslode od 31 siječnja 1943 god. o dejstvima talijansko-njemačkih snaga, zatvaranju pravca Bos. Petrovac—Kulen Vakuf—G. Lapac i zadacima Petog i Osamnaestog korpusa u vezi s tim — — — — —	565
Naređenje Komande talijanskog Jedanaestog armijskog korpusa od 31 siječnja 1943 god. za napad dijelova divizije „Lombardia“ u cilju pružanja pomoći opkoljenim dijelovima divizije „Isonzo“ na području Vivodine — — — — —	567
Dnevni izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 31 siječnja 1943 god. o dejstvima potčinjenih jedinica na području Like — — — — —	568